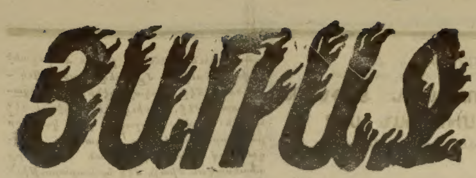

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10։ Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
1
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI
1 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7669 32e ANNEE Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3480

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄՊՈՒԶԱՄՊ Է. ԶԳՈ՛ՅՇ

Ստիպուած ենք անգամ մը եւս արթնութեան եւ լրջութեան կոչ մը ուղղել բոլոր անոնց որ կաթողիկոսամարտին գլուխն անցած են, ճակատներու բաժնելով Միջին Արեւելքի գաղութները։

Այս պարտականութիւնը կը կատարենք, նկատի առնելով այդ շրջանին խառնակ կացութիւնը՝ քաղաքական տեսակէտով։

Անշուշտ կաթողիկոսամարտին ամէնէն մոլեռանդ ախոյեաններն ալ կը տեսնեն թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ իրենց բոլորտիքը։

Եթէ իրենց տեսածն ու լսածը չեն բաւեր, պատրաստ ենք ուրիշ լուսաբանութիւններ ալ հաղորդելու։

Ամէն պարագայի մէջ, ամպուզամպ է, բարեկամներ, արթնցէ՛ք։

«Ելքի աչեցէք», ինչպէս պիտի ըսէր Աշուղ Ջիւանի, եւ կարճ կապեցէք սա տնաքանդ ժխորը որ կը տեւէ աւելի քան վեց ամիսէ ի վեր։

Ոչ Հայ. Եկեղեցին, ոչ ալ, մանաւանդ, մեր ցիրուցան բազմութիւնները բան մը կը շահին այս խելացնոր արշաւէն։

Մենք վստահ ենք թէ պայքարը ինքնին կը դադրի, եթէ լրջութեան եւ ողջմտութեան առաջին փորձը կատարէ բարձրաստիճան կղերը։

Ի վերջոյ ի՞նչ է իր ուզածը, — դասակարգային պայքա՞ր, թէ նոր դիրքեր գրաւելու մարմաջ։

Մեր հին թէ նոր արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները արդէն իսկ թառած են զանազան բարձունքներու վրայ։

Եթէ այդ իշխանաւորներէն իւրաքանչիւրը կարենար իր դերը կատարել արժանապէս, Հայ. Եկեղեցին կրնար զօրանալ եւ զարգանալ, փոխանակ դառնալու կրկէս՝ ամուլ յաւակնութեանց։

Իրականին մէջ, շատ քիչեր են որ կ'արդարացնեն իրենց կոչումը գիտութեամբ եւ հանրանուէր գործունէութեամբ։ Եւ մանաւանդ նկարագրով։

Չենք ուզեր մանրամասնութեանց մէջ մտնել։ Բայց, թող գիտնան թէ այս ժողովուրդը ոչխարի հօտ չէ։

Եթէ բարձրաստիճան կոչուած կղերը առաջին օրէն իսկ ծանր նստէր իր տեղը, փոխանակ միացեալ ճակատ կազմելու հասարակ բախտախնդիրներու եւ խուժանավարներու հետ, պատճառ չկար որ փոթորիկ մը ծագէր Միջին Արեւելքի մէջ։

Եթէ իր գլխաւոր դէմքերը արի կեցուածք մը ունենային, սկիզբէն իսկ, յարգելով եւ յարգել տալով Հայկական Արտասահմանի ներքին ինքնավարութեան իրաւունքը, *վեցամսեայ անճոռնի վայնասունը չատոնց դադրած կ'ըլլար։*

Տակաւին ուշ չէ, այդ փորձը կատարելու համար։

Նախ փարատեցէք ազգային ամպը, որ արհեստական է, խուսափելու համար միջազգային ամպերէն, որոնք իրական են, դժբախտաբար։

Գալով խուժանավար մամուլին, զարմանք չէ թէ չափուելու փորձ մըն է որ կը կատարեն, անլուր կատաղութեամբ։

Անոնց կարճատես եւ կարճամիտ վարիչները կորսնցուցին լրբութեան մրցանիշը, օրն ի բուն քսութիւն եւ ապականութիւն տարածելով։

Անոնք դարձան նոյնքին թշնամիներ՝ բառին ամենալայն առումով։

Անոնք փողոցի վերածեցին մամուլը, վարձու տալով իրենց խելքն ու խիղճը։

Որեւէ տրամադրութիւն չունինք խրատներ տալու իրեն, օրուան այս ժամուն։

Բայց, կը յիշեցնենք մէկ բան. — Հայաստանի եւ Էջմիածնի, Կիլիկեան Աթոռի կամ այս ժողովուրդին անունով խօսելու իրաւունք չունին անոնք որ կանգ չեն առներ որեւէ ստորնութեան առջեւ, ջլատելու համար տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնավարութեան կամքը։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶՕՐՔԻ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կը շարունակուի անգլեւֆրանսական ուժերու համախմբումը Կիպրոսի մէջ։ Առջի օր ֆրանսական զինուորներ ցամաք ելան Ակրոտիրի, Լիմասոլի մօտ, Կիպրոսի հարաւային արեւմտեան շրջանին մէջ։ Ֆրանսացի սպաներ ալ հասած են Նիկոսիա։ Ֆրանսայի Ազգ. Պաշտպանութեան նախարարութիւնը բացարձակ լռութիւն կը պահէ զինուորական շարժումներու մասին։

Տեղական թերթերը լուրեր կը հրատարակեն, քաղելով զանազան աղբիւրներէ։ Ֆրանսացի հրամանատարը, զօր. Գոֆր գործողութիւններ կը կատարէ համաձայն Լոնտոնի մէջ տրուած որոշումներուն։ Առաջին առթիւ Կիպրոս հասած են օդային զօրամասեր, որոնց ետեւէն կը սպասուին աւելի կարեւոր ուժեր։ Գործի ձեռնարկած են նաեւ զինուորական արդարադատութեան եւ մատակարարութեան սպասարկութիւնները։ Երեք նաւեր երէկ մեկնած պիտի ըլլային Մարսէյլէն, անծանօթ ուղղութեամբ։ 26 առեւտրական նաւեր վար դրուած են։ Երկու նաւերու հրամայուեցաւ չեղեալ համարել իրենց կարգադրութիւնները Սեպտեմբեր, Հոկտեմբեր եւ Նոյեմբեր ամիսներուն համար։ Ուրեմն Միջին Արեւելք պիտի չերթան Սեպտ. 3էն վերջ։

Անգլիոյ Թագուհին հրամանագիր մը ստորագրեց որուն համաձայն Կիպրոսի մէջ ալ պիտի գործադրուի օտար զինուորներու վերաբերեալ օրէնքը, որպէսզի ֆրանսական բանակը կարենայ զինուորական ատեաններ հաստատել։

Արեւմտեան Գերմանիոյ անգլիական բանակէն զօրաժին մը ճամբայ ելած է դէպի Կիպրոս։ Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին միացաւ մեծ օդանաւակիր մը, բազմաթիւ օդանաւերով։

ՎՐԴՈՎԻՉ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Փարիզեան թերթերու Գահիրէի թղթակիցները լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնեն կացութեան մասին։ Տասն օրէ ի վեր՝ զրոյցներ կը շրջին, ծանուցանելով թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա զինուոր պիտի հանեն Եգիպտոսի մէջ, գրաւելով օդակայանները եւ հաղորդակցութեան գլխաւոր կեդրոնները։ Այս պարագան մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Գահիրէի օտարականներուն։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, եթէ զինուորական միջամտութիւն կատարուի, արեւմտեան երկիրներու բնակիչները կրնան յարձակման ենթարկուիլ։ Արդէն իսկ զինուած են արուարձաններու բնակիչները, որոնք կրնան ծայրայեղութեանց դիմել, ինչպէս 1952ին։ Մէկ ամիսէ ի վեր վտանգաւոր մթնոլորտ մը ստեղծուած է եւ ամբոխը կրնայ մեծ չարիքներ գործել, սպանութիւններ եւ հրկիզումներ կատարել, եթէ ոստիկանական շղթան վերցնեն։ Կացութիւնը վտանգաւոր է նաեւ անոր համար որ խնդիրը դրուած է կրօնական գետնի վրայ, «ճիհատ»ի քարոզութեամբ, որ կ'ըսէր — «Եթէ օտարականները գան յափշտակեն ձեր Ջրանցքը, ձեր պարտականութիւնն է սպաննել զանոնք եւ իրենց մեղսակիցները»։

Այս կացութիւնը մեծ վախ կը պատճառէ մանաւանդ ապէս Ֆրանսացիներուն, որոնք սկսած են միջոցներ ձեռք առնել ինքնապաշտպանութեան համար։ Շատեր իրենց յոյսը դրած են արաբ բարեկամներու վրայ։ Ուրիշներ պաշար կ'ամբարեն։

Եգիպտական թերթերը կը շարունակեն ազդարարութիւններ ուղղել։ «Էլ Ահրամ» օրաթերթը կը գրէ — «Սուէզի Ջրանցքը ամբողջական մասն է մեր հայրենիքին։ Ֆրանսա, որ Սիոնականներու տիրապետութեան ենթարկուած է, կը ժխտէ իր մեծ յեղափոխութեան սկզբունքները»։

Գահիրէի անթէլը կ'ազդարարէ — «Շարունակելով իրենց զինուորական պատրաստութիւնները, աշխարհակալ պետութիւնները ապարէպ կը կորզան աշխարհի հանրային կարծիքին որ համաձայն է խաղաղութեամբ լուծելու միջազգային վէճերը։ Թող պատրանքներ չանուցանեն աշխարհակալները։ Եգիպտոս իր հողին ամբողջութիւնը, իր Ջրանցքը եւ անկախութիւնը պիտի պաշտպանէ մինչեւ արեան վերջին կաթիլը»։

× Ֆրանսական զօրքի համախմբումը Կիպրոսի մէջ՝ տհաճութիւն պատճառեց ամերիկեան կառավարութեան։ Կը վախնան որ գնդ. Նասր չեղեալ համարի Բշ. օրուան տեսակցութիւնը, բողոքելով այս ձեռնարկին դէմ։

× Եգիպտոսի Նախագահը ցաւ յայտնեց Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին, Այզընհաուըրի վերջին յայտարարութեան առթիւ, որ կ'ըսէր թէ Մ. Նահանգները լիովին պիտի աջակցին արեւմտեան ծրագրին։ Ուաշինկթընի եգիպտական դեսպանն ալ բողոքեց Գ. Տըլլըսի այն յայտարարութեան դէմ թէ Սուէզի Ջրանցքը միջազգայնացած էր 1888ի դաշնագրով։

Գնդ. Նասր յիշեցուց ամերիկեան դեսպանին թէ այդ նոյն դաշնագրին համաձայն Ջրանցքի Ընկերութիւնը եգիպտական հաստատութիւն մըն էր, ենթակայ երկրին օրէնքներուն։

ԾԱՄԲՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ մասին նոր ազդարարութիւն մը ուղղեց ներքին գործերու նախարարը, հաստատելով թէ 410 հոգի մեռած, 9827 հոգի վիրաւորուած են Օգոստոս 1էն 16։ Նախարարը կը յանձնարարէ զգուշական միջոցներ ձեռք առնել, այլապէս ամբողջ քաղաքի մը բնակչութեան չափ մարդ պիտի բնաջնջուի մինչեւ տարեվերջ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՐՕՏՈ՞Վ ԿԸ ՅԻՇԵՆ...

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ Օգոստոս 24ին հոգեհանգիստ մը կատարուեր է Շիշլիի մզկիթին մէջ, Իթթիհատի վարիչներէն Ճավիտ, Տոքթ. Նազըմ, Նայիլ եւ Հիլմի պէյերուն համար։

Գիտէք որ չորսն ալ կախուեցան երեսուն տարի առաջ, Մ. Քեմալի կազմած անկախութեան ատեանին կողմէ, իբրեւ հայրենադաւ։

Հրատարակուած նկարագրութեան համաձայն, արարողութեան ներկայ եղեր են Իթթիհատի մնացորդ վարիչները, գլուխն ըլլալով Հիւսէյին Ճահիտ Եալչըն։

Թուրք թերթերն անգամ զարմանքով դիտել կուտան թէ առաջին անգամ է որ «մեվլուտ» կը կարդացուի Անկախութեան Ատեանին կողմէ մահուան դատապարտուած անձերու համար։

Ինչպէս կ'երեւայ, ջարդարարներու ժառանգորդները այս հոգեհանգիստով ալ չեն գոհացած, եւ կ'ուզեն վերաքննել տալ անոնց դատը, յետոյ Շիշլիի, Ազատութեան Բլուրը փոխադրել անոնց աճիւնը։

Չէ՞ որ Պերլինէն այնտեղ փոխադրուած է իրենց արիւնարբու պետն ալ, շանսատակ Թալէաթը, որուն համար յիշատակի հանդէսներ կը սարքուին ամէն տարի։

Ուրեմն, Թուրքիոյ նոր սերունդն ալ կարօտո՞վ կը յիշէ հասարակ ոճրագործներու այն խումբը, որ ամբողջ ժողովուրդի մը արիւնը լակեց 1915էն սկսեալ, միեւնոյն ատեն աւարի տալով անոր անհաշուելի հարստութիւնները։

Ոչ մէկ խղճահարութիւն կամ պարսաւ։ Ընդհակառակն, «Մեվլուտ» կը կարդան անոնց դժոխային հոգիներուն համար, եւ կ'ուզեն որ ամէնքն ալ փոխադրուին Հիւրրիյէթ Թէփէսի, այսինքն ազգային փառքերու բարձունքը...

Եւ տակաւին կ'ըսեն թէ շատ բան փոխուած է Թուրքիոյ մէջ, հանրապետութեան հաստատումէն ի վեր։

Այո՛, այնքան փոխուած է որ, պետութեան փրկիչին՝ Մ. Քեմալի դատած եւ կախած չարագործներն անգամ անմեղ կը համարուին, հետեւապէս արժանի՝ վերաքննութեան եւ վերապատուումի...

Անշուշտ օր մըն ալ պիտի առաջարկեն մասնաւոր յուշարձաններ կանգնել 1915ի ջարդարարներուն համար, իբրեւ խորհրդանշան քաղաքակրթութեան եւ հայրենասիրութեան։

Չեմ զարմանար, երբ Հայաջինջ Սարսափներու կազմակերպիչը, «Թեշքիլաթը Մախսուսէ», իր վերատեսուչին բերնով կը վկայէ որ Իթթիհատը ոչ թէ բնաջնջեց Թուրքիոյ հայ ժողովուրդը, այլ պարզապէս... աննշան փոխադրութիւն մը կատարեց...

ՎԱՀԷ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն Օգոստ. 30 թուականով.—

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին օծման ներկայ կ'ըլլան Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահը՝ Պ. Քամիլ Շամուն, Սուրիոյ Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուցիչը, բարձր պաշտօնատարներ, պետական եւ կառավարական դէմքեր եւ օտար դեսպաններ։

Հարիւրաւոր կառքերով ուխտաւորներ կը հասնին Հալէպէն, Դամասկոսէն եւ ուրիշ վայրերէ։

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

Անգլիական կառավարութիւնը արտաքսեց Լոնտոնի եգիպտական դեսպանատան պաշտօնեաներէն երկուքը, իբրեւ բողոք երկու անգլիացի դիւանագէտներու վտարման դէմ։

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Հիւս. Ատլանտեանի Խորհուրդը չորեքշաբթի օր ժողով պիտի գումարէ Փարիզի մէջ, քննելու համար Սուէզի Ջրանցքին խնդիրը։

× Հնդկերու յանձնախումբը շարունակ ժողովներ կը գումարէ, ճշդելու համար իր ըսելիքները, երբ Գահիրէ հասնի երկուշաբթի։

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ամբողջ Եգիպտոս լարուած հետաքրքրութեամբ կը հետեւի բրիտանական լրտեսութեան մասին կատարուած հրատարակութեանց։ Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Եգիպտոս կ'ուզէ կազմալուծել Ինթելիճընսի բոլոր ցանցերը Միջին Արեւելքի մէջ։ Կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ուրիշ երկու անգլիացի դիւանագէտներ ալ կը մասնակցէին լրտեսական ցանցին։ Քննութիւնները կը շարունակուին եւ ամէն օր նոր ձերբակալութիւններ կը կատարուին, աւելի բարդացնելով խնդիրը։

Գահիրէի տեղեկատու շրջանակներուն վարիչը լրագրական ասուլիս մը սարքեց, ի ներկայութեան քառասուն անգլիացի թղթակիցներու, որոնք նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին։ Վարիչը պատասխանեց թէ բազմաթիւ փաստաթուղթեր բռնուած են ամբաստանեալ Սուինպըրնի բնակարանին մէջ, ինչպէս եւ ժապաւէններ որոնք զինուորական կարեւոր գաղտնիքներ կը պարունակեն։ Յետոյ ըսաւ թէ ամբաստանեալը ինքնաբերաբար յայտնած է իր գործակալներուն անունները, թէ գրուած են 30-120 հազար ոսկի պարունակող պահարաններ, ստացողներուն անուններով։

Դարձեալ եգիպտական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ եգիպտացի սպայ մը իբրեւ ծառայ մտած էր Սուինպըրնի տունը, այս

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Պէյրութի անկախ օրաթերթը, «Ազդ», որմէ քանի մը արտատպումներ կատարած էինք վերջերս, կը շարունակէ մերկացնել կիլիկեան կաթողիկոսութեան դէմ սարքուած դաւերը, պատռելով դաւադիրներուն դիմակները:

Ահաւասիկ խմբագրական մը եւս (24 Օգոստ.) —

Ծախու ապրանք, մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

Առաւելագոյն գինը վճարողին:

Լաւագոյն առաջարկները բերողին:

Հոգ չէ թէ գործուին սակարանային բոլոր խաղերը, բաւ որ գինները բարձրացուին:

Բաւ որ չահաբեր ըլլայ գործառնութիւնը... Բաւ որ սակարաններուն շահերը երաշխաւորուին:

Ի՞նչ կարեւորութիւն ունին հաւաքականութեան կեանքին վրայ ունենալիք հետեւանքները... Կարեւորը մաժոնան է: Կարեւորը նիւթական, տնտեսական կամ քաղաքական դիրքերու ամրապնդումն է: Ոմանց անձնաւորութեան մատնանաշափով մը բարձրացումը:

Ապասթանցութեամբ անձի պաշտամունքը մահացած է թերեւս Սովետական Միութեան մէջ. բայց աւելի քան կենդանի է ան մեր մօտ, աւելի քան երբեք կենդանի է այն խմբակէն ներս, որ կը յաւակնի առաջնորդել մեր զանգուածները՝ ամէն օր վաճառքի հանելով մեզ:

Ուրեմն դուն, ո՛վ ամբողջ օրը աշխատասեղանին առջեւ կորաքամակ մահացող հայ արհեստաւոր, դուն՝ ո՛վ երկաթագործ կամ թիթեղագործ ու կօշկակար, դուն՝ ո՛վ մինչեւ գիշերուան յառաջացած ժամերը ելեկտրական լամբերու կուրացնող լոյսին ներքեւ սանդ ու դերձան բանող դերձակի օգնական, դուն՝ ո՛վ զգեստ, ասեղնագործող կամ արդուկիչ, դուն՝ ո՛վ չարժամար կամ մեքենագէտ, դուն՝ ո՛վ օրը օրին ապրող նպարավաճառ, դուն՝ ո՛վ քրջահաւաք, մսագործ, հնակոշիկաւոր կամ խանութպան, դուն՝ ո՛վ հացագործ կամ փռապանի շալակող մանչ, ճաշարանատէր կամ առողջապահ, ոսկերիչ կամ շինութեանց աշխատաւոր, դուն՝ ո՛վ վարպետ վերակացու, ուսուցիչ, հիւանդապահ, մանկաբարձ կամ տանտիկին, դուն՝ ո՛վ թելակարող դերձակուհին, դրամատնական դեսատի պաշտօնեայ կամ տուն ու տեղ պահող դեռահասակ մանչ, դուն՝ ո՛վ ծնողքիդ ամբողջ բեռը ուսերուդ վրայ տանող մանկամարդուհի, անոց ու անկար ծերուկ, տպագրիչ կամ գրաչար, փարարիչ կամ գործագործ, գործակատար կամ բեռնակիր, դուն՝ ո՛վ հայրենակիցներու ամբողջ խմբակի մը գործ հայթայթող փոքր աշխատանոցի մը վարպետ ու տէր, դուն՝ ո՛վ հիւղաւաններու աղքատութեան մէջ տըւայտող ուսանող, դուն՝ ո՛վ աշխատունակ եւ ուղղամիտ պաշտօնեայ, դուն՝ բժիշկ, դեղագործ, ճարտարագէտ, առեւտրական կամ փոքր դրամագլուխով հազիւ հազ ապրող լուսայափոխ, դուն՝ ո՛վ ջաղացպան կամ ատաղձագործ, ո՛վ դուն որ փոքր արհեստները հնարած ես, դուք՝ բոլորդ ու մենք՝ բոլորս, այսօր աճուրդի հանուած ենք, բոլորս փոխանակելի ապրանքի վերածուած ենք:

Եւ ո՞վ կը նայի մեզ իբրեւ հասարակ տեսակի ապրանքածրարի, երկաթակոյտի, հիւսուածեղէնի հակի, ծորակներու կապոցի, 6 խորանարդ ոտք սառնարանի, իբրեւ պարկ մը ալիւրի, հին ու մաշած հագուստներու դէզի, բառաչել իսկ չգիտցող հեզ ու համեստ արջառներու հօտի:

Ո՞վ կը վաճառէ մեզ կանգունով ու կըշիռքով, խարդախուած կշռոցով եւ ամէն եղծումի ենթարկուած չափերով: Ո՞վ մեզ սակարկութեան հանած է օր ցերեկով՝ բաց երկնքի ներքեւ, փոխան ոսկիներու եւ այլ դրամանիշերու:

Ի ծնէ շահադէտները, պարկեշտութիւն կեղծող չարաշահները եւ յանուն Եկեղեցւոյ եւ Եկեղեցւոյ Պաշտպանութեան քու գոյութիւնդ ու ապագադ ստորնագոյն հաշիւներու ենթարկողներն են անոնք:

Անոնք՝ որոնք գացած են քու մեկնումդ սակարկելու:

Որոնք չահագործած են քու զարաւոր հաւատքդ, ամէնէն սրբազան զգացումներդ:

Որոնք կշիռքին մէկ նժարին մէջ դրած են քու եւ քու զաւակներուդ արիւնը, եւ միւսին մէջ՝ իրենց անչափելի եսամոլութիւնը:

Որոնք քու պաշտած Աստուածդ գոհեցին իրենց կուռքերուն՝ դրամին ու շահին համար:

Դուն կը ճանչնաս այդ արջառավաճառները: Անոնք քու անունովդ կը խօսին: Անոնք իրենց անձերը քեզի պէս ու վարիչ կը դաւանին: Անոնք ապահոված են կուսակցութիւններէ ներս ծուարած սադրողներու մեղսակցութիւնը: Անոնք կարողացած են գնել դաւաղիր հօտանքներու մամուլը՝ քեզ իրենց ենթակայ պահելու եւ բառ կամս օգտագործելու համար: Քեզ սուտերով օրօրելու, բարեմտութիւնդ կանոնաւոր կերպով չարաշահելու, արթնամտութիւնդ թմրած եւ ազնիւ զգացումներդ բանտուած պահելու համար:

Այդ արջառավաճառները, զորս լաւ կը ճանչնաս այլեւս, պիտի չկարենան այսուհետեւ իրենց կործանարար առարքներուն մէջ շատ հեռուները երթալ: Որովհետեւ թոյլ պիտի չտաս, որ քեզ վերածեն «գործ»ի, ամէնէն շահաբեր ու արդիւնաշատ «գործառնութեան»:

Այսուհետեւ յստակօրէն կը տեսնես դուն ամէն ինչ: Ցաւակօրէն տեսնելու ես, որովհետեւ գիտես, թէ տեսնել չուզող կամաւոր կոյրէն աւելի դէշ կոյր չկայ: Եւ քու հաշւոյդ կատարուած վերջին «պազարլըք»ին շնորհիւ հաստատեցիր («եկեղեցապաշտպան»ները չզգացի՞ն միթէ լիբանանեան վերին իշխանութեանց մօտ կատարելու քու հաւանական մեկնումիդ շանթածը), թէ ինչքա՞ն արհամարհելի ապրանք մըն էիր այդ չարչիներուն համար:

Մեր գործը չէ թելադրել քեզ քու բնականոն, քու առողջ հակազդեցութիւնդ. ինչպէս որ ուժերուդ ամբողջ յարումովը պիտի մարտնչէիր կեանքիդ, ինչքիդ եւ ընտանիքիդ սպառնացողներուն հետ, այդպէս ալ կատաղօրէն պիտի ցցուիս ու աչատնակուիս այդ անամօթ ու անխիղճ եւ քեզ աճուրդի հանող մարդոց դէմ...

Տաճարի մէջ գործող այդ փերեզակները Աստուծոյ Տունէն արտաքսելու գործը քուկդ է: 1956ի Փարիսեցիները ճաղկողն ու խարանողը դուն պիտի ըլլաս:

Որովհետեւ՝ խնդրոյ առարկայ են քու եւ քու համայնքիդ գոյութիւնը...:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀՈՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Ամփոփուած «Լը Մոնտ»էն)

Տնտեսական եւ ռազմական նկատումներով, Խ. Միութիւնը այս հնգամեակին համար նպատակակէտ ըրած է իր արեւելեան յետամնաց երկիրները դարձնել ապագայ կեդրոններ իր ճարտարարուեստին համար:

Արեւելքի մէջ է որ կը գտնուին ամէնէն հարուստ աղբիւրները հում նիւթի, ինչպէս եւ ջրային եւ հիւլէական ուժի: Օգտագործելու համար այս աղբիւրները Խ. Միութիւնը կ'ուզէ շինել գործարաններ եւ ուժ արտադրող կեդրոններ:

Երկար ատենէ ի վեր գործի ձեռնարկած էր Սիպերիոյ եւ արեւելեան հանրապետութեանց մէջ: Իսկ պատերազմը եւ տարագրութիւնը փութացուցին ծրագրին իրագործումը: Կը մնար միայն կանոնաւորապէս կազմակերպել այդ վայրերը, լեցնել ժողովուրդով եւ մշակել հողերը, որպէսզի կարելի եղածին չափ նուազ կախում ունենայ Եւրոպական Ռուսիայէն:

Խ. Միութիւնը դէպի Քամչաթքա կը քալէ, կ'ըսեն: Իսկ նոր հնգամեակը, տարբերելով նախորդներէն, աւելի կանգ կ'առնէ Խ. Միութեան ներկայ եւ ապագայ տնտեսական խարիսխներու բաժանման վրայ, վարելով ապակեդրոնացման քաղաքականութիւն մը: Այս կերպով զանազան հանրապետութեանց կը յանձնէ պատասխանատուութիւններ, զորս նախապէս ունէին միայն կեդրոնական կառավարութիւնները:

Թեթեւ ճարտարարուեստը կը վարէին զանազան հանրապետութիւններ, իսկ ծանր ճարտարարուեստը իր ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած էր կեդրոնական մարմին մը, որ կը նստէր Մոսկուա: Այս է պատճառը որ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ կար միայն մէկ նախարարութիւն: 1953էն ի վեր ծուլարանի նախարարութիւն մը ստեղծուած է Ուկրայնայի մէջ, երկաթեղէնի մը՝ Ղազախստանի մէջ, քարիւղի՝ Ազրպէյճանի մէջ եւայլն: Անոնք վարչական շատ կարեւոր բարենորոգումներ կը նկատուին, բաղդատելով նախկին դրութեան հետ, երբ տնտեսական միայն մէկ նախարարութիւն կը վարէր ճարտարարուեստական մեծ ձեռնարկները:

Մինչեւ 20րդ համագումարին մէջ կը շեշտէր թէ՝ ձգելով հանդերձ ընդհանուր կառավարութիւնը Խ. Միութեան նախարարութեանց, ինչպէս ծրագրով նախատեսուած շատ կարեւոր ձեռնարկները, դրամագլուխին շահագործումը եւայլն, պէտք է զանազան հանրապետութեան յանձնել կարգ մը ձեռնարկներ:

Այս բարենորոգումներուն նպատակն է աւելցնել արտադրութիւնը եւ հակազդել գրասենեկային ամլութեան դէմ:

Խ. Վարիչները կը զգան թէ մեծ դժուարութեանց պիտի բախին, իրականացնելու համար նոր ծրագիրները: Ապակեդրոնացման նպատակն է թեթեւցնել գրասենեկային ծանրութիւնը:

Ինչպէս յայտնի է 20րդ համագումարը յանձնարարեց սովխոզներուն եւ կոլխոզներուն աւելցնել երկրագործական արտադրութիւնը եւ կենդանիներու թիւը: Ղազախստանի համար պէտք է սպասել հնգամեայ ծրագրին վերջաւորութեան, այսինքն 1960ին, հասնելու համար 180 միլիոն թոնի:

Քանի մը շաբաթէ ի վեր Մոսկուայի մամուլը լայն տեղեկութիւններ կը հաղորդէ 1956ի հունձքի մասին: «Փրաւտա»ն եւ «Իզվեստիա»ն խմբագրականներ կը նուիրեն այս հարցին եւ կը հաստատեն թէ հունձքը մանաւորապէս շատ լաւ պիտի ըլլայ Արեւելեան Ղազախստանի նոր մշակուած հողերուն մէջ: Բաղդատելով անցեալ տարուան հետ, երբ հունձքը շատ դէշ էր, երաշտին պատճառով: Ծրագրով նախատեսուած 28–30 միլիոն հեկտարի փոխարէն, կրցան 33 միլիոն հեկտար մշակել շնորհիւ 350 հազար «նորատարդ հայրենասէրներու», որոնք պատասխանեցին կուսակցութեան կոչին: Սակայն Կոմսոմոլի Կեդր. Կոմիտէն կը կարծէր անցեալ Յունիսին թէ «հունձքը արագօրէն եւ առանց վնասի կատարելու համար» անհրաժեշտ էր երկու հարիւր հազար երիտասարդ ղրկել, երկու ամսուան համար: Թերթերուն կարծիքով այդ կոչը երիտասարդութեան մէջ «խանդավառութիւն» ստեղծած է: Մինչեւ ընկերակցութեամբ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարութեան անդամներէն մէկուն, այցելեց Սվերդլովսկ, Նովոսիպիրսկ եւ Ալմա-Աթա: Ներկայ եղաւ ժողովներու, այցելեց սովխոզները եւ կոլխոզները, ինչպէս եւ մեքենաչարժ արօրներու կայանները, ուր ճառեր խօսեցաւ քննադատելով կամ գնահատելով աշխատանքները, գրգռելով «ընկերվարական բարի նախանձ» Ուրալի, Սիպերիոյ

ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ուրեմն իր դժբախտութիւնը պարզ էր այլեւս: Մէջը կը յորդէր մեծ փափաք մը՝ երթալ ըսելու ձուկերուն, թէ երջանիկ չէին իրենք, քանի որ կ'ապրէին իրենց սիրած հարազատ ջուրին մէջ, որ՝ գերուն՝ թէ հողին մէջ կ'ապրէին այլ՝ երջանիկ էին, քանի որ իրենց բնակավայրը կը պատշաճէր իրենց, վազող ջուրերուն՝ թէ իրենց սահմանուած ընթացքին հետեւելով, զուարթ էին ու երջանիկ: Մինչդեռ՝ կը տառապէր ինք, քանի որ կ'ապրէր շրջանակի մը մէջ, որ իրենը չէր, ունէր փափաքներ ու ձգտումներ՝ որոնց գոհացում չէր կրնար տալ, ձեռները կը փնտռէին իրենց հարազատ գործը՝ եւ չէին գտներ զայն, աչքերը կը տենչային բաներու՝ որոնք բացակայ էին իր շրջապատի սահմանափակ աշխարհին մէջ: Իսկական կեանքը, ճշմարիտ արեւը, կը գտնուէին հեռո՛ւն՝ տափաստաններէն անդին: Եւ ի՜նչ երանութիւն պիտի ըլլար արդեօք տեսնել այդ արեւը, մեռնելէ առաջ: Ի՜նչ անսահման երջանկութիւն պիտի ըլլար ոսկեղէն երկրի մը վրայ ման գալ զուարթ ու կենսախայտ հոգիի մը հետ...: Լսել՝ առաջնակարգ երգիչներ ու երգչուհիներ, ունկնդրել՝ եկեղեցիներու կոչնակին ուրախ զանգիւնը, եւ վայելել՝ արձակուրդի անցնելու համար սահմանուած գունագեղ եւ լուսափայլ զբօսապարտէզները:

Եւ կը մենախօսէր խելագարի նման.

— Ո՛վ ձուկեր, եթէ խե՛լք ունենայիք, շատ դիւրաւ կրնայիք հասնիլ դէպի անծայրածիր ովկէանն ուր ձեր գլխուն վերեւէն պիտի անցնէին հսկայական նաւերը՝ թափառիկ ամպերու նման, եւ կը կարողանայիք լսել՝ լեռնանման ալիքներու փոթորկայոյզ երաժշտութիւնը՝ տիւ ու գիշեր...:

Սակայն ձուկերը չէին փոխեր իրենց ծանօթ ընթացքը և Ուելլ յուսահատութենէն չէր գիտեր՝ լա՞ր թէ՝ խնդա՞ր:

Ցարդ ճամբորդներուն անցքը պատկերի մը մէջ անցուդարձ կատարողներու նման բան մըն էր եղած Ուելլի համար: Շատ չատ՝ քանի մը զբօսաշրջիկներու հետ փոխանակած էր բարեւ մը, կամ տեսած՝ կառքին մէջ բազմած ճամբորդներ: Սակայն առհասարակ այդ բոլորը եղած էր խորհրդանշական բան մը, որուն վրայ խորհրդածեր էր թանձր նախապաշարումով: Բայց եկած էր ատենն այլեւս կատարելու հարկ եղած շրջադարձը:

Ջաղացպանը, որ ագահին մէկն էր, պատեհ առիթներէն օգտուելով, ջաղացքը վերածեր էր պանդոկի, շիներ էր կոկիկ սենեակներ, եւ աւելին ըլլալով, յաջողեր էր կառավարութենէն ձեռք ձգել նաեւ շրջանի նամակատան տնօրէնի պաշտօնը:

Հիմա Ուելլի պարտականութիւնն էր սպասեակի դեր կատարել յաճախորդներուն, երբ անոնք կը ճաշէին պանդոկի վերածուած ջաղացքին մօտի պարտէզին մէջ: Եւ այլեւս կրնաք վստահ ըլլալ, թէ կ'ուզէր ամէն անցուդարձի տեղեակ մնալ, եւ ա՛ն այդ ալ՝ ճամբորդներու բոլոր խօսքերուն ականջալուր կ'ըլլար մեծ հետաքրքրութեամբ, մինչ անոնց կը բերէր իրենց պահանջած ճաշն ու գինին: Նոյնիսկ յաճախ խօսակցութեան կը բռնուէր անհատ հիւրերու հետ, եւ ճարպիկ հարցադրումով եւ բարեկիրթ ուշադրութեամբ, ոչ միայն կը գոհացնէր իր հետաքրքրութիւնը, այլեւ կը շահէր ճամբորդներու համակրութիւնն ու երախտագիտութիւնը: Շատեր ծերուկ ամոլին գովեստ կը կարդային իրենց ծառայող արդուն համար: Եւ հոն այցելող ուսուցչապետ մը, տեսնելով տղուն բնդունակութիւնը, նոյնիսկ փափաք էր յայտներ զինք իր հետ տանելով, իրեն տալու կանոնաւոր դաստիարակութեան մը հնարաւորութիւնը: Ջաղացպանն ու իր կինը կը զարմանային եւ կ'ուրախանային միանգամայն, լսելով այս գովեստները: Եւ գիրար կը շնորհաւորէին այդ պանդոկը բացած ըլլալուն համար:

— Պանդոկապետի մը համար հարկ եղած բոլո՛ր շնորհները ունի այս տղան: Կարծես ծնած է այս գործին համար: Ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ պանդոկապետէ զատ, գիտել կուտար ծեր ջաղացպանը:

Այսպէս ուրեմն հովտին մէջ կ'անցընէր կեանքը, բոլորին համար գոհունակութիւն բաշխելով, բացի՝ Ուելլէն:

Ամէն կառք որ կը հեռանար պանդոկէն, կարծես մասնիկ մը կը տանէր իր էութենէն: Եւ երբ մարդիկ կատակով առաջարկեցին, թէ «դե՛հ, քանի այդպէս է, ցատկէ մեր կառքը, քեզ միասին տանինք», Ուելլ անկարող կ'ըլլար զսպելու իր պոռթկացող յուզումը:

Ամէն գիշեր երազին մէջ կը տեսնէր.—

Ահա խանդավառ ծառաներ կուգային կ'արթնցնէին զինք՝ մշտելով, եւ բարձրաձայն կ'ըսէին որ վեր կենայ, տեղէն ընդմիշտ, ու նստուէր կառքին մէջ, որ իրեն կը սպասէր դրան առջեւ: Ջէ՞ որ այդ կառքը զինք պիտի թողնէր դէպի տափաստաններն անդի՛ն:

Թարգմ. Մ. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏՈՄՍԵՐ

ԴԱՇՆԱԿ ՃԱՓՈՆՈՒՀԻՆ...

Պատմութիւնս կուգայ Միքատոներու հայրենիքէն: Պատմողը՝ ամերիկահայ գինուոր մը:

Ամէն անգամ որ Հայ մը հեռաւոր երկիր մը կ'այցելէ, իր առաջին գործը կ'ըլլայ հարցափորձ ընել թէ «այստեղուանքը Հայեր կա՞ն»: Որովհետեւ, ամէն Հայ լսած է որ երկրագունդին վրայ առանց Հայու տե՛ղ չկայ:

Մեր զինուորն ալ այդ աւանդական սովորութեան հետեւելով, կը հարցնէ իր Ճափոն բարեկամներուն.

— Այս կողմերը Հայեր կա՞ն:

— Այո՛, հայ ընտանիք մը կայ: Ամուսինը Հայ, կինը Ճափոնուհի:

Մեր երիտասարդը ափ կ'առնէ հայ ընտանիքին դուռը՝ չնչասպառ:

Եւ տեղի կ'ունենայ հետեւեալ «պատկերաւոր» տեսարանը.

— Բարե՛ւ ձեզ, Տիկին... Լսեցի որ ձեր ամուսինը Հայ է եղեր, ի՞ր ու է...

— Իրաւն ալ խօ՞սք է:

— Ինչպե՞ս կը կոչուիք, Տիկին:

— Այսինչեան:

— Ձեր ամուսինը տո՞ւն է...

— Պարոն, ամուսինս կորսնցուցի քանի մը տարի առաջ:

— Ուրեմն Հայ էր, հա՞:

— Այո՛, Վանեցի... Երեք աղջիկ ունիմ... Ասիկա առջինեկս է: Միւս երկուքն ալ վերն են, հիմա կուգան:

Կարգը եկած է որ Ճափոնուհին եւ իր աղջիկն ալ հարցաքննեն իրենց անծանօթ հիւրը:

— Ուրեմն դո՞ւք ալ Հայ էք, Պարոն...

— Այո՛, Հայ եմ... Հայրիկս Հայ, մայրիկս Հայ...

Մայր ու աղջիկ իրարու երես կը նային: Տափաքին վստահ չեն: Պէտք է սոուգեն այցելուին ինքնութիւնը, որովհետեւ չեն ուզեր խաղի գալ: Վաւերակա՞ն Հայ է թէ չինծու: Ըստոյ, ի՞նչ տեսակ Հայ է: Որովհետեւ Հայրիկէն լսած են որ տեսակ տեսակ Հայեր կան՝ աշխարհի վրայ...

— Ամերիկայի ո՞ր քաղաքէն էք:

— «Այսինչ» քաղաքէն...

— Օ՜, մենք այդ քաղաքը ապրած ենք, տարիներով... Հոն ամուսնացած էի... Այս աղջիկս հոն ծնած է... Ըսէք տեսնեմ, Ղուշպուլը կը ճանչնա՞ք...

— Այո՛, շատ լաւ կը ճանչնամ: Սան Ֆրանսիսքօ է...

— Մեր տունը «այսինչ» քաղաքը մեզի դրացի մը ունէինք, անունը Տիկին Այնինչեան, կը ճանչնա՞ք...

— Մամայիս ամէնէն մօտիկ բարեկամուհիներէն մէկն է...

Ճափոնուհին եւ իր աղջիկը կամաց կամաց պիտի համոզուէին որ հիւրը իրա՛ւ Հայ է: Բայց, պէտք է հաստատեն անոր «տեսակն» ալ:

— Ուրեմն «Այսինչ» քաղաքէն էք... Լա՛ւ, ըսէք նայիմ, այդ քաղաքը երկու հայկական եկեղեցի ունի... Սուրբ Այր եւ Սուրբ Բեն: Դուք ո՞ր եկեղեցին կ'երթաք:

— Սուրբ Այր եկեղեցին... Հոն մկրտուած եմ...

Ամերիկահայ զինուորը արտասանած էր անունը եկեղեցիի մը, որուն Տէր Պապան ու Թաղականը Նիւ Եորքի կարմիր «Առաջնորդ»էն չէ որ կը ստանան իրենց «հայրական» հրահանգները:

Այս յայտնութեան վրայ, Օրիորդ Ճափոնուհին, սեննակին դուռը կը բանայ, ձայնը կը ձգէ եւ լուր կուտայ իր քոյրերուն.

— Աղջիկնե՛ր, վար եկէք, վար: Հիւրերնիս մեզմէ է եղեր, Դաշնակ է եղեր...

Ըսուած է որ մէկ Վանեցին կրնայ երկու Քիւրտ՝ Հայ «ձեռնադրել» իր հոգեհաց քարոզներով:

Բայց, մինչեւ հիմա լսուած բան չէր թէ ան կրնար նոյնիսկ Ճափոնցին հայացնել: Անհաւատի, մեր ողբացեալ Վանեցին յաջողեր է ո՛չ միայն հայացնել իր կինն ու զաւակները, այլեւ ձեւր գտեր ու Դաշնակցական մկրտեր է զանոնք... Պատիւ, չիտակը:

Իրմէ թող օրինակ առնեն կարգ մը հայ ծնողքներ, որոնք իրենց հարազատ զաւակներէն մէկն ալ չեն կրցած մեր — հայութեան — պարտէզէն ներս մտցնել:

ԵՒՐՈԳԱՑԻ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

ՎԵՆԵՏԻԿ.— Սիրելի Ցառաջ, տասնըհինգ օրէ ի վեր հարիւր փարիզահայ ուխտաւորներս հիւրասիրուած ենք Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանին մէջ: Մինչ նոր այցելուներ կուգան: Հեռաւոր Աստ-Ալեքպայէն, Հնդկաստանէն, Եգիպտոսէն եւ Ամերիկայէն Հայեր Եւրոպայի զանազան քաղաքները պառելէ վերջ կը հանգիպին Ս. Ղազարի վանքը:

Վայելեցինք ջերմ ընդունելութիւն եւ հիւրասիրութիւն միաբաններուն կողմէ:

Մեր ուխտագնացութեան առաջին կիրակին խմբովին գացինք Ս. Ղազարի վանքը ուր Հայրերը մեզ դիմաւորելէ վեր առաջնորդեցին ժամուն: Հոն Աստուածածնի տօնին ներկայ եղանք եւ խաղողի օրհնութեան պատարագեց Հայր Քերովբէ վարդապետ եւ վանքին դպրաց դասը շատ ներդաշնակօրէն երգեց պատարագը:

Հետեւեալ օրը, Մեսըլոյի երկուշաբթին, վարժարանի ժամուն մէջ բոլոր ուխտաւորներս իբրեւ կամաւոր դպիրներ երգեցինք պատարագը: Նոյն օր կէսօրէ վերջ այցելեցինք Հ. Ալիշանի, Մխիթար Աբբահօր եւ Պուզէն Աւէմշահի գերեզմանները, ուր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ: Այցելեցինք վանքին ընծայարանը, տեսանք բուդաների հրաշակերտ նկարներ, Այվազովսքիի ծովանկարները, «Քասս»ը եւայլն: Ըստոյ մտանք Լորտ Պայրընի սենեակէն ներս: Ամէնքն ալ Լորտ Պայրընի կեանքի մասին բացատրութիւններ տուին. տեսանք հայկական հին ձեռագիրներ, մատենադարանը, տպարանը եւայլն:

Օգոստ. 15ին ներկայ եղանք վանքին չորս շրջանաւարտներու երդումի արարողութեան: Շատ յուզիչ էր տեսարանը: Երբ չորս կայտառ երիտասարդներ իրենց հրաժեշտը կուտային աշխարհիկ կեանքին, ուխտաւորներուս աչքերը արցունքով լեցուեցան:

Շաբթուան ընթացքին միաբանները մեզ առաջնորդեցին Տօժերու պալատը, ուր Ս. Մարկոսի հրապարակին վրայ Հ. Եղիա վ. Փէչիկեան հաղորդեց շատ հետաքրքրական տեղեկութիւններ, միեւնոյն ատեն ցոյց տալով Ս. Թէոդորոսի արձանը կանգնած սիւնի մը բարձրութեան վրայ: Այցելեցինք բուական թիւով թանգարաններ եւ հիացումով դիտեցինք նշանաւոր նկարիչներու հրաշակերտները:

Մեր ուխտագնացութեան երկրորդ կիրակին Հայրերը մեզ առաջնորդեցին 1600ին Վենետիկի մէջ շինուած պզտիկ ժամուն մը: Բակին մէջ յստակօրէն կ'երեւին հայերէն գիրերով տապանաքարեր: Հոն կը հանգչին Ջուղայեցի եւ Պոլսեցի վաճառականներ որոնք շինած են այդ եկեղեցին: Հոս եւս պատարագեց Հ. Եղիա վրդ. Փէչիկեան բացատրելով այդ 400 տարուան եկեղեցւոյ հիմնարկութեան պարագաները: Հաճոյքով լսեցինք Տիկին Էլէն Բիւզանդի բանախօսութիւնները որոնք կ'ոգեւորէին ուխտաւորներու խումբը:

Օգոստ. 25ին Մխիթարեան Հայրերը մեզ առաջնորդեցին Փատովա, ուր տեսանք հրաշակերտ եկեղեցին, բժշկական համալսարանը: Ըստոյ անցանք Ազոլօ, վարժարանի օդափոխութեան վայրը, այնքան գեղեցիկ: Ծառերու շուքին տակ Հայրերը պատրաստած էին ճոխ սեղան մը ուխտաւորներուս համար: Ճաշէն վերջ սարքուեցաւ պզտիկ ցերեկոյթ մը: Իրիկուան անցանք Ցանծէնօ վանքին ամառանոցը, ուր Հայրերը մեզ պատուասիրեցին զարձեալ, յետոյ գացինք Փոսանիա եւ տեսանք նշանաւոր քանդակագործ Քանովայի տաճարը:

Քանի մը օրէն կը վերադառնանք Փարիզ ուր կարի մեքենաներ եւ զանազան աշխատանքներ կը սպասեն մեզի: Բոլորս ալ խորապէս երախտապարտ ենք Մխիթարեան Միաբանութեան եւ կազմակերպիչ մարմնին:

ՀՌ. ՁԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

Պաալպէքի միջազգային փառատօնին առթիւ, ամէն կողմէ դիմեցին դէպի Լիբանան, որու մայրաքաղաք Պէյրութէն միայն քանի մը քիլոմեթր անդին կը գտնուի պատմական այդ վայրը, եւ որուն սիւները կը յիշեցնեն անցեալ փառքը հոյակապ տաճարին:

Երբ օդանաւը Պէյրութի, Միջին Արեւելքի ամէնէն գեղեցիկ եւ ընդարձակ նորաշէն օդակայանը կը հասնի, «բարի եկաք դէպի Լիբանան» ֆրանսերէն ողջոյնի խօսքը ուշադրութիւնդ կը գրաւէ:

Պէյրութ բարգաւաճ քաղաքի մը տպաւորութիւնը կը ձգէ: Ամէն կողմ նոր շէնքեր, սակայն ոչ մէկ տեղ ծառուղի, ոչ մէկտեղ ծառ կամ պարտէզ: Քաղաքը կ'աճի արդիականութեան պահանջներուն համաձայն, սակայն առանց գեղեցկութեան, հոյակապ վայրի մը մէջ, շրջապատուած մէկ կողմէ լեռներով, միւս կողմէ ծովով: Մեծակառոյց պանդոկները՝ Էքսելսիոր, Փամ Պիչ, կը տիրապետեն համայնապատկերին վրայ:

Միջին Արեւելքի բոլոր կողմերէն հոն կ'երթան իրենց ամառնային արձակուրդը անցընելու: Լիբանանը՝ Զուիցերիան է Միջին Արեւելքի:

Ոչ նուազ գեղեցիկ են «գիշերային ակումբները», «թադաւորներու մատաններ»ը, որոնց շքեղութիւնը կը յիշեցնէ փարիզեան «գիշերային զբօսավայրեր»: Գեղեցիկ կիներ, շքեղօրէն հագուած եւ ոսկիով ու ադամանդով զարդարուած կը պարեն եգիպտական, լիբանանեան եւ յունական երաժշտութեան քաղցրալուր եղեւէջներուն հետ: Ժամը 3ին տակաւին ոչ ոք յոգնութեան նշան ցոյց կուտայ, արուեստական զովութեան մը մէջ: Մինչ սեղաններուն վրայ օղիին բոյրը կը յիշեցնէ Միջերկրականի անիզէթը...

...եւ Խազախստանի միջեւ:

Արդէն իսկ Խազախստան երկրորդ տեղը կը գրաւէ հացահատիկի արտադրութեան մէջ, անցնելով Ուկրայնիան: Համաձայն «Փրաւտա»յի (Յուլիս 30) այս տարի պիտի հնձէ 23 միլիոն թոն ցորեն, եւ խոստում առած էր պետութեան յանձնել 16.400.000 թոն: Խրուշչեւ Նովոսիպիրսքի իր ճառին մէջ կը յայտարարէր թէ յաջողեցան շնորհիւ «խամ եւ խոպան» հողերու մշակման: Հազարաւոր տարիներէ ի վեր առանք որեւէ օգուտ տուած չեն մարդու:

«Փրաւտա» Յուլիս 25ին կը գրէր թէ յաջող հունձքը կախում ունի կազմակերպութեան եղանակէն: Ցաւօք դանդաղօրէն կատարելով, մեծ վնասներու պատճառ կը դառնար: Շատ մը պարագաներու տակ կոլխոզները եւ սովխոզները 18էն 20 կենդինար կը ստանային հեկտարէն, սակայն վերջը սկսան 8էն 10 կենդինար ստանալ, այսինքն հունձքին կէսը կը կորսուէր: Խուսափելու համար կորուստէն, անհրաժեշտ է լուրջ կազմակերպութիւն, աշխատաւորի մեքենաներու լաւ գործածութիւն: Տակաւին մեծ պակասներ կան, փոխադրութեան միջոցի պակաս, ուրիշ վայրերու մէջ գոց տեղեր չկան և ցորենը կը մնայ բաց օդին տակ:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (135)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

2. ԱՐՏՈՍ

— Հիմա՞, հարցրեց հազարապետը զարմանալով:

— Այո՛, այս րոպէիս:

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

Ձը նայելով, որ արեւը ծագել էր, բայց այն ձորի մէջ, որտեղ գտնւում էր «Արտասուքի աղբիւրը», դեռ տիրում էր խոր մթութիւն: Սարերի բարձր գագաթները դեռ նոր շողշողում էին առաջին ճառագայթների նուրբ վարդագոյն լոյսով: Օդի մէջ բուրում էր խիստ ախորժելի զովութիւն, որ ներշնչւած էր ճոխ բուսականութեան մեղմ անուշահոտութեամբ:

Շրջակայքը լուռ էր: Լուռ էր եւ անտառը, որ տարածւում էր մինչեւ կապտագոյն ծովեզրը: Լսելի էր լինում միայն նուիրական աղբիւրի տխուր մեղեդին, որ ողբաձայն հնչիւններով ալեկոծում էր տիրող լռութիւնը: Լսելի էր լինում նա որպէս նզաւոր սրտի դառն հառաչանք: Վշտացած Հայրապետի արտասուքներից գոյացած աղբիւրը եւ այժմ արտասւում էր...:

Նրա մօտ կանգնած էր Աշխէնը:

Նազելի օրիորդի մտայոյզ հայեացքը դարձած էր դէպի սգաւոր աղբիւրը, որ, պարզ արծաթափայլ փառքի նման, դուրս հոսելով մի ժայռի ճեղքուածքից, ցած էր թափւում եւ, համբուրելով ու գրկելով իր ուղին զարդարող գոյնզգոյն խճերի հետ, արագ վազում էր, եւ իր թախծալի շշնջիւնով, կարծես, ասում էր ափերին. «Մնաք բարեա՛ւ, մենք այլեւս չենք տեսնուի...»:

Մի այսպիսի մնաք բարեաւ առելու համար եկել էր եւ օրիորդը:

Զինուած էր նա: Հօր անդրանիկը լինելով, նա փոխարինում էր ե՛ւ տղայի եւ աղջկայ: Այդ պատճառով ծնողքը տուեցին նրան այրական կրթութիւն, թէեւ Ռշտունեաց օրիորդները իրանց քաջութեամբ յետ չէին մնում տղամարդկերից: Գլխին դրած ունէր ոսկենկար սաղաւարտ, մէջքը սեղմել էր պողպատեայ զրահի մէջ, աջ ձեռքում կրում էր մի թեթեւ նիզակ: Այդ զինավառութեան մէջ նմանում էր նա Աթենաս-Պալլասին, որ, կարծես, եկել էր այցելութիւն զգծելու քարացեալ Նիոբէի արտասուքներից գոյացած աղբիւրին:

Աղբիւրից փոքր ինչ հեռու, ծառերի մթին թաւուտների միջից հազիւ նշմարւում էին մի խումբ ձիաններ, որոնց սանձարձակ թողել էին արածելու: Նրանց մօտ երեւում էին եւ մարդիկ, որոնք պառկած էին խոտերի վրայ: Դրանք օրիորդի հետ եկած մարդիկն էին:

Որպէս մի մարմնացած անհամբերութիւն, սրտի խորին բաբախմունքով, դեռ կանգնած էր օրիորդը աղբիւրի մօտ եւ նայում էր: Նա մեծ կարօտով անդադար նայում էր դէպի այն կողմը, որտեղից պէտք էր յայտնուէր Սամուէլը: Նրան յայտնի էր հայրենի երկրի յուզուած դրութիւնը: Նա գիտէր, որ իրանց լեռների իւրաքանչիւր քարի, իւրաքանչիւր ծառի ետեւում մի-մի մարդ էր թաղնուած: Նրան ծանօթ էր եւ Սամուէլի անձնավստահութիւնը: Ի՜նչեր չէին կարող պատահել... ի՜նչ փորձանքների չէր կարող հանդիպել նա...: Եւ այդ բոլորը ո՞ւմ համար: — Իւր համար...:

Վերջին միտքը, որքան ուրախացնում էր նրան, որքան լցնում էր նրա սիրտը մի անսահման երանութեամբ, նոյնքան եւ սարսափեցնում էր նրան, երբ մտածում էր, որ նա կարող է իւր սիրոյ զոհը դառնալ...:

Հեռուից երեւացին երկու ձիաւորներ: Երբորդը, իբրեւ փայլակ, վազում էր նրանց առջեւից առաջ: Օրիորդի դէմքը սկսեց փայլել: Մինչեւ նրանք կը մօտենային, մինչեւ կը ստուգէր թէ ովքեր են, այդ մի քանի րոպէն՝ յաւիտենականութեան չափ երկար թուեցաւ նրան:

Նրանք փութացրին ձիաների ընթացքը: Այդ միջոցին օրիորդի մարդիկը, որ հանգստանում էին ծառերի ներքոյ, իսկոյն ոտքի ելան եւ լարելով իրանց աղեղները, նետերի ծայրը դարձրին դէպի եկուորները: Մէկը ձայն արձակեց, այն հարցական եղանակով, որ տալիս է անծանօթը անծանօթին, երբ հանդիպում են ճանապարհի վրայ. — «Թշնամի՞ էք, թէ բարեկամ»: «Բարեկա՛մ» եղաւ պատասխանը:

Օրիորդը դեռ անշարժ կանգնած էր աղբիւրի մօտ:

Ձիաները այժմ քշում էին բոլոր թափով, չնայելով, որ լեռնային քարակարկառ ճանապարհի վրայ՝ կարելի էր ամէն րոպէ սայթաքել, եւ ամէն րոպէ դէպի ցած գլորուել: Երբ բոլորովին մօտեցան, օրիորդը փախեց ընդառաջ: Այդ միջոցին մէկը ցատկեց ձիուց, գրկեց նրան, բացականչելով.

ՐԱՖՖԻ

տարուան սկիզբը եւ յաջողած է չատ մը զաղտնիքներ կորզել։

Լոնտոնի մէջ չինծու կը համարին այս պատմութիւնները։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ Կիպրոսի մէջ։ Օգոստ. 30ին յարձակում գործուեցաւ երկու գիւղերու պահականոցներուն վրայ, Նիկոսիոյ մէջ։ Վիրաւորուեցան երկու անգլիացի զինուորներ։ Նոյն առտուն կանուխ վեց ահաբեկիչներ յարձակում գործեցին, երբ հերթափոխութիւն կը կատարուէր։ Ընդհարումը տեւեց քսան վայրկեան։

Անգլիական նաւ մը պայթեցաւ Ֆամակուսթայի նաւահանգստին առջեւ։ Կը կարծուի թէ ական մը զարնուած է։

Անգլիացի սպայ մը վիրաւորուեցաւ Նիկոսիոյ յունական թաղին մէջ։

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ կը շարունակուին Քոթ տ'Ազիւրի մէջ։ Ամէնէն աւելի վնասուած է Ալփ Մարիթիմի նահանգը։ Մէկ ամսուան ընթացքին 47 մեծ հրդեհներ ծագած են։ Լուրջ կասկածներ կան թէ չարագործներ ալ մաս ունին այս հրկիզումներուն մէջ, որոնք ահագին աւերներ կը գործեն։ Աւերուած է 3000 հեկտար տարածութիւն։

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ ըմբոստները վերսկսած են ահաբեկչական ձեռնարկները։ Առջի օր կատաղի ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Մարոքի սահմանին մօտ։ Սպաննուեցան 12 Ֆրանսացիներ եւ 50 ըմբոստներ։ Կռիւը տեղի ունեցաւ հազար մեթր բարձրութեան մը վրայ։ Ֆրանսական օդանաւեր ալ օգնութեան հասան։ Ուրիշ վայրի մը մէջ 25 ըմբոստներ սպաննուեցան։ Քապիլի շրջանին մէջ հպատակութիւն յայտնեցին քանի մը հազար լեռնականներ։

ԹՈՒՆՈՒԶ 15 միլիառ Ֆրանքի վարկ մը պիտի ստանայ Ֆրանսայէն, վերակազմութեան համար։ Թերթերը գիտել կուտան թէ աւելի մեծ գումար մը կը սպասէր։

ՍՈՒՐԻՈՅ հողագործները ծանր տագնապի մը մատնուած են, մանաւանդ Ճէզիրէի շրջանին մէջ, վասն զի արգիլուած է արմտիք ծախել Ֆրանսայի։ Այս արգելքին վնասը կը հաշուեն քսան միլիոն սուր. ոսկի։

ԱՐԱԲԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ընկերութիւն մը կը կազմուի, տնտեսական օգնութիւն ընծայելու համար Միջին Արեւելքի։ Կ'ըսուի թէ Արաբները եւ Ամերիկացիները հաւասար չափով գումարներ պիտի տրամադրեն։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ արտաքին գործերու նախարարը, Տիկին Կոլտ Մէր, իր մօտ հրաւիրեց խորհրդային դեսպանը, քննելու համար կարգ մը սահմանային խնդիրներ, ինչպէս եւ Սուէզի հարցը։

Ժ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մարզիկներու խումբէն 27 տարեկան աղջիկ մը, որ վարպետ էր սկաւառակ նետելու մրցումին մէջ, անհետացաւ յանկարծ, երբ Լոնտոնի ոստիկանութիւնը կ'ուզէր զայն յանձնել, այն ամբաստանութեամբ թէ հինգ գլխարկներ գողցած է (արժէքը՝ 4.60 տոլար)։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Հրեաները մասնաւոր տոմսեր պիտի կրեն, դեղին գոյնով, համաձայն հրէական աղբիւրէ հաղորդուած լուրերու։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արտաքին գործերու նախարարը Թագաւորին հետ խորհրդակցելէ վերջ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի շարունակէ դիւանագիտական ամէն աջակցութիւն ընծայել Կիպրոսի։ Միեւնոյն ատեն որոշած է ՄԱԿի ընդհ. ժողովին ներկայացնել խնդիրը։

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ կարեւոր վաւերագիրներ գողցուած են հելլենական դեսպանատունէն։ Թերթերը չանդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն. բայց իրադեկներ գիտել կուտան թէ խնդիրը չափազանցուած է։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ բանակցութիւնները յաջողութեամբ կը շարունակուին եւ թէ Սարի շրջանը Գերմանիոյ պիտի կցուի 1957 Յունուար 1ին։

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ խորհրդային պատուիրակութեան անդամներէն մէկը, Շապոֆալով, իբրեւ լրտես ամբաստանուած է ամերիկեան կառավարութեան կողմէ, որ պիտի պահանջէ արտաքսել զայն։ Երկրորդ պաշտօնատարի մը դէմ ալ բողոք յայտնած է։

ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Եղ. Ֆոր Մոսկուա հասնելով, ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ։ Մասնչալ Բուլկանին եւ Ն. Խրուշչեւ ճաշ մը սարքեցին ի պատիւ հիւրին։

150.000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ գործադուլ մը սարքեցին Ճափոնի ամերիկեան հաստատութեանց մէջ, լաւագոյն պայմաններ պահանջելով։ Հազարաւոր բանուորներ կարմիր դրօշներ պարզած էին։ Առաջին անգամ է որ այսքան կարեւոր ցոյց մը կը սարքուէր ամերիկեան իշխանութեանց դէմ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը, Պէն Կիւրիոն, ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ կարելի չէ ապահովել Միջին Արեւելքի խաղաղութիւնը, քանի իրենց երկիրը չի կրնար ազատօրէն նաւարկել Սուէզի ջրանցքին մէջ։ Այս առթիւ գանգատեցաւ թէ մեծ պետութիւնները համակերպեցան Իսրայէլի դէմ սարքուած պաշարման, մինչեւ որ իրենց շահերն ալ վտանգուեցան։

ԳԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը արգիլելու համար մասնագէտներ թելադրեցին ելմտական նախարարին մեծաքանակ ներածումներ կատարել, խնայողութիւններ գործադրել եւ սահմանափակել աշխատավարձքի յաւելումները, օտար բանուորներ հրաւիրել եւայլն։

ԻՏԱԼԻՈՅ Ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերը միացնելու համար գործօն դեր մը պիտի կատարէ Ֆրանսայի Ընկերվ. կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Փիէռ Կոմէն, որ Հռոմ հասած է արդէն։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Օգոստ. 30) — Ձոյլ ոսկի 479.000, Նափոլէոն 3460, զուիցերիական 3310, անգլիական 4290, քսան տոլարնոց 16.760, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1055, տոլար 410, պելժիական 8.25, զուիցերիական 98.50, փեսեթա 9։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 փր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԿՈՉ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1956 - 1957 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Անոնք որ կը փափաքին գրկել իրենց զաւակները, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմում ընել հաստատութեան տեսչութեան։

Վարժարանին նպատակն է՝ պատրաստել միջնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած ճշմարիտ Հայուհիներու սերունդ մը։ Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ. —

Ա) Ֆրանսականը, որ տառապէս կը հետեւի պետական լիսէներու արգիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին —անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով — կը պատրաստէ պրըվէի եւ պաքալորէայի։

Բ) Հայկականը որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ։

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ։ Տարեվճարն է 120 հազար Ֆրանք, վճարելի եռամսեայ եւ կանխիկ։

Աւելի մանրամասնութիւններու համար դիմել տեսչութեան։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Երթեւեկութեան միջոցներ, էկլիզ տը փանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա։ Հեռ. 172 Րէնսի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Տիրուհի Մինասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՅԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ալֆորվիլի հոգեւոր հովիւ Պարգեւ Քհ. Մերճանեան հրաւիրուած է Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին Ս. պատարագ մատուցանելու այս կիրակի։

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հայ Մարզականի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան 2, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, մասնակցութեամբ հանրածանօթ ՕՐՔԷՍԹՐԸ ՓՈԼ ՄԱԼՊԻՐՓԻ։ Ձոխ պիւֆէ։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐԵՐ

3 Մարտ, 1957 Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե.ի մէջ, ժամը 16էն 24։

Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելենական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ, ժամը 21էն 24։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Թրիքոյի կարող մը եւ երիտասարդ մը 16էն 17 տարեկան, մանիւթանսիոնէռ։

Դիմել՝ Թրիքօ Թէրզեանի, 3 ռիւ Փուասոնիէռ, Փարիզ (2)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախորհրդային հայրենակցական միութեան մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Գ. Սիմոնեանի սրճարանին մէջ, 26 ռիւ Պէլ Իմաժ։ Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։ Օրակարգ — Ա. 16րդ պատգամ. ժողովի զեկուցում, Բ. Վարչութեան ընտրութիւն, Գ. Ընթացիկ հարցեր։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՋԷՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

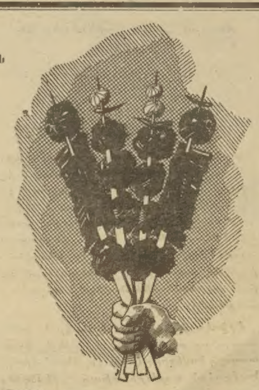
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ-Ս. Ղազար 1956

ԳԻՆ 500 ՖՐ.

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
•
DIMANCHE 2 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7670 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3481

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶԻՆԱԴՈՒԼ

•

Ամէնուս բաղձանքն է որ հանդարտութեան եւ վերակազմութեան շրջան մը բացուի Միջին Արեւելքի մէջ, Նորընտիր կաթողիկոսին օծումէն ետք:

Այսօրուան արարողութիւնը նուիրագործումն է ընտրութեան մը, որ տեղի ունեցաւ համաձայն ազգ. Սահմանադրութեան եւ անցեալ աւանդութեանց:

Աւելորդ խուճապ էր եւ ուժերու սպառում՝ փետր. 20էն ի վեր սարքուած ճգնաժամը: Բոլորովին անտեղի եւ անվայել:

Դիմակաւոր դաւադիրները եւ անոնց քաջածանօթ մեկենասները պարզապէս իրենց բթամտութիւնը եւ նենգամտութիւնը կ'ապացուցանէին, կեր ճարելով ամբոխին, միջնադարեան մոլեռանդութեամբ:

Դաս մը կղերականներ ալ — մեծ մասով բարձրաստիճան — իւղ լեցուցին կրակին վրայ, ըմբոստանալով գիտակցօրէն, կամ կրաւորական դիրք մը բռնելով անպարտելի վստահութեամբ:

Հասարակ «պրովոկատորներ» էին անոնք որ կը ճուային թէ նորընտիր կաթողիկոսին կուսակիցները կ'ուզեն Կիլիկեան Աթոռը բաժնել Էջմիածինէն:

Երկու Աթոռներուն յարաբերութիւնները չատոնց ճշդուած են, եւ ոչ ոքի միտքէն անցած էր խախտել զանոնք:

Ընդհակառակն, Եպիսկոպոսական կոչուած ապօրինի ժողովն էր որ խանգարեց աւանդական կարգուսարքը, կմախքի մը վերածելու համար Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը:

Դաւադիրները անկումէ անկում գլորելով, փորձեցին հիւրընկալ երկիրներու իշխանութեանց եւ ժողովուրդին միտքն ալ պղտորել:

Անոնք ոչ միայն յայտնի եւ գաղտնի ժուռնալներ յօրինեցին, այլեւ դարձան գրգռիչ եւ անպատիւ հրձիգներ:

Անհաւատալի վերջին ապացոյցը.—

Պէյրութի Հնչակեան օրկանը, «Արարատ», կը յայտարարէ ամենայն բնականութեամբ.

— «Ի՞նչ կը նշանակէ Զարեհը կաթողիկոսացնել: Այդ կը նշանակէ.

Հայ Սփիւռքը քշել արեւմտեան վտանգաւոր ուղիին մէջ եւ զայն դարձնել դաշոյն մը, խրուելու համար Արեւելքի, առաջին հերթին Արաբներու կողին» (27 *Օգոստոս*):

Եղէք Արաբ եւ պահեցէք ձեր պաղարիւնը, կարդալով այս բանարկութիւնը՝ հայերէն թերթի մը մէջ:

Մնաց որ, այս թշուառականները միայն իրենց ազգադաւ հրատարակութիւններով չեն գոհանար:

Անոնք նոյն սուտերն ու յերիւրանքները տալ կուտան արաբերէն թերթերու մէջ եւ յետոյ կը թարգմանեն, իբրեւ արաբ հանրային կարծիք...

Դեռ կրնայինք յիշել ժամանակաւոր տեղեկագիրներն ալ, որոնք համրանք չունին:

Նոյն թերթէն կ'իմանանք թէ «եկեղեցասէր» գաղթազգիները մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ղրկած են Լիբանանի կառավարութեան, յայտնելու համար թէ իրենք անվերապահօրէն Եգիպտոսի հետ են, Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման հարցին մէջ, իսկ ուրիշ Հայեր... (9 Օգոստոս):

Ամենապատիւներ եւ գերապատիւներ, գո՞հ էք այս հայկական «ճէհատ»էն:

Կրնա՞ք չափել հետեւանքները:

Լուսաւորչի կանթեղին լոյսը կը վառի՞ թէ կը մարի, այս ապերասան խուժանավարութեամբ եւ անյատակ ապիրատութեամբ:

Զինադո՜ւլ, զինադո՜ւլ: Թշնամին արթուն է:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՐԴՈՎԻՉ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

•

ԱՆԳԼԻԱ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԵԹԷ ԴԷՊՔԵՐ ՊԱՏԱՀԻՆ

Վաղը, երկուշաբթի, տեղի պիտի ունենայ Հինգերու յանձնախումբին եւ գնդ. Նասրի առաջին տեսակցութիւնը, Գահիրէի մէջ:

Մինչ այս մինչ այն, Անգլիա եւ Ֆրանսա կը շարունակեն իրենց զինուորական պատրաստութիւնները: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը վճռած է անմիջապէս պատասխանել, եթէ Եգիպտոս գրգռիչ դիրք մը բռնէ: Վարչապետը, Իտըն, իր ամարանոցը մեկնեցաւ, բոլոր հրահանգները տալէ ետք: Եգիպտոսի նախագահը առ այժմ լռութիւն կը պահէ, ինչ որ բարենշան չի համարուիր: Գահիրէի թերթերը կը շարունակեն ազդարարութիւններ եւ սպառնալիքներ ուղղել:

Կարգ մը անգլիական թերթեր ալ մտահոգութիւն կը յայտնեն: Մանչեսթըր Կարտիըն *կ'ամբաստանէ կառավարութիւնը թէ խաբած է երկիրը, պարզապէս «զգուշական միջոցներ» ներկայացնելով զինուորական պատրաստութիւնները: Այս առթիւ կը նկարագրէ անգլօ-ֆրանսական նախայարձակման մը հետեւանքները, — խորտակում ամերիկեան զինակցութեան, մարդկային զոհողութիւններ, տնտեսական մեկուսացում Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կամ կազմալուծում Ազգաժողովի, քարիւղի տագնապ, խորհրդային թափանցում Միջին Արեւելքի մէջ եւայլն:*

Միայն այս թերթն էր որ հրատարակեց եգիպտական կառավարութեան ազդերը՝ նաւուղիղներ ճարելու համար: Միւս երկու մեծ թերթերը, Թայմզ *եւ* Տէյլի Թէլէկրաֆ *մերժեցին հրատարակել այդ ծանուցումները: Հանրային կարծիքը կառավարութեան հետ է 59 առ հարիւր համեմատութեամբ: Ընդդիմադիրներուն առաջնորդը պահանջեց արտակարգ նիստի հրաւիրել խորհրդարանը, ամէնէն ուշը մինչեւ Սեպտ. 14: Կառավարութիւնը պատասխանեց թէ որեւէ որոշում պիտի չտրուի այդ մասին, մինչեւ որ հասկցուի գնդ. Նասրի վերջնական պատասխանը՝ 18 պետութեանց առաջարկներուն:*

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՌԱՔՈՒՄՆԵՐԸ

Օգոստոս 31ին Կիպրոսի մէջ ցամաք հանուեցաւ ֆրանսական առաջին զօրամասը, որ կը բաղկանայ 170 զինուորներէ եւ որ տեղաւորուեցաւ Նիկոսիոյ հարաւակողմը: Ուրիշ 4 նաւեր կը սպասուին Ֆամակուսթա, զօրքով եւ զինամթերքով: Ֆրանսացիներուն յատկացուած բանակավայրը կը գտնուի Նիկոսիայէն 16 քիլոմեթր հեռու եւ կրնայ 3-4000 զինուոր առնել: Զինուորական իշխանութիւնը վրաններ կը պատրաստէ արագօրէն, իսկ խոհարարները գործի ձեռնարկած են, ֆրանսական կերակուրներ պատրաստելու համար: Ուրբաթ գիշեր օդանաւ մը իջաւ Նիկոսիա, զինուորներ փոխադրելով:

Մալթայի մէջ ալ զինուորներ կը համախմբուին եւ ռազմանիւթ կ'ամբարուի:

Ուաշինկթընի սուրիական դեսպանատունը մտահոգութիւն յայտնեց, վտանգաւոր գտնելով ֆրանսական զօրքի առաքումը դէպի Կիպրոս: Կարգ մը ամերիկեան թերթեր ալ վտանգաւոր կը գտնեն այս ձեռնարկը՝ խաղաղութեան տեսակէտով: «Մանաւանդ ցաւալի է այս փոխադրութիւնը, վասն զի կրնայ ազդել Գահիրէի տեսակցութեան վրայ»:

× *Դամասկոսի բրիտանական հիւպատոսները յանձնարարեցին իրենց ազգակիցներուն եւ ընտանիքներուն հեռանալ Սուրիայէն, եթէ անհրաժեշտ չէ իրենց մնալը:*

Սուրիոյ «Ժողովրդական Դիմադրութեան՝ ճակատին հրամանատարը յայտարարեց. — Ժողովրդական դիմադրութեան եւ Եգիպտոսի Ազատագրութեան բանակին գործակցութեան ծրագիրը պիտի գործադրուի համաձայն Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ կնքուած զինուորական դաշինքին: Սուրիոյ ամբողջ ժողովուրդը օգնութեան պիտի հասնի Եգիպտոսի, եթէ այդ երկիրը յարձակում կրէ: Մօտերս պիտի մարզուի ամէն Սուրիացի որ ընդունակ է զէնք կրելու: Կամաւորները պիտի վարժեցնենք ապստամբութեան, փողոցային կռիւներու, ականներ դնելու, ուժանակ պայթեցնելու եւ [illegible]»:

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ՈՐՈՒՆ ՕԾՈՒՄԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ԱՅՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ:

ՏԱԳՆԱՊԸ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԿԷՏԻՆ ՀԱՍԱԾ Է

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կացութիւնը չափազանց լարուած է Գահիրէի մէջ: Տագնապը ծայրագոյն կէտին հասած է եւ շատ մը Եգիպտացիներ համոզուած են թէ Ֆրանսա եւ Անգլիա իսկապէս համաձայնութեան մը յանգիլ չեն ուզեր, այլ կը պահանջեն ամբողջական անձնատուութիւն, սպառնալով զինուորական միջամտութիւն կատարել:

Դիւանագիտական տեսակէտով տենդագին գործունէութիւն կը տիրէ Գահիրէի մէջ: Գնդ. Նասր երկու անգամ տեսակցեցաւ Հնդկաստանի արտաքին գործերու նախարարին՝ Մենոնի հետ: Եգիպտոսի արտաքին նախարարը ունկնդրութեան ընդունեցաւ Իրաքի, Սուրիոյ, Յորդանանի եւ Արաբիոյ դեսպանները, ինչպէս եւ Եմէնի արտաքին նախարարը: Եգիպտոս կ'ուզէ ստուգել իր բարեկամներն ու զինակիցները, Բշ. օրուան տեսակցութենէն առաջ:

Եգիպտական թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը, չեշտելով թէ գրեթէ անկարելի կը դարձնէ Հինգերու յանձնախումբին աշխատանքը: Ծայրայեղ հոսանքները անխուսափելի համարելով ընդհարումը,

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Զարեհ Ա. կաթողիկոսի օծման առթիւ, շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած են Յառաջի խմբագրութիւնը եւ Հ. Հ. Դաշնակցութիւնը: Երկուքին կողմէ ներկայացուցիչ պիտի ըլլայ Ծ. Նարդունի, որ երէկ Պէյրութ մեկնեցաւ օդանաւով:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ «Հայաստան» ամսագրին կողմէ Անթիլիաս պիտի ըլլայ խմբագիրը, Տիկին Եւա Սագըզ:

× Պէյրութի եւ Փարիզի ժամերը մէկ ժամ տարբերութիւն ունենալով, ֆրանսական ժամով օծումը պիտի ձայնասփռուի ժամը 9էն 10,30:

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Տեղական թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ երիտասարդ [illegible] Շառլ Ազնաւուր ծանր արկածի մը հանդիպած է, Օլիէռ-Թիան ճամբուն վրայ (Վառի Նահանգ):

Ազնաւուր սրընթաց կառք մը նստած էր երկու Ֆրանսացի բարեկամներու հետ, ուրբաթ օր, երբ ինքնաշարժը ընդհարեցաւ պզտիկ փոխադրող բեռնակառքի մը: Իր երկու թեւերը կոտրեցան եւ ծանր ձեռնուածներ ստացաւ. իսկ երկու բարեկամները, 21 և 22 տարեկան, թեթեւապէս վիրաւորուեցան: Երեքն ալ Գրենոպլի հիւանդանոցը փոխադրուեցան: Բժիշկները մտահոգ են Շառլի մասին:

Հայ արուեստագէտը վերջերս Շաթէլկիյոն, Վիշի, Բոն եւ ուրիշ քաղաքներ այցելած էր, ներկայացումներ տալու համար եւ ջերմապէս ծափահարուեցաւ:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ թէ Օգոստ. 24ին եւ 30ին հիւլէական փորձեր կատարուած են, այդ զէնքերը կատարելագործելու համար:

Այս առթիւ կ'ըսէ թէ զանազան առիթներով առաջարկած էր արգիլել հիւլէական եւ ջրածնի զէնքերը, բայց «նկատելով որ Մ. Նահանգները եւ Անգլիա նոր փորձեր կատարած են 1956ին, չէր կրնար անհրաժեշտ ուշադրութիւնը չընծայել այս կարգի փորձերուն»:

ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան»էն)

Տեւական ընդմիջումէ ետք, լոյս տեսաւ արձակի մեծ վարպետներէն Ակսել Բակունցի ընտիր գրուածքներու հատորը: Այսօր երբ կը թերթես չատոնց չհրատարակուած ակսելեան արձակի էջերը, անմիջապէս կը պատկերացնես շողշողուն տաղանդի ու իմացողական մեծ շառաւիղի տէր արուեստագէտը, լի ստեղծագործական մեծ կարողութիւններով, որ անժամանակ մահուան պատճառով չըրաւ ինչ որ կրնար: Բակունց անաւարտ ձգեց մէկը միւսէն համարձակ, մէկը միւսէն չքեղ ծրագիրներ և յղացումներ, ինչպէս «Կարմրաքար», «Խաչատուր Աբովեան» վէպերը: Բայց այն քիչը որ գրած է ստեղծագործական լարուած կեանքի տասնամեակի ընթացքին, բաւական են, որ անունը առյաւէտ կապուի հայ գրականութեան բազմադարեան պատմութեան հետ:

Բակունցը գրականութեան մայրուղին մտաւ գաղափարներու եւ յոյզերու իր մասնաւոր աշխարհով: Իր սեփական գոյներով եւ ոճով: Առաջին իսկ պատմուածքներուն մէջ տաղանդը այնպիսի գիծեր մէջտեղ հանեց, որոնք ունէին ինքնուրոյն գիծ եւ արուեստը կը կապուէր մեր գրականութեան աւանդութեանց հետ:

Բակունց հրապարակ եկաւ կեանքի, միջավայրի, բնութեան, մարդկային բնաւորութեան ծանօթ մեծ պաշարով: Դաստիարակուելով հայ դասական գրականութեան դպրոցին մէջ, հաւատարիմ էր անոր բոլոր արմատական աւանդութեանց: Դ. Դեմիրճեանի եւ Ստ. Զօրեանի հետ միասին խորհրդահայ արձակի զարգացումը դրաւ հոգեբանական ու ճշմարիտ արուեստի հունի մէջ, տեսակ մը կամուրջ հանդիսանալով մեր գրականութեան անցեալի եւ ներկայի միջեւ: Ոչ միայն երկերու բովանդակութեամբ, այլեւ գեղարուեստական ձեւի առումով, պահպանեց ազգային գոյները, մեկնելով այն սկզբունքէն թէ միջազգային ձեւը կը դառնայ ազգային, երբ կ'իյնայ հայրենի հողի վըրայ և պատկերներ, երանգներ կը քաղէ անկէ:

Պատմութիւնը ցոյց տուաւ թէ որքան առողջ էին Բակունցի գեղարուեստական սկզբունքները եւ որքան այժմէական: Իր ներքին ներդաշնակութիւնը չէ՞ր պատճառը, որ կապուած ըլլալով հանդերձ դասականին հետ, Բակունց չդարձաւ իր նախորդներուն ցոլքը եւ եղաւ Բակունցեան ինքնատպութիւն: Սէր դէպի ժողովուրդը, դէպի իր նուիրական անուրջները, անոր ապագան:

Բակունց գրել սկսաւ 1924ին իր «Գիւղական նամականի»ով: Զայն գրող դարձուցին նահապետական աշխարհի բանաստեղծութիւնը մարմնաւորող խոնարհ աղջիկը եւ բնութիւնը, երբ գիւղական ուսուցիչ էր:

Բակունց արձակագիր էր եւ իր պատմուածքներուն մէջ կը պատկերացնէր մարդկային հոգիին գեղեցիկ առաքինութիւնները ու կեանքի ողբերգական վիճակները: Ահա թէ ինչո՛ւ յաճախ անդրադարձած է հին գիւղի պատկերներուն: Իրարու կը յաջորդեն բակունցեան հերոսները, կապուած հողին եւ արդար վաստակին: «Սպիտակ ձին», «Միրանի փողը» եւայլն անբասիր այս գործերուն մէջ, Բակունց կ'արտայայտէ իր հերոսներու բարոյական կողմը, կեանքի պարզ ու հասկնալի փիլիսոփայութիւնը. ինչ պայմաններու մէջ ալ գտնուին, պահպանէ հողը, սիրէ հայրենի աշխարհը, փայփայէ աւանդները: Հերոսներու այս փիլիսոփայութիւնը Բակունցը տարաւ այն տեսակէտին թէ ժողովուրդն է կեանքի ստեղծողը եւ աշխարհին փայլ տուողը:

Բակունցի պատմուածքներուն մէջ հայրենիքը, ժողովուրդը, բնութիւնը հանդէս կուգան միասնաբար ու ներդաշնակ:

Իրապաշտ արուեստի ուժով Բակունց կը տեսնէ հին կեանքի խաւարի մէջ այն մարդոց կերպարները, որոնց ճշմարտութեան որոնումին բնածին զգացումը կ'օգնէ անյողդողդ ու հաստատուն պահել իրենց էութիւնը դարդարող աշխատանքի անուրջը, հայրենի հողի երազանքը:

Բակունց իր հերոսներու փայփայած երազներու, անոնց իտէալի միջոցով կը նայի կեանքի մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւններուն:

Բակունցի անաւարտ «Կարմրաքար» վէպին մէջ նոյն իրականութիւնն է պատկերուած, ինչ որ իր պատմուածքներուն մէջ, բայց աւելի լայն եւ աւելի ընդարձակ տեսադաշտով: Այս վէպին մէջ Բակունց վեր կը հանէ թէ՛ հայ շինականին բովանդակ թշուառութեան պատկերը եւ թէ ընկերային այն գործօն ուժերը, որոնք յեղափոխութեան նախօրեակին կը պատրաստուէին նոր, մեծ կեանքի մը: «Կարմրաքար»ի մէջ, աւելի քան Բակունցի ուրիշ ստեղծագործութեանց մէջ, կ'երեւան իր տաղանդին բոլոր կողմերը, թէ՛ քնարերգութիւնը, թէ՛ ողբերգական պատկերման ուժը եւ թէ երգիծական ձիրքը, եւ քաղաքացիական զայրոյթի շեշտերը:

Բակունցի ստեղծագործութեան վերջին խօսքը, կարապի երգը եղաւ Խաչատուր Աբովեանի մասին անաւարտ վէպը, ուր իր գեղեցկագիտական հազուագիւտ զգացումը կեանքի պատկերները օժտած է այնպիսի կերպընկալ ձեւերով, որ ընթերցողի առջեւ կը կանգնի մեծ լուսաւորչի ժամանակաշրջանի Հայաստանի շօշափելի պատկերը: Այդ վէպի հատուածները ունին բիւրեղային խտացում եւ կատարելագործութիւն:

Բակունց չի տար հայկական բնաշխարհի ծաւալուն համայնապատկերը, բայց այն բնապատկերները որոնք սփռուած են իր արձակի էջերուն մէջ, ցոյց կուտան հայկական բնութեան ուրոյն գեղեցկութիւնը: Բնութիւնը անոր գործերուն մէջ այն ճամբան է, որ զայն կը տանի դէպի մարդը, դէպի մարդկային ներաշխարհի ճանաչողութիւնը:

Ս. ԱՂԱԲԱԲԵԱՆ

«ՏԱՎՈՒԼՃԻ» ՍՐԳՕՆ

Մեր որբանոցին մէջ, այն օրերուն միակ կուշտ տղան «Տավուլճի» Սրգօն՝ կամ Սարգիս Խա...եանն էր — Խարբերդի Վերի Մեզրէէն: Կարծեմ տղան կուշտ էր, որովհետեւ բերնով, շրթներով, իր քթին ծակերովը հրաշալի տավուլ նուագել գիտէր: Կուշտ էր, որովհետեւ բախտ նայիլ գիտէր, եւ մասնագէտ էր զանազան աճպարարութիւններու:

Որբանոցին մէջ, մայրիկ-քոյրիկ, ինչպէս նաեւ մեր վերակացու տարեց աղջիկներն ու կիները, գրեթէ ամէն օր մասնաւոր տեղ մը կը հաւաքուէին, Սրգօն կը կանչէին ու անոր զանազան եղանակներ նուագել տալով կը զուարճանային: Մայրիկ, քոյրիկ կեցած, իրար կպած եռանդով կը պարէին ու կը պարէին: Սրգօն իր նուագին փոխարէն կը ստանար իւրաքանչիւրէն մէկ մէկ կտոր հաց, երբեմն ալ պանիր կամ ուրիշ ուտելիքներ:

Մենք, հաց չունեցողներս կը շարուէինք աւելի հեռուն ու հիացումով կը դիտէինք անվերջանալի պարերը եւ Սարգիսին անսպառ եղանակները: Եւ երբ պարերը վերջանային, ան իր առացած հացի պաշարը տոպրակը լեցնելով կը դրաւէր սենեակի մը անկիւնը, քանի մը կտոր կուտար ասոր-անոր (իր մօտիկներուն) ու մնացածը կուշտ մը կ'ուտէր:

Սրգոյին «եկամուտ»ը միայն իր նուագովը չէր վերջանար: Ան բախտագուշակ էր: Եթէ որբանոցին մէջ մէկը բան մը կորսնցնէր, գողը գտնելու համար անոր կը դիմէր: Եթէ մէկը կ'ուզէր գիտնալ թէ ապագան ի՛նչ անակնկալներ պահած է իրեն համար, դարձեալ Սրգոյին կը դիմէր: Ու դեռ զարմանազան «գիտութիւններ»:

Օր մը, որբանոցին մեծ աղջիկներէն մէկուն վերմակը գողցած էին: Աղջիկը մըտահոգ էր, վասնզի, կրնար խիստ պատիժի արժանանալ եւ ձմեռն ալ ամբողջ առանց վերմակի անցընել: Յուսահատ գացեր գտեր էր Սրգօն... «Սարգիս, ոտքդ պագնեմ, լման հաց մը ունիս, եթէ գողը բռնես, վերմակս գտնես...»:

Սրգօն պայման դրած էր որ որբանոցին բոլոր որբերը հաւաքէ իր շուրջ, որպէսզի ըսէր թէ ո՛վ էր գողը: Պայմանը ընդունուած էր: Ուրեմն, երեկոյեան ապուրէն ետք ոչ ոք դուրս պիտի ելլէր ու Սրգօն, մութին գաւաթ մը ջուրի մէջ նայելով պիտի ըսէր թէ ո՛վ է գողցեր վերմակը: Երեկոյէն առաջ մէկը ներկայացած էր Սրգոյին ու յայտնած էր իր «յանցանք»ը, խոստանալով վերադարձնել վերմակը, պայմանաւ որ անունը չտան:

Սրգօն սակայն իր համբաւը չնսեմացնելու համար, ուզած էր որ գործողութիւնը տեղի ունենայ, բայց պիտի տար հակապատկերը խնդրոյ առարկայ անձին:

Իրիկունը, ճաշէն վերջ, բոլորս հաւաքուեցանք որբանոցին մեծ սրահը: մայրիկ, քոյրիկ, որբ՝ բոլորս հոն: Սրգօն ծալապատիկ, «շէյխ»ի մը պէս նստաւ սրահին կեդրոնը, գաւաթ մը ջուր իր առջեւ, ապա, լաթով մը ծածկեց ջուրը եւ իր գլուխը... Եւ սկսաւ իր գուշակութիւնը.

— «Վերմակը գողցողը կարճ, հաստ պեխերով, խոշոր աչքերով մէկն է: Ճամբայ մը կը տեսնեմ որբանոցէն երկարած ոլոր-մոլոր փողոցներէ անցած կը հասնի հացագործ Ղուկաս աղային խանութը. անկէ անդին բան չերեւար... Հա՛, կեցէք, կեցէք, կարծես թէ բան մը կը տեսնեմ... հը՛, այո՛... Ղուկաս աղան մէկ, երկու, երեք հաց կուտայ վերմակը բերողին: Վերմակը ծախողը «քիչ է» կ'ըսէ, Ղուկաս աղան կը պնդէ: Օ՛, այո՛, տուա՛ւ, տուա՛ւ...»:

Ու լաթը գլխուն վրայէն մէկ կողմ նետեց... Յաղթական ոտքի կեցած — «Վա՜ղը առաւօտ ես կ'երթամ կը բերեմ» ըսաւ:

Իրօք, յաջորդ օր վերմակը որբանոց վերադարձած էր:

Աճպարարութիւնը համրանք չունէր անոր քով: Հիացած էինք մասնաւորապէս իր «չորս քարեր»ու ցուցադրութիւնով:

Նորութիւններուն նորութիւնը: Ամէն մէկէ մէկ մէկ կտոր-պատառ հաց կ'ուզեմ:

Հացի փոքրիկ պատառներ իրարու ետեւէ կ'իյնային իր տոպրակը ու դէզ կը դառնային, ու երբ ամէն մարդ իր «պարտք»ը վճարէր, այն ատեն կը սկսէր խաղը:

— «Տեսէ՛ք, ահաւասիկ չորս խիճ-քարեր, ահաւասիկ երեք գլխարկս առջեւս: Այս չորս փոքրիկ քարերը հրաշքով մէկ գլխարկի տակ պիտի հաւաքուին:

Գետնէն կը վերցնէր մէկ գլխարկը ու կը ցուցնէր տակը դրուած քարը — «տեղն է»: Ետքը միւսը, յետոյ միւսը, ու ապա ափին մէջինը: Ամէն բան մեր կողմէ հաստատուելէ, քննուելէ վերջ, չես գիտեր ի՛նչպէս կ'ընէր, մէկ գլխարկը կը վերցնէր, միւսը կը դնէր (միշտ ցուցնելով քարերը) ու ապա յաղթական կը գոռար. «Ափիս մէջ պահուըտած անպիտան քա՛ր, դուն ալ ընկերներուդ քովը գնա...» Ձեռքով վեր կը բարձրացնէր մէկ գլխարկը ու մենք, զարմանքով կը տեսնէինք որ չորս խիճ-քարերը մէկտեղ եկեր են:

Սրգօն լաւ գուշակ էր նաեւ: Գաւաթ մը ջուրի կամ ձեռքի գիծերու նայելով կրնար ըսել թէ ապագան ի՛նչ անակնկալներ վերապահած է ենթակային:

Ուրիշ հազարաւորներու հետ երկար ատենէ ի վեր սիրելի «տավուլճի» Սրգոյին հետքն ալ կորսնցուցած էի: Իր ծանօթներէն ո՛րու որ կը հարցնէի, «լուր

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ամէն գիշեր, բայց ամէն գիշեր, կը տեսնէր այս երազը, որ սկիզբները անուշ կատակի մը պէս կուգար իրեն, եւ որ սակայն հիմա այլեւս ստացած էր լքութեան քղամիդն ու դարձած՝ գիշերային անդիմադրելի կոչ որ զինքը կը մղէր դէպի թեւաւոր կառքերը՝ հիմա միանգամայն բաղձալի եւ ահալի՝ իրեն համար:

Ուիլ տասնըվեց տարեկան էր:

Օրին մէկը գիրուկ երիտասարդ մը պանդոկ հասաւ վերջալոյսի պահուն: Գիշերը պիտի անցընէր հոն: Կեանքէն գոհ, կենսուրախ մէկն էր: Կռնակին կը կրէր մախաղ մը:

Մինչ կը պատրաստէին ընթրիքը, ծառաստանին մէկ անկիւնը քաշուելով սկըսաւ գիրք մը կարդալ: Սակայն Ուիլը տեսածին պէս, մէկդի դրաւ գիրքը:

Մէկն էր այս անձը, որ կը նախընտրէր յարաբերիլ կենդանի մարդոց հետ, քան թէ՝ թուղթի վրայ նկարագրուած արարածներու: Իր կողմէ Ուիլն ալ, հակառակ օտարականը առաջին տեսնելուն իրմով շատ չհետաքրքրուելուն, հաճելի կը գտնէր անոր խօսակցութիւնը, որովհետեւ ներծծուած էին իր գաղափարները խոր իմաստութեամբ: Այնպէս որ Ուիլ անոր նկարագրին եւ լայն մշակոյթին հանդէպ ակնածանք մը կը զգար: Մինչեւ ուշ գիշեր խօսակցեցան: Առաւօտեան ժամը երկուքին ատեններ Ուիլը բացաւ իր սիրտը անոր, եւ յայտնեց թէ որքա՛ն կը փափաքէր հեռանալ այդ հովիտէն եւ ապրիլ քաղաքներուն մէջ, ուր մեծ ապագայ կար իրեն համար: Երիտասարդը այս խօսքերը լսելով՝ սուլեց սկեպտիկօրէն եւ ժպտեցաւ:

— Իմ դեռատի բարեկամ, ըսաւ, առարկոյս չկայ, թէ լա՛յն հետաքրքրութիւն ունիս, սակայն այնքա՛ն շատ են փափաքներդ, որ վախնամ թէ՝ չկարենաս գոհացնել զանոնք: Սիրելիս, նախ գիտցիր, որ այդ քու հոգի տուած քաղաքներուդ բնակիչները մեծ մասով ողորմելի մարդիկ են եւ անոնք ալ՝ հակադարձաբար, կը տենչան լեռներու մէջ ապրիլ: Եւ դարձեալ՝ բռնած ըլլամ քեզի, թէ լեռներէն դէպի ափաստան իջնողները շատ չանցած կը փափաքին վերադառնալ իրենց խորխոտ լեռները: Քաղաքներուն օդը ապականած է եւ հոն՝ արեւը չի փայլիր այնքան պայծառ, ինչպէս՝ լեռներուն վրայ: Գալով քու գեղեցիկ ենթադրած այրերուդ եւ կիներուդ, կըրնաս վստահ ըլլալ, թէ անոնցմէ շատեր կ'ապրին ցնցոտիներու մէջ եւ կը տառապին շա՛տ անշնորհք հիւանդութիւններէ: Եւ աղքատ ու զգայուն մարդոց համար քաղաք կոչուածը ա՛յնքան վատ տեղ մըն է, որ շատեր չեն կրնար դիմադրել անձնասպան ըլլալու փորձութեան:

— Կ'երեւի գիս շատ պարզամիտ կը կարծես, պատասխանեց Ուիլ, թէեւ այս հովիտէն դուրս չեմ ելած երբեք, բայց կրնաս վստահ ըլլալ՝ թէ լաւ կը տեսնեն աչքերս: Շատ լաւ գիտեմ՝ թէ զիրար գզելով ու բզկտելով կ'ապրին բոլոր արարածները: Օրինակ՝ մեծ ձուկը կը կլլէ փոքր ձուկը: Եւ հովիւը, որ գառնուկը թեւերուն մէջ պարուրած կը տանի տուն, կը տանի պարզապէս՝ խորովելու համար զայն: Ես յաւակնութիւն չունիմ քաղաքներուն ամէ՛ն ինչը օրինաւոր նկատելու: Ես չե՛մ վախնար քաղաքներու ապականութենէն: Աւելի ատեն մը առաջ, միշտ կը սոսկայի թէեւ քաղաքներու վըտանգաւոր կեանքի նկարագրութիւններէն: Ճիշդ է, թէ կ'ապրիմ այս բանտանման հովտին մէջ: Բայց եկող-գացող հիւրերուն շատ հարցումներ տալով բաւական բան սորված եմ: Անշուշտ թէ, վերջին տարիներու ընթացքին սորվածներս բաւական են գիս կանխաւ սթափեցընելու: Սակայն՝ մինչեւ ե՞րբ այս չանտանջանք կեանքը: Լա՛ւ ըլլայ թէ գէշ՝ կ'ուզեմ փորձառութիւն ձեռք ձգել՝ ճանչնալով ամէն ինչ, որ սահմանուած է մարդոց համար: Կ'ուզես, որ կեանքս սա նեղ կածանին եւ այդ ոլորուող գետին միջեւ սահմանափակուած այս ծակին մէ՞ջ անցնի: Կը թելադրես՝ որ կեանքիս մինչեւ վերջը տեղս գամուա՞ծ մնամ: Կը նախընտրէի վերջ տալ կեանքիս, քան թէ՝ հիւծիլ այս նեխած մթնոլորտին մէջ:

— Հազարաւորներ կան, որ ճիշդ քու ապրած կեանքդ կ'ապրին, եւ սակայն երջանիկ են, պատասխանեց հիւրը:

— Եթէ հազարներ կան որ կ'ապրին այդ կեանքը, ի՞նչ վնաս՝ եթէ անոնցմէ մին ալ գայ եւ գրաւէ իմ տեղս, եւ շարունակէ ապրիլ՝ իր ուզածին պէս:

Մութ էր: Ծառաստանին մէջ առկախ լամպար մը կար որ կը լուսաւորէր խօսակիցներուն դէմքը: Արիշին վրայի տերեւներն ալ անմասն չէին մնար այս լոյսէն, պարզելով գեղեցիկ տեսարան մը:

Գիրուկ երիտասարդը ելաւ եւ Ուիլի թեւը մտնելով զայն տարաւ դէպի բացատան եւ հարցուց, ցուցամատը բարձրացընելով երկինք.

— Երբեք աստղերուն նայե՞ր ես, սիրելիս:

— Շատ յաճախ:

— Գիտե՞ս թէ ի՞նչ են անոնք:

(3 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՃԵՄԵԱՆ

ջունինք» կ'ըսէին: Ցայտնի էր միայն որ, ուրիշ բազմաթիւ որբերու հետ այս երկիրը բերած եւ ագարակի մը մէջ տեղաւորած էին զինքը: Եւ այդքան:

Անցեալ գարնան, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընդունելութեան առիթով, մեր քաղաքի մեծագոյն սրահներէն մէկը ծայրէ ծայր լեցուած էր ծանօթ եւ անծանօթ դէմքերով: Սրահէն աւելի դուրսը, մուտքի լայն գաւիթին մէջ, խռնուած էր բազմութիւնը: Տեղացիներէն աւելի աստիէն անդիէն եկողներ հին բարեկամներ կը փնտռէին: Ես ալ այդ բազմութեան մէջ՝ աչքերս չորս դի:

Ցանկարծ, կայտառ, բարձրահասակ, բայց ինծի անծանօթ մէկը կը մօտենայ ու անունս տալով ձեռքս կը սեղմէ: Կը փորձեմ գտնել դէմքին վրայ նմանութիւն մը, բայց ի զո՜ւր: «Ճանչցա՞ր», կը հարցնէ լայն ժպիտով մը: «Ո՛չ», կը պատասխանեմ կարմրած: «Սարգիսն եմ, Օր. Լուսիայի որբանոցին Սարգիսը»:

— Օր. Լուսիային որբանոցը քանի մը հատ Սարգիս կար, սակայն ո՞րը:

Ա՛լ բառ չարտասաներ, կը ժպտի կրկին ու չրթունքներու մէջէն թեթեւ մը կը նուագէ «տավուլ»ը:

Ցետոյ դրկախառնում եւ հարցուփորձ: Գիւղն է Սարգիսը, ագարակի մը մէջ մինակ ու կորսուա՛ծ: Իր բառն է, — կորսուածը...

Մինչ իր ընկերները հազիւ իրենց աչքերը բացուած բռներ են մեծ քաղաքներու ճամբան, ինք չես գիտեր ի՛նչու ի՛նչպէս մնացեր է հոն մինակ ու մոռցուած: Կապոյտ աչքերով ժանէթ մը իր դեղձան մազերը շատ կանուխէն փաթթեր է մեր Սարգիսին սրունքներուն...

Ամուսնացած է եղեր, բայց այսօր կըրկին մինակ: Կապոյտ աչքերով սիրունիկ ժանէթին «ժը վու զ'էմ»ները առուակի մը կեանքը ունեցեր են: Ինքը Հայու տղայ՝ հին աւանդութիւններու ջերմ ախոյեան, ընտանեկան սրբութիւններու բծախնդիր՝ չէ կրցած հաշտուիլ եղած «նորութիւններուն» հետ ու դժբախտ մը եղած է...

Նախապէս աղջկան մը սէրը զինքը կապած է եղեր այդ հեռաւո՛ր, անծանօթ գիւղին, հիմա իր զաւակներուն սէրն է որ զայն կը կապէ նոյն վայրերուն:

— Չէ՞ ըսեր թէ որբ ծնայ, որբ պիտի թափառիմ ու որբ ալ պիտի մեռնիմ... կ'ըսէ յուզուած, թաց աչքերով:

Մինակ Սարգի՞սն է որ կորսուեցաւ, կամ կը կորսուի այս ձեւով: Հարիւրնե՛րով, հազարնե՛րով անոնք որբեր, բերին, ցրուեցին գիւղերը, ագարակները հոս ու հոն, յետոյ — ո՛չ տէր-տիրական, ո՛չ հարցնող-փնտռող...

Ան որ կրցաւ իր միջոցներով հայութեան վերադառնալ, կամ հայութիւնը գտաւ, գտա՛ւ: Ան որ մնաց ու կորսուեցաւ, կորսուեցաւ գնաց:

Տակաւին կրնայինք աւելցնել ժանէթներու, ժաքլիններու, ժոզէֆիններու սարդի ոստայն մազերուն դիմաց՝ Անահիտներու, Արաքսիներու, Արուսեակներու հայկական վարսերը որոնք ոչինչ ըրին կանխելու համար Սարգիսներու եւ միւսներուն կորուստը...

Դժբա՛խտ սերունդ...:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԻ

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՊՐԻ՛Ք, ՏՂԱՔ

●

Շաբաթ մըն է, «Հայրենիք»ի սրահին մէջ հայերէն կը լսեմ՝ մեր Դաշնակցական երիտասարդներուն բերնէն:

Եւ ի՜նչ մաքուր հայերէն, ի՜նչ անթերի արտասանութիւն: Եթէ իրենց մազերուն գոյնը, այտերուն թարմութիւնը եւ աչքերուն պայծառութիւնը չմատնեն իրենց տարիքը, կ'եզրակացնես թէ յիսունը անցած են ու այս հայրենիքը եկած են «երկրէն», միասին բերելով մեր երկրորդական վարժարաններուն քերականութիւնն ու բառամթերքը:

Բարեկամս իրաւունք ունի զարմանալու.

— Գիտէի որ գիտէին, բայց չէի գիտեր որ այսքան գիտէին...

Ահաւասիկ երեսունէն վար կրակուրոց ժիրայրը, որ ջուրի պէս կը կարդայ, տեղեկագիր մը, որուն մէջ « բացակա » բառեր ալ կան: Ամենայն դիւրութեամբ կ'արտասանէ այդ բառերը, որոնք սպիտակ մազերով հայրենակիցներուն շրթունքներէն կը լսուին միայն... կիրակի օրերը կամ հանդիսաւոր արարողութեանց ընթացքին.

— Այս բազմապիսի աշխատաքներուն զուգընթաց, անհրաժեշտ դատեցինք մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձնել այդ հարցն ալ...

Կամ՝

— Ցանձնախումբս, նկատի ունենալով հայեցի դաստիարակութեան սրբազան գործը, խորհրդակցութեան հրաւիրեց շրջանիս երէց ընկերները եւ անոնց հետ գործակցաբար որոշեց...

Ահաւասիկ ուրիշ մը, Սիմոնը, որ յանպատրաստից ճառ մը կը խօսի — հայերէն — եւ կը գործածէ բարդ յատկաբանութիւններ, որոնք, երբեմն կարդ մը «հանճարափայլ» խմբագիրներու գրչին տակ կտոր կտոր կ'ըլլան:

— Հոգ չէ, Թող անգլերէն խօսի, կը յանձնարարեն քանի մը ընկերներ: Ատենապետն անգամ տրամադիր կ'երեւայ արտօնելու, որ անգլերէնով ըսէ իր ըսելիքը: Բայց, մեր Սիմոնը կը խօսի իր մայրենին լեզուով: Ցետոյ, ծափ ու շնորհաւորութիւն:

Ահաւասիկ երրորդ մը, որ երկար ատեն թղթակցած է Այնչթայնի հետ:

Այս մէկն ալ կը խօսի հայերէն — շատ մաքուր, շատ սահուն եւ նոյնիսկ «գրաբար»:

Հարցուցի թէ ինչպէս սորված էր մեր լեզուն: Պատասխանեցին.

— Ինքնօգնութեամբ...

Հայերէն կը խօսին Վահէները, Ճիմիները, Փոլերը: Ամէնքն ալ, առանց բացառութեան:

Վարէն վեր կը բերէին «Հայրենիք»ի թիւերը — փուռէն նոր ելած: Ու ամէնէն առաջ, «ցրուիչ»ին վրայ կը թափէին մեր երիտասարդները:

Մօտեցայ մէկուն եւ հարցուցի.

— Կարդալ գիտե՞ս...

— Կարդա՞լ... Քեզմէ աղէկ կը կարդամ...

Միայն այս կրակուրոց երիտասարդներուն հայերէ՞նն էր որ ապշեցուց զիս: Ո՛չ:

Նկատեցի ուրիշ երեւոյթ մըն ալ: Առանց խտրութեան, ամէնքն ալ ինձմէ աւելի Հայ էին: Եւ մոլեռանդ Հայեր:

Իրենցմէ մէկն էր որ կը գոռար.

— Չի բաւեր միայն Հայ ըլլալ, պէտք է ըլլալ մոլեռանդ Հայ...

Իսկ գիտնական երիտասարդը կը յայտարարէր.

— Այնչթայն, հրեայ կրօնաւոր մը կ'ըսէ — «Կ'ուզեմ մեծ գիտուն մը ըլլալ, որպէսզի ազգիս վրէժը լուծեմ...» Ընկերներ, մենք ալ գիտուններ ու մեծ մարդիկ ըլլանք, որպէսզի մեր ազգին վրէժը լուծենք...

Այս հայերէնով եւ այս ոգիով զրահուած Դաշնակցական երիտասարդութիւնը չի մեռնիր: Մանաւանդ, եթէ «հին»երը բոլոր սնամէջ վէճերը մէկ կողմ ձգեն ու ամէն զոհողութիւն աչք առնեն՝ այս հայադէտ ու հայախօս փաղանգը բանակի մը վերածելու համար՝ այս հիւրընկալ, այս ազատ հայրենիքին մէջ:

Ապրի՛ք, տղաք, հազար ապրիք:

Որպէսզի, ազգը չմեռնի այստեղ: Ու ամէն տեղ:

ՆԻՐՈՊԱՑԻ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՍԵՌԱԲԱՆ ՏՈՔԹ. ՔԻՆՍԻ

Օգոստ. 26ին մեռաւ Ամերիկացի հռչակաւոր հեղինակը, Տոքթ. Քինսի, 62 տարեկան: Հմուտ մասնագէտ էր սեռային հարցերու, որոնց մասին գրած էր երկու կարեւոր գիրքեր — «Ամերիկացի մարդու սեռային վարմունքը» եւ «Ամերիկացի կնոջ սեռային վարմունքը»:

Վերջերս, Քինսի խնդիրներ ունէր մաքսատան հետ, որովհետեւ Ֆրանսայէն, Մեծն Բրիտանիայէն, Զինաստանէն եւ Գերմանիայէն դէպի Քինսիի կաճառը գիրքեր ղրկուած էին «Գեղարուեստական նիւթ» անունին տակ, զորս ամերիկեան կառավարութիւնը իբրեւ «անբարոյական» եւ «պիղծ» նկատելով կը մերժէր: Քինսի բողոքեց դատական հետապնդումին առթիւ:

1943էն ի վեր երբ կը հրատարակէր իր առաջին գիրքը՝ «Ամերիկացի մարդու սեռային վարմունքը», եւ 1953ին երբ կը տպէր երկրորդ գիրքը «Ամերիկացի կնոջ սեռային վարմունքը», Քինսի ճանչցուեցաւ Մ. Նահանգներու եւ Եւրոպայի մէջ իբրեւ ճերմակ գայլը: Բոլորը, մանաւանդ կիները ձայն բարձրացուցին, դայթակղելի գտնելով գիրքը:

Տոքթ. Քինսի նախապէս ականաւոր եւ աշխարհահռչակ միջատաբան մըն էր: Իր ուսումնասիրութեանց համար երեք միլիոն կաղնիի տերեւի հաւաքածոյ մը ունէր, ուր ցոյց կու տար վարակուած քասերը: Ասկէ զատ կենսաբանութեան մասին իր հրատարակած գիրքը 1926ին 300 հազար օրինակ սպառում ունեցաւ:

Իր առաջին գիրքը՝ «Ամերիկացի մարդու սեռային վարմունքը» կամ «Քինսիի տեղեկագիր»ը նախ 35 հազար օրինակ, ապա 180 հազար եւ ի վերջոյ 300 հազար օրինակ տպուեցաւ եւ ծախուեցաւ, եւ անկէ ի վեր հազարաւոր օրինակներ հրատարակուեցան եւ թարգմանուեցան զանազան լեզուներու: Ոմանք շնորհաւորեցին հեղինակը, ուրիշներ յարձակեցան անոր վրայ:

Անոնք որ կը գնահատէին՝ կ'ըսէին թէ առաջին անգամն է որ «գիտական հիմք կը տրուէր մարդկային օրէնքներուն՝ սեռի մասին»: Իսկ անոնք որ կը քննադատէին, կ'ըսէին թէ նկատի չէ առած «մարդոց հոգեբանական եւ փոխանձնական յարաբերութիւնները»: Գտնուեցան թերթեր, ինչպէս «Շիքակօ Թրիպիւն»ը, որոնք այնքան յառաջ գացին, որ Քինսին սպառնալիք մը նկատեցին մեր ամբողջ ընկերութեան համար:

Իսկ Քինսիի երկրորդ գիրքը՝ «Ամերիկացի կնոջ սեռային վարմունքը», աւելի կատաղի պայքար մը բացաւ իր դէմ: Այս գրքին մէջ կը հաստատէր թէ «սեռային խառնումները կնոջ մօտ, շատ աւելի այլազան են քան այր մարդու քով»: Եւ կ'աւելցնէր թէ «կիները այնքան չեն ազդուիր ընկերային միջավայրէն, ուր կ'ապրին, որքան այրերը»:

Չորս ամիս չանցած այս երկրորդ գրքին հրատարակութենէն, հրատարակիչը կը յայտնէր թէ 210 հազար օրինակ ծախուած էր Մ. Նահանգներուն մէջ՝ հատը ութ տոլարի (3200 ֆր.) եւ թէ վեց երկիրներ գնած էին հրատարակութեան իրաւունքը:

Քինսի դեռ երիտասարդ տարիքին սկըսած էր հետաքրքրուիլ թռչուններու յարաբերութեանց մասին, անձրեւի պարագային:

1938էն ի վեր Քինսի հարցումներ կ'ուղղէր իր աշակերտներուն եւ բարեկամներուն իրենց սեռային սովորութեանց մասին, եւ եզրակացութիւններ կը հանէր: Կը յուսար մինչեւ 1968 հրատարակել իր ինը կամ տասը «Տեղեկագիր»ները, հիմնուած հարիւր հազար մարդոց եւ կիներու հարցաքննութեանց վրայ: Ֆրէյտ անոր մէջ կը տեսնէր նախասահմանուած մէկու մը նշանները:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (136)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

— Ա՜խ, Աշխէն, ի՞նչով կարող եմ մխիթարել քեզ...:

— Նրանով, որ դու այժմ իմ գրկումն ես...:

Ճանապարհի բոլոր ընթացքում, Սամուէլը անդադար տանջում էին այն մըտածութիւնները թէ ի՞նչ դրութեան մէջ կը գտնէ իւր Աշխէնին, կամ ի՞նչով կարող կը լինի մխիթարել նրան, այլ ցաւալի անցքերից յետոյ, որ կատարուել էին նրա հօր տան մէջ: Նա իւր մտքում յօրինել էր սփոփիչ խօսքերի մի ամբողջ շարք, որոնցով պէտք է աշխատէր հանգըստացնել նրա վշտացած սիրտը: Բայց այն խօսքերից եւ ոչ մէկը պէտք չեղաւ, երբ լսեց Աշխէնի պատասխանը: Սիրելի աղջկայ գրկում մոռացուեցան բոլորը:

«Արտասուքի աղբիւր»ից ոչ այնքան հեռու, անուշահոտ եղեւինների սաղարթախիտ հովանիի ներքոյ, կանաչ խոտերի վրայ սփռուած էր մի գորգ: Սամուէլը եւ Աշխէնը առանձնացան այնտեղ: Իսկ իշխանի հետ եկած միւս երկու հոգիները, որոնցից մէկը Ցուսիկն էր, միւսը Մալխասը, գնացին օրիորդի մարդիկների մօտ:

Թէ՛ Սամուէլը, թէ՛ Աշխէնը՝ երկուսն էլ լուռ էին, այն սրտառուչ լռութեամբ, որ տեղի է ունենում հոգեկան խորին յուզմունքների ժամանակ: Երկուսն էլ հիացած կերպով նայում էին միմեանց վրայ եւ, կարծես խօսք էին որոնում իրանց զգացմունքները արտայայտելու: Սամուէլը առաջինը ընդհատեց լռութիւնը.

— Լսի՛ր, Աշխէն, ես ինձ շատ դըժբախտ եմ համարում, որ երկար անջատումից յետոյ, երբ կրկին պատահում է հանդիպել միմեանց, ես, փոխանակ սքանչանալու քո սիրոյ քաղցրութեամբ, փոխանակ վայելելու այն անսպառ երանութիւնը, որ բաշխում է սիրուած աղջիկը սիրող երիտասարդին, — ստիպուած եմ քեզ հետ խօսել վշտի եւ դառնութեան խօսքեր: Մենք հանդիպում ենք միմեանց որպէս երկու սգաւորներ: Դու կորցրած մայր ունես, իսկ ես կորցրած հայր: Քո մայրը կորաւ իւր առաքինութեան համար, իսկ իմ հայրը կորած է իւր չարագործութեան համար: Մտնելով քո հայրենի երկիրը, ես անցայ կրակի եւ մոխիրների միջով: Ես տեսայ քո քաջ նախահարց պատկառելի ամրոցների աւերակները: Ամօթը եւ նախատինքը պատում է ինձ, երբ մտածում եմ, որ այդ բոլորը կատարուել է իմ հօր ձեռքով...: Այն մարդու ձեռքով, որի հարսը պէտք է լինես դու...:

— Ինչո՞ւ համար է այդ բոլորը, Սամուէլ, ընդմիջեց օրիորդը: Դու կարծես, որպէս մի յանցաւոր, եկել ես քեզ արդարացնելու իմ առջեւ: Այն օրը ինձ համար մահ կը լինէր, եթէ ես ամենափոքր կասկած ունենայի քո մասին:

— Իսկ իմ կողմից յանցանքը այն կը լինէր, եթէ ես աշխատէի արդարանալ քո առջեւ: Ես գիտեմ, որքան բարի ես դու, Աշխէն, ես գիտեմ, թէ որքան բարձր ես դու հասարակ մահկանացուներից: Ինձ յայտնի է, որ քո անսահման սիրոյ մէջ՝ ամէն յանցանք իմ կողմից ինքն ըստ ինքեան կ'ոչնչանայ որպէս մի դիւրավառ նիւթ՝ կրակի սպառող բոցբոցման մէջ: Բայց խիղճս հանգիստ չէ, Աշխէն: Ես կանխապէս գիտէի գալոց վտանգը: Ես տեսնում էի, թէ որպիսի՛ չարագուշակ թուխպ պատում է քո հայրենի երկրի վրայ: Ցապեցի զգուշացնել թէ՛ քեզ եւ թէ՛ քո հօրը: Բայց վտանգը աւելի շուտ հասաւ ձեզ քան թէ իմ նամակը...:

— Գուցէ այդպէս էր Աստուծոյ անօրինութիւնը, պատասխանեց օրիորդը հանդարտ կերպով: Թողնենք այդ Սամուէլ: Դու ինձ ասա թէ ինչո՞ւ համար եկար, եւ այժմ ո՞ւր ես գնում:

Հարցը ուղիղ դրուեցաւ: Սամուէլը մընաց շուարեալ դրութեան մէջ: Չգիտէր ինչ պատասխանել: Րոպէական շփոթութիւնից յետոյ, կրկնեց նա.

— Ինչո՛ւ համար եկայ... եւ այժմ ո՛ւր եմ գնում...: Դա չափազանց տըխուր հարց է, սիրելի Աշխէն, ես դըժուարանում եմ պատասխանել: Քո առջեւ դեռ պէտք է բաց անել վարագոյրը այն սոսկալի գործողութիւնների, որ կատարւում են եւ պիտի շարունակուեն կատարուել մեր հայրենեաց աւերակների վրայ: Այնուհետեւ դու ինքդ կը հասկընաս, թէ ինչո՛ւ համար եկայ, կամ ո՛ւր եմ գնում:

Փակուած լինելով հայրենական լեռների խլութեան մէջ, Աշխէն շատ փոքր տեղեկութիւններ ունէր դրսի աշխարհից: Նրան թէեւ հասել էին բոթաբեր ձայներ, բայց այդ ձայները դեռ եւս այն աստիճան անորոշ եւ մութն էին նրա համար, որ տակաւին մի պարզ հասկացողութիւն չէր կարողացել կազմել, թէ ի՛նչ են կամենում անել չար մարդիկ, որ մրրկածուփ խռովութեան մէջ էին դրել երկիրը:

ՐԱՖՖԻ

ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձըգեն Արեւմուտքի վրայ։ Անոնց մէկ ներկայացուցիչը կ'ըսէ.— «Ութ օրուան մէջ Ֆրանսա եւ Անգլիա այնքան խստացուցին իրենց դիրքը որ բացորոշապէս կ'ապացուցանեն թէ միայն պատրուակ մը կը փնտռեն, զինուորական միջամտութիւն կատարելու համար։ Երբ գնդ. Նասր հաւանեցաւ ընդունիլ Հինգերու յանձնախումբը, ճշդեց թէ որեւէ յանձնառութիւն չստանձներ եւ թէ Տըլըսի ծրագիրը երբեք չի կրնար հիմք ընդունիլ վիճաբանութեանց։ Արդ, ահաւասիկ Անգլիա կը ծանուցանէ թէ ետ պիտի կանչէ իր նաւուղիղները, եթէ խորհրդաժողովը ելքի մը չյանգի արագօրէն։ Մեզի համար, Հինգերու յանձնախումբը Գահիրէ կուգայ ոչ թէ ջրանցքի խնդիրը քննելու, այլ մեզի պարտադրելու վերջնագիր մը զոր վճռած ենք մերժել։ Զինուորական միջամտութիւնը կրնայ ազդանշանը դառնալ երրորդ աշխարհամարտի մը որ պիտի վերջանայ Եւրոպայի խորտակումով՝ Ասիոյ գրոհին տակ։ Քսանհինգ միլիոն Եգիպտացիներ պիտի ըմբռնեն Նասրի հոգին, երբ ձեր վայրաչուներէն մէկը մեր հողին դպչի եւ մէկ միլիառ զինուորներ պատրաստ են օգնութեան հասնելու իրենց»։

Այս առթիւ, չատեր կը հարցնեն թէ Խ. Միութիւնը մինչեւ ո՛ր աստիճան ուժ պիտի տայ Եգիպտոսի։ Մէկ բան պարզ է, — Մոսկուա կ'ուզէ պղտորել արաբական աշխարհին եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները, ի հարկին խզում յառաջ բերելով, որպէսզի համայնավարները ազատօրէն գործեն Միջին Արեւելքի մէջ։

× Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ զարմանք յայտնեց որ գնդ. Նասր սխալ հասկցած է իր միտքը։ Մ. Նահանգները վճռած են սպառել բոլոր միջոցները, խաղաղօրէն լուծելու համար Սուէզի վէճը եւ կը յուսան թէ Եգիպտոս պիտի ընդունի առաջարկուած հաւաքական ծրագիրը։

Ամերիկայի մէջ կը կարծեն թէ Եգիպտոս պիտի չկրնայ նաւուղիղներ ճարել, թէեւ դիմած է բոլոր երկիրներու։ Մոսկուայի թերթերն ալ հրատարակեցին եգիպտական կառավարութեան կոչը։ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, Փրաւտա, կը մեղադրէ Անգլիան և Ֆրանսան թէ կ'ուզեն չահագործել օտար մասնագէտներու խնդիրը, ճնշում բանեցնելու համար Եգիպտոսի վրայ։

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 31ին ծանր դէպք մը պատահեցաւ Նիկոսիոյ հիւանդանոցին մէջ, երբ երեք դաւադիրներ կը փորձէին փախցնել իրենց մէկ ընկերը որ կը դարմանուէր։ Յարձակողները նախ սպաննեցին անգլիացի յիսնապետ մը։ Փոխադարձաբար կրակ բացուելով, սպաննուեցան երկու դաւադիրներ եւ յոյն պաշտօնեայ մը։ Այս երրորդ անգամն է որ կը փախչի հիւանդանոց փոխադրուած դաւադիրը։ Անգլ. իշխանութիւնը 5000 ոսկիի պարգեւ խոստացած էր, ձերբակալելու համար այս մարդը որ Էօքայի կարեւոր գործիչներէն կը համարուի եւ 25 տարեկան է, Հաճիեորկիու։ Ինք և դաւադիրներէն մէկը, որ վիրաւորուած էր, փախան հիւանդանոցէն։ Ոստիկանները եւ բաղակներ անմիջապէս խուզարկեցին չէնքը, պահարանէ պահարան, բայց չգտան փախստականները։ Հետապնդումները չարունակուեցան չէնքէն դուրս ալ։

Երեք չաբաթ առաջ յեղափոխականները ուրիչ ընկեր մըն ալ փախցուցած էին հիւանդանոցէն։

× Մակարիոս արք.ի փոխանորդը, Անթիմոս եպիսկ., որ հսկողութեան տակ առնուած է, կը հերքէ այն ամբաստանութիւնը թէ կ'օգնէր Էօքայի։ Յունաստան որոշեց բողոքագիր մը ուղղել Ազգաժողովին, Անթիմոսի արգելափակման դէմ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ զանգուածային ձերբակալութիւններ կատարուեցան, նախագահ Փեռոնի տապալման առաջին տարեդարձին առթիւ։

ԵԳԻՊՏՈՍ ծանուցագիր մը ուղղեց զինադադարի յանձնախումբին, գանգատելով թէ 13 ազգակիցներ սպաննուած են Իսրայէլացիներու կողմէ։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ վարչական կարգուսարքի նոր ծրագիրը կ'ուսումնասիրուի արագօրէն։ Նախարար Լաքոստ բժշկական գործողութեան մը ենթարկուած ըլլալով, հաւանական է որ վարչապետը Ալժերիա երթայ։ Փարիզի մէջ ձերբակալուեցան երկու Ֆրանսացիներ եւ չորս իսլամներ, իբրեւ անդամ Ալժերիոյ ազատագրական ճակատին։ Այս առթիւ տպագրական նիւթեր եւ հազարաւոր թռուցիկներ ալ բռնուեցան։

ՓՌԱՑԱՆՆԵՐԸ ընդհ. ժողով գումարելով, որոշեցին վերջին եւ հանդիսաւոր կոչ մը ուղղել կառավարութեան, որպէսզի միջոցներ ցուցնէ, հացթուխներու աշխատավարձքը աւելցնելու համար։ Հակառակ պարագային, պիտի աւելցնեն հացին գինը, Սեպտ. 15էն սկսեալ, երկու ֆրանք՝ այն հացերուն վրայ որ կը ծախուին քիլոկրամով. 2 ֆրանք՝ 700 եւ 500, մէկ ֆրանք՝ 300 կրամնոց հացերուն վրայ։ Այդ պարագային 15 % պիտի աւելցնեն աշխատավարձքը։

ԼՈՆՏՈՆ գացած խորհրդային մարզիկները չեղեալ համարեցին ծրագրուած մրցումը, իբրեւ բողոք իրենց ընկերուհիներէն Նինայի դէմ եղած ամբաստանութեան դէմ։ Աղջիկը կ'ամբաստանուի թէ հինգ գլխարկ գողցած է։

ՀՍԿԱՅԱԿԱՆ ԳԱՅԹԻՒՆ ՄԸ տեղի ունեցած է արեւին վրայ, ուրբաթ օր։ Ուժը՝ աւելի զօրաւոր քան մէկ միլիառ հիւլէական ռումբ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Օգոստ. 31) — Զոյլ ոսկի 477.000, Նափոլէոն 3440, անգլիական 4250, քսան տոլարնոց 16.680, զուիցերիական 3290, Թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 410, սթերլին 1060, զուիցերիական 98,50, պելժիական 8, լիր 0,63, փեսեթա 9։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Գինօ Ալեքսանեան, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Ալեքսանեան, Տէր եւ Տիկին Սամսոն Ալեքսանեան, Տէր եւ Տիկին Առաքել Տէր Մաթէոսեան եւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց զաւկին, եղբօր եւ ազգականին՝

ՄԽԻԹԱՐ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆԻ

վաղահաս մահուան առթիւ։

●

Այրի Տիկին Էլիզապէթ Էմմանուէլեան եւ զաւակները՝ Ժան, Լեւոն եւ Լիւսի, Տիկին Էլիզ Էմմանուէլեան (Ամերիկա) շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ զաւկին՝

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MARDI 4 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7671 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3482

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՐԱԿԻՆ ՀԵՏ ԿԸ ԽԱՂԱՆ

Վերջին թղթարերէն կ'իմանանք թէ Լիբանանի «Եկեղեցասէրները» որոշած են մայր տաճար մը շինել Պէյրութի մէջ, մէկ միլիոն ոսկի տրամադրելով։

Ուրեմն, «մինչեւ ծայրը», ինչպէս ազդարարած էր իրենց մունետիկներէն մէկը, հրապարակային ժողովի մը մէջ։

Այս գոյնզգոյն հրձիգները նախապէս ալ դիմում կատարած էին, առանձին եկեղեցի մը կառուցելու համար, բայց մերժական պատասխան ստացան Լիբանանի կառավարութենէն։

Տարակոյս չկայ թէ նոյն դասը պիտի առնեն այս անգամ ալ, եթէ փորձեն խօսքը գործի վերածել։

Եթէ իրենց իրաւաղէտները մոռցած են, ձեռնհաս իշխանութիւնը կրնայ յիշեցնել ոչ միայն երկրին օրէնքները, այլ եւ Լոզանի դաշնագիրը։

Մնաց որ, աղջօղուտ գործ չի պակսիր, եթէ խակապէս պատրաստ են մէկ միլիոն ոսկի տրամադրելու։

Կառավարութիւնը որոշած է պարպել եւ քանդել կարգ մը գաղթակայաններ, յանուն քաղաքին առողջապահութեան։

Թող այդ գումարը յատկացնեն արդիական թաղամասի մը շինութեան։ Այն ատեն խակապէս ապացուցած պիտի ըլլան իրենց հայրենասիրութիւնը եւ մարդասիրութիւնը։

Քրէական յանցանք է, բուն բառով՝ ազգակործան ոճիր՝ միւս առաջադրութիւնը, — Երկուքի բաժնել Հայ. Եկեղեցին, անջրպետ մը եւս բանալով նոյն ժողովուրդի զաւակներուն միջեւ։

Նոյնքան ծանր ոճիր մը կը կազմեն դաս մը դըմազգիներու «ինտերնացիոնալ» մարդանքները։

Այս թշուառականները կանգ չեն առներ որեւէ ստորնութեան առջեւ, դրդելու համար հիւրընկալ ժողովուրդին հանրային կարծիքը։

Անոնք պատրուակ մը գտան, միեւնոյն գծին վրայ դնելու համար Անթիլիասի արհեստական տագնապը եւ... Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման խնդիրը։

Անոնք ամիսներէ ի վեր թուղթ կը մրոտեն, ապացուցանելու համար թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին կուսակիցները կը ծառայեն արեւմտեան աշխարհակալութեան, ընդդէմ արաբական շահերու։

Մի զարմանաք, եթէ աւաւ մըն ալ գրեն թէ զինաթափութեան ձեռնարկներուն ձախողումը կամ հիւլէական փորձերու շարունակութիւնը հետեւանք է... Զարեհ կաթողիկոսին ընտրութեան։

Պէյրութի անկախ օրաթերթը, Այգ, ուրիշ յայտնութիւն մըն եւս կ'ընէ.

— «Կաթողիկոսութեան պաշտպանութեան յանձնախումբին վարիչները լայն կը բանան իրենց դրամարկղներուն գրահապատ դռները տեղացի լրագրողներուն առջեւ, չեն վարանիր դրամատուներու պարարտ տրցակներով գունդուկլոր դարձնել գրպանները լիբանանցի եւ սուրիացի լրագրողներու»։ (19 Օգոստոս)։

Եւ այս «զոհողութիւնը» կը սատանձնեն, որպէսզի «ապագրանքի վրայ գրուած տողերը ապա թարգմանաբար տան, իբրեւ տեղական թերթերու տեսակէտ»։

Կարճ խօսքով, կրակին հետ խաղալու փորձեր, որոնց հետեւանքները օր մը կրնան անդրադառնալ հայկեւարաբական յարաբերութեանց վրայ։

Բարեբախտաբար Լիբանանի եւ Սուրիոյ իշխանութիւնները եւ արաբ ժողովուրդը շատ լաւ գիտեն թէ ո՛ր չար ոգին է որ կը վարէ այս դիմակաւոր եւ խուժանավար չոչորթները։

Հայ ժողովուրդը ինքն ալ գիտէ, ամենայն մանրամասնութեամբ։

Գիտէ, նաեւ, կարգի հրաւիրելու եղանակները։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ՆԱՍՐ ՁՈՒԶԵՐ ՏԵՂԻ ՏԱԼ

Երէկ, երկուշաբթի, տեղի ունեցաւ առաջին տեսակցութիւնը Եգիպտոսի նախագահին եւ Հինգերու յանձնախումբին միջեւ, Գահիրէի մէջ։

Կացութիւնը անորոշ է առ այժմ. բայց բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ գնդ. Նասր չուզեր տեղի տալ։ Ինչպէս բացատրած ենք արդէն, Հինգերու Յանձնախումբը իրաւասու չէ բանակցութիւններ կատարելու։ Իր պաշտօնն է գնդ. Նասրի յանձնել 18երու առաջարկները, անհրաժեշտ բացատրութիւնները տալով։ Արեւմտեան պետութեանց համար ամէնէն կենսական խնդիրն է ապահովել ջրանցքին նաւարկութեան միջազգային վարչութիւնը։ Մասնաւորապէս Ֆրանսա եւ Անգլիա երբեք տրամադիր չեն ընդունելու որ եւ է կարգադրութիւն որ կրնայ խախտել այս հիմնական սկզբունքը։ Երկու երկիրներուն զինուորական պատրաստութիւններն ալ կ'ապացուցանեն այս պարագան։

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ գաւառական քաղաքի մը մէջ, մասնաւորապէս շեշտելով.

— «Մենք իրաւունք չունինք ձեռնթափութեան քաղաքականութիւն մը վարելու եւ խոնարհելու դիկտատորին բռնութեան առջեւ։ Եթէ 1936ին Հռենոսի շրջանին վերագրաւման առթիւ արտաքին գործերու նախարար մը գտնուէր որ «ոչ» ըսէր Գերմանիոյ պահանջներուն համար, այդ նախարարը թերեւս պիտի մեղադրուէր իբրեւ պատերազմասէր։ Եւ սակայն փրկած պիտի ըլլար քսան միլիոն մեռեալներ 1939էն 1945։ Ֆրանսա որոշած է կորովի դիրք մը բռնել։ Դրօշի տակ առնուած մեր երիտասարդները քաջութեան օրինակ կը հանդիսանան։ Մենք կրնանք հաստատել մեր կորովը եւ խաղաղութեան կամքը։ Եթէ Նասր կամայական որոշում մը տայ, արգիլելով Ֆրանսական նաւերուն անցքը ջրանցքէն, պիտի վտանգուի մեր քարիւղի հայթայթումը եւ պիտի ջլատուին մեր հողագործութիւնն ու ճարտարարուեստութիւնը 30 առ հարիւր։ Մեզի կ'ըսեն թէ վճռականութիւնը կրնայ զինեալ ընդհարումի յանգիլ։ Բայց ես վստահ չեմ թէ արաբական պետութիւնները համերաշխ են Եգիպտոսի հետ։ Ոմանք արդէն ծայրայեղ կը գտնեն իր ձեռնարկները»։

× Գնդ. Նասր շաբաթ օր տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ կը մերժէ միջազգային հակակշիռը Սուէզի ջրանցքին վրայ։ Յետոյ ըսաւ թէ կ'ընդունի որեւէ կարգադրութիւն, բացի այն լուծումներէն որ կրնան վիճելի դարձնել Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը այդ կարեւոր ջրանցքին վրայ։ Եւ բացատրեց թէ Հինգերու յանձնախումբին հետ իր տեսակցութիւնը կը նկատէ պարզ վիճաբանութիւն եւ ոչ թէ բանակցութիւն։

Երբ հարցուցին թէ Ռ. Մինզիէնէն աջակցութիւն պիտի ստանա՞յ Արեւմուտքէն յարձակում կրած ատեն, գնդապետը խնդաց եւ պատասխանեց, — «Բնական է որ յարձակման պարագային օգնութիւն խնդրէք ուրէ մէկէն»։ Եւ վերջապէս աւելցուց թէ ապահովութիւն կը ներշնչէ նախագահ Այզընհաուըրի վերջին յայտարարութիւնը, որ պարզապէս կը պահանջէր երաշխաւորել ջրանցքին ազատ նաւարկութիւնը։

× Ամերիկեան շրջանակներէ հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, համայնավար երկիրներու կողմէ Եգիպտոսի հայթայթուած ծանր սպառազինութեանց գինը արդէն անցած է 250 միլիոն տոլարը եւ արագօրէն պիտի հասնի 300 միլիոնի։ Գնդ. Նասր կ'ուզէ որ հայթայթիչները փութացնեն զէնքերու յանձնումը, նկատի առնելով Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութիւնները Միջերկրականի մէջ։ Այժմ շաբաթը մէկ նաւ կը բանի, օդանաւեր, հրասայլեր, եւ թնդանօթներ փոխադրելու համար։

× Գնդ. Անուար Սատաթ, նախկին նախարար եւ խմբագրապետը կառավարական «Ալ Կումհուրիյա» թերթին, հետեւեալ ազդարարութիւնը կ'ուղղէ, Արեւմուտքի զինուորական պատրաստութեանց առթիւ.

— «Կը ծիծաղինք տեսնելով որ Ֆրանսական զինուորներ կը համախմբուին Կիպրոսի մէջ։ Եգիպտուհի մը խնդրած է ինձմէ առաջարկել եգիպտական հրամանատարութեան՝ որ ազատագրութեան բանակէն կիներու զօրամաս մը ղրկէ դիմաւորելու համար, եթէ ֆրանսական փառապանծ զինուորները համարձակին ցամաք ելլել»։

⁘ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ⁘

ԱՅՍ ԱԼ ՈՒՐԻՇ «ԵԿԵՂԵՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ»

Գիտա՞ծ էք որ շատ մը տիկիններ եւ օրիորդներ բարեպաշտութիւնը կը շփոթեն կղերապաշտութեան հետ, առանց ազգի խտրութեան։

Վերջերս ցաւալի դէպք մը պատահած էր Անթիլիասի մէջ։

Ըմբոստ միաբաններէն Գնէլ վարդապետ, որ կարգի հրաւիրուած էր, գրգռիչ դիրք մը բռնելով, հարուածներ կը ստանայ եւ կը վիրաւորուի։

Դէպքը արձանագրուեցաւ նոյն իսկ օտար թերթերու մէջ, վարկաբեկելու համար կաթողիկոսարանը։

Մանրամասնութեանց տեղեակ չըլլալով, չեմ գիտեր թէ ո՞վ էր բուն պատասխանատուն։

Ամէն պարագայի մէջ, Գնէլ վրդ. անգամ մը եւս հերոսացաւ...

Այս առթիւ, Պէյրութի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Եկեղեցասէր Կանանց Միութեան վարչութիւնը նամակ մը ուղղած է վարդապետին, խեցբեկ հայերէնով մը, ուր կ'ըսէ թէ՝ «Միութիւնը կը փութայ իր սրտագին ցաւակցութիւնները յայտնել եւ բաժնեկից ըլլալ Ձեր ֆիզիքական կրած ցաւերուն»։

Կը հասկնա՞ք իմաստը...

Միութիւնը անգամ մը եւս շնորհաւորելով Գնէլ վրդ.ի «կրանիթեայ կամքն ու հերոսական կեցուածքը», զայն կը ներկայացնէ իբրեւ «Նոր օրերու Ղեւոնդ երէց մը»։ (30 Յուլիս)։

Այլ առակ յուարուք.—

Արժանթինի հազուար հովիւներէն Յարութիւն վրդ. Մուշեան, որ հեղինակի համբաւ ալ կը վայելէ իր կաղ հայերէնով, էջմիածին կանչուած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կողմէ, վանքին մէջ ծառայելու համար։

Վարդապետը, որ «Հայաստանասէր» ալ կը համարուի, կը հասկցնէ թէ հոգին յօժար է, բայց մարմինը տկար։

Եւ սակայն, ի՞նչպէս մերժէ Հայրապետին հրամանը։

Ո՞ղջ մնան բարեպաշտ կիները ու օրիորդները։

Անմիջապէս յանձնախումբ մը կազմելով, ստորագրութիւն կը հաւաքեն տունէ տուն, որպէս զի հանրագրութիւն մը կազմեն եւ ղրկեն էջմիածին, վկայելու համար թէ վարդապետին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է Արժանթինի մէջ...

Էջմիածին հրաւիրուած է նաեւ Քալիֆորնիոյ «Էջմիածնական» թեմին առաջնորդը, Շնորհք եպիսկ. Գալուստեան, որ ձեռնադրուեցաւ անցեալ տարի, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ընտրութեան առթիւ։

Ինչպէս կ'երեւայ, Սրբազանը այնքան ալ տրամադիր չէ ողջ գլուխը Աւետարանին տակ դնելու։

Կաթողիկոսը կրկնած է հրաւէրը, պայմանաժամ տալով մինչեւ Դեկտեմբեր։

Իրազեկներ կ'ըսեն թէ Շնորհք եպիսկ. չուզեր զրկուիլ ամերիկեան կենցաղի բարիքներէն — ազատ երթեւեկ, հանգստաւէտ բնակարան ամէն յարմարութիւններով, եւայլն, եւայլն։

Բայց, ի՞նչպէս խուսափանի...

Իրար անցնելու բան չկայ։ «Եկեղեցասէր Կանանց Միութի՞ւն» կը պակսի, վկայելու համար թէ եպիսկոպոսին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է Քալիֆորնիոյ մէջ...

ՎԱՀԷ

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ Ֆրանսական առաջին ջոկատները տեղաւորուած են Ֆամակուսթայի մէջ, տասը քիլոմեթր անդին։ Մատակարարութեան վարչութիւնը իրենց զինամթերքը, կառքերը եւ պիտոյքները ցամաք հանած են արդէն։ Ֆամակուսթայի մէջ բազմաթիւ զինուորներ հսկողութիւն կը կատարեն քարափներուն վրայ։ Ճամբաներուն վրայ արդէն կ'երեւան Ֆրանսերէն ազդեր, — «Ձախէն քշեցէք» — յիշեցնելու համար թէ Կիպրոսի մէջ ձախէն կ'երթան, ոչ թէ աջէն՝ ինչպէս Ֆրանսայի մէջ։

Բրիտանական իշխանութիւնները տակաւին չեն որոշած թէ Ֆրանսացի զինուորները կրնա՞ն ազատ շրջիլ, որովհետեւ չեն գիտեր թէ յոյն յեղափոխականները կրնան անոնց վրայ եւս յարձակիլ։ Կիպրոսի անգլերէն թերթը ֆրանսերէնի բաժին մը

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՎՀ. ՏԷՎԷՃԵԱՆ ԱԶԱՏԱԾ

Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մեր ընկերներէն Յովհ. Տէվէճեան, որ վերջերս Պուլկարիա վերադարձած էր տասնամեայ աքսորէն, արտօնութիւն ստանալով Հարաւ. Ամերիկա մեկնած է, ուր կը գտնուին իր կինը եւ երկու աղջիկները։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Եր. Տ. Մեսրոպեան, *Մարսէյլ*	5.000
Լեւոն Արզումանեան, *Մարսէյլ*	1.500
Յովհ. Պանտիկեան, *Մարսէյլ*	1.000
Կար. Կարապետեան, *Մարսէյլ*	1.000
Հ.Մ.Դ.ՍԷՆ Ժերոմի ենթ. *Մարսէյլ*	1.000
Օր. Մարգրիտ Բարայեան, *Փարիզ*	1.000
Բարիկ Տէրտէրեան, *Փարիզ*	3.000
Ն. Այտապիրեան, *Ս. Էթիէն*	5.000
Ս. Էթիէնի համգամակութիւնը	8.000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբէն, *Փարիզ*	4.000

Նուէրները ղրկել հետեւեալ հասցէին.—
Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e).
C.C. Postal : Paris 5460-11

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ երկու երիտասարդ Եւրոպացիներ սպաննուեցան, 23 հոգի ալ վիրաւորուեցան Կոստանդինէի մէջ, երբ ահաբեկիչ մը իր ձեռնառումբը նետեց բազմութեան վրայ։ Այս պայթիւնը ահագին խուճապ ստեղծեց։ Բազմաթիւ կասկածելիներ ձերբակալուեցան։ — Ալժէ տանող բոլոր ճամբաները փակուեցան, խուզարկութիւններ կատարելու համար։

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ ահաբեկումները կը ծաւալին հետզհետէ։ Առջի օր լարուած ռումբ մը քանդեց Պաֆոս քաղաքին ելեկտրական կեդրոնը։ Ուրիշ ռումբեր պայթեցան անգլիացի սպաներու ճաշարանին մէջ (էփիսքոփի), հատ մըն ալ Նիկոսիոյ մէկ ապարանին մէջ։ Ռազմիկ մը սպաննուեցաւ Ֆամակուսթայի մէջ։

ՍՓԻՒՌՔԸ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Յ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱԼ

●

Ամէն անգամ երբ մահը կը խլէ հանրային ասպարէզէն նուիրուած մտաւորական մեծ դէմք մը, խուլ խանդավառ շրջանակներու մէջ կ'արծարծուի սա հարցը.

— Ո՞վ պիտի լեցնէ գաղութներուն պակասը. ո՞ւրկէ պիտի գտնենք փորձուած եւ մեծ դէմքեր որ բռնեն մեռնողներուն տեղը: Քանի՞ տարի պէտք է հասցնելու համար նորե՛ր, անոնց տեղը, որ եղան եւ ինքնակութիւն եւ բացին ակօս մը մեր կեանքին մէջ:

Ցոռետեսութիւնը չէ որ ընել կուտայ նման հարցումներ, երբ Սփիւռքը դարձեր է այնքան ժլատ կարգ մը ասպարէզներու մէջ պէտք եղած ուժերը հասցնելու տեսակէտով:

Զենք զարմանար ուրեմն, որ ղեկավար շրջանակներ ու տարրեր, կը դառնան մըտահոգ, երբ հետզհետէ կը նօսրանան նուիրուածներուն շարքերը:

Անտարակոյս հայկական Սփիւռքը աշխարհագրական իր արդի պայմաններուն մէջ մտաւորական աւելի շատ ուժեր կը հասցնէ քան, երբ կը գտնուէր հայութիւնը իր բնավայրին մէջ:

Շուրջ քառասուն տարի է նետուած զոյգ Ամերիկաներու, Ֆրանսայի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի մէջ, մտաւորական վերելքի համար գտանք աւելի նպաստաւոր միջավայր:

Որդիները այսօր այն չեն ինչ որ էին հայրերը անոնց տարիքին, երբ կը գըտնուէին իրենց ծննդավայրին մէջ:

Մեծ թիւ մը կը կազմէ ներկայիս միջնակարգ եւ բարձրագոյն դաստիարակութիւն ստացող հայ երիտասարդութիւնը:

Արուեստի եւ գիտութեան մարզերուն մէջ երիտասարդ փայլուն դէմքեր ամէն կողմ հուշակի տիրացած են,

Հակառակ ասոր սակայն, ազգային կեանքի ներքին փուլերուն ծանօթ դէմքեր կը մնան յոռետես ու կը հարցնեն շարունակ.

— Ի՞նչպէս պիտի լեցնենք մեզմէ անդարձ հեռացող մեծութիւններու ձգած պարապը:

Ըստ երեւոյթին չատերէ յոռետես նըկատուած այս հարցումը ունի իր արդարացուցիչ պատճառները:

Ճիշդ է, ամէն կողմ կը հասնին բժիշկներ, ճարտարապետներ, նկարիչներ, երաժիշտներ, իրաւաբաններ ու հաշուագէտներ, բայց քաղաքական մեր դատը, եւ ցեղապահպանման գործը ուրիշ տեսակ ուժերու պէտք ունին:

Հասնող ամէն ոյժ հարստութիւն մըն է ազգին համար, այդ մասին վէճ չկայ, բայց ամէն մտաւորական ծառայելու գաղափարով տոգորուած առաքեալ մը չէ:

Հայկ. Դատն ու սերունդներու հայեցի դաստիարակութեան բարդ հարցը ուխտուածներու եւ զոհաբերութեան պատրաստ ուժերու պահանջ ունին:

Զենք ուրանար մասնագէտ բժիշկի մը դերը, բայց որքան ատեն որ ան իր հըմտութիւնը կը կիրարկէ նիւթական իր յաջողութիւններուն համար, ազգը շահ չունի անկէ:

Հանրային կեանքի մէջ արժէք կը ներկայացնեն անոնք, որ պատրաստուած են լուսաւոր գործերու եւ մեծ առաքելութեանց համար:

Իրենց մտաւորական պատրաստութեամբ մօտաւոր մեր անցեալը հաշուեց առաջին աստիճանի վրայ գտնուող դէմքերու հետ աւելի համեստ պատրաստութեամբ ուրիշներ ալ, — ուսուցիչ, գործիչ, հոգեւորական, ռազմիկ, եւայլն, բայց անոնք բոլորն ալ մօտցան իրենց շահն ու հաճոյքը ու նուիրուեցան բարձրագոյն գաղափարականի մը:

Մեր ազատագրական պայքարն էր ատիկա:

Անոնք ոգեւորուեցան ու ապրեցան այդ խոյալով, մոռցան անձնական բոլոր տեսակի հաճոյքներ:

Ծառայելու սեւեռակէտ մը առաջնորդեց զիրենք ու այդ ճամբուն վրայ կատարեցին սխրալի գործեր:

Այսպէս է որ պատմութեան մէջ իրենց համար համբաւ շինեցին Հրայրներ, Սեբոյներ, Անդրանիկներ, Քեռիներ, Մուրատներ, Սեպուհներ ու հարիւրաւոր ուրիշներ: Մտաւորապէս անոնցմէ շատ աւելի պատրաստուած փայլուն դէմքեր կորսուեցան մոռացութեան փոշիներուն տակ, որովհետեւ ցեղին ճակատագիրը չհետաքրքրեց զիրենք: Ապրեցան անձնական յաջողութիւններու համար ու սեփական շահը առանցքը մնաց իրենց մտածումին:

Հիմա, երբ ամէն անգամ հարց կ'ըլլայ մեզմէ ընդմիշտ բաժնուող մեծութեանց մասին, կը տարուինք նոյն խորհրդածութեանց:

Սփիւռքը եթէ պիտի հասցնէ իրենց մարթին համար որոճացող մասնագէտներ, կը նշանակէ պիտի պակսին մեծերու նոր յաջորդները:

Երէկ անոնք բանակ մը կազմեցին ու մտան երկիր՝ իբրեւ գործիչ, իբրեւ ուսուցիչ, իբրեւ հոգեւորական ու յեղափոխական մարտիկ:

Հայրենի հողին վրայ անոնք չփոււմի եկան մեր ժողովուրդին հետ, ճանչցան անոր կարիքները ու նուիրուեցան անոր փրկութեան գործին:

Այսօր զուրկ ենք սրբազան այդ հողէն: Անոր պակասը մասամբ պիտի թուլցնէ մեր ներշնչումին թափը, բայց գոյութիւն ունի աշխարհացրիւ մեր ժողովուրդը, նո՛յնպէս սիրելի, նո՛յնպէս հազար գլխանի վիշապներու սարսափին ենթակայ: Պիտի զգա՞նք այդ թանկագին բազմութեանց ծառայելու հոգեկան հաճոյքը:

Պիտի նուիրուի՞նք մեր աչքերուն առջեւ հասակ նետող փոքրիկներու փրկութեան գործին. պիտի փնտռե՞նք մեր մկանները ջրդեղելով մեզմէ յափշտակուած իրաւունքները ետ խլելու աշխատանքին. պիտի ուրանա՞նք մեր եսը, տարագիր հայութեան եսը իբրեւ քաղաքական դրամագլուխ անկորուստ պահելու համար:

Այս ոգին միայն կրնայ պահել յաջորդականութեան ոսկի կամուրջը:

Այս ոգիով միայն կրնանք ծնունդ տալ անդարձը գրկող մեր մեծ մեռելներուն արժանի յաջորդներու:

Ու այդ առթիւ, յամառօրէն աշխատելով ու պատրաստուելով: Ինչպէս ըրին անոնք, որ եղան կամքի ու աշխատանքի մեծ մարմնացում, մոռցած ամէն վայելք ի խնդիր ծառայելու եւ օգտակար դառնալու գաղափարականին:

Ու մեր մեծ մեռելներուն լուսաւոր կեանքը, անոնց կենդանի գործը եւ հմայքը, նուիրեալներու համար պիտի դառնայ փրկութեան լաստ:

Աշխարհի վրայ ուրիշ ոչ մէկ դպրոց պիտի կրնար հասցնել անոնց յաջորդները:

ԱՐՄԵՆԻԱ

ՆԱԽԱՆՁԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

●

Սթալինամարտը ցնցեց նաեւ Իտալիան: Սպասելի են բախտորոշ փոփոխութիւններ՝ երկրին ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Համայնավար կուսակցութեան քանեբորդ համագումարին վաղորդայնին՝ Իտալիոյ «կարմիր»ներուն առաջնորդը՝ Թոլիաթթի, ընդդիմութիւն մը յայտնաբերեց. փորձեց հերձուած մը ստեղծել Մոսկուայի եւ Հռոմի միջեւ: Մինչ եւրոպական մայրաքաղաքներուն մէջ կուսակցութեան իտալական հաստատին հաւանական անջատման կարծիքը շրջան կ'ընէր, Թոլիաթթի արդէն «մեղմացաւ»..., խոնարհելով համագումարին մէջ առուած որոշումներուն առջեւ, — մէկ եւ ընդհանուր գիծ՝ Մոսկուայի տնօրինութեամբ:

Առաջին վայրագայրն էր: Միջնարարը երկար չտեւեց՝ Եւրոպան եւ մասնաւորաբար Իտալիան հանդիսատես դարձնելու համար անցուդարձի մը, — մերձեցում Իտալիոյ Ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերուն:

1947ին հակելով համայնավարներուն, Իտալիոյ Ընկերվարական կուսակցութեան հռչակաւոր պետերէն Փիէթրօ Նէննի բաժնուեցաւ կեդրոնէն եւ յաջողեցաւ անդամներուն մեծ մասը միասին տանիլ... հիմնելու համար Իտալիոյ Դեմոկրատ-Ընկերվարական կուսակցութիւնը: Գործակցութիւնը համայնավարներուն հետ էր միայն: Բաժնուած տեսակէտները ուղղակի կը հակասէին իր նախկին ընկերներուն, որոնց վարիչն է Ճիուզէփփէ Սարակաթ:

Երկու ղեկավարներուն միջեւ, տեսակէտներու պայքարը սկսած էր: Անկախ, սակայն, այս գրչամարտէն, Նէննի եւ Սարակաթ անձնական բարեկամներ էին: Նէննի մեծ համարում ունէր Սարակաթի վրայ եւ, փոխադարձաբար: Մուսոլինիի իշխանութիւնը երբ տապալեցաւ, Սարակաթ տակաւին հեռու կը մնար ընկերվարականներու ապագայ առաջնորդներուն խումբէն: Առաջին անգամ՝ Նէննի յայտարարեց անոր անունը, Հռոմի համագումարին մէջ, առաջարկելով՝ որ Սարակաթի յանձնուի կարեւոր պաշտօն մը:

Ներկաներու մէջ կային բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք նոյնիսկ չէին լսած Սարակաթի անունը: Մէկը հարցուց Նէննիի.

— Ո՞վ է այս մարդը:

— Լաւագոյն ղեկավարը, որ կը գտնուի մեր մէջ... պատասխանեց Նէննի:

Իր կարգին, Սարակաթ Նէննին կը նկատէր Իտալիոյ քաղաքականութեան ամէնէն ազդեցիկ մէկ անձնաւորութիւնը: Իրեն համաձայն, ընտրութիւններու ընթացքին ձախերու յաջողութիւնը իրականացած է շնորհիւ Նէննիի, որուն անձնական համակիրներուն մէջ կը գտնուին նոյնիսկ Ֆաշականներ:

1947ի ընդհանուր անջատումէն ետքն ալ, երկու վարիչներուն անձնական բարեկամութիւնը վերջնապէս չէր խզուած:

Կուսակցութեան երկու թեւերուն անդամները շարունակ կ'առաջարկէին վերամիանալ: Այս ճակատին վրայ, մասնաւորաբար մեծ աշխատանք կը տանէր Ընկերվար-Միջազգայինը:

Սթալինամարտը եկաւ միանգամ ընդմիշտ հարթել այս ուղին:

Համայնավարներու անդիկէ տեսութիւնները, — որ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ իրենց քանեբորդ համագումարին, — եկան փշրել նախկին «Սթալինեան պատկուօր»ին վարդագոյն ակնոցը: Փիէթրօ Նէննի ճզմած էր արդէն իր դիրքը: Երկու նախկին ընկերներու այնքան սպասելի հանդիպումը տեղի ունեցաւ Փրալոնիանի մէջ — ուր 1858ին Նափոլէոն Գ. տեսակցութիւն մը ունեցաւ Քավուրի հետ, Իտալիոյ միաւորման խարիսխները նետելու համար:

Թէեւ տակաւին վերջնական համաձայնութեան մը չեն յանգած, սակայն քաղաքական շրջանակները մեծ խանդավառութեամբ ողջունեցին երկու ականաւոր դէմքերուն մերձեցումը: Ինը տարուան անջատումէ մը վերջ, բացորոշ է այլեւս, որ «պժտուած» երկու թեւերը հաշտուած են իրարու հետ: Հաւանաբար, կուսակցութեան վերամիացումը օրերու հարց չըլլայ, սակայն, 1958ի ընտրութիւններէն առաջ սպասելի է որ վերակազմուի Իտալիոյ քաղաքական հզօրագոյն ճակատը:

Ամէն պարագայի մէջ, Նէննիական ճակատին ուղղութիւնը պարզուած է արդէն: Մոսկուայի համագումարէն վերջ, անոնց յարաբերութիւնները արդէն խանգարուած էին «ընկեր» համայնավարներուն հետ: Սթալին-Բերիայէն Խրուշչեւներուն փոխանցուած իշխանութիւնը հիասթափ էր ըրած Նէննին, որ սկսած էր արդէն համոզում գոյացնել Միացեալ Եւրոպայի եւ Ատլանտեան Դաշինքին անհրաժեշտու-

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

— Շատ ենթադրութիւններ ըրած եմ:

— Մերինին նման աշխարհներ են: Մէկ մասը քիչ մը պզտիկ, եւ մեծ մասն ալ՝ երկրագունդէն միլիոն անգամներով խոշոր: Եւ շատ տժգոյն թուող այդ կայծերէն մաս մըն ալ՝ ոչ միայն հսկայական աշխարհներ են, այլ՝ անծայրածիր համաստեղութիւններ, որոնք տարածութեան մէջ կը դառնան իրարու շուրջ: Թերեւս ըլլան անոնք՝ մեր բոլո՛ր ցաւերուն դարմանը կամ պատասխանը՝ մեր բոլո՛ր անլոյծ հարցերուն: Եւ սակայն երբեք չենք կարող հասնիլ անոնց: Ամէնէն հանճարեղ մարդուն միտքը չի կրնար զօրել՝ գտնելու այն միջոցը, որով հնարաւոր ըլլայ ամէնէն մերձաւորին այցելութիւն մը տալ: Ո՛չ ալ մարդու կեանքը կը բաւէ արդէն՝ կատարելու այդպիսի ճամբորդութիւն մը: Երբ կորսնցնենք մեծ պատերազմ մը, կամ մեզի շատ սիրելի անձ մը, անոնք՝ այդ աստղերը, անտարբեր կը շարունակեն աչք քթթել մեզի: Ամբողջ աշխարհի մարդկութիւնը կրնայ հաւաքուիլ ու միաբերան պոռալ՝ մինչեւ ճաթի իրենց սիրտը, եւ սակայն եւ ո՛չ մէկ շշուկ կրնայ հասցնել անոնց: Ամէնէն բարձր լեռան գագաթը ելլէ՝ նորէն ի՛նչ որ էր իրենց պահած հեռաւորութիւնը, կը մնայ՝ նոյնը: Մէկ բան կրնանք ընել — հանել մեր գլխարկն ու խոնարհիլ: Եւ անշուշտ հիմա որ իմ գագաթս ճաղատ է որոշ չափով, անմիջապէս որ հանեմ գլխարկս, պիտի տեսնես աստղալոյսին փայլիլը իմ լերկանալու մօտ գլխուս վըրայ: Ի՞նչ ենք մենք: Անհաղնատեսիլ լեռը՝ եւ աննշան մկնիկը:

Ուիլ կախած էր գլուխը: Դարձեալ երկինք բարձրացուց իր նայուածքը: Այս անգամ կարծես աստղերը կը փայլէին առաւել շողով, եւ կը բազմապատկուէին իր ողորմուկ նայուածքին առջեւ:

— Կը հասկնամ հիմա, թէ ո՛ր կողմ ալ դառնանք՝ ծուղակի մէջ ենք ինկած, ըսաւ Ուիլ, դառնալով երիտասարդին:

— Ասոր պէս բան մը: Տեսա՞ծ ես երբեք վանդակի մը մէջ կլոր-կլոր դարձող սկիւռ մը, որ կը ճգնի դուրս պրծիլ, եւ ուրիշ սկիւռ մը՝ որ փիլիսոփայի անխռովութեամբ, հանդարտ կը նստի իր համեղ կաղիններուն վրայ, առանց զիջանելու՝ շարժիլ տեղէն: Ես պէտք չունիմ հարցնելու քեզի, թէ այդ երկու սկիւռներէն մին եթէ յիմար է, ո՞ր մէկն է այդ:

Բ.

Անցան տարիներ: Ծերուկ ամոլը միեւնոյն ձմրան ընթացքին մահացան: Իրենց որդեգիրը ամէն ինչ ըրած էր զիրենք խնամելու համար: Եւ իրենց մահէն վերջն ալ, լռիկ-մնջիկ ազացեր էր անոնց կորուստը: Իր փառատենչ ձգտումներէն տեղեակ անձեր կարծեր էին, թէ իրեն ժառանգ մնացածը ծախել-ծախծխելով պիտի հեռանար իր անմիջական շրջապատէն, բախտը փորձելու համար հեռաւոր երկիրներու մէջ: Սակայն Ուիլ այդպիսի մտադրութեան մը ապացոյցը չէր տար: Ընդհակառակն: Պանդոկը պերճացուցեր եւ երկու ալ ծառայ էր բռներ, որպէսզի սպասարկութիւնը ըլլար նախկինէն աւելի կանոնաւոր: Տեղէն շարժած չունէր: Ուիլ ազնուասիրտ էր, հազորդական եւ միանգամայն՝ անքննելի խորհուրդներով տոգորուած: Կանոնաւոր տեսակէն բարձրահասակ էր: Ձայնը ջերմ էր եւ ինքնին փառա՝ իր բարի սրտին: Երկաթեայ մարմին եւ անթերի առողջութիւն ունէր: Շրջանին մէջ զինքը կը ճանչնային իբրեւ արտասովոր մարդ, միշտ իր ինքնատիպ գաղափարներուն համար: Հիմա այլեւս իր մասին զրոյց շրջիլ սկսած էր, թէ Ուիլ սիրահարած էր մօտակայ գիւղի քարոզչին աղջկան՝ Մարճորիին:

Մարճորին տասնեւինը տարեկան աղջիկ մըն էր, իսկ Ուիլ արդէն՝ երեսուն տարեկան մը կար: Զարգացած աղջիկ մըն էր եւ շատ ալ ներկայանալի, միշտ նկատի առնելով այդ յետամնաց շրջանները: Ինքնահաւան էր, եւ արդէն իսկ մերժած էր ամուսնութեան քանի մը առաջարկներ: Դրացիները իր այդ կոռողութեան համար զանազան անուններ էին կախած իրեն, սակայն եւ այնպէս, շնորհքով աղջիկ մըն էր եւ՝ իրեն կենակից ըլլալիք մարդը երջանկացնելու յատկութեամբ օժտուած էր:

Ուիլ մասնաւոր մտերմութիւն մը չէր ունեցած անոր հետ: Թէեւ եկեղեցին եւ երիցատունը իր պանդոկէն հազիւ երկու մղոն անդին կը գտնուէին, ամէնուն ծանօթ էր, թէ Ուիլ միայն կիրակի օրերն էր որ կ'երթար հոն:

Երիցատունը հինցած էր սակայն եւ նորոգութեան կը կարօտէր: Ամառուան մը համար քարոզիչն ու իր աղջիկը Ուիլի պանդոկը տեղաւորուեցան, շատ յարմար գնով:

Ծերունի ջաղացպանէն իրեն մնացած կոկիկ գումարը, ջաղացքը եւ պանդոկը բաւական էին որ Ուիլ ունենար համբաւ վայելէր: Ասկէ զատ, ունէր լաւ նկարագրի տէր եւ գործը գիտցող մարդու համբաւ՝ բաներ որոնք խիստ կարեւոր են ամուսնութեան մը պարագային: Հետեւաբար չար լեզուներ կ'ըսէին, թէ քարոզիչը պարապ տեղը չէր որ Ուիլի պանդոկն էր ընտրած, այլ ունէր որոշ եւ յստակ նպատակ՝ այդ ընտրութեան մէջ:

(4 – շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ բարձրագոյն հաստատութիւնները կը դիմեն մօտ 5000 պատանիներ։ Բժշկական համալսարանը պիտի ընդունուին 700 ուսանողներ։ Բոլոր քննութիւնները տեղի կ'ունենան մրցումով։ Երեւանի պետական համալսարանի կարգ մը բաժիններուն մէջ առաջին անգամ ստեղծուած են հեռակայ բաժիններ։ Արդէն 400 դիմում կատարուած է։

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ շատ կարեւոր աշխատանք կատարած է ժամագործ Պաւել Յովհաննիսեան, փորագրելով 658 տառ եւ կէտադրական նշան բրինձի կէս հատիկի մեծութեամբ թերթիկի մը վրայ։ 2,8 միլիմեթր երկայնութեամբ, 2,5 միլիմեթր լայնութեամբ եւ 0,3 միլիմեթր հաստութեամբ մետաղաթերթիկ մըն է։

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԻԴՈՅԵԱՆ ականաւոր վիրահատ է Հայաստանի մէջ։ Վերջերս մեծ յաջողութեամբ կատարած է խիլրդէ վարակուած միզամանի գործողութիւն մը, հանելով միզապարկը եւ միացնելով միզատար ծորակները աղիքին։ Ուրիշ անգամ նոյնքան յաջողութեամբ կատարած է վահանագեղձի գործողութիւն մը։

ԿԻԼԻԿԻԱ աւանը Երեւանի արուարձաններէն մէկն է զոր սկսան շինել 1947ին։ Ներկայիս գեղեցիկ աւան մըն է կանաչապատ, եւ ունի շքեղ համայնապատկեր մը։ Շատ հեռու չէ «Արարատ» ընկերութեան Երեւանի գինեակի գործարանը։ Մօտ 1300 տուներ կան, որոնք ունին անհրաժեշտ բոլոր յարմարութիւնները։ Սալայատակուած են կարգ մը ճամբաներ, եւ կարգաւորուած հանրակառքի սպասարկութիւնը, լուծուած է ջուրի հարցը։ 80 թիւ միջնակարգ դպրոցի շէնքը կը շինուի։ Աւանը ունի բժշկական կայաններ, քաղաքական – ժողովրդական գրադարան, հարուստ գիրքերով։Ունի մշակոյթի տունը։ Յաճախ կը կազմակերպուին դասախօսութիւններ, Մշակոյթի տան մէջ։ Ընդարձակ սրահի չգոյութեան հետեւանքով Կիլիկիա աւանի թատերական խումբերը ելոյթներ կ'ունենան Զէյթունի, Կիրովի մէջ։ Որոշուած է 300 հոգիի համար շարժանկարի սրահ շինել։ Չկան տակաւին մանկապարտէզ եւ մանկամսուր։

ԼԵՌՆԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ համար բնակելի նոր եռայարկ շէնք մը կը շինուի Ղափանի շրջանին մէջ։ Շէնքը 21 բնակարան պիտի ունենայ։ Ասիկա հինգերորդ բնակելի շէնքն է որ շինուած է վերջին մէկուկէս տարուան մէջ։ Ընթացիկ տարուան մէջ հանքային վարչութիւնը 2000 քառ. մեթր բնակելի տարածութիւն շահագործման պիտի յանձնէ։

«ՇԻՆԱՐԱՐ ՕՐ» նշանակուած էր Օգոստ. 12ը Երեւանի մէջ։ Ժողովրդական տօնակատարութիւնը կատարուեցաւ «26 կոմիսարներ»ու զբօսայգիին մէջ, ուր ցուցահանդէս տեղի ունեցած է նոր արհեստագիտութեան մասին։ Իրիկունը հանդէսը վերջացաւ գեղարուեստական բաժինով մը։

թեան վրայ։ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը մտահոգութեամբ կը հետեւէր այս անցուդարձին։ Թոլլիաթթի եւ Ընկ. միշտ վերապահ էին Նէննիի առած քայլերուն հանդէպ, «առանձին» մնալու սարսափով։

Այս բանակցութիւններուն հաշտ աչքով չէին նայիր նաեւ Քրիստոնեայ–Դեմոկրատները, որոնք պիտի կորսնցնէին իրենց գործ ակից ընկերվարականները եւ պիտի ունենան աւելի զօրաւոր ճակատ մը՝ վաղուան խորհրդարանին մէջ. Արդարեւ, Նէննի - Սարակաթի միացումով, Իտալիոյ ձայներուն մեծամասնութիւնը խմբուած կ'ըլլայ Ընկերվարական կուսակցութեան շուրջ։

Վտանգաւոր մրցակից մը պիտի ունենան Քրիստոնեայ-Դեմոկրատները։

Բարոյական եւ թուական մեծ անկում մը պիտի արձանագրեն համայնավարները, անոնցմէ ուժ մը զատելով։ Իրադեկներու կարծիքով, երբ Նէննի բաժնուի, Համայնավարները նոյնիսկ պիտի չկարենան ուժ ներկայացնել Փաշականներուն չափ, որոնք 71 անդամ ունին Երեսփ. Ժողովին մէջ։

Իտալիա «երկաթէ վարագոյր»էն դուրս եղած միակ երկիրն է, ուր համայնավարները ժողովրդական ճակատը վարելու դափնիները գետեղած էին իրենց գլուխներուն վրայ, օգտուելով ընկերվարականներու միջեւ ծագած անհասկացողութիւններէն եւ Նէննիի միլիոնաւոր համակիրներուն քուէներէն։

Այսօր, երբ իրականութեան առջեւ դէմ յանդիման գտնուելու ժամը հնչած է արդէն, Թոլլիաթթի մամուլով յարձակումներ կը գործէ ընկերվարականներուն վրայ, առանց Նէննիի անունը տալու։ Այս ձեւով կը յուսայ թէ մեծամասնեցող ժամուն կարելի կ'ըլլայ փրկել այս «տարօրինակ» մարդուն համակիրներէն որոշ համրանք մը, իբրեւ... հրաժեշտի նուէր։

«Առանձին» մնալու տենդէն վարակուած են նաեւ երկրորդական ղեկավարներ, որոնք կը յիշեն իրենց պետին անձնական համոզումը՝ Մոսկուայի ղեկավարութեան հանդէպ...

Ամէն պարագայի մէջ, Նէննի – Սարակաթի մերձեցումը անկախ մտածումի եւ գործի փաստ է, որ անգամ մը եւս, ազատ մարդկութեան կողմէ, կուգայ չաչել համայնավարութեան դէմքին։

Միւս կողմէ, նահանջի ճամբան կը հարթէ Մոսկուայի մունետիկներուն առջեւ, որոնք բաւական եւս դացած են արդէն։

ԱՐՄԵՊԻԼ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՂԹԱՄԱՐ գացած են չորս անգլիացի երիտասարդներ, 2000 քիլոմեթր կտրելով Եւրոպայի մէջ, իսկ 3200 մղոն՝ Թուրքիոյ մէջ։ Աղթամար կղզին ապրած են արդիական Ռոպէնսոնի կեանք մը, միասին տանելով վրաններ, ուտելիք եւն.։ Իրենց ձղախէժէ նաւակով անցած են Վանայ ծովը։ Ուսումնասիրութիւններ կատարած են վանքին վրայ որ շինուած է Ժ. դարուն։ Զարմացած են որ կղզին Թուրքիոյ գերեզմանի մը վերածուած է։ Աղթամարի մասին իրենց հետաքրքրութիւնը ծնած է համալսարանին մէջ։ Այս երիտասարդները 38 օրուան մէջ Թրքական 15 նահանգներ, բազմաթիւ աւաններ եւ գիւղեր շրջագայելով, հիացած են բնական գեղեցկութիւններուն վրայ։ Աղթամարի Ս. Խաչ եկեղեցին շինուած է 915-921 Արծրունեաց Գագիկ Թագաւորի հրամանով, Մանուէլ անուն ճարտարապետի մը կողմէ։ Յատակագիծը քառատերեւ է առանց սիւնի։ Ներքնապէս ունեցած է ճոխ որմնանկարներ։ Արտաքին ճակատներու ճոխ եւ այլազան քանդակներով բացառիկ տեղ կը գրաւէ հայ ճարտարապետութեան պատմութեան մէջ։

ԿԻՊՐՈՍԻ հայութիւնը այս տարի ողրկուած կեանք մը կ'ապրի, քաղաքական պատճառներով։ Իր յաճախած ամարանոցները ամայի են։ Սովորաբար Լիբանան կ'երթան օդափոխութեան, եթէ երկրէն դուրս ելեն։ Պէյրութ այցելող Կիպրահայեր դառնութեամբ դիտած են որ Կիպրոսի նախկին առաջնորդ եւ ապա Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գեւորգ Ա. Սարաճեանի դամբանը լքուած է, եւ իր ձեռքով շինուած Յուշարձանին վրայէն իր անունը անտեսուած է։ Գեւորգ Ա.ի շրջանին է որ շինուեցան Անթիլիասի կաթողիկոսութեան բոլոր շէնքերը։

ՕՐ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԱՓԵՂԵԱՆ, թոռնուհին Պրոֆ. Աբեղեանի, մասնակցած է ճարտասանութեան մրցումի մը Սան Ֆրանչիսքոյի Սթէյթ գոլէճին մէջ։ Խօսելով գերմաներէն Վալներ մասին, մեծ տպաւորութիւն գործած է քննիչներուն վրայ եւ ստացած լաւագոյն ճարտասանի վկայագիր։

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆԵՐՈՒ դրամներէն գտնուած են Չեխոսլովաքիոյ Լոմ գիւղաքաղաքին մէջ։ Դրամները մետաղէ են եւ կը պատկանին Միհրդատի, Վաղարշակ Գ.ի։ Դրամներու մէկ կողմը կը գտնուի թագաւորներու դէմքերը, միւս կողմը դիցաբանական պատկերներ, կամ եղնիկներ, փիղեր, ձիեր եւայլն։ Հնաբանները զարմացան։ Կը կարծեն թէ Հռոմէացիները Արեւելքէն միասին բերած են եւ թողած Գոհեմիոյ մէջ։ Այս դրամները կը քննուին Փրակայի թանգարանին մէջ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Հանրապետական կուսակցութեան ընտրական յանձնախումբի անդամ նշանակուած է Գ. Ճորճ Մարտիկեան։

ՏԻՐՈՒՆԻ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Միխիթար Ալեքսանեանի յանկարծակի մահը մեծ ցաւ պատճառեց գաղութիս մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, նախագահութեամբ Սերովբէ Եպսկ. Մանուկեանի, շրջապատուած քահանաներով եւ յուղարկաւորներու բազմութեամբ։

Հանգուցեալը ծնած էր 1911ին, Մուշի Աըտոնք գիւղը։ 1915ի տեղահանութեան հազիւ 3 տարեկան էր, երբ մայրը եւ հարազատները ջարդեցին։ Հայրը՝ Երեմիա Ալեքսանեան, հրաշքով կ'ազատէ փոքրիկ Մխիթարը, երեք ամիս լեռ ձոր թափառելով եւ խոտ ուտելով կը հասնի Ալեքսանդրապոլ։

Հոն բարի Հայուհի մը խղճալով, կը գուրգուրայ տղեկին վրայ, ի վերջոյ կ'ամուսնանայ հօրը հետ եւ Մխիթար կը դառնայ իր հարազատ զաւակը՝ մինչեւ իր մահը։

Արհեստով լաւ կօշկակար, Միխիթար եղաւ համեստ եւ օգտակար հանգիստացաւ իր նմաններուն, նիւթապէս թէ բարոյապէս։

Մարմինը ամփոփուեցաւ Իսիի գերեզմանատունը, իր շատ սիրած հօրը ընտանեկան դամբարանին մէջ։ Ցաւալի է իր կորուստը որքան իր հարազատներուն, նոյնպէս բոլորիս համար։

Այս տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, 1000 Ֆրանք կը նուիրեմ Հայ Մշակոյթի Տան։

Զ. ԶԱՏԻԿԵԱՆ

«ԾՓՈՒՆ ՍԱՒԱՌՆԿԱՆԵՐ»

Թռչող սկաւառակներու մասին երկու տարի առաջ շատ կը խօսուէր։ Ամէն տեղ Ֆրանսայի մէջ կը տեսնուէր թռչող «ծըլխիկ» մը։ Այս երեւոյթը շատ կը հետաքրքրէր Սերժ Խաչիկեանը (Անթիպ), որ ամէն օր սեղանին առջեւ նստած կը գծէր, ապա ձեւին համաձայն փայտիկները քով քովի դնելով ծփուն սկաւառակ կը շինէր, երկայնութիւնը տասներկու մեթր և բարձրութիւնը մէկ մեթր, ծանրութիւնը 57 քիլօ։ Երկու հատ շինեց եւ իրարու վրայ դրաւ։ Սկաւառակին կմախքը ծածկեց փլասթիկ նիւթով մը, եւ ապակիի բուրգով, որ թեթեւութիւն կուտար։ Մէջը երկու հոգի կրնայ նստիլ։ Թէեւ Սերժ տակաւին չէ փորձած թռցնել այս գործիքը, սակայն մեծ յոյսեր կը տածէ յաջողութեան համար։ Քանի մը ամիսէն պիտի փորձէ, ինչպէս կը գրէ տեղական թերթ մը։

ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐՈՒՆ առթիւ ձերբակալուեցան երկու հրձիգներ, Կրասի մէջ։ Ուրիշ չորս հրձիգներ ալ կը հետապնդուին։ Էքս-ան-Փրովանսի մէկ անտառին մէջ ալ հրդեհ ծագեցաւ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (137)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

Սամուէլը սկսեց մի ըստ միոջէ պատմել թէ՛ կատարուած եւ թէ՛ կատարուելիք գործերը։ Խորին դառնութեամբ նկարագրեց նա իւր հօր եՄերուժան Արծրունու ուրացութիւնը, բացատրեց այդ երկու դաւաճանների բոլոր չար դիտաւորութիւնները և նրանց յանձն առած ամօթալի պաշտօնը՝ քրիստոնէութիւնը ոչնչացնելու եւ Պարսից կրօնը Հայաստանում տարածելու մասին։ Պատմեց նրանց դարանագործութիւնը Արշակունեաց արքայական գահը կործանելու եւ Հայաստանում մի նոր թագաւորութիւն հիմնելու մասին՝ Պարսից գերիշխանութեան ներքոյ։ Պատմեց նրանց դրած հանդիսաւոր ուխտը Պարսից Շապուհ արքայի առջեւ, եւ պարսիկ զօրքերով Հայաստան գալը՝ Շապուհի ցանկութիւնները կատարելու համար։ Նկարագրեց նրանց ձեռք առած բարբարոսական միջոցները, նրանց անգթութիւնները, իրանց նպատակին հասնելու համար։ Մի խօսքով, հաղորդեց բոլորը, ինչ որ գիտէր ինքը, եւ ինչ որ նախատեսում էր ինքը։

Օրիորդը խորին վրդովմունքով լսում էր։ Նրա վառվռուն աչքերը արտայայտում էին զգայուն սրտի թէ՛ ցաւը եւ թէ՛ բարկութիւնը։ Նրա գեղեցիկ դէմքը հարիւր անգամ փոխեց իւր գոյնը, մինչեւ Սամուէլը աւարտեց ադեխալի պատմութիւնը։

— Իսկ այդ բոլոր չարիքների դէմ ի՞նչ են մտածում անել Հայոց նախարարները, հարցրեց նա խռովեալ ձայնով։

— Ոմանք «ուրացողների» կողմն են։ Իսկ հայրենի գահին եւ եկեղեցուն հաւատարիմ մնացողները ուխտել են՝ մի մարդու պէս կանգնել, կա՛մ մեռնել, կա՛մ ազատել հայրենիքը սպառնացող վտանգից։

Յետոյ պատմեց հաւատարիմ մնացած նախարարների նախապատրաստութիւնները, Մուշեղի սպարապետութեան կոչումը, Հայոց Տիկնոջ, Փառանձեմի հրաւէրը՝ զինուելու ընդհանուր թշնամու դէմ, եւ այլն։ Իւր պատմութիւնը վերջացրեց հետեւեալ խօսքերով.

— Այժմ կ'ասեմ քեզ, սիրելի Աշխէն, թէ ինչո՞ւ համար եկայ, կամ ո՞ւր եմ գնում։ — Երկու սիրելիներ դրած են իմ առջեւ. մէկը վտանգի մէջ գտնուող հայրենիքը, միւսը, վտանգի մէջ գտնուող կինը — դո՛ւ։ Երկուսն էլ ինձ համար հաւասար չափով պաշտելի են։ Երկուսն էլ ինձ համար հաւասար չափով անգնահատելի են։ Երկուսի ձայներն եւս կոչում են ինձ։ Երկար ես տանջւում էի այն մտքով, թէ դէպի ո՞րը դիմեմ։ Երկուսի համար եւս ես ուխտել եմ անկեղծ անձնազոհութիւն։ Բայց իմ զգացմունքները դժուարացնում են ինձ վճռել, թէ որին պէտք է նուիրել առաջին զոհը։ — Ահա՛ իմ սրտագին խղճերը, իմ ամենաջերմ փափաքները թափում եմ քո առջեւ, սիրելի Աշխէն, դու ցոյց տուր ինձ ճանապարհը, դէպի ո՞րը գնամ.

— Դէպի հայրենիքի փրկութեան գործը, պատասխանեց օրիորդը ոգեւորուած ձայնով։ — Դու ինձ արժան չես լինի, Սամուէլ, եթէ քո արիւնը չխառնես այն անթիւ արեան հեղեղների հետ, որ պիտի թափուին մեր աշխարհի ազատութեան համար։ Եւ ոչ ես արժան կը լինեմ քեզ, եթէ նոյնը չանեմ...։

— Դո՛ւ, բացագանչեց Սամուէլը, եւ նրա տխուր դէմքը փայլեց անսպառ ուրախութեամբ։ — Թոյլ տո՛ւր դրկել իմ հրեշտակին, վրէժխնդրութեան եւ արդար բարկութեան հրեշտակին...։

Նրանք գրկուեցան։

— Աշխարհի բոլոր երանութիւնները չէին կարող այնպէս մխիթարել ինձ, որպէս այդ խօսքը, որ թռաւ քո շրթունքներից, սիրելի Աշխէն։ Այդ խօսքը լցնում է իմ սիրտը մի սրբազան հպարտութեամբ, որ ես վայելում եմ Հայոց քաջազնուհիներից ամենաընտրեալի սէրը։

— Կը գնամ, Սամուէլ, անպատճառ կը գնամ, կրկնեց օրիորդը աւելի ջերմ կերպով։ — Իմ մայրը կորաւ, հայրս գնաց որոնելու մօրս։ Չգիտեմ, կը վերադառնա՞յ թէ ոչ. Մեր լեռնականները սաստիկ յուզման մէջ են, ես հազիւ կարողանում եմ զսպել նրանց կատաղութիւնը։ Նրանք սիրում էին իմ մօրը։ Մի մասը կը թողնեմ մեր երկրի պահպանութեան համար, իսկ միւս մասը ինձ հետ առնելով, կը գնամ եւ իմ խումբովը կը միանամ այն բանակի հետ, որ պիտի գումարուի Փառանձեմ Տիկնոջ շուրջը։ Թո՛ղ Հայոց Տիկինը մի օրիորդ զօրապետ եւս ունենայ իր քաջերի թւում — Այդ նրան կ'ուրախացնէ...։

Սամուէլը այժմ սկսեց աւելի լուրջ կերպով իւր համակրութիւնը յայտնել օրիորդի դիտաւորութեան ո՛չ միայն վերին աստիճանի հերոսական բնաւորութիւն ունենալու մասին, այլ բացատրեց նրա ձեռնարկութեան ե՛ւ անհրաժեշտութիւնը, ասելով.

ՐԱՖՖԻ

բացած է, օրուան լուրերը հաղորդելու համար:

× Անգլ. զօրքի առաջումը կը շարունակուի շողեպինդ: Եօթը նոր նաւեր զինուորական պիտոյքներ պիտի փոխադրեն բրիտանական նաւահանգիստէ մը:

Կիպրոսի կառավարիչը հրամանագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն Կիպրոսի մէջ կրնան տեղաւորուիլ Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն, Գանատայի, Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտայի, Հարաւ. Ափրիկէի, Հնդկաստանի, Փաքիստանի եւ Սէյլանի զինուորները: Ասոնք պիտի վայելեն այն բոլոր դիւրութիւնները որ սահմանուած են անգլ. զօրքին: Հրամանագիրը կ'արտօնէ որ օտար զինուորները Թղթատարի եւ հեռագրի առանձին հաղորդակցութիւններ հաստատեն: Անոնք պիտի վայելեն նաեւ կարգ մը մաքսային առանձնաշնորհներ:

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ անմիջապէս միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, եթէ ընդ. նաւար զոհացում չտայ անյապաղ: Նախ՝ ետ պիտի կանչուին օտար նաւուղիղները որոնք ազդանշանի մը կը սպասեն: Երկրորդ՝ աւելի պիտի խստացնեն տնտեսական եւ եւրոպական սեղմումները, դադրեցնելով միջազգ. նաւարկութիւնը Սուէզէն, ինչպէս եւ ամէն առեւտուր Եգիպտոսի հետ: Իսկ եթէ Եգիպտոս ըրգուիչ դիրք մը բռնէ, դրժելով 1888ի համաձայնութիւնը կամ վնասելով օտար անձերու եւ գոյքերու, այն ատեն անմիջապէս զինուորական գործողութեան պիտի ձեռնարկուի:

× Հինդերու յանձնախումբին Նախագահը, Պ. Մենզիս, կ'ուզէ խոհեմութեամբ չարժել: Պիտի ջանայ համոզել թէ Եգիպտոսի համար ալ օգտակար է Ջրանցքին միջազգային վարչութիւնը, թէ նաւագնացութեան յաւելումը, Ջրանցքին արդիացումը եւ բարգաւաճումը կը կարօտին օտար մասնագէտներու եւ դրամագլուխի եւն. բայց Հինգերու յանձնախումբը շատ յուսատես չերեւար, եւ Պ. Մենզիս ինք ալ ծանր կը նկատէ կացութիւնը:

× Գահիրէի անգլ. դեսպանատունը Եգ. յայտնեց բնակիչներուն հեռանալ Եգիպտոսէն: Դեսպանատան պաշտօնէութիւնն ալ պիտի կրճատուի: Յորդանանի մէջ բազմաթիւ անգլիացի բնտանիքներ տոմսակ առած են մեկնելու համար: Դամասկոսի անգլ. դեսպանատունն ալ յանձնարարեց ազգակիցներուն հեռանալ Սուրիայէն, նկատի առնելով Միջին Արեւելքի կացութիւնը:

× Եգիպտոսի կառավարութիւնը մէկ շաբաթ յետաձգեց երեք անգլիացի ամբաստանեալներու դատավարութիւնը: Հինգ Եգիպտացիներ եւս ձերբակալուեցան, իբրեւ լրտես:

× Գահիրէ կը սպասէ Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու: Հաւանական է որ միջնորդի դեր կատարէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Թեհրանի մէջ, իբրեւ լրտես: Անունը Յուսիկ Վաղարշակ, այլ անուամբ Արտաշէս, 43 տարեկան, հավտարապետ խորհրդային բանակին մէջ: Իրանի ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ յաջողած է խորտակել խորհրդային լրտեսական «լայն ցանց մը՝ միջազգային կարեւորութեամբ»:

ՇԱՐԼ ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ կրած ծանր արկածին առթիւ, երէկ անթէլը կը հաղորդէր թէ գործողութիւն մը կատարուած է ձախ արմուկէն, իսկ աջ թեւը աւելի ծանր վիճակ ունի:

ՀԵՂԵՂԱՆՄԱՆ անձրեւները ահագին աւերներ գործեցին Ֆրանսայի հարաւային արեւելեան եւ միջին նահանգներուն մէջ: Լիոնէն կը հեռագրեն թէ հազար խորանարդ մեթր հող փլաւ Ֆուրվիէրի բլուրէն: Ուրիշ փլուզում մըն ալ տեղի ունեցաւ Լիոն - Մարսէյլ գծին վրայ: Շատ մը կառախումբեր Վալանս հասան երեք ժամ յապաղումով: Կայծակ ինկաւ կարգ մը վայրերու մէջ: Շատ մը օդանաւեր չկրցան վար իջնել, օդը անտեսանելի դարձած ըլլալով: Լիոնի արուարձանին մէջ գետակ մը յորդելով ողողեց Իզերոնի հովիտը: Ջրհեղեղ մը պայթեցաւ Վիշիի վրայ, կտրելով գլխաւոր ճամբան եւ խանգարելով հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները: Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի մէջ ալ կազի հոսանքը դադրեցաւ, կայծակ ինկած ըլլալով քոքի գործարանին վրայ: Հեղեղներ գոյացան Անըսիի, Կրընոպլի եւ ուրիշ վայրերու մէջ. Վալանսէն ութ արկղներ (օկաուտ) հրաշքով փրկուեցան, երբ շրջապատուած էին ջուրերով:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ թերթերը կը ծանուցանեն թէ բազմաթիւ նաւուղիղներ կամաւոր կ'արձանագրուին, Սուէզի Ջրանցքին մէջ ծառայելու համար:

ՓԱՐԻԶԻ ամառը վերջացած կը համարուի: Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ յիսուն տարիէ ի վեր այսքան գէշ ամառ տեսնուած չէր: Օգոստոսի ընթացքին քսան օր անձրեւ տեղաց եւ միայն 195 ժամ արեւ տեսանք, սովորական 224 ժամուան տեղ: Ամէն օր 300.000 հոգի կը վերադառնան արձակուրդէն:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ համաշխարհային 40 հիւլէական փորձ կատարած է, Մ. Նահանգները՝ 75, Անգլիա՝ միայն հինգ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թոպանօ:

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի:

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կերր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար: Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7:

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս—Օգոստոս թիւը (48 էջ):

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, Պ. Աստւածատուր Քէօսէեան եւ Պ. Արմենակ Շահպազեան:

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆր. Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման: Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆ.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Գինօ, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն, Տէր եւ Տիկին Սամսոն Ալեքսանեաններուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն Մխիթար Ալեքսանեանի վաղահաս մահուան առթիւ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Թրիքոյի կարող մը եւ երիտասարդ մը 16էն 17 տարեկան, մանիւթանսիոնէր:

Դիմել՝ Թրիքօ Թէրզեանի, 3 ռիւ Փուասոնիէր, Փարիզ (2):

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
5 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7672 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3483

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆԷ, ԹԵԿԵՂ, ՓԱՐԷՍ

Այսպէս, ուրեմն, ճակատագրական պահու մը, Հայ. Եկեղեցւոյ բարձրաստիճան կղերը կշռուեցաւ եւ պակաս գտնուեցաւ:

Պակաս՝ իր կոչումին գիտակցութեամբ, իր սրբազանութեամբ եւ քաջութեամբ :

Պակաս՝ իր պարտականութեան եւ պատասխանատուութեան ըմբռնումով :

Եւ վերջապէս պակաս՝ իբրեւ բարոյական ազդակ եւ չարխափան ուժ :

Ընդհակառակն, զրգռիչներ ալ ունեցաւ, առաջնորդ կամ հետեւորդ վայրերուն խաչակրութեան մը, որ կը ձգտէր անտէր փարախի մը վերածել Միջին Արեւելքի ազգային անդաստանը :

Իրենց արքեպիսկոպոսական եւ եպիսկոպոսական տիտղոսներն անգամ բաւական չեղան, որպէս զի ծանր նստին իրենց տեղը, փոխանակ ամբոխը քաջալերելու, գիտակցօրէն կամ բարեացակամ չէզոքութեամբ :

Ամէնէն տագնապալի պահերուն, ընկրկեցան, կծկուեցան իրենց պատեանին մէջ եւ դարձան շուք. Դարձան մոմիա :

Մոռցան որ իրենք ամէն բանէ առաջ հովուոր հովիւներն են Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին վերջին մնացորդներուն, հետեւաբար եւ ներկայացուցիչները անոնց իրաւունքներուն եւ բաղձանքներուն :

Իրենց համար շատ աւելի արժէք ունեցաւ այս կամ այն ձեւակերպութիւնը, քան ամբողջ ժողովուրդի մը ապահովութեան եւ բարօրութեան հոգը :

Ըսկ վերջին պահուն, աւելի մանրամասնով, նոյն իսկ չբարեհաճեցան ներկայ ըլլալ երիտասարդ եւ ընտրովի կաթողիկոսի մը օծման, իբրեւ հովուոր եղբայր :

Տասնապէս կապուելով եպիսկոպոսական կոչուած ժողովի մը կամայական որոշումներուն, անոնք չըմբռնեցին թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը կարօտէր ոչ թէ հաւատարմական ծնրծեքումներու, այլ իրենց փորձառութեան եւ գիտակից աջակցութեան :

Ի վերջոյ զաղտնիք չէ որ Վազգէն Ա. վարդապետութենէ Էջմիածնի Աթոռը բարձրացաւ համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը: Առանց համապատասխան պատրաստութիւն ունենալու, ինչպէս ինքն ալ կը խոստովանէր :

Ահաւասիկ իր անփորձութեան վերջին ապացոյցը, խորապէս վրդովիչ եւ վարկաբեկիչ :

Երիտասարդ կաթողիկոսը 600 բառերէ բաղկացած հեռագիր մը ուղղեր է Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին՝ Քամիլ Շամունի, Օգոստ. 13 թուականով եւ հետեւեալ բովանդակութեամբ. —

1. Փետր. 20ի կաթող. ընտրութիւնը թերի եւ աններդաշնակ նկատուած է.— 2. Այդ պայմաններուն մէջ կարելի չէ օծել ընտրեալը.— 3. Պիտի չճանչնանք զայն, իբրեւ կաթողիկոս.— 4. Անթիլիասի կաթողիկոսարանին պէտ կը ճանչնանք միայն խադ արք. Աջապահեանը :

Այս անտեղի միջամտութենէն քանի մը օր ետք, Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը իր հաւանութիւնը կը յայտնէր Զարեհ Ա.ի օծման, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, 2 Սեպտ., արտակարգ խանդավառութեամբ եւ ի ներկայութեան երեսուն հազար հաւատացեալներու ...

Եթէ բարձրաստիճան կոչուած կղերը իր պաշտօնին եւ դերին գիտակցութիւնն ունենար, փոխանակ մեկուսանալու վատութեամբ եւ գետնաքարշ համակերպութեամբ, Էջմիածինը դժուար թէ այսքան ժախաւեր ձեռնարկ մը փորձէր :

Կը մաղթենք որ այս կսկծալի դէպքերէն ետք, վերջը կապարի ծանրութեամբ ճնշէ դաս մը եպիսկոպոսներու եւ արքեպիսկոպոսներու գլխուն վրայ, Մանէ, Թեկեղ, Փարէսի պակասը լրացնելու համար :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

●

ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻ

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, երկուշաբթի տեղի ունեցաւ Ա. հանդիպում մը Հինգերու յանձնախումբին եւ Գնդ. Նասրի միջեւ : Խօսակցութիւնները խստօրէն գաղտնի կը պահուին եւ պիտի տեւեն քանի մը օր: Բայց յանձնախումբը չուզեր որ մէկ շաբաթէն աւելի քաշքշուին: Առաջին տեղեկագիրը պիտի ղրկուի Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարին, որ նախագահն է Լոնտոնի խորհրդաժողովին :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, մթնոլորտը շատ սիրալիր չէ : Եգիպտոսի թերթերը կը շարունակեն բացասական դիրք մը բռնել, յիշեցնելով թէ անընդունելի է արեւմտեան պետութեանց բանաձեւը : Շատեր կը կարծեն թէ ելքը անորոշ է: Բայց եւ այնպէս, Հինգերու յանձնախումբը կարելին պիտի փորձէ, միջին ճամբայ մը գտնելու համար : Ամերիկեան ներկայացուցիչը, Հէնտըրսըն, որ ճարպիկ բանագնաց մըն է եւ քաջածանօթ՝ Միջին Արեւելքի գործերուն, իր ամբողջ տաղանդը ի գործ պիտի դնէ, ուժ տալու համար յանձնախումբին, որպէս զի Գնդ. Նասր ըմբռնէ կացութիւնը :

Ջրանցքի շրջանին մէջ յարաբերութիւնները նորէն բարուած են. Օտար նաւավիգները հաւաքաբար հրաժարական տուին եւ պիտի սպասեն մինչեւ Սեպտ. 15 : Եթէ Եգիպտոսի նախագահը վերջնապէս մերժէ 18երու բանաձեւը, բոլորն ալ պիտի քաշուին :

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ Գնդ. Նասր անձկութեամբ կը լսէ յանձնախումբի նախագահին բացատրութիւնները, առանց բառ արտասանելու : Գ. Մենզիս (Նախագահը) ներկայացնելով 18 պետութեանց առաջարկները, 70 վայրկեան խօսեցաւ : Ցետոյ ըսաւ. — «Մինչեւ հիմա միայն ես խօսեցայ»: Գնդ. Նասր պիտի արտայայտուի երբ վերջանան բոլոր բացատրութիւնները :

Երրորդ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ երէկ, երեքշաբթի :

Յանձնախումբին անդամներէն իւրաքանչիւրը (Աւստրալիա, Եթովպիա, Իրան, Շուէտ եւ Մ. Նահանգներ) մէկ մէկ խորհրդական ունին: Գնդ. Նասրի կ'ընկերանան արտաքին գործերու նախարարը, Ֆավզի եւ իր մտերիմ խորհրդականը, Ալի Սապրի :

Եգիպտոսի նախագահը ոչ մէկ խօսք արտասանեց, 18երու ծրագիրը ընդունած ատեն: Յանձնախումբին պաշտօնն է միայն բացատրութիւններ տալ, յետոյ լսել Եգիպտոսի նախագահին պատասխանը :

Իրազեկներու կարծիքով, երկու կողմերը այնքան վճռական դիրք մը բռնած են որ, շատ յոյս չկայ համաձայնութեան մը յանգելու : Այդ պարագային անխուսափելի կը համարուի զինեալ ընդհարումը :

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ անձրեւներուն հետեւանքով, Ռոն գետը վտանգի կէտէն ալ անդին անցած է Լիոնի մէջ: Ցորդած են Սոն եւ Արտէշ գետերը: Կառախումբերը յապաղումներ կը կրեն Քոթ տ'Ազիւրի ճամբաներուն վրայ : Ալփ Մարիթիմի մէջ ալ մեծ աւերներ կը գործեն փոթորիկները :

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ ձերբակալուած է խորհրդային լրտես մը, Բաղկուպել, այն ամբաստանութեամբ թէ երեք ահաբեկիչներ պատրաստած էր, սպաննելու համար Շահը, վարչապետը եւ Թեհրանի զինուորական կառավարիչը :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՕԾՈՒՄԸ

ՆԵՐԿԱՅ ԷԻՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 30.000 ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ

Երէկուան թերթը մամուլի տակ էր, երբ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացանք Պէյրութի մեր թղթակցէն, հեռաձայնով.

Բացառիկ շուքով մը կատարուեցաւ Կիլիկիոյ ընտրեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի օծումը, կիրակի առտու, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ: Ներկայ էին աւելի քան 30.000 հոգի, նաեւ Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչը, (Նախագահը Ամման կը գտնուէր), պետական անձնաւորութիւններ, երեսփոխաններ, Սուրիոյ Հանրապետութեան Նախագահի ներկայացուցիչը, բազմաթիւ պատուիրակութիւններ զանազան գաղութներէ եւն.:

Օծումը կատարեցին Ղեւոնդ եւ Խորէն եպիսկոպոսները: Արարողութեանց ներկայ էր նաեւ ասորի ուղղափառ եկեղեցւոյ եպիսկոպոսը :

Օծումէն վերջ, Ն. Ս. Օծութիւն Զարեհ Ա. հոգեշահ քարոզ մը խօսեցաւ ժողովուրդին, համերաշխութեան յորդոր կարդալով, թելադրեց մոռնալ, ամէն քէն ու ոխ, եւ համախմբուիլ Աթոռին շուրջ, յանուն Հայ. եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ հայ ժողովուրդին բարօրութեան :

Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչը շատ գեղեցիկ ճառ մը խօսելով, շնորհաւորեց կաթողիկոսը եւ վեր հանեց հայ ժողովուրդի շինարար ոգին :

Ամէն ինչ տեղի ունեցաւ օրինակելի կարգապահութեամբ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՍՐՏԱԳԻՆ ԿՈՉԸ

●

(ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Այս հոգեպարար արարողութեան նախօրեակին՝ եկեղեցականի, խղճի եւ Հայու պարտք սեպեցինք սոյն պաշտօնական կոչը ուղղելու մեր սիրեցեալ ժողովուրդին, եւ անգամ մը եւս յայտնելու սրտի խորերէն բխած մեր բաղձանքը եւ յորդորելու բոլորը անխտիր, որ մոռնան ամէն տեսակ տարակարծութիւններ, մէկ կողմ թողուն անձնական նախասիրութիւնները, ուրիշ հասարակաց գործին եւ մեր քրիստոնէական, հայկական ու քաղաքացիական պարտականութեանց կատարումին արդիւնք կը դառնան: Սրտագին հրաւէր ու կոչ կ'ուղղենք անգամ մը եւս, անխտիր ամէնքին, եկեղեցական թէ աշխարհական, ըմբռնելու թէ Կիլիկեան Աթոռը, վերահաստատուած լիբանանեան այս գեղեցիկ ծովափին վրայ, յառաջդիմելու եւ հայ ժողովուրդին ու այս երկրին լաւապէս ծառայելու բոլոր կարելիութիւնները ունի եւ պէտք չէ թերանայ իր այդ պարտականութեանց կատարման ճամբուն վրայ : Անգամ մը եւս, խոր համոզումով եւ հաստատ առաջադրութեամբ կը յայտնենք, ինչպէս միշտ ալ յայտարարած ենք, թէ Կիլիկեան Աթոռը, որպէս անբաժանելի մէկ նուիրապետութիւնը Հայաստանեայց Ս. եկեղեցւոյ, անխախտ ու անսասան պիտի պահէ Միութիւնը այդ եկեղեցւոյ, փոխադարձ յարգանքի, այլ մանաւանդ քրիստոնէական սիրոյ բարձր ոգիով: Ոչ ոք անիրաւուած զգայ ինքզինքը, ոչ ոք կատարուած ընտրութեամբ պարտուածի զգացում ունենայ: Աշխատած ենք ըլլալ բոլորին համար. յետ այսուհետեւ աշխատանք պիտի տանինք բառնալու թիւրիմացութիւնները, կանխակալ կարծիքները :

20 Փետրուար 1956ին կատարուած Կաթողիկոսական ընտրութենէն մինչեւ այժմ, մարդկօրէն կարելի ոչ մէկ ջանք խնայեցինք, առեղծուած տագնապ մը փարատելու եւ Հայ. Եկեղեցւոյ բոլոր զաւակները հաւաքելու Հայ. Եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ : Անսահման համբերութեամբ եւ քրիստոնէական գիտակցութեամբ տարինք անհամակոչութեանց հետեւանք եղող արտայայտութիւնները, միշտ հաւատալով մեր ժողովուրդին առողջ գիտակցութեան եւ ազգասիրական բարձր ոգւոյն, համոզուած՝ որ այդ ոգին ի վերջոյ յաղթական պիտի ըլլայ այժմու դժուարութեանց եւ տարակարծութեանց մէջ :

Քրիստոնէական մեր Սուրբ Կրօնքին հիմքը Սէրն է : Սէր առ Աստուած եւ Սէր առ մարդիկ: Այդ սիրոյ զգացմամբ, ահա, կրկնակի կոչ կ'ուղղենք Քեզի, հայ ժողովուրդ, յանուն մեր հաւատքին, մեր սիրելի ազգին, մեր նահատակներուն ու Սուրբերուն, յորդորելով ըլլալ կարգապահ, հաւատարիմ՝ Քու գտնուած երկիրներու պետութեանց եւ անկեղծ սրտով փարիլ մեր եկեղեցական թէ ազգային արժէքներուն ու աւանդութեանց, գիրար սիրել սուրբ սիրով ու անկեղծաւոր սրտով:

Խաղաղութեան Աստուածը ըլլայ Ձեր բոլորին հետ, եւ ինքը առաջնորդէ Ձեզ բոլորդ — Ամէն :

«ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲԱՆԱԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է»

Մթնոլորտը պղտոր կ'երեւայ անոր համար որ, եգիպտական կառավարութիւնը որ եւ է կարգադրութիւն չէր ըրած Գահիրէի օդակայանին մէջ, յանձնախումբին անդամներն ընդունելու համար: Հարիւրէ չափ թղթակիցներ և լուսանկարիչներ անհամբեր կը սպասէին : Կառավարութիւնը գոհացած էր օդակայան ղրկելով արտաքին գործերու նախարարութեան արարողապետը եւ Գահիրէի կառավարիչը: Կարճ խօսքով, բացորոշ էր ընդունելութեան պաղութիւնը : Կարծես Եգիպտացիները ըսել կ'ուզէին յանձնախումբին անդամներուն — Գահիրէ գալ ուզեցիք, շատ լաւ. բայց մի կարծէք թէ շնորհապարտ պիտի թողուք մեզ»:

Աւստրալիոյ վարչապետը ,Մենզիս, որ յանձնախումբին նախագահն է, չկրցաւ պարտկել իր դժգոհութիւնը : Մերժեց իր տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժը, սպասելով իր դեսպանատան կառքին: Այդ պահուն անգլիացի դիւանագէտ մը եգիպտական թերթ մը ցոյց տալով, կ'ըսէր զայրացած. — «Ամօթ է»: Թերթը կը պարունակէր ծաղրանկար մը, որ ուր վանդակի մը մէջ կ'երեւային յանձնախումբին հինգ անդամները՝ իբրեւ թութակներ՝ մարդկային դէմքով: Ամերիկան բռնած էր վանդակը :

Նոյն օրը Եգիպտոսի բանակին սպարապետը, զօր. Հաքիմ Ամիր հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէր «Ալ Ախպար» թերթին .

— «Այժմ կրնամ ըսել թէ եգիպտական

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԵՐԱԴԱՐՁ Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Կիրակի Փարիզ վերադարձան Ս. Ղազարի ուխտաւորները, որոնք երեք շաբաթէ ի վեր արձակուրդ մը կ'անցընէին Իտալիա, մասնաւորաբար այցելելով Մխիթարեան մենաստանը եւ ապրելով յիշատակելի պահեր :

Ուխտաւորները՝ կայարանին մէջ դիմաւորուեցան ծնողներուն, ազգականներուն եւ բարեկամներու կողմէ :

«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՏԱՍԸ ՏԱՐՈՒ

ԽՄԲ.—Վերջերս լրացաւ Հալէպի մեր պաշտօնակցին՝ Արեւելքի տասնամեակը։ Մեր ջերմ խնդակցութիւնը յայտնելով, կ'արտատպենք այս առթիւ հրատարակուած խմբագրականը, որ կը պարզէ թերթին ուղեգիծը։—

Լրացաւ տասներորդ տարին «Արեւելք»ի հրատարակութեան։ Կը թեւակոխենք տասնեւմէկերորդը։— Մարդիկ հազիւ կը թօթափեն իրենց մանկութիւնը՝ այդ տարիքին, եւ կը դիմեն դէպի պատանութիւն. մինչ օրաթերթի մը համար, եթէ տասը տարին «անցեալ» մը չապահովեր, առնուազն իրաւունք կուտայ անոր ըսելու՝ թէ անուն մը դարձաւ, ակօս մը բացաւ, եղաւ ձայն մը՝ ժամանակից կեանքին։

Անոնք որ հետեւած են այս թերթի առաջին քայլերուն, պէտք է յիշեն՝ թէ ինչ դժխեմ պայմաններու մէջ ծնունդ կ'առնէր ան։ Նիւթական սահմանափակ կարելիութիւններով, «օրաթերթ»ի իր տարրական առաքելութիւնը՝ քաղաքական եւ միջազգային անցուդարձերուն արձագանգ տալու իր անմիջական կոչումն իսկ լրիւ կատարելու անկարող, աշխատակիցներու «տարրնար»ի մը դէմ յանդիման, տպագրական եւ տպարանական նախնական պահանջներն իսկ գոհացնելու դժուարութեանց առջեւ։ Միամտած չենք ըլլար, եթէ յայտնենք՝ թէ մեր օրերու հայ մամուլը որեւէ տեղ այնքան խոպան հողի վրայ չէ եղած այս տեսակէտով՝ որքան Հալէպը, որ հրատարակական գործակալութիւն մը իսկ չունէր, որպէս զի մենք կարենայինք օրը օրին մեր ճամբան տեսնել՝ քաղաքական եւ համաշխարհային իրադարձութեանց քառուղիներուն վրայ...

Այսօր ալ մեծ բան չը փոխուած,— եւ եթէ կ'ուզենք «թարմ» մնալ, պէտք է դիմենք, առյաւէտ[illegible]՝ հատ ու կտոր տեղեկութիւններ որսալու համար այս կամ այն կայանէն. սեղմուած, կտրատուած, յաճախ չոր ու ցամաք լուրեր՝ որոնք գոհացում չեն ընծայեր առհասարակ։ Եւ սակայն, չարունակեցինք մաքառումը այս կարգի անձկութեանց դէմ, այն խորունկ համոզումով՝ որ հայ թերթ մը, մանաւանդ դաշնակցական օրաթերթ մը, ՆԵՐՔԻՆ ճակատի վրայ բախտորոշ առաքելութեան է կոչուած, թերեւս լրագրութեան «ժամանակավրէպ» ըմբռնումով մը՝ կոչուած է անխախտ ազգային մեր կեցութեան բոլոր ճակատներուն, մեր իմացական, ընկերային եւ բարոյական ստիպողութեանց։

Մամուլ չունէինք, խմբագրատուն չունէինք, գրաշար չունէինք, խմբագիր եւ աշխատակից չունէինք։ Քանի մը ծրար թուղթ ու տուփ մը տպագրական մելան ունէինք...։ Ծիծաղելի էինք մեր չքաւորութեան մէջ. Սակայն հաւատքը եւ կիրքը ունէինք մեր գործին։ Ունէինք այն գիտակցութիւնը՝ թէ ծառայութեան լուծ մը կը ծանրանայ մեր ուսերուն, ու 1946-ական թուականներու ազգային մթնոլորտը պէտք ունի պայծառութեան, արթնութեան եւ նենգութիւնները բզկտող ձայնի մը։— Նոր էր վերջացեր Բ. Աշխարհամարտը, եւ քաղաքական թէ ազգային ճակատներու վրայ բոլշեւիզմը կը ձգտէր մեզ մեր ազգային միութեան եւ դարաւոր իրաւունքներու ճակտին վրայ պառակտած եւ դասալիք տեսնել։ «Հայրենադարձ»ի եւ «հայկական դատ»ի շլացուցիչ կարգախօսերուն ետեւ, Մոսկուա կը ձգտէր կրաւորական եւ հետեւակ բազմութիւններու վերածել Սփիւռքահայութիւնը։ Ազգային փլուզումին հետ՝ միանգամընդմիշտ պիտի խաթարուէր մեր բարոյականը, մեր հոգին, ցեղային մեր նկարագիրը։ Մենք կը սարսափէինք այս սեւ հեռանկարէն՝ ոչ թ անոր համար որ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ խորթ վարդապետութիւն մը ծաւալ կը ստանար հայ գաղթաշխարհի մէջ, այլ որովհետեւ կը հաւատայինք — եւ կը հաւատանք — թէ բոլշեւիզմը կրնայ հիմնովին շրջուած կեանքի հասկացողութեամբ մը թունաւորել երէց թէ կրտսեր սերունդները. մանաւանդ՝ պատանութիւնն ու երիտասարդութիւնը։ Վտանգ կը սպառնար հայութեան տոհմիկ դիմագծութեան, աւանդութիւններուն, գաղափարական անխառն ձգտումներուն։ Պէտք էր դիմագրաւել սպառնալիքը, ու մեզ պատուհասելու կոչուած դիւային ուժը ծանօթացնելու մեր կոյս ու միամիտ ժողովուրդին։

«Արեւելք»ի գիրք ծննդոցը գրուեցաւ անցնող այս տասը տարիներու ընթացքին, իբրեւ ուղղութիւն եւ նկարագիր հակաբոլշեւիկեան նկարագիր մը վերածելով գործի։ Տեսաբանական մարզանքներ չփորձեցինք, օրաթերթի մը համար ներելի չէր այդքան ծաւալիլ, երբ նկատի ունենանք նաեւ միջավայրը։ Հարկ էր օրը օրին լուսաբանել ղանդուածները՝ չարիքի մասին, այդ չարիքը իբրեւ ... օրհնութիւն մեր ժողովուրդին մատուցանող հայանուն գործակալներու մասին։ Պէտք էր հաստատել, թէ Մոսկուայի քաղաքական եւ հակահայ գործունէութիւնը՝ այս ափերուն վրայ, իրեն ջատագով եւ քաջալեր ունի «ուղեկից» հայ հոսանքներ, .. անոնք՝ որ ռամկավարի եւ հնչակեանութեան անուններուն տակ կը ձգտէին — եւ կը ձգտին — պարզապէս հակադաշնակցական իրենց մոլուցքը գոհացնել։ Պէտք էր, վերջապէս, քողազերծել յուդաները, հազար գոյնէ պատեհապաշտ եւ բախտախնդիր քաղքենիները, իրենց ոսկիի կամ հարստութեան ճամբով Բոլշեւիզմին գօրավիգ կանգնող բացասական կազմակերպութիւններ։

Կը կարծէինք, թէ ըրինք մեր կարելին։ Մէկ կողմէ անդիջող եղանք նենգութեանց դէմ, ու միւս կողմէ կուրծք տուինք քսութիւններու, փոքրոգութեանց եւ դաւերու։ Անոնուագն զգացուցինք, թէ անտէր չէ հայ ժողովուրդը ու կարելի չէ թոյլ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

20րդ համագումարէն ի վեր Խ. Միութեան մէջ ձգտում մը կը նկատուի վերաքննելու կնոջ դերը խորհրդային ընկերութեան մէջ եւ գործադրելու երկու սեռերուն բացարձակ հաւասարութեան սկզբունքը։ Անտարակոյս այն թուականէն ի վեր որ առողջապահական նախարարութիւնը յանձնուեցաւ կնոջ մը՝ տիկին Կովրիկինայի, այս ձգտումը յստակօրէն հաստատուեցաւ

Անոր շնորհիւ խորհրդային կիները ըսքանչելի փաստաբան մը ունեցան։ Ան էր որ համագումարին առաջարկեց եւ ապահովեց որ յղի կիներու արձակուրդը փոխանակ 77 օրի, ըլլայ 112 օր, ինչպէս էր 1939էն առաջ։ Ծննդաբերութենէն առաջ եւ ետքը անհրաժեշտ է այս հանգիստը, որպէսզի կինը կարենայ աւելի լաւ պայմաններու մէջ ծնիլ եւ գրադիլ նորածինովը։ «Բոլոր այն երախաներուն մէջէն, որ մէկ տարեկան չեղած կը մեռնին, կ'ըսէր տիկին Կովրիկինա համագումարին մէջ, համեմատութիւնը շատ աւելի մեծ է առաջին ամիսներուն»։ Ասկէ զատ, տիկին Նախարարը յաջողցուց որ փոխանակ ութի վեց ժամ աշխատին բոլոր այն կիները որ յղի են եւ մինչեւ եօթ տարեկան զաւակներ կը մեծցնեն։

Կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնը կ'աշխատին թեթեւցնել կնոջ ընտանեկան աշխատանքները, աւելցնելով փոքրաբնակի խանութներու թիւը, մանաւանդ բար մեծ քաղաքներուն մէջ, ուր կարգի կը սպասեն գնումներ ընելու համար, ինչպէս եւ բազմացնել մանկամսուրներու եւ փոքր մանուկներու ապաստանարանները։ Դժբախտաբար տիկին Կովրիկինան էր որ կը յայտարարէր թէ, «հակառակ նախկին հնգամեայ ծրագրին միջոցին գործադրուած ճիգերուն, աւելի քան 64 հազար ընտանիքի մայրեր քաղաքներու մէջ տեղ չէին գտած մանկամսուրներուն մէջ եւ ստիպուած էին կամ լքել իրենց աշխատանքը, կամ ձգել իրենց մանուկները առանց հսկողութեան»։

Գերագոյն Խորհուրդին վերջին նիստին մէջ, կառավարութիւնը խոստացաւ թեթեւցնել կիներու գործը ամէն ասպարէզի մէջ, եւ վարչապետը՝ Բուլկանին ալ յայտարարեց թէ շուտով պիտի արգիլեն կնոջ աշխատանքը հանքային կոպիտ աշխատանքներու մէջ։ Այսպէս, վերջ պիտի գտնէ Արեւմուտքի համար գայթակղելի այն տեսարանը, ուր կինը կ'աշխատի երկաթուղիի գիծերուն վրայ, ցուրտին, ինչպէս եւ շէնքերու լաստերուն վրայ, ծանր եւ վտանգաւոր գործեր կատարելով, հանքերուն կամ պողպատի գործարաններու մէջ եւայլն։ Խորհրդային նոր տեսակէտը կը մօտենայ Արեւմուտքի ըմբռնումին եւ կինը կը դադրի նկատուելէ իբրեւ «արտադրութեան միաւոր» մը, որուն արտադրութիւնը պէտք է հաւասար ըլլայ այր մարդուն։ Կը թուի թէ Կրեմլին ալ անհուսարսափի մատնուած է, տեսնելով ծնունդներու նուազումը յեղափոխութենէն ի վեր։ Վերջին վիճակագրութեան համաձայն ծնունդներու թիւը որ հազար բնակիչի վրայ 1913ին 47ն էր, 31.7ի իջաւ 1940ին, 26.8ի 1951ին, 26.5ի 1954ին եւ 25.6ի 1955ին։

Այս նոյն վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ որ ազգային տնտեսութեան մէջ աշխատող կիներու համեմատութիւնը 1950էն ի վեր կը նուազի։ Եթէ 1950 Հոկտեմբեր մէկին 47ն էր, 1955 հոկտեմբեր մէկին իջաւ 45ի։ Սովխոզներու մէջ ալ կիներու թիւը նուազած է բաղդատմամբ 1950ին (46 փոխանակ 49 առ հարիւրի) եւ մեքենաներու եւ մեքենաշաղժ արօրներու կայաններուն մէջ (ինը փոխանակ 16 առ հարիւրի)։ Փոխադրութեանց մէջ համեմատութիւնը 34էն 33 առ հարիւրի իջած է 1950էն ի վեր։ Կնոջ իսկական ասպարէզը, այսինքն հոն, ուր կը գերազանցէ այր մարդուն աշխատանքին՝ պարէնաւորումը եւ առեւտուրն են (58 առ հարիւր փոխանակ 52ի 1950ին), հաւաքական ուտեստղէնի մէջ ալ կը գերազանցէ 83 առ հարիւր փոխանակ 80ի 1950ին), հանրային առողջապահութեան մէջ նաեւ (85 առ հարիւր)։ Ազգային կեանքի այս երկու բաժիններուն մէջ ալ կիները առաջնակարգ դեր կը կատարեն։ Կիներու միջազգային Օրուան առթիւ տրուած տեղեկագրի մը համաձայն, Խ. Միութեան մէջ կան աւելի քան չորս հարիւր հազար կին ճարտարապետներ եւ արհեստապէտներ, մէկ միլիոնէ աւելի ուսուցչուհիներ, աւելի քան երկու միլիոն հանրային առողջապահութեան եւ մարմնակրթութեան սպասարկութեանց մէջ։ Համալսարաններուն մէջ ուսանողուհիներուն թիւը կը դնէ կ'անցնի ուսանողներուն թիւը։

Այսպէս, խորհրդային կինը կը մասնակցի ճարտարարուեստական արտադրութեան նուազ այսօր քան երէկ, եւ անոնք շատ աւելի կը մղուին դէպի ամէն տեսակի մատուցական գործունէութիւն։

ԱՆՏՈՒԱՆ ՓԻԼԻԹ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ուիլ ուժեղ կամքի տէր երիտասարդ էր։ Ո՛չ կարելի էր շողոքորթութեամբ մօտենալ իրեն եւ ոչ ալ բռնի ուժով։ Ներքին լոյսով լուսաւորուածի նման պայծառ աչքեր ունէր եւ բրաւական էր նայիլ այդ յստակ աչքերուն մէջ, համոզուելու համար թէ իր գիտցածէն շեղելիք եւ սառ-անոր փոսքերով շարժող կամազուրկ մէկը չէր ինք։

Մարճորին ալ հաստատակամ աղջիկ մըն էր։ Իր շարժուձեւերը տիրական էին եւ պարտադրող։ Երկուքն ալ ուժեղ նկարագրի տէր ըլլալով, դժուար էր ըսել՝ թէ իրենց կողմէլիք ամուսնական յարկին տակ ո՞վ պիտի ըլլար տիրապետողը։ Մարճորի սակայն, իր հօրն ընկերանալով պանդոկ տեղաւորուած առեն, մտքին ծայրէն անգամ անցուցած չէր ամուսնութեան հարցը։

Ամառնային շրջանը հեռու էր տակաւին, այնպէս որ Ուիլի յաճախորդները շատ ցանցառ էին։ Սակայն լեռներն արդէն իսկ սկսեր էին ծաղկիլ, եւ օդը բաւական մեղմ էր։ Երեքը միասին կ'ընթրէին արմաւենի տակ։ Մօտակայ գետին ջրվիժային աղմուկը, եւ թռչուններուն գեղգեղանքը՝ միշտ իրենց ականջներուն տակ։ Ուիլ շատ ջանցած սկսաւ մեծ հաճոյք զգալ այս երեկոյեան ընկերովի ընթրիքներէն։ Քարոզիչը քիչ մը տափակ մարդ էր եւ ընթրիքի սեղանին շուրջ մրափել կը սկսէր շատ անգամ։ Սակայն իր շրթներէն երբեք կոպիտ խօսք դուրս չէր ելլեր։ Գալով իր աղջկան՝ հիմնովին կը պաշտպանէր գեղատեսիլ շրջապատին։ Եւ իր ըսած ամէն խօսքը այնքան իմաստալից կը թըւէր, որ Ուիլ այլեւս իր մտքին մէջ անոր տուած էր վաւերական տաղանդի բարեխիչ։ Սեղանին շուրջ նստած, երբ կը ծըռէր դէպի յառաջ, իր դէմքը բարձրուղէշ եղեւիններու պատուարին դէմ՝ կը թուէր իրեն յաւէտ դալար ու ցանկալի։ Աչքերը խաղաղ փայլով մըն էին լուսաւոր։ Եւ լոյսը անոր գեղեցիկ մազերուն շուրջ լուսապսակ կապածի նման էր։ Տժգոյն դէմքին վրայ սիրուն ժպիտ մը կը խաղար, եւ Ուիլ անոր նայած առեն կը զգար իր էութիւնը հիմնովին ցնցող խռովք մը, որ միանգամայն շատ հաճելի երանութեամբ մը կը պարուրէր զինքը։ Նոյնիսկ երբ ամենէն հանդարտ պահերուն ա՛յնքան կատարեալ էր այդ աղջիկը, ոտքէն գլուխը ա՛յնչան համակրելի, որ ստեղծուած ամէն էակ կը ջնջուէր Ուիլի տեսողութենէն եւ ինք կը կլանուէր անոր ձգողութենէն։ Երբ Ուիլ իր նայուածքը հեռացնէր անկէ, երկիր ու երկինք անիմաստ կը թըւէին իրեն։ Ամէն ինչ, բնութիւն եւ մարդիկ իմաստ կը գտնէին իրեն համար, միա՛յն այս աղջկան ներկայութեամբ։

Ուիլ առհասարակ շրջահայեաց էր եւ փափկանկատ՝ բոլոր մարդոց հանդէպ։ Սակայն Մարճորիի պարագային իր փափկանկատութիւնը կը դէմ կ'անցնէր ամէն սահման։ Անոր արտաբերած ամէն մէկ խօսքին կ'ունկնդրէր բոլորանուէր ուշադրութեամբ եւ նոյն առեն՝ կը կարդար անոր աչքերը՝ չըսուած բաներն ալ ամբողջացնելու կրքոտ տենչանքով։ Անոր անկեղծ խօսքերը լրիւ արձագանգ կը գտնէին իր սրտին մէջ։ Եւ կը զգար, թէ հաւասարակշիռ, մաքուր, բարի, ազնիւ հոգի ու սիրտ կը կրէր այս աղջիկը, եւ իր ներկայութիւնը խաղաղութեամբ կ'օծէր իր հոգին։ Իր արտաքինը յստակ մէկ հայելին էր իր ներքինին։ Նուրբ ձեռքերը, հանդարտ ձայնը, աչքերուն լոյսը, մարմնին գիծերը՝ իր լուրջ եւ ազնիւ խօսքերուն հետ կ'ընթանային կատարեալ ներդաշնակութեամբ, ճիշտ ինչպէս վարպետ դաշնակահարը անթերի կ'ընկերանայ առաջնակարգ երգչուհիի մը ձայնական բարդ ելեւէջներուն։ Անառարկելի էր առնոր իր վրայ ունեցած թովչանքը։ Եւ բան մըն էր այդ՝ որուն համար անհունապէս երջանիկ կը զգար եւ՝ երախտապարտ։ Ուիլի համար անոր ներկայութիւնը սիրելի էր իր սեփական մանկութեան չափ։ Եւ ամէն անգամ, որ մտածէր այս աղջկան մասին, գաղափարներու անմեկնելի զուգորդութեամբ մը, իր մտքի պաստառին վրայ կը գծագրուէին արշալոյսի շըքեղ փարթամութիւնը, վազուն ջուրերու արծաթահունչ փրփրադէզ վարարումը, թարմագեղ մանիշակներու եւ լեռներու բոյրն ու թոյրը։

Առաջին անգամ տեսնուած, եւ կամ երկար ժամանակ վերջ վերստին տեսնուած բաները, ինչպէս գարնան մէջ ծաղիկներու փթթումը՝ օրինակ, մեր մէջ կը զարթուցանեն խռովայոյզ զգացումներ եւ՝ խորհրդաւոր այլուրութեան մը դարմանելի տպաւորութիւնը, բաներ՝ որոնք տարիներու հոլովոյթով կը թաղուին մոռացօնքի վիրկը, եւ սակայն յանկարծ կը յառնեն մշուշապատ անցեալէն, եւ սիրուած դէմքի մը կերպարանքով կը վերանորոգեն մարդուս յուզական աշխարհի ցամքած ակունքը։

Օր մը, ընթրիքէն վերջ, Ուիլ պտոյտի ելաւ եղեւիններով ծածկուած բնութեան մէջ։ Ոտքէն մինչեւ գլուխը պարուրուած էր անխառն երանութեամբ։ Քալած առեն ինքնիրեն կը ժպտէր։ Ջէ՞ որ շըրջապատի բնութիւնն ալ կը ժպտէր իրեն։

(Ծ — Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՍԵՒՐԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

●

«800,000 ՀԱՅԵՐ ԱՔՍՈՐՈՒԵՑԱՆ»

ԽՄԲ.— Օսմանեան կառավարութեան վերջին շրջանի Մասնաւոր Կազմակերպութեան պետ զնդ. Հիւսամէտտին, շարունակելով իր յուշերը, Սեւրի դաշնագրին մասին կը գրէ՝.

Գնդապետը նախ կը պարզէ թէ ինչպէս Սեւրի դաշնագիրը ստորագրելու հրաւիրուած Օսմ. պատուիրակութեան պետ եպարքոս Թէվֆիք փաշան մերժած էր ստորագրել Համաձայնականներուն կողմէ (Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա եւ Ամերիկա) պատրաստուած դաշնագիրը, դայն անհաշտ գտնելով պետութեան ըմբռնումին հետ: Յետոյ իբրեւ Գասըմ Ալիի վարժմի փորձառու դիւանագէտներէն, Թէվֆիք փաշա համոզուած էր թէ Համաձայնական ղեկավարները, հակառակ փայլուն ճառերու, համաձայն չէին :

Այսպէս տակաւին 1915ին Անգլիացիները եւ Ֆրանսացիները, Իտալիան Գերմանիայէն բաժնելու եւ իրենց կողմ, շահելու համար անոր խոստացած էին Իզմիրն ու Անթալիան, մինչդեռ հելլէն բանակներ ղրկուած էին հոն եւ Իտալացիք խստօրէն կը պահանջէին որ Յոյները քաշուէին — հեռանան :

Գնդապետը այս առթիւ կը պատմէ թէ ինչպէս Յունաց թագաւորը Ավերով զրահաւորով գնաց Պանտրմա, ուր տեսակցեցաւ հելլէն բանակներու հրամանատար Զօր. Փափուլաքեաֆոփուլոսի հետ: Քանի մը օր վերջ յոյն զօրագունդեր կը գրաւէին նաեւ Արեւելեան Թրակիան: Տամատ Ֆէրիտ փաշա եպարքոս էր ու կը համակերպէր: Սակայն Անատոլուի ներկայացուցիչ Ազգ. Մեծ Ժողովը, աշխարհի կը յայտարարէր թէ բնաւ պիտի չհաւանի հայրենիքին բաժանման :

Տամատ Ֆէրիտ փաշա սակայն Սեւրի դաշնագիրը ստորագրելու պաշտօնով Փարիզ կը ղրկէր պատուիրակութիւն մը կազմուած՝ Ֆիլոզոֆ Րիզա Թէվֆիքէն, Պետնի ղեսպան Րէշատ Հալիս պէյէ եւ կրթական նախարար սպայակոյտի անդամներէն Պաղտատլը Հատի փաշա: Մինչ այդ, Սուլթանին նախագահութեամբ ալ սուլթանական ժողովը կը գումարուէր 1920 Յուլիս 22ին :

Նիստը բացուելուն, կարդացուեցաւ Օսմ. պատուիրակութեան անդամներէն Ներքին Գործերու Նախարար Րէշիտ Միւմթազ պէյին կողմէ Արտաքին Նախարարութեան ղրկուած սա հեռագիրը, որ կը կրէր 1920 Յուլիս 16 թուականը :

— Կայսերական կառավարութեանս առարկութեանց դէմ, խորհրդաժողովին տուած պատասխանը, մեզի յանձնուեցաւ ժամը հինգին Գնդ. Անռիի կողմէ: Այդ դեկոյցը նոյնութեամբ կը հաղորդեմ ;

Սփա.— 1336 (1920) Յուլիս 16.— Օսմանեան կառավարութիւնը իր յուշագրով կ'առարկէ թէ ընդհ. պատերազմի պատասխանատուութեան իր բաժինը դաշնակիցներէն աւելի թեթեւ է: Մենք չենք ընդունիր այս առարկութիւնը :

« Թուրքիա եւս մասնակցեցաւ այն եղեռնափորձին, որ սպառնացաւ բոլոր ազգերու դէմ եւ այնքան անողոքաբար գործադրուեցաւ, բացայայտ կերպով եւ բոլորին աչքերուն տակ: Մեծ պետութիւնները այն համոզման յանգեցան թէ Թուրքիա, բացայայտօրէն դաւաճանեց այն պետութեանց դէմ, որոնք կէս դարէ աւելի զանազան առիթներով իրեն հանդէպ բարեկամութեան ապացոյցներ տուած էին: Համաձայնականները դեռ 1914 Օգոստոսին Օսմանեան կայսրութեան երաշխիք տուին եւ իր ամբողջականութիւնը պահպանել, եթէ մինչեւ պատերազմին վախճանը չէզոքութիւնը պահէ: Օսմ. պատուիրակութիւնը կը թուի չի չափեր մարդկային ազգին կորուստներն ու անոր եղած չարիքները : Օսմ. պետութեան պատասխանատուութիւնը այնքան մեծ է որ Համաձայնական բանակներուն զոհողութիւններովը չի չափուիր :

« Թուրքիա պատճառ եղաւ առնուազն երկու տարի պատերազմին երկարաձգման, միլիոնաւոր մարդոց եւ միլիառաւոր գումարներու կորուստին, կտրելով մէկ կողմէ Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ, միւս կողմէ դաշնակիցներուն հաղորդակցութեանց ճամբաները:

«Համաձայնականներ այլեւս ժամանակը հասած կը նկատեն առ յաւէտ վերջ տալու Թուրք տիրապետութեան ուրիշ ազգերու վրայ: Նախապատերազմեան երկար շրջանին, Գասըմ Ալին հալածանքներ եւ բռնութիւններ ի գործ դրաւ Պուլկարիոյ, Մակեդոնիոյ եւ Հայաստանի մէջ, աշխարհի խղճմտանքը յուզելով ;

«Վերջին քսան տարուան ընթացքին, Հայերը անլուր վայրագութեամբ ջարդուեցան: Պատերազմի ըթացքին, Օսմ. կառավարութիւնը աննախընթաց ծաւալով ջարդեց ու աքսորեց զանոնք »:

Հեռագիրը կը յայտնէր թէ Օսմ. կառավարութիւնը 1912էն սկսեալ 800.000 *Հայեր աքսորած է իրենց տուներէն եւ թէ այնուհետեւ Օսմ. կառավարութիւնը մի միայն Թուրք հպատակներուն պիտի իշխէ Թրակիան եւ Իզմիրը գրաւուեցան, որովհետեւ Թուրքերը հոն փոքրամասնութիւն են. Իսթանպուլը գարձեալ անոնց մայրաքաղաքը պիտի մնայ, հակառակ Թուրքերուն բոլոր յանցանքներուն, ևն.:*

ՊԶՏԻԿ աշակերտը ուսուցիչին.

— Պարոն, ձեզ նախապաշարել չեմ ուզեր, բայց ստիպուած եմ ազդարարութիւն մը ընել ձեզի :

— Ի՞նչ ազդարարութիւն, կը հարցնէ ուսուցիչը :

— Հայրիկս երէկ գիշեր ըսաւ որ, եթէ նորէն պէչ թիւ առած տուն դառնամ՝ մէկի ծեծ պիտի ուտէ :

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

●

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան 31րդ *պատգամաւորական ժողովը գումարուեցաւ Տիգրոյթի (Մ. Նահանգներ) մէջ: Միութիւնը ունի քսան մասնաճիւղեր, որոնք ժողովին ղրկած էին* 25 *պատգամաւորներ: Մասնաճիւղեր կան բացի Մ. Նահանգներէն Ֆրանսա, Լիբանան, Սուրիա եւ ուրիշ վայրեր : Միութիւնը իր ուժը կեդրոնացուցած է կրթական գործին վրայ : Իր նպաստով* 120է *աւելի աշակերտներ կ'ուսանին Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական նախակրթարաններուն մէջ: Միութիւնը բարձրագոյն ուսման հետեւող մօտ տասը սաներ կը պահէ Հալէպի Քարէն Եփփէ Ազգ. ճեմարանին մէջ՝ ինչպէս եւ Մխիթարեան վարժարաններուն եւ սատարած է չորս համալսարանական ուսանողներուն: Պէյրութի Նշան Փալանճեան ճեմարանին հանգանակութեան մասնակցած է հինգ հարիւր տոլարով, նոյնպէս հինգ հարիւր տոլար նուիրած է Վիէննայի Մխիթարեան վանքին եւ երկու հարիւր տոլար Տիգրոյթի կրթական յանձնախումբին :*

Յաջորդաբար հրատարակուած է Տարօնի ինքնատիպ դրագէտ Գալուստ Անդրէասեանի գիրքը, Տարօնի վանքերուն պատմութիւնը, իր պարբերաթերթը « Տարօնի Արծիւ»ը: Մամուլի տակ է եւ շուտով լոյս կը տեսնեն Նշան Պէշիկթաշլեանի Տարօնին եւ անոր հերոսներուն նուիրուած տարօնաշունչ գիրքը, ինչպէս եւ Տարօն Տուրուբերանի ժամանակակից հարիւր տարուան պատմութիւնը՝ մեծածախս եւ արժէքաւոր երկ մը :

Միութիւնը սատարած է նաեւ հիւանդներու եւ կարօտեալներու ; Որոշուեցաւ հաւաքել Տարօն Տուրուբերանի ժողովրդական երգերն ու պարերգները, եւ երգապնակի վրայ առնել հայրենակից Մովսէս Զաքարեանի հայրենական երգերու եւ պարերու եղանակները, ինչպէս եւ վերահրատարակել Շահ Մուրատեանի երգապնակները :

Որոշուեցաւ յաջորդ Պատգմ. ժողովը գումարել Ֆրեզնոյի մէջ, ուր հոծ թիւով Տարօնցիներ կան, եւ հոն փոխադրել Կեդր. վարչութիւնը :

ՏԻԳԱՐ ՀԱՅԵՐ ՄԸ

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ. Երկար տառապանքներէ վերջ Յուլ.27ին Գ.Յակոբեանփակեց աչքերը իր տղուն Յովսէփի թեւերուն մէջ: Իր վերջին փափաքն էր տեսնել զինուոր տղան որ Ալժերիայէն արտօնութեամբ եկած էր տեսնելու իր կիսամեռ հայրը Բոլորին սիրելի Գէորգ Յակոբեանը կը ձգէ իր սգակիր այրին եւ վեց զաւակներ :

Ծնած էր 1898ին Խարբերդի «Վերին Մէզրէ»ն»: Փոքր տարիքին որբ մնացած, արհեստով երկաթագործ, ճանչցուած բոլորէն իբրեւ լաւ արհեստաւոր: 1914 - 15ի Արհաւիրքի օրերուն երբ հայութիւնը շարան շարան կը քշուէր դէպի սպանդանոցները, Գէորգ մինակն ըլլալով իրեւ վարպետ, Թուրքերը ժամանակ մը կը պահեն զինքը: Այն առեն օգտակար կ'ըլլայ շատ երիտասարդներու եւ փախուստի նպաստաւոր միջոցներ կը խորհի :

Բայց ի վերջոյ կարգը իրեն եւս պիտի գար եւ կը սկսի իր փախստական եւ արկածալից կեանքը: Երեք տարի մահուան վտանգներէ անցնելէ ետք, երբ քիչ մը խաղաղութիւն կը տիրէ, 1919ին կ'ամուսնանայ Իզմէթի մէջ իրեն պէս ողբացած ազնիւ օրիորդի մը՝ Խումարի հետ: 1923ին Խարբերդի բոլոր գաղթականներուն հետ իրենք եւս կուգան Հալէպ, 1926ին Ֆրանսա: Կարտանի մէջ կը մտնէ «Փէշինէ» ալիւմինիոնի գործարանը իր արհեստը կրկին ի գործ կը դնէ եւ կը սիրուի բոլորէն: Ի դժբախտութիւն 1929ին կրակի կայծ մը վերջ կը դնէ աջ աչքի տեսողութեան, բայց չի յուսահատիր, զաւակներ ունի հայրական պարտականութիւնը զինքը կը մղէ չարաչար աշխատանքի, կը հնարէ մեքենայի ջրհան մը, տեսակ մը գործիք որ շատ օգտակարութիւն կ'ունենայ: Գործարանին տէրը կը շնորհաւորէ զինքը գովասանքով կը գրուի իր անունը ամսագրքին մէջ եւ կը ստանայ 5000 Ֆր.ի պարգեւ մը:

Տխրութեամբ կը յիշէր անցեալի սեւ օրերը եւ իր պատմելու իւրայատուկ ձեւով ունկնդրել կուտար բոլորին: Իր կարծիքները կշիռ եւ արժէք ունէին, միշտ կը հետաքրքրուէր օրուան լուրերով: Իր սիրած «Յառաջ»ը անպակաս էր սեղանէն: Բայց որբը Մ'բրինդացած է: Անողոք հիւանդութիւն մը ծայր կուտայ, գործողութիւնները իրարու կը յաջորդեն բոլոր դարմանները կ'անցնին ապարդիւն, երբեմնի ուրախ եւ կատակասէր երիտասարդը որ քաջաբար եւ տարիներով հեգնած էր մահը, սկսած էր հիւծիլ : Իր պարտականութեանց կէսը կատարած էր, զաւակները հասցուցած չափահաս տարիքի, երեքը ամուսնացած, կը խորհէր մնացածներուն մասին: Երբեմն կ'ըսէր.— Քանի որ այլեւս հեռացած ենք մեր սիրելի ծննդավայրէն գոնէ այս հիւրընկալ երկրին մէջ քով քովի գանք եւ աշխատինք միասնաբար, աշխատինք կառուցանելու Նոր Խարբերդը Հայաստանի մէջ, ինչ որ շինենք կը մնայ, վարչաձեւերը յաւիտենական չեն կը փոխուին : Այսպէս ինք ամիս դամուած մնաց անկողինը, մինչեւ որ իր արեւն ալ խաւարեցաւ: Մինչեւ որ անողոք մահուան մանգաղը հնձեց եւս իրեն:

ՆՇԱՆ Ա.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (138)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

■

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

— Եթէ դու այդ մտքին չգայիր, ես ինքս պէտք է խնդրէի քեզանից այդպէս անել, սիրելի Աշխէն: Թէ՛ իմ հայրը եւ թէ՛ Մերուժան Արծրունին Պարսից Շապուհ թագաւորից յատկապէս հրահանգներ են ստացել նախարարների կանանց եւ զաւակների մասին, որ ամէն տեղ ձերբակալեն նրանց եւ պահեն առանձին բերդերում, մինչեւ նրանց ամուսինները անձնատուր կը լինէին: Եւ քո մօրը այդ նպատակով են տարել: Դու մի բախտով ազատուեցար, սիրելի Աշխէն: Եթէ դու հօրդ հետ որսի գնացած չլինէիր, եթէ դու այն գիշերը, երբ նրանք պաշարեցին ձեր ամրոցը, այնտեղ գտնուէիր, ես անպատճառ քեզ կորցնելու դժբախտութիւնը կ'ունենայի, որովհետեւ քեզ եւս կը տանէին: Հայոց նախարարներին յայտնի է յիշեալ հրահանգը, այդ պատճառով շատերը իրանց ընտանիքների հետ շտապում են ապաստան գտնել գլխաւոր բանակում, Հայոց Տիկնոջ մօտ:

Վերջին խօսքերը, երեւի վիրաւորեցին օրիորդի անձնասիրութիւնը, եւ նա բաւական աղդու ձայնով պատասխանեց.

— Ես չեմ գնում Հայոց Տիկնոջ բանակը ապաստանի կամ փախուստի տեղ որոնելու, Սամուէլ: Ես գնում եմ Ռշտունեաց փոքրիկ ուժերը խառնելու Հայոց ընդհանուր զինուորութեան հետ: Եթէ հարկաւոր լինէր թաքչիլ եւ իմ անձը միայն պահպանել, դրա համար մեր լեռներում շատ ամուր տեղեր կան: Թէ ինչ հրահանգներ են ստացել Շապուհից քո հայրը կամ Մերուժան Արծրունին, այդ ես չգիտեմ, ես այժմ միայն լսում եմ քեզանից: Բայց այնքանը հաստատ գիտեմ, որ եթէ նրանք ցամաքի կողմով մօտենային մեր ամրոցներին, ոչ միայն տիրել չէին կարող, այլ թէ իրանք եւ թէ իրանց բերած պարսից զօրքերը կ'անհետանային մեր լեռների մէջ: Այսպէս էլ եղաւ, բայց ոչ բոլորովին....:

Օրիորդը աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տուեց թշնամու արշաւանքի մասին, քան թէ գիտէր Սամուէլը: Ասաց, իրաւ, յարձակման գիշերը թէ ինքը եւ թէ իւր հայրը, որսորդութեան առիթով, բացակայ էին ամրոցից, եւ այդ նպատակ նրանց թշնամու ձեռքը չընկնել: Ամրոցում մնացել էր միայն մայրը փոքրաթիւ բերդապահների հետ: Թշնամին իւր արշաւանքը կատարել էր երկու կողմից, եւ այդ նպատակով իւր զօրքերը երկու մասի էր բաժանել: Մի մասը եկել էր ցամաքի ճանապարհով: Վերջինները պաշարել էին ճանապարհով: Վերջինները պաշարել էին կղզին եւ, զօրեղ ընդդիմադրութիւն չգտնելով, կարողացել էին տիրել ամրոցին: Իսկ ցամաքով եկածների մեծ մասը ջարդուել էին լեռնային կիրճերի եւ փապարների մէջ: Նրանցից խիստ սակաւներին յաջողուել էր փախչել դէպի Վան:

Սամուէլը այժմ միայն հասկացաւ այն պատերազմական տխուր երեւոյթների պատճառները, որ ճանապարհին ամէն քայլում հանդիպում էին նրան, եւ այնպէս սաստիկ կերպով գրաւում էին նրա ուշադրութիւնը: Նա գրկեց օրիորդին եւ խիստ զգացուած ձայնով բացագանչեց.

— Հաւատում եմ ձեր անհաղթ լեռներին, հաւատում եմ ձեր մթին անտառներին, հաւատում եմ եւ ձեր լեռնականների քաջութեանը, սիրելի Աշխէն, որովհետեւ իմ անձի վրայ փորձեցի նրանց զօրութիւնը....:

— Ի՞նչպէս, հարցրեց օրիորդը, ազատուելով նրա գրկից:

— Ես առաջ դրի ձեր հողի վրայ 300 հոգով, իսկ այժմ իմ մարդիկներից մնացել են 43 հոգի միայն:

Օրիորդը գունաթափուեցաւ :

— Միթէ կարելի՞ է այդպէս անգութ լինել, Սամուէլ, ասաց նա շփոթուած ձայնով: Ինչո՞ւ նախապէս իմացում չտուեցիր ինձ քո գալու մասին: Ինչո՞ւ կորցրիր դու քո մարդիկը:

— Ես մի քանի բոպէ առաջ ասացի, որ նամակ էի գրել, բայց նամակը քեզ չէր հասել: Այդ թողնենք, խօսքը փոխեց նա, մնացած քառասուն եւ երեք հոգին դարձեալ շատ բաւական է ինձ համար՝ գնալու այնտեղ, ուր ես ցանկանում եմ ...

Վերջին խօսքերը այնպիսի մի յանգով արտասանեց նա, որ օրիորդը ստիպուած եղաւ հարցնել.

— Ո՞ւր պիտի գնաս :

— Հօրս մօտ...:

— Դու տակաւին նրան հա՞յր ես համարում, Սամուէլ, գոչեց օրիորդը, եւ վայրացած կերպով երեսը շուռ տուեց:

— Այո՛, Աշխէն: Ես տակաւին սիրում եմ նրան: Ես պէտք է տեսնուեմ նրա հետ, անպատճառ պէտք է տեսնուեմ: Ես դեռ յոյս ունեմ, որ իմ լացով եւ արտասուքով կարող կը լինեմ դարձնել նրան իւր չար ճանապարհից: Իսկ եթէ չյաջողուի ինձ, այն ժամանակ ...:

ՐԱՖՖԻ

բանակը պատրաստ է դիմագրաւելու ամէն պատահականութիւն ։ Կրնամ ապահովել թէ յանկարծակիի պիտի չգանք ։ Կրնամ ապահովել նաեւ թէ մեզի դէմ սարքուած պատերազմ մը գրօսանք պիտի չըլլայ, ինչպէս կը կարծեն անոնք որ զինուորական միջամտութիւն կ'երազեն ։ Մենք մեր զինուորական պատրաստութիւններն սկսանք Ջրանցքին ազգայնացումէն առաջ։ Ցարդ միայն մէկ օդանաւային արկածպատահած է զեանին վրայ եւ ոչ թէ թռած ատեն ։ Եգիպտական բանակը պատրաստ է յետին մանրամասնութեամբ ։ Վերջացած է կանոնաւոր բանակին եւ պահեստի ուժերուն զօրաշարժը, մէջն ըլլալով ազգային պահակագունդը եւ ասպատակութեան յատուկ զօրամասերը ։ Մեր ուժերը տեղաւորուած են ռազմագիտական դիրքերու վրայ, ուժգնօրէն դիմագրաւելու համար ամէն կացութիւն ։ Մեր զինամթերքը գոհացուցիչ է ամէն տեսակէտով »։

Արեւմտեան շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ եգիպտական բանակը չի կրնար երկար դիմադրել զինուորական յարձակման մը ։ Ուրիշներ դիտել կուտան թէ բանակը լաւ սպառազինուած է Գաղեստինի պատերազմէն ի վեր եւ կրնայ լուրջ դիմադրութիւն կատարել ։ Մասնագէտներ Եգիպտոսը մասնաւորապէս խոցելի կը նկատեն օդանաւային յարձակումներու համար ։ Կը վախցուի որ կրօնական մոլեռանդութիւն մը ծագի, զինուորական միջամտութեան պարագային ․ թէեւ ժողովուրդը հանդարտ է առ այժմ ։

× Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ ցարդ 30 հոգի ձերբակալուած են, լրտեսութեան ամբաստանութեամբ։ Ձերբակալուած Անգլիացիներուն թիւն է չորս ։ Կառավարական ղեկոյցը կ'ըսէ թէ ամբաստանեալները եւ վկաները շատ կարեւոր խոստովանութիւններ կատարած են ։

× Անգլ․ կառավարութիւնը պահանջեց Եգիպտոսէն անյապաղ ծանուցանել թէ երբ պիտի վճարէ 1951ին ճամբուած անգլիացի պաշտօնատարներուն հատուցումը որ կը ձգձգուի երկար ատենէ ի վեր ։

× Սէուտի Արաբիոյ Գահիրէի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Եգիպտոսի հետ է եւ պիտի օգնէ անոր, ամէն ասպարէզի մէջ ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶՕՐՔԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Կառավարութիւնը կը շարունակէ զօրք եւ զինամթերք փոխադրել Կիպրոս ։ Անգլիա եւս կը շարունակէ իր զինուորական պատրաստութիւնները ։ Քանի մը օրէն 5 ․ 6000ի պիտի հասնի Ֆրանսացի զինուորներուն թիւը ։ Բոլորն ալ պիտի հաստատուին Նիկոսիոյ մօտ եւ Թամպուի օդակայանին մէջ ։

Տեղական թերթերու թղթակիցները կը հեռագրեն թէ սիրալիր յարաբերութիւններ կը տիրեն Ֆրանսացի եւ անգլիացի զինուորներու միջեւ ։ Նաւերը շարունակ զինամթերք եւ պաշար կը պարպեն Ֆամակուսթայի նաւահանգիստին մէջ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մասին ճառ մը խօսելով, Յունաստանի վարչապետը յայտարարեց թէ երբեք վար պիտի չառնեն պայքարի դրօշը, ինչ դժուարութիւններ ալ ծագին։ « Կիպրոսի պայքարը, ինչպէս այլ ազգային ազատագրութեան բոլոր պայքարները կը պահանջէ տեւական ճիգեր, պողպատեայ ջիղեր եւ մեծ համբերութիւն » ։ Թուրք թերթերը միշտ կը յիշեցնեն թէ Թուրքիա պիտի գրաւէ Կիպրոսը, եթէ Անգլիացիները հեռանան ։

ԱԶՆԱՆ պիտի արձակուին 1954/2ի զինուորները (Ա․ շարք) եւ վերակոչեալները, սկսելով ընտանիքի հայրերէն, ինչպէս յայտարարեց պատերազմական նախարարը ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Ալժէ պիտի երթայ ուրբաթ օր, տեսակցելու համար Ալժերիոյ նախարարին՝ Լաքոստի հետ․ Պիտի մնայ միայն 24 ժամ ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ գնդակահարուեցան երկու սպաներ, որոնք մահուան դատապարտուած էին, իբրեւ մեղսակից սպայակոյտի փոխ ․ նախագահ գնդ․ Ատնան Մալքիի սպանութեան ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Սեպտ․ 3) — Զօյլ ոսկի 474․000, Նափոլէոն 3410, զուից․ 3250, անգլիական 4210, քսան տոլարնոց 16520․ Թղթադրամ (անպաշտօն) սթեռլին 1050, տոլար 405, պելժ․ 8․20, զուից․ 97․75, փեզեթա 8․90 ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ․— Հայ Կամ․ եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս․ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՑԻ, Վ․ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ․ Տ․ ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՌՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ռուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ․ ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ։

Օրակարգ․— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի ։

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր․ վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ռուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար։ Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7։

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ․ Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր․ Դիմել «Յառաջ»ին

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ․ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ․ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս–Օգոստոս թիւը (48 էջ)։

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, «Պ․ Աստուր Քէօսէեան) եւ Պ․ Արմենակ Շահպազեան։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆր․ Ֆրանսա, 1200 Ֆր․ արտասահման։ Դիմել Շ․ Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն․ Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն զլխապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի։ Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները ։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ․ ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ ․ Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան ։

Կը նախագահէ Պ․ ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «ժամանց ի Վենետիկ » ։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ․ Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ․ Արմիկ Յակոբեանէ ։

10 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քօնվալէսան ։

17 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ ։

24 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ․ Բ․ Ը․ Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԶԷՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս․ Ղազար 1956

ԳԻՆ 500 ՖՐ․

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Տիրուհի Մինասեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ներկայ եղան իրեց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

հոգեհանգստեան պաշտօնին որ տեղի ունեցաւ կիրակի, Սեպտ․ 2ին, Փարիզի Ս․ Յովհ․ Մկրտիչ եկեղեցին, հանգուցեալին մահուան առաջին տարելիցին առթիւ ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Ս․ Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս․ Թրնէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 6 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7673 32e ANNEE խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3484

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐ ԵՒ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

•

Աւելի քան երբեք ժամանակն է կարդի դնելու մեր տունը՝ Հայկական Արտասահմանի մէջ։

Անթիլիասի ընտրութեան առթիւ սարքուած ապերասան խուժանավարութիւնը անգամ մը եւս հաստատեց թէ շատ ետ մնացած ենք այս ճամբուն վրայ։

Քննութեան շրջան մըն էր եւ ամբողջ դասարաններ չկրցան կարգ փոխել։

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, հարիւր տարի ետ գացած եղանք։

Այլեւս աւելորդ է խօսիլ այն լրագրական եւ հրապարակային խայտառակութեանց մասին, որոնք իրար գերազանցեցին սանձակոտոր մոլեգնութեամբ, մանաւանդ վերջին վեց ամիսներու ընթացքին։

Այդ գռեհկութիւնները անջնջելի արատ մը կը կազմեն, մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ։

Եթէ վեց ամիս եւս շարունակուէին այս բուշալական բարքերը, հետեւանքը պիտի ըլլայ անդարմանելի կազմալուծում։

Արդէն կը տեսնենք ախտանշանները, որոնք Միջին Արեւելքէն ալ անդին անցած են, խորացնելով եղած ճեղքերը, կամ նոր ճեղքեր բանալով։

Ի վերջոյ ա՞ւր ենք մեր ճակատագրին։

Կ՚ընդունի՞նք մեր ինքնորոշման իրաւունքը, որ կը թելադրէ ամբողջել տարագիր բազմութեանց ինքնավարութիւնը, որպէս զի կարենանք աւելի երկար դիմանալ։

Հարցումը կ՚ուղղենք մանաւանդ ռամկավար - հնչակ - յառաջդիմական կոչուած խմբակցութեանց, որոնք էջմիածնի սէրը կը չփոթեն ոգէտ եւ փառամոլ ջոջերու բաշխած սէրին հետ։

Եւ խառնաձայն հոսանքէն անոնց որ կ՚ուզեն գիրքեր գրաւել, «ինտերնացիոնալ» գիտելիքներու փշրանքներով։

Այս բախտորոշ օրերուն, ո՛վ որ կը փորձէ ճակատ ճեղքել, նոյնքան վնաս պատճառած պիտի ըլլայ որքան արտաքին թշնամին։

Վասն զի, ներքին պառակտումներու եւ կազմալուծման ձեռնարկները ամէն բանէ առաջ կը ակարացնեն տարագիր բազմութեանց դիմադրական ուժը։

Ոչ հայրենիքը, ոչ ալ էջմիածինը կրնան բան մը շահիլ, եթէ գաղութները եւ մանաւանդ Միջին Արեւելքը ճակատնիւրու բաժնուին։

Միշտ բացատրած ենք եւ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք, առ որ անկ է.—

Հայկական Արտասահմանը հոգեւոր հօտ չէ, այլ իր հայրենիքէն զրկուած ժողովուրդ մը, որ նոյնքան իրաւունքներ ունի որքան Հայաստանի ժողովուրդը։

Ան չի կարօտիր կղերապետական խնամակալութեան մը, այլ կը սպասէ որ իր հոգեւոր հովիւները մնան իրենց կոչումին բարձրութեան վրայ, առանց ընկերային կամ քաղաքական մարզանքներ փորձելու։

Կը սպասէ, նաեւ, որ անոնք ըմբռնեն, վերջապէս, թէ իրենք այս կամ այն իշխանութեան կամակատարները չեն, ոչ ալ իշխանաւորներ, այլ պարզապէս ծառաները ցիրուցան բազմութեանց։

Ապա ուրեմն ոչ թէ հրամաններ պիտի արձակեն կամ կատարեն, այլ պիտի ջանան դառնալ հարազատ ներկայացուցիչները Հայկ. Արտասահմանի իրաւունքներուն եւ բաղձանքներուն։

Ոչ յոխորտանք, ոչ ալ պիղատոսեան չքմեղանք։

Իսկ մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ միացեալ ճակատ, փշրելով եղբայրադաւ ատելութեան ժանիքները։

Որեւէ նոր ցնցում կրնայ ճակատագրական հետեւանքներ ունենալ, այս մռայլ օրերուն։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆՍՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ

•

ՎՃՌԱԿԱՆ ՄԵՐԺՈ՞ՒՄ ԹԷ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպտոսի նախագահը, պարզած է իր տեսակէտները, ի պատասխան Հինգերու յանձնախումբին բացատրութեանց։ Մթնոլորտը բարենշան կ՚երեւար իբրեւ խօսակցութիւն. բայց այս չի նշանակեր թէ կարելի պիտի ըլլայ դիւրաւ լուծել ջրանցքին վէճը։ Վիճաբանութեանց առաջին շրջանն է տակաւին։ Հակառակ խօսակցութեանց սիրալիր հանգամանքին, ամէն մտահոգութիւն փարատած չէ տակաւին։

Լուրի մը համաձայն, Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մէնզիս, դժգոհ մնացած է որ շատ կարճ տեւեց երրորդ խօսակցութիւնը։ Իր բացատրութիւնները լրացնելէ անմիջապէս վերջ, գնդ. Նասր առաջարկեր է յետաձգել ժողովը, որ փակուած է նշանակուած ժամանակէն երկու ժամ առաջ։ Ժողովէն ետք երկու կողմերը առանձնացած են իրենց խորհրդականներուն հետ։

Թղթակիցները կը գանգատին թէ կարելի չէ ստոյգ տեղեկութիւններ քաղել, մանաւանդ շատ խիստ գաղտնապահութիւն կը տիրէ։ Երրորդ խօսակցութեան առեն երկու կողմերուն խորհրդականներն անգամ դուրս հանուած էին։

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ գնդ. Նասր կ՚ուզէ ժամանակ շահիլ, առանց համաձայնութիւն յայտնելու վերապահութեամբ, կամ վճռապէս «ոչ» ըսելու։ Իրազեկներու կարծիքով, Գահիրէի մէջ կը յուսան պառակտել Հինգերու յանձնախումբը։

Իսկ Արեւմուտքի մէջ այն տեսակէտը կը տիրէ թէ քանի ձգձգուին խօսակցութիւնները, այնքան պիտի զօրանայ գնդ. Նասրի դիրքը։

Մինչ այս մինչ այն, Խ. Միութիւնը կը շարունակէ Եգիպտոսը քաջալերել զանազան ձեւերով։ Առջի օր կը ծանուցանէին թէ խումբ մը խորհրդային նաւուղիղներ պիտի երթան Եգիպտոս։ Գերման եւ սպանիացի նաւուղիղներ ալ տրամադիր են երթալու։ Եթէ այսպէս շարունակուի, Եգիպտոս կրնայ առնուազն մը ճամբել Ֆրանսացի եւ անգլիացի նաւուղիղները որոնք մինչեւ հիմա կ՚ապահովեն ջրանցքին նաւարկութիւնը։

Այս վերջինները արդէն ընկճուած են բարոյապէս թէ ֆիզիքապէս, եւ կ՚ուզեն հեռանալ, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ մինչեւ Սեպտեմբեր 15։

Խ. Միութիւնը նոր աջակցութիւն մըն ալ կ՚ընծայէ Եգիպտոսի։ Սեպտ. 4ին համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ որով 200.000 թոն ցորեն պիտի հայթայթէ։ Փոխարժէքը, վեց միլիոն ոսկի, պիտի վճարուի բամպակով եւ բրինձով։

× Եգիպտական մամուլը կը շարունակէ սպառնալիքներ ուղղել արեւմտեան պետութեանց։ Կառավարական թերթը «Ալ Կումհուրիյա» կը գրէ նախկին նախարար գնդ. Անուար էլ Սադաթի ստորագրութեամբ.

— «Ներողութիւն, Պ. Մէնզիս, բայց հիմա որ ձեզ ընդունեցանք իբրեւ մեր հիւրը, կ՚ուզէինք հարցնել թէ ինչ է ձեր յանձնախումբին բուն նպատակը։ Միայն Տըլըսի ծրագիրը յանձնե՞լ է։ Կամ ներկայացնե՞լ անգլօ-ֆրանսական զինուորական յաձնարարութեանց յաւելեալ ծրագիրը։ Եթէ ձեր նպատակն է Տըլըսի ծրագիրը ներկայացնել Սուէզի ջրանցքին հակակշռի մասին, այն առեն Լոնտոնի մարդիկը խաբած են ձեզ, նոյն իսկ յանձնախումբը։ Եգիպտոս արդէն յայտարարա-

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻւ

ՅԱՆՈՒՆ ՑԱՐԱՆՈՒԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԵՏԵՐՈՒ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ

Երէկ Պէյրութէն հետեւեալ մանրամասնութիւնները ստացանք, Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի օծման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, ինչպէս հաղորդած էինք արդէն.—

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ թեմերու ժողովուրդը, ինչպէս բովանդակ հայութիւնը՝ ի սփիւռս աշխարհի, պատմական անմոռանալի օր մը ապրեցաւ երէկ, 2 Սեպտ., ընտրեալ կաթողիկոս Տ. Զարեհ Ա. Հայրապետի օծման շքեղ եւ յուզիչ հանդիսութեան առիթով։

Հազարաւոր հաւատացեալներ շաբաթ իրիկուընէ տեղ գրաւած էին Անթիլիասի գաւիթին եւ շրջակայ պարտէզներուն մէջ։ Իսկ կիրակի առաւօտ, կանուխ, ժամը վեցէն սկսեալ բազմութիւնը կը խռնուէր Դպրեվանքի բակին մէջ, ուր կարգադիր յանձնախումբը, օժանդակութեամբ ոստիկան զօրքի, կը հսկէր կարգապահութեան։

Տեղին կարգադրութեամբ մը, Կարգադիր Յանձնախումբը Վեհարանէն մինչեւ Դպրեվանք երկարող տարածութիւնը ծածկած էր մասնաւոր վրաններով՝ ապահովելու համար հանգիստը հաւատացեալ ժողովուրդին։

Վրանները, որոնք չորս եւ հինգ հարիւր քառակուսի մեթր տարածութիւն ունէին, սիրայօժար տրամադրուած էին Լիբանանի Ազգ. Գաւառ. Ժողովի ատենապետ Պ. Մ. Աղբիւեանի կողմէ, իսկ գետեղումը կատարուած էր Սեպյի հայրենակիցներու կողմէ

Ժամը ութին, ամբողջ բակը եւ շրջակայ ճամբաները անանցանելի էին դարձած արդէն։ Ծովեզերքէն մինչեւ Անթիլիասի քառուղին՝ կը պարզուէր մարդկային հեղեղով մը ողողուած անսահման տարածութեան մը պատկերը։ Անձնական ինքնաշարժներու թիւը աւելի քան 2000 էր։

Անթերի կարգապահութեան մը մէջ, հաւատացեալ բազմութիւնը տակաւ գըրաւեց իր տեղերը՝ տաճարէն ներս թէ դուրս։ Նկատելով որ եկեղեցին տրամադրուած էր պետական ներկայացուցիչներու, մասնաւոր հանգամանք ներկայացնող անձնաւորութեանց եւ ազգային իշխանութեանց կողմէ օծման հանդէսին մասնակից պատուիրակութիւններու, բազմահազար հաւատացեալներու ծովածաւալ բազմութիւնը տեղ գրաւեց բակին եւ շրջակայ ճամբաներու մէջ, օրինակելի համակերպութեամբ մը՝ որուն համար հըպարտ կրնանք ըլլալ։

Հակառակ հեղձուցիչ օդին, ամբողջ հինգ ժամ, սկիզբէն Ծերունիէն մինչեւ վերջին պատանին, երկիւղածութեամբ եւ յարգանքով հետեւեցան հոգեպարար արարողութեանց։

Ժամը ճիշդ 9-20ին, սկսան ղօղանջել Մայր Տաճարի զանգակները, եւ, եօթանասուն հոգիէ բաղկացեալ երգչախումբի առաջնորդութեամբ, երեւցան աւելի քահանաներու, արեղաներու, վարդապետներու, ինչպէս նաեւ Գեր. Տ. Խորէն եւ Տ. Ղեւոնդ Սրբազաններու ընկերակցութեամբ, ընտրեալ Հայրապետ Զարեհ Ա. մուտք գործեց Տաճար, Ամպհովանիի ներքեւ՝ զոր կը կրէին Պ. Պ. Վահէ Սեթեան (Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն), Միսաք Աղբիւեան (Լիբանանի Գաւառ. Ժողով), Գրիգոր Մարանկոզեան (Հալէպի Գաւառ. Ժողով) եւ Ստեփան Գասպարեան (Կիպրոսի Ազգ. Վարչութիւն)։

Օտար հիւրեր եւ ներկայացուցիչներ

Պետական եւ եկեղեցական ականաւոր ներկայացուցիչներու կարգին ուշադրութիւն կը գրաւէին՝

Լիբանանի Հանր. նախագահ Ն. Վ. Քամիլ Շամունի ներկայացուցիչ եւ վարչապետի տեղակալ պետ. նախարար Պ. Սաէպ Սալամ, Սուրիոյ նախագահի եւ վարչապետի ներկայացուցիչ եւ վարչապետութեան դիւանապետ Պ. Հաննա Մալէք, Լիբանանի Խորհրդարանի նախագահ Պ. Ատէլ Օսէյրան, Լիբանանի արտ. նախարար Պ. Սէլիմ Լահուտ, Սուրիոյ առողջապահական նախարար Ապտիւլ — Վաքի Նիզամէտտին, Լիբանանցի երեսփոխաններ Եուսէֆ Զէյն, Ղասան Թուէյնի, նախկին երեսփոխաններ Պ. Պ. Հապիպ Ապի Շահլա եւ Հանրի Ֆարաօն, Սուրիացի երեսփոխաններ Միխայէլ Իլեան եւ տոքթ. Մամմար Զարզաճի, Պէյրութի զին. հրամանատար գնդ. Ճէմիլ Լահուտ, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ Ազգ. կուսակցութեան կողմէ 15 հոգիէ բաղկացեալ պատուիրակութիւն մը։

Լիբանանցի եւ սուրիացի բազմաթիւ լրագրողներ հետեւեցան արարողութիւններուն։

Եկեղեցական յարգարժան ներկայացուցիչներ տեղ գրաւած էին քոյր յարանուանութեանց յատկացուած զոյգ դասերուն մէջ։ Աջ դասին մէջ տեղ գրաւած էին Յոյն օրթոտոքսներու պատրիարք Ալեքսանդր Տահհանի ներկայացուցիչ Գեր. Մ. Մոմինաս եպիսկ., Ասորիներու Անտիոքի պատրիարքի ներկայացուցիչ Մետրապոլիտ Մար Սեւերիոս Եաղուպ եւ իր հետեւորդները։ Ձախ դասին մէջ տեղ գրաւած էին գերապայծառ Հ. Սահակ արք. Կողեան՝ յանուն Հայ Կաթողիկէներու Հոգեւոր Տէր Կարդինալ Աղաջանեանի, բողոքական համայնքի կողմէ՝ Վեր. Վեր. Կ. Թիլքեան եւ Ա. Հաճեանեան, Դանիական եկեղեցիի կողմէ՝ Վեր. Փուք, Մարոնիներու պատրիարք Մէուշիի ներկայացուցիչ Գեր. Իլիաս Ֆարահ (Պէյրութի արք.), Կաթոլիկ Ասորիներու պատրիարք կարդինալ Թափփունիի կողմէ՝ Գեր. Կրէկուար Եփրեմ Ժարժուր, յոյն կաթոլիկէ պատրիարք Մաքսիմոսի կողմէ Գեր. Փիլիփ Քամէլ արք. Մուտուար, Վենետիկ. Մխիթ. Միաբանութեան կողմէ Հ. Միքայէլ Յովհաննէսեան եւ Հ. Կոմիտաս Ունճեան, Պուրճ Համուտի քաղաքապետ Հ. Փօլոս Արիս, Զմմառի Միաբանութենէն Գէորգ վրդ. Լայիքեան, Վիէն. Մխիթարեանց կողմէ Հ. Ռափայէլ Քոսեան եւ Հ. Թովմաս Քաջազն, Յիսուսեան Միաբանութեան եւ Պէյրութի Ֆրանսական Համալսարանի նախագահութեան կողմէ Հ. Յովհ. Մարրեան, Պէյրութի Ամերիկ. Համալսարանի նախագահութեան կողմէ Տոքթ. Յ. Ենիգոմշեան եւ բազմաթիւ ուրիշներ։

Մասնաւոր պատուիրակութիւններ ներկայ էին Իրաքէն, Եգիպտոսէն, Կիպրոսէն, Յունաստանէն, Մ. Նահանգներէն եւ Իրանէն։

Իրանահայ թեմ. Խորհուրդի անունով՝ Պ. Վահան Փափազեան եւ Պ. Միհրան Փիրանեան, Մարսիլիահայ գաղութէն Պ. Շաւարշ Նարդունի եւ Հոգշ. Արտակ վրդ.։ Ամերիկայէն՝ Պ. Բեգլար Նաւասարդեան եւ Տոքթ. Գեղամ Այվազեան, Իրաքահայ գաղութէն մասնաւոր պատուիրակութիւն մը՝ գլխաւորութեամբ տոքթ. Գ. Փափազեանի, Եգիպտահայ գաղութէն Պ. Պ. Գ. Լազեան, Օ. Մաճառեան, Լ. Աստուրեան, Լ. Յովհաննէսեան, եւայլն, եւայլն։

Ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր, օծման արարողութիւնը եւ երգեցողութիւնները ժամը 10 - 11.30 ձայնասփռուեցան Պէյրութի ռատիոկայանէն։ Այս առթիւ, արարողութեան մեկնութիւնը կը կատարէր Հոգշ. Գարեգին վրդ. Սարգիսեան։

(Մնացեալը յաջորդով)

ԼԱ՛Ւ, ԲԱՑ ԱՅՍ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵ՛ՐԸ

Իրենց հաշւոյն շահ մը պիտի չապահովուէր վստահաբար այն ճամբով, որուն կը շարունակեն հետեւիլ գաւառցի որոշ շրջանակներ եւ անոնց կողմէ հեծիկներու նման վարձուած ծանօթ հայկական թերթեր ։ Եւ ապահովաբար իրենց կրելիք վնասները անհաշւօրէն աւելի մեծ պիտի ըլլան քան այն, զոր իրենց բթացած երեւակայութիւնները կարող են պատկերել ։

Անարդական ածականներն ու արտայայտութիւնները եւ մանաւանդ օրը քանի հեղ Սուէզի Ջրանցք հոլովել չէր իրենց փրկութեան ուղին, բայց շարունակեցին մուտ խնիթ ձեւանալ, առանց անդրադառնալու, որ այդ ձեւով ուշ կամ կանուխ պիտի մատնուին այնպիսի աննախանձելի վիճակի մը, երբ իրենց որովայնները պիտի սկսի որոճալ, եւ թքնել՝ իրենց թոքերը.

Արդ, նկատելով որ «Արարատ» եւ «Զարթօնք» ամէն առաւօտ մրցումի կ'ելլեն մեր թերթին տնօրէնին հասցէին իրենց անարդական արտայայտութիւններուն մէջ եւ նկատելով որ Օգոստոսի 18ին ժամուլով զգուշացուցած էինք զիրենք զոհէրութիւն արտահոսելէ ,

Հարց կուտանք ․

— Ազգային իշխանութեանց կողմէ Քամիլթոյ ռանդոնի սրահին մէջ սարքուած լրագրական ասուլիսին առիթով տեղական մամուլը գնելու պաշտօն ստանձնած եւ արաբական թերթերուն մէջ լոյս տեսած ծանօթ գրութիւններու հեղինակ ու «Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Պաշտպանութեան Համախմբում»ի անպաշտօն առաջին քարտուղար ՀՈԳԵԽՈՐԱԿԱՆին,

— «Համախմբում»ի ղանձարկղին աբար լրագրողներուն տեղացի գրամատէրի մը տան մէջ վճարումները կատարող պաշտպանի ԱԹԵԽՏՐԱԿԱՆին,

— Եւ բոլոր անոնց, որոնք մեզի հետ ներկայ եղան գնումի գործողութիւններուն եւ կամ մեզի չափ ծանօթ են կաշառումի բոլոր գործողութիւններուն.

Ա.— Ինչ կը վճարէք «Արարատ» եւ «Զարթօնք» օրաթերթերուն, հոս՝ Պէյրութի մէջ։ Վճարումները ամսակա՞ն հաշւով կը կատարուին, թէ՝ որպէս հիմ ունին անարդական արտայայտութիւններու բազմազանութիւնը ։

Բ.— Վստա՞հ էք, թէ ձեր վճարած գումարները խնայէս կը հասնին մինչեւ այդ թերթերը հովանաւորող կուսակցութիւններու դանձարկղները, եւ եթէ ոչ՝ ի՞նչ համեմատութեամբ կը կատարեն բաժանումը բոլոր անոնք, որոնց կը կատարուի յանձնումը ։

Հարց կուտանք դարձեալ ․

— «Արարատ» օրաթերթի մէջ Գ. Տիգրան Թոսպաթի յօդուածներուն հեղինակութիւնը ուրիշներու վերագրել փորձողներուն անհրաժեշտ թելադրանքները կատարողներուն.

Ա.— Քանի՞ ամիսէ ի վեր «Զարթօնք» օրաթերթի խմբագրապետը դադրած է խմբագրականները գրելէ, իր պարտականութիւնը թողլով ուրիշներու ,

Բ.— «Զարթօնք» օրաթերթի խմբագրականներու յօրինման մէջ Գ. խմբագրապետը փոխարինողներուն շարքին գլխաւոր դերը չէ՞ միթէ Տ. Շահէ վրդ. Աճէմեան ։

Ինչե՞ր կան հարցնելիք, ի՞նչ հարցումներ՝ որոնք անպատասխանի պիտի ձգուին «Զարթօնք»ներու եւ «Արարատ»ներու կողմէ ։ Եւ ինչքան ծանրակշիռ հարցումներ, որոնք պատասխանի ու լուսաբանութեան կարօտ են ։ Կ'ուզէ՞ք, որ այդ հարցումներուն ամէնէն աննշաններէն մէկը ներկայացնենք «Արարատ»ին.

- Ամիսներ առաջ հրատարակեցիք հայկական կուսակցութեան մը վերագրուող «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ» մը, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան եւ ընտրելի հաւանական թեկնածուներուն շուրջ։ Արդ ,

Ա.— ԱՐԱՐԱՇԽԱՐՀԻ Ո՞Ր ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ ՑՂԱՑՈՒԵՑԱՒ ԱՅԴ «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ»Ը ԵՒ ՈՐՈ՞Ւ ԿՈՂՄԷ,

Բ.— Ո՞Վ ԹԵԼԱԴՐԵՑ ԵՒ Ո՞Վ ԳՐԵՑ ԶԱՅՆ,

Գ.— Ո՞Ր ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ Ի՞ՆՉ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԵՑԱՒ ԱՆ ԵՒ Ե՞ՐԲ,

Դ.— ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԸ Ո՞Ւ՞Ր ՃԱՄԲԵՑ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ Ո՞Ր ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԷՆ ԵՒ ՈՐՈ՞Ւ ՁԵՌՔՈՎ «ԱՐԱՐԱՏ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀԱՍՑԷԻՆ ՃԱՄԲԱՅ ՀԱՆՈՒԵՑԱՒ ԱՆ ։

Ուրացումը չէ փրկութեան ուղին, քանի լաւ գիտէք, թէ երբ հարկադրուած եղանք այլեւս ուղղելու այս հարցումները, պատրաստ ենք տալու եւ անոնց պատասխանները։

Պատրաստ ենք մեր պատասխաններուն կցելու բոլոր փաստերը, բոլոր փաստաթուղթերը ։

Պատրաստ ենք տալու առնուազն քանի մը անուններ, որոնց տէրերը վստահ ենք թէ այսօրուընէ իսկ պիտի գիտնան սանձել ձեր մոլուցքը ։

Պատրաստ ենք ներկայացնելու բազմաթիւ դէպքերու թուականներ եւ անոնց թատերավայրերուն անունները ։

Եւ վստահ եղէք, որ այս պարագային ձեր տէրերն իսկ կը հարկադրուին հրապարակով ուրանալ ձեզ որպէս խորթ ու ինչքան անճարակ որդիներ ։

Եւ վստահ եղէք, որ ձեր տէրերն իսկ այս պարագային չեն կրնար ձեզի օգնութիւն փութացնել ու կը մնաք եօթ քողերէ մերկացուած Սալոմէի մը ամօթալի այլ բոլոր մերկութեամբ ։

Կարող էք տարակարծիք ըլլալ մեզ հետ, կարող էք պայքարիլ որու դէմ որ կը ցանկաք, ինչպէս ու կ'ուզէք, բայց միշտ պարկեշտօրէն, բայց միշտ՝ առանց անարդանքի դիմելու եւ տեւապէս խուսափելով գռեհիկ արտայայտութիւններէ

(Այգ. 30 Օգոստ.) ԵՂԻԱ ՆԱՃԱՐԵԱՆ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզ որ արդէն աւելի քան հինգ միլիոն բնակիչ ունի, բազմապատկուած՝ վերջին տասը տարիներու ընթացքին, այսօր ամբողջ աշխարհի այն քաղաքն է ուր բնակարանի ամէնէն սուր տագնապը կը տիրէ ։

Մասնագէտներ բազմաթիւ պատճառներէն մին կը համարեն անտարբերութիւնը։ Ուրիշ պատճառներ — շինութեան ծախքը, դրասենեկային վէճեր, անձնասիրութիւն եւ նորութենէ դադրած շինութեան մեթոտներ ։

Ցեսոյ կայ աշխատող ձեռքերու եւ գործիքի պակասը, վէճ ճարտարապետներու եւ ճարտարագէտներու միջեւ եւ ընդհանուր անհետաքրքրութիւն, որ նկատի չառներ փոքր եկամուտ ունեցող դասակարգի մը յետպատերազմեան աճումը ։

Փարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչը , Էմիլ Փելլթիէ յայտարարեց թէ 875 հազար հոգի, կամ Փարիզի բնակչութեան մէկ հինգերորդը լաւ պայմաններու մէջ չեն բնակիր եւ անոնց գրեթէ կէսը միայն մէկ սենեակ ունի ։

Բնակարանի շինութեան յանձնախումբի անդամներէն Փիէռ Սիւտօ կ'առաջարկէ արուարձանները ընդարձակել, փոքր տուններ շինել տասը — քսան հազարնոց ժողովուրդի համար։ Կ'առաջարկէ նաեւ մաքրել Փարիզէն ներս երկու հազար հեկտարի վրայ շինուած խեղճուկրակ խրճիթները եւ անոնց տեղ շինել լաւ բնակարաններ ։

1948էն ի վեր Փարիզի մէջ շինութիւնը յառաջ կը տարուի բաւական արագ թափով, սակայն դարձեալ չի գոհացներ պահանջը ։

1948էն ի վեր Ֆրանսան ամբողջովին շինած է 842 հազար բնակարան, որոնց 610 հազարը բոլորովին նոր, միւսները վերանորոգուած են պատերազմին վնասներէն։ Նոր շինուածներէն 105 հազարը շինուեցաւ շնորհիւ պետութեան օժանդակութեան

Ամբողջ Ֆրանսայի համար այս թիւերուն երկու հինգերորդը Փարիզի շրջանին կը պատկանի, ուր բնակարանի տագնապը շատ սուր է տասնեակ մը տարիներէ ի վեր, եւ հաւանական է որ շարունակուի հինգ տասը տարի եւս ։

Փարիզի կեդրոնին մէջ երկուքուկէս միլիոն բնակիչ կայ, ուրիշ երկուքուկէս միլիոն ալ շուրջը եւ կախում ունի կեդրոնէն իր ապրուստին համար ։

Բացի Փարիզի խեղճուկրակ խրճիթներու մաքրելու եւ անոնց տեղ նոր բնակարաններ շինելու հարցէն, Փարիզ ընդարձակուելու համար կ'ուզէ դէպի արեւմտեան արուարձանները տարածուիլ ։

Կառավարութիւնը կ'աշխատի բնակարաններու շինութեան համար զարկ տալ աւելի բարձր արտադրութեան , քաջալերելու համար շինարարական փոքր հաստատութիւնները, մասնաւորաբար այն շրջաններուն մէջ որ ընդունակ են ճարտարարուեստացումի ։

Կը խորհի նշանաւոր Շան զ'Էլիզէն երկարել Նէօյյի կամուրջէն անդին, մինչեւ Սէն Ժէրմէն ան Լէյի կանանչ արուարձանը։ Անոր շուրջ պիտի ստեղծուի առեւտուրի եւ բնակարանի շրջան մը։ Փարիզի արեւմուտքէն երկաթուղի մը դէպի մայրաքաղաքին կեդրոնը պիտի բերէ ժողովուրդը, իսկ արեւելեան շրջանին համար, որ նոյնպէս պիտի զարգանայ, ուրիշ երկաթուղի մը դէպի Պասթիյ պիտի տանի ժողովուրդը ։

Պատերազմէն ի վեր Փարիզի մէջ շատ սիրուն բնակարաններ շինուեցան, առասպելական գիներով, եւ մեծ մասը հաւաքական գնումով, տուրքէ զերծ ըլլալու պայմանաւ ։

Կի Մոլէի կառավարութեան ծրագրին համաձայն 750 միլիառ ֆրանք պիտի տրամադրուէր մինչեւ 1960 իբրեւ պետական օժանդակութիւն, աժան տուներու շինութեան համար, մէջն ըլլալով 625 միլիառ ֆրանք հարիւր հազար տուներու, որոնք եկամուտ կը բերեն ամէն տարի։

Շինութեանց այն ձեռնարկուները, որոնք կը շահագրգռուին հասութաբեր տուներով, պիտի կրնան երկարաձգել վճարումները եւ փոխառութիւնը ։

Կառավարութիւնը կ'ուզէ նաեւ բարեփոխել Ֆրանսացի ճարտարապետներու կրթութիւնը եւ բարելաւել ծրագրային գրութիւնը իրենց եւ ճարտարագէտներուն միջեւ, պակսեցնելու համար շինութեան ծախքը ։

Փարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչին համաձայն տեւականօրէն 250 հազար յարկաբաժինի կամ բնակարանի պահանջ կայ, որոնց մէջ պիտի կրնան բնակիլ 700 հազարէն 800 հազար հոգի։

Բնակարանի այս հարցը իր հետ կը բերէ ջուրի խնդիրը ։ Պիտի աշխատին աւելի շատ ջուր բերել Փարիզ. որ օրական կը սպառէ արդէն մէկ միլիոն խորանարդ մեթր , սակայն պէտք պիտի ունենայ աւելի կէսին չափ ալ, գալիք հինգ տարիներու ընթացքին ։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ապստամբութեան հետեւանքով 3083 հոգի սպաննուած են վերջին երկու տարիներու ընթացքին ։ Ըմբոստները հրկիզած են քսան հազար թոն արմտիք, քանդած են 299 դպրոցներ եւն։ Մարդկային զոհերէն 2720ը իսլամ են, 363ը Ֆրանսացի ։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ զէնքի չորրորդ փորձ մը կատարուած է Սիպերիոյ մէջ, Խ. Միութեան մասնագէտներուն կողմէ, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան աղբիւրէ ։

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը կը սաստկանայ Հիւս. Ամերիկայի կարգ մը նահանգներուն մէջ ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Գետը կը հոսէր հեզամրմունջ։ Թըռչուն մը ձայնը ձգած կը գեղգեղէր պուրակին մէջ։ Լերան գագաթները անհաշւելի կերպով բարձր կը թուէին իրեն, եւ երբ կը նայէր անոնց, իրեն այնպէս կուգար, որ անոնք միանգամայն ահեղ եւ բարեմիտ հետաքրքրութեամբ մը հաշուի կ'առնէին իր բոլոր շարժումները։ Իր հետամտած ոլորուղին զինքը առաջնորդեց այն բարձունքը, որ կը տիրապետէր տափաստանին։ Եւ հոն, քարի մը վրայ նստելով ինկաւ խորունկ մտածումներու մէջ։ Այսուհանդերձ այդ խոկմունքի ընթացքին շատ երջանիկ կը զգար ինքզինքը։ Տափաստանը կ'երկարէր, իր արծաթեայ գետին եւ փարթամ քաղաքներուն համայնապատկերով։ Լռութիւն կը տիրէր շուրջը։ Միայն թռչուններու երամ մըն էր որ կապուտակ օդին մէջ թըռիչք կը կատարէր։ Մարճորիի անունը կրկնեց բարձրաձայն եւ անդրադարձաւ, թէ ականջները մեծ գոհունակութիւն կը զգային այդ անունին հնչումէն ։ Գոցեց աչքերը՝ եւ ահա մտքի պաստառին վրայ գծագրուեցաւ իր սիրած աղջկան լուսահեղ կերպարանքը։ Անոր հանդէպ բարի խորհուրդներով եւ մաղթանքներով պարուրուեցաւ։ Թո՛ղ գետն առ յաւէտ ընթանար յառաջ, եւ թռչունները երկինքի անհունութիւնը չափէին՝ մինչեւ հասնէին աստղերը։ Վասնզի արեգակով ողողուած էր իր ամբողջ էութիւնը։

Յաջորդ օրը երբ ճաշի սեղանին շուրջն էին բոլորուեր, եւ երբ քարոզիչը իր ծըխամորճը լեցնելով էր զբաղած, Ուիլ կերպով մը բացաւ իր սիրտը։

— Օրիորդ Մարճորի, ըսաւ, ես ոչ ոք սիրած եմ ձեզի չափ։ Ես առհասարակ պաղ եւ անընկերական մարդ եմ, ոչ թէ որովհետեւ ազնիւ զգացումները կը պակսին ինծի, այլ անոր համար՝ որ մտածելակերպս տարբեր է ուրիշներէն։ Այնպէս կուգայ ինծի, թէ մարդիկ հեռու են ինձմէ ։ Կարծես շուրջ բոլորս շրջանակ մը գոյութիւն ունի, որ միայն ձեզ ներս կ'արտօնէ իր ծիրէն։ Կը լսեմ միւսներուն խօսուածքն ու խնդուքը, բայց միայն դուք էք՝ որ կը մօտենաք սրտիս։ Թերեւս անհաճոյ են այս խօսքերս՝ ձեզի համար, ի՞նչ կ'ըսէք։

Մարճորի չէր պատասխաներ։

— Չխօսի՞ս ,աղջիկ, ըսաւ քարոզիչը։

— Հոգ չէ, թող հիմա պատասխան չտայ, զինքը նեղը դնել չեմ ուզեր։ Ես որ խօսելու դժուարութիւն ունեցող մէկը չեմ, սա պահուս լեզուս կապուածի պէս կը զգամ։ Գալով Մարճորիին, ի՛ վերջոյ փափուկ սեռին կը պատկանի, եւ դեռ հազիւ թէ պատանեկութեան սեմէն դուրս ելած է։ Աճապարելու պէտք չունիմ ուրեմն։ Իմ գիտցածս այն է միայն, թէ կ'երեւի կը գտնուիմ այն կացութեան մէջ, որ սիրահարութիւն կը կոչուի մարդոց կողմէ։ Թերեւս կը սխալիմ զգալու եւ տրամաբանելու եղանակիս մէջ։ Եւ սակայն, կարծեմ թէ, ես յայտնած եղայ ճշմարտութիւնը։ Եւ եթէ Օրիորդ Մարճորին կը զգայ թէ անկարող է փոխադարձելու այս սիրոյն, թերեւս ուզէ ազնուութիւնն ունենալ ժխտական պատասխան մը տալու։

Լուռ էր Մարճորին։ Կարծես ոչինչ լսուած էր։

— Ի՞նչ կ'ըսէք դուք այս գործին, դիմեց Ուիլ քարոզչին։

— Պատասխանելն իրեն կ'իյնայ, ըսաւ քարոզիչը, ծխամորճը դնելով վար։ Տէ՛ս, մեր բարեկամը կ'ըսէ՝ թէ կը սիրէ քեզ, Մարճորի, դուն ալ զինքը կը սիրե՞ս թէ՝ ոչ։

— Ես ալ կը սիրեմ, պատասխանեց Մարճորի, նուաղուն ձայնով։

— Աւելի լաւ պատասխան չէր կրնար սպասել, աղաղակեց Ուիլ մեծ խանդավառութեամբ։ Եւ սեղանին վրայէն, ձեռքը երկարելով , Մարճորիի ձեռքը բռնեց իր երկու ափերուն մէջ, անչափելի երանութեամբ։

— Հարկ է որ ամուսնանաք, թելադրեց քարոզիչը, ծխամորճը բերնին մէջ տեղաւորելով։

— Այդպէ՞ս ընելու ենք, հարցուց Ուիլ։

— Հարկը այդպէս կը պահանջէ, ըսաւ քարոզիչը։

— Շատ լաւ ուրեմն, պատասխանեց Ուիլ։

Երեք օրեր անցան այս խոստովանութենէն վերջ։

Ուիլ երջանիկ էր՝ որ ոչ ո՛ք կը կասկածէր իր ներքին փոթորկումներէն։ Կը շարունակէր ճաշերը միասին ընել, խօսիլ Մարճորիին հետ եւ հօրը ներկայութեան նայիլ անոր՝ գուրգուրալից խանդաղատանքով։ Սակայն ոչ մէկ փորձ կ'ընէր աղջիկը առանձին տեսնելու, կամ աղջի օրերէն տարբեր վերաբերմունք մը ցոյց տալու հանդէպ իր աղապատանքի առարկային։ Եւ այս բանէն թերեւս աղջիկը քիչ մը վհատած ըլլար։ Անշուշտ որ վշտանալու ալ պատճառ ունէր։

(6 — Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳՐԱԳԷՏ ՄԱԼԽԱՍԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Համազգային Հայ Մշակութային Ընկերութիւնը, օգտուելով Մալխասի ներկայութենէն Լիբանանի մէջ, որոշած է յառաջիկայ աշնան տօնել բազմավաստակ գրագէտին յոբելեանը։ Այս առթիւ կազմած է յոբելենական Կեդր. Յանձնախումբ մը գրագէտներէ եւ մշակութային գործիչներէ։ Ներկայ կոչը առաջին քայլն է յանձնախումբի առաջադրած գործունէութեան։

Յոբելենական Կեդրոնական Յանձնախումբի կազմն է.—

ԴԻՒԱՆ.—

Նախագահ՝ Տ. Խորէն Եպիսկ. Բարոյեան, առաջնորդ Հայոց Լիբանանի, Ա. ատենապետ՝ Պ. Սիմոն Վրացեան, Բ. ատենապետ՝ Պ. Կարօ Սասունի, Ա. ատենադպիր՝ Պ. Խորէն Գաբիկեան, Բ. ատենադպիր Պ. Եդուարդ Տարօնեան։

ԱՆԴԱՄՆԵՐ.—

Տիկին Լիւսի Տէր Մոլքոնեան, Պ. Պ. Գառնիկ Բանեան, Գառնիկ Գիւզալեան, Մուշեղ Իշխան, Հ. Յովհաննէս, Պ. Հայկ Պալեան, Վեր. Եղիա Քասունի։

Անուններ կան որոնք իրենց վճիտ պարզութեամբն իսկ կը գերազանցեն փառքի ամենաբարձր տիտղոսները։ Այս կարգին կը պատկանի յոբելեարին անունը։ Այս հաստատումին ճշմարիտ վկաներն են իր գործերը Ապրումներ, Զարթօնք, Լուսադէմին, Ճամբու վրայ, որոնց մաքուր ու պայծառ էջերէն մեր հազարաւոր փետայիներուն քաղցր ու անդիմադրելի ձայնը կը լսենք, անոնց պարզ ու հպարտ կեցուածքը կը դիտենք ու անոնց սիրտերուն խորը, հայրենիքին զոհուելու անդրդուելի ուխտը կ'ընդնշմարենք։

Յիշատակուած հատորներուն այս զուտ հայրենադրոշմ բովանդակութիւնը եւ հեղինակին անկաշկանդ ու սահուն ոճը գործին ապահոված են հզօր հրապոյր մը որուն շնորհիւ ամբողջ Սփիւռքը անհամբերութեամբ փնտռեց եւ յափշտակութեամբ կարդաց զայն։

Հրատարակութեան առաջին օրերու հետաքրքրութեան թափը ոչ միայն չթուլցաւ հետագային, այլ եւ հետզհետէ այնքան սաստկացաւ որ Մալխասի գիրքերը անգտանելի դարձան հրապարակի վրայ։

Որոշապէս տեսնուեցաւ որ Մալխաս, առանց խարխափելու, գտած էր հայ ժողովուրդի սրտի ճամբան, եւ այդ դիւտին շնորհիւ էր որ Րաֆֆիի հետ Մալխաս դարձաւ ամէնէն շատ կարդացուող հեղինակը. Իսկ երկու հեղինակներուն միջեւ այս մերձեցումը բոլորովին արդար ու վայելուչ է, որովհետեւ եթէ Րաֆֆին հայկ. ազատագրական պայքարի ներշնչուած մարգարէն ու խանդավառ քարոզիչը եղաւ, հապա Մալխաս այդ շարժումին հաւատարիմ պատարկուն հանդիսացաւ։

Այսօր Հայ Սփիւռքը, հակառակ, կենցաղային այն ապահով ու համեմատաբար բարգաւաճ պայմաններուն որոնց մէջ կ'ապրի, կը չարչարուի սակայն անողոք մտահոգութեամբ մը, — այն է իր ցեղային գոյատեւման հարցը, որուն համար մղած իր պայքարը հետզհետէ աւելի կը դժուարանայ։ Այս պայքարէն պատուաւոր կերպով դուրս գալու համար մէկ զէնք ունինք միայն։ Այդ զէնքը մեր մշակոյթն է։ Իսկ գրականութիւնը մշակոյթի ամէնէն ծաւալուն ու ամէնէն պտղաբեր ճիւղն է։ Մանաւանդ երբ գրականութիւնը կը հանդիսանայ իբրեւ արտայայտութիւնը պատկան ժողովուրդի ցեղային ոգիին, անոր բարոյական իտէալներուն, ապրելու կամքին, անկախութեան ձգտումներուն եւ փրկութեան համար մղուած պայքարին։ Արդ, յիշուած տարրերը Մալխասի գրականութեան յատկանիշներն իսկ են։ Հայ ժողովուրդն է որ անոր մէջէն կը խօսի յանձինս իր հերոս զաւակներուն։

Հայկական Սփիւռքը, որ այնքան խանդավառ ընդունելութիւն ցոյց տուաւ Մալխասի գործին, վստահ ենք թէ համապատասխան վերաբերում ցոյց պիտի տայ նաեւ հեղինակի անձին։ Մալխաս դեռ գործեր ունի ծրագրային վիճակի մէջ, որոնք հրատարակութեան կը սպասեն։

Յոբելենական Կեդր. Յանձնախումբս կոչ կ'ուղղէ Մերձաւոր Արեւելքի հայութեան, վաստակաւոր գրագէտին յոբելեանը արժանի շուքով մը տօնել Հայկ. կեդրոններու մէջ, որպէսզի ծերունազարդ յոբելեարը նիւթական եւ բարոյական հնարաւորութիւններ ունենայ իրականացնելու իր գրական ծրագիրները։

ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Հասցէ.—
HAMASKAINE
10, Rue Hussein Beyhoum, Beyrouth,(Liban)

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Միացեալ Նահանգներու մէկ ծայրէն միւսը շարժում մը սկսած է Նիւ Եորքի նաւահանգիստին մօտ գտնուող Ազատութեան Արձանին կից թանգարան մը հիմնելու Ամերիկա եկած եւ հաստատուած գաղթականներու անունով։

Այս նպատակով կազմուած է խնամակալութիւն մը նախագահութեամբ Իւլիսըս Ս. Կրէնթ Գ.ի։ Գործադիր Մարմնի ատենապետն է Փիէռ Ս. Տիւ Փանթ, փոխ նախագահն է Էտուըրտ Քորսի, գանձապահը՝ Ալեքսանդր Համիլթըն։

Միացեալ Նահանգներու բոլոր շրջաններուն մէջ կարեւոր դէմքեր անդամ նշանակուած են այս խնամակալութեան։ Քալիֆորնիոյ նահանգէն նշանակուած է Պ. Ճօրճ Մարտիկեան։

Այս մարմինը պիտի գոյացնէ հինգ միլիոն տոլար գաղթականներու թանգարանին շինութեան եւ պահպանման համար։ Թանգարանը պիտի ներկայացնէ յաջորդական սերունդներուն թէ ինչ դերկատարած է գաղթականութիւնը Ամերիկայի շինութեան եւ յառաջդիմութեան մէջ։

Խնամակալութիւնը կ'ուզէ որ այս թանգարանը շինուի Ամերիկա գաղթողներու կողմէ, եւ այդ նպատակով Հանգանակութիւն մը պիտի բացուի Ամերիկայի մէջ Հոկտեմբեր 28ին, երբ մասնաւոր հանդէսով մը պիտի տօնուի Ազատութեան Արձանի բարձրացման 70րդ տարեդարձը։

Անցեալ Յունիսի 2ին Ազատութեան Արձանի պատուանդանին վրայ տեղի ունեցաւ հանդէս մը մասնակցութեամբ Ամերիկայի մէջ գտնուող 37 ազգութեանց ու ցեղերու ներկայացուցիչներուն, որոնք իրենց ժողովուրդներու անուններով ծառեր տնկեցին Ազատութեան Արձանին շուրջ։

Ամերիկայի Հայերու կողմէ կը մասնակցէր Հայաստանի Անկախութեան Ամերիկեան կոմիտէն։

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ԷՔՍ ԼԷ ՊԷՆ, (Ցապաղած).— Իր բնական գեղեցկութիւններով, հոսուն ջուրերով եւ ջերմուկներով նշանաւոր այս քաղաքը այս տարի ալ ունէր բաւական թիւով հայ այցելուներ, շուրջ 150 հոգի։

Այս հայրենակիցները իրարու քով բերելու եւ հայկական շրջանակ մը ստեղծելու համար անցեալ տարի առաջին անգամ ըլլալով դաշտահանդէս մը կը սարքուի եւ կը յաջողին լաւ արդիւնք ձեռք բերել։ Այս անգամ ալ, Փարիզէն Պ. Պ. Ա. Փամպուքճեան, Խ. Հայրապետեան, Ե. Գարագիւլեան, Մարսիլիայէն Ղայթանճեան եղբայրներ, տեղացի առեւտրականներէն Պետրոսեանի, Մավեանի եւ Ոսկեանի աջակցութեամբ, Օգոստոս 19ի կիրակի օրը դաշտահանդէս մը կազմակերպած էին ի նպաստ հայերէնի դասընթացքներու։

Գրեթէ բոլոր Հայերը ներկայ էին դաշտահանդէսին որ սկսաւ առտուն եւ տեւեց մինչեւ իրիկուան ժամը 7։

Լիոնի հոգեւոր հովիւին նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ բացօթեայ կրօնական արարողութիւն որ տեւեց երկու ժամ։ Ներկայ Հայերը ամբողջութեամբ, նոյն իսկ Ֆրանսացիներ հետեւեցան արարողութեանց։

Յետոյ երկու պնակ պտտցուցին, մէկը տէր հօր ծախքերը հոգալու, միւսը Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան համար։ Երկրորդ պնակին պարունակութիւնը 4566 ֆրանք յանձնուեցաւ Լիոնէն Պ. Հայկ-Արամ Պօյաճեանի իր նպատակին յատկացուելու համար։

Կէս օրէ վերջ Մոն Ռըվարի գեղատեսիլ բարձունքին վրայ սկսաւ բուն դաշտահանդէսը Պ. Պ. Ա. Փամպուքճեանի եւ Լ. Ղայթանճեանի բացման խօսքերով։ Յետոյ հաւաքաբար տիկիններ եւ օրիորդներ երգեցին «Մայրիկ աղատն իմ հայրենիք», «Սեւանն է առատ», «Գարուն Երեւան» եւ «Կարօտեր եմ ես քեզ սիրուն Երեւան» խմբերգները։

Արտասանեցին Տիկին Յարութիւնեան «Լեզուդ պահիր հայ աղջիկ», Օր. Մոնիքա Պօյաճեան «Եկեղեցին հայկական» (Վ. Թէքէեանէն) եւ Տիկին Հ. Վէզիրեան «Գնա տղաս» (Գ. Յովհաննէսեանէ)։

Խօսք տրուեցաւ Պ. Պ. Պետրոսեանի, Հացագործեանի, Անդրէասեանի եւ Վէզիրեանի որոնք բոլորն ալ ծանրացան կրթական գործի կարեւորութեան եւ միացեալ աշխատանքի անհրաժեշտութեան վրայ։ Գողտրիկ արտասանութիւններ ըրաւ պատանի Ժ. Պալանճեան։ Բոլոր խօսողներն ու գեղարուեստական բաժնին մասնակցողները՝ գնահատուեցան ջերմ ծափերով։ Պ. Խ. Հայրապետեանի գլխաւորութեամբ պիւֆէն գոհացում կուտար բոլորին, մէկ խօսքով կազմակերպիչները արժանի էին գնահատանքի, հանդէսը կատարեալ յաջողութիւն ունեցաւ զուտ շահ ապահովելով շուրջ 54.000 ֆրանք։ Շնորհիւ Պ. Ղայթանճեանի առատաձեռն ջանքերուն։ Այս դաշտահանդէսը օրինակելի էր նաեւ անոր համար որ ցանցառ գաղութի մը տէր մարդիկ իրարու քով գալով ապացուցին թէ կարելի է գործակցաբար աշխատիլ, մանաւանդ Հայը Հայ պահելու կարեւոր խնդրոյն շուրջ։

Երանի թէ ամէն տեղ Հայերը այս օրինակին հետեւելով գտնէին միասնաբար աշխատելու ձեւեր։

Գեղարուեստական բաժնին՝ իրենց շնորհալի պարերով՝ Օր. Ամիրխանեան եւ հայրենասիրական արտասանութիւններով՝ Օր. Ա. Ամանաթեան, փայլ մը եւս աւելցուցին։

Ռըվարի համբաւաւոր բարձունքին վրայ հայ խօսքն ու երգը բարձր հնչեցին հայրենասիրական տրամադրութեամբ՝ գոհ ձգելով բոլոր ներկաները։

Ե. Գ.— Հաւաքուած գումարին տասը հազար ֆրանքը Վիէնի, 15.000 ֆրանքը Մարսիլիոյ եւ մնացածը Փարիզի հայ եկեղեցւոյ դպրոցին յատկացուեցաւ (ԽՄԲ.— Նուիրատուներու ցանկը պիտի հրատարակուի առանձին)։

Դաշտահանդէսին յաջորդող շաբաթը Էքս լէ Պէնի ջերմուկները դարմանուելու եկող Հայերը երկրորդ անգամ հաւաքուեցան տեղացի առեւտրականներուն Պ. Նաֆեանի բնակարանին ընդարձակ հիւրասրահին մէջ։

Այս անգամուան մեծ անակնկալը եղաւ Նաֆեան եւ Ֆարշեան ընտանիքներու պզտիկներուն կողմէ պատրաստուած նուագահանդէսը, հարիւր ֆրանք մուտքով։ Հասոյթով պիտի գնուին կազմակերպիչներուն սիրած եղանակները։

Օրիորդներ Նաֆեան եւ Ֆարշեան, մէկ ժամէ աւելի դաշնակի վրայ նուագեցին Պեթհովէնէ, Մոցարթէ, Նիզամեանէ, Շոպենէ գեղեցիկ կտորներ, հիացում պատճառելով քառասունէ աւելի ներկաներուն։

Տանտիրուհին որ Ֆրանսուհի մըն է (Տիկին Նաֆեան) իր ձեռքով պատրաստած փակլաւայով եւ հայկական սուրճով հիւրասիրեց բոլոր ներկաները

Յետոյ բաժակաճառեր արտասանուեցան շամփանեայով։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (139)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

Այն ժամանակ ինչ կ'անես։

— Այդ մի հարցրու, սիրելի Աշխէն, աղաչում եմ քեզ, մի հարցրու

Օրիորդը մնաց մտատանջութեան մէջ։ Այսպիսի պատասխան նա չէր սպասում, եւ ոչ կարող էր երեւակայել, թէ կայ աշխարհում մի բան, որ Սամուէլը գիտէ, եւ նրանից թաքցնում է։ Նա Սամուէլի սիրտը իւր սիրտն էր համարում եւ նրա միտքը իւր միտքն էր համարում։ Ուրեմն ի՞նչն էր ստիպում նրան ծածկամիտ լինել, եւ ո՞ւմ մօտ, — իւր մօտ։

— Ես չեմ հարցնի, Սամուէլ, թէ դու ի՞նչ պիտի անես, ասաց նա վշտացած ձայնով, բայց կ'ասեմ, որ մաքուր մտքեր են թաղնուած քո խօսքերի մէջ...

Սամուէլի ժպիտը աւելի գրգռեց նրան, երբ հեգնութեամբ պատասխանեց.

— Եթէ իմ խօսքերի մէջ ծածկեալ մտքեր կան, կարող ես հաւատացած լինել, սիրելի Աշխէն, որ նրանք մաքուր չեն, այլ ընդհակառակն, շատ պարզ ու պայծառ են... Ես այժմ այդքանով միայն կարող եմ հանգստացնել քեզ, որ երբեք վատ կամ անազնիւ գործ չեմ կատարի։ — Իսկ իմ տեսութիւնը իմ հօր հետ՝ ոչ միայն կարեւոր է, այլ շատ եւ շատ անհրաժեշտ է...

— Ի զուր ժամանակ պիտի կորցնես, Սամուէլ։ Դու դեռ եւս յոյս ունես, որպէս ասում ես, քո լացով ու արտասուքով պիտի կարողանաս դարձնել քո հօրը իւր չար ճանապարհից։ Բայց ինչո՞ւ չես մտածում, որ նա եւս կ'աշխատէ քաշել իւր ճանապարհի վրայ։ Ես բնաւ տարակոյս չունեմ, որ երբ դու կը ներկայանաս նրան, նա անպատճառ կ'առաջարկէ քեզ աջակցել իրան։ Դու ի հարկէ, կը մերժես։ Այն ժամանակ, որպէս գի նրան խոչընդոտ չդառնաս, կը կալանաւորէ քեզ, կը դնէ բանտը, եւ այսպիսով կը զրկէ քեզ քո բոլոր ձեռնարկութիւններից, որ աւելի կարեւոր են։

— Նա այդ աստիճան անգութ չի լինի։

— Եւ դրանից աւելի անգութ կը լինի։ Նա, որ չխնայեց իմ մօրը, իւր հարազատին, իւր արիւնակցին, իւր քրոջը, անտարակոյս, չի խնայի եւ հարազատ որդուն։

«Այն ժամանակ ես էլ չեմ խնայի»... իւր մտքում ասաց Սամուէլը եւ, դառնալով [illegible] օրիորդը, աւելացրեց.

— Վստահ եղիր իմ խոհեմութեան վրայ, սիրելի Աշխէն, ես մինչեւ այնտեղը չեմ հասցնի, որ նա ինձ բանտարկէ։

Օրիորդը դեռ ոչ բոլորովին հանգիստ [illegible].

— Ի՞նչ է մտածում քո մայրը, հարցրեց նա.

— Իմ մայրը բոլորովին կամակից է հօրս հետ. Քեզ յայտնի է նրա փառասիրութիւնը, քեզ յայտնի է եւ նրա ատելութիւնը դէպի առհասարակ բոլոր Արշակունիները։ Շապուհը խոստացել է նրա եղբօրը, Մերուժանին, տալ Հայոց թագաւորութիւնը, եթէ կատարելու լինի պարսից ցանկութիւնները։ Այդ խոստմունքը, որի իրագործման մասին մայրս մեծ յոյսեր ունէ, բոլորովին խելքից հանել է նրան։ Նա այժմ պատրաստ է ամէն բանի համար, եւ պարսից կրօնը ընդունել, եւ քրիստոնէութիւնը ոչնչացնելու հող տանել. մի խօսքով ամէն ձեռնարկութիւն յանձն առնել միայն իւր եղբայրը Հայոց թագաւոր լինի։

— Իսկ քո հօրը ի՞նչ է խոստացել Շապուհը։

— Հայոց սպարապետութիւնը։

— Մայրդ գիտէ՞ որ դու գնալու ես հօրդ մօտ։

— Ինչպէս չգիտէ։ Նա ինքը պատրաստեց իմ ճանապարհի բոլոր պատրաստութիւնները, եւ այնքան շքեղ, այնքան փառաւոր հանդերձանքով, որ տարօրինակ պէտք էր համարել։ Նա ինքը կազմակերպեց իմ սուար ասպախումբը, իմ համհարզների բազմութիւնը, որոնք կորան ձեր անտառների մէջ։ Եւ ես շատ ուրախ եմ, որ ազատուեցայ նրանցից։ Նրանք ինձ համար մի անտանելի ծանրութիւն էին։ Պէտք է շնորհակալ լինել ձեր լեռնականներից, որ իմ բեռը թեթեւացրին։

Արեւը արդէն լցրել էր փոքրիկ ձորակը իւր ջերմ ճառագայթներով, օրից բաւական անցել էր։ Նրանք տակաւին խօսում էին։ Օրիորդի դերը որոշուած էր։ Բայց Սամուէլինը դեռ մնում էր տարակուսական։ Աշխէնը ոչինչ երկբայութիւն չունէր նրա անկեղծութեան մասին, գիտէր, թէ որքան ազնիւ եւ հաւատարիմ էր նա։ Բայց վախենում էր նրա կեանքի մասին, այն կեանքի, որի հետ կապուած էր եւ իւր կեանքը։ Սամուէլի ձեռնարկութիւնը նրան չափազանց վտանգաւոր էր թւում, թէեւ, միւս կողմից, նրա խելքի եւ քաջութեան վրայ մեծ վստահութիւն ունէր։ Նա չկասեցրեց սիրուած երիտասարդին իւր նպատակներից, միայն հարցրեց.

— Դու ե՞րբ կը վերադառնաս։

ՐԱՖՖԻ

բեց, Լոնտոնի խորհրդաժողովին առեն եւ վերջը, եւ կիրակի օր ալ՝ թէ բացարձակապէս կը մերժէ Տըլըսի ծրագիրը»։

Թերթը յետոյ անարգական ակնարկներ կ'ուղղէ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարին, եւ նորէն կը հարցնէ Մենզիսի թէ «ի՞նչ է ձեր յարգելի յանձնախումբին նպատակը»։

× Գնդ. Նասր անցի օր Յուկէս ժամուն խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին հետ։ Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ՎՃՌԱԿԱՆ — Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿՈՒՍԱԿԻՑ ՄԻՋԻՆ ՃԱՄԲՈՒ — ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Քանատայի եւ Պելժիոյ արտաքին նախարարները երէկ բացառապէս մասնակցեցան Ատլանտեան Ճակատի Մնայուն խորհուրդին։ Այս նիստը մասնաւորապէս յատկացուած էր Սուէզի հարցին քննութեան։ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները տեղեկութիւններ հաղորդեցին կացութեան մասին։ Բոլոր ազգերն ալ պաշտօնէն արտայայտուեցան ձեռք առնուելիք միջոցներու մասին։ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ նախարարները յայտարարեցին թէ վճռած են տեղի չտալ Եգիպտոսի դրդումներուն առջեւ եւ բացատրեցին թէ անհրաժեշտ է որ Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը ապացուցանէ կարգ մը արաբական երկիրներու թէ Արեւմուտքը միշտ արժանի է յարգանքի։

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը միշտ կ'ուզէ որ միջին ճամբայ մը գտնուի Սուէզի վէճին կարգադրութեան մէջ, ինչպէս կը ծանուցանեն ամերիկեան թերթերը։ Ուրեմն, համաձայն չէ որ Անգլիա եւ Ֆրանսա վերջնագրի ձեւ տան Տըլըսի ծրագրին։ Այս տեսակէտով, շատ ալ գոհ չեն զինուորական պատրաստութիւններէն։ Իսկ միացեալ սպայակոյտ համակրանքով կը հետեւի այդ պատրաստութեանց։

Ուրիշ տեղեկութեան մը համաձայն, Մ. Նահանգները տրամադիր են Ազգաժողովին յղելու Սուէզի վէճը, հակազդելու համար Խ. Միութեան խաղերուն, ի հարկին չեզոքացնելով զայն։

× Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնը հակառակ է զինեալ միջամտութեան, առանց բացառիկ պատճառի. բայց ի հարկին տրամադիր է համակերպելու, եթէ կացութիւնը անելի մը յանգի։

× Այզընհաուըր եւ Տըլըս տեսակցութիւն մը ունեցան անցի օր, Գահիրէի խօսակցութեանց մասին։

× Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի, ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ «Պատերազմի ասպետները տեսնելով որ Արաբները ազատագրուիլ կ'ուզեն, երրորդ աշխարհամարտի մը սպառնալիքը կը ցցեն»։ Ցետոյ ծանրացաւ Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի համերաշխութեան վրայ։ «Վճռած ենք չխնայել ոչ մեր ճիգերը, ոչ զինուորները, ոչ ալ դրամը՝ պաշտպանելու համար Եգիպտոսի իրաւունքը»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ։ Մեծապէս պակսած են սթերլինի պահեստները։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ համար որոշուած փոխառութիւնը հրապարակ պիտի հանուի Սեպտեմբեր 10ին։ Այս մասին մանրամասն զեկուցում տուին վարչապետը եւ ելմտական նախարարը։ Եթէ սպասուած գումարը չգոյանայ, տուրքերու նոր յաւելում մը պիտի կատարուի, 5 առ հարիւր։

ԼՈՒՐՏԻ աւազանը մտնելով բժշկուեր է Նիսի համայնավար բժիշկներէն մէկուն գանձապահը, Լուի Օլիվարի, որուն աջ կողմը անդամալոյծ էր։ Թերթերը շարունակ մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, իր բերնէն քաղելով։

1936ԻՆ ԾՆԱԾ երիտասարդները ծառայութեան պիտի կոչուին այս տարուան վերջը։ Ուրեմն զինուորութիւնը պիտի սկսի քանի տարեկանին։

ՍԱԿԱՐԱՆ (4 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի՝ 473.000, նափոլէոն 3410, զուից. 3250, սթերլին 4210, քսան տոլարնոց 16.360։ Թղթադրամ (անպաշտօն) — Սթերլին 1045, տոլար 404, պելժ. 8.20, զուից. 97.25, փեզեթա 8.90։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր. Կ. Խաչի Բ. կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ. եւ Սեպտ. 10ի կիրակի առտուն ժամը 6.30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ. — Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՑԻ, Վ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ, ԷՔՍ ԼԷ ՊԷՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

Լ. Ղայթանճեան երեք հազար ֆրանք, Ա. Փամպուքճեան հազար, Տիկին Կիւմիւշեան հարիւր Ֆր., Գարսամեան երկու հարիւր, Հացագործեան երկու հազար, Տիկ. Զատրըճեան հինգ հարիւր Ֆր, Բրուտեան հարիւր, Փափազեան, Պետիկեան, Յ. Գարակիւլեան 500ական, Եղիազարեան երկու հարիւր, Մաֆեան, Երկանեան Հազարական, Ոսկերիչեան, Ա. Սրապեան, Մուսիքեան, Տիկին Գալանցեան, Տիկին Քնարեան 500ական, Գ. Խաչատուրեան հազար, Բարջեան 300, Ոմն 500, ոմն 200, Տիկին Ղայթանճեան հազար, Տիկին Փամպուքճեան հազար, Տիկին Քոչարեան հարիւր, Տիկին Տէկիրմէնճեան երկու հարիւր, Տիկին Սէմէրճեան 500, Տիկին Զատիկեան հազար, Տիկին Սահակեան 500, Տիկ. Վէզիրեան 500, Տիկ. Փափազեան հազար, ոմն 200, Խ. Հայրապետեան 500, Աղապապեան 200, Ամիրխանեան 500, Գօյաճեան 200, Արփիար, Գ. Զատրըճեան, Պետրոսեան հազարական ֆրանք, աճուրդէն շահող անձերուն նուէրները 3300, վերջին պահուն ղրկուած նուէրներ 1300 ֆրանք։

Շահող թիւեր. — 7 կնոջ վերարկու մը, 70 տէ դիտակ մը, 20 սէ դիտակ մը, 37 պէ երախայի բուրդէ հագուստ մը, 22 ալպոմ մը, 26 պէ ալպոմ մը, 25 պէ ալպոմ մը, 60 պէ ալպոմ մը, 54 տէ զոյգ մը կօշիկ, 42 տէ զոյգ մը կօշիկ, 73 տէ չապիկ մը, 98 տէ սուրճի ազօրիք մը։ Այս առարկաները նուիրուած են տեղացի եւ փարիզահայ առեւտրականներէ։

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյոն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Ք. սկզբնատառերով։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի։ Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռաֆայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ։

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԶԷՆՔԻ ՏԱԿ
Արձակ էջեր
Գրեց
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
Տպագրութիւն՝ Վենետիկ-Ս. Ղազար 1956
ԳԻՆ 500 ՖՐ.
Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը։

Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար։

Դիմել՝

Ets. LYDAN
21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ (վկայութիւններ Բարգէն կաթողիկոսի, Գարեգին արք. Խաչատուրեանի, Դերենիկ եպիսկ.ի եւն.)։ Տպ. Յուսաբեր, 1956, գին 25 ֆրանք։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԷՕՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Ս. Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրենակից Մխիթար Ալիքսանեանի մահուան առթիւ իր վշտակիր ընտանիքին։

× Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Զօհրապ Մուրատեան հինգ հազար Ֆր. կը նուիրեն Տ. Տուրուբերանի Հայր. Միութեան։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ։

Օրակարգ. — Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի։

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար։ Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7։

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ԾԱԽՈՒ Է

A céder matériel fabrication, marque et clientèle commerciale produit alimentaire apprecié notamment par consommateurs arméniens.

Դիմել «Յառաջ»ին Ֆրանսերէն։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
7
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI
7 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7674 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3485

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼՔ — ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

•

Սուէզի ջրանցքին վէճը մէկ երեսն է միայն ահաւոր ճակատամարտի մը, որ կը կը մղուի զանազան ձեւերով, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ :

Առաջինը կ'ուզէ թօթափել երկրորդին տիրապետութիւնը, — ռազմական, քաղաքական, տնտեսական : Կ'ուզէ դառնալ միահեծան տէրը իր երկրին, ստացուածքին եւ ճակատագրին :

Շատ բան չէ մնացած ռազմական եւ քաղաքական տիրապետութենէն :

Բազմաթիւ երկիրներ թօթափեցին օտարին լուծը, Միջին Արեւելքի մէջ, մասնաւորապէս երկրորդ աշխարհամարտէն ետք: Դարձան անկախ և գերիշխան, զանազան դաշինքներ կնքելով երէկուան տիրապետողներուն հետ :

Տարիներու թաւալման հետ, այդ համաձայնութիւններն ալ բեռ համարուեցան, ամէնուն կողմէ :

Եգիպտոս խզեց 1936ի անգլեւեգիպտական դաշինքը: Ուրիշ արաբական երկիրներ վերաքննութիւն պահանջեցին, նոր իրաւունքներ չահելու համար (Իրաք, Իրան եւայլն) :

Վերջին տարիներու ընթացքին, հոսանք մը կը նշմարուի թօթափելու տընտեսական լուծն ալ, ուրիշ խօսքով՝ զանազան մենաշնորհներ :

Արեւմուտքի վերջին դիրքերը կը կազմեն այդ մենաշնորհները, մանաւանդ քարիւղի շահագործման պայմանագիրները :

Առաջին ճեղքը բացաւ Իրան, նախաձեռնութեամբ Տոքթ. Մոսատեղի, ազգայնացնելով քարիւղի ստացական հորերը որոնք անգլիական մենաշնորհի մը վերածուած էին :

Ծանրագոյն հարուածն էր այս՝ Մեծն Բրիտանիոյ համար, թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական տեսակէտով :

Աչքերը բացուեցան, եւ Իրաք ալ վերանորոգութիւն պահանջեց, բարելաւելու համար զինակցութեան եւ մենաշնորհներու պայմանները :

Եգիպտական յեղափոխութիւնը (1952) դարձաւ ներշնչարան, խոր ազդեցութիւն ձգելով արաբական աշխարհին վրայ եւ արեւելեան ժողովուրդներուն :

Եւ այսօր ամբողջ արաբական աշխարհը դիրք բռնած է Արեւմուտքի դէմ, առանց միացեալ ճակատ կազմելու, բառին իրական իմաստով :

Գաղտնիք չէ որ բոլորովին տարբեր ուղղութեանց կը հետեւին մասնաւորապէս Եգիպտոս եւ Իրաք :

Առաջինը միշտ կը մերժէ յարիլ որեւէ խմբակցութեան, պահելու համար իր գործելու ազատութիւնը՝ միջազգային ընդհարումներու առթիւ :

Երկրորդը անդամ է Պաղտատի Ուխտին (Անգլիա, Թուրքիա, Իրան, Փաքիստան), որ կը կազմէ Ատլանտեան դաշինքին ուրիշ մէկ օղակը :

Սուէզի վէճին ծագումէն ի վեր, Լիբանան, Սուրիա եւ Սէուտի Արաբիա եւս դարձած են պահանջկոտ, տարեկան օգուտը քաղելու համար նաւթուղիներէն եւ քարիւղէն :

Այս ծաւալուն ալեկոծութեան ընթացքին, յամրաբար իր ցանցերը փռեց Խ. Միութիւնը, տնտեսական պատուիրակութիւններ, մասնագէտներ եւ գործակալներ ղրկելով Միջին Արեւելք, այցելութեան հրաւէրներ ուղղելով, եւ ի վերջոյ … զէնք եւ ռազմանիւթ ճարելով : Առաջին առթիւ՝ Եգիպտոսի:

Հետզհետէ ընդարձակելով իր թափանցումը եւ միշտ նոր խայծեր առաջարկելով, Մոսկուան այսօր դարձեր է տեսակ մը ուղեցոյց՝ Միջին Արեւելքի մէջ :

Միեւնոյն առեն նոր փոսեր կը բանայ Արեւմուտքի առջեւ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ՃԱՄԲԱ՞Յ ՄԸ ԹԷ ԽՋՈՒՄ

•

ԳՆԴ. ՆԱՍԸՐ ՅԱՅՏՆԵՐ Է ԻՐ ԿԱՐԾԻՔԸ

Եգիպտոսէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, գնդ. Նասըր Հինգերու յանձնախումբին պարզած է իր ծրագիրը՝ Սուէզի ջրանցքին համար առաջարկուած հակակշռի մասին: Գնդապետին եւ յանձնախումբին չորրորդ խօսակցութիւնը տեւեց մէկուկէս ժամ, յետոյ սեղան մը սարքուեցաւ ի պատիւ հիւրերուն :

Ինչպէս բոլոր խօսակցութիւնները, Եգիպտոսի ծրագրին մանրամասնութիւններն ալ գաղտնի կը պահուին: Միայն կը հաստատուի թէ յանձնախումբը սկսած է քննել Եգիպտոսի ծրագիրը եւ թէ խօսակցութիւնները պիտի վերսկսին, երբ քննութիւնը վերջանայ: Երէկ նոր տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենար Հինգերու յանձնախումբին եւ գնդ. Նասրի միջեւ: Առ այժմ նպաստաւոր կը համարուի մթնոլորտը: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ թշնամական կամ կրքոտ խօսքեր չեն արտասանուած, խօսակցութեանց ընթացքին, եւ թէ գնդ. Նասըր տրամադիր է աւելի միջազգային հանգամանք մը տալու ջրանցքին, ամբողջովին եգիպտական համարելով հանդերձ զայն ·

Բայց եւ այնպէս, յոռետեսութիւն կը տիրէ մասնաւորապէս ֆրանսական եւ անգլիական շրջանակներու մէջ, խօսակցութեանց ելքի մասին : Շատ մը Ֆրանսացիներ հեռացած են Եգիպտոսէն, եւ վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն ամբոխային տրամադրութեանց մասին: Իսկ անգլ. դեսպանատան պաշտօնեաներու վեց ընտանիքներ, 14 կին եւ մանուկներ, ճամբայ ելան առջի օր, իրենց երկիրը վերադառնալու համար :

Փարիզեան թերթերու թղթակիցները ոռ հասարակ յոռետես են : Անոնց տեղեկութեանց համաձայն, չորրորդ խօսակցութիւնը անելի մը յանգած է: Երկու կողմերը իրենց տեսակէտները յայտնած են առանց որոշ եզրակացութեան մը յանգելու : Միւս կողմէ եգիպտական մամուլը կը շարունակէ ազդարարութիւններ ուղղել: Կարեւոր թերթ մը, «Ալ Շաապ», կը գրէ.— «Նասըր պիտի լսէ Հինգերու յանձնախումբին բակլիքները, բայց եթէ 18 պետութիւնները պնդեն ջրանցքին միջազգայնացման մասին, «Լերթաք բարով» պիտի ըսէ ժպտագին եւ շնորհակալութիւն պիտի յայտնէ յանձնախումբին որ նեղութիւն կրած են Գահիրէ գալով եւ Լոնտոն վերադառնալով »:

Միւս թերթերն ալ բուռն լեզու մը կը գործածեն մասնաւորապէս Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ: «Ալ Ախպար» կը գրէ · «Կարելի չէ ըսել թէ երկու կառավարութիւններէն ո՛րը աւելի բթամիտ է : Նախապէս անգլիականն էր, այժմ ֆրանսականն է, որուն բթամտութիւնը կը կեդրոնանայ Փինոյի մէջ»:

Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, կը յուսայ իր պաշտօնը լրացնել մինչեւ շաբթու վերջ, իր տեղեկագիրը ղրկելով Լոնտոն: Յանձնախումբը ամէն միջոց պիտի փորձէ, ոչ թէ վերջնական ելք մը գտնելու, այլ ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգելու համար այն սկզբունքներու մասին որոնց հիման վրայ կարելի է լուծել վէճը :

× Եգիպտոսէն Մարսէյլ հասած Ֆրանսացիներ կ'ըսեն թէ խռովութեանց վախը կը սաստկանայ, մանաւանդ որ բնիկներէն շատեր զինուած են, իսկ անգործութիւնը կը ծաւալի: Մասնագէտի մը կարծիքով, նաւարկութիւնը մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի մէկ ամիսէն, երբ մշուշը ծածկէ ջրանցքը :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՕԾՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԶԱՐԵՀ Ա.Ի ԵՐԴՈՒՄԸ ԵՒ ՔԱՐՈԶԸ

(Շար. երէկուան թիւէն)

Ս. Պատարագը շարունակուեցաւ մինչեւ «Զի ողորմած եւ մարդասէր ես Աստուած գոլով» աղօթքը, երբ ընտրեալ Հայրապետը եկաւ ծունկի եւ արտասանեց հետեւեալ ուխտագիրը առաջի Ս. Սեղանի եւ ժողովրդեան :

« Զարեհ Ծառայ Քրիստոսի եւ եպիսկոպոս վիճակին Բերիոյ, միաբան սրբոյ ուխտիս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ համօրէն ազգիս Հայոց Կիլիկիոյ՝ կոչեցեալ յԱթոռ կաթողիկոսութեան Ամենայն Հայոց Կիլիկիոյ, ապաւինեալ յօգնականութիւն շնորհաց Բարձրելոյն՝ խոստանամ եւ ուխտեմ առաջի սուրբ Նշանացս, յանձն առնուլ զպաշտօնս զայս Նուիրապետութեան Հայաստանեայցս Եկեղեցւոյ եւ բոլորապտուղ նուիրմամբ ընծայել զանձն իմ յանվթար կատարումն աստուածադիր օրինաց եւ Կաթողիկոսական պարտուց եւ առաջնորդել ազգս Հայոց ըստ ուղղափառ վարդապետութեան Քրիստոսական կրօնից, ըստ մերոյս Եկեղեցւոյ դաւանութեան եւ ըստ Հայրապետական կարգաց եւ կանոնաց Աստուածպաշտութեան, անստերիւր եւ անխոտոր ընթանալով յամենայնի ընդ լուսաշաւիղ հետս գնացից արժանաժառանգ յաջորդաց սրբոցառաքելոց Թադէոսի եւ Բարթուղիմէոսի եւ սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի երկրորդ Լուսաւորչի գլուխ պահպանութեամբ իրաւանց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռոյս Հայաստանեայցս »:

Նախքան օծում՝ զանազան աղօթքներէ եւ մաղթանքներէ ետք, որոնց ներկայ եղաւ նաեւ (ի չարս Գեր. Խորէն եւ Ղեւոնդ սրբազաններու) Ուղղափառ Ասորիներու Պատրիարքի ներկայացուցիչ. Պէյրութի եւ Դամասկոսի մետրոպոլիտ գեր. Մար Սեւերիոս եպիսկոպոս, երեք եպիսկոպոսները դրին իրենց ձեռքերը ընտրեալ Հայրապետի գլխուն վրայ եւ ըսին ·

— « Մեք դնեմք ձեռս ի վերայ եւ ամենեքեան աղօթս արարէք զի արժանաւոր լիցի սա Առաքելական Աթոռոյս անարատ պահել առաջի Աստուծոյ »:

Աղօթքներու, ընթերցուածներու, Աւետարանի ընթերցումէն եւ Ողջոյնէ ետք, տեղի ունեցաւ օծման յուզիչ եւ տպաւորիչ հանդէսը, որմէ ետք ոսկեթել ապիտակ քողով ծածկուեցաւ օծեալ Կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի գլուխը :

Ծափածաւալ բազմութիւնը զոր յուզումով եւ փղձկումով ականատես եղաւ օծման, եւ ականջալուր՝ հոգեպարար երգերուն եւ աղօթքներուն :

Ապա, պատարագը շարունակուեցաւ նոյն պատուով: Ներդաշնակութեամբ, բազմաձայն, եւ ղեկավարութեամբ Հոգ. Տ. Սահակ արդ.ի :

Նախ քան Հայր Մեր, Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս հետեւեալ կոչը ուղղեց հայ ժողովուրդին .—

«ՈՂՋՈՅՆ ԿԸ ԲԱԺՆԷ ՄԵԶ ԻՐԱՐՄԷ»

Ցանուն Հօր, եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ ,

Առաջի Աստուծոյ, եւ մեր պատուական ժողովուրդի ներկայութեան, կատարելէ ետք ուխտս կաթողիկոսութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, առաջին արտայայտութիւնս պիտի ըլլայ աղօթել առ Աստուած, որպէս զի իմ այս նոր պաշտօնիս մէջ ինծի տայ անսահման համբերութիւն,— որովհետեւ միզմէ՝ մարդոցմէ աւելի՝ Ինքը տեղեակ է այն դժուարութեանց, որոնք իր հօտին առաջնորդութեան առթիւ մերն են :

Ամենագէտն Աստուած, Դուն որ ամէնէն աւելի գիտես սրտին խորերը քննել, դուն որ ամէնէն աւելի կը հասկնաս մեր տկարութիւնները, տուր ինծի ուժ եւ համբերութիւն, որոնց հետ նաեւ կարողութիւն և զօրութիւն, որպէսզի կարենամ անսայթաք կատարել հովուապետութիւնը, զոր ազգը վստահեցաւ ինծի, դժուարին պայմաններու մէջ, — պայմաններ որոնց յաղթահարել մարդկօրէն անկարելի է :

Ո՛վ Տէր, առաջին աղօթքս քեզի է, բռնէ ձեռքէս եւ առաջնորդէ զիս ուղիղ ճամբու մէջ, որպէսզի կարենամ իմ կարգիս առաջնորդել բազմաչարչար Հայ. Եկեղեցւոյ զաւակները :

Ո՛վ Տէր, քու աստուածային իմաստութիւնդ եւ խաղաղամտութիւնդ կաթեցուր մեզմէ իւրաքանչիւրին սրտին եւ հոգիին մէջ, որպէսզի այս աշխարհի վրայ կարենանք ապրիլ եւ արժանի ըլլալ քու թագաւորութեանդ եւ հանդերձեալ կեանքիդ

Առանց քու ուժիդ, իմաստութեանդ եւ աստուածային համբերութենէդ մասնիկ մը՝ դժուար թէ այժմու պայմաններու մէջ կարելի ըլլայ ապահով եւ անսայթաք ընթանալ: Կը տեսնես մեր կացութիւնը, գիտես մեր ներկան եւ մեր ապագան : Այսօր, իմ խոնարհ անձս եւ իմ ժողովուրդս կը յանձնեմ քու խնամքիդ եւ պահպանութեանդ՝ իբրեւ ընտրելագոյններէն մէկը բոլոր ժողովուրդներուն :

Երկրորդ խօսքս քեզի է, հայ ժողովուրդ, Հայ. Եկեղեցւոյ բոլո՛ր զաւակներ, — նո՛յն անցեալին, նո՛յն ներկային եւ նո՛յն ապագային սահմանեալ զաւակներ: Պաշտօնական այս առթիւ, Աստուծոյ յանձնելէ ետք զիս եւ ձեզ, իմ պատուէրս եւ մաղթանքս է քեզի, սիրել հասկնալ գիրար: Հայ. Եկեղեցւոյ նոյն միւռոնով մկրտուած բոլոր զաւակներ,— սիրեցէ՛ք զիրար, որովհետեւ առանց քրիստոնէական ըմբռնումի եւ քրիստոնէական գործնական կեանքի, մեր ապրումները թերի են, մեր կեանքը՝ դժուար, եւ մեր ապագան՝ մութ :

Եկեղեցւոյ, քրիստոնէութեան եւ մարդկութեան կեանքի ըմբռնումը հիմնուած է սիրոյ վրայ. սիրեցէ՛ք զիրար, յանուն մեր նահատակներուն եւ հայրապետներուն: Ոչինչ կը բաժնէ մեզ իրարմէ : Մտածողութեանց տարբերութիւններ կրնան ըլլալ, սակայն մեր անցեալը, ներկան եւ ապագան նո՛յնն է ·

Ալեկոծեցանք եւ փոթորկեցանք, բայց տակաւին չխաղաղեցանք: Կոչ կ'ուղղեմ ձեզի, Հայ. Եկեղեցւոյ եւ Հայ Ազգի զաղափարին արժանի ըլլալու, որպէսզի կարենանք մեր անհատական եւ հաւաքական պատասխանատուութիւնները արժանաւորապէս գործի վերածել :

Այո՛, պէտք չէր որ անդրադառնայի այս կացութեան, եւ սակայն կ'ուզէի հանդամանօրէն եւ կրկին կոչ ուղղել՝ միանալու Հայ. Եկեղեցւոյ կամարներուն եւ այս Աթոռի հովանիին ներքեւ՝ մեր բոլոր նպատակներու լրիւ կատարման համար: Ոչ ոք կրնայ մտածել թէ այսօրուան անհասկացողութիւնները յաւիտենական են: Իմ կողմէ եւ այս Աթոռին կողմէ կը յայտնեմ՝ թէ մեր սրտերը բաց են դարձեալ — ինչպէս բաց եղան միշտ — բոլորին առջեւ եւ բոլորին համար :

Այս Աթոռը պիտի պահպանենք իբրեւ սրբազան աւանդ, իբրեւ հոգեչահ եւ բարոյական անկապտելի ժառանգութիւն, — անխախտ եւ միշտ բարձր :

Սրտագին կոչ՝ բոլորին, որպէսզի մոռնան անցեալը, տարակարծութիւնները, թիւրիմացութիւնները եւ մանաւանդ անձնականութիւնները, եւ գան իրեց հոգեկան տունը, հոն խաղաղ եւ հանդարտ սրտով ապրելու համար :

Աղօթքս է առ Աստուած՝ որպէս զի տա՛յ իր խաղաղութիւնը մեր ժողովուր-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

1956 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2

●

(ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՕԾՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Այս Թուականին, 1956 Սեպտեմբեր 2, մեզի համար — եւ կիլիկեան Թեմերու հայութեան ջախջախիչ մեծամասնութեան համար — վերջ կը գտնէ արուեստական — օրէն ստեղծուած «տագնապ» մը, որ գոյութեան իրաւունք չունէր։

Արդարեւ, 1956 Փետրուար 20ին պէտք է դադրած ըլլար այդ «տագնապ»ը եւ վերջ գտած՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս. ընտրութեան շուրջ մղուած պայքարը։

Այսպէս չեղաւ սակայն։

Պայքարը շարունակուեցաւ — եւ դեռ կը շարունակուի — այդ ընտրութեան դէմ, հովանաւորութեամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին։

Մենք ուզեցինք, որ մեր Հովուապետը կողմ չըլլար, այլ պահէր Մայր Աթոռի բարոյական հեղինակութիւնը։ Եթէ չենք սխալիր, ամէն ջիջում կատարուեցաւ անեղծ պահելու համար այս հեղինակութիւնը եւ փրկելու՝ եթէ ոչ Ամենայն Հայոց Հայրապետին, գոնէ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան վարկը։

Ամէն ջանք ղուր անցաւ։ Համաձայնութեան եզր մը գտնելու փորձերուն ձախողանքէն տուժեցին

Ա) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը։

Բ) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը։

Գ) Հայց. Եկեղեցւոյ միասնականութիւնը։

Դ) Հայ ժողովուրդին վայելած բարի համբաւը յաչս օտարներու։

Ե) Եպիսկոպոսական դասը՝ իր ստուար մեծամասնութեան մէջ։

Իսկ ի՞նչ շահեցաւ մեր ժողովուրդը — ՈՉԻՆՉ.

Հակառակորդ կողմը իր բոլոր փամփուշտները պարպեց. այլեւս ո՛չ ըսելիք ունի, ո՛չ ընելիք։ Բայց եթէ այն կարծիքին է միշտ, որ ըսելիք եւ ընելիք բան մը ունի դեռ, պէտք է նախ համոզուի, վերջնապէս եւ ընդմիշտ համոզուի, թէ արդիւնքը պիտի ըլլայ այն, ինչ որ եղաւ մինչեւ հիմա։

Կիլիկեան Թեմերու երկու հարիւր հազար հայ «հայրենակիցներէն» ՀԱՐԻՒՐ ՎԱԹՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐԻՆ ձայնը, քուէն եւ վստահութիւնը կը վայելէ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը.

Այս ամբողջ անգամ մը եւս ապացուց- [illegible] մեր կարծիքին ու համոզումին ընտ- [illegible] եւ օծումի մասին

Ընտրութիւն՝ այս կը նշանակէ ժողովուրդ

Օծում՝ այս կը նշանակէ եպիսկոպոսական դաս

Ժողովուրդը կատարեց իր պարտքը՝ Աթոռակալ մը ընտրելով Կիլիկեան Թափուր Աթոռին համար։ Իր պարտքը կատարելով լիովին եւ յամենայնի՝ ան ըսաւ կամ ըսել ուզեց եպիսկոպոսական դասուն.— Ես ընտրեցի, քեզի կը մնայ օծել։

Այս յիշեցումը հասաւ եպիսկոպոսական դասու ականջին, բայց չհասաւ սրտին։ Չհասաւ նոյնիսկ մաքին։ Եպիսկոպոսական դասը ՉԿԱՏԱՐԵՑ իր պարտքը, դասալիք եղաւ, մեղանչեց Աստուծոյ, Սահմանադրութեան եւ իր կոչումին դէմ։

Եպիսկոպոս. դասը 10, 12 կամ 24 հոգի, բառ կամ բանալ ուզեց հարիւր վաթսուն հազար Հայերուն.— Մենք ունինք կ'արժենք, բան դուք բոլորդ միասին. Մեր ձայնն է «բազմաց ձայն»ը եւ ոչ թէ ձեր ձայնը։

Ասիկա պարզ մեղանչում մը չէ, այլ բարդ մեղանչում մըն է, դրեթէ ուրացում մըն է։

Այսպէս է, որ 10, 12 կամ 24 եպիսկոպոսներ ըմբոստացան ոչ թէ Կաթողիկոսին, ոչ թէ Կաթողիկոս. Տեղապահին, ոչ թէ Կեդր. Վարչութեան, այլ ըմբոստացան ՀԱՐԻՒՐ ՎԱԹՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐ հոգի հաշուող կիլիկեան հայ ժողովուրդին դէմ։

Այս ժողովուրդին կը մնայ հիմա իր խօսքը ըսել ըմբոստ եպիսկոպոսներուն, համաձայն Ազգ. Սահմանադրութեան, Հայ. Եկեղեցիի օրէնքներուն եւ աւանդութեանց։

Մենք դեռ մինչեւ հիմա չկրցանք հասկնալ, թէ ինչպէս կ'ըլլայ, որ 10, 12 կամ 24 եպիսկոպոսներ կը համարձակին ազգէն ՎԵՐ նկատել իրենք զիրենք եւ, իրենց այս արարքը համարելով ... «սահմանադրական», դասալիք կ'ըլլան, չեն կատարեր իրենց պարտքը եւ կը մերժեն օծել հարիւր վաթսուն հազար Հայերու կողմէ ընտրուած Կաթողիկոսը։

Կաթողիկոս ըլլալու համար մէկ պայման կայ — ԸՆՏՐՈՒԻԼ։

Երկրորդ պայման չկայ։

Չկայ նաեւ երրորդ պայման։

Արդ, այս մէկ պայմանը յարգուա՞ծ է։ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ընտրուա՞ծ է թէ նշանակուած է։

Համայն Հայաշխարհի մէջ չկայ մէկ հատիկ մարդ, — «համախմբական»ներն ալ միասին հաշուելով, — որ կարենայ ըսել, թէ ոչ, Կաթողիկոսը ընտրուած չէ, այլ նշանակուած է։

Ամէնքը կը վկայեն, բարձրաձայն կամ մեղմաձայն կը վկայեն, թէ կաթողիկոս ըլլալու նախապայմանը յարգուած է բառ ձեւի եւ բառ էութեան։

Հապա օծո՞ւմը, — պիտի առարկեն անոնք, որ ամէն ինչ ըրին ձախողեցնելու համար այս ծիսակատարութիւնը եւ դայն դարձնելու նախապայման։ Անոնք բսին կամ ըսել ուզեցին.— Կաթողիկոս ըլլալու նախապայմանը ո՛չ թէ ԸՆՏՐՈՒԻԼՆ է, այլ ՕԾՈՒԻԼՆ է։ Այսինքն ոեւէ եպիսկոպոս կրնայ չընտրուիլ, բայց կրնայ օծուիլ եւ դառնալ ... Կաթողիկոս

Եւ այս անհեթեթութեան անունը դրին Սահմանադրութիւն, Հայ. Եկեղեցւոյ օրէնք, սրբազան աւանդութիւն։

Ձհարցնենք, թէ ո՞վ օծեց մեր առաջին Հայրապետը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, քանի որ իր օրերուն հայ եպիսկոպոսներ չկային զինք կաթողիկոս օծելու համար։ Բայց հարցնենք «համախմբական կոչուած գերապատիւներուն եւ պարոններուն.— Ոչ թէ 10, 12 կամ 24, այլ 124 եպիսկոպոսներ կրնա՞ն Կաթողիկոս օծել մէկը, որ ԸՆՏՐՈՒԱԾ ՉԷ։

Ոչ, — կ'ըսենք մենք։ Այո, — կ'ըսէ «Համախմբում»ը։

Կրնա՞յ եպիսկոպոս մը, ոչ թէ երկու կամ երեք, այլ միակ եպիսկոպոս մը Կաթողիկոս օծել մէկը, որ ԸՆՏՐՈՒԱԾ է։

Այո, — կ'ըսենք մենք։ Ոչ,—կ'ըսէ «Համախմբում»ը, որ գիտէ, թէ եպիսկոպոսական դասը դաւաճանած է իր կոչումին եւ ինքզինք ազգէն վեր դասած է։

... Կ'ուզէինք ջերմ խօսք մը ըսել այս առիթով թէ 160 հազարին, թէ ԸՆՏՐԵԱԼ Կաթողիկոսին, թէ Կաթողիկոս. Տեղապահ քաջարի Խորէն Եպիս.-ին, թէ Կիպրոսի աննահանջ առաջնորդ Ղեւոնդ Եպիս.-ին, թէ իրենց մեծ ու փոքր գործակիցներուն եւ ուխտակիցներուն, որոնք հոգեկան արիութեան օրինակը տուին մեզի։

Եւ եթէ այսչափը չըլլայ այնքան ջերմ, որքան պիտի ուզէինք, որ ըլլար, կրնանք ըսել տակաւին.— Ըրէք այնպէս, որ հակառակորդը ամչնայ եւ վար նայի։

Ոչ թէ ծուռ նայի, այլ վար նայի։

Այսքանը կը բաւէ մեզի, ինչպէս իրենց համար ալ։

Կիլիկեան Թեմերու հարիւր վաթսուն հազար հայրենակիցներ, մենք հպարտ ենք ձեզմով։

Կիլիկեան Աթոռի Շնորհապարդ Հայրապետ, Զարեհ սրբազան, եւ ուխտակիցներ, պիտի չմոռնանք այն դասը, զոր տուիք մեզի՝ երկմտողներուս, ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ համարելով միշտ բարձրագոյն արժէք, քան փառքը։

Շնորհաւո՛ր ըլլայ։

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐի)

ՊՏՈՅՏՆԵՐ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

●

(Դ. եւ վերջին մաս)

Ազոլոյէն անկուշտ մեկնելով կ'այցելենք Ս. Զենոնի մէջտեղի գիւղը Փոսանիո ... ծննդավայր Անդոնիօ Քանովա (1757–1822) քանդակագործ - նկարչին, որ հակառակ իրեն ընծայուած պատիւներուն եւ փառքերուն, միշտ մնալով երախտապարտ մէկ գաւակն իր գիւղին հոն կանգնեց տաճար մը ինքնատիպ, գրաւիչ եւ ուժեղ մուրճով քանդակուած։ Տաճարէն ներս, ինչ որ կայ իբրեւ արուեստի գործ, մարմարի վրայ, պղինձի վրայ եւ իւղանկարի կը պատկանին Քանովային։ Հրապուրեց մեզ իր «Հայր Աստուած» իւղանկարը, յետոյ պղինձէ «Յիսուս խաչէն վար առնուած» իսկական գլուխ գործոց մը կամքի, համբերութեան, ուշադրութեան եւ ճշգութեան։

Այս գիւղէն կ'ուղղուինք դէպի Ս. Զենոն, ուր կը սպասէին մեզ Մխիթարեան հայրերը, հաւաքուած վանքին ընդհ. Աթոռակալ Հ. Քերոբէ Զրաքեանին շուրջ։ Ալեւոր բայց աշխոյժ հակառակ իր 82 պատկառելի տարիներուն։ Ս. Զենոնի կալուածը վանքի արեգաներուն ամարանոցն է, գնուած 60 տարի առաջ Կիւրեղեան Աբրահօր կողմէ, հայասէր կոմսուհի Ալպրիցիէն 39.000 լիրէթի։ Պարտէզէն անցած պահուն, տեսանք պուրակին մէջ մեր վաղուան արեգաները վազվռուն, գրօսանքի առեն, իրենց Ֆրանսացի ուսուցիչին հետ վազվզելու վրայ։

Հ. Քերոբէ ժպտուն դէմքով, մեր բոլորին բարեկալուստ մաղթելէ վերջ բսաւ. — «Երբ Փարիզ էի 1928ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանին բացման առթիւ, վերադարձիս տեսայ Մարսիլիոյ գաղութը, հայկական հոծ կեդրոն մը, ու խորհեցայ պահ մը, թէ մենք Թերեւս յաջողինք մօտաւոր ապագային, հոն բանալ վարժարան մը, մեր ազգին զաւակներուն հայեցի կրթութեան եւ դաստիարակութեանը համար»։

Ուխտաւորներուն կողմէ սրտագին խօսքեր ուղղեց Զէրտի Ապաճեան։

Հիւրասիրուեցանք աւանդական օշարակներով, անուշեղէններով։ Պտտեցանք մայր շէնքին եռեւի բլուրները, ու՛ր խտալացի զինուորները խրամատներ փորած էին կասեցնելու համար աւստր. բանակին յառաջխաղացումը 1914ի ընդհանուր պատերազմի ընթացքին, լստ աւանդութեան մը Նափոլէոն Պոնափարթ, անգամ մը հեծած իշուկի մը վրայ շրջած է Ազոլոյ եւ Ս. Զենոնի բոլոր բլուրները, զինուորական դիրքերը ուսումնասիրելով։ Մատրան մէջ, հետաքրքրութեամբ դիտեցինք Հայր Անդրէասի խորանը, եւ Գրիգոր Լուսաւորչի իւղանկարը՝ յօրինուած՝ Նոյն Պուրտինեոն նկարչին կողմէ։

Երբ այցելուն Վենետիկ կը հասնի, ըստիպուած է թէ զբօսնուլ, թէ զարգանալ, ինչ որ ըրինք, նաեւ մենք՝ այցելելով աշխարհահռչակ Տոժերու պալատը։ Վիթխարի շէնք մը, որուն աջ ճակատը դէպի լճակին ուղղահայեաց, գոթական եւ վենետիկեան ոճերով կառուցուած, հաւանաբար ԺԴ. դարուն։ Ձախակողմեան ճակատը որ կը նայի դէպի Ս. Մարկոսի փոքրիկ հրապարակը կառուցուած է 1365ին։ Լճակին վրայ նայող ճակատը կառուցուած է 1404ին. Երկու ճակատները ունին կեդրոնական պատշգամներ որոնց մէկուն վրայ կ'իշխէ «Արդարութեան» արձանը։ Պալատին բոլոր կամարները, սիւները, պատուհանները զարդարուած են դիցաբանական մոթիֆներով, պատմական դէպքերով եւ դէմքերով, սուրբերով, կենդանիներով, մանչերով, պտուղներով եւն.։

Վենետիկի հանրապետութիւնը իր փառքի շրջանին իշխած է Աւստրիականի ա-

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

Եւ սակայն եթէ ուրիշ մը խորհուրդին առարկան դառնալով այդ մէկը բոլորովին իրմով զբաղեցնելը ինքնին իմաստալից է, ապա ուրեմն Մարճորին կրնար հիմնովին գոհանալ՝ վասնզի անշուշտ որ յաջողած էր Ուիլը իրմով կլանելով՝ արմատապէս փոփոխութեան ենթարկել անոր միօրինակ կեանքը։ Ուիլ վայրկեանի մը համար անգամ չէր կրնար մտահան ընել զինքը։ Գետակին մօտ կը նստէր, ձուկերուն պտոյտը կը դիտէր, ծզտուտ մէջերուն կը նայէր, առանձինն կը թափառէր արեւմարի ծիրանեգոյն պահուն, մինչ ագռաւները կը կանչային անտառներուն մէջ։ Առաւօտուն կ'ելլէր կանուխ, կը դիտէր այգաբացը, եւ արշալոյսին անուշ հպումը՝ լեռներու կատարներուն։ Եւ միշտ հարց կուտար ինքնիրեն թէ այդ ինչպէ՞ս էր պատահեր, որ ցարդ չէր նշմարած այս բոլորին չքնաղագեղ եւ դիւթիչ թովչանքը։ Մի՞թէ առաջին անգամն էր, որ կը տեսնէր զանոնք։ Իր սեփական ջաղացքին անիւն իսկ տարբեր, քնքո՛յշ ձայն մը կը հանէր հիմա, զեփիւռը բոլորովին տարբեր բաներ կը մրմնջէր իրեն, հանելով ծառերու թաւուտքէն, եւ կախարդանքով կը լնուր իր գերերջանիկ սիրտը։ Ամէնէն հրաշալի խորհուրդներով կը պարուրուէր իր էութիւնը, հակառակ անոր, որ ո՛չ մէկ ճիգ կ'ընէր այդ խորհուրդները կեանքի կոչելու համար։ Երջանկութենէն չէր կրնար քնանալ գիշերները, եւ առանց Մարճորիի ներկայութեան, կը զգար անսահման անհանդարտութիւն մը։ Այս բոլորով հանդերձ սակայն, զայն փնտռելէ աւելի՝ կը խուսափէր աղջիկէն...։

Օր մը, երբ առանձին կատարած մէկ պտոյտէն տուն դարձին, տեսաւ որ Մարճորին ծաղիկ կը քաղէր պարտէզէն, մօտեցաւ անոր եւ ըսաւ.

— Շա՞տ կը սիրէք ծաղիկները։

— Իսկապէս որ շատ կը սիրեմ, դուք ալ կը սիրէ՞ք, հարցուց Մարճորի։

— Չէ, շատ չեմ սիրեր, պատասխանեց Ուիլ, իրենց ցօղունին վրայ աւելի գեղեցիկ կ'երեւին, չէ՞։

— Սակայն ես կը փափաքիմ որ իմս ըլլան, գրկի՛մ զանոնք այսպէս՝ սրտիս մօտիկ, եւ տանիմ սենեակս։ Զիս փոքրութեան կը մտնեն այսպէս՝ պարտէզին մէջ։ Կարծես ինծի կ'ըսեն. «Մօտեցիր, մեզի բանիկ մը ըրէ»։ Սակայն անմիջապէս որ կտրեմ եւ մէկդի դնեմ, կը դադրի կարծես իրենց կախարդանքը եւ զիրենք կրնամ դիտել հանդարտ սրտով։

— Դուք կ'ուզէք տէր դառնալ անոնց, որպէսզի այլեւս անոնց մասին մտահոգուելու պէտք չունենաք։ Ձեր ըրածը ոսկի ածող բադը մէկ անգամէն սպաննելու պէս բան մըն է։ Ես ալ ձեզի պէս կը մտածէի երբ մանուկ էի։ Բայց տարբեր կը մտածեմ հիմա։ Եւ եթէ մարդիկ խորհիլ գիտնային, կ'ընէին ինծի պէս՝ դուք ալ ձեր ծաղիկները կը ձգէիք հանգիստ, առանց քաղելու զանոնք։

Այս խօսքերէն վերջ Ուիլ «Տէ՛ր Աստուած» աղաղակեց։ Աղջիկը հարցուց թէ ի՞նչ ունէր՝ որ այդպէս կը հառաչէր։ Սակայն Ուիլ չլսելու զարկաւ ու առաւ քալեց տուն, դէմքին վրայ ծաղրական արտայայտութեամբ մը։

Ծաշի առեն Ուիլ մնացած էր լուռ։

Եւ երբ երեւցան աստղերը, Ուիլ ժամերով վեր–վար քալեց բակին ու պարտէզին մէջ։ Մարճորիի սենեակի պատուհանէն դեռ լոյս կ'երեւէր՝ խորակապոյտ լեռներու եւ արծաթ աստղալոյսի աշխարհի մը մէջ՝ նարնջագոյն փոքրիկ քառանկիւն մը։ Ուիլի միտքը ամբողջ կը յածէր այդ պատուհանին շուրջ։ Սակայն իր մտածումները սիրահար մարդու մտածումներ չէին այլեւս։

— Ինք սենեակին մէջն է, բայց ահա աստղերն ալ երկնքին մէջ են՝ օրհնեա՛լ ըլլան երկու՛քն ալ...։ Աստղերն ալ, Մարճորին ալ՝ շա՛տ լաւ ազդեցութիւն կը գործէին իր վրայ, խոր գոհունակութիւն պատճառելով իրեն։ Աւելի ի՞նչ կրնար պահանջել՝ երկուքէն։ Գիրուկ երիտասարդը եւ իր խրատները ա՛յնքան տպաւորած էին զինքը, որ գլուխը ետեւ ծռելով եւ ձեռները բերնին տանելով ունեցած ձայնով պոռաց երկնքի անհամար աստղերուն։ Գլխուն ձգտուած դիրքէ՞ն, թէ՝ ձայնին անօրինակ ճիգէն, այնպէս եկաւ իրեն՝ թէ աստղերը բոցէական բախումով մը ընդհարեցան իրարու եւ երկինքը ողողուեցաւ իրար ընդելուզուած աստղալոյսերով։ Նոյն վայրկեանին, աղջկան պատուհանին փեղկը բացուեցաւ ու փակուեցաւ վերստին։ Բարձրաձայն խնդաց Ուիլ։ «Թէ՛ մէկը, թէ՛ միւսը՝ աստղերը կը դողդղան եւ փեղկերը կը բացուին, վկայ է Աստուած՝ թէ ի՛նչ նշանաւոր կախարդ եմ ես...։ Մի՞թէ յիմար մէկը կարող է այսպիսի գործ տեսնել։ Չէ՞ որ յիմար որ ըլլայի՝ չէի գիտնար ընելիքս...»։ Կ'ըսէր Ուիլ ինքնիրեն եւ քիչ անց կը մտնէր անկողին, ինքնիրեն խնդալով եւ ըսելով՝ «Երանի՛ թէ խենդ ըլլայի...»։

(7 – Շար.)

Թարգմ. Ս. ԱՃՃԵԱՆ

փերէն մինչեւ Մակեդոնիա, Մորէա, Ալպանիա, Տալմացիա, իսկ հանրապետութիւնը տեւած է 11 դար: Զայն վարած են 120 տոժեր, որոնց առաջինն է եղած՝ Անաժեսթօ, 697ին, իսկ վերջինը՝ Լուդովիկ Մանէն՝ իշխած մինչեւ 12 Մայիս 1797, տեղի տալով յեղափոխութեան:

Բորտոններու լքուած կղզիին վրայ Սեբաստիացի Հայուն՝ հոս հաստատուիլն արտօնող տոժն է եղած՝ Ալվիզէ Մոչենիգօ երկրորդ.

Մտնենք պալատէն ներս, ասիկա գործը չէ մէկ հանճարի մը լոյսին կամ արտակարգ պոռթկումին, որովհետեւ անոր յարդարումին, զարդարումին, գեղեցկութեան եւ ճոխութեան, իրենց ճարտար աշխատանքին բաժինն են բերած աւելի քան 90 արուեստագէտներ, որոնց 60ը եղած են նկարիչներ, 16ը՝ քանդակագործներ, տասը ճարտարապետներ, երկու աշխարհագէտներ եւ երկու զինագործներ:

Ասոնց 85ը Իտալացի, մին՝ Յոյն՝ Անտոնիօ Վասիլաքի, նկարիչ, մէկ Ֆրանսացի՝ Հէքլէր, նկարիչ, երեք Ֆլաման, որոնց մէկուն անունն է, Մեթսիս Քինթինօ (որ կը կոչուի նաեւ Մասիս) թերեւս հայազգի....:

Դէպի ներս պալատին դուռը, (որ կը կոչուի նաեւ «թուղթերու դուռը» ժամանակին պաշտօնական թուղթերը, ազդարարութիւնները այս դրան վրայ զետեղուած ըլլալով), 14րդ դարու գոթական վենետիկեան արուեստին հազուագիւտ նմոյշներէն մին, կառուցուած 1442ին, որուն վերեւը կը տեսնուի Ս. Մարկոսի արձանը եւ առիւծը: Ներքին բակը, Ֆոսկարի կամարը, Հսկաներու սանդուխը ատարտած՝ աննման Ռիձձոյէն, պէնքերու սրահը, ձիու վրայ Կաթթամելաթայ զրահապատ, Օրպվլիոյ Թագաւոր Հենրիկոս չորրորդի դրահը, Ատտեպասի սաղաւարտը, ձեղունը կախուած հսկայ Թրքական դրօշակը, խլուած Թուրքերէն 1571ին Լեպանթոյի պատերազմին, Տարտանէլի առջեւ, թնդանօթիկ մը, փոքրիկ զրահ մը որ պատկանած ըլլայ տղու մը, գործուած 1515ին Մարինիանի պատերազմին դաշտին վրայ; Սուրեր, պէնքեր, զրահներ, կացիններ, սակրեր, նաեւ հետաքրքրական փոքրիկ թնդանօթ — աարճանակը, որ միայն հինգ հարուած կ'արձակէ եւ թնդանօթ – վնդացիր մը քսան հարուածնոց, շինուած 1622ին: Հառաչանաց Կամուրջը, կառուցուած 1597ին, կը միացնէ տոժերու պալատը բանտերուն: Բանտերը, յեղափոխութեան կառավարութեան հրամանով բարեփոխուած են, բայց պատմութեան համար թոյլ տրուած է պահել իր առաջուան վիճակին մէջ ամփոփոխ թիւ 7 նկուղը, խոնաւ, մթին պարչահոտ, ուր մահապարտը կը սպասէր իր գլխատման, հազիւ կարենալ հանդչելով փայտէ խըշտեակի մը վրայ, որուն առջեւ կը նետէին օրական 2 անգամ սնունդ, ինչպէս վայրի գազանի մը իր որջին յատակը: Սակայն, հոս արդարութեան համար բսինք որ, բաղդատմամբ իր շրջանի եւ ժամանակի բանտային օրէնքներուն, Վենետիկեան հանրապետութեան բանտային օրէնքները աւելի վատթար չէին կրնար ըլլալ: Եւ պարտինք յիշել նաեւ, որ 1660 թուականին աշխարհի մէջ առաջին պետութիւնն էր ան, որ բոլորովին բարենորոգեց իր բանտային օրէնքները, եւ դադրեցուց կացինահար գլխատումը իր մահապարտներուն:

Հռչակաւոր բանտարկեալներէն յիշենք Սիլվիոյ Փէլլիքօն եւ Լորտ Պայրըն, իբր հաճոյքին համար միայն 24 ժամ մնացած:

Դժբախտաբար օրաթերթի մը սիւնակները թոյլ չեն տար մանրամասնօրէն ներկայացնել Վենետիկի գեղարուեստական փառքերը՝ հոյակապ հրաշակերտներով, ինչպէս եւ Գեղարուեստից Ակադեմիան:

Վենետիկէն բաժնուելէ առաջ ճաշի հաւաքուեցանք Մխիթարեան հայրերուն շուրջ, կային ուրիշ Հայեր եւս Ալեքսանդրիայէն, Կ. Պոլսէն, Փարիզէն, Մարսէյլէն, Քանէն, Արլէն, ինչպէս եւ ուսանողներ:

Ի նշան երախտագիտութեան եւ անմոռաց յիշատակի ուխտաւորները նուիրեցին նախշուն թաղարով փոքրիկ ծառ մը մշտադալար, սրտագին ուղերձով մը:

ՖԻՐԱԳ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

■

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Երեւանի հին գրականութեան եւ արուեստի մատենադարանին մէջ կան մօտ տասը հազար հայերէն ձեռագիրներ եւ չորս հազար պատառիկներ, Աստուածաշունչ, Աւետարան, Ճաշոցներ, Ճառընտիրներ, որոնց քով նաեւ վէպ, բանաստեղծութեան, բժշկութեան, փիլիսոփայութեան, աստղագիտութեան, մաթեմաթիկի, քիմիաբանութեան, երաժշտութեան վերաբերեալ ձեռագիրներ: Անոնց յիշատակարաններուն մէջ կան կարեւոր տեղեկութիւններ: Օրինակ մէկուն մէջ կը պատմուի թէ պատերազմի ատեն մէկուն Ս. Գիրքը թշնամիին կողմէ գերի տարուած է: Տէրը երկար ատեն կ'աշխատի գիրքը փրկել գերութենէ, սակայն չի յաջողիր: Տեսնելով որ մահը մօտ է, գիրքը ազատելը կը կտակէ զաւկին, որ մեծ ճիգ կը թափէ եւ գիրքը կ'ազատէ գերութենէ: Այդ գիրքը այժմ հանգիստ «կ'ապրի»ԵրեւանիՄատենադարանին մէջ:

Մատենադարանին մէջ կան պատմագիտական 1270 ձեռագիրներ, որոնց կարգին Մովսէս Խորենացիի «Հայոց պատմութիւն»ի երեսուն ձեռագիր օրինակներով:

Զգալի տեղ կը գրաւեն միջնադարեան գեղարուեստական գրականութենէն հասած արժէքաւոր նմոյշները: Պահած են 337 յայտնի եւ 185 անյայտ բանաստեղծներու ստեղծագործութիւններ: Մատենադարանին մէջ են հայ առաջին փիլիսոփայ Եզնիկ Կողբացիի «Եղծ Աղանդոց» աշխատութեան միակ յայտնի օրինակը, Դաւիթ Անյաղթի, Յովհաննէս Իմաստասէրի, Յովհան Որոտնեցիի, Գրիգոր Տաթեւացիի փիլիսոփայութեան աշխատութիւնները: Բացառիկ շահեկանութիւն կը ներկայացնէ է. դարու հայ հռչակաւոր մաթեմաթիկագէտ Անանիա Շիրակացիի թուաբանութեան դասագիրքը: Աւելի քան երեք հարիւր ձեռագիր. բժշկարաններ կան, Հայաստանի բարձր զարգացման հասած բժշկութեան մասին: Օրինակ, բժիշկ Մխիթար Հերացիի «Ջերմանց Մխիթարութիւն» աշխատութիւնը:

Մատենադարանին մէջ պահուած ձեռագիրները կը վկայեն հայ գրչութեան արուեստի կատարելութեան մասին: Ապացոյց, Մատենադարանի ամէնէն մեծ եւ ամէնէն փոքր ձեռագրերը: Ամէնէն մեծը մագաղաթեայ «Ճառընտիր»ը, բաղկացած 607 թերթէ եւ կը կշռէ 32 քիլօ, իւրաքանչիւր թերթը պատրաստուած է 1 ոչխարի մորթէ: Իսկ ամէնէն փոքրը «Տօնացոյց»ը լուցկիի տուփէն ալ փոքր է եւ կը կշռէ երեսուն կրամ:

Տարուէ տարի կ'աւելնայ Մատենադարանի ձեռագրական հաւաքածօն: Այս տարի անհատներէ եւ զանազան երկիրներէ ստացած են մօտ երկու հարիւր ձեռագիրներ, որոնք պիտի մշակուին ընթացիկ տարուան մէջ:

Ներկայիս կը շինուի Մատենադարանի նոր շէնքը (Նախագիծի հեղինակ՝ ճարտարապետ Մ. Գրիգորեան): Պիտի ունենայ ներքին օդափոխման «սենեակ» ․որ տարուան բոլոր եղանակներուն միեւնոյն ջերմութեան մէջ պիտի պահէ ձեռագիրները:

Ձեռագիրները պիտի պահպանուին գետնայարկերուն մէջ, իսկ վերեւի չորս յարկերը պիտի ունենան դասախօսական, ձեռագիրներու ցուցադրման, հայագիտութեան, գիտական սպասարկման եւ նիստերու դահլիճներ: Բացի ընդհանուր ընթերցասրահէն, շէնքը կ'ունենայ բազմաթիւ առանձնասենեակներ:

Մատենադարանի այս նոր շէնքին մէջ կը պահուին զարերու խորքէն եկած մեր ժողովուրդի անգին գանձերը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՆՖՈՐՎԻԼ.— Ամէն տարուան պէս, այս վերամուտին ալ, Անֆորվիլի Հայ Մարզականը ամէնէն ուշ սկսաւ իր պատրաստութիւնները նոր շրջանին համար:

Սեպտ. 2ին կը կատարէր իր առաջին մրցումը ընդդէմ Էս Օ. Շարանթօնի, բարեկամական հանդամանքով: Հրաւիրուած էին բոլոր մարզիկները: Նոր խաղացողներն ալ (Շահինեան եւ Բոյաջեան, Իսի լէ Մուլինոյէն), Չեպիքօֆ (Ալֆօ-Ալֆորվիլէն) էին... Կիսախաղերով բոլորն ալ ի յայտ բերին իրենց կարողութիւնը: Յաղթեցինք 4-1: Խմբապետ Սըբապ ուշադրութեամբ կը հետեւէր ու կը չափէր խաղացողներուն կեցուածքը դաշտին վրայ:

Այս կիրակի, առաջին խումբը մեր դաշտին վրայ պիտի մրցի Անկիէն-Մոնմորանսիի դէմ: Առաջին մրցում ախոյենութեան, պատուոյ դասակարգին պատկանող: Ու մեծ խոստում, մանաւանդ որ այս խումբը, աւելի բարձր աստիճանէ կ'իջնէ մեր դասակարգին մէջ:

Մեր տղոց վճռականութենէն ու մանաւանդ մեր հայրենակիցներու քաջալերութենէն, նժարը կրնայ կշռել ի նպաստ մեզի:

Զ. Մուրատեան

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ճեմարանի վիշերօթիկները իրենց արձակուրդը անցուցին Եթոբայի Աղբալեանի շէնքին մէջ: Գալ տարի շէնքը պիտի ունենայ յաւելեալ բաժիններ, որպէսզի աւելի մեծ թիւով վիշերօթիկներ հոն երթան: Այս տարի հոն էին Գարսկաստանէն, Իրաքէն, Յունաստանէն, Քուէյթէն եւ Պէյրութէն ութ մանչ եւ երեք աղջիկ: Վերին հսկողութիւնը փոխն ի փոխ կատարեցին ճեմարանի փոխ-տնօրէն Մուշեղ Ճէնտէրէճեան եւ վարիչ Գ. Անթուան Քէհեէեան: Պաշտօնեայ եւ աշակերտ ճաշեցին միասին: Տեղի ունեցան կանոնաւոր դասաւանդութիւն եւ սերտողութիւն: Պտոյտներ կատարուեցան մօտակայ շրջաններուն մէջ:

ՍԻՆ ԷԼ ՖԻԼԻ (Լիբանան) ազգ. Արամեան վարժարանի շինութիւնը յառաջ կը տարուի, շնորհիւ Ազգ. Առաջնորդարանի եւ Ուսումն. Խորհուրդին օժանդակութեան եւ ժրաջան հոգաբարձութեան կատարած բացառիկ աշխատանքներուն: Արդէն իսկ հիմը դրուած են երեք սենեակներուն: Իբրեւ ծախք նախատեսուած վեց հազար լիբ. ոսկիին երեք հազարը հանգանակուած է ժողովուրդին կողմէ, Ուսումն. Խորհուրդին հազար լ. ոսկիով պատրաստ է չորս հազար լ. ոսկի, պակասը լրացնելու համար վիճակահանութեան տոմսակը մէջտեղ հանած են: Այս առթիւ հոգաբարձութիւնը կոչ կ'ընէ, որ հայրենակիցներ լայնօրէն օժանդակեն, որպէսզի 250 աշակերտներ պատսպարուելով աղատին ձմեռուան ցուրտէն եւ ամառուան տաքէն:

ՀԱՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ քաղաքացիներու Միութիւնը պիտի տօնէ իր 25ամեայ արծաթեայ յոբելեանը: Մ. թիւնը կազմուած է 25 տարի առաջ Ֆրէզնոյի (Քալիֆորնիա) մէջ եւ տարածուած ամբողջ նահանգին մէջ, նպատակ ունենալով պաշտպանել հայ նորեկ անհատներու դատը, երբ բժիշկները, իրաւաբանները եւ առեւտրականները չէին կրնար քաղաքին մէջ շէնք ունենալ: Այս Միութեան ամէնէն մեծ ազգային ծառայութիւնը հայկ. ծերանոցի մը հաստատումն է Ֆրեզնոյի մէջ: Այս նպատակով ծախսած է 250 – 300 հազար տոլար: Ծերանոցին մեծապէս նպաստեցին Գրիգոր Առաքելեան եւ իր Տիկինը՝ Սանդուխտ (այժմ Ա. Տէր Օհանեան) մեծադումար նուէրներով:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (140)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

■

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

— Այդ չեմ կարող ասել, սիրելի Աշխէն, որովհետեւ չգիտեմ, թէ ե՞րբ կամ ո՞րտեղ կը գտնեմ հօրս: Բայց յոյս ունեմ որ շուտով կը վերադառնամ:

— Մենք ո՞րտեղ կը հանդիպենք միմեանց:

— Այստեղ: Ես կրկին կը գամ քեզ մօտ, եւ միասին կը գնանք Հայոց տիկնոջ բանակը:

— Ինձ շատ ցանկալի կը լինէր սպասել քեզ, Սամուէլ, եթէ քո վերադարձը ո-րոշուած լինէր: Բայց ես հէնց այս շաբաթ պէտք է պատրաստուեմ ճանապարհ ընկնելու դէպի բանակը: Այնտեղ կը տեսնուենք, եթէ Աստուած տնօրինել է կրկին տեսնուել միմեանց հետ....: Վերջին խօսքերը արտասանելու միջոցին նրա ձայնը դողաց:

Սամուէլը զգացուեցաւ եւ նրա ձեռքը առեց իւր ափերի մէջ:

— Վճռուա՛ծ է, ասաց նա ներքին վըրդովմունքով: Մենք կը տեսնուենք Հայոց տիկնոջ բանակում: Այն ժամանակ, ես յոյս ունեմ, սիրելի Աշխէն, երբ առաջին անգամ կը հանդիպենք միմեանց, դու կը համբուրես իմ ճակատը եւ կ'ասես. «Դու արժանի ես ինձ»: Եւ այդ կը լինի իմ ամենամեծ վարձատրութիւնը այն վտանգաւոր ձեռնարկութեան համար, ուր հայրենեաց նախանձախնդրութիւնը մղում է ինձ....: Մեր պայմանները վերջացած են: Ես այլեւս չեմ ուշացնի քեզ, գիտեմ, որ քո լռնցիները անհամբեր սպասելիս կը լինեն քեզ: Գրկի՛ր ինձ, սիրելի Աշխէն, եւ տուր քո համբոյրը եւ քո օրհնութիւնը: Աստուած կը լսէ անմեղ շրթունքների ձայնը: Ես գնում եմ թշնամու բանակը: իմ ճանապարհը ե՛ւ կորստեան եւ փառքի ճանապարհ է: Քո համբոյրը կը ոգեւորէ եւ թեւ կը տայ ինձ, իսկ քո օրհնութիւնը կը փարատէ ամէն արհաւիրք: Գրկի՛ր ինձ, սիրելի Աշխէն...:

Նրանք գրկուեցան: Երկար լուռ արտասուքը հեղեղի նման հոսում էր նըրանց աչքերից, բայց անզօր էր շիջեցնելու այրուող սրտերի կրակը: Երկար լուռ հեկեկանքը ալեկոծում էր նրանց, եւ «Արտասուքի աղբիւրը» իւր տխուր հառաչանքներով ձայնակից էր լինում նրանց դառն հառաչանքներին....:

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

«Իսկ Վահանայ էր քոյրս թիւ ի Մամիկոնեան տոհմէն, քոյր Վարդանայ, Համազասպուհի եւ էր նա կին Գարեգնի տեառնն Ռշտունեաց գաւառէն... Իսկ անօրէնն Վահան եւ Մերուժանն հրամանի տային բերդակալին (միջնաբերդին վանայ) զի ննջեսցէ զկինն, եթէ ոչ ածցէ յանձն զօրէն Մազդեզանցն...: Իբրեւ ոչ առնոյր յանձն Համազասպուհի պահել զօրէնս Մազդեզանցն, հանէին ի բարձր աշտարակն... եւ մերկացուցին զնա իբրեւ ի մօրէ, եւ արկեալ կապ զոտիցն, գլխիվայր կախեցին զնա զբարձուէն կուսէ. եւ այնպէս մեռաւ ի կախաղանին»:

Փաւստոս

Լուսինը շտապով սահում էր դէպի Սիփանի բարձր գագաթները, որ ընկղմուած էին խորին, թանձրալի մթութեան մէջ: Յայտնի չէ, թէ ինչո՞ւ նա այնպէս զըժկոհութեամբ թողնում էր այն գեղեցիկ վայրերը, ուր ամէն գիշեր նկարում էր այնքան սքանչելի պատկերներ: Նրա ներքեւում անհանգիստ կերպով ծփում էր Վանայ ծովակը: Նա ծփում էր որպէս մի սիրահար, որ շուտով պիտի բաժանուի իւր սիրուհուց: Անզուսպ տարփանքով յափշտակել էր նա երկնից դշխոյի լուսաթափ շառաւիղները, եւ շողշողալով գրկւում էր նրանց հետ, համբուրւում էր եւ, կարծես, իւր ալիքների տխուր շըշնջիւնով ասելիս լինէր, «մի՛ գնացէք, մի թողէք ինձ խաւարի մէջ...»:

Բայց նա գնում էր....: Մովակի արեւելեան ափերի վրայ դեռ նշմարւում էին մի հինաւուրց քաղաքի բարձր աշտարակները եւ ատամնաւոր շրջապարիսպները: Լուսնի լուսաւորութեան ներքոյ՝ այդ վաղեմի քաղաքը ներկայանում էր որպէս մի պառաւ կախարդ, որ իւր ծերութեան մէջ՝ տակաւին մնացել էր գեղեցիկ, տակաւին մնացել էր հրապուրիչ: Այնտե՛ղ, նրա օդակառոյց ապարանքների մէջ, այնտեղ, նրա բարձր կախաղանաւոր պարտէզներում, մի ժամանակ, Հայոց մի երկտասարդ թագաւորի սիրով, զըւարճանում էր աշխարհի ամենամեծ կախարդը — Շամիրամը:

Դա Վան քաղաքն էր:

Լուսինը ծածկուեցաւ Սիփանի բարձունքների մէջ եւ իւր ետեւից թողեց մթին խաւար: Այլեւս չէր երեւում սըրուն քաղաքը, այլեւս չէր երեւում փայլուն ծովակը. Լսելի էր լինում միայն ալիքների խուլ հառաչանքը, որ գիշերային լռութեան մէջ հնչում էին, որպէս մի սգաւորի ողբաձայն աղաղակներ: ՐԱՖՖԻ

դին եւ այս աշխարհին : Օրհնէ մեզ բոլորս ու պահպանէ մեզ :

Պաշտօնական այս առթիւ, յանուն Կաթողիկոսարանի եւ Թեմական մեր ժողովուրդին՝ իմ ջերմ եւ սրտագին շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ Լիբանանի Վսեմ. Նախագահին եւ իր ներկայացուցիչներուն, Սուրիոյ Վսեմ. Նախագահին եւ կառավարական ներկայացուցիչներուն՝ որոնք իրենց ներկայութեամբ հոգեւոր այս հանդէսը պատուեցին :

Իմ ամենաջերմ շնորհակալութեան սրտագին խօսքս կ'ուղղեմ արարական ժողովուրդներու եւ ղեկավարութեանց՝ որոնց հովանիին ներքեւ մեր ժողովուրդը կը վայելէ մշակութային, եկեղեցական եւ հոգեկան բոլոր առաւելութիւնները :

Օրհնեա՛լ ըլլան բոլորը, օրհնեա՛լ ըլլայ հայ ժողովուրդը :

Մեր սրտագին մաղթանքն է, որ հայ ժողովուրդը անսասան պահէ Հայ. Եկեղեցին, նուիրապետական բոլոր աթոռները եւ անոնց տայ սիրոյ, խաղաղութեան եւ համերաշխ գործակցութեան առաքելներ ըլլալու ոգին։

Աստուած օրհնէ ձեզ բոլորդ, եւ Անոր խաղաղութիւնը ըլլայ ձեզի հետ, Ամէն»։

(Վերջը յաջորդով)

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՃԱԿԱՏԸ՝ ՎՃՌԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱԿԱՌԱԿ Է ԶԻՆԵԱԼ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ

Նախագահ Այզընհաուըր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Տըլըսի հետ : Խօսակցութիւնը տեւեց 50 վայրկեան։Նախագահը իր լրագրական ասուլիսին մէջ մերժեց պատասխանել հարցումներուն, չխանգարելու համար Գահիրէի խօսակցութիւնները։ Ըսաւ թէ որեւէ յայտարարութիւն պիտի չընէ խօսակցութեանց աւարտումէն առաջ։ Իր կարծիքով, պատ աշխարհը աւելի լաւ վիճակի մը մէջ կը գտնուի այսօր, բաղդատելով 1953ի կացութեան հետ :

× Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները մանրամասն զեկուցում տուին Ատլանտեան խորհուրդին առջեւ : Բացարձակապէս զատեցին կը պահուին կատարուած վիճաբանութիւնները։ Կ'ըսուի թէ Պելժիոյ, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները ուժգնօրէն պաշտպանած են Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վճռական դիրքը եւ թէ Կազմակերպութեան 15 անդամներուն մեծ մասը պիտի պաշտպանէ արեւմտեան ծրագրին սկզբունքները : Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները մասնաւորապէս շեշտած են թէ ամուր կառչած են հետեւեալ սկզբունքներուն, — ապահովել Ջրանցքին միջազգային վարչութիւնը, յարգել տալ ստորագրուած դաշնագիրները։ Անգլիոյ նախարարը բացատրած է թէ զինուորական պատրաստութիւնները ճնշողական միջոցներ են եւ թէ զինուորութեան պիտի դիմեն ծայրայեղ պարագային։

× Ամերիկացիները միշտ կը խրատէին զինեալ միջամտութենէն, հետեւեալ նկատումներով. — 1. Զէն հաւատար թէ պատերազմը դիւրին պիտի ըլլայ : Ուշ կանուխ Անգլիա եւ Ֆրանսա պիտի հարկադրուին օգնութիւն խնդրել Ամերիկայէն. — 2. Ցարձակելով Եգիպտոսի վրայ, արեւմտեան պետութիւնները վերջնապէս Խ. Միութեան գիրկը պիտի նետեն Եգիպտոսը, մինչդեռ տակաւին կարելի է դաշնակից մը դարձնել զայն. — 3. Նասըը տապալելով, Ֆրանսա կը յուսայ զօրացնել իր դիրքը Հիւս. Ափրիկէի մէջ, իսկ Անգլիա՝ վերահաստատել իր քաղաքական ազդեցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ, ուրիշ պաղթախուութիւն :

× Կիպրոսէն կը հաղորդեն թէ կարելի է 7000 Ֆրանսացի զինուորներ տեղաւորել։ Ամէն օր նոր զօրամասեր եւ զինուորական պիտոյքներ կը հասնին :

× Հիւսէյին Ճահիտ կարեւոր համարելով Ֆրանսական զօրքին առաքումը դէպի Կիպրոս, ի հարկին Սուէզ, յաջողութիւն կը մաղթէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՅ Թերթերը կը գրեն թէ արգիլուած է լրագիր, գիրք եւ ուրիշ հրատարակութիւններ զրկել արտասահման, անոնց մասնաւոր արտօնագրի, որոնք պիտի տրուին Թամպիոյի վարչութեան կողմէ (Շանժ)։ Պատճառներէն մէկն ալ այն է եղեր որ ոմանք օտար եւ Թրքական դրամ կը փախցնեն, թերթերու մէջ տեղաւորելով ...

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը ծանուցանեն թէ ձերբակալուած է ռուս լրտես մը, որ վնդապետի աստիճան ունի։ Ձերբակալուեր է, երբ Պէյրութ կ'երթար, Տէր Մարգարեան անուն ուրիշ Հայու մը հետ շփում հաստատելու համար :

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը սաստկացած է Հիւս. Ամերիկայի Թենիսի նահանգին մէջ։ Զինուորները ստիպուած են միջամտել սուիններով, հրասայլերով եւ ուրիշ միջոցներով։ Սեւամորթ աշակերտները դպրոց կ'երթան ընկերակցութեամբ զինուորներու։

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ մահափորձ մը կատարուեցաւ Պոնի մէջ, Ֆրանսացի գնդ. Պիժառի դէմ, որ վիրաւորուեցաւ։ Կարգ մը հրոսախումբեր կը հետապնդուին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (5 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի 465.000, նափոլէոն 3350, զուից. 3170, սթերլին 4140, քսան տոլարնոց 16.200։ Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1025, տոլար 400, պելժ. 8.10, զուից. 96, փեզեթա 8.80։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնախումբի կարգադրութեամբ, Վալանսի մէջ եւս կազմուած է հանգանակիչ յանձնախումբ մը, որ շուտով գործի պիտի ձեռնարկէ :

Կեդր. Յանձնախումբը կը յուսայ, որ Վալանսի մեր հայրենակիցները սիրով ընդ առաջ պիտի երթան դիմումներուն :

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր. Կ. Խաչի Բ. կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ. եւ Սեպտ. 9ի կիրակի առտուն ժամը 6.30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ. — Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՑԻ. Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար :

Դիմել՝

Ets. LYDAN

21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շավիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է երեք հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Հ. Գունտագճեանէ (Թանճէր) Պ. Ե. Եազըճեանի ձեռքով :

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Ք. սկզբնատառերով :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի։ Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ «ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ»

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմին Յակոբեանէ :

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Կապ. Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ որ Էքս լէ Պէնի մէջ, Մարսէյլէն Պ. Լեւոն Քայթանճեանի եւ Փարիզէն Պ. Փամպուքճեանի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած հանդէսի մը ընթացքին ի նպաստ դպրոցներու հանգանակութիւն մը կատարած են, եւ Մարսէյլի Կապ. Խաչի դպրոցին յատկացուցած են 15.000 Ֆր.։ Գումարը ստացած ենք Պ. Լեւոն Քայթանճեանէ : Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր մասնակցողներուն :

ՀԱՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Ս. Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արֆէօյ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՆԻԷՌ. — Ադամեան, Հիսայեան եւ Սվազլեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրեցեալ հօր, մօր, աներհօր եւ զոքանչին՝

ՊՕՂՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ,

ԹԱԳՈՒՀԻ ԱԴԱՄԵԱՆԻ

(ծնեալ Հայթայեան) մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին :

Կը հրաւիրուին հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողները :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Գրիւքսէլէն Փափազեան ընտանիքը տասը հազար Ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կապոյտ Խաչի օղափոխութեան կայանին, իրենց սիրեցեալ եղբօր Կարպիս Փափազեանի մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ։

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ։

Օրակարգ. — Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի :

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար։ Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7։

Mr. Agopian, Chez M. Gamet

Eutrechaux (Vaucluse)

ԾԱԽՈՒ Է

A céder matériel fabrication, marque et clientèle commerciale produit alimentaire apprecié notamment par consommateurs arméniens.

Դիմել «Յառաջ»ին Ֆրանսերէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Աճբարփաճէօրճիր կնոջ հագուստներու համար (fnififufinn) : Դիմել՝

MAISON KE FS

104 Rue d'Aboukir

GUT. 69-39

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 8 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7675 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3486

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

●

— Յաճախ կը խօսիք տարագիր բազմութեանց ինքնորոշման իրաւունքի եւ ներքին ինքնավարութեան մասին. Ուրեմն կապ չունենա՞նք Երեւանի եւ Էջմիածնի հետ

= Ընդհակառակն: Որքան լաւ կազմակերպուած ըլլան գաղութները, այնքան կը դիւրանան յարաբերութիւնները երկուքին հետ ալ: Այժմ տեսակ մը անորոշութիւն է որ կը տիրէ, իբրեւ հետեւանք դանազան թիւրիմացութեանց :

— Անշուշտ այդպէս պիտի ըլլար, քանի որ ձեր մամուլը անխնայ պայքար կը մղէ Ե՛, Երեւանի ե՛ւ Էջմիածնի դէմ :

= Այդ պայքարը կը մղուի պաշտպանելու համար հայրենիքին եւ Մայր Աթոռին իրաւունքները : Քննադատութիւններ կը կատարուին հիմնուելով անվիճելի փաստերու, զանազան իրողութեանց վրայ : Ինչ որ նրանք չեն կրնար ըսել, մենք դուրսը կ'ըսենք ազատօրէն: Կեղծիքը եւ սողոքորթութիւնը ոչինչ կրնան փրկել. իսկ արդար եւ պատճառաբանեալ քննադատութիւնները կրնան օգտակար ըլլալ հայրենիքին եւ Մայր Աթոռին, ինչպէս իրենք ալ կը խոստովանին :

— Արդա՞ր են ձեր քննադատութիւնները բարձրաստիճան կղերին դէմ, Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան առթիւ :

= Անշո՛ւշտ: Արտասահմանի բարձրաստիճան կղերը չյանուեցաւ իր կոչումին բարձրութեան վրայ, եւ մոլորեցուց Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, իր ամբիկարութեամբ, վատութեամբ եւ միջնադարեան մոլեռանդութեամբ :

— Նորէն ծանր բառեր կը գործածէք...

= Հիմնուելով իրականութեան վրայ : Չէ՞ք տեսներ որ ինքնակոչ իշխանաւորներ դարձած են մեր եպիսկոպոսներն ու արքեպիսկոպոսները, այն օրէն ի վեր որ նոր տիտղոս մըն ալ ստացան,— կաթողիկոսական պատուիրակ :Ոչ թէ առժամապէս, այլ իբրեւ տեւական հանգամանք : Էջմիածինը Վատիկան չէ, որպէս զի պապական նուիրակներ նշանակէ :

Ամփոփուելով կիլիկեան առաջնայլին վրայ, ի՞նչ կրնային ընել, քանի որ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը մասնաւոր բանաձեւ մը եւ ուխտագիր մը քուէարկած էր :

= Ապօրինութիւն մըն ալ այդ : Իբրեւ բարեպաշտ հաւատացեալ, դուք շատ լաւ գիտէք որ Հայ. Եկեղեցին չի ճանչնար այդ կարգի ժողովներ, մանաւանդ ներկայ ժամանակներուն մէջ : Կարգինայներու ժողո՞վ էր այդ պատահական հաւաքոյթը: Եւ տեսաք հետեւանքները, — անտեղի միջամտութիւն եւ տնաքանդ. ժխոր: Իսկ վերջին պահուն, մէկը միւսէն ձախաւեր ձեռնարկներ ...

— Կրնայի՞ք յիշել այդ ձախաւեր ձեռնարկներէն մէկը .

= Օրինակ՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին անճահ եւ անխոհեմ հեռագիրը Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին, քաջ գիտնալով հանդերձ որ հիւրընկալ երկիրներու կառավարութիւնները շատոնց ճանչցած եւ շնորհաւորած են կատարուած ընտրութիւնը : Եթէ բարձրաստիճան կղերը իմաստուն ըլլար, պիտի թելադրէր օրհնել ընտրութիւն մը որ կատարուած էր համաձայն վաղեմի աւանդութեանց եւ ազգ. սահմանադրութեան :

— Դառնանք տարագիր բազմութեանց ինքնավարութեան: Կրնայի՞ք մանրամասնօրէն բացատրել ձեր միտքը:

= Յաւելեալ շատեր կը յամառին տարագիր բազմութիւնները նկատել հոգեւոր հօտ, եւ անոր ճակատագիրը վարել իբրեւ այդպիսին: Պէտք է թօթափել այս նախապաշարումը, բուն ճամբան գտնելու համար: Կը խօսի՞ք առանձին : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ԱՅՍՕՐ. ՇԱԲԱԹ

●

ՈՉ ՄԷԿ ԶԻՋՈՒՄ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏԻ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

Յոռետես են վերջին տեղեկութիւնները: Կը վախցուի կատարեալ խզումէ մը, եթէ վերջին պահուն անակնկալ մը չպատահի, — զիջում՝ գնդ. Նասրի կամ անգլեւֆրանսական ճակատին կողմէ: Որքան կարելի եղ[illegible]ել, Եգիպտոսի դիկտատորը կը մնայ աղրդուելի՝ ձեւական բարեկրթութեան մը քողին տակ: Կացութեան ծանրացման ապացոյցներէն մէկն ալ այն է որ Անգլիոյ վարչապետը արտակարգ նիստի հրաւիրած է խորհրդարանը, Սեպտեմբեր 12ին: Երէկ Հինգերու յանձնախումբը յուշագիր մը պիտի յանձնէր գնդ. Նասրի: Հաւանաբար վերջին տեսակցութիւն մը տեղի ունենայ այսօր, շաբաթ: Անգլեւֆրանսական ճակատը վճռած է տեղի չտալ Սուէզի միջազգային վարչութեան սկզբունքին մէջ :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, գնդ. Նասր յայտնած է թէ տրամադիր է ընդունելու միջազգային խորհրդատու մարմնի մը ստեղծումը, բայց այս յանձնառութիւնը բաւարար չի համարուիր Միւնոյն ատեն կ'ըսուի թէ պիտի առաջարկէ նոր խորհրդաժողով մը գումարել, ինչպէս թելադրած էր Խ. Միութիւնը :

[illegible] երէկ բացառիկ նիստ գումարելով, որոշեց անփոփոխ պահել զինուորական պատրաստութեանց մասին տրուած հրահանգները: Մ. Նահանգները կը շարունակեն ընդդիմանալ զինուորական գործողութեանց, այն յոյսով թէ կարելի պիտի ըլլայ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգիլ : Այս առթիւ Փարիզի մէջ ցաւ կը յայտնեն որ ամերիկեան մամուլը կը քննադատէ Անգլիան եւ Ֆրանսան. մանաւանդ որ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը խորհի Ազգաժողովին յղել խնդիրը, եթէ Գահիրէի խօսակցութիւնները վերջնապէս ձախողին :

Լաւատեսներ կը կարծեն թէ Եգիպտոս կրնայ հակառաջարկ մը ներկայացնել վերջին պահուն, այսինքն այսօր, շաբաթ : Այս առթիւ իրազեկներ գիտել կուտան թէ արեւմտեան պետութիւնները պիտի մերժեն, եթէ գնդ. Նասր զոհանայ պարզ յայտարարութիւն մը տալով Ջրանցքին ազատ նաւարկութեան մասին: Այդ պարագային, կը յուսացուի թէ Մ. Նահանգներն ալ պիտի միանան Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ: Մանաւանդ որ, 18երու բանաձեւը խուն եւ խուն ամերիկեան ծրագիր մըն է, կազմուած՝ Փ. Տըլըսի կողմէ: Անհաւատալի կը համարուի որ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը երկու շաբաթ ետքը ուրանայ իր իսկ ծրագիրը, ջուրը ձգելով 18 պետութեանց կողմէ հանդիսաւորապէս քուէարկուած բանաձեւ մը :

Եթէ անելը վաղն ալ շարունակուի, Հինգերու յանձնախումբը Լոնտոն պիտի վերադառնայ, զեկուցում տալու համար առ որ անկ է

× Անգլիոյ ազատական եւ աշխատաւորական թերթերը կը շարունակեն պայքար մղել վարչապետին դէմ, ամբաստանելով թէ պատրուակներ կը փնտռէ, պատերազմ յայտարարելու համար Եգիպտոսի դէմ: Վարչապետը արտակարգ նիստի հրաւիրելով խորհրդարանը, կ'ուզէ փարատել մշուշը եւ ստիպել որ ընդդիմադիրներն ալ պատասխանատուութիւն ստանձնեն, ծանրակշիռ կացութեան մը հանդէպ: Անգլիոյ արհեստակցական Միութեանց համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, որ դատապարտելով հանդերձ բռնի ուժի գործածութիւնը, միաձայնութեամբ կ'ընդունի 18երու ծրագիրը՝ Սուէզի միջազգային վարչութեան մասին :

× Գահիրէի թղթակիցները կը հաստատեն թէ գնդ. Նասր վճռապէս կը մերժէ միջազգային [illegible] վարչութեան մասին, եւ կ'ուզէ ժամանակ շահիլ գոնէ մինչեւ Նոյեմբեր, ի հարկին Ազգաժողովին յղելու համար խնդիրը : Կ'ըսուի թէ Հինգերու յանձնախումբին [illegible] յուշագրին մէջ բաց դուռ մը պիտի ձգէ, հաստատ մնալով հանդերձ միջազգային վարչութեան սկզբունքին վրայ: Ուրիշ խօսքով, Հինգերու յանձնախումբը կ'ուզէ վերջին պատեհութիւն մը տալ, խուսափելու համար վերջնական խզումէ մը :

Լաւատեսական աղբիւր, հաղորդուած լուրերու համաձայն, գնդ. Նասր խորապէս համոզուած է թէ ռմբածուած պիտի ըլլայ, եթէ ամենափոքր զիջում մը կատարէ: Ան առեւտրական լեցուած է Արեւմուտքի դէմ եւ «անսասան պատ մըն է» : Երկու օր բարեկրթութեամբ լսեց յանձնախումբին բացատրութիւնները, բայց երբեք չուզեց խօսքի բռնուիլ :

Միջին Արեւելքի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ օրէնք մը հրատարակուած է, որով ազգ. պաշտպանութեան նախարարին արտօնութիւն կը տրուի զրօսի տակ առնելու պահեստի բանակները .

Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է օտար լրագրողներուն դէմ, մասնաւորապէս հետապնդելով Ֆրանսացի եւ անգլիացի թղթակիցները: Առջի օր Սեմիրամիս պանդոկը մտնելով գրաւած է Փարիզի «Մաչ» պարբերականին թղթակիցներուն կարգ մը լուսանկարները :

× Գահիրէի անթելը կը ծանուցանէ թէ նախագահ Նասր չորս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ ազարապետին հետ:

× Եգիպտոսէն Մարսէյլ հասած Ֆրանսացիներ կը պատմեն թէ այլեւս գործ չկայ իրենց ազգակիցներուն համար :

× Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Մայր. Արեւելքի խորհրդային առեւտրական տորմիղէն խումբ մը նաւուղիղներ ճամբայ ելած են դէպի Սուէզ: Ցարդ ոեւէ գերման նաւուղիղ պայմանաւորուած չէ:

× Լիբանանի պետական նախարարներէն Սաէպ Սալամ Գահիրէ մեկնեցաւ, հանրապետութեան նախագահին մէկ անձնական նամակը տանելով գնդ. Նասրի:

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

●

Առջի օր Մարսէյլէն Կիպրոս հասան 2500 ֆրանսացի օդային զինուորներ: Ուրիշ երեք նաւեր ալ ճամբան են :Ցարդ եօթը նաւեր հասած են, զինուոր եւ զինամթերք փոխադրելով :

Անգլիացիները այժմ 25.000 զինուոր ունին Կիպրոսի մէջ: Ֆրանսական առաջին զօրամասը կը բաղկանար երկու հարիւր նորագիրներէ որոնք առաջին անգամ է որ երկրէն դուրս կ'ելլեն: Ֆրանսական օդազօրքին մեծագոյն մասը տեղաւորուած է Թամպուի օդակայանին մէջ որ կը գտնուի Նիկոսիոյ մօտ եւ որ գործածուած չէ Բ. աշխարհամարտէն ի վեր :

× Անգլիացիները երկու Յոյներ ձերբակալեցին, ռումբ մը գտած ըլլալով անոնց կառքին մէջ: Գիւղի մը 80 այրերը պաշարուեցան, անգլիացի զինուոր մը վիրաւորուած ըլլալով: Յոյները ուժգնօրէն կը բողոքեն Կիպրոսի առաջնորդարանի ընդհ. քարտուղարին ձերբակալման դէմ :

ՄՈՍԿՈՒԱ կը գտնուի նախկին վարչապետ եւ նախարար Ժիւլ Մոք, իբրեւ հիւր, ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԻՆ ՃԱՌԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ցնծախառն ժողովուրդն ու պետական թէ եկեղեցական բոլոր ներկայացուցիչները մինչեւ Պատարագի լրումը հետեւեցան հոգեյոյզ արարողութիւններուն, ընդհանուր յուզումի եւ փղձկումի, ինչպէս նաեւ մաղթանքներու ընդհանուր մթնոլորտի մը մէջ :

Յետ պատարագի, նոյն շքեղ հանդիսութեամբ, Թափօրը ուղղուեցաւ Վեհարան, ուր տեղ գրաւած էին արդէն պետական եւ կեղեցական 70է աւելի անձնաւորութիւններ :

Վեհարանի սանդուղներուն առջեւ՝ զինուոր կատարուեցաւ ոչխարներու, զորս հաւատացեալներ բերեր էին, իբրեւ մատաղցու: Քանի մը վայրկեան ետք, Վեհարան մուտքին, հարիւրաւոր աղաւնիներ թռցուեցան հաւատացեալներու կողմէ՝ ի նշան ցնծութեան :

Վեհարանի մէջ գլխաւոր ճառը խօսեցաւ Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչ Սաէպ Սալամ, որ շեշտեց մասնաւորաբար.

— Ցանուն Հանրապետութեան նախագահին, վարչապետին եւ կառավարութեան՝ կը յայտնեմ իմ սրտագին շնորհակալութիւններս այն հրաւէրին համար՝ զոր ուղղած էիք միզի, մասնակցելու ընտրեալ կաթողիկոս Ն. [illegible] Զարեհ Ա.ի օծման .

Կիլիկեան կաթողիկոսութեան թեմերու ժողովուրդը կրցած է լաւագոյն ընտրութիւնը կատարել՝ յանձին Զարեհ Ա. եպիսկոպոսի, որուն հովուապետութիւնը, վստահ եմ, բարօրութեան շրջան մը պիտի բանայ Հայ. Եկեղեցիի համար :

Երեսուն տարուան մեր բնակակցութիւնը, լիբանանահայութեան հետ, գիս կը մղէ յայտնելու, թէ մենք հպարտ ենք հայ ժողովուրդով, եւ վստահ ենք որ նաեւ այսուհետեւ անոնք միշտ պիտի ուզեն եւ կարենան նպաստել այս երկրին բնիկերային վերելքին :

Յանուն Ն. Վ. Նախագահին, վարչապետին եւ լիբանանեան կառավարութեան, կը շնորհաւորեմ բնտրեալ եւ օծեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ը» :

(Բուռն եւ երկարատեւ ծափեր):

Ապա, լիբանանեան եւ սուրիական պետական թէ եկեղեցական բոլոր ներկայացուցիչները՝ զատ զատ շնորհաւորական եւ խնդակցական արտայայտութիւններ ունեցան :

Երգչախումբը եւ ներկայ հոծ բազմութիւնը, սրտայոյզ շեշտով երգեց «Կիլիկիան», որմէ ետք կաթող. տեղապահ Խորէն եպիսկոպոս թարգման հանդիսացաւ Կիլիկեան Աթոռի, կիլիկեան թեմերու ժողովուրդին եւ ընդհանրապէս Հայ. Եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի ջերմ զգացումներուն, կաթող. օծման այս բարեբաստիկ դէպքին առթիւ :

— « Կը շնորհաւորեմ Ձեզ՝ Ս. Օծման այս բարեբաստիկ առիթով եւ կը մաղթեմ որ Տէր Աստուած պարգեւէ երկար կեանք, ի փառս Հայ. Եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի »

Ի վերջոյ, բազմահազար հաւատացեալներ մուտք գործեցին Վեհարան, օրինակելի կարգապահութեամբ, համբուրեցին օծեալ կաթողիկոսի Աջը եւ ստացան Անոր օրհնութիւնը :

× Աջհամբոյրի ընթացքին, Խորէն եպիսկ. յայտնեց՝ թէ Լաթաքիոյ ներկայացուցիչ եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան անդամ Պ. Յարութիւն Գույումճեան պատուուած է կնքահայրութեամբը օծեալ կաթողիկոսին եւ այս առթիւ, իբրեւ խնդակցութիւն, հինգ հազար ս. ոսկի նուիրած է կաթողիկոսարանին :

ՀԱՒԱՔԱԲԱՐ ՄՏԱԾԵՆՔ ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ

Ըստ լուրեան ժամանակավրէպ էր հրատարակութիւնը հեռագրի մը՝ զոր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. ուղղեր էր ընտրեալ կաթողիկոս Վեհ. Զարեհ Ա.ի եւ զոյգ Սրբազաններուն՝ Գեր. Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներուն, 31 Օգոստոս թուականով, եւ որուն անդ էինք տուեր՝ պահելու համար ժամանակագրական կարգը դէպքերուն, ու անոնց բնական հետեւութեան :

Ապագայ պատմիչը անսպառ աղբիւր ու զբաղմունք պիտի ունենայ, գրի առնելու համար պատմութիւնը 1941 - 1956 տասնեւհինգ տարիներու ազգային - եկեղեցական մեր կեանքին, եւ, արդարութեան՝ առօրեայ ըմբռնելի կիրքերէ, դիւրութեամբ պիտի հաստատէ մէկ կողմէ զօրութիւնը ծրագրուած պաւին, ու միւս կողմէ՝ անշեղ եւ անսայթաք հաւատարմութիւնը անոնց՝ որոնք հանդուրժեցին ամէն կարգի քսութեան ու խաղերու, վստահելով իրենց ազգային եւ ուղեկան արժէքներուն ու հաւատքը ունենալով իրենց պայքարի նուիրականութեան :

Ոչ ոք կրնար երկմտիլ ժողովրդային կամքի վերջնական յաղթանակի մասին : Ոչ ոք կրնար ենթադրել՝ թէ կարելի է «բազմաց ձայնը» խեղդել պոռչտուքներու եւ խուժանավարական ելոյթներու մէջ։ Այն օրէն սկսեալ, երբ Աղբին ձայնը լսելի դարձաւ Անթիլիասի Վեհարանին մէջ (20 Փետր. 1956), Կիլիկեան Թեմերու հոյլութիւնը արտայայտած էր արդէն իր կամքը, և ոչ ոք ու ոչ մէկ գնով կրնար խափանել իրաւական զօրութիւնը այս ձայնին :

Արդ, ծանօթ այս պայմաններուն մէջ՝ ուր ստեղծուեցաւ արուեստական «տագնապ» մը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի մը միա՛կ չինարար ճիգն ու միջամտութիւնը՝ պէտք է ունենար բարոյական իմաստ ու կշիռ, պիտի ձգտէր ոչ թէ կասկածի ենթարկել կատարուած ընտրութեան իրաւական անհերքելի իրողութիւն մը բլլալու փաստը, այլ պիտի փորձէր փարատել եւ չէզոքացնել այդ յատուկ... թիւնը չեղեալ նկատելու եւ քաղաքական թափանցիկ հրահանգներով տագնապ ու փոթորիկ ստեղծելու բացայայտ գիտուութիւնները :

Տրարախտօրէն, չեղաւ այդպէս։ Զեղաւ, ու մենք չենք զարմանար՝ եւ, ընդհակառակն, առիթ տրուեցաւ խափանարար տարրերու՝ ստեղծել «պայքար»ի ճակատներ, ներքին թշնամութիւն ու ատելութիւն քէներ։ Ս. Էջմիածինը բարոյական իմացում մըն է միայն այսօր,— յիշատակ մըն է, եւ ոչ ոք կրնայ պատրանքներ սնուցանել՝ թէ եզերող կեդրոն մը իր գերը կրնայ կատարել այնպէ՛ս ու այն ձեւով, որով կ՚ակնկալուէր որ կատարէ՝ գործնապէս հաստատելու համար միութեան եւ գործակցութեան իր բաղձանքը :

Կը ճշդենք եւ կ՚ընդգծենք անգամ մը եւս։ — Ի՞նչ ժխտական ու պառակտիչ աշխատանք որ կատարուեցաւ վերջին վեց - եօթը ամիսներու ընթացքին՝ ծրխտո՛ւմն իսկ է իբրեւ թէ «միասնականութեան» այն սկզբունքներուն, որոնց անունով «առաքելութիւններ» եւ պատուիրակութիւններ եկան այս ափերը, ու փորձեցին հասանքն ի վեր թխավարել՝ Կիլիկեան Աթոռի սահմաններէն դուրս, ու Կիլիկեան Թեմերու կամքին եւ ազգային... եկեղեցական ... հակառակ «տեսակէտներ» պարտադրելու համար միայն :

Եւ այս անհեթեթ ձգտումին մէջ, վարկաբեկումի եւ նուաստացումներու այնքան բազմերես եւ բազմատեսակ արտայայտութեանց մէջ, մենք միշտ փնտռեցինք, ու այսօր ալ կը փնտռենք միայն ու միմիայն սովետական քաղաքային իշխանութիւններու հրահանգներն ու պարտադիր տեսակէտները :

Հայ ժողովուրդ, Հայոց Պատմութեան եւ Հայ. Եկեղեցի՝ իրերասերտ եւ ամբողջացուցիչ իրականութիւններ՝ չեն կրնար ժխտել ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԶՈՅԳ ԵՒ ՀԱՒԱՍԱՐԱԶՕՐ ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ գոյութիւնը մեր կեանքին մէջ։ Այդ նոյն ժողովուրդն ու այդ նոյն պատմութիւնն էին՝ որ ստեղծեցին այդ Աթոռները։ Ու երէկ թէ այսօր, վաղը թէ ապագային՝ անոնք պիտի մնան կանգուն, իբրեւ նուիրապէս անջատ բայց հոգեպէս միաձոյլ ու միակ իրականութիւն, մինչեւ որ, օր մը, հայ ժողովուրդը իր նոր ու բարեբաստիկ պայմաններու լոյսին տակ վճռէ իր նոր ընելիքը :

Մինչ այդ, մեր բաղձանքը պիտի ըլլայ՝ հետեւողութեամբ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի հայրապետական անդրանիկ կոչին, խաղաղացած տեսնել հայ կեանքը ու հայ ժողովուրդը լծուած անմնել չինարար աշխատանքի։ Տեսակէտի եւ համոզումներու տարբերութիւնը կրնան գոյութիւն ունենալ միշտ, եւ մենք բնական կը գտնենք՝ որ գոյութիւն ունենան։ Սակայն տառնք, այդ տարակարծութիւնները որեւէ ձեւով պէտք չէ անդրադառնան մեր ազգային - եկեղեցական կեանքի բնականոն ընթացքին ու զարգացման։ Համախումբ ու խաղաղ աշխատանքի հարկը ամէն ատենէ աւելի ծանր կը ճնշէ մեր ուսերուն եւ ազգային սփիւռքութիւն մըն է, այլեւս, հաւաքական ճիգերով զարմանել ստեղծուած ցաւալին կացութիւնը :

(Խմբագրական ԱԶԴԱԿԻ, 5 Սեպտ.)

ՀԱՆԵԼՈՒԿ ՄԸ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ թուրք թերթերէն Միլլիյէթ կը գրէ այս խորագրով եւ Ուլուճայ ստորագրութեամբ․

Հանելուկի մը դիմաց կը գտնեմ ինքզինքս ամէն անգամ որ բանամ Եւրոպայի քարտէսը։ Նախ կը նայիմ սիրելի երկրիս քարտէսին․ 767·119 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն։ Մեծ երկիր մը իր ծովերով, լեռներով, լիճերով, գետերով եւ հանքերով։ Բնակչութիւն, ըստ վերջին մարդահամարին, 24 միլիոն 109 հազար 641··· տարուէ տարի կ՚աւելնայ, մաշալլահ :

Ցեւոյ քարտէսին վրայ աչքիս կը զարնեն ուրիշ երկիրներ, օրինակ, Պելժիա, տարածութիւնը 29·500, բնակչութիւնը՝ եօթը միլիոն։ Աչքիս կը հանդիպի Զուիցերիան, տարածութիւնը՝ 41·298 քառ. քիլոմեթր, բնակչութիւն երեք միլիոն. ոչ իսկ մեր կարգ մը նահանգներուն չափ մեծ :

Այսպէս է, սակայն այս փոքրիկ երկիրները ամէն մարդի մէջ կը յառաջդիմեն։ Ժողովուրդը բարօրութեան մէջ է… Առեւտուրը, ճարտարարուեստը հսկայաքայլ յառաջդիմած են։ Մանաւանդ Զուիցերիոյ մէջ դաշտերը եւ գեղեցիկ տեսարանները անվերջանալի են։ Աշխարհի ամէնէն կաթնտու կենդանիները հոն կը գտուին։ Դուրսէն քաքաօ առեր եւ աշխարհի ամէնէն համեղ սուրճը (շոքոլա) կը պատրաստէ։ Ժամացոյցի ճարտարարուեստը հիմներ եւ ամբողջ աշխարհի ժամացոյց ապահովեր է։ Երկրին բնական գեղեցկութիւնները ազգ. գանձի մը վերածեր է։ Ծաղկեմշակութեան, պանդոկապետութեան վարժարաններ բացեր, համալսարաններ հիմներ, բժշկութիւնը յառաջացուցեր, բուժարաններ չիներ է։

Մեր ձեռքը 767 հազար քառ. քիլոմեթր տարածութիւն կայ, իսկ մեր բնակիչներու թիւը անոնցմէ ութը անգամ աւելի է. եւ բան մըն ալ չենք կրնար ընել :

Ինչ է ասոր պատճառը։ Ահաւասիկ հանելուկը զոր չեմ կրնար լուծել :

Սեղանիս վրայ է, Իզմիրի Տօնավաճառին առթիւ Իսրայէլի պետութեան կողմէ հրատարակուած գրքոյկ մը։ Տեսակ մը ծամածռութեամբ «Իսրայէլի պետութիւն» կ՚ըսենք, սակայն այս պետութիւնը ութ տարիէ ի վեր հիմնուած է։ Տարածութիւնն է քսան հազար քառ. քիլոմեթր, իսկ բնակիչներու թիւը՝ մէկ միլիոն վեց հարիւր հազար։ Այսինքն մեր Իսթանպուլին նման բան մը :

Իզմիրի տօնավաճառին կը մասնակցին հարիւր յիսունէ աւելի հաստատութիւններ։ Փոխադրական միջոցներ, պահեստի կտորներ, լաստիկներ, կրադիւս, ներկ, ճնարակ, դեղ, ապակի, չկոտրող ապակի, ջրաբաշխական գործիքներ, խողովակ պողպատեայ արտադրութիւններ, ելեկտրական կազմածներ, հողագործական գործիքներ, ձայնասփիւռ գործիքներ, ստանողարաններ ··· ինչ որ կ՚ուզէք կայ. եւ ասոնք չինուած են ափ մը անապատի մէջ :

Երբ մենք Իսրայէլէ ընենք սնունդ աբարողութեան մասնակցող վարպետ Գաւարեան եւ Զիչէքճիօղլուն կը յիշենք :

Անցան այդ օրերը :

Բարի նախանձէ աւելի բան մը կը զգամ կրքոյկը թղթատած պահուս։ Եթէ չամչնամ պիտի ըսեմ թէ կը նախանձիմ :

Ցորդանան գետէն, մինչեւ անապատ խողովակ գետեզեր են, անապատը բեր դաշտերու վերածեր են :

Ասով չեն բաւականանար. Ջուր կը փնտռեն արթեզեան հորեր բանալու համար։

Ասուած իմ աչքին Սպանճայի լիճը մեր քթին տակն է։ Իսթանպուլ «Ջուր» կը պոռայ։ Աշխարհի վրայ կրադիւս չինելէ աւելի դիւրին գործ չկայ, ասոր դրամագլուխը քար է։ Ութ տարուան Իսրայէլը տարեկան 180 հազար թօն կրադիւս կ՚արտածէ, մեր գործարանները չեն կրնար գոհացնել նոյնիսկ մեր երկրին կրադիւսի պահանջը :

Այս տարածումները միայն մեզի չեն որ կը գրկուին՝ Ամերիկա, Անգլիա, Ֆինլանտա, Պելժիա, Եուկոսլաւիա, արեւմտ. Գերմանիա, Հոլանտա, Շուէտ, Նորվեկիա, Զուիցերիա, Ֆրանսա, Դանիա, մէկ խօսքով ամբողջ աշխարհի։ Ափ մը ժողովուրդ պարտութեան մատներ է յամառութիւնը, մինչ մենք մեր արդիւնաբեր երկիրը առանց արտադրութեան կը ձգենք։

Ուսուցիչս՝ Ապտուլլահման Շէրէֆ էֆէնտի կ՚ըսէր․

— Ուշադրութիւն ըրէք, զաւակս երբ Քեաղրտհանէ երթաք, կը տեսնէք որ մարդիկ եղէգները կը կտրեն, քիւլահ կը չինեն եւ իրենց գլուխը կ՚անցընեն. բնաւ չեմ տեսած որ մէկը սոխառ մը չինէ եւ իր ոտնլիքները մէջը դնէ։ Մարդ Աստուծոյ, քիւլահ չինելու տակառ չինէ ···

Եթէ ուսուցիչս ողջ ըլլար, իրեն պիտի յիշեցնէի թէ ուրիշին հագցնելու համար «քիւլահ»ի պէտք ունինք :

Ահաւասիկ այն հանելուկը զոր չեմ կրնար լուծել։ Ինչո՞ւ անոնք կրնան չինել եւ մենք չենք կրնար :

Եթէ ուղուածը խելք է, մենք ալ ունինք, եթէ ուշիմութիւն, այդ ալ ունինք։ Եթէ ճարտարապէտ է, մենք ալ ունինք եւ մերինները բարձր ճարտարապէտ են։ Ուրեմն ո՞րն է այն աննշմար կախարդանքը որ մեր առջեւ կը կանգնի, յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ :

Ես այս գործին մէջէն չկրցայ ելլել։ Եթէ պատճառը գիտցող կայ, թող հրապարակ ելլէ :

ՄԵՏՐՕՆ երկու ժամ կանգ առաւ կառուր Լիոնի գծին վրայ, անշարժութեան դատապարտելով 15·000 Փարիզցիներ։ Քաղաքացի մը կնոջ մը պայուսակը գողնալով, փապուղին ապաստանած էր։ Հարկ եղաւ անմիջապէս կտրել հոսանքը :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ցաչորդ առտու կանուխ տեսաւ Մարճորին, որ զարթնցն էր։ Գնաց մօտը։ Եւ բացէ ի բաց ըսաւ․

— Բաւական մը խորհեցայ ամուսնութեան մասին եւ խնդիրը լաւ մը ուսումնասիրելէ վերջ յանգեցայ այն եզրակացութեան՝ թէ չարժեր ամուսնանալ…։

Մարճորի բացէ մը աչքերը սեւեռեց Ուիլի վրայ։ Սակայն անոր պայծառ, ազնիւ դէմքն ա՛յնքան բարի էր, որ կրցնար հրեշտակներն իսկ ըմբռնել։ Հեռեւաբար աչքերը վերստին խոնարհեցուց :

Ուիլ կը տեսնէր Մարճորիի դողը։

Եւ քիչ մը չփոթած, կ՚ըսէր անոր․

— Կը յուսամ շատ լուրջի պիտի չառնես այս բոլորը, Մարճորի։ Պէտք չէ խռովիս։ Ես այդ ամուսնութեան խնդիրը ուսումնասիրեցի մանրակրկիտ կերպով եւ վստահ եղիր, թէ համոզման խնդիր է այս։ Մեր յարաբերութիւնները ուր որ են թող պահուին, հարկ է մնան ճիշդ այդպէս։ Եւ եթէ ես քանիմաց մարդ եմ, ապա ուրեմն այս կարգադրութիւնը երկուքիս երջանկութեան պիտի նպաստէ :

— Հարկ չկայ գիս ալ հաշուի առնելու։ Ես շատ լաւ կը յիշեմ՝ թէ դուք միշտ խուսափեցաք ինձմէ։ Իսկ հիմա կը տեսնեմ որ դուք երբեք չէք հետաքրքրուիր ինձմով։ Կը ցաւիմ, որ աւելի կանուխ չկրցայ ըմբռնել այս պարագան։

— Ներեցէք, ըսաւ Ուիլ, բայց դուք չէք ըմբռներ զիս։ Ես ձեզ միշտ սիրա՞ծ եմ թէ ոչ, թող ուրիշներն ըսեն։ Վստահ եղէք սակայն, թէ իմ զգացումներս երբեք չեն փոխուած ձեզի հանդէպ։ Կրնաք հպարտանալ, որ դուք հիմնովին փոխեցիք իմ նկարագիրս ու կենցաղս։ Վստահ եղէք, թէ սրտիս մէջ եղածն է որ կ՚ըսեմ, առանց ծամծմելու բառերը՝ ես համոզուած եմ, թէ ամուսնանալ չարժեր, ամուսնական կեանքը ինծի համար չէ։ Կ՚ուզէի որ ձեր հօր հետ ապրէիք առաջուան նման, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենայի ատեն-ատեն այցելելու ձեզի, շաբաթը մէկ, կամ երկու, ճիշդ ինչպէս պաշտամունքի համար եկեղեցի կ՚երթան մարդիկ։ Եւ այսպէսով, երբ զիրար տեսնենք, կ՚երջանկանանք՝ երկուքս ալ։ Ես այսպէս կը մտածեմ։ Բայց եւ այնպէս, պատրաստ եմ ամուսնանալ ձեզի հետ՝ եթէ կը փափաքիք։

— Կ՚անդրադառնա՞ք ձեր խօսքերու վիրաւորիչ բնոյթին, պոռթկաց Մարճորի :

— Ձեզս սրտիս տարած կրնամ վստահեցնել ձեզ, թէ ես ձեզ վիրաւորելու եւ ոչ մէկ նպատակ ունիմ։ Ընդհակառակն՝ ես ձեզի կուտամ, ձեզի կը նուիրեմ՝ սրտիս խորագոյն խանդաղատանքը։ Ընդունիք կամ ոչ՝ ձերն է իմ սիրտս։ Ինչ որ պատահած է անգամ մը՝ չենք կրող ջնջել՝ ո՛չ դուք, ոչ ալ ես։ Եթէ կ՚ուզէք, ես պատրաստ եմ ամուսնանալու ձեզի հետ։ Սակայն ահա կը կրկնեմ վերստին՝ չարժեր ամուսնանալ, եւ լաւագոյն բան մը ըրած կ՚ըլլանք՝ մնալով անկեղծ բարեկամներ։ Թէեւ երեւութապէս հանդարտ մարդ եմ, սակայն կեանքը ուսումնասիրած եմ իր լայնքին ու խորքին մէջ։ Վստահեցէք ինծի եւ եկէք թելադրութեանս համաձայն չարժինք։ Իսկ եթէ չէք ախորժիր այս գաղափարէս, ըսէք թէ ամուսնանալ կ՚ուզէք՝ եւ կ՚ամուսնանանք անպայման։

Երկար լռութիւն մը՝ աղջկան կողմէ։ Լռութիւն մը, որ Ուիլի ջիղերը քայքայելու հանգամանք ունէր։

— Կ՚երեւի այնքան հպարտ էք, որ պատասխան տալու չէք զիջանիր։ Եթէ այդպէս է, շատ ցաւալի բան է։ Խոստովանինք կը թեթեւցնէ սիրտը։ Կրնա՞ք երեւակայել աւելի ուղղամիտ ընթացք, քան այն՝ որ ես ցոյց տուի ձեզի հանդէպ։ Այր մը կարո՞ղ է աւելի պարկեշտ եւ ուղղամիտ ըլլալ։ Ես ըսելիքս ըսի, եւ ձեզի ալ առիթ տուի՝ որ պարզէք ձեր միտքը։ Կ՚ուզէ՞ք որ ամուսնանամ ձեզի հետ, թէ կը նախընտրէք որ պարզ բարեկամներ մնանք՝ ինչպէս կը խորհիմ որ լաւագոյնն է։ Արդեօք արդէն իսկ ձանձրացա՞ք ինձմէ։ Ի սէ՜ր Աստուծոյ, խօսեցէք, խնդրեմ։ Կը յիշէք անշուշտ, որ ինչպէս ձեր հայրը թելադրեց՝ թէ այսպիսի պարագաներու, աղջիկ մը պէտք է յստակօրէն պարզէ իր գաղափարները։

Մինչ այդ Մարճորի առանց բառ մը իսկ արտաբերելու, կը դարձնէր կռնակը եւ կը մտնէր տուն, Ուիլը ձգելով տարակուսանքի մէջ՝ վերջնական որոշման կապակցութեամբ։ Ուիլ պարտէզին մէջ կ՚երթեւեկէր հիմա, քթին տակէն սուլելով։ Կանգ կ՚առնէր մերթ ընդ մերթ ու կը դիտէր երկինքն ու լեռներու կատարները։ Եւ մերթ մօտենալով կը նստէր ջրանցքին մօտ ու յիմար-յիմար կը նայէր ջուրին։ Այս բոլոր չփոթանքն ու այլայլումը այնքան անծանօթ բաներ էին իր նկարագրին եւ այն կեանքին զոր վճռականօրէն ընտրած էր իրեն համար, որ հիմա կը սկսէր ցաւիլ որ Մարճորին իր պանդոկն էր եկած այսպէս եւ տակն ու վրայ ըրած իր կեանքը։

(8 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏՈՄՍԵՐ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

■

— Հաշուե՞լ ըրա՞ծ էք թէ ամերիկահայերը, տարին, քանի տոլար կը նետեն ազգին գանձանակը ...

— Ճիշդ գումարը չեմ գիտեր, բայց, կարծեմ, մէկ միլիոնը կ'անցնի ...

— Այո, քիչ մըն ալ աւելի։ Բայց, կը կարծե՞ք որ յառաջիկայ տասը, քսան տարիներուն ալ այդքան առատաձեռն պիտի ըլլան։

— Չեմ կարծեր, որովհետեւ «տուող»–ներուն համրանքը տարուէ տարի կը նուազի։ Եթէ մեզմէ մէկը վիճակագրական տախտակ մը պատրաստէ, պիտի կարենար թիւերով ու թուանշաններով ապացուցանել թէ այս պատուական գաղութին «տալու» կարողութիւնը — եւ տրամադրութիւնը — աստիճանաբար կը պակսին։ Այս տարի, մէկ միլիոն տուող Ամերիկան, յաջորդ տարի քանի մը տասնեակ հազար պակաս պիտի տայ ...

— Ես ալ այդ վախը ունիմ ...

— Պէտք չէ մեր ուշադրութենէն վրիպի շատ նշանակալից երեւոյթ մը — այսօր, ձեռքը ազգին գանձանակին մօտեցնողը արծաթ մազերով հայրիկն է։ Այդ մասին որեւէ տարակոյս չունենանք։ Նոր ... սերունդը այդ քաջութիւնը չունի, դըժբախտաբար։ Քսան, քսանըհինգ տարեկան երիտասարդը իր սիրականին համար, ամենայն սիրով, տասը տոլար կը ծախսէ, բայց երբ կարգը կուգայ մէկ տոլար ժամուն գանձանակը նետելու, հոն կը քաշուի։ Այսօր, մեր հանգստներուն մէջ, առատօրէն տոլարներ նետողը, ընտանիքին հայրիկն է, այն հայրիկը, որ «երկրէն» եկած է եւ որուն կուրծքին տակ հայրենասիրութիւնը անշէջ կրակ մըն է, տակաւին։ Այդ կրակը չկայ երիտասարդին կուրծքին տակ։

— Շատ ճիշդ ...

— Ազգին եկեղեցիներուն, վարժարաններուն կամ հիւանդանոցներուն հասնողը, միշտ, հին սերունդն է։ Մէկ կողմ քշեցէք այդ սերունդը եւ վստահ եղէք որ ազգը անօթի կը մնայ. Ո՞վ է որ աղքին, անգին կը վազէ բարենպատակ հանդէս մը յաջողցնելու համար։ Հին սերունդին ներկայացուցիչը։ Ով է որ դուռնէ դուռ կը պտտի՝ եկեղեցիին համար դրամ հաւաքելու նպատակաւ։ Միշտ հին սերնդականը։ Ո՞վ է որ, գիշերը ցերեկին կը խառնէ, օրինակ, Հայ Օգնութեան Միութեան «Պնակ մը կերակուր»ի գանձանակը լեցնելու համար։ Տարիքը առած մայրիկը։ Ո՞վ է որ կը պահէ մեր ժամուը։ Դարձեալ, «երկրէն» եկած հայրենակիցը։

— Այո, այդպէս է

— Լաւ, ինչ պիտի պատահի երբ «հին»ները անվերադարձ մեկնած ըլլան։ Աղ-պը, այսինքն Ալանտեանի անգլի տիր դտնուող աղջը կարօտ պիտի մնայ նորահաս սերունդին ողորմածութեան։ Ես չեմ հաւատար որ այդ սերունդը պիտի կարենայ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսը՝ գոնէ «տալու» մարզին մէջ։ Դժբախտաբար, մեր բոլոր կազմակերպութիւնները — կուսակցութիւններէն մինչեւ մանր - մունր Հայրենակցականները — այսօր, իրենց ամբողջ յոյսը դրած են հանգստներու եւ դաշտահանդէսներու վըրայ՝ իրենց եկամուտները ապահովելու համար։ Այսօր, այդ ձեռնարկներէն ներկայ կ'ըլլան հարիւր, երկու հարիւր հոգի։ Վա՞ղը։ 1976ի՞ն...

— Որեւէ դարման ունի՞ք ...

— Դարմանի մէկ միջոց կրնամ յանձնարարել։ Մեր ազգային մարմինները պէտք է մտածեն մնայուն եկամուտներու մասին, քանի ուշ չէ։ Այսինքն, այսօր, իրենց գանձին մէջ պահ դրուած գումարները պէտք է շահարկեն։ Եթէ հարիւր հազար ունեցող հաստատութիւն մը, այսօր, կէս միլիոնոց շէնք մը գնէ եւ վարձու տայ զայն, ունեցած կ'ըլլայ եկամուտի մնայուն եւ ապահով աղբիւր մը։ Աղբը, այս տեսակ բաներու մասին պէտք է միտք յոգնեցնէ՝ փոխանակ իր ամբողջ յոյսը դնելու իր խրյմա փարբի-ներուն վրայ։ Այդ խրյմաները վաղը, այլեւս պիտի չուտուին։ Ազգին տնտեսագէտներն ու առեւտրականները քով քովի գալու են, հիմակուց, որպէսզի վաղն ալ մեր գանձանակը լեցուն ըլլայ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՎԱԶԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁԸ

■

Անցեալ ուրբաթ, 31 Օգոստոս, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսէն հետեւեալ հեռագիրը հասած է Զարեհ կաթողիկոսի, ինչպէս եւ Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու.

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 30 Օգոստոս.— Մեր միակ ցանկութիւնն է որ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի օծումը կատարուի կանոնական եւ համազգային համերաշխութեան պայմաններու մէջ։ Եթէ այդ երկու պայմանները չստեղծուին, կը յորդորենք Ձեզ յետաձգել Սեպտ. 2ի արարողութիւնը, որ կրնայ անդարմանելի բարդութիւն եւ վերջնական հերձուած առաջացնել, Ձեզ տանելով Եկեղեցիին եւ Ազգին նզովքին տակ։ Փորձեցինք անգամ մը եւս միացեալ ճիգերով ստեղծել ըղձալի պայմանները սերմեր Սուրբ Հաւատքի ու Ազգի միութեան։ Մենք ոչ մէկ անյաղթահարելի արգելք չենք տեսներ։ Ձեր կողմէ դրական պատասխանի մը պարագային Ձեզ ներկայացնելիք նոր առաջարկներ ունինք ի շահ Ձեզ եւ Ձեր Աթոռի։ Շինարար Սուրբ գործի համար բնաւ պէտք չէ յուսահատիլ կամ խռովիլ։ Պատասխանատու ենք Աստուծոյ եւ մեր պատմութեան առաջ։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱԹՈՌԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Այս հեռագրին հետեւեալ պատասխանը ուղղած են Կիլիկեան երկու եպիսկոպոսները.—

Ն. Ս. Օծութիւն, Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթ. Ամենայն Հայոց, Էջմիածին.—

Ստացանք ընտրեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի եւ մեր անունով Ձեր Վեհափառութեան 30 Օգոստոսի հեռագիրը։ Սրտագին բաղձացող ենք երկու Աթոռներու համերաշխութեան, ի շահ Եկեղեցիի եւ Ազգի։ Մեր այդ բաղձանքին պատճառաւ էր որ յետաձգեցինք օծումը մինչեւ այսօր, որով մեր խիղճը հանդարտ է Աստուծոյ եւ Եկեղեցիին եւ Ազգին առջեւ։

Ներկայիս նոր յետաձգում մը՝ բազմաթիւ պատճառներով անկարելի է այլեւս։ Կը խնդրենք որ արտօնէք Ձեր եպիսկոպոսներուն մասնակցիլ Սեպտեմբեր երկուքի օծման, իբր դրական փաստ սիրալիր յարաբերութեան եւ քրիստոնէական ոգւոյն։ Օծումէն վերջ Կիլիկեան Աթոռը տրամադիր է, ինչպէս միշտ, բարեացակամօրէն քննելու որեւէ նոր առաջարկ։

ՂԵՒՈՆԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Առեճապետ, Կեդր. Կրօն. Ժողովի

Եղբայրական սիրով եւ յարգանօք

ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Կաթող. Տեղ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ԵԼՈՅԹԸ

Սիրելի «Յառաջ», արձակուրդի առթիւ, Նիս գացած ըլլալով, պարտք սեպեցի այցելել Հայոց Թաղը, Մաւլէն։ Քառասուն–յիսուն ընտանիք, ապառաժները ճանկռտելով մէկ մէկ տնակներ շինած են լերան վրայ, պտղատու ծառեր հասցուցած են։ Այցելողը խեղճուհայկական գիւղ մը գացած ըլլալու տպաւորութիւնը կը կրէ։ Առհասարակ մեծ թէ պզտիկ կը խօսին հայերէն։ Մեծահարուստներ չկան, բոլորն ալ համեստ բանուորներ են, մանր առեւտրական կամ արհեստաւորներ։

Օգոստոս 15ին գացի Հայոց մատուռը, մեր ազանդական Երգեցողութիւնները լըսելու։ Ուրախացայ տեսնելով որ Երուսաղեմէն եկած կրօնաւոր մըն է պատարագիչը, Հայկազուն վարդապետ։

Պատարագի միջոցին սկսաւ իր քարոզը՝ լսեցինք իր ողջոյնները Երուսաղէմի մեր սրբավայրերէն եւ հոգեւոր պետերէն։ Ըսաւ քանի մը խօսք օրուան տօնին Ս. Աստուածածնի առթիւ եւ յետոյ փառաբանեց կղերին արժանիքները։ Եւ յանկարծ սրտմ... կարծ պոռթկալ.

Այստեղ մարդիկ կան որոնք Տէր Հայրը կը քննադատեն զանազան ձեւերով, անոնք իրաւունք չունին, թող գոցեն ըլլան կղերի անէծքէն, անոր իրաւունքը թագաւորէն աւելի է։ Կղերը ձեր մեղքերուն թողութիւն կուտայ, բայց թագաւորը չի կրնար, ո՞ւր է Նիսի 400 հայութիւնը. Հետզհետէ փրփրելով, ձեռքերը մէկ մէկու զարնելով սկսաւ պոռալ.—

— Մենք կուսակցութեան պէտք չունինք, անոնք անելիք չունին այլեւս, անոնց մօտոն անցած է, պէտք է վերջանան, ժամանակին պէտք ունէինք, քանի երկիրն էինք, իսկ այսօր «մօտան» անցած է, այսօր անոնք հանդէս կազմակերպած են, (կ'ակնարկէ Յանասարի հերոսներու յիշատակին կազմակերպուած դաշտահանդէսին)։ Ո՞վ տուաւ իրենց այդ իրաւունքը, կիրակին եկեղեցիին կը պատկանի, իրաւունք չունին կիրակի օրով հանդէս կազմակերպելու։ Թող մեզ հանգիստ ձգեն։

Անշուշտ հոգաբարձութիւնը լսեց քարոզին պարունակութիւնը։ Այդ վարդապետը որեւէ յանձնարարական ունէ՞ր Նիս գալու եւ այդպիսի քարոզ մը խօսելու եկեղեցւոյ բեմէն, թէ՞ քահանային հետ համախորհուրդ կարգադրուած է։ Պիտի խնդրէինք որ Երուսաղէմի թեմին կաթող. պատուիրակը նկատի առնէր այդ կարգի սայթաքումները։

ԱՆՑՈՐԴ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

●

Անգարայի հելլէն դեսպան Եանի Քալլերիս օդանաւով իր երկիրը մեկնեցաւ, իր կառավարութեան բացատրութիւն տալու համար թղթածրարի մը գողութեան դէպքի մասին։

Մեկնելէ առաջ դեսպանը յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն։

Ըստ դեսպանին, փաստաթուղթերը գողցուած են դեսպանատան կից գրասենեակին կղպուած պողպատէ դարակներէն։ Այս առթիւ հելլէն կառավարութեան մէկ բողոքագիրը յանձնած է Թուրքիոյ արտաքին նախարարութեան.

Կը պնդեն թէ հելլէն կառավարութիւնը սպառնացեր է դեսպանը այլեւս հոն չղրկել, եթէ Թուրք կառավարութիւնը, փաստաթուղթերու գողութեան առթիւ գոհացուցիչ յուշագիր մը չյանձնէ իրեն։

— Ես անձնապէս կը ցանկամ վերադառնալ, ըսաւ դեսպանը, սակայն կառավարութեան հրամաններուն պիտի հպատակիմ.

— Արդեօք լրտեսութի՞ւն է եղածը, հարցուց լրագրող մը.

Դեսպանը խուսափողական պատասխան տուաւ ու բսաւ.

— Ոմանք գողցուած փաստաթուղթերը ձեռք ձգել կ'ուզէին։ Ինչպէս կը հասկցուի, գողցուած փաստաթուղթերը գաղտնի չէին չհապրգունէր եւ բանի մը չէր ծառայեր։ Ամէն պարագայի մէջ գողութեան պէս դէպքը անախորժ է եւ կարգ մը պայմաններու տակ կրնայ վտանգել Թուրքեւհելլէն յարաբերութիւնները.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (141)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Լուսնի լուսաւորութիւնը փոխարինեց մի այլ լուսաւորութիւն։

Ուղիղ այն կողմում, որտեղ կանգնած էր քաղաքը, օդի մէջ երեւացին բազմաթիւ հրեղէն գնդակներ։ Այդ երեւոյթը սկզբից այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, ամբողջ երկինքը բոցավառւում էր մի ընդարձակ հրդեհով, եւ աստղերը այրուելով, մէկ-մէկ ցած էին թափւում։ Բայց հրեղէն գնդակները բարձրանում էին ներքեւից եւ, օդի մէջ զանազան պտոյտներ գործելով, յետոյ ցած էին ընկնում։ Այնտեղ կատարւում էր մի հանդիսաւոր հրախաղութիւն, բայց — դժոխային հրախաղութիւն...։

Հրեղէն սարսափը, հրեղէն կարկուտի նման, չարունակում էր տեղալ։ Նա հետզհետէ աճում էր աւելի փութով, նա հետզհետէ ընդարձակւում էր աւելի եռանդով։ Երբեմն հրձգակայքը դղրդում էր խառնաձայն աղաղակների խուլ արձագանքներով։ Այդ աղաղակները, որպէս մի զարհուրելի կատաղութիւն, լսելի էին լինում հրային սաստիկ ժայթքումներից յետոյ, որպէս զայրացած երկինքի աղաղակը լսելի է լինում կայծակի ահռելի փայլատակումից յետոյ։

Վանը պաշարուած էր։

Այդ կրակը, այդ հուրն ու բոցը թափւում էր դժբախտ քաղաքի վրայ։ Նրան պաշարել էին վայրենի Ռշտունիները իրանց զլրացի Սասանեանների հետ։ Նա պաշարուած էր այդ լեռնականներից, որպէս մի ժամանակ դժբախտ Տրոյեան պաշարուած էր Հելլենացիներից։ Նախանձախնդիր Հելլենացին կռւում էր գեղեցիկ Հելինէի պատուի համար, որին իւր թագաւոր ամուսնի հիւրասէր տնից յափըշտակեց անամօթ սարփածուն։ Իսկ Ռըշտունիները կռւում էին իրանց աշխարհի սիրելի Տիկնոջ համար, որին անգութ ձեռքով յափշտակեց — եղբայրը։

Լեռնականները տիրելով մերձակայ բլուրներին, նրանց բարձրութիւնից հուր էին ցանում քաղաքի վրայ։ Նրանց հրանօթներն ապագայ հրանօթների նախատիպերն էին, — հասարակ պարսէտներ խիստ պարզ կերպով շինուած, բայց, շպրտելու համար, շղթաներից շինուած։ Դրանց մէջ դնում էին կա՛մ ծծումբով տոգորուած չորի փաթոթներ, կա՛մ նաւթի եւ գիւրավառ հեղուկների մէջ թաթախուած փայտի կտորներ, վառում էին եւ, պտոյտացնելով օդի մէջ, ձգում էին դէպի քաղաքը։ Ոմանք նոյն պարսէտներով նետում էին քարեր.

Շատ չանցաւ, քաղաքը նոյնպէս սկըսեց ներսից պատասխանել դրսի կրակներին. Զանազան տեղերից բարձրացան բոցեր Բայց այդ բոցերը բարձրանում ... եւ դարձեալ հանգչում էին իրանց տեղում, առանց բոցերի պարիսպներից դուրս գալու։ — Դրանք ներսի շինուածքների բոցերն էին, որ արդէն սկսել էին այրուել։

Քաղաքը պաշտպանող զօրքը բաղկացած էր միայն Պարսիկներից, որ բերել էին իրանց հետ Մերուժան Արծրունին եւ Վահան Մամիկոնեանը։ Օրհասական տագնապի մէջ, այդ զօրքերը այնքան հոգ չէին տանում դրսի թշնամու հետ մաքառելու, որքան աշխատում էին զսպել ներսի բնակիչներին, որոնք սարսափելի խռովութեամբ դուրս էին փախչում իրանց տներից, որտեղ որ հրդեհը արդէն սկսել էր ճարակել։ Զօրքը վախենում էր, մի գուցէ քաղաքացիք բացանեն քաղաքի դռները եւ թշնամուն ճանապարհ տան ներս մտնելու։

Բայց կրակը աւելի եւ աւելի տարածւում էր։ Նախ այրուեցան պատերի կտուրների վրայ դիզուած խոտերը, յետոյ մարագներն ու մթերանոցները։ Շուկան իր բոլոր հարստութեամբ վառւում էր, որպէս մի չորի կտոր։ Կրակը սկսուեցաւ առաջնակարգների խանութներից եւ այստեղից անցաւ դէպի քաղաքացոց տըները։ Մարդիկ այլեւս հոգ չէին տանում ... , այլ շտապում էին փախչել... ... , որ կողմ եւ վազում էին, նրանց առջեւը վառւում էր հրեղէն անանցնելի հեղեղը։ Սարսափած ըը... ... մէջ խառնուելով կործանուող շինուածքների դղրդիւնի հետ, աւելի սաստկացնում էին ընդհանուր դարհուրանքը։

Հրդեհի սոսկալի լուսաւորութիւնը երեւան հանեց մի սոսկալի հրէշ, որ քաղաքի հիւսիսային կողմից, որպէս մի քարացած, պալարուած վիշապ, բարձրացել էր դէպի երկինքը Նա հետզհետէ աճում էր, հետզհետէ աւելի ահռելի կերպարանք էր ստանում, որքան աճում էր տիրող լուսաւորութիւնը։ Հպարտ հայեացքով նայում էր նա դէպի իւր շուրջը ճարակող հրային ծովը, եւ կարծես, նրա ... հայեացքը սպառնալեօք ասում էր այդ խօսքերը. «Ձնչին տարր, որքան կամենում ես կատաղիր, որքան կամենում ես հեռու տարածիր քո վայրագութիւնը, բայց դարձեալ քո աւիշները իմ բարձրութեանը չեն հասնի»...

ՐԱՖՖԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐԸ կը պատռնային աւելցնել հացին գինը։ Ելմտ. նախարարութիւնը ազդարարեց թէ պիտի պատժուին անոնք որ յաւելումներ կը կատարեն։

ՄԻՍԻ ԵՒ ԿԱՐԱԳԻ գիներուն բարձրացումը մտահոգութիւն կը պատճառէ աշխատանքին համար։ Կառավարութիւնը որոշեց անփոփոխ պահել գիները, քանի որ մեծ քանակութեամբ ներածումներ կը կատարուին Իրլանտայէն եւ Տանըմարքայէն։ Ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք պիտի առնուին, մասնաւորապէս թոյլ չտալու համար որ միջնորդներ դաւոռ փոխադրեն ծախու հանուած միթերքը կամ իրենք ամբարեն։

ԻՏԱԼԻՈՅ ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերուն միացումը յաջող ճամբու մէջ ըլլալով, Փարիզ վերադարձաւ Ֆրանսայի ընկերվ. կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը։

ԻԲՐԵՒ ԼՐՏԵՍ ձերբակալուած երկու Անգլիացիները տեսնելու իրաւունք ստացան Գահիրէի անգլ. հիւպատոսը։ Տեղացի ամբաստանեալներէն մէկը փորձեց անձնասպան ըլլալ, բայց բանտապահի վրայ հասնելով արգիլեց։

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, պատուիրելով որեւէ ձեռնարկ չկատարել, նաւթուղիները քանդելու համար, որպէսզի պատրուակ չտան զինեալ միջամտութեան։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարարը, Լաքոստ իր հիւանդութենէն ապաքինած ըլլալով, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց կացութեան մասին։ Վերջին երեք ամիսներու ընթացքին Ֆրանսայէն Ալժերիա փոխադրուած են 200.000 զինուորներ։ Զօրքին թիւը պիտի չկրճատուի մինչեւ անդորրութեան վերահաստատումը։ Միեւնոյն ատեն պիտի շարունակուին վարչական բարենորոգումները։

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը կը շարունակուի Ամերիկայի մէջ։ Քէնթըքի նահանգին մէկ քաղաքին մէջ զինուորները սուին եւ ուրիշ զէնքեր կը գործածեն, կազմած ամբոխը ցրուելու եւ սեւամորթ աշակերտները դպրոց տանելու համար։ Շատ մը սպիտակամորթ ծնողներ դպրոցէն կը հանեն իրենց զաւակները, որպէսզի սեւամորթներուն հետ չնստին…

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ Բուլկանին եւ Խրուշչեւ Մ. Նահանգները պիտի չերթան այս տարի։

ՄՐՐԻԿ մը ահագին աւերներ գործեց Տիէփի մէջ, յիշեցնելով պատերազմի ռմբակոծութիւնները։ Տանիքները քանդուեցան, ծառեր արմատախիլ եղան եւն.։

ՓՈՒԺԱՏԻ դէմ ցոյց մը կատարեցին հակառակորդները, երբ ճառ կը խօսէր գաւառական քաղաքի մը մէջ։ Լոյսերը մարած էին, բայց Փուժատ ճառը շարունակեց, օգտուելով ինքնաշարժներու արձակած լոյսէն։

ՍԱԿԱՐԱՆ (6 Սեպտ.)։ Զոյլ ոսկի 465.000, նափոլէոն 3350, զուից. 3170, սթերլին 4120, քսան տոլարնոց 16.280։ Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1040, տոլար 400, պելժ. 8, զուից. 94.50, փեզէթա 8.70։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Եգիպտոսէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, պաղտնի տեսակցութիւնները կը շարունակուին, ելք մը գտնելու համար, թէեւ շատ քիչեր կը հաւատան որ համաձայնութիւն գոյանայ։

Ուաշինկթընի մէջ ալ միջոցներ կը խորհին, միջին ճամբայ մը գտնելու համար։ Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, յայտարարեց թէ «ճշմարիտ պատի մը հանդիպեցայ, խօսակցութեանց ընթացքին»։ Շատեր կը յուսան թէ Մ. Նահանգները կրնան անակնկալ մը սարքել, վերջին պահուն։ Ամէնէն մեծ դժուարութիւնն այն է որ գնդ. Նասր Խ. Միութեան բարոյական աջակցութիւնը կը վայելէ։ Միւս կողմէ, ժամուլը ամէն օր կը շարունակէ գրգռիչ գրութիւններ հրատարակել, թանձրացնելով մթնոլորտը։ Բուն Եգիպտոսի մէջ ալ մտահոգութիւն կը տիրէ, իսկ Նախագահը կ'ուզէ յաղթական հանդիսանալ ամէն տեսակէտով։

× Լոնտոնի մէջ կը մտածեն ի հարկին նոր ժողովի մը հրաւիրել 18 պետութեանց ներկայացուցիչները, ինչպէս եւ տեղեկութիւններ հաղորդել Ապահովութեան խորհուրդին, կացութեան ելեւէջներու մասին։ Անգլիա կը ջանայ կարելի եղածին չափ լայն աջակցութիւն մը ապահովել միջազգային գետնի վրայ, ինչպէս բրին Մ. Նահանգները՝ Քորէայի պատերազմին ատեն։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Ցանձնախումբի կարգադրութեամբ, Վալանսի մէջ եւս կազմուած է համդանակիչ յանձնախումբ մը, որ շուտով գործի պիտի ձեռնարկէ։

Կեդր. Ցանձնախումբը կը յուսայ, որ Վալանսի մեր հայրենակիցները սիրով ընդ առաջ պիտի երթան դիմումներուն։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր. Կ. Խաչի Բ. կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ. եւ Սեպտ. 9ի կիրակի առտուն ժամը 6.30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին։

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս–Օգոստոս թիւը (48 էջ)։

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէթս, «Գ. Ասատուր Քէօսէեան) եւ Գ. Արմենակ Շահպազեան։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆր. Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման։ Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 Ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

●

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.)

Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, թղթատարի ծախքով 1500 Ֆր.։

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, Երեւան, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 Ֆր

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր)։ Գինը՝ 800 Ֆր.։

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 Ֆրանք։

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 Ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի։ Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Գ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Գ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ։

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Աւարօնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ որ Էքս լէ Պէնի մէջ, Մարսէյլէն Գ. Լեւոն Քայթանճեանի եւ Փարիզէն Գ. Փամպուքճեանի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած հանդէսի մը ընթացքին ի նպաստ դպրոցներու հանգանակութիւն մը կատարած են, և Մարսէյլի Կապ. Խաչի դպրոցին յատկացուցած են 15.000 Ֆր.։ Գումարը ստացած ենք Գ. Լեւոն Քայթանճեանէ։ Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր մասնակցողներուն։

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյոն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Գ. Ք. սկզբնատառերով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը։

Դիմել Ազգ. Խնամակալ գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՀԱՅԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԷՆՈՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Ս. Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՆԻԷՌ.— Ադամեան, Հիսայեան եւ Սվազեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրեցեալ հօր, մօր, աներհօր եւ զոքանչին՝

ՊՕՂՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ,

ԹԱԳՈՒՀԻ ԱԴԱՄԵԱՆԻ

(ծնեալ Հայթայեան) մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողները։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ։

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի։

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Մենտիլեան (Կիւրինցի) կը փնտռէ իր տղան՝ Անդրանիկ Մենտիլեան։ 1915ին (երկուքուկէս տարեկան) ձգուած է Սեբաստիոյ մօտ Սարըգշլա։ Տեսնուած է Պոլսոյ Պէյլերպէյի որբանոցը, 1922ին խումբ մը որբերու հետ նկար մը ունի, որ քովն է։ Այս որբերը Պոլսէն Յունաստան փոխադրուած են։ Կը խնդրուի գինք ճանչցողներէն անմիջապէս իմացնել իր մօրը հետեւեալ հասցէին.—

Mme. Mentelian Serpouhi

24, Route Nationale

St. Antoine — Marseille (France)

Հայաստանի եւ արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • DIMANCHE 9 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7676 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3487

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՎԱՍԱՆՔ ՅԵՏ ՄԱՀՈՒ

•

Խոստովանինք թէ տակաւին շատ քիչ բան գիտենք 1937 – 38ի զանգուածային ձերբակալութեանց, աքսորներու եւ գնդակահարութեանց մասին :

« Հանճարափայլ »ին մահէն եւ Բերիայի գնդակահարումէն ետքն է որ, կը բացուին կարգ մը ծալքեր։ Կամաց – կամաց եւ ... « ամենայն զգուշութեամբ » :

Այսպէս, ստուգապէս հաստատեցին թէ մեռած են Ակսել Բակունց, Եղիշէ Չարենց եւ ուրիշներ :

Նոր կ'իմանանք թէ «մեռած է», նաեւ, Վահան Թոթովենց, որուն երկու պատմուածքները հրատարակեր էինք վերջերս։

Ի՞նչպէս կը հաստատեն այս լուրը։ Իբրեւ եղերական դէ՞պք, եւ կամ բնական վախճա՞ն :

Ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը :

Գրական տեսութիւն մը կը հրատարակեն հեղինակի մը մասին։ Եւ, միջանկեալ, կ'իմանանք որ մարդը մեռած է :

Ե՞րբ։ Ո՞ւր։ Ի՞նչպէս :

— Դա ինձ չի վերաբերում։ Հարցրէք պարտիային ...

Երեւանի «Գրական Թերթը» տեսութիւն մը հրատարակած էր Վահան Թոթովենցի մասին, Օգոստոս 16ին, իբրեւ Թերթօն Բ. էջի :

Գրագէտը ջերմապէս գնահատելով Խարբերդցի գրագէտին տաղանդը, յատկապէս կը թուէ անոր կարգ մը ստեղծագործութիւնները, «Ապուշներ», «Հռոմէական ճանապարհի վրայ», պատմուածքներ՝ ամերիկեան կեանքէ, «Յովնաթանի որդի Երեմիա», «Բաքու» եւն.։

Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Պետական Հրատարակչականը մօտերս պիտի հրատարակէ հատոր մը՝ իր գործերէն :

Գրութեան վերջին մասին մէջ կը կարդանք հետեւեալ տողերը .

— Մահը նրան խլեց իր ուժերի, ստեղծագործական ամենաբեղմնաւոր շրջանում։

Թերեւս յօդուածագիրը ինքն ալ չի գիտեր թէ ինչպէս մեռած է տարաբախտ գրագէտը ։ Եւ կամ գիտէ, բայց իրաւունք չունի յայտնելու :

Ուրեմն, ստիպուած ենք ուշադրութեամբ հետեւիլ խորհրդային հրատարակութեանց, իմանալու համար ուրիշ մահեր։ Միշտ պատահաբար եւ միջանկեալ։

Ժամանակին գրուեցաւ թէ առ նուազն 250 ականաւոր դէմքեր աքսորուած են այդ չարաշուք օրերուն (1937 – 38), տարեց թէ երիտասարդ։ Գրագէտներ, բանաստեղծներ, ակադեմականներ, ուսուցիչներ։ Նոյն իսկ պետական եւ կուսակցական պաշտօնեաներ :

Համրանքով բախտաւորներ վերադարձան, վերջին տարիներու ընթացքին։ Իսկ միւսնե՞րը :

Ո՞ւր են Զապէլ Եսայեանը, Տիգրան Զաւէնը եւ ուրիշներ, որոնք երկիր գացեր էին խանդավառ տրամադրութեամբ :

Գրական կամ ընկերային տեսութեա՞ն մը պիտի սպասենք, իմանալու համար ուրիշ աքսորականներու ողբերգութիւնը կամ եղերական վախճանը :

Կեղծիք չէ՞ գովասանքներ հիւսել յետ մահու, երբ քաջութիւնը չունիք բողոքելու կատարուած բարբարոսութեանց դէմ։ Գոնէ պարզելու մահուան պարագաները, իբրեւ լրացուցիչ մասը Բերիայի եւ Ստալինի դէմ սարքուած պայքարին :

Դժուա՞ր է միանգամ ընդ միշտ հրապարակաւ յայտնել թէ որո՛նք վերադարձած, որո՛նք բնական մահով մեռած եւ որո՛նք սպաննուած են այս կամ այն ձեւով :

« *Ովքե՞ր* նստել, *ովքե՞ր* պառկել, *ովքե՞ր* ամնիստիա *են ստացել*»։

Կրնաք ձեր օրացոյցով ալ յայտնել նոր նահատակներուն անունները։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԷԿ ՅՈՅՍ ՄՆԱՑ.— ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

•

ՀԻՆԳԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՁԱԽՈՂԱՆՔԸ

Որ եւ է համաձայնութիւն գոյացած չըլլալով, Հինգերու յանձնախումբը հրաժեշտ պիտի առնէր Եգիպտոսի նախագահէն, երէկ, շաբաթ, Լոնտոն վերադառնալու համար։ Իր վերջին յուշագիրը կը հաստատէ ձախողանքը։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կը մնայ միայն մէկ յոյս .— Մ. Նահանգներուն ազդու միջամտութիւնը, նոր պատերազմի մը մղձաւանջը փարատելու համար։ Կը կարծուի թէ Եգիպտոս ալ պիտի փորձէ Ազգաժողովին յղել խնդիրը, ժամանակ շահելու համար :

Եթէ վերջին պահուն անակնկալ մը չպատահի, Հինգերու յանձնախումբը Լոնտոն պիտի վերադառնայ այսօր, կիրակի, իր տեղեկագիրը ներկայացնելու համար Անգլիոյ արտաքին նախարարին, որ նախագահն է ծանօթ խորհրդաժողովին :

Չորս խօսակցութիւններ տեղի ունեցան երկուշաբթիէն չորեքշաբթի, առանց դրական արդիւնքի մը յանգելու։ Հինգերու յանձնախումբը երեք ժամ ժողով գումարեց ուրբաթ օր, եւ որեւէ ելք չգտաւ։ Այդ պահուն Ուաշինկթընի Ֆրանսական դեսպանը, Էռվէ Ալֆան կը յայտարարէր թէ Ֆրանսա անհաւանական չի դաներ զինեալ միջամտութիւնը. ինչ որ աւելի սաստկացուց յոռետեսութիւնը ։ Հինգերու յանձնախումբին պաշտօնն էր ներկայացնել եւ բացատրել 18 պետութեանց կողմէ քուէարկուած բանաձեւը Սուէզի միջազգային վարչութեան մասին եւ ստուգել թէ գնդ. Նասըր պատրաստակամ կրնա՞յ դուռ բանալ բանակցութեան ։ Ինք իրաւունք չունէր բանակցելու եւ բոլոր խօսակցութիւնները յուսախաբութիւն պատճառեցին :

Ուրիշ վտանգ մը.— Անգլիացի եւ Ֆրանսացի նաւուղիղները ջղագրգռութեան մատնուած են եւ կ'ուզեն օր առաջ հեռանալ։ Այդ պարագային Եգիպտոս կրնայ բռնութեան դիմել, ինչպէս եւ արգիլել անգլիական եւ ֆրանսական նաւերու երթեւեկը, ինչպէս յայտարարուեցաւ քանի մը անգամ :

Կարծողներ կան թէ Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները Լոնտոն պիտի հրաւիրուին, խորհրդակցելու համար, երբ Հինգերու յանձնախումբը ներկայացնէ իր տեղեկագիրը։ Այդ առթիւ պիտի ճշդուի վերջնական ուղեգիծը :

Զինեալ միջամտութիւն մը միշտ հաւանական է եւ կրնայ տեղի ունենալ յառաջիկայ շաբթու. մանաւանդ, եթէ գնդ. Նասըր բռնադատէ որ անգլիացի եւ ֆրանսացի նաւուղիղները շարունակեն իրենց պաշտօնը :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ վարչապետն ալ տրամադիր է Ազգաժողովին դիմելու որեւէ զինեալ գործողութենէ առաջ, ինչպէս կ'առաջարկեն Անգլիոյ ընդդիմադիրները։ Այդ պարագային մեծ դեր մը կ'իյնայ Մ. Նահանգներուն վրայ :

«ՄԵՐ ԵՐԿԻՐԸ ՀՐԱԲՈՒԽ ՄԸ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ»

Գահիրէի դիւանագիտական շրջանակները շատ ծանր կը գտնեն կացութիւնը : Ամերիկեան դեսպանը, որուն ուրիշ մը յաջորդած է, յետաձգեց իր մեկնումը :

Հինգերու յանձնախումբին բանբերը մերժեց պատասխանել, երբ թղթակիցներ հարցուցին — « Յուսահա՞տ էք թէ լաւա –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕԾՈՒՄ ՏԱՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԶԱՐԵՀ Ա.Ի
(2 Սեպտ. 1956, Անթիլիաս)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՉՔԴ ԼՈՅՍ, ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑ ...

ՊԷՅՐՈՒԹ .— Անանուն Հայն է, Անծանօթ Զինուորին կենդանի յաջորդը, որ Սեպտեմբեր 2ին, Զարեհ Ա. կաթողիկոսի օծման արարողութենէն ետքը, ուրախութեան արցունքը աչքերուն, խօսքը կ'ուղղէ դիմացը եղող բոլոր միւս Հայերուն.

— Աչքդ լոյս, հայրենակից ...

= Աչքերնիս լոյս, աչքերնիս լոյս ...

Ուրախութիւնը . ժողովրդական սրտաբուխ ուրախութիւնը, զոր կարելի չէ գնել ո՛չ մէկ, բայց մանաւանդ կարմիր դրամով, կը յորդի ծովածաւալ բազմութեան իւրաքանչիւր մասնիկին ամբողջ էութենէն։ Յուզումը կապած է բոլորին լեզուները . հոգիներն են որ կը խայտան եւ իրենց շունչը կը դրոշմեն շրթներուն վրայ :

— Աչքերնիս լոյս, աչքերնիս լոյս ...

Բազմութիւնը, որ ամիսներէ ի վեր կը զսպէր իր արդար ցասումը՝ հնազանդելով խաղաղարարութեան կոչերուն, հասած է այն կէտին, ուր այլեւս չի կրնար զսպել իր մէջ կուտակուած բարդ յուզումները : Արցունքի, ուրախութեա՛ն արցունքի կաթիլներ կը պսպղան բոլորին աչքերուն մէջ։ Ահա՛, իր դէմը կանգնած է իր ազատատենչ ու ազգասիրական ձգտումներուն խորհրդանիշը, սպիտակ շղարշի տակ ծածկուած գլուխը, որուն շրթները աղօթքի բառեր կը մրմնջեն .

— *Տէ՛ր, առաջնորդէ զիս, տուր ուժ, կարողութիւն եւ իմաստութիւն ...*

= Ամէն ...

— Աստուածային խաղաղութիւնը կաթեցուր մեզմէ իւրաքանչիւրին սրտին մէջ ...

= Ամէ՜ն, ամէ՜ն ...

— *Իսկ հայ ժողովուրդ, տես պատուէրս ու մաղթանքս քեզի .— սիրեցէ՛ք զիրար. առանց ատոր ալ մեր ներկան դժուար է եւ ապագան՝ մութ։ Յոգնեցանք, ալեկոծեցանք, եւ տակաւին չենք խաղաղած. Կոչ կ'ուղղեմ բոլորին՝ միանալ. կո՛չ բոլորին անխտիր՝ կրօնական թէ աշխարհական։ Այսօրուան անհասկացողութիւնները շարունակական չեն. մեր սիրտը բաց է բոլորին առջեւ եւ բոլորին համար։ Մոռցէ՛ք* անցեալը, *բոլոր թիւրիմացութիւնները. եւ սիրեցէք ու հասկցէք զիրար ...*

Ծովածաւալ բազմութիւնը, շունչը բռնած, յուզուած, չուզեր բառ մը իսկ կորսնցնել իր հովուապետին աղօթքի մրմունջէն .

— *Տո՛ւր ինձի, Տէ՛ր, ուժ եւ կարողութիւն ...*

= Ամէ՜ն, ամէ՜ն ...

Վերացած է ժողովուրդը. մամիկներուն շրթները կը դողդողան. երիտասարդներուն աչքերը կը պսպղան :

Յանկարծ ընդհանուր ցնցում մը, իրականութեան կը վերադարձնէ բոլորը :

Մայր Տաճարին զանգակներն են, որ ուրախ ճօճումներով կը ղօղանջեն ու կ'աւետեն լուրը։ Սպիտակ աղաւնիներու խումբ մը ազատ կ'արձակուի աւետելու համար բարեբաստիկ լուրը համայն աշխարհին. աղաւնիներէն ոմանք կը թռին, կը հեռանան դէպի հորիզոնը, մի քանին կը վերադառնան ու կը դանդաղին ուխտաւորներու ծփուն ալիքին վրայ. իսկ երկու աղաւնիներ կը թառին վեհին ամպհովանիին վրայ եւ իբրեւ խաղաղութեան աւետաբերներ, կ'ընկերանան անոր՝ վեհարանէն ներս :

Պահ մը, Հոգին Սուրբն է, կարծէք, որ

ԾԱՌԱՅԵԼ

Ծառայել, այս եղաւ նշանաբանը մեծերու սերունդի մը, որ վերջին յիսնամեակին անցաւ հայ քաղաքական կեանքի հորիզոնէն, ձգելով լուսաւոր հետք մը իր ետին :

Սերունդ մը, որ մէկ նպատակ միայն ունեցաւ. հրաժարիլ փառքէ ու հաճոյքէ, ու նուիրուիլ մի միայն ցեղին ազատագրական պայքարին :

Ուխտի այդ ճամբուն վրայ քանի քանիներ դացին ու ետ չդարձան այլեւս :

Քանի քանի երիտասարդներ, մէկը միւսէն կտրիճ ու տաղանդաւոր :

Մէկը միւսէն բարեկիրթ ու օժտուած կեանքը ներդօրօրէն վայելելու նիւթական բոլոր հնարաւորութիւններով :

Մահը արհամարհող ու պայքարի համար հասունցող այս սերունդը, թրծուեցաւ յեղափոխութեան քուրային մէջ, ապրեցաւ հաւատաւորի եւ տեսանողի պէս :

Անոնք բոլորն ալ ծնունդը եղան յեղափոխական դարաշրջանի մը, ուր բարձրագոյն իտէալական մը համար մեռնիլը երջանկութիւն էր, վսեմ ու նուիրական գաղափարի մը համար զոհուիլը՝ անմահութիւնն իսկ էր :

Գրական ռոմանթիզմի զուգահեռ յեղափոխական ռոմանթիզմն էր ասիկա, օծուն խնկաբուրեալ ու լուսաւոր առաջադրութիւններով սրբազան նպատակներու :

Այդպէս ղիմեցին դէպի մահը Արաբոներ, Սրամ Արամեաններ, Արխանեաններ, Գարա'կչոփեաններ, Շահէններ, Բարկէն Սիւնիներ ու հետագային բանակ մը ամբողջ առաջին յեղափոխութեան ընտրեալներէն :

Հայկական ազատամարտի հզօր ու գոռ մարտիկները. անձնուրաց ու հայրենանուէր հերոսներ են անոնք, որոնց կեանքը եղաւ համակ նուիրում ու զոհաբերութիւն :

Աշխարհի ամէն հանոյք ու վայելք ուրացած, անոնք յափշտակուեցան ազգային ազատութեան գաղափարով :

Եւ որովհետեւ գիտէին, թէ ազատութեան ու պայքարի ճամբան արիւնի եւ զոհաբերութեան ճամբան է, բայց մը իսկ կանգ չառին բոլորանուէր մահը ղիմակալելու ոտխրդականութեան առջեւ

Անոնց յաջորդող սերունդը, աւելի ծառայութեան կերպով, դարձեալ փորձեց ընթանալ նոյն ուղիով :

Պայքարի ընթացքին հարկ էր դառնալ գործիչ, ուսուցիչ հովիւ — քաջ, զինուոր, մարտիկ եւ ահարեկիչ :

Իւրաքանչիւրը լաւ իր պատրաստութեան եւ իրեն յանձնուած պարտականութեան, վերցուց իր խաչը ու քալեց առաջ:

Անսայթաք եւ անարատնջ: Իրենց ուխտը՝ ծառայելը ունէր նպատակ

Ու ծառայեցին բոլորն ալ: Ծառայեցին ու ինկան պարտականութեան փշոտ ասպարէզներուն վրայ :

Անոնց օրինակը դարձաւ վարակիչ :

Ուրիշներ հետեւեցան իրենց քայլերուն, ու հասաւ ամբողջ սերունդ մը, որ խտացուց ժառանգներու շարքերը : Քալեց ըղբկանքի նոյն ուղիներէն :

Ցաճախ կիսաքաղց ու անօթի, ու գրեթէ միշտ հալածուած եւ հետապնդուած, բայց աներատնջ ու խանդավառ աստացուած արդիւնքէն :

Այսպէս է որ կէս դարու ընթացքին հայկական երբեմնի կրաւորական հոգեբանութիւնը փոխակերպուեցաւ արիական եւ արմենական հոգեբանութեան :

Ինկան հսկաները, բայց անոնց աճիւններէն առասպելական փիւնիկի նման կենդանութիւն առին ուրիշներ :

Այսօր ամբողջ բանակ մը կը ձեւացնեն անոնք, որ պաշտամունքով կը նային մեծ ու լուսաւոր առաջեալներու կորած ուղիին :

Կ'ոգեւորուին անոնց գործերով: Պատրաստ են սրբազան զոհաբերութիւններու :

Ծառայելու տրամադրութիւնը դարձաւ սովորական հասկացողութիւն :

Մեր մեծ մեռելները, մեր յեղափոխութեան անմահ առաջնորդները իրենց կենդանութեան իսկ հաստատեցին, թէ ընդվայր կորսուած չէին իրենց թափած ջանքերը :

Իրենց կատարած զոհաբերութիւնները տուած էին պահանջուած արդիւնքը: Սերունդներ հասած էին զոհաբերութեան նոյն ոգիով տոգորուած՝ պատրաստ նոյնպէս ծառայելու :

Հայրենահեռու շատ մը վայրերու մէջ այս պատկերը կը մնայ իրականութիւն այսօր:

Եթէ առօրեան ու նիւթախանձ հաշիւներ հեռու կը պահեն շատերը այս ճշմարտութիւնը տեսնելէ, անոնք որ չփման մէջ են մեր խոնարհ խաւերուն հետ ու խորաչափած զոհաբերութեան եւ նուիրումի անոնց զգացումները, կը հաստատեն, թէ պակաս չեն անոնց մէջ ծառայելու զօրաւոր տրամադրութեամբ տիպարներ :

Ցաջորդականութեան շղթան այսպէս կերտուած ու պահուած՝ պիտի շարունակուի, ի մեծ ուրախութիւն անոնց, որ կ'ապրին իրենց վերջալոյսը ու կը տեսնեն բեղմնաւորուած իրենց ոսկի երազները :

Այդպէս ալ պէտք էր ու պէտք է ըլլայ այսուհետեւ :

Հայկական Սփիւռքը ուրիշ նպատակ չունի, բայց եթէ պահել անաղարտ հիներու ոգին :

Ծառայելու այդ խիղճը պէտք է դառնայ գոռ կամք մը, մինչեւ որ խորանայ, ծաւալի ու վարակէ բոլորը, նպատակ որ դարձաւ յեղափոխական սերունդի մը հիմնական սկզբունքը, ու տուաւ մեզի ՄԱՅԻՍ 28ը:

Պէտք է անեղծ պահել այդ ոգին, քանի դեռ իրականացած չեն մեր քաղաքական պահանջները, ու մեր մէկ միլիոն կ'ապրի աշխարհի քառուղիներուն վրայ անհայրենիք ու թափառական :

Պէտք է աշխատիլ պահել այս հայաստութիւնը անկորուստ մեր միացեալ եւ մեծ հայրենիքին համար իբրեւ դրամագլուխ, իբրեւ կենդանի եւ անփոխարինելի հարստութիւն :

ԱՐՄԵՆԻԱ

«ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ»

ԽՄԲ.— Վերջերս Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ Ա. Կարինեանի այս գիրքը, Ա. հատոր: «Սովետական Գրականութիւն» ամսագրի 1956 Օգոստոսի թիւէն կ'ամփոփենք հետեւեալ գրախօսականը . —

Տպագրութեան գիւտէն վաթսուն տարի ետք 1512ին Վենետիկի մէջ լոյս կը տեսնէ հայերէն առաջին գիրքը :

Հայ պարբերական մամուլը ձեւաւորուած եւ իր յետագայ զարգացումը ստացած է գաղթահայ կեանքի մէջ — Հնդկաստան, արեւմտեան Եւրոպա, Թուրքիա, Եգիպտոս, Ամերիկա, Սուրիա, Ռուսաստան — ինչպէս եւ Անդրկովկասի հայաբնակ վայրերու եւ Հայաստանի մէջ:

Թէեւ փաստերը լրիւ չեն, սակայն կը հաստատուի թէ ցարդ լոյս տեսած են 4000 տեսակ հայերէն թերթեր եւ պարբերաթերթեր: Հայ պարբերական մամուլի պատմութիւնը, որ սերտօրէն կապուած է հայ ընկերային մտքի զարգացման պատմութեան հետ, ցարդ պէտք եղածին պէս չէ ուսումնասիրուած: Եթէ նկատի չառնուի հայ պարբերական մամուլի նուիրուած «Մատենախօսութիւնները» կարելի է ըսել թէ հայ պարբերական մամուլի պատմութիւնը գրեթէ չէ ուսումնասիրուած :

Տարիներէ ի վեր Ա. Կարինեան կ'աշխատի հայերէն պարբերաթերթերու պատմութեան «Ակնարկներուն» վրայ : Իր գիրքը կազմուած է երեք հատորէ : Առաջինը, որ նոր լոյս տեսաւ, կը նկարագրէ հնդկահայ պարբերական մամուլը: Երկրորդին բովանդակութիւնը պիտի կազմեն Իտալիոյ մէջ (Վենետիկ), Աւստրիոյ մէջ (Վիէննա), Ֆրանսայի մէջ (Փարիզ), հրատարակուած հայ պարբերական հանդէսներու բնորոշ գիծերը ներկայացնող ակնարկները : Իր ստուարածաւալ աշխատութեան Գ. հատորը պիտի նուիրէ արեւելահայ եւ արեւմտահայ պարբերաթերթերու պատմական զարգացման շրջաններու (ԺԸ. դարու 30-40ական թուականներէն մինչեւ 80ական թուականները) քննական նկարագրութեան:

Առաջին հատորը արժէքաւոր մենագրութիւն է Հնդկահայ մամուլի մասին :

Այս գրքին «Նախաբանը» կը բաղկանայ հետեւեալ բաժիններէն «Նիւթը եւ Աղբիւրները», «Գաղթահայ օջախները», «ԺԷ – ԺԸ դարերուն», «Հայ մամուլի եւ հրապարակախօսութեան բակգրնաւորողները», «Հնդկահայ պարբերական մամուլը», («Ազդարար», «Շտեմարան», «Ազդասէր Արարատեան», «Եղբայրասէր», «Ուսումնասէր») եւ «Վերջագիր գիրքերը մեծ մասով կրօնական հանդամանք ունին: Հայերէն առաջին գիրքերան» ուր զրուած են ծանօթութիւններ, գրականութեան եւ անձնանուններու ցանկերը :

Գրքին իւրաքանչիւր գլուխը ինքնուրոյն գիտական ուսումնասիրութիւն մըն է:

«Նիւթը եւ Աղբիւրները» բաժնին մէջ հեղինակը արժեւորելով հայ պարբերական մամուլին նուիրուած աշխատութիւնները՝ «Մատենախօսութիւնները», ցոյց կուտայ միեւնոյն ատեն սխալները: Հայ պարբերական մամուլի մասին անցեալին մէջ հրատարակուած գիրքերէն ամէնէն լիակատարն ու արժէքաւորն է պրոֆ. Գ. Լեւոնեանի «Հայոց պարբերական մամուլը» (լիակատար ցուցակ հայ լրագրութեան սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը, 1794–1934) աշխատութիւնն է: Բայց այդ «Մատենախօսութիւնն» ալ զերծ չէ թերութիւններէ: Իսկ Զարբհանէլեանի, Ղազիկեանի, Պօտուրեանի Զարդարեանի, Թէոդիկի, Լէոյի, Ղալամքարեանի ուսումնասիրութիւնները վերլուծման են ենթարկուած Ա. Կարինեանի կողմէ եւ մէջտեղ հանուած փաստական եւ մեթոտաբանական սխալները :

«Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմութեան» աշխատութիւնը ուշագրաւ էջերէն է «Գաղթահայ օջախները ԺԷ. - ԺԸ. դարերուն» (էջ 48-139) բաժինը: Հայկական գաղութներու մասին տակաւին չկայ որեւէ ամփոփ պատմական հետազօտութիւն :

Մինչդեռ փաստերը կը վկայեն թէ, տակաւին Թ. – Ժ. դարերուն մէջ հայրենի երկրէն կատարուած է գաղթ : Այդ թուականներուն է որ ընկերային քաղաքական կարգերէն դժգոհ պաւղիկեանները կը տեղափոխուին Բիւզանդիոն եւ կը նպաստեն աղանդաւորական հոսանքներու եւ մասնաւորապէս «պատկերամարտներու» զօրացման: Գրեթէ նոյն պատկերը կը տեսնուի Բիւզանդիոնի մէջ :

Հեղինակը պրպտումներ կատարած եւ համառօտակի տուած է գաղթահայ օջախներու պատմութիւնը, մասնաւորաբար անոնց հոգեւոր մշակոյթի պատմութիւնը — Պուլկարիա, Կիլիկիա, Բուկովինա, Մոլտաւիա, Գալիցիա, Թրանսիլվանիա, Լեհաստան եւն.: Գրքին այս էջերը շատ շահեկան են ԺԷ. – ԺԸ. դարերուն գաղթահայ մշակոյթի զարգացման տեսակէտէն :

Տակաւին ԺԷ. դարէն սկսած են դէպի Հնդկաստան գաղթել Ջուղայեցի վաճառականները որոնք մէկ կողմէ կ'ամրացնեն հնդկահայ հին գաղութները, միւս կողմէ կը նպաստեն գաղութներու կազմակերպման: Ամէնէն առաջ հոն կան յուշարձաններ: Գոմպէյ, Կալկաթա, Մատրաս, Սէյտապատ, Դաքա քաղաքներուն մէջ եղած են «Հայկական փողոցներ»:

Հեղինակը իր գրքին մէջ յաջողապէս ցոյց կուտայ հայ մամուլի հրապարակախօսութեան սկիզբը: Հայ առաջին տպարը լոյս տեսած են Վենետիկի մէջ (1512 - 1513), «Մեղապարտ Ցակոբի» կողմէ :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

«Վերջին հաշուով նախքան իր գալուստը ես այնքան երջանիկ էի որքան մարդ կրնայ ցանկալ որ ըլլայ: Կրնայի այսպէս հոս գալ եւ իմ սիրելի ձուկերս դիտել՝ ամբողջ օրը՝ եթէ կամենայի այդպէս: Եւ ա'յնքան հաստատուն, գոհունակ եւ երջանիկ էի, որքան իմ հին ջաղացքս»:

Այսպէս կը մտածէր Ուիլ:

Մարճորին իջաւ ցերեկուան ճաշին: Շատ չնորհալի կերպարանք ունէր եւ հանդարտ էր՝ ծայր աստիճան: Երբ երեքը մէկ բոլորուեցան սեղանին շուրջ, հայեացքը աղջիկի պնակին սեւեռելով, այլ վրդովման ուրիշ ո'չ մէկ յայտարար նշան ցոյց տալով, սկսաւ խօսիլ, խօսքն ուղղելով իր հօրը.

— Հայրիկ, ես եւ Պ. Ուիլ խօսակցեցանք ապագայի կապակցութեամբ: Եւ տեսանք, թէ երկուքս ալ սխալած էինք մեր զգացումներուն մէջ եւ իմ խնդրանքովս, Պ. Ուիլ հաւանեցաւ հրաժարիլ ամուսնութեան գաղափարէն եւ ինչպէս անցեալին, ապէ վերջն ալ մնալ՝ իմ լաւ բարեկամս: Պէտք է չեշտեմ, թէ մեր միջեւ եւ ո'չ մէկ տարակարծութիւն կայ եւ ոչ մէկ բանավէճ: Կը յուսամ թէ յառաջիկային միշտ պիտի այցելէ մեզի, որովհետեւ մեր տան մէջ մենք միշտ սիրով պիտի ընդունինք իր այցելութիւնները: Անշուշտ, հայրիկ, հասկնալի է ինքնին, թէ, անցած–դարձածէն վերջ, լաւագոյն բանը կ'ըլլայ որ ժամ առաջ հեռանանք այստեղէն:

Ուիլ, որ դժուարաւ կրցած էր մինչ այդ զսպել ինքզինքը, այդ խօսքերը լսելէ վերջ, անորոշ խօսքեր մը ջանաց մրմռալ եւ ձեռքին մէկը օդը բարձրացուց՝ իբրեւ յայտարար նշան իր խակական խռովքին, կարծես թէ կ'ուզէր միջամտել եւ հակաճառել: Սակայն Մարճորի վայրկենապէս զսպեց զայն արագ հայեացքով մը, մինչ բարկացոտ շիկնում մը կը զուսնաւորէր իր քնքոյշ այտերը :

— Շատ կը խնդրեմ, թոյլ տուէք որ այս հարցերը ես բացատրեմ անձամբ, աւելցուց Մարճորի:

Ուիլ անոր դէմքի կրքոտ արտայայտութենէն ու ձայնին վճռական եղանակէն հիմնովին ցնցուեցաւ եւ լռեց, հետեւցնելով, թէ այս աղջկան մօտ իր հասկացողութենէն վեր բաներ կային, եւ Ուիլ շատ ուղիղ կը դատէր այս վերջին եզրակացութեան յանգելու ատեն:

Խեղճ քաղաքիչը նուաստացած կերպաբանք էր ստացեր: Կը ջանար համոզել երիտասարդն ու երիտասարդուհին, թէ եղածը կրքոտ սիրահարի մը քմահաճոյքէն տարբեր բան չէր, եւ թէ՝ չէր արժեր իրար անցնիլ այդպէս: Բան մըն էր այդ որ վիճելը չլուացած՝ պիտի անցնէր երթար: Եւ երբ պէտք եղած ընդունելութիւնը չգտաւ իր պատճառաբանութիւնը առաջ քշեց այլ սանդամ ալ, թէ երբ բանավէճ տեղի ունեցած չէր երկուքին միջեւ, ապա ուրեմն անիմաստ բան էր զատուելու մասին մտածել, վասնզի քաղաքիչը շատ կ'ախորժէր Ուիլէն: Եւ սակայն հետաքրքրական բան էր տեսնել, թէ այս աղջիկը ի՞նչպէս կ'ըմբռնէր երկուքն ալ, կնոջական հասուն ռազմավարութեամբ մը երկու այրերն ալ փաթթելով իր մատին ծայրը, եւ զանոնք առաջնորդելով ճիշդ հոն, ուր կը ցանկար վերջացնել: Կարծես բնաւ գործ չունենար ինք այս խնդրին մէջ՝ եւ թէ ամէն ինչ ընթացած ըլլար իր բնականոն հունով:

Նոյն այդ յետմիջօրէին հայր ու աղջիկ գիւղական կառքով մը մեկնեցան եւ ձորին մէջ հաստատուած ուրիշ գիւղակ մը տեղաւորուեցան՝ մինչեւ աւարտէր իրենց տան նորոգութիւնը:

Ուիլ սակայն լաւ էր ուսումնասիրած աղջիկը եւ հիմա դիտէր անոր արտակարգ վարպետութիւնը եւ միտքը դրածը պարտադրելու նկարագրի ուժեղ գիծը:

Երբ առանձին գտաւ ինքզինքը, զգաց, թէ խորհրդածութեան ահագին նիւթ կար իրեն համար: Նախ ա՛ր՝ շատ մեկուսի եւ լքուած կը զգար: Կեանքէն համ չէր առներ, եւ որքան ալ որ նայէր իր սիրելի աստղերուն, մխիթարութիւն չէր գտներ: Մարճորին տակն ու վրայ էր ըրած իր ամբողջ էութիւնը: Անոր վարմունքը միանգամայն շփոթի եւ բարկութեան էր մատնած զինքը, եւ սակայն չէր կրնար չհիանալ անոր վճռակամութեան: Դէպ եւ ըմբոստ հրեշտակ մը կար անկասկած այդ աղջկան հոգիին մէջ, բան մը՝ որ ցարդ անծանօթ էր մնացած իրեն: Այդ նկարագիրը անշուշտ խոտոր պիտի համեմատէր իր խաղաղասէր բնաւորութեան հետ: Այսուհանդերձ կը տենչար հիմա, որ իրը եղած ըլլար այս ըմբոստ աղջիկը: Ամբողջ կեանքը շուքին մէջ անցնելէ վերջ յանկարծակի արեւուն հետ դէմ յանդիման եկող անձի մը նման, Ուիլ միանգամայն մշտահար էր եւ գերերջանիկ:

Քանի կը սահէին օրերը, Ուիլ կ'անդնէր մէկ ծայրայեղութենէն միւսը : Մերթ կը հպարտանար իր վճռականութեան վրայ, մերթ ալ իր ապուշ եւ վախկոտ նախզգուշութիւնը կ'այպանէր :

(Ց - Շար.)

Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

Ի ՊԷՏՍ Ո՛Չ-ՋԱՐԳԱՑԵԼՈՑ

●

— Նիւ Եորք հրատարակուող հայերէն թերթի մը մէջ հանդիպեցայ հետեւեալ խօսքին — «այցելութիւնը որեւէ տարտկոյսներու տեղ չձգեց»: Քերականական սխալ կա՞յ այս խօսքին մէջ :

— Այո. խմբագիրը պէտք է գրած ըլլար «որեւէ տարակոյսի տեղ չձգեց»: «Որեւէ»ին յաջորդող բառը յոգնակի չանելը, եզակի կը մնայ, հազար անգամ բացատրեցինք այս սիւնակին մէջ :

— Նոյն թերթը, Յուլիս 10ին ունէր շատ գեղեցիկ խորագիր մը — «Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը սառցման ենթարկեր է պողպատի բոլոր ապրանքները»: Կարդալէս ետք, իմ ականջներս ալ «սառցման ենթարկուեցան», բայց չհասկցայ թէ խմբագիրը ի՞նչ ըսել կ'ուզէր: Դուն հասկցա՞ր ։

— «Սառցած» ուղեղով այդ խմբագիրը ըսել կ'ուզէ՝ կարծեմ, որ կառավարութիւնը արգիլեր է պողպատէ ապրանքներու արտածումը ...

— Դարձեալ, նոյն թերթին խմբագրականին մէջ, ուշադրութիւնս գրաւեց «ամէնափոքր» ածականը: Ուղղագրական սխալ մը չկա՞յ այս բառին մէջ ։

— Այո, կայ: «Ամէն»ով կազմուած բարդ բառերու մէջ, «ամէն»ին «է»ն «ե»ի կը փոխուի, երբ երկու բառերը իրարու կապուած են «ա»ով —ամենակալ, ամենազօր, ամենապատիւ: Բայց, «է»ն անփոփոխ կը մնայ, երբ երկու բառերը իրարու՛ փակած են՝ առանց «ա»ին միջամտութեան - ամէնօրհնեալ, ամէնուսոյց, ամէնիմաց ։

— Նկատած եմ որ մեր գրագէտներն անգամ, յաճախ, սխալ կը գործածեն բայերու ժամանակները : Օրինակ, երբ մէկու մը ճառին մասին կը խօսին, կը պահեն բային՝ անոր գործածած ժամանակը: Սխալ չէ՞ն ըներ ։

— Այո: Երբ ուրիշի մը ըսածները չակերտի մը մէջ առնելով չենք ներկայացներ, պէտք է բային ժամանակը փոխենք: Կարապետը կ'ըսէ — «Գացի եւ իրեն պատմեցի»: Այս խօսքին մէջ, Կարապետը Անցեալ Կատարեալով կ'արտայայտուի ։ Երբ Յակոբը Կարապետին այդ խօսքին մասին պիտի խօսի, պէտք է Անցեալ Կատարեալը սահմանական եղանակ ներկայի վերածէ — կ'երթայ եւ կը պատմէ, առանց չակերտի, անշուշտ ։

— Մեր արեւելահայ եղբայրները սիրահարած են կարգ մը բառերու, որոնք շատ տգեղ են, իմ կարծ խելքովս: Օրինակ, կ'ըսեն — կորականապէս, հաւատտիացում, բեղմնաւոր: Քո՞ւ կարծիքդ ինչ է:

— Քու կարծիքէդ տարբեր չէ: Պէտք է ըսել — կտրուկ կերպով կամ վճռապէս, հաւաստիք եւ բեղուն ։

— Ինչու կ'ըսենք — «այս մատիտին ծայրը» եւ «այս տախտակի կտորը» ։ Մէկուն ծայրը որոշիչ յօդ կայ, միւսին ծայրը չկայ: Ես չհասաւ այս քերականութեան ։

— Բացատրեմ: Առաջին խօսքին մէջ յատկացուցիչի եւ յատկացեալի պատմութիւն կայ: Այսինքն, կը խօսինք ծայրի մը մասին, որ մատիտին կը պատկանի ։ Իսկ երկրորդ խօսքին մէջ՝ պատմութիւնը բացայայտիչի եւ բացայայտեալի մասին է: Այսինքն, կը խօսինք կտորի մը մասին, որ տախտակէ է, ոչ թէ տախտակինն է: Այս երկրորդ պարագային «տախտակի»ն ածականի դեր կը կատարէ՝ կտորին տեսակը ճշդելու համար ։

— Ուրիշ անգամ մը ըսած էիր բայց մոռցեր եմ — «նոյն» եւ «նման» միեւնոյն ձեւով կրնա՞ն գործածուիլ ։

— Ոչ. «նոյն»ին յաջորդող բառը որոշիչ յօդ կը պահանջէ. «նման»ին յաջորդողը, որոշիչ յօդի պէտք չունի — նոյն խնդիրները ծեծուեցան, նման խնդիրներ օրակարգի նիւթ չեն: ՆԻՐՈՊԱՑԻ

Երկրորդ հայ տպագրիչը յայտնի Աբգար Դպիրն է, որ 1564ին իր Սուլթանչահ տղուն հետ Հռոմ կ'երթայ եւ տարի մը ետք, 1565ին, կը տպագրէ «Խառնափնթոր տումար»ը եւ «Սաղմոս» մը ։ Հայ տպարաններու հիմնադիրներն ու գործիչներ, բացի Վենետիկէն, կային Պոլիս (1567), Հռոմ (1584), Լվով, Մարսիլիա, Նոր Ջուղա (1640), Իզմիր (1676), Ամսթերտամ (1666), Էջմիածին (1771), Մատրաս (1772), Թիֆլիզ (1776), Կալկաթա (1796) եւայլն:

Հեղինակը մեծ տեղ կուտայ «Հնդկահայ պարբերական մամուլին», «Ազդարար», «Ազգասէր» եւն. պարբերականներու գործունէութեան, ուղղութեան եւ կատարած դերին: Հայ պարբերական մամուլին մէջ մասնաւոր տեղ կը գրաւէ Յարութիւն Շմաւոնեանի խմբագրած «Ազդարար» պարբերաթերթը, որ հիմը դրաւ հայ պարբերական մամուլին: 1882ին Կալկաթայի մէջ խմբագրուած է՝ «Շտեմարան» Շիրազցի Մարտիրոս Մկրտիչեանի կողմէ : Աշխարհաբար հրատարակուած առաջին պարբերականներէն է, որու ամբողջական հաւաքածոն կը պահուի Երեւանի հանրային գրադարանին մէջ: Այս պարբերաթերթին մէջ մեծ տեղ տրուած է գրաբար իմաստասիրական, բարոյախօսական բանաստեղծութիւններուն, Ջուղայեցի աշուղներու երգերուն, երգիծական գործերուն: Հնդկահայ մամուլին մէջ մասնաւորաբար ուշադրաւ են Մեսրոպ Թաղիադեանի խմբագրած «Ազգասէր»ը (1845 - 1848), «Ազգասէր Արարատեան»ը (1848 – 1852): Ասոնց էջերուն մէջ մեծ տեղ էր տրուած գեղարուեստական գործերուն եւ վաւերագրերու հրատարակման ։

Գիրքը ունի նաեւ թերութիւններ : Նախ կարգ մը էջեր շատ խճողուած են երկրորդական մէջբերումներով քաղուածքներով:

Խ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ երկերու ժողովածուն լոյս տեսաւ Երեւանի մէջ, 20 հազար օրինակներ: Կ'ընդգրկէ վաղամեռիկ բանաստեղծի բանաստեղծութիւններն ու արձակ էջերը, ինչպէս եւ թարգմանութիւններն ու յօդուածները ։ Բանաստեղծի չափածոյ գործերը ներկայացուած են «Ծիածան», «Նոր տաղեր», «Քերթուածներ», «Բարեկամներ» շարքերով: Ժողովածուն պատրաստած, յառաջաբանը եւ հարուստ ու արժէքաւոր ծանօթութիւնները գրած են Վահրամ Ալազան ու Վագարշակ Նորենց ։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆի երկերու ութհատորեակի Դրդը լոյս ընծայեց Գիտութեանց Ակադեմիայի Հրատարակչականը: Այս հատորը կ'ընդգրկէ Խ. Աբովեանի ինքնուրոյն եւ թարգմանական ուղեգրական երկերը, գերմաներէն թարգմանուած չափածոյ ստեղծագործութիւններ եւ գրի առնուած հայկական ու ադրբէջանական ժողովրդական ու աշուղական երգեր. զորս Աբովեան թարգմանած է գերմաներէն՝ բնագրերուն կցելով ծանօթագրութիւններ: Հատորի յաւելուածին մէջ տրուած են «Նախաչաւիղի» տպագիր փոփոխակի նախաբանն ու վերջին էջերը, ինչպէս եւ Աբովեանի թարգմանած «Քէչիչօղլուի» քանի մը երգերը ։

Հատորին մէջ զետեղուած երկերու թարգմանութիւնները կատարած են հանգուցեալ աբովեանագէտ Եր. Շահազիզ, Ա. Ինճիկեան, Մ. Գէորգեան, Կ. Աբովեան, Ս. Սաղեան եւ Պ. Յակոբեան : Հատորի բնագիրը, ծանօթութիւնները եւ անձնանուններու բառարանը պատրաստած է Պ. Յակոբեան ։

«ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ վաւերագրերու ժողովածու»ն լոյս ընծայեց Հայկ. Գիտութեանց Ակադեմիան: Ժողովածուն կը պարունակէ ցարդ անյայտ մնացած վաւերագրերը, քաղուածաբար օգտագործուած կամ յիշատակուած վաւերագրերը, ինչպէս եւ տարբեր վաւերագրերու մէջ ցրուած կարեւորագոյնները ։ Վաւերագրերը դրուած են ժամանակագրական կարգով, Նալբանդեանի կեանքի առաջին տարիները. Նալբանդեանը Մոսկուայի մէջ (1853 – 1857) «Հիւսիսափայլի» շրջան, հնդկահայ կալուածներու գործը, Նալբանդեանի բանտարկութիւնը, դատավարութիւնը եւ աքսորը. Նալբանդեանի մահը եւ հանդիսաւոր թաղումը. Նալբանդեան եւ հանդիսաւոր թաղումը. Նալբանդեան

Ժողովածուն ունի ծանօթութիւններ: բնագիրը պատրաստած, խմբագրած եւ ծանօթագրած են Ա. Ինճիկեան եւ Գր. Յարութիւնեան ։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑԻ երկերն ալ պիտի վերհրատարակուին մօտերս, ինչպէս կը ծանուցանէ Երեւանի «Գրական Թերթ»ը, տարբարախտ հեղինակին նուիրուած գրութեամբ մը: Առաջին առթիւ լոյս պիտի տեսնեն «Ազատներուն» եւ ուրիշ երկեր, մէկ հատոր: Թոթովենցի ամէնէն ծաւալուն գործն է «Բաքու»ն: Ունի ուրիշ գործեր ալ, — «Հռոմական ճանապարհի վրայ», պատմուածքներ ամերիկեան կեանքէ, «Յովնաթանի որդի Երեմիա» եւն.:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Տեղական թերթի մը մէջ յայտնի քննադատ Ալէն Պոսքէ խօսելով «Ժիւնիազօրի» հրատարակած հաւաքածոյին «Գիտելիքներ Արեւելքի» մասին, կ'ըսէ թէ չորս դարէ ի վեր սպառեցինք յոյնեւլատին ժառանգութիւնը դիւրին եւ մակերեսային հետեւողութեամբ ։ Այլեւս ժամանակն է որ մէկ կողմ դնենք եւ մեր աչքերը ուղղենք դէպի Արեւելքի արուեստը ։ Թէեւ քանի մը տարիէ ի վեր քայլ մը նետած ենք դէպի եգիպտական և նախա-քոլոմպիական արուեստը, սակայն կը թուի թէ միայն նկարագեղ կողմն է այդ արուեստներուն, որ կը շահագրգռէ մեզ: Շատեր չեն մտածեր թէ ատոնք մարդկային հանճարի արտայայտութիւններ են, նոյնքան արժէքաւոր որքան մերինը ։ «Ֆրանսական գրականութիւնը «փարիզեան ապրանքի» ճարտարարուե՞ստ է որ, ինչ որ չուկայի ընթացիկ ապրանք չէ, չի գնահատուիր, թէ՞ անողոք բիւզանդականութիւն մը գրաւած է մեզ, որ մեզմէ դուրս, ամէն բան կը մերժենք »:

Ճիշդ է որ Արեւելքի գրականութիւնը բոլորովին անծանօթ չէ ֆրանսական միտքին եւ ժամանակները բարեփոխուած են երբ Փիէռ Լոթի, Քլոտէլ, Սիկալան եւ ուրիշներ կը գրէին Արեւելքի մասին .

«Գիտելիքները Արեւելքի» գրքին մէջ նիւթերը ընտրուած են Միջազգային Խորհուրդի մը կողմէ բաղկացած փիլիսոփայութեան եւ մարդկային գիտութեան մասնագէտներէ ։

Նշանակալից են այս գրքին մէջ Ճափոն ԺԸ.դարու գրագէտին «Ուետա Աքինարի» գրուածքները, ուր ամէնէն աղւոր երեւակայութիւնը կը միանայ առարկայական իրականութեան հետ ։ «Երեւակայական բնապաշտութեան» օրինակներով լեցուն Ճափոն հեղինակին այս գիրքը կը դասուի տիեզերական գլուխ գործոցներու կարգը ։

Այս նոյն հաւաքածոյին մէջ կայ ուրիշ ուշագրաւ հեղինակի մը Թուքարամի բանաստեղծութիւնը ։ Թուքարամ ԺԷ. դարու հնդիկ ականաւոր բանաստեղծ մըն է, որու մտածման վերացումը կը յիշեցնէ սրբազան գիրքերը ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Դաշնակահարուհի Գոհարիկ Ղազարոսեան՝ Տիկին Թէօ Մարթէնի հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է Օգոստոս 18ին, Նիսի ձայնասփիւռին մէջ եւ ժամը 11·30ին նուագած է իր հեղինակութիւններէն ։ Աչնան համար Օր. Ղազարոսեան պայմանաւորուած է Ալիանս Ֆրանսէզի հետ թէ իբրեւ երգահան եւ թէ իբրեւ դաշնակահարուհի երաժշտահանդէս մը տալու համար: Ֆրանսացի երգիչ մը պիտի մեներգէ ·

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (142)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Իա Վանայ միջնաբերդն էր, — այն վիմային հսկայ ամրութիւնը, որ բնութիւնը ինքն էր հրաշակերտել: Դա այն անմատչելի ամրոցն էր, որի աքանչելիքները Հայոց աւանդութիւնները Շամիրամին էին ընծայում:

Աւելի մօտից նայելով, նա մի այլանդակ ուղտի նմանութիւն ունէր, բայց չոքած ուղտի, որը, որպէս մի հրէշաւոր սփինքս, կիսով չափ թաղուել էր ծովեզերքի աւազների մէջ: Վիթխարի գլուխը տարածել էր դէպի արեւելք, իսկ ստուար զաւակը դէպի արեւմուտք: Նրա կրկնակի սապատները, որ բարձրացել էին մինչեւ ամպերը, կրում էին իրանց վրայ ահագին աշտարակներ եւ անառիկ, բրգաձեւ մարտկոցներ: Աշխարհի բոլոր զօրութիւնները անկարող էին ազդել նրա ապառաժային կողերի վրայ, որ պողպատի կարծրութիւն ունէին: Նրա՛ քարեղէն սրտում փորուած էին բազմաթիւ սենեակներ, խորին անձաւներ եւ գանագան սրահներ եւ սրահակներ, որոնք նոյնքան խորհրդաւոր եւ նոյնքան անվերծանելի էին, որպէս այդ ծածկամիտ սփինքսը:

Քարակոփ սրահներից մէկի մէջ, ուր մի ժամանակ նստած էր լինում Շամիրամը եւ նրա բարձրութիւնից նայում էր դէպի Վանայ ծովակի կապուտակ հայելին, նայում էր դէպի Վարագայ լերան հրաշալի տեսարանները, եւ հիանում էր Հայոց երկրի գեղեցկութեամբ, այժմ նոյն սրահակի մէջ գտնւում էր մի այլ իշխանուհի:

Քնած էր նա, այնպիսի մի անուշ եւ խաղաղ քնով, որ խիստ հազիւ անգամ բարի ոգիները պարգեւում են մահկանացուներին: Նա քնած էր առանց հանուելու, իւր չքեղ անկողնի վրայ: Գեղեցիկ դէմքը հրդեհի տաքութիւնից շառագունել էր: Կրծքերի մի քանի մարգարիտներ փայլում էին պարզ ճակատի վրայ, որ պսակուած էր սեւ գանգուրներով: Վարդագոյն շրթունքները երբեմն հազիւ նշմարելի կերպով ցնցւում էին, եւ մի թեթեւ ժպիտ իւր բոլոր հրապուրանքով վազում էր սիրուն դէմքի վրայ: Շանր շընչառութիւնը ամէն անգամ բարձրացնում էր նրա հարուստ կուրծքը, որի վրայ հանգչում էր պարանոցի գոհարազարդ մանեակը: Երկու ձեռքերի հոլանի բազուկների ոսկեայ ապարանջանների հետ՝ կցած էին երկու երկաթեայ օղակներ, որ միանում էին մի կարճ շղթայի երկու ծայրերի հետ: Ոտքերից մէկը նոյնպէս շղթայած էր: Այդ դրութեան մէջ՝ նմանում էր նա մի բանտարկուած հրեշտակի, որի յանցանքը հէնց իւր անմեղութեան մէջն էր կայանում:

Հրդեհի կարմրագոյն ճառագայթները, ներս ցոլանալով նրա բանտի լայն պատուհաններից, լուսաւորում էին գեղեցիկ սրահակը վառվռուն, շլացուցիչ լուսաւորութեամբ ։ Այդ սոսկալի լուսաւորութեան մէջ նա աւելի սքանչելի էր երեւում ։

Շրջակայքում տիրող աղմուկն ու խռովութիւնը արթնացրին նրան: Գլուխը վերբարձրացրեց, ապշած կերպով նայեց իւր չուրջը. Մի քանի բոպէ նա իրա՛ն ի.. րազի մէջ էր զգում: Ոչինչ չէր հասկանում: Նրա ականջներին հասնում էին միայն ոտքերի խուլ տրոփիւններ, խառնաձայն աղաղակներ եւ յուսահատական զարերն հառաչանքներ: Նրան այնպէս էր թւում, որ աշխարհի վերջը հասել էր, և տիեզերքը ընդհանուր աւերածութեան մէջ էր գտնւում: Նրա սիրտը սկսեց դողալ: Փորձեց մօտենալ պատուհանին եւ նայել : Բայց ոտքին կապած շղթան արգիլեց: Աղմուկը աւելի սաստկանում էր, եւ սրահակի մէջ տիրող լուսաւորութիւնը հետզհետէ աւելի պայծառ գոյն էր ստանում: Նա այժմ սարսափում էր նայելու իւր չուրջը: Երկու ձեռքով բռնեց աչքերը եւ ողբաձայն աղաղակով բացականչեց ·

— Տէ՛ր Աստուած, այդ ինչ խռովութիւն է ...

Այդ միջոցին մի անձնաւորութիւն ծանր եւ հաստատուն քայլերով վեր էր բարձրանում միջնաբերդի քարակոփ սանդուղքներով, որ փորուած էին միակտուր ապառաժի մէջ: Երբեմն իւր լուռ հայեացքը դարձնում էր նա դէպի չուրջը կատարուող արհաւիրքը, եւ երբեմն նայում էր դէպի իւր առջեւի խորորնակի սանդուղքները, որ ձեռքի լապտերով լուսաւորում էր մի սպայ, թէեւ լապտերի ամենեւին պէտք չկար: Երկար գնում էր նա, մինչեւ բարձրացաւ միջնաբերդի գագաթը, եւ կանգ առեց յիշեալ սրահակի դրան մօտ: Նա վլխով նշան տուեց սպային, որ սպասէ դրսում, իսկ ինքը հանեց գրպանից մի ծանր բանալի, բացարեց երկաթեայ դուռը եւ ներս մտաւ :

— Ողջոյն սիրելի Համազասպուհի, — ասաց նա մօտենալով տիկնոջը: Ես կարծում էի, որ դու քնած կը լինես, երեւի, դրսի աղմուկը անհանգստացրեց քեզ

— Այդ ի՞նչ աղմուկ է, — հարցրեց տիկինը խռովեալ ձայնով :

— Ցնծութեան աղմուկ, սիրելի Համազասպուհի :

ՐԱՖՖԻ

կը սաւառնի ճերկաններուն վրայ, եւ անոր ոգեղէն փայլն է, որ կը ցոլայ Հայու սեւ ու պաղղուն աչքերուն մէջ՝ ուրախու–թեան արցունքներուն ետեւէն ․

— Աչքդ լո՛յս, հայրենակից :

= Աչքերնիս լոյս, աչքերնիս լոյս ···

Մ․ ՇԱՔԷ

տեսդ : Այս առթիւ հեռքեց Միջին Արեւելքի հեռագրական գործակալութեան այն լուրը թէ յանձնախումբին անդամներէն երեքը, Մ․ Նահանգներ, Իրան եւ Եթովպիա համաձայն են եգիպտ․ տեսա–կէտին եւ աւելցուց — « Ոչ մէկ պատակ-տում տեղի ունեցած է յանձնախումբին միջեւ : Հինգ անդամները կատարելապէս միաձայն են բոլոր կէտերու մասին» :

Գահիրէի մէջ կը կարծեն թէ թշնամու-թիւնները կրնան սկսիլ որեւէ ատեն : Ուր–բաթ օր առաջին անգամ ըլլալով արաբերէն թերթերը կը հասկցնէին թէ խօսակցու–թիւնները ձախողած են : Իրենց առաջին էջերուն վրայ տպեր էին հեռագրական գործակալութեան լուրը,— «Եգիպտոս կը մերժէ Ջրանցքին միջազգային վարչու-թիւնը » :

Մինչ այս մինչ այն, օտարականներու արտագաղթը կը շարունակուի արընթաց թափով : Ֆրանսական դրամատուններու եւ ընկերութեանց տնօրէնները մեծ մա-սով հեռացած են : Օդանաւերու բոլոր տեղերը վարձուած են : Ճամբորդական գործակալութիւնները մեծապէս կ՚օգ–տուին այս իրարանցումէն : Օտար նաւա-վիղները խորապէս դրդուած են իբրեւ հետեւանք նոր կարգադրութեան մը որուն համաձայն Ջրանցքին եգիպտ․ վարչու-թիւնը որոշած է բռնագրաւել իրենց յար–կաբաժինները եւ գոյքերը :

× Գահիրէի մեծ օրաթերթը «Էլ Ահ-րամ» կը գրէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զին-ուորական պատրաստութեանց առթիւ․

«Մենք ալ պատրաստ ենք : Եգիպտո-սի սպարապետին վերջին յայտարարու-թիւնները ապահովութիւն կը ներշնչեն Ե-գիպտացիներուն, որոնք գիտեն թէ այս խաղաղ երկիրը ի հարկին պիտի դառնայ հրաբուխ մը, կրակ տեղալով թշնամինե–րուն վրայ » :

× Աղեքսանդրիայէն հեռացան 150 Ֆը-րանսացիներ, իտալական նաւով մը :

× Մ․ Նահանգներու ներկայացուցիչը, Հէնտըրսըն, որ մասնագէտ բանգնաց մըն է, հեռաձայնով հաղորդեց արտաքին գործերու նախարարին թէ ձախողած են Հինգերու յանձնախումբին ջանքերը :

Եգիպտացի ականաւոր անձեր ալ կը կարծեն թէ միայն Ամերիկայի միջամտու-թիւնը կրնայ կանխել պատերազմը :

× Ուրիշ եգիպտական թերթ մը, « Ալ Ախպար» ուժգնօրէն կը քննադատէ Անգ–լիոյ վարչապետը, իբրեւ պատասխանա-տու անգլեւֆրանսական ուժերու կեդրո-նացման Կիպրոսի մէջ, «նուաստացնելու համար եգիպտացի ժողովուրդը : Իտըն ամէն մը կը գործէ պարտկելու համար իր անձնական ձախողանքը, կործանարար պատերազմի մը ենթարկելով բովանդակ աշխարհը : Քսաներորդ դարու ամէնէն չարաղէտ ամէրն է այս » :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարու–թիւնը ծանուցագիրներ ուղղելով Փարիզ, Լոնտոն, Ուաշինկթըն եւ Մոսկուա, կ՚ա-ռաջարկէ նոր բանակցութիւններ կատա-րել, Գերմանիոյ երկու մասերը միացնե–լու եւ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքե-լու համար :

Այս առթիւ կարեւոր երաշխիքներ կ՚ըն–ծայէ Խ․ Միութեան, գերմանական նոր նախայարձակման մը հաւանականութեան դէմ : Կառավարութիւնը մերժելով Զորս Մեծերու՝ նոր խորհրդաժողով մը, կ՚առա–ջարկէ որ Մ․ Նահանգները, Ֆրանսա, Մեծն Բրիտանիա եւ Խ․ Միութիւնը նախ փորձեն դիւանագիտական ճամբով համա-ձայնութեան մը յանգիլ արեւմտեան Գեր-մանիոյ հետ, ապահովելու համար ապա–գայ խորհրդաժողովի մը յաջողութիւնը : Գերմանական յուշագրին համաձայն, ե-թէ միացեալ Գերմանիան որոշէ մնալ Ատ-լանտեան կազմակերպութեան մէջ, Խ․ Միութեան ապահովութիւնը կարելի է ե–րաշխաւորել ապագինեալ գօտի մը հաս-տատելով, ինչպէս առաջարկած էր Իտըն, Ժընեւի խորհրդաժողովին մէջ : Այդ ա-պագինեալ գօտին հաւանաբար պիտի եր–կարի այն սահմանագծին վրայ որ միաց-եալ Գերմանիան կը բաժնէ Լեհաստանէն

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Տէր եւ Տիկին Հ․ Ակոնայեան, Տէր եւ Տիկին Վ․ Սէֆէրեան կը նուիրեն 3000 Ֆրանք Մշակոյթի Տան, փոխան ծաղկե-պսակի, Տիկին Լուսին Շահինեանի մահ-ուան առթիւ :

× Հազարական Ֆրանք կը նուիրեն Քըր-քիս (Արժանթէօյ), Հայաթ (Տաքար), Մինասեան (Պոստօ) :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՊԱՏԻՒՍ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐԱՑ

Պաշտօնաթերթէն կ՚"իմանանք թէ Պ. Թորոս Կէտիկեան, Գաղթ․ Օֆիսին Մար-սէյլի պատուիրակը, Պատուոյ Լեգէոնի ասպետի աստիճանը ստացած է 1956 Օ-գոստոս 3ի հրամանագրով : Շնորհաւո–րութիւններ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ․— Հայ Կամ․ եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կի-րակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհան-ջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս․ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշ-տօն, ողբացեալ

ԴՐՈՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

եւ Չեխոսլովաքիայէն : Արեւմտեան Գեր-մանիան կ՚առաջարկէ նաեւ որ զինաթա–փութեան համաձայնութեան մը խնդիրը քննուի գերմանական միացման հարցին հետ : Գերման կառավարութիւնը կը հա-ւանի քննել Եւրոպայի հաւաքական ապա-հովութեան բոլոր ծրագիրները, պայմա–նաւ որ անոնց մասնակցի միացեալ Գեր-մանիան, եւ ոչ թէ երկու գերման պետու-թիւններ :

Մոսկուայի ուղղուած յուշագրին մէջ, գերմանական կառավարութիւնը կ՚ըսէ թէ Գերմանիոյ միացումը նպաստաւոր է ռուս ժողովուրդին համար, «վասնզի բնականոն յարաբերութիւններ կարելի են միայն միացումէն ետք » :

Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարա–րութիւնը անմիջապէս ծանուցագիր մը հրատարակեց, մաղթելով որ գերմանա-կան յուշագիրը դրական արձագանգ մը գտնէ Մոսկուայի մէջ : Ամերիկեան կա-ռավարութիւնն ալ շատ գոհ է : Նոյնպէս Ֆրանսա :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարարին եւ վարչապետ Գ․ Մոլէի խօսակցութիւնները տեղի ունե-ցան Սեպտ․ 7ին, Ալժէի մէջ : Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին ապահովու–թեան համար : Վարչապետը միասին տա-րած էր Ալժերիոյ նոր վարչաձեւին ծրա-գիրը : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին : Խօսակցութեանց կը մաս–նակցէր զինուորական հրամանատարը, որ յոյս յայտնեց թէ ֆրանսական զօրքը, մօտ 500·000 հոգի, պիտի կրնայ խաղա-ղեցնել երկիրը :

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ մրցանակները այսուհե-տեւ պիտի կոչուին Լենինի անունով : Կեդր․ Կոմիտէն եւ կառավարութիւնը այս առթիւ գիտել կուտան թէ Լենինի մրցա-նակները կը տրուէին մինչեւ 1935 : Այդ տարին սթալինեան դիկտատուրան այն աստիճանին հասաւ որ Խ․ Միութեան ա–մենամեծ մրցանակը կոչուեցաւ Սթալինի անունով : Տրուած որոշման համաձայն, նոր մրցանակները պիտի բաշխուին ամէն տարի Ապրիլ 22ին, Լենինի ծննդեան տա-րեդարձին օրը : Ամէն տարի պիտի տըր-ուին յիսուն մրցանակներ գրականութեան համար եւ իւրաքանչիւր պարգեւը պիտի ըլլայ 75·000 րուբլի : Սթալինի անունով տրուած խաղաղութեան մրցանակներն ալ պիտի կոչուին Լենինի անունով : Ամէն տարի տասը խաղաղասէրներ պիտի ստա–նան վկայական մը, ոսկի շքադրամ մը եւ հարիւր հազար րուբլի :Թերթերը կը գրեն թէ հետզհետէ վար կ՚առնուին Սթալինի լուսանկարները եւ արձանները, իր անու-նը կը սրբուի գործարաններու մէջ եւ իր գիրքերը ետ կ՚առնուին դպրոցներէն : Լե–նինկրատի դիխաւոր պողոտան, որ Սթա–լինի անունով կը կոչուէր, վերամկրտուե–ցաւ Մոսկուա :

150 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանքի նոր փոխառու-թիւնը հրապարակ պիտի հանուի վաղը, երկուշաբթի : Սեղանաւորական շրջանակ-ները լաւատես են արդիւնքի մասին : Ել–մտական նախարարը կը պատանայ նոր տուրքեր պահանջել, եթէ գումարը ամ-բողջովին չգոյանայ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն․ Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմար–դիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի : Հայ ե-կեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողու-թեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, հա-մակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգա–յինները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ « ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ․ ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ․ ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վե-նետիկ » :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատ–րաստուած Պ․ Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ․ Արմիկ Յակոբեանէ :

10 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան :

17 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին, Հ․ Բ․ Ը․ Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Հաւատարիմ եւ պատուաւոր կին մը, միակ այր մարդու մը տնական պէտքերը հոգալու համար : Ուտելիք, բնակարան եւ ամսական ապահովուած : Դիմել, Գ․ Ծե-րիկեանի՝ 13 ռիւ տէ Տօմինիքէն, Մար-սէյլ :

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյոն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ․ Ք․ սկզբնատա-ռերով :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգատախնամի գրասենեակը, Ազգ․ Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փա-րիզ (9) :

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր․ Կ․ Խաչի Բ․ կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ․ եւ Սեպտ․ 9ի կիրակի առտուն ժամը 6·30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն :

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Ս․ Կոյսի ծննդեան տօնա-կատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մա–տուցուի Ս․ Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ՚Արքէօյ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ․ ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ :

Օրակարգ·— Նախապատրաստական աշ–խատանք պատգամաւորական ժողովի :

Միութեան պատգամաւորական ժո-ղովը տեղի կ՚ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին : Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցե–րեկոյթով մը : Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Մենտիլեան (Կիւրինցի) կը փըն-տռէ իր տղան՝ Անդրանիկ Մենտիլեան ։ 1915ին (երկու-քուկէս տարեկան) ձգուած է Սեբաստիոյ մօտ Սարըգըշլա : Տեսնուած է Պոլսոյ Պէյլէրպէյի որբանոցը : 1922ին խումբ մը որբերու հետ նկար մը ունի, որ քովն է : Այս որբերը Պոլսէն Յունաստան փոխադրուած են :Կը խնդրուի զինք ճանչ–ցողներէն անմիջապէս իմացնել իր մօրը հետեւեալ հասցէին ․—

Mme. Mentelian Serpouhi
24, Route Nationale
St. Antoine — Marseille (France)

Հայաստանի եւ արտասահմանի թերթե–րէն կը խնդրուի արտատպել :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ֆ․ Կ․ Խաչի Անիէռի մասնաճիւղը 1000 Ֆրանք կը նուիրէ Օգնութեան կայա-նին, Պօղոս Աղամեանի մահուան տարելի–ցին առթիւ :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Տարատի փինիսէօզ գործաւորուհի մը իր տան մէջ աշխատելու համար, եւ ար-հեստանոցի մէջ աշխատող մեքենագէտ մը (մեքանիսիէն) : Դիմել՝

MAISON SYR (Ventiari Palasto)
15, Passage de la Trinité, Paris (2e).
Métro : Réaumur-Sébastopol

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ շինելու համար : Դիմել՝

Maison PARIS-CALIFORNIE
16, Rue St. Cécile, Paris (9e).
Tél. : TAI 64-06

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

MARDI 11 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7677 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3488

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ՉԵՆ ՀԱՍԿՑԱԾ...

Շաբաթ օր յօդուած մը արտատպեր է — ինք Թուրքերէն «Միլլիյէթ» լրագրէն, «Հաննըլուկ» խորագրով :

Յօդուածագիրը, Ուլուճայ, աչք մը նետելով քարտէսին վրայ, դառնութեամբ կը դիտէ որ փոքր երկիրներ, Պելճիքա եւ Զուիցերիա «ամէն ասպարէզի մէջ կը յառաջդիմեն»

— «Մեր ձեռքը 767.000 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն կայ. իսկ մեր բնակիչներուն թիւը ութ անգամ աւելի է եւ բան մըն ալ չենք կրնար ընել»:

Ուլուճայ կը նախանձի, նոյն իսկ, Իսրայէլին, նկարագրելով անոր լայն մասնակցութիւնը՝ Իզմիրի տօնավաճառին :

— «Ցորդանանի գետէն մինչեւ անապատ խողովակ քաշեր են, բերրի դաշտերու վերածեր են: Եւ ջուր կը փնտռեն, արտեզեան ջրհորներ բանալու համար» :

Ութ տարուան Իսրայէլը տարեկան 180 հազար թոն կիտրուս կ'արտածէ. մեր գործարանները չեն կրնար գոհացնել նոյն իսկ երկրին պահանջը »:

Թուրք հրապարակագիրը կը խոստովանի թէ Հաննըլուկի մը դիմաց կը գտնուի, ամէն անգամ որ կը բանայ Եւրոպայի քարտէզը :

« Ես այս գործին մէջէն չկրցայ ելլել: Եթէ պատճառը գիտցող մը կայ, թող հրապարակ ելլէ »:

Հաննըլուկ չէ, պայ Ուլուճայ, այլ շատ պարզ իրականութիւն մը:

Պելճիքայէն, Զուիցերիայէն կամ Իսրայէլէն առաջ, եթէ ակնարկ մը նետէիք ձեր արեւելք եւ ձեր հարաւ, պիտի տեսնէիք նոյն պատկերը

Փոքրիկ Հայաստան մը կը ծաղկի ձեր քթին տակ, շնորհիւ շինարար ժողովուրդի մը աշխատանքին:

Երէկուան արիւնոտ անապատները ծաղկաստանի վերածուած են Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Իրաքի մէջ, դարձեալ շնորհիւ նոյն ժողովուրդի ցիրուցան մնացորդներուն յարատեւ գործունէութեան :

Իսկ ձեր երկիրը, իր անսահման տարածութեամբ, ոչ իսկ իր կերակուրը կրնայ ճարել, ինչպէս կը խոստովանիք .

Ինչո՞ւ: Վասն զի, Օսմ. կայսրութեան սկիզբէն իսկ, ձեր ցեղական վարիչները ունեցան մէկ հիմնական ուղեցոյց . . . Զարկել: Աւերել: Աւարի տալ :

Վիէննայի դուռներէն մինչեւ «արեւելեան նահանգները», անոնց աշխարհակալութեան մէջ տեղ չունեցաւ արդարութեան գաղափարը :

« Սուրբ Իրաւունք » դարձաւ նշանախօսք, հպատակ ժողովուրդներուն բաժին ձգելով արեան բաղնիքներ եւ որբինացած աւերակներ :

Շատերը փրկուեցան, ծայրէն սկսան եւ նորէն ծաղկեցան :

Ուրիշներ ի տես միլիոնաւոր զոհերու, միանգամ ընդ միշտ թօթուեցին իրենց ոտքերուն փոշին եւ ապաստանեցան ազատ երկիրներ:

Անոնց թողած անսահման հարստութիւններն անգամ փոշիացան, քանի մը տարիէն :

Եւ այսօր, փոխան շինարար ձեռքերու, կը տեսնէք անապատ եւ աւերակ: Բուերն անգամ կը խուսափին համատարած ամայութենէն :

Ահա այսքան պարզ է պատմութիւնը, պայ Ուլուճայ: Ոչ հաննըլուկ, ոչ ալ կախարդական գաղտնիք :

Վարչաձեւեր եւ օրէնքներ փոխուեցան, բայց հիմնական ուղեցոյցը մնաց միշտ անփոփոխ

Գլխարկը չկրցաւ փարատել կարմիր Փէսին մղձաւանջը: Եւ, այո, ձեր իսկ բացատրութեամբ, «քիւլահ»ի պէտք ունիք, ուրիշին հագցնելու համար...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՏ, ՇԱՏ ԾԱՆՐ Է»

ԳՆԴ. ՆԱՍԸՐ ՄԵՐԺԵՑ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Եգիպտոսի նախագահը վճռապէս մերժած է Սուէզի միջազգ. վարչութեան ծրագիրը, զոր քննարկած էին 18 պետութիւններ եւ որ իրեն յանձնուեցաւ Հինգերու յանձնախումբին կողմէ: Այս առթիւ հրատարակուեցան չորս պաշտօնագիրներ որոնք փոխանակուած են Պ. Մենզիսի եւ գնդ. Նասըրի միջեւ: Ահաւասիկ այդ վաւերագիրները. —

1.— Յուշագիր մը, Սեպտ. 3 թուակիր որ գնդ. Նասըրի ուղղուած էր Հինգերու յանձնախումբին կողմէ եւ որ կը պարզէր 18 պետութեանց առաջարկները .

2. Սեպտ. 7 թուակիր նամակ մը Պ. Մենզիսի կողմէ գնդ. Նասըրի, որ կը պարզէր Սպանիոյ առաջարկները :

3. Սեպտ. 7 թուակիր նամակ մը Մենզիսի կողմէ ուղղուած գնդ. Նասըրի, որ մանրամասնօրէն կը բացատրէ 18 պետութեանց առաջարկները եւ անոնց շարժառիթները :

4. Նախագահ Նասըրի Սեպտ. 9 թուակիր նամակը որ կը մերժէ 18 պետութեանց առաջարկները, կրկին հաստատելով թէ վճռած է ապահովել ջրանցքին ազատ անցքը :

Այս վերջին նամակին մէջ, գնդ. Նասըր հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ ջրանցքին միջազգային վարչութեան մասին .

— «Մեր համոզումով, այդ ծրագրին նպատակն է Եգիպտոսի ձեռքէն առնել ջրանցքը եւ ուրիշներու յանձնել: Դժուար է աւելի գրգռիչ գիրք մը երեւակայել: Այդպիսի արարք մը դատապարտուած է ձախողման, եւ ընդհակառակն կրնայ ընդհարումներ, թշնամութիւններ եւ վէճեր առաջացնել: Ուրիշ խօսքով, ոչ թէ դժուարութեանց վախճանը, այլ սկիզբը պիտի կազմէ»:

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, գնդ. Նասըր գրած է .— «Հաւաքական տիրապետութիւն մը ջրանցքին վրայ դուռ պիտի բանայ վէճի մը՝ անհաշտելի հետեւանքներով »:

ՊԱՏՐԱՍՏ Է ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ

Գնդապետը յստակ կը պարզէ իր քաղաքականութիւնը . —

1. Ապահովել ազատ նաւարկութիւնը՝ առանց խտրութեան :

2. Զարկ տալ ջրանցքին բարւոքման, որպէսզի կարենայ գոհացնել նաւարկութեան ապագայ պահանջները

3. Արդար սակեր եւ տուրքեր հաստատել :

4. Ապահովել ջրանցքին արհեստագիտական արդիւնաւորութիւնը :

Մենք համոզուած ենք թէ այս կերպով ջրանցքը ենթակայ պիտի չըլլայ որեւէ քաղաքականութեան եւ փոխանակ վէճերու աղբիւր մը դառնալու, նորէն պիտի կազմէ կապ մը գործակցութեան, փոխադարձ օգուտի եւ լաւագոյն հասկացողութեան՝ բովանդակ աշխարհի ազգերուն միջեւ: Անկէ զատ, մե՛նք վստահ ենք թէ գործադրելով այս քաղաքականութիւնը եւ իր բարեացակամութիւնը տարածելով ամէն ուղղութեամբ, Եգիպտոս լաւագոյնս ի վիճակի պիտի ըլլայ նպաստելու աշխարհի բարօրութեան ինչպէս եւ իր բարեկեցութեան »:

Նախապէս գնդ. Նասըր իր նամակին մէջ բացատրած էր թէ Եգիպտոս իրաւունք ունէր ազգայնացնելու եգիպտական ընկե-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ԱՒՍՏՐԱԼԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՆ

Աւստրալիոյ վարչապետը՝ Մենզիս, որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն է, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ 300 լրագրողներու առջեւ .

— Ստիպուած էինք գաղտնի պահել այս շաբթուան մեր բոլոր խօսակցութիւնները, գործին յաջողութեան համար: Մենք Գահիրէ եկանք 18 պետութեանց առաջարկները ներկայացնելու եւ բացատրելու համար: Բոլոր կարելի աջակցութիւնն ստացանք : Անարդար յապաղում տեղի չունեցաւ եւ մէկ շաբթուան մէջ լրացուցինք մեր պարտականութիւնը »: Այս առթիւ կարգ մը տեղեկութիւններ եւս տուաւ: Իսկ գնդ. Նասըրի հետ ունեցած վերջին տեսակցութենէն ետք յայտարարեց .

— « Կացութիւնը շատ, շատ ծանր է »:

× Լոնտոնի մէջ անակնկալ մը չեղաւ Գահիրէի խօսակցութեանց բացասական ելքը: Բայց եւ այնպէս, պաշտօնական շրջանակները չեն ծածկեր կացութեան ծանրութիւնը : Թագուհին ունկնդրութեան ընդունեցաւ վարչապետը եւ արտաքին գործերու նախարարը, որոնք երէկ խորհրդակցութիւն մը կատարեցին Ֆրանսայի վարչապետին եւ արտաքին նախարարին հետ, ճշդելու համար թէ ինչ ձեւով Սուէզի խնդիրը պիտի ներկայացնեն Ապահովութեան Խորհուրդին, առանց այն տպաւորութիւնը ձգելու թէ ետ կեցած են իրենց վճռական դիրքէն: Այս առթիւ պիտի քննեն [illegible] Աւստրալիոյ վարչապետն ալ հրաւիրուած էր այս բացառիկ ժողովին :

Սըր Էնթ. Իտըն ճառ մը պիտի խօսի Երեսփ. ժողովին մէջ, պարզելով կառավարութեան ուղեգիծը: Այս առթիւ պիտի բացատրէ թէ անհրաժեշտ էին զինուորական պատրաստութիւնները, բայց երբեք միտք ունեցած չէ ռազմական պատիժներ տնօրինելու Եգիպտոսի դէմ, բացի այն պարագայէն երբ գնդ. Նասըր անխոհեմ քայլ մը կ'առնէ, խափանելով ազատ նաւարկութիւնը կամ վտանգելով Եգիպտոս հաստատուած Անգլիացիներու ապահովութիւնը

× Վարչապետ Կի Մոլէ Կիրակի օր ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ Գահիրէի խօսակցութեանց ձախողումը ծանր կացութիւն մը կը ստեղծէ: Այս առթիւ ըսաւ թէ Ֆրանսա հաստատ կը մնայ իր սկզբունքային դիրքին վրայ, պահանջելով միջազգային վարչութիւն Սուէզի համար :

Այս ճառը խօսած ատեն, Մարսէյլէն դէպի Կիպրոս ճամբայ կ'ելլէր շոգենաւ մը, 1200 զինուորներով: Որոշուած է առնուազն հինգ հազար Ֆրանսական զինուոր համախմբել Կիպրոսի մէջ, ի նախատեսութիւն որեւէ անակնկալի: Պ. Կի Մոլէ իր ճառին մէջ շեշտեց թէ Սուէզի խնդիրը առաջնութիւն կը վայելէ միշտ եւ թէ կառավարութեան դիրքը ճշդուած է Օգոստոս 3ի յայտարարութեամբ :

Հաւանական է որ Լոնտոն հրաւիրուի Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ: Կարգ մը շրջանակներ կը կարծեն թէ նորէն ժողովի պիտի հրաւիրուին այն 22 երկիրներ որոնց 18ը քուէարկած էին Լոնտոնի բանաձեւը

× Արեւելեան գործերու մասնագէտներ դիտել կու տան թէ գնդ. Նասըրի յաջողութիւնը պիտի անդրադառնայ ամբողջ Միջին Արեւելքի եւ Հիւս. Ափրիկէի կացութեան վրայ, Իրաքէն, Յորդանանէն եւ Արաբիայէն մինչեւ Թունուզ եւ Մարոք

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Մոսթականէմ քաղաքին մօտ յարձակում կրեցին երեք կառքեր : Վեց Եւրոպացիներ ջարդուեցան: Վեց հոգի ալ սպաննուեցան ուրիշ վայրի մը մէջ :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Զարեհ Ա.ի օծման առթիւ, կաթողիկոսարան այցելած է Պէյրութի ամերիկեան դեսպանը, իր ջերմագին շնորհաւորութիւնները յայտնելու համար: Այս առթիւ ստորագրած է յուշամատեանը :

× Մարսէյլի «Լը Փրովանսալ» օրաթերթը կիրակի օրուան թիւին մէջ (9 Սեպտեմբեր) հրատարակած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին օծման լուրը, կենսագրական տեղեկութիւններով եւ Զարեհ Ա.ի վերջին լուսանկարով : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ արարողութեան ներկայ էին 30 հազար անձեր, ինչպէս եւ Լիբանանի եւ Սուրիոյ պետական ներկայացուցիչները : Յիշելով նորընտիր կաթողիկոսին վայելած վարկը եւ ժողովրդականութիւնը, մեր պաշտօնակիցը վստահութիւն կը յայտնէ թէ պիտի կրնայ յաջողութեամբ կատարել իր ծանր պարտականութիւնը :

ՄԱՀ ՏՈՔԹ. ՔՈՍՈԼԵԱՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք Տոքթ. Պօղոս Քոսոլեանի մահը

Հայ բժշկապետը, որ անկողին գամուած էր երկար ատենէ ի վեր, ծնած է 1870ին, Պոլիս, Անկիւրի ծնողքէ: Պէրպէրեան վարժարանը աւարտած է 1888ին եւ Ֆրանսա անցած յաջորդ տարին, մտնելով բժշկական համալսարան : Ուսումը աւարտելէ վերջ, առաջին հայ «էնթէռն»ներէն եղած է Ֆրանսական հիւանդանոցներու մէջ:

Այն շրջանին կ'աշխատակցէր Պոլսոյ Հայրենիք, Մասիս, Արեւելք եւ Ծաղիկ (Զաքարեանի) թերթերուն, «Զուարճալի բժշկութիւններ» խորագրով: 1893ին հրատարակած է իր առաջին գիրքը նոյն խորագրով կամ «Մայրենի գիրք» անունով: Կ'աշխատակցէր Ֆրանսերէն բժշկական թերթերու, տարիներէ ի վեր: Անդամ էր Ֆրանսական բժշկա — հոգեբանական ընկերութեան : Բժիշկն էր [illegible], իբրեւ անդամ բժշկական փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան :

Իբրեւ զինուորական բժիշկ մասնակցած է 1914-18ի ընդհ. պատերազմին Ֆրանսական բանակին մէջ, հազարապետի աստիճանով: Նախագահն էր Կարմիր Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղին, եւ հիմնադիրը անոր դարմանատան: Նախագահ — հիմնադիրն էր նաեւ Փարիզի Հայ Բժշկ. Միութեան :

Պատերազմի ընթացքին կը վարէր Բարեգործականի նախագահութիւնը : 1952-ին հրատարակեց իր Յուշերը, Ֆրանսերէն, փրոֆ. Ռընէ Լաւատիի յառաջաբանով :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ կառավարութեան հրաւէրով Անգարա պիտի երթայ Ֆրանսայի օդային ուժերու սպարապետը, զոր. Պայյի, երեք բարձրաստիճան սպաներու հետ: Պիտի մնայ մինչեւ Սեպտ. 16:

ԿԻՊՐՈՍԻ ահաբեկիչները Սեպտ. 9ին թակարդի ձգեցին Ֆրանսական զին. կառք մը եւ կրակ բացին: Մարդկային կորուստ չկայ. Առաջին անգամ է որ խմբերը կը յարձակին Ֆրանսական ուժերու վրայ . Երէկ երեք հազար Ֆրանսական զինուորներ ցամաք հանուեցան Լիմասոլ:

ՓՈԹՈՐԻԿՆ ու անձրեւը կը շարունակեն աւերներ գործել Ֆրանսայի հիւսիս-արեւմտեան շրջաններուն մէջ: Կը վախցուի որ ցորենի հունձքը վնասուի :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ընդհ. դատախազը յայտարարեց թէ Իտալացիներ ալ կան լրտեսական ցանցին մէջ: Ձերբակալուած Իտալացիներուն ոչ անունները յայտնի են, ոչ ալ թիւը :

1230 ԶԻՆ. ՕԴԱՆԱՒԵՐ պիտի շինուին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, իբրեւ առաջին քայլ վերազինման :

ԳՐԱԲԱՐ ՈՒՂԵՐՁ ՄԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ԽՄԲ.— Մեր վաղեմի աշխատակիցը, Եդ. Տարոնեան, բազմավաստակ ուսուցիչ եւ տնօրէն Պէյրութի Ս. Նշան վարժարանի, հետեւեալ գրաբար ուղերձը ձօնած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծման առթիւ.—

Վեհափա՛ռ Տէր,

Ահա ընկալար, ի ձեռն սրբազան եպիսկոպոսաց եւ օծմամբ սրբալոյս միւռոնաւ, զկրկնապատիկ շնորհն որ քեզ սեպհականեալն էր հայրախնամ տնօրինութեամբն Բարձրելոյն։

Այսու երանալից աւետօք ուրախ եղեն յուրախութիւն մեծ ամենեքեան ի սփիւռս աշխարհի որք զինքեանս անվթար յօժարութեամբ հայրական խնամոցն Այսմ Համոզմանն ի սպասաւորութիւն՝ բաւ իսկ է զներկայութիւնն յիշատակել մեծամբոխ այնր ժողովրդեանն որք փութոյ սրտոտութեամբ դիմեալ ի Վանս եկեալ էին ոչ ի սահմանուածն պատուոյ միայն, այլեւ յաշխարհէ յերկրաց որք սառուցապաթի ասպարեզօք հեռի կամին ի մէնջ։ Եւ զի չէր հնար զամենեսին գնոսա մուծանել ի ներքս տաճարին, բազմահազարք էին որք խռնեալ շուրջ զեկեղեցեաւ հուժկուղխ փառաբանութիւնս զկնի պատարագին մրմնջէին, եւ այլք առխնդրին յարտաքուս փակէին։

Գաւակերն այս սրտաշարժ էր յոյժ, քանզի նա տայր մեզ՝ աչօքն հոգւոյն ընդ-նշմարել նմանակս տեսլեանդ ընդ ամենայն կողմանս ուր ուրեք Հայ մի եւեթ իցէ։ Մարթ է աներկեւան գնոյն ասել եւ զհայրենորինակ ազգակցաց մերոց որոց չէր իսկ լոյսն իշխանութիւն համարձակ ազօթելոյ։

Աթոռն, յոր հանիր հաստատեցեն զՔեզ անյաղթահարելի կամք ժողովրդեան, չէ սոսկ աթոռ փառաց, առաւել իսկ է աթոռ ծանրածանր խոկմանց եւ խորազնին մտածութեանց, աթոռ երկար վաստակոց եւ անդուլ աշխատութեանց, աթոռ անչափ տանջանաց եւ անմերժելի նահատակութեանց, աթոռ որ զահակալն վաղ իսկ նշաւակ եղեւ նախանձաբեր վատաբանութեանց եւ կատաղաչունչ հալածանաց։

Այս մեք, Վեհափա՛ռ Տէ՛ր, յիշատակութեամբն այսքանեաց տրտմական փորձանաց՝ ոչ երբեք հկրանիմք վհատեցուցանել զկամս Քո զոր անյողդողդ գիտեմք ընդդէմ ամենայն չար պատահարաց։ Քանզի եթէ աթոռն այս գերծ էր յամենայն տագնապաց եւ նեղութեանց, ապա չէր նա պատշաճ առն ումեք արժանաւորի, եւ մեք ոչ իշխէաք զայնպիսի պաշտօն ընծայել Վեհիդ։

Այսպէս եւ առաքելական սուրբ եկեղեցին մեր չէ սոսկ տուն աղօթից, այլեւ է բերդ պահպանող ամրոց անանց եւ անխորտակ գոյութեանն ազգիս, եւ բերդ զանկորնչելի աւանդատուն նախնի չքնաղ-գեղեցիկ լեզուոյս եւ զպրութեանց մերոց։

Այսօրինակ է զանձն զոր ժողովուրդն այս յանձն առնէ վեհանձնական խնամոց Քոց։ Արդարեւ չիք այլ գանձ առաւել քան զսա պատուական և մեծագնի յաչս ազգիս մերոյ։ Ո՞չ ապաքէն բիւրաւորք յեղբարց մերոց եւ ի քերց զանձինս իւրեանց եւ զորդւոցն եւս կամաւորապէս ի մահ զի կարասցեն պահպանել պապենական հաւատոյն եւ գեղեցկաբոյս բարբառոյն մեր։ Աստանօր արժան է ի վկայութիւն կոչել զորբակառոյց մատուռն որ կանգնի մերձ ի մայր տաճարն եւ ամփոփէ զոսկերս յանապատացբիւ յոսկերց նահատակաց։

Վասն որոյ ոչ միայն մերազնեայք մատուցիւր զաւանեսն զպէտ եւ զիմաստ սեպհական եկեղեցւոյս՝ առ ի պաշտպանութիւն ազգիս Հայկազանց, այլեւ օտարազգիք ճանաչեն զանկշռելի զօրութիւնն զայդ. եւ ահա թէ է՞ր աղագաւ ամենայն տէրութիւնք որք յրնթացս անցելոյն երդուեալ կործանել ազգիս նիւթել ,ակերծն նուաճողական չարժմանցն. ետենդկործանումնՀայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյս։ Իցէ՞ պիտոյ, ի հաստատութիւն բանիս այսորիկ, ի մէջ ածել զձեռնարկութիւնս Պարսից եւ Բիւզանդացւոց։ Այսպէս եւ զարգիս որք ի բռնակալաց փոյթ յանձին զնեն քարշել ձգել զժողովուրդ մեր յորոգայթս իւրեանց վասն չարաղէտ նպատակաց զանազանից, ըստ օրինակին վերնոյն եւ սոքա ժպրհին նախ ձեռս ի սուրբ եկեղեցիս մեր արկանել։

Բայց ամենայն ժողովրդոց մեծաց եւ փոքունց, եւ ամենայն զժոխըմբեր բըռնակալաց՝ այս ինչ յայտ լիցի զի հիմունք այսր եկեղեցւոյս անխախտ են եւ անսասան, քանզի հաստատեալք են ի խորս հոգւոց Հայկազանց, յոր սուրք Թշնամեաց ոչ զօրեն հասանել եւ իժք ոչ ժպրհեն մերձենալ։ Ո՞չ առաջին քաջակորով նախնիք մեր յԱրտաշատ գումարեալ իշխանք եկեղեցւոյ եւ ժողովրդեան ի վայելչակերպ պատասխանւոջ իւրեանց մեծազօր արքային արքայն Ցազկերտ։

« Ցայսմ հաւատոց ոչ ոք զմեզ կարէ խախտել, ոչ հրեշտակք, ոչ մարդիկ, ոչ սուր, եւ ոչ հուր, ոչ ջուր եւ ոչ ամենայն գինչ եւ են դառն հարուածք»։

Ողին այս աներկիւղ արիութեան եւ անընկճելի հաստատակամութեան որ վառեաց զնախնիս մեր ի սէր եկեղեցւոյ եւ Հայրենեաց ընդդէմ Թշնամեաց, զեռ եւս խայտայ ընդ կրծովք ժողովրդեանդ որ ահա զՔեւ կայ, եւ նա յամենայն ժամ պատրաստ զինքն զպայ մնասնել ըստ հրամանաց Քոց, յանուն առաքելական սուրբ եկեղեցւոյս որ եւ բովանդակէ զփառս եւ զոգիս մեր հայրենականս, եւ յանուն անխարդախ եղբայրութեանն որ զօդէ զմեզ ընդ ազնուասիրտ արաբ ժողովրդոյս որք ընկալան զմեզ ի յարկս եւ յընտանիս իւրեանց մինչդեռ մեք հալածական եւ սովահար Թափառէաք ի խնդիր գոյգն ինչ ապաստանի։ Ցուսալից եմք համօրէն Հայքս թէ այս եղբայրութիւնն առաւել եւս աճելոց է ընդ հայրապետութեամբ Քով, քանզի ի սկզբանէ առաջնորդութեան քոյ ի վիճակին Բերիոյ, Դու անձամբ անձին պայծառ հաւաստիս ետուր թէ քանի՛ սիրելիք են Քեզ եւ հօտիդ քում հաւատարմի, ազատ կեանք եւ անկաշկանդ բարգաւաճումն արաբ եղբարց մերոց ի շարս յառաջադէմ ազգաց։

Իսկ մեք, վասն ամենայն բարեաց զոր ակն ունիմք ստանալ Քեւ, արտասուօք մաղթեմք առ Աստուած շնորհել Քեզ յիմաստութենէ յանմանէ զոր ետ Սողոմոնի սիրելւոյ իւրում, այլեւ քաջողջութիւն մարմնոյ զի կարասցես ընդ երկայն աւուրս բարեաւ հովուել զհօտդ հաւատացելոցդ ի Քրիստոս եւ նուիրելոցդ ի սէր եւ ի պաշտպանութիւն Հայրենեաց։

Մատչելով ի նորոգ միւռոնեալ յաջ սրբազնագոյն Հօրդ հոգեւորի,

Մնամ ամենախոնարհ որդի
ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՈՆԵԱՆ

«ՀԱՊԱ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՃԴԱ՞ՄԸ»

ԽՄԲ.— Միւնիխի Ազատագրութեան ռատիօն հետեւեալ զեկուցումը տուած է Օգոստ. 18ին.—

Սիրելի հայրենակիցներ,— Մեր նախկին հաղորդումներից արդէն գիտէք, որ այս ռատիօ հաղորդումների հեղինակը՝ նախկին խորհրդային մանկավարժ Հայկ-Արամ Շիրակեանն է, որ, երեսունութից մինչեւ քառասունական թուականները պաշտօնավարել է Լենինական քաղաքում, որպէս միջնակարգ դպրոցի տնօրէն եւ Հայոց լեզուի եւ գրականութեան դասատու։ Նա եղել է նաեւ Խորհրդային Հայաստանի ուսուցիչների կենտրոնական պաշտօնաթերթ «Սովետական Դպրոց»ի, ինչպէս եւ «Սովետական Մանկավարժ» ամսագրի յատուկ Թղթակից.

Լսեցէք կոմմունիստական բռնատիրութիւնից իր կապերը խզած նախկին խորհրդային մանկավարժ Հայկ Արամ Շիրականի հերթական ելոյթը,— «Հապա մեր պատմութեան դա՞սը»...

Սիրելի ունկնդիրներ.— Այսօրուան իմ ելոյթի՝ համար առիթ տուաղը եղաւ Փարիզի «Յառաջ» օրաթերթի Օգոստոս 18ի համարում հրապարակուած չատ ուշադրաւ մի յօդուածի «Հապա մեր պատմութեան դա՞սը ...»։ Իմ կարծիքով, կարեւոր է, որ տեղեակ լինեն նաեւ մեր Հայրենիքի լուսաւորութեան ասպարէզի գործիչները։

Ես անհրաժեշտ համարեցի, սիրելի ունկնդիրներ, այսօրուան իմ ելոյթով ձեզ հրամցնել Հայկական Գաղթաշխարհի ազգապահպան թերթերից մէկի՝ «Յառաջ»ի այդ յօդուածը նաեւ այն նկատառումով, որ այդ թերթին, ինչպէս եւ Հայկական Գաղթաշխարհի բոլոր միւս ազգապահպան թերթերի, ամսագրերի եւ գրքերի տարածումը մեր Հայրենիքում նախկինի պէս խիստ արգիլուած է՝ միակ կուսակցութեան բռնատիրութեան կողմից։ Մեր հայրենակիցները «Սովետական» Հայաստանում՝ «Յառաջ»ի, «Ցուսաբեր»ի, «Հայրենիք»ի անուններն գիտեն միայն կուսակցական-պետական մամուլից, երբ այդ մամուլը անհրաժեշտ է գտնում քարոզչութեան նպատակով զրպարտիչ ելոյթներ ունենալ Հայկական Գաղթաշխարհի հակակոմունիստական միակուռ ուժերի դէմ։ Մեզ արդէն յայտնի են Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմի պաշտօնաթերթ «Սովետական Հայաստան»ի, ինչպէս եւ կուսակցական-պետական ամբողջ մամուլի եւ ռատիոյի այդ կարգի զրպարտիչ ելոյթները՝ ուղղուած Հայկական Գաղթաշխարհի ազատագրական, ժողովրդավարական գաղափարի դէմ։

Եւ այսպէս, «Յառաջ» թերթի այս փոքրը յօդուածն էլ բաւական է՝ ըմբռնելու համար մեր Հայրենիքում կատարուած կոմունիստական քարոզչութեան հայհոյալից ելոյթների բուն պատճառը։

Ահա, թէ ինչ է գրում «Յառաջ»ը։ (ԽՄԲ.— Օրը Օրին).—

«Մոսկուայի անթեւը անցեալ չաբթու կը ծանուցանէր, թէ պատմութեան դասերը պիտի վերսկսին նոր ուղղութեամբ, համաձայն 20րդ համագումարին՝ որոշման։ Կը յիշուի թէ անցեալ տարեշրջանին ջնջուած էին պատմութեան քննութիւնները, նկատելով, որ դասագիրքերը կը յորդին Ստալինի փառաբանութեամբ։ Այս առթիւ 20րդ համագումարին մէջ բուռն ճառեր խօսեցան Ա. Միկոյեան եւ Տիկին Պանկրատովա։

«Նոր դասագիրքերը պատրաստուած են ղեկավարութեամբ այս տիկնոջ եւ մասնաւորապէս կը շեշտեն աշխատաւոր բազմութեանց եւ Լենինի դերը բոլշեւիկեան յեղափոխութեան մէջ։

«Ուրեմն, վերաքննութեան փորձ մը եւս կը կատարուի։ Տղաքը հարկադրուած են ցարդ աւանդուած դասերը մոռնալ եւ նոր բաներ սորվիլ։

«Այսպէս անգամ մը եւս թանգարան պիտի նետեն Ստալինը, հանճարի փառապսակը դնելով Լենինի գլխուն վրայ, ինչպէս կ'ընեն սրդէն.

«... Երեւանի մէջ ալ այդպիսի փորձ մը կատարած ատեն, նկատի պիտի ունենա՞ն հետեւեալ պատմական իրողութիւնները,— «Անվիճելի եւ անվերաքննելի»,

1.— Ռուսական առաջին յեղափոխութիւնը կատարուած ատեն (1917 Փետր.) ռուսական եւ հայկական ուժերը գրաւած էին Արեւմտեան Հայաստանը, Սեւ ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական։

2.— Երկրորդ յեղափոխութեան ատեն (1917 Հոկտեմբեր) բոլշեւիկները ոչնչացուցին այդ յաղթանակը, «դէպի տուն» հրաւիրելով զինուորները։

3. Ցետոյ ստորագրեցին Պրեստ-Լիտովսկի խայտառակ դաշնագիրը, ամբողջ Արեւմտեան Հայաստանը պարգեւելով կիսակործան Թուրքիոյ եւ խախտելով 1914ի սահմանները (Արեւելեան Հայաստան)։

4.— Լենին սնամէջ «դեկրէտ» մը հրատարակեց եւ ինքնավարութիւն խոստացաւ Արեւմտեան Հայաստանի, գիտնալով

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Առաջին խորհրդածութիւնը իր սրտին խնկական պատկերն էր։ Մակայն երկրորդ խորհուրդն ալ ատեն ատեն թումբ եւ ամբարտակ անգասնող վայրագութեամբ մը կը պոռթկար իր մէջ եւ այդպիսի շարագուշակ պահերու, ամէն նըկատում մէկդի նետելով, տան մէջ ըլլար թէ պարտէզին, կ'երթեւեկէր կրքոտ քայլերով, խղճի խայթէն յիմարութեան գանելին հասած մէկու մը նման։ Հանդարտաբարոյ եւ հաւասարակշիռ Ուիլի համար այլեւս անհանդուրժելի էր երբուր այս խոտորնակ ընթացքը։

Եւ որոչեց, ի՛նչ գնով ալ որ ըլլար, վերջ մը տալ այս տաղնապալի կացութեան։ Հետեւաբար, ամառնային սաք յետմիջօրէի մը, իր լաւագոյն հագուստներն հագած, իջաւ ձորը, գետակին ի վար, ձեռքն ունենալով կոչկոռաւոր գաւազան մը։ Վճռականութեանը հետ, վերադարձեր էին իր սովորական պաղարիւնը եւ սրտի հանդարտութիւնը։ Հետեւաբար զուարթօրէն կը ծծէր անպայտ օդը, և առանց իրար անցնելու, կը դիտէր չըրջակայ հոյակապ տեսարաններն ու կը դիմէր յառաջ։ Ի՛նչ ալ ըլլար իր տեսակցութեան արդիւնքը՝ նո՛յնն էր իրեն համար։ Եթէ ընդունէր՝ պիտի ամուսնանար անոր հետ, ինչ որ՝ լաւագոյն կարգադրութիւնն եղած կ'ըլլար։ Իսկ եթէ մերժէր, ինք իր ձեռքէն եկածն ըրած ըլլալու գոհունակութեամբ գօտեպնդուած, խաղաղ սրտով կրնար դիմագրաւել ապագան։ Թէեւ առհասարակ այն կարծիքին էր՝ թէ պիտի մերժուէր։ Եւ սակայն երբ հեռուէն կը տեսնէր այն համեստ տնակը ուր իր սրտի սիրելին կը բնակէր հիմա, կ'ուզէր որ այդ մտքէն անցուցած մերժումի գաղափարը փոխակերպուէր ճի՛շտ հակառակին, եւ Մարճորի ընդունէր՝ իր առաջարկը։

Ուիլ այս դէպքերուն համար կ'ամչնար ինքզինքէն եւ կը նախընտրէր գետնին տակն անցնիլ, քան թէ կասկածիլ՝ իր հաստատակամութենէն։

Մարճորի զինքը տեսնելով չծածկեց իր ուրախութիւնը, եւ առանց վարանումի կամ ինքզինքը ծանրէն ծախելու՝ անոր ձեռք երկարեց խկոյն։

— Միտքս միշտ մեր ամուսնութեան շուրջ կը դառնայ, սկսաւ Ուիլ։

— Ես ալ ձեզի պէս կը մտածեմ, պատասխանեց Մարճորի, եւ ես հետզհետէ աւելի կը յարգեմ ձեզ ձեր իմաստութեան համար։ Դուք զիս աւելի լաւ հասկցաք, քան ես ՝ինքզինքս։ Եւ հիմա համոզուած եմ՝ թէ այս կարգադրութիւնը շա՛տ լաւ եղաւ մեր երկուքին համար։

— Եւ սակայն... ուզեց շարունակել Ուիլ.

— Ցողնած ըլլալու էք, միջամտեց աղջիկը, խնդրեմ նստէք, երթամ գաւաթ մը գինի բերեմ։ Շատ տաք է յետմիջօրէն, եւ կը փափաքիմ որ դժգոհ չմնաք ձեր այցելութենէն։ Մի՛շտ պէտք է այցելէք այսպէս։ Առնուազն շաբաթն անգամ մը՝ եթէ կը ներէ ձեր ժամանակը։ Մեծ երջանկութիւն է ինծի համար՝ տեսնել իմ բարեկամներս.

Ուիլ ինքնիրեն խորհեցաւ. «Ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ։ Կ'երեւի ըրածս ճիշտ էր ի վերջոյ»։

Եւ իր հաճելի ընդունելութենէն տուն դարձաւ սքանչելի տրամադրութեամբ, ու ճամբեցաւ խնդրին այլեւս լուրջ հանգամանք մը տալէ։

Երեք տարիի չափ Ուիլ եւ Մարճորի այս կերպով բարեկամութիւն մշակեցին, գիրար շաբաթը մէկ կամ երկու անգամ տեսնելով։ Այդ հանդիպումներու ընթացքին՝ սիրային ոչ մէկ խօսք։ Այդ երեք տարիներու ընթացքին շա՛տ երջանիկ էր Ուիլ։ Որպէսզի աւելի մեծ ըլլայ Մարճորին տեսնելու իր հաճոյքը, երբեմն անոր տան կէս ճամբան բունելէ վերջ կը վերադառնար, աւելի սիրազեղ թափով մը իր տեսութեան երթալու համար վաղայաջորդ օրը։ Տեսակ մը «առխորժակը սրելու» իւրայատուկ միջոց՝ այս մէկը։ Արդարեւ իր ճամբուն վրայ կար անկիւն մը, ուրկէ յստակօրէն կըրնար տեսնել Մարճորիի հօր եկեղեցիին սլացիկ զանգակատունը, որ եղեւիններու անտառակներու ծիծաղախայլ պատառին վրայ կը պարզէր հոյակապ տեսարան մը։ Ուիլ շատ յաճախ կը նստէր այդ անկիւնին մէջ, եւ երկար բարակ կ'որոճար բարոյական հարցերու շուրջ, տուն դառնալէ առաջ։ Գիւղացիները ա՛յնքան յաճախակի կը տեսնէին զինքը այդ տեղին վրայ աղջամուղջի պահուն, որ վերջ ի վերջոյ այդ կէտը կոչեցին «Ուիլի անկիւնը»։

Երեք տարիներու հեզասահ անցքէն վերջ, Մարճորի յանկարծ խաղ մը խաղաց իր գլխուն, ամուսնանալով ուրիշի մը հետ։ Ուիլ չկորսնցուց իր պաղարիւնը եւ նշեց, թէ հակառակ կիները շատ մօտէն չճանչնալուն, խոհեմ գործ էր տեսած երեք տարի առաջ՝ Մարճորիի հետ ամուսնանալէ նա կեցած ըլլալով։

(10 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՅԵՐ

Վիէն.— Վերադարձիս, օգտուելով ներկայացած յարմար առիթէն, ճամբուս ուղղութիւնը փոխելով կը հանդիպիմ Ռոման, ուր, ունինք մօտաւորապէս 150 ընտանիքներէ բաղկացած գաղութ մը ։

Տրոմ նահանգի քաղաքը, իր գործարաններու ցանցով, մէջին Ֆրանսայի կօշիկի արդիւնաբերութեան կեդրոններէն մին կը համարուի ։

Մեծաքանակ կօշիկ արտադրող շատ մը գործարաններ կան, ուր, հազարաւոր բանուորներ անդադար կը բանին, ստանալով գոհացուցիչ աշխատավարձք։ Սոյն գործարաններուն մէկ մասը անհատական սեփականութիւններ են, մնացեալը կը պատկանի բազմաճիւղ, հարուստ շահակցական ընկերութիւններու ։ Կան նաեւ տասնեակ մը մեծ ու փոքր, սեփականատէր խանութներ եւ արհեստանոցներ ունեցող Հայեր։ Պետական հակակշռի տակ գործող մասնագիտական արհեստանոց-դպրոց մըն ալ կայ, ուր իրենց արհեստը կը կատարելագործեն, Ֆրանսայի զանազան նահանգներէն փոխադրուած նորահաս երիտասարդներ ։

Դպրոցին դասաշրջանը, վեց ամիս կը տեւէ, քննութեան մէջ յաջողած աշակերտները կը ստանան օրինաւոր վկայագիրներ եւ իբրեւ արհեստաւոր աշխատելու իրաւունք։ Բազմաթիւ հայ երիտասարդներ, վկայուած սոյն դպրոցէն, ներկայիս կ՚աշխատին կօշիկի գործարան ու արհեստանոցներու մէջ, գոհացուցիչ օրավարձքերով ։

Կօշկակարութիւնը Հայոց նախասիրած արհեստներէն մին ըլլալով, հարիւր յիսուն ընտանիքէ բաղկացած գաղութին հարիւրէն յիսունը այս գործով կը զբաղի, իբրեւ գործատէր կամ բանուոր ։

Հայերուն շինած կօշիկները միշտ կը փնտռուին հրապարակի վրայ ։

Բացի կօշկակարներէ կան սեփական խանութ - արհեստանոց ունեցող հինգ վեց Հայեր, երեք սափրիչներ, ագարակատէր մը, եւ քանի մը շրջուն վաճառորդներ ։ Սեփական տուն ունեցող Հայերու թիւը հետզհետէ կ՚աւելնայ ։

Իզէր գետը երկու մասի կը բաժնէ Ռոման եւ Փէժօ քաղաքները քարաշէն կամուրջով մը։ Այս երկու սահմանամերձ քաղաքները հայ գաղութ ունեցեր են, Հ. Յ. Դ. խումբ, ծաղկոց - դպրոց, մարզական խումբեր, Կապոյտ Խաչ, եւ ուրիշ բարեսիրական, հայրենակցական միութիւններ։ Նոր Սերունդի խումբ չկայ, բայց ունին վիտակից երիտասարդներ ։ Շատերը կը փայլին պետական եւ առեւտրական ասպարէզներու մէջ ։

Ազգային կեանքը այստեղ ալ տեղ - քայլ կ՚ընէ ։ Բայց եւ այնպէս, պակաս չեն բանիմաց եւ սրտցաւ հայրենակիցներ։ Ծնողներ կը ջանան քիչիկ մը հայերէն սորվեցնել իրենց զաւակներուն։ Մայրենի լեզուն կը տիրապետէ ընտանեկան յարկերէն ներս ։ Գաղութին ներքին կեանքը խաղաղ է ։ Իրարու հետ համերաշխ են եւ նոյնպէս տեղացիներուն հետ ։ Ոչ եկեղեցի ունին, ոչ ալ դպիր կամ քահանայ։ Ցարանուանական խտրութիւն չկայ ։ Հանդիպող քահանան կը կատարէ, կրօնական արարողութիւնը պսակ - կնունք, թաղում եւն.։ Բացառիկ պարագաներու մէջ կը հրաւիրեն հայ քահանայ մը ։

Մարզական միութիւն չկայ։ Կան անհատ մարզիկներ, որոնք իրենց մկանները աճուրդի դրած են, ու կը մասնակցին տեղական խումբերուն։ Պարբերաբար իր գոյութիւնը կը զգացնէ թատերախումբ մը, ղեկավարութեամբ Գ. Քէփէնէկեանի ։

Բաղդատելով Վիէնի հետ (վաթսուն խառն ամուսնութիւն), այս նորոյթը դեռ այնքան տարածուած չէ Ռոմանի հայ ընտանեկան շրջանակներուն մէջ։ Բայց եւ այնպէս տասնեակ մը հայ երիտասարդներ մեզի ծանօթ պատճառներով (նիւթական) իրենց բախտը կապած են օտարուհիներու հետ։ Բազմաթիւ հայ հարուստներ կան, ինչպէս ամէն տեղ ։

ՆԵՐՍԷՍ

հանդերձ, որ ամէն բան կորսուած է ։

5.— Հայկական ուժասպառ գունդերը եւ ամբողջ ժողովուրդը օրհասական ճակատամարտ մը մղեցին, հայկական պետութեան կորիզ մը ստեղծելով ։

6.— Բոլշեւիկները այդ ալ աչքի փուշ համարելով, ձեռք ձեռքի տուին Մ. Քեմալի «ասկեար»ներուն հետ, զայն տապալելու եւ իրենց թաթին տակ առնելու համար ։

7. Իբրեւ զինակից Անգորայի, ամէն օժանդակութիւն տրամադրեցին, — [illegible]կան, ռազմական եւ քաղաքական, — փոքրը Ասիան եւ Կիլիկիան ալ պարպել տալով ։

8.— Աւելի քան քսան տարի թեւ - թիկունք հանդիսանալով Թուրքիոյ, 1953 Մայիս 30ին պաշտօնական յայտարարութիւն մը եւս հրատարակեցին յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի, ըսելով, թէ որ եւ է հողային պահանջ կամ իրաւունք չունին »։

Այս բոլորէն յետոյ, սիրելի իմ համագործակիցներ, բոլորովին իրաւացի է «Ցառաջ» թերթը, գրելով, որ եթէ կոմունիստական իշխանաւորները «այսքանը սրբագրեն, ապա շատ մը սառեր կը հալին եւ իսկապէս «պրոգրեսիւ» աշխատանք մը կատարուած կ՚ըլլայ »։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ պզտիկ քաղաքի մը մէջ սիրային բազմաթիւ դաւաճանութիւններ կ՚արձանագրուին։ Ամուսնացած բազմաթիւ կիներ կը խաբեն իրենց ամուսինները։ Քաղաքի քաղաքապետը, այս մասին իր կնոջ հետ խօսելով կ՚ըսէ ․

— Սարսափելի բան է ։ Կարծեմ մեր քաղաքին մէջ միայն մէկ կին մնացած է որ չէ խաբած իր ամուսինը ․

— Ով է այդ կինը, կը հարցնէ քաղաքապետին տիկինը ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԵՐՍԻՆԻ եւ Տարսոնի հաւատացեալ հայ բեկորներուն խնդրանքին ընդառաջ երթալով, Պոլսոյ պատրիարքը հրահանգած է Վահան քհնյ. Պ. Պիպիեանի որ Անատոլու մեկնի հոգեւոր առաքելութեամբ, ինչպէս կը գրեն Պոլսոյ թերթերը։

ԱԹԷՆՔԻ արուարձան Գոգինիոյ Պլաքին յուշարձանին բացումը կատարուեցաւ Օգոստոս 9ին։ Ինչպէս յայտնի է 1944 Օգոստոս 17ին նացի Գերմաններու կողմէ գնդակահարուեցան 70 երիտասարդներ եւ պատանիներ ։ Անոնց մէջ կային նաեւ երկու Հայեր ։ Գոգինիոյ քաղաքապետութիւնը պղնձէ շքեղ յուշարձան մը կանգնեց ճիշդ այն հրապարակին վրայ ուր 70 հայրենասէրներ զոհուած էին Հելլադայի եւ ազատութեան սիրոյն։ Յուշարձանի բացման ներկայ էին նախարարներ, երեսփոխաններ, շրջաններու քաղաքապետներ եւ հազարաւոր քաղաքացիներ։ Այս հանդիսութեան իր մասնակցութիւնը բերաւ Գոգինիոյ հայ գաղութը երկու ծաղկեպսակներ զետեղելով։ Երբ խօսնակը բարձրախօսէն անդրադարձաւ Հայոց մասնակցութեան, հազարաւոր ներկաներ ջերմօրէն ծափահարեցին։

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ ազգ. հիւանդանոցը այս տարի կը բոլորէ իր հիմնադրութեան յիսուներորդ տարին՝ 1906 – 1956։ 1904ին Հնդկաստանաբնակ Նոր Ջուղայեցի Յովսէփ Պօղոսխանեան կտակ մը ըրաւ, ի պահ դնելով շօշափելի գումար մը որպէսզի ազգային դեղարան – հիւանդանոց հիմնեն։ Նոր Ջուղայի ազգային Յ. Պօղոսխանեան հիւանդանոցը իր տեսակին մէջ առաջինն է եւ միակ մարդասիրական հաստատութիւնը ։

Այս տարի հոկտեմբեր հինգին հիւանդանոցին յոբելեանը կատարելով, կը յուսան ապահովել մշտական մուտք մը ։

«ԱՐՄԵՆԻԱ ՃԱՄԲԱՐ»Ը բացուեցաւ Մատերա քաղաքին մօտերը (Քալիֆորնիա) շնորհիւ Տիկին Սաթենիկ Առաքելեան Տէր Օհանեանի զոհաբերութեան ։ Բացի շէնքերը տրամադրելէ, Տիկին Սաթենիկ մօտ տասը հազար տոլար տրամադրեց գործը յաջողութեամբ պսակելու համար։ Ներկայիս 12 աշակերտներ կան։ Հաստատութիւնը ի վիճակի է ընդունելու մինչեւ յիսուն փոքրեր։ Տէր եւ Տիկին Սաթենիկ եւ Անդրէ Տէր Օհանեան կը խորհին հաստատութիւնը վերածել գիշերօթիկ դպրոցի, այսինքն ամերիկահայ ճեմարանի ։

«ԱՐՄԵՆԻԱ Երիտ. Միութեան շաբաթ»ը տօնուեցաւ Յուլիս 7 – 15ին Պուէնոս Այրէսի «Արմենիա» սրահին մէջ ։ Շրջաններէն խմբովին ներկայ էին անդամներ՝ Ս. Փաւլոյէն, Մոնթեւիտէոյէն, Գորտոպայէն ։ Սեղանապետն էր ընկեր Դաւիթ Դաւիթխանեան, որ շնորհաւորեց միութեան 11 մասնաճիւղերը ։ «Զաւարեան Մարզադաշտին» մէջ տեղի ունեցաւ փակման հանդէսը եւ բաժակներու եւ դրօշներու բաշխում ։

ՌԻՕ ՏԷ ԺԱՆԷՅՐՈՅԻ մէջ (Պրազիլիա) շուրջ երեսուն հայ ընտանիքներ կան, մեծ մասը բանուոր, նաեւ փոքրաթիւ վաճառականներ եւ հանքատէր մը ։ Ոչ եկեղեցի, ոչ ալ ազգ. կազմակերպութիւն ունին։ Մեծ մասով Լուսաւորչականներ են։ Որոշած են Ազգային Տուն մը հիմնել եւ իբրեւ հիմնադրամ հաւաքած են 500 քոնթօ։ Միակ կազմակերպութիւնը Հայ Տիկնանց Միութիւնն է, հիմնուած 1953ին ։ Ունի 117 անդամ եւ կը զբաղի բարեսիրական գործերով ։

ԱՐԱՐԱՏԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻԻ ՄԸ ԱԿՆՈՑՈՎ

Իգտիրի եւ Պոլսոյ ամերիկեան գոլէճներու չորս ամերիկացի ուսուցիչներ եւ երկու ուսուցչուհիներ վերջերս Արարատ բարձրացած են եւ յաջողած են մինչեւ 200 մեթր մօտենալ կատարին։ Անոնցմէ Ռօպըրթ Թօշ անուն ամերիկացին կը նկարագրէ այդ արկածախնդրական արշաւին փուլերը Պոլսոյ «Թէրճիւման» թերթի մէջ ․

«Քանի կը մօտենայինք Արարատի սիրուն սարալանջերէն, տեսարանը աստիճան մը եւս կը գեղեցկանար ։ Կապոյտ խորքի մը վրայ ձիւնապատ շարք շարք լեռները ։ Կը զարմանամ որ ի՛նչու ներբողը չէ հիւսուած Արեւելեան Թուրքիոյ այս հազուագիւտ աւանդական գեղեցկութեան եւ նոյնիսկ Թուրքերն անգամ պէտք եղածին պէս չեն ճանչնար իրենց երկրին այս անկիւնը ։ Վարէն երեք հազար մեթր բարձրութեամբ լերան մը կատարը հովի մը նման կ՚երեւէր ։ Քանի կը բարձրանայինք, [illegible] Արարատի մասին մեր ձեռք բերած տեղեկութիւնը։ Ըսած էին որ կարելի չէ լեռ բարձրանալ, մինչդեռ բարձրացողներ եղած են Արարատ, որ թէեւ բարձր է, բայց դիւրաւ կարելի է մագլցիլ, նոյնիսկ այս ուղղութեամբ մրցանիշներ անգամ կոտրուած են։ Ծովի կիսուն 3500 մեթր բարձրութեան վրայ նախիրներ կ՚արածէին Արարատի լանջերին, [illegible] յորձորձոած են։ Համակ [illegible] կը տիրէր, ջուրը [illegible], իսկ ամէրէն ալ հետք չկար։ Արեւէն խանձող լերան հարաւային մասին միայն 3600 մեթր բարձրութեան վրայ ձիւնի հանդիպեցանք »։

Ա.— Հիմա չունիմ, ուրիշ առթիւ կուտամ քեզի մէկ ֆրանք ։

Մուրացիկը.— Կը վախնամ որ մոռնաս։

Ա.— Մի վախնար, ես դպրոցը յիշողութեան մրցանակ կը շահէի ....։

× Տիկինը.— Ի՞նչ աղմուկ է այդ ։

Սպասուհին.— Եղա՞ծ բան է, որ վեց պնակ կոտրի եւ ձայն չելլէ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (143)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

«Այդ դեռ հարսանիքի առաջին գիշերն է, քո հարսանիքի, սիրելի Համազասպուհի։ Տեսնո՞ւմ ես, ինչպէս գեղեցիկ լուսաւորուած է քաղաքը։ Ո՛չ, դու չես տեսնում, ես այս բոպէիս քեզ ցոյց կը տամ....։

Նա մօտեցաւ, բաց արեց տիկնոջ ոտքի շղթան, բռնեց նրա ձեռքից եւ տարաւ կանգնեցրեց պատուհանին մօտ, ասելով.

— Նայի՛ր....։

Կարծես, դժոխքը իր բոլոր զարհուրանքով բացուեցաւ թշուառ տիկնոջ աչքերի առջեւ։ Նա դողդողաց, թուլացաւ եւ ընկաւ անգութ այցելուի բազուկների վրայ, որը գրկեց նրան եւ կրկին դրեց իր անկողնի վրայ։

Այցելուն Վահան Մամիկոնեանն էր, Սամուէլի հայրը եւ ուշաթափ եղած տիկնոջ հօրեղբայրը։

Հսկայատիպ էր նա եւ ամրակազմ, եւ, որպէս առհասարակ բոլոր Մամիկոնեանները, օժտուած էր շատ համակրելի կերպարանքով։ Նրա փոքր ինչ խիստ դէմքը արտայայտում էր հաստատամիտ մարդու թէ՛ յամառութիւնը եւ թէ անգթութիւնը, երբ այդ պէտք էր։ Կրում էր պարսից նշաններ։ Տիկնոջ անակնկալ ուշաթափութիւնը բաւական խռովութիւն պատճառեց նրան։ Նա Համազասպուհին այս աստիճան թուլասիրտ չէր կարծում, այդ էր պատճառը իր այնպէս անզգոյշ վարուելուն նրա հետ։

Բայց Տիկնոջ ուշաթափութիւնը երկար չտեւեց։ Նա բաց արեց իր լի սրտմտութեամբ աչքերը եւ, դառնալով դէպի իր հօրեղբայրը, ասաց.

— Ա՛յդ էիր ցանկանում, Վահան....։ Մի՞թէ այդ աստիճան քարացած են քո մարդկային զգացմունքները, որ դու ծաղրում ես հազարաւոր ընտանիքների լացն ու կոծը, որ դու առ ոչինչ ես համարում այդ թշուառների խորովուիլը իրանց տների ծածքերի ներքոյ, եւ նրանց թաղուիլը իրանց բնակարանների մոխրի մէջ....։

— Ինչո՞ւ ես ինձ յանդիմանում, սիրելի Համազասպուհի, պատասխանեց նա հանդարտ կերպով։ Այդ քո ամուսինն է, որ կրակ է թափում քաղաքի վրայ։

Տիկնոջ զայրացած դէմքը աւելի գունաթափուեցաւ։

— Իմ ամուսի՛նը, բացականչեց նա դողդոջուն ձայնով։ Այդ չէ կարող լինել, Վահան, նա իր կեանքում մի մրջիւնի անգամ չէ վիրաւորել։ Բաց արա՛ իմ շղթաները, Վահան, ես այս բոպէիս կը գնամ, եթէ նա է, իմ սրտի բոլոր դառնութիւնը կը թափեմ նրա վրայ....։

— Այո՛, նա է, իւր վայրենի լեռնականներով պաշարել է քաղաքը։

— Եթէ իմ ամուսինն է, անպատճառ ինձ համար է գործում այդ բարբարոսութիւնը։ Ինչո՞ւ բերեցիր ինձ այստեղ, Վահան, ինչո՞ւ խռովեցիր առաքինի մարդուն։ Դու աւերակ դարձրիր մեր ամրոցները, եւ դրանով եւս չկարողանալով յագեցնել քո անգթութիւնը, դու քո հարազատին, քո արիւնակցին գերի վարեցիր։ Ի՞նչ էր իմ յանցանքը։ Ինչո՞ւ եմ ես այստեղ, այս շղթաների մէջ, այդ քարեղէն բանտում, ուր ամենաթշուառ եղեռնագործներին են միայն աքսորում։ Ինչո՞ւ համար է այդ բոլորը։ Նրա համար, որ բարի եւ ողորմած մարդուն զայրութեան մէջ դնէիր, որ նա գար եւ այդ դժոխային, այդ դիւական խաղը խաղար դժբախտ քաղաքի հետ....։

Նա բռնեց աչքերը, սկսեց դառն կերպով հեկեկալ։ Նրա արտասուքը ազդեց Մամիկոնեան իշխանի վրայ, որը, զգալով սրտի խռովութիւնը, բռնեց նրա շղթայակապ ձեռքը, եւ խիստ զգացուած ձայնով ասաց.

— Այդ յարգելի ձեռքերը, որ միշտ սովորած են եղել բարիք գործելու, այո՛, այժմ շղթայի մէջ են, եւ այդ շղթան դրել է եղբայրը։ Բայց մի նախատիր ինձ, սիրելի Համազասպուհի։ Կեանքի մէջ, լինում են այնպիսի դառն հանգամանքներ, երբ հայր, մայր, քոյր, եղբայր կամ օտար, բոլորը հաւասար են, եւ հաւասար կերպով են պատժւում, երբ խոչընդոտ են դառնում մի մեծ ձեռնարկութեան իրագործմանը, որի մէջն է հասարակաց բարին, որից կախուած է նրա ամբողջ երջանկութիւնը։ Մենք, թէ՛ ես եւ թէ Մերուժանը, ծառայում ենք այդ գործին....։

— Ո՞րն է այդ գործը, ո՞րն է այդ մեծ ձեռնարկութիւնը ․

— Քեզ յայտնի է, սիրելի Համազասպուհի, այլ եւս ինչո՞ւ ես հարցնում ։

Տիկնոջ տխուր աչքերը փայլեցան բարկութեան բոցով։ Նա գոչեց ․

— [illegible], Վահան, [illegible] գործով ապականում ես Մամիկոնեանների պայծառ յիշատակը .... Թող այն օրը սեւ լինէր, երբ դու աշխարհ եկար .... Թող քո մայրը քո փոխարէն մի կտոր քար ծնած լինէր, եւ ոչ քեզ նման մի պատիժ ու պատուհաս Հայոց ազգի համար։

ՐԱՖՖԻ

բութիւն մը։ «Ցիսուն օրէ ի վեր, Չրանցքէն անցքը ապահովուած է կանոնաւորութեամբ եւ արգիլնաւորապէս, եւ այս՝ համաձայն Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ջրանցքին նախկին ընկերութեան խմբակներու կողմէ սանցծուած դժուարութեանց։ Տաղնապը եւ կարծեցեալ «ծանր կացութիւնը» արհեստականօրէն ստեղծուած են վերոյիշեալ շրջանակներուն կողմէ, ինչպէս կ'ապացուցանեն — 1. Զինեալ միջամտութեան սպառնալիքները. 2. Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ կողմէ կատարուած դրամական եւ զինուորական շարժումները. 3. Սուէզի մէջ աշխատող պաշտօնեաներու եւ նաւուղիղներու եղած գրգռումները՝ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Նախկին ընկերութեան կարգ մը պաշտօնեաներուն կողմէ, այխատանքը դադրեցնելու համար եւ 4. վերջապէս Եգիպտոսի դէմ ձեռք առնուած տնտեսական միջոցները։

Ի վերջոյ գնդ. Նասր կը յայտարարէ թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցելու եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու, համաձայն Ազգաժողովի դաշինքին նպատակներուն եւ սկզբունքներուն։ Ցեաւոյ կ'ըսէ թէ ուշադիր քննութեան մ'ը, եւր, համաձայն է 18 պետութեանց հետ, երբ կը յայտարարեն թէ վէճի կարգադրութիւնը պէտք է 1. Ցարգէ Եգիպտոսի վեհապետական իրաւունքները. 2. Ապահովէ նաւարկութեան ազատութիւնը համաձայն 1888ի պայմանագրին. 3. Յարգէ Եգիպտոսի սեփականութեան իրաւունքները, — 4. Ապահովէ Ջրանցքին արդիւնաւոր վարչութիւնը, պահպանումը եւ բարգաւաճումը։ «Բայց երբ կը քննենք Հինգերու կողմէ առաջարկուած միջոցները՝ այս կարգադրութեան համար, կը տեսնենք որ ձախողման դատապարտուած են եւ առաջարկուած նպատակներուն հակառակ արդիւնքներ պիտի յանգին»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ի ԴԻՊՐՈՆԻԿ [illegible] պատասխանելով ա- [illegible] Գերմանիոյ [illegible] կը [illegible] թէ Գերմանիոյ [illegible] կրնայ կատարուիլ միայն երկու վերմանց կառավարութեանց [illegible]։ Այս առթիւ կ'ըսէ թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերադինումը կը [illegible]։

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ [illegible] Հիւս. Ամերիկայի [illegible] Միթրոփ քաղաքին մէջ [illegible] աշակերտներ [illegible] զինուորական [illegible] աշակերտութեամբ, [illegible] պահանջ [illegible] աշակերտներու [illegible] իրենց զաւակները [illegible] բոյկոտ [illegible]։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ համաձայնութիւն մ' կնքուած է Մ. Նահանգներուն հետ, փոխ տալու համար ամերիկեան պաշտօնատարներու կարգ մը իրաւունքներուն։ Այս փերջիններ կ'ամրապնդուին թէ չափազանցելով [illegible] փոխելու, [illegible] տեղացիներուն արժանապատուութիւնը։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Գիտութեանց Ակադեմիան կը ծանուցանէ թէ յետ մահու անմեղ [illegible] են երեք ականաւոր իրաւագէտներ, Կրիլենկօ, Պաշուկանիս եւ Ջենիսոլով, որոնք անհետացած էին 1930ական թուականներուն, անիրաւաբար դատապարտուելով։

Ի ԱՐԵՒԹԵՆԷՆ երեսփոխաններու պատուիրակութիւն մը գացած է Սուրիա։ Այս առթիւ Դամասկոսի անթէլը փառաբանեց Թուրքերու եւ Արաբներու գործակցութիւնը, յանուն խաղաղութեան։

ՓԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ բացառիկ վիճակ յայտարարուած է ամբողջ Իրաքի մէջ, նկատի առնելով Միջին Արեւելքի կացութիւնը։

ՎԱՐՇԱՎԱՅԷՆ կիրակի օրուան ճառին մէջ [illegible], զիներու եւ աշխատավարձքի մասին ալ խօսելով, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը վճռած է պաշտպանել դրամը եւ պայքարիլ թղթադրամի չքմեղութեան յանկման դէմ, [illegible] պիտի մնան Ցունիս15ի մակարդակին վրայ։ Նոր միջոցներ ձեռք պիտի [illegible], կարգ մը ուտեստներու գիներուն բարձրացումը կասեցնելու համար։ Այս առթիւ կառավարութիւնը դոհողութիւններ կը պահանջէ նաեւ աշխատաւորներէն [illegible] աշխատավարձքի յաւելումը։

Տէր եւ Տիկին Լուի Թեսիէ ախ. Քրոյ (Ծնեալ Քոլոլեան) եւ իրենց զաւակը՝ Գատրիկ սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր եւ մեծ հօր

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ Պլենօ (Իօն)։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի առաւօտ ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 ռիւ ժան Կուժօն։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Ցանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը խոր վշտով կը հաղորդեն Միութեանս նախկին Գործադիր Ժողովի նախագահ եւ ազգային վաստակաւոր գործիչ

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, Սեպտ. 7ին Պլենօյի իր դղեակին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ յարգոյ հայ հասարակութենէն կը խնդրուի իրենց ներկայութեամբ յարգել ողբացեալին յիշատակը։

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, RUE RICHER - PARIS (9e)
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ջեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.)

Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ. գինը՝ 1400, Ծպթառողի ծախքով 1500 Ֆր.։

Կարմիր, Վ. Շուշանեան, Հր խաւան, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 Ֆր.

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր)։ Գինը՝ 800 Ֆր.։

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 Ֆրանք։

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 Ֆրանք։

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վերաբացուած է Ա. Յ. Քոյրերու Առնուվիլի վարժարանը. նորոգուած է եւ առողջապահական բոլոր պայմանները կը լրացնէ. կը գտնուի Փարիզի հայաշատ արուարձաններէն մէկուն մէջ։

Կ'ընդունուին ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի կարգերու մէջ։ Դաստիարակութիւնը կը տրուի ըստ պետական ծրագրի եւ ազգային կրթութեան։

Կ'աւանդուին նաեւ երաժշտութեան, գծագրութեան եւ ձեռագործի մասնաւոր դասեր նպաստաւոր պայմաններով։

Արձանագրութեան եւ պայմաններու մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Les Sœurs Arméniennes
73 Avenue Henri Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél. Gonesse 179

ԴՐԱԽՈՒՄՆ ՕՐԵՐ

3 Մարտ, 1957 Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե.ի մէջ, ժամը 16էն 24։

Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելենական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ. ժամը 21էն 24։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Գ. ՖԵՐՏԻ ԱԳԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Գ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանըիւր։

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երազներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.։

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք։

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ։

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյոն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Վ. սկզբնատառերով

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը։

Դիմել Սպասարկական [illegible], Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս-Օգոստոս թիւը (48 էջ)։

Մարսէյլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, (Պ. Աստուր Քէօսէեան) եւ Պ. Արմենակ Շահպազեան։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆր. Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման։ Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ
ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Մենտիլեան (Կիւրինցի) կը փնտռէ իր տղան՝ Անդրանիկ Մենտիլեան։ 1915ին (երկու-քուիկէս տարեկան) ձգուած է Սեբաստիոյ մօտ Սարըչըլա։ Տեսնուած է Պոլսոյ Պէյլէրպէյի որբանոցը 1922ին խումբ մը որբերու հետ նկար մը ունի, որ քովն է։ Այս որբերը Պոլսէն Յունաստան փոխադրուած են։ Կը խնդրուի զինք ճանչցողներէն անմիջապէս իմացնել իր մօրը հետեւեալ հասցէին,—

Mme. Mentelian Serpouhi
24, Route Nationale
St. Antoine — Marseille (France)

Հայաստանի եւ արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Եր. Եւ. [illegible] 26րդ տարեկան ցերեկոյթը [illegible] 3 ՄԱՐՏ 1957
[illegible]

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

[illegible] մը տրամադրելի ժամեր ունի [illegible] դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 փր. կամ $10 : Հատը 12 փր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI 12 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7678 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3489

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԼԵԿՈԾ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

« Կացութիւնը շատ, շատ ծանր է», ըսաւ Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, վերջացնելով իր խօսակցութիւնները Եգիպտոսի միահեծան նախագահին հետ :

Ուրիշ պաշտօնական անձեր եւ շրջանակներ ալ կը հաստատեն այս վիրովին իրողութիւնը, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ :

Եւ ժողովուրդները անձկութեամբ կը սպասեն ելքին, — պատերա՞զմ թէ խաղաղութիւն :

Մենք չենք ուզեր մեռնիլ Տանցիկի համար, կ'ըսէին երէկ :

— Կ'արժէ՞ մեռնիլ Սուէզի համար, կը հարցնեն այսօր :

Բարեբախտաբար անոնք որ վճռական դիրք բռնած էին Յուլիս 26էն անմիջապէս ետք, կացութեան նշւէջներուն կը հետեւին կատարեալ պաղարիւնով :

Իրենց տեսակէտներուն վրայ հաստատ մնալով եւ զինուորական պատրաստութիւնները շարունակելով հանդերձ անոնք տասը, նոյնիսկ հարիւր կը համբեն, որ եւ է գործնական քայլ առնելէ առաջ :

Տարբեր պարագաներու մէջ, պատերազմը շատոնց պայթած էր :

Այսօր օդանաւերն ու մարտանաւերը կ'երթեւեկեն Միջերկրականի մէջ, շոգեպինդ եւ սրընթաց : Սակայն, կրնան իրենց տեղերը վերադառնալ նոյն հանդարտութեամբ :

Արդարեւ, ամէնէն վիթխարի ուժն ալ պիտի չհամարձակէր առաջին կրակն արձակել, ներկայ պարագաներուն մէջ :

Այս ուրեմն պիտի շարունակեն փորձել բոլոր կարելի միջոցները, վէճը խաղաղութեամբ լուծելու համար :

Այդպիսով, Ապահովութեան Խորհուրդ, չէզոք պետութեանց միջնորդութիւն, — բոլոր դուռները պիտի զարնուին, չարը խափանելու համար :

Մեծերուն չափ մտահոգ են Եգիպտոսն ու արաբական աշխարհը, ինչպէս կը հաստատեն վերջին տեղեկութիւնները .

Առանց զինեալ միջամտութեան, միայն տնտեսական պաշարումը, կրնայ ահագին աւերներ գործել, մինչեւ նոյն ատեն տեղի տալով ներքին խռովութեանց :

Կացութիւնը կրնայ պարզուիլ այս շաբթու, թեթեւնալով կամ աւելի ծանրանալով :

Այս համատարած ալեկոծութեան մէջ, կարելի չէ առանց ընդվզումի դիտել այն անտանելի ժխորը, որ կը շարունակուի Միջին Արեւելքի մէջ, լրագրական ճամարտակութեամբ եւ փողոցային խուժանավարութեամբ :

Կը թուի թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծումէն եւ խաղաղութեան կոչերէն վերջն ալ, կացութիւնը կը մնայ անփոփոխ :

« Դիմացի ճակատը» չէ սթափած տակաւին, եւ թունդ սլաքներ կ'արձակէ ամէն օր, թոյն եւ ատելութիւն կը սերմանէ ամէն ուղղութեամբ, առանց կշռելու հետեւանքները :

Սովորական ժամանակներու մէջ, կարելի էր «լուսաւորեալ»ի եւ «խաւարեալ»ի պայքար մը համարել այս փոխասացութիւնը :

Դժբախտաբար խնդիրը շատ աւելի բարդ է, եւ կրնայ կատարեալ կազմալուծման յանգիլ, եթէ դոյնզդոյն խաչակիրները շարունակեն իրենց գլխիվայր թաւալումները :

Այս երանելիները կը մոռնան որ ամբողջ Միջին Արեւելքը ալեկոծութեան մատնուած է, եւ թէ մեր տարագիր բազմութիւններն ալ նստած են նոր հրաբուխի մը վրայ :

Կը մոռնան որ թշնամին չարախինդ քրքջիններ կ'արձակէ, ընդամէնը մէկ ժամ անդին ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ

ԳՆԴ. ՆԱՍԸՐ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԲԱՆԱԿՑԻԼ

Բովանդակ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէ Լոնտոնի մէջ տրուելիք որոշումներուն : Ֆրանսայի վարչապետը եւ արտաքին գործերու նախարարը երկարօրէն քննեցին կացութիւնը, որ իսկապէս շատ ծանր է : Իրագէկներ դիտել կու տան թէ երկու ճամբայ կը մնայ, գնդապետ Նասըրի մերժումէն վերջ . Կա՛մ համակերպիլ կատարուած իրողութեան, ինչ որ տկարութիւն պիտի համարուի եւ անմիջապէս պիտի շահագործուի Եգիպտոսի նախագահին կողմէ : Եւ կամ դիմել պատժական միջոցներու, աչք առնելով զինեալ ընդհարումի մը վտանգները, ինչ որ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ նոյնիսկ Արեւմուտքի մէջ :

Ինչպէս կ'երեւայ, Աւստրալիոյ վարչապետ, Ռ. Մենզիս, որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն է, դառն տպաւորութիւն կրած է գնդ. Նասըրի ժխտական դիրքէն : Ամէն պարագայի մէջ, Եգիպտոսի նախագահը տասը օր եւս շահեցաւ, իր նոր հակայարձակումը պատրաստելու համար :

Չորեքշաբթի օրէն իսկ յայտնի էր թէ խօսակցութիւնները անելի մը յանգած են : Նշումը գրեթէ անմիջական էր : Բայց եւ այնպէս, Հինգերու յանձնախումբը կը կառչէր թէ խօսակցութիւնները անօգուտ չանցան : Երեք պարագաներ ճշդուեցան . 1.— Արեւմուտք իր կարելին փորձեց, խաղաղօրէն լուծելու համար տագնապը, առաջարկելով ծրագիր մը որ չի խախտեր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը : 2.— Բացորոշապէս ճշդուեցան պատասխանատուութիւնները, երկու տեսակէտները հրապարակուեցան մանուածոյ յուշագիրներով . այնպէս որ կը փարատի ամէն թիւրիմացութիւն կամ ծուռ մեկնութիւն : 3.— Գնդ. Նասըր հակառակորդ մըն է որուն հետ կարելի չէ որեւէ համաձայնութեան յանգիլ .

Ռ. Մենզիս, որ պարզարիւն մարդ է եւ իրաւագէտ, այն տպաւորութիւնը կրած է թէ գնդ. Նասըր վճռած է մինչեւ ծայրը երթալ, իբրեւ առաջնորդը արաբական աշխարհին : Իր մեկնումէն մէկ ժամ վերջ, եգիպտական դեսպանութիւնները ծանուցագիրներ յանձնեցին կառավարութեանց, նոր բանակցութիւններ կատարելու համար : Պատճէն մըն ալ ղրկուեցաւ Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին : Եգիպտական աղբիւրէ հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, Սուէզի ջրանցքը գործածողները մեծ մասով հակառակ են անգլիւ-ֆրանսական ծրագրին (միջազգային վարչութիւն) : Անոնց ուզածն է.— 1. Ազատ նաւարկութիւն.— 2. Բարւոք վիճակի մէջ պահել ջրանցքը .— 3. Արդար սակեր հաստատել : Եգիպտոս կը կարծէ թէ կրնայ գոհացուցիչ երաշխիքներ տալ այս պահանջներու մասին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, գնդ. Նասըր կ'առաջարկէ երկու ձեւեր, վերջնական կարգադրութեան մը յանգելու համար .— 1. Մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմել բանակցութեան համար, առաջարկներ բանաձեւելու պաշտօնով . 2. Միջազգային խորհրդաժողով մը հրաւիրել, հրաւիրելով բոլոր այն պետութիւնները որ կ'ուզեն մասնակցիլ : Ծրագրուած յանձնախումբին պիտի մասնակցի Եգիպտոս, առաջարկներ ձեւակերպելու համար : Երբ խորհրդաժողովը քուէարկէ եղած առաջարկները, պէտք է ներկայացնել Ազգաժողովին, վերջնական վաւերացման համար : Եթէ կառավարութիւնները չպատասխանեն ժողովի հրաւէրին, Եգիպտոս պիտի եզրակացնէ թէ գոհ են ջրանցքին ներկայ կարգուսարքէն :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԳԱՏՈՒՄ

Անթիլիասի վէճէն ի վեր, մեր վեղարաւոր փոխարքաները կատարեալ փորձանք դարձած են նախ ազգին, ապա... Լիբանանի կառավարութեան գլխուն :

Ահաւասիկ վերջին փաստը.—

Ամերիկահայ թերթերէն կ'իմանանք թէ Քալիֆորնիոյ էջմիածնականներուն առաջնորդ Շնորհք եպիսկոպոս Գալուստեան եւ ուրիշ «բարձրաստիճան» մը, Վարդան արք. Գասպարեան անցեալ օգոստոսին հեռագիր մը ուղղած են Լիբանանի կառավարութեան, հետեւեալ բովանդակութեամբ .

— « Մենք վստահ ենք թէ ձեր կառավարութիւնը, որ կը հաւատանք թէ հաստատուած է օրէնքի եւ արդարութեան սկզբունքներուն վրայ, պիտի չճանչնայ որպէս Կիլիկիոյ կաթողիկոս եպիսկոպոս մը, որուն ընտրութիւնը թերի նկատուեցաւ եւ այդ պատճառով չընդունուեցաւ Հայ. Եկեղեցւոյ Նուիրապետութեան եւ եպիսկոպոսական ժողովին կողմէ» .

Երկու եպիսկոպոսները միեւնոյն ատեն դաս մըն ալ կու տան Լիբանանի կառավարութեան, բացատրելով կաթողիկոսներու ընտրութեան եւ օծման կանոնները :

Չեմ գիտեր թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հեռագրէն առա՞ջ թէ վերջը կամ նոյն ատեն ղրկած են այս հեռագիրը :

Ամէն պարագայի մէջ, «արթո՞ւն են պահակները», պաշտպանելու համար Հայ. Եկեղեցւոյ իրաւունքները, առանց իրենց տեղէն շարժելու : (Շնորհք եպիսկ. Էջմիածին հրաւիրուած է իբրեւ վերատեսուչ դպրեվանքի, եւ դեռ կը տնտնայ..)

Կղերապետական այս մարտակոչին առաջին փորձը կատարեց Դամասկոսի շնորհունակը, Շաւարշ եպիսկոպոս, անցեալ փետրուարին, ինքնագլուխ ներկայանալով Լիբանանի ներքին գործերու նախարարին, պահանջելու համար որ յետաձգեն կաթող. ընտրութիւնը :

Նախարարը ճամբեց պատուիրակ եպիսկոպոսացած թեթեւամիտը, հասկցնելով թէ չեն կրնար միջամտել հայ հասարակութեան ազգային գործերուն :

Յետոյ հինգ եպիսկոպոս միասին ներկայացան Հանրապետութեան նախագահին, գլուխն ըլլալով Պոլսոյ պատրիարքը, Փարիզի առաջնորդը եւ ուրիշներ :

Նոյն պատասխանը, ամենայն փափկանկատութեամբ .

Տակաւին չեմ յիշեր կողմնակի դիմումները, արանց եւ կանանց պատուիրակութիւնները, ինչպէս եւ դէզ մը հանրագրութիւններ, որոնք նոյն պատասխանին արժանացան :

Այս բոլորին մէջ, պատմական պիտի մնայ եպիսկոպոսներու դիւանագիտական գործունէութիւնը, որ անշուշտ պիտի արձանագրուի, նաեւ, Լիբանանի տարեգրութեանց մէջ :

Պիտի չզարմանամ, եթէ ուրիշ երկու եպիսկոպոսներ ալ Ազգաժողովին դիմեն, գլխաւորութեամբ Նիւ Եորքի *սիրելի* արքեպիսկոպոսին, որպէսզի ճնշում բանեցնէ Լիբանանի վրայ, չեղեալ համարելու համար Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութիւնը, յանուն աշխարհի խաղաղութեան եւ բարօրութեան ...

Վ.ԱՀԷ

ՏՈՔԹ. ՔՈԼՈԼԵԱՆԻ մահը ծանուցանելով, «Ֆիկարօ» կը գրէ թէ հանգուցեալը կը ձգէ «իր արուեստին եւ բարեկամներուն անձնուէր բժիշկի մը յիշատակը» : Յետոյ կ'ըսէ թէ Փուանքարէն էր որ անձամբ իրեն յանձնեց Պատուոյ Լեգէոնի շքանշանը, 1918ին : Միեւնոյն ատեն քաջ որսորդ էր եւ կ'աշխատակցէր «Ֆիկարօ»յի :

«ԽՈՒՍԱՓԻԼ ՋԻՆԵԱԼ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԷ»

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլլըս, որ 18երու ծրագրին բուն հեղինակն է, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Գահիրէ խօսակցութեանց վիժումէն ետք .

— « Որքան յուսախաբ եղայ տեսնելով որ գնդ. Նասըր մերժած է 18 պետութիւններու կողմէ ձեւակերպուած առաջարկները » :

Այս առթիւ գնահատելով Հինգերու յանձնախումբին ջանքերը՝ շինարար եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար, նախարարը շարունակեց .

— « Թէեւ յուսախաբութիւն կը պատճառեն վերջին դէպքերը, 1888ի դաշնագիրն ստորագրողները իրաւունքներ ունին որոնք հաստատուած են, ինչպէս կ'ըսէ դաշնագրին յառաջաբանը, «ամէն ժամանակ եւ բոլոր պետութեանց համար երաշխաւորելու համար Սուէզի ջրանցքին ազատ անցքը» : Այդ իրաւունքները կը մնան եւ պէտք է հաստատուին համաձայն Ազգաժողովի դաշինքին որուն գլխաւոր նպատակն է ապահովել դաշնագրով ընդունուած պարտաւորութեանց գործադրութիւնը » :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Հինգերու յանձնախումբին ձախողումը դժուարին կացութեան մը կը մատնէ ամերիկեան կառավարութիւնը : Ձախողման լուրն ստանալէ անմիջապէս վերջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը բազմաթիւ դիմումներ կատարեց արեւմտեան պետութեանց, յիշեցնելով թէ անհրաժեշտ է պահել հաւասարակշռութիւնը : Մ. Նահանգներուն գլխաւոր հոգն է ամէն գնով խուսափիլ զինեալ ընդհարումէ մը եւ ուրիշ ձեւ մը գտնել, վէճը լուծելու համար : Ուաշինկթընի մէջ ալ կ'ըմբռնեն թէ գնդ. Նասըր անհաշտ դիրք մը բռնած է, յոյսը դնելով Մոսկուայի հաստատուն աջակցութեան վրայ, ուստի մեծ զգուշութեամբ կը շարժին, նոյնիսկ մերժելով միջնորդի դեր կատարել :

× Անգլիոյ արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ այն կարծիքն ունին թէ գնդ. Նասըրի նոր առաջարկները չեն կըրնար հիմք ծառայել բանակցութեանց : Այս առթիւ դիտել կու տան թէ գնդապետը Օգոստոս 12ին ալ նոյնիմաստ առաջարկներ ըրած էր որոնք անընդունելի համարուեցան. Անգլօ-ֆրանսական խորհրդակցութեանց նպատակն է ամրապնդել երկու երկիրներուն գործակցութիւնը, ժամանակ որ Մ. Նահանգները որոշ թուլութիւն ցոյց կու տան : Անգլիոյ վարչապետը անհրաժեշտ կը գտնէ դիմել Ապահովութեան, գիտնալով հանդերձ որ խնդիրը պիտի ձգձգուի ժողովէ ժողով :

Ամէնքն ալ համոզուած են թէ գնդ. Նասըր կ'ուզէ ժամանակ շահիլ, իր դիրքը ամրապնդելու համար : Իր առաջարկած [illegible] պիտի ըլլայ վերաքննել 1888ի դաշնագիրը :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա համախմբած են իրենց օդային, ծովային եւ ցամաքային ուժերը արեւելեան Միջերկրականի մէջ, ի նախատեսութիւն որեւէ անակնկալի :

× Ռ. Մենզիս լրագրական ասուլիսի մը մէջ բացատրեց թէ գնդ. Նասըր վճռապէս կը մերժէ որեւէ կարգադրութիւն որ Եգիպտոսը միակ անվիճելի տէրն ու տիրականը չի դարձներ Սուէզի ջրանցքին : Հինգերու յանձնախումբին ամերիկեան ներկայացուցիչը, Հէնտըրսըն, Լոնտոնէ վերադարձաւ Մենզիսի հետ, եւ մէկ օդանաւէն իջնելով ուրիշ մը նստաւ, Ուաշինկթըն վերադառնալու համար .

× Լոնտոնի մէջ ծրագիր մը յօրինած են որուն համաձայն հարիւր հազար թոն տարողութեամբ քարիւղատար նաւեր պիտի շինուին, Բարեյուսոյ Հրուանդանէն անցնելու համար : Այդ պարագային երեք տա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀՐԱՉԸ

1 12 55

Երբ ուսուցիչ էի որբանոցը, Փոքր-Սայիտի պաշտօնական մասնաւոր համալրանք մը կը տանէի փոքրիկ աշակերտներէս մէկուն համակրելի դէմքը։ Դասարանին մէջ յիշուածէ աւելի որբեր կային, ամէնէն ուշիմ տղան էր։ Գանգրահեր խարտեաշ գլուխ մը, մութ կապոյտ աչքեր, հասու շրթունքներ, լայն ճակատ, թաւ յօնքեր։ Կը յիշէր Սեբաստացի ըլլալը։ Կը յիշէր իրենց տունը, պարտէզը, Իր ամբողջ գերդաստանէն միակ վերապրողն էր։ «Հօրս դէմքը շատ որոշ չէ մտքիս մէջ, կ'ըսէր ինծի, բայց մօրս աչքերը ինծի կը նային մեծ մեծ բացուած, ամէն գիշեր, երբ «Հայր Մեր»ը ըսելէս ետք՝ վերմակը գլուխս կը քաշեմ»։

Մօրը լայնածիր աչքերէն տղուն հոգիին մէջ ամէն գիշեր յիշատակի անշէջ լոյսը կը թափանցէր եւ չէր թողուր որ անցեալի գեղեցիկ պատկերները ստրուէին։

— Ուրիշ ի՞նչ միտքդ կուգայ, Հրաչ, կը հարցնէի անոր։

— Ինչ գիտնամ, պարոն, շատ շատ բաներ կը յիշեմ. բայց չեմ ուզեր հոգիիս մէջ տեսնել արիւնին գոյնը։

Աչքերը կը գոցէր երկու ձեռքով եւ կէս մը հեծեծանքի եւ կէս մը զայրոյթի ձայնով մռնչիւն մը կ'արձակէր, վիրաւոր յովազի մը պէս։

— Ես ալ չեմ ուզեր, կ'ըսէի, որ դուն ինծի պատմես զաղթի ժամանակ տեսածներդ։ Ձեր տունը, ձեր տան բնակիչները, հայրդ, եղբայրդ, քոյրերդ...

— Անոնք մեռան։ Մայրս միայն ողջ է, քանի որ աչքերը մեծ մեծ բացած ինծի կը նայի ամէն գիշեր...

Ցուցամատը եւ բութամատը իրարու միացնելով աչքերուն չուրջ օղակ մը կը կազմէր. ցոյց տալու համար թէ ինչքան խոշորցած կ'ըլլային մայրական աչքերը։

Թուրքէն սիրուած էր այդ տղան։ Իր ընկերներուն մէջին բազմութենէն կ'անջատուէր ոչ միայն ֆիզիքականով, այլեւ հոգեկան հրապոյրով ալ։ Լաւ արտասանող էր. Երեկոներ, երբ մեծ վրանին տակ կը հաւաքուէինք, անպատճառ ոտանաւոր մը արտասանել կուտայինք անոր։ «Մեղրագէտ»ներէն սերտած էր դրեթէ բոլոր չափածոյ էջերը։ Իմ նշան ընելուս կը սպասէր, մէջտեղ նետուելու համար կայտ ու պատրաստ։

Երբ ուրիշները մօտ խաղի, զբօսանքի սէրը կը տիրապետէր, Հրաչի համար գիրք մը միշտ կը պահէր իր թանկագին հմայքը։ Երբ իր ընկերները կը լողային ջրանցքին մէջ, ան եզերքը նստած՝ կը կարդար

— Հրաչ, լաւ չէ որ այսպէս մտանակից չըլլաս ընկերներուդ, կ'ըսէի, դեռ ժամանակ շատ ունիս այդ գիրքերը կարդալու։

— Օրերը կը թռին, կ'երթան, պարոն, շուտով կը մեծնանք, վայ անոր որ բան չսորված աշխարհ կը մտնէ։

Ո՞վ տուած է քեզի այս դասը, կը հարցնէի։

Գլուխը կը կախէր եւ կարծես կը վարանէր յայտնելու ինծի գաղտնիքը։

— Ըսէ տեսնեմ, կը պնդէի։

— Կը կարծէք որ մայրիկիս աչքերը չե՞ն խօսիր ինծի։ Մեծ մեծ բացուած աչքերը չեն նայիր միայն, այլ նաեւ կը խօսին եւ ինչե՛ր ինչե՛ր կ'ըսեն ինծի։

— Եւ դուն կը հասկնա՞ս անոնց ըսածները։

— Շատ լաւ կը հասկնամ եւ միտքս կը պահեմ։

Այնքան խոշոր եւ ինքնավստահ էր ան, որ կարծես ներշնչեալի մը հոգեվիճակը կ'ունենար, ամէն անգամ որ մօրը մասին կը խօսէր։

Երեկոյ մը, երբ որբանոցին լոյսերը մարած էին եւ որբուհիները կ'երգէին սրբատաճարին երգ մը, անկը հեռուէ ինծի ջրանցքին եզերքը կատարած իմ սովորական պտոյտիս ընթացքին։ Քայլերս դանդաղեցուցի, սպասելով որ մօտենար

— Ինչու չես գացեր քնանալու։

— Կ'ուզէի բան մը խնդրել ձեզմէ, պարոն։

— Ըսէ՛ տեսնեմ։

— Ձե՞ք կրնար արգիլել որ աղջիկները այլեւս երբեք այս տխուր երգը չերգեն։

Իրապէս հոգեցունց երգ մըն էր. խօսքերն ալ գրուած էին արիւն արցունքով։

— Ինչո՞ւ կ'ուզես որ այդ երգը չերգուի։

Սիրտէս արիւն կ'երթայ։ Ինչու տակաւին աղաչել որ Աստուած օգնութեան հասնի մեզի։ Մենք դե՛ռ ի՞նչ ունինք կորսնցնելիք։

Գիտէի այս տղուն բերնին մէջ այս խօսքերը կը վրդովէին զիս։ Ի՞նչ պիտի ըլլար այս յուսախաբութիւններով սնած դալիք սերունդը։

— Ինչո՞ւ միշտ օգնութիւն չխնդրել Աստուծմէ։ Ան է որ քեզ հասցուցած է փրկութեան այս ափունքը։ Դուն վաղը կը մեծնաս, կատարեալ մարդ կ'ըլլաս, եւ քեզ նման հարիւր հազարներ, եւ մեր թշնամին ամօթահար կ'ըլլայ իր գործած ոճիրին համար։ Ինքն է որ ամէնէն սղորմելի պարտութիւնը կը կրէ՝ տեսնելով անշէջ հաւատքով ամրապնդուած մեր յաղթանակը։

Տեսայ որ գլուխը խոնարհեց, եւ արդէն երգը դադրած էր։

— Գիշեր բարի, պարոն։

Վազելով գնաց ննջարան, ուր արդէն ամէն որբ իր անկողինն էր մտած։

Կիրակի առաւօտ մը, երբ եկեղեցի կ'երթայի, տեսայ որ Հրաչ դէպի մեր վրանը կուգար։

— Ախ պարոն, Հրաչը եւ Հրաչը. զոյգ մը ծիծեռնակ եկեղեցիին տանիքին տակ իրենց բոյնը կը շինեն։ Այսքան տարի վերջ առաջին անգամն է որ կը տեսնեմ իմ սիրած թռչունները։ Կը կարծէի որ Թուրքերը զանոնք ալ սպաննած էին։ Արդեօք մեր տունի՞ն ծիծեռնակներն են. եկեր են զի՞ս փնտռելու։

Աչքերը վերցուց։ Նկատեցի որ թաց էին անոնք։ Լացած էր ուրախութենէն։

— Անոնք ամէն տարի կուգային։ Իմ պառկած սենեակիս պատուհանին մօտիկն էր իրենց բոյնը։ Երբ մենք գաղթի ելանք, անոնք հոն էին դեռ։ Բայց այս քանի տարի փնտռած են զիս, երկրէ երկիր թռչելով։

— Ու վերջապէս եկած գտած են քեզ։

— Ա՛խ, պարոն, եթէ Աստուած լեզու տար անոնց եւ խօսէին ինծի...

— Դուն ինքդ կրնաս խօսիլ, ըսի. անոնք կը հասկնան քեզ, ինչպէս որ դուն կը հասկնաս մայրիկիդ խօսքերը, անոր աչքերէն։

Սեւեռուն նայեցաւ ինծի պահ մը, յետոյ վազեց գնաց ծիծեռնակներուն հետ խօսելու։

Ինչ եղաւ արդեօք այդ տղան։

Ես որբանոցէն հեռացայ Զինադադարին։ Կեանքը փոթորիկներով ու դրկանքներով, մոխրագոյն յոյսերով ու երազներով չարունակուեցաւ։ Բայց ես երբեք չմոռցայ Հրաչը։ Ան արդեօք կը տեսնէ՞ միշտ ամէն գիշեր, երբ քունին թեւը կը բացուի, իր մօրը մեծ մեծ բացուած աչքերը՝ որոնք թերեւս հիմա ցաւատանջօրէն կրնային փաղուց մոռցուած գեղեցիկ աշխարհի մը պատկերներուն...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆՈՐ ԱԽՏԱՆՇԱՆՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

●

Ամերիկեան մեծ օրաթերթ մը կը գրէ թէ Սթալինի մահէն ի վեր լուռ յեղափոխութիւն մը կը ջլատէ երկրագործական եւ ճարտարարուեստական արտադրութիւնը Խ. Միութենէն ներս։ Այս լուռ յեղափոխութիւնը ոչ առաջնորդներ, ոչ կազմակերպութիւններ, ոչ ալ բջիջներ ունի։

Խրուշչեւ վերջերս ճառ մը խօսելով կը գանգատէր թէ բաւարար չէ Դոնեցի աւազանին հանքերուն ածուխի արտադրութիւնը, հակառակ նոր գետեղումներու եւ հարիւր հազար օժանդակ բանուորներու աջակցութեան։ Այս առթիւ սպառնաց թէ պիտի ստիպուի հրամայել որ ճարտարագէտներ եւ մասնագէտներ ձգեն իրենց հանգստաւէտ գրասենեակները եւ երթան աշխատին հանքերու խորութեան մէջ, եթէ արտադրութիւնը չաւելնայ։

Իր այս նոյն ճառին մէջ Խրուշչեւ կը գանգատէր նաեւ թէ ալիւրասի մակարդակը չէր բարձրանար։ Մանաւանդ միս կը պակսի ամբողջ խորհրդային շրջանին մէջ վերջին ամիսներու ընթացքին։ Պակաս էր նաեւ բանջարեղէնը։

Այս հարցերը անլոյծ մնացին, թէեւ հաւաքական ագարակներու վրայ լաւագոյնս հսկելու համար Խրուշչեւ 240.000 կոլխոզները ձուլեց 90 հազարի մէջ, կազմելով հսկայական կոմբինատներ, եւ մեր բոլոր վարիչներու տեղ դրաւ քաղաքի վստահելի համայնավարներ։

Արդէն 1955 Յունուար 25ի Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ իր ճառին մէջ Խրուշչեւ ցոյց տուած էր թէ վնասարարութիւն կը տիրէ երկրագործական աշխատանքներուն մէջ։ Կը գանգատէր թէ կոլխոզի գիւղացիներուն յանձնած «պարարտացած խողերը» յաճախ միայն 30-35 քիլոյի չափ կը կշռեն, թէ փոխադրութեան ատեն արջառին ջուրը եւ սնունդը զանց կ'առնուէր, այնպէս որ տեղը հասած ատեն, կենդանիները ուժասպառ եւ կաշիի վերածուած կ'ըլլային։

Երկրագործական վնասարարութեան դէմ իբրեւ դարման, Խրուշչեւ կ'առաջարկէ լաւծարքի ենթարկել ընտանեկան հողերը։ Ամբողջ Խ. Միութեան մէջ կոլխոզի գիւղացիները արտօնուած էին ունենալու կէս հեկտար հող իրենց սեփականութեան տակ, երբ հաւաքական ագարակի դրութիւնը կը հաստատուէր։ Անտարակոյս գիւղացիները իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնէին այս կէս հեկտար հողին մշակութեան, անոր մէջի պարտէզին, կովերուն եւ խոզերուն վրայ։ Խրուշչեւ կ'ուզէ զրկել զանոնք իրենց անկախութեան վերջին ամրոցէն, հաւատալով թէ անոնք աւելի լաւ պիտի աշխատին կոլխոզին մէջ իրենց ապրուստին համար։ Խորհրդային վարիչները չեն համարձակիր գործադրել տալ այս ծրագիրը, որովհետեւ կը վախնան բացայայտ դիմադրութենէ, նոյնիսկ արիւնահեղութենէ, ինչպէս պատահեցաւ 1930ական թուականներուն, երբ բռնի կոլխոզացումը պատճառ կը դառնար մօտ 10 միլիոն ռուս գիւղացիի մահուան։

Կացութիւնը աւելի լաւ չէ արբանեակ երկիրներուն մէջ։ Փոլոնիոյ (Լեհաստան) բանուորները, բացի ապստամբութենէն, հաց կը պահանջէին։ Հունգարիան, որ մէկ միլիոն թոն ցորեն կ'արտածէր երկու պատերազմներու միջեւ եղած շրջանին, ներկայիս ցորեն կը ներածէ Գանատայէն եւ Աւստրալիայէն։

Սիպերիոյ, Ղազախստանի «խամ եւ խոպան» հողերուն մէջ կոլխոզային դրութեան տեղ սովխոզի (պետական տնտեսութիւն) դրութիւնը հաստատուեցաւ, ուր գիւղացին օրավարձով աշխատող դառնալով, ոչ ընտանեկան հող ունի, ոչ ալ ագարակի կենդանիներ։

Խ. Միութեան երգիծական թերթերը, ինչպէս «Քրոքոտիլ» (Կոկորդիլոս) կամ «Լուսա Մատիի», չարունակ տեղեկագիրներ կը հրատարակեն կոլխոզներու եւ գործատուններու տնտեսութեան եւ կառավարութեան մասին։ Նոյնիսկ պաշտօնական տեղեկագիրներու համաձայն արտադրուած ապրանքին 15-20 համեմատութիւնը նետուելիք է։ Կը գանգատին թէ արժէքաւոր ապրանքներ կը վատնուին։ Թերի եւ անպէտ ապրանքները կ'ապացուցանեն թէ լուռ յեղափոխութիւն մը գոյութիւն ունի ճարտարարուեստութեան մէջ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

Մարճորի ինքնիրեն անծանօթ էր, չէր գիտեր իր ըրածն ու թողածը, եւ հակառակ երեւութական լքումին, փոփոխամիտ էր եւ թեթեւսոլիկ՝ ինչպէս բոլոր կիները։ Շնորհաւորելու էր Ուիլ ինքզինքը, որ ազատ էր ազատած, եւ հետեւաբար՝ իր իմաստութիւնը աւելի եւս գնահատելի կը թուէր հիմա իր աչքին։ Սակայն իրականութեան մէջ՝ սրբտին էր գրած եղածը, ցնցուած էր որոշ կերպով եւ՝ նեհարցած, բան մը, որ զարմանք կը պատճառէր իր պանդոկին մէջ ծառայողներուն։

Թերեւս տարի մըն էր անցած Մարճորիի ամուսնութենէն։ Գիշեր մը խորունկ քունէն արթնցաւ ճամբուն վրայ ձիու սմբակի ձայն լսելով, Իսկ քիչ անց, ուժգնօրէն կը թակէին արդէն պանդոկին դուռը, եւ տեսաւ ագարակի մէջ ծառայող մէկը, որ ձիուն սանձէն բռնած, կը խնդրէր իրմէ ժամ առաջ հետեւիլ իրեն։ Ուիլի հաղորդեց թէ մահամերձ էր Մարճորին, եւ իր անարին վերեւ տեսնել կ'ուզէր զինքը։ Ուիլ ձի նստելու մէջ վարպետութիւն չունէր։ Այնպէս որ, մինչեւ Մարճորիի մօտ հասաւ, աղջիկը լմնալու մօտ էր արդէն։ Սակայն կըրցան մէկ երկու վայրկեան խօսակցիլ։ Ուիլ ներկայ եղաւ անոր վերջին շունչը աւանդած ատեն, եւ լացաւ դառնօրէն։

Գ.

Կը թաւալէին տարիները իրարու ետեւէ։

Տափաստաններու քաղաքներուն մէջ տեղի կ'ունենային մեծ յեղափոխութիւններ, արեան մէջ խեղդուած ըմբոստութիւններ, համայնաքանդ պատերազմներ։ Աստղագիտարաններու մէջ նստած համբերատար աստեղագէտներ կը գտնէին նոր աստղեր, զանոնք մկրտելով նոր անուններով։ Լուսավառ թատրոններու մէջ կը ներկայացուէին խաղեր։ Պատգարակներու վրայ երկնցած մարդիկ կ'առաջնորդուէին հիւանդանոցներ։ Ի մի խճողուած կեդրոններու սովորական տագնապն ու խրարանցումը, որ բաժինն է քաղաքաբնակ մարդոց։ Ուիլի հովտին մէջ միայն հովերն ու եղանակներն էին որ կը փոխուէին։ Ձուկերը միշտ գետակին մէջ լող կուտային, թռչունները կ'ակօսէին օդը, եղեւիններու գագաթները կ'օրօրուէին աստեղազարդ գիշերով։ Բարձր լեռները միշտ իրենց տեղերն էին։ Եւ Ուիլ կ գրաւէր իր պանդոկով, կը կատարէր փոքր պտոյտներ իր հայրական հովտին մէջ, մինչ ձիւնը կը կուտակուէր իր գլխուն վրայ՝ ծերութեան պսակն հիւսելով։ Երիտասարդ էր սիրտը եւ չէր խանգարուած առողջութիւնը։ Հաստուն խնձորի նման կարմրուկ էին այտերը։ Քիչ մը կորացած էր, սակայն հաստատուն էին քայլերը։ Եւ բարեկամական անկեղծ սեղմումով մը կը թօթուէր բոլորին ձեռքը։ Դէմքը ծածկուած էր բացօթեայ կեանք ապրած մարդոց յատուկ խորշոմներով, որոնք եթէ լաւ ուսումնասիրէք, կը տեսնէք՝ թէ պարզապէս տեւականօրէն արեւուն տակ մնալէն յառաջ եկած գիծեր են։ Այդպիսի խորշոմները պարուն դէմքերուն կուտան աւելի չեշտըւած ապուշութիւն մը։ Սակայն Ուիլի նման ժպտաշուրթն եւ պայծառ աչքերով մարդոց՝ կուտան տարբեր հմայք մը, եւ այս անգամ կը դառնան պարզ ու հանգըստաւէտ կեանքի մը յայտարար նշան։ Ուիլի խօսակցութիւնը համակուած էր խոր իմաստութեամբ։ Կը սիրէր ուրիշները եւ կը սիրուէր անոնցմէ։ Երբ ամբառն եղանակին իր պանդոկը կը լեցուէր շրջիկներով, Ուիլի անձնական գրասենեակին մէջ անպակաս կ'ըլլար խրախճանքը։ Եւ իր տեսակէտները, որ առհասարակ տարօրինակ կը թուէին իր դրացիներուն եւ գիւղացիներուն, բարձրօրէն կը գնահատուէին քաղաքներէն ժամանած համալսարանական կրթութիւն կամ բարձր մշակոյթ ունեցող մարդոց կողմէ։ Արդարեւ շատ ազնուական երեւոյթ ունէր իր ալեւոյթին մէջ, եւ իր համբաւը օրըստօրէ կը մեծնար, այնպէս որ տափաստանի քաղաքներուն մէջ ծանօթ անուն մըն էր այլեւս։ Եւ շատ մը սրճարաններու մէջ բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք ամառը հանդիպում ունեցած էին իրեն հետ պանդոկին մէջ, խանդավառութեամբ կը խօսէին իր եւ իր արտակարգ փիլիսոփայութեան մասին։ Կրնաք վստահ ըլլալ՝ թէ չորս կողմէն հրաւէրներ կը տեղային իր վրայ։ Սակայն Ուիլ ոչ մէկ կերպով կը դիջանէր իջնել իր բարձրադիր հովիտէն։ Կը ցնցէր գլուխը, եւ իր ծխամորճը ակռաներուն մէջ սեղմած, կը ժպտէր խորհրդաւորօրէն։ «Շատ ուշ կուգաք, կ'ըսէր, արդէն իսկ մեռած մարդ մըն եմ ես։ Ապրած եմ ու մահացած արդէն իսկ։ Ցերեկ տարի առաջ զիս մեծապէս խանդավառած պիտի ըլլայիք։ Իսկ հիմա սարսուռ մը անգամ չէք կրնար անցընել երակներէս։

(11 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿՈՉ ԱՆՅԻՇԱՉԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԻՆԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ

ԽՄԲ.— Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը՝ Ազդակ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականով մը, Զարեհ կաթողիկոսի օծման քարոզին առթիւ.—

Ի՞նչ կ'ուզէ Զարեհ Ա. Հայրապետ ։

Կ'ուզէ որ սանդուած փոթորկոտ կացութեան վերջ տրուի ։

Եւ ի՞նչպէս կը կարծէք որ պիտի ապահովուի բաղձալի անդորրութիւնը ։

Ներողամտութեամբ եւ անյիշաչար ոգիով ։

Եւ ինչո՞ւ սրտպղալիան եւ անյետաձգելի է այդ խաղաղութիւնը ։

Որովհետեւ Հայ. Եկեղեցին վերապահուած է նոյնքան բախտորոշ դեր՝ հայ ժողովուրդի հաւաքական ու ներքին ապահովութեան տեսակէտով, որքան ազգային զանազան կազմակերպութիւններու եւ գործօն երու ։

Եթէ Անթիլիասի տաճարէն ներս ու դուրս խմբուած տասնեակ հազարաւորներու աչքերուն մէջ արցունք լճացաւ՝ պատճառն այն չէր, որ պերճախօս Հայրապետ մը կը քարոզէր ։

Պատճառն այն էր, որ Օծեալի բառերուն ու չեշտին մէջ կը թրթռար Անոր հոգին։— Ամբողջ ներողամտութիւն, Հօտին ու Եկեղեցիին հանդէպ ամբողջական սէր, եւ Ազգին ու քրիստոնէական հաւատքին ծառայելու անսահման պատրաստակամութիւն կային այդ բառերուն մէջ։ Կար, մանաւանդ, վերջին քանի մը ամիսներու անբաղձալի եւ վարկաբեկիչ բարդութիւնները մոռնալու յօժարանքը, — երբ մարդկօրէն անկարելի է ձերբազատուիլ տակաւին անոնց թոյնէն եւ հոգեկան ժխտական անդրադարձումէ ։

Ազգ մը ամբողջ խռովեցաւ հոգեւին՝ երբ անտեղի ու անհեթեթ վերապրումներու, դաւալիր եւ թշնամական վերաբերումի, հայ անունին անվայել քսութեանց ու առեղծուած ըզգացումներու թիրախ մաքրամաքուր եւ ազնուական երիտասարդ մը՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. կաթողիկոս, հոգեկան նոր ու ապետական ճախրով մը, վեր բարձրացաւ առօրեայ բոլոր գարշութիւններէն, չլսեց ու չտեսաւ, չյիշեց ու մոռցաւ, եւ կոչ ուղղեց մէկ սիրտ ու մէկ հոգի լծուիլ դրական եւ շինարար աշխատանքի ։

Հիմա որ հանրային սեփականութիւն է դարձած այդ կոչը, կ'ակնկալենք որ վերջ պտնեն արուեստակահօրէն սահղծուած թիւրիմացութիւնները, եւ անոնք՝ որ սըխալելու, խաբուելու կամ գիտակցաբար մեղանչելու մարդկային ակարութիւնը ունեցան, փորձեն լսել դէթ այս նոր հըրաւէրը ։

Ատեն է, որ ուղենք եւ կարենանք անդրադառնալ՝ թէ ազգային եւ հոգեկան ինչ գըրութեան մէջ կ'ապրինք։Ատեն է որ վերջ տանք առօրեայ կիրքերուն, ու փորձենք ճչդել մեր անմիջական սոփողութիւնները եւ համապատասխան կեցուածք ու

ԿԱՏՂԱԾ ՇՈՒՆԸ ԻՆՔՆԻՐԵՆ ԿԸ ՍԱՏԿԻ

Պոլսոյ «Թէրճիւման» թերթին խմբագրապետ Ճիհատ Պապան կը գրէ վերի խորագրով.

— «Էթնոս» թերթը, որ Աթէնքի մէջ լոյս կը տեսնէ, Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ մասին գրի առած յօդուածով մը հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի .— «Անգլիա ինքնապաշտպանութեան համար պէղծաբարութեան դիմեց։ Մէկ կողմէ Անգարայի կէնկսթէրները ամէն տեսակի մըցանիչները, նոյնիսկ իրենց յատուկ վեց Սեպտեմբերի մրցանիշը կոտրելով սահմանը անցան։ Տակաւին որքան պիտի հանդուրժենք որ այս բարբարոս ազգը, որ աղէտի մը նման Եգէականի կղզիներն է իջած, սպառնայ մեզի ։

« Անօպաններուն այս խումբը տակաւին չէ կրցած մարդ ըլլալ հակառակ անոր որ հինգ հարիւր տարի անցած է Պոլսոյ գրաւումէն ի վեր։ Տակաւին որքան պիտի շարունակեն մեր համբերութիւնը սպառել ։ Այլեւս պէտք է որ Թուրքերուն դէմ մեր դիրքերը որոշենք,այս տեսակ պետութեան մը հետ, եթէ նոյնիսկ տեւականօրէն ըլլայ, չենք կրնար դաշնակից մնալ »։

Ուրիշ թերթ մըն ալ 29 Օգոստոս թըւականով կը գրէ .

— « Թուրքերը Անգարայի մէջ աղմուկներով տօնեցին 26 Օգոստոսի պատերազմին 34րդ տարեդարձը ։ Այդ թուականէն ութ տարի վերջ մենք անոնց ձեռք երկարած էինք եւ այնքան միամիտ էինք որ խօսած էինք նաեւ Թուրք յինուորի հերոսութեան մասին։ Այս բոլորը անուղղութիւններ էին գուրս այն թուականներուն անզօր էր ըմբռնել Թուրքի մտայնութիւնը։ Անոնք կազմակերպուած այս հանդիսութեանց իրենց ուղած իմաստը տուին, հելլենական դեսպանատունէն կարգ մը թղթածրարներ գողնալով»։

« Մէսամէէ տ'Աթէնք» թերթը հետեւեալը կ'ըսէ իր խմբագրականով .

« Մութ կիրակի մըն էր... տարօրինակ ձեւով յարձակում կը գործուէր Անգարայի մեր դեսպանատան վրայ եւ կը գողցուէին թղթածրարներ ։ Միւս կողմէ նոյն օրը կէսօրէն վերջ Անգլիոյ գաղթային նախարար Պոյտ ձգելով իր արձակուրդը Լըսպրոներուն բացատութիւններ կուտար համբաւաւոր Տիկէնիսի օրագրի մասին» ։

Որպէսզի թարմացնենք մեր ընթերցողներուն յիշողութիւնը անմիջապէս բացատրենք թէ Անգլիոյ գաղթային նախարար Պոյտ խօսած էր Կիպրոսի մէջ ձեռք անցուած թղթածրարներու մասին, այսպէսով երեւան ելած էր Մակարիոսի դերը .

Մենք բնաւ տեղեկութիւն չունինք Անգարայի մէջ (ոչ թէ դեսպանատունէն, այլ ափարթըմանի յարկաբաժինէ մը) գողցուած թղթածարներու պարունակութեան մասին։ Բայց կասկածելով Աթէնքի թերթերու արտայայտութիւններէն, արդե՞ք կ'ըսենք, յունական կառավարութիւնը համբաւաւոր «Էօքա»ի փաստաթուղթերը Անգարայի մէջ կը պահէ։ Նշանակելէ վերջ այս կէտը կ'ուզեմ անդրադառնալ նշանաւոր «Էթնոս» թերթին, որու դրութիւնը մէկ կողմ նետած է ամէն տեսակ պատշաճութիւն ։

Թուրք ընթերցողը անշուշտ չի փափաքիր որպէսզի անոնց բառերով փոխադարձենք ։ Կատղած շան առջեւ ոսկոր նետելով կարելի չէ կարգի բերել, ան լորձունքները բերնէն թափելով կը սատկի կ'երթայ ։

« Էթնոս»ի հրատարակութիւնները քաղաքակիրթ երկրի մը մամուլին եւ քաղաքակիրթ մարդոց գրիչին վայել չեն ։ Մենք Ազդ. պայքարի օրերուն տեսանք թէ ինչպէս կ'ըլլայ անօպաններու խումբը եւ իբրեւ պատուաւոր ազդ անոնց առաջնորդներուն սուտերը վերադարձուցած էինք իրենց ...

Հետեւեալները յիշեցնենք կատղած անօպաններուն, որոնք չեն կրցած ըմբռնել այս բոլորին իմաստը .—

Քանի մը օր վերջ տարեդարձը պիտի տօնենք 9 Սեպտեմբերին, այս այն թուականն է երբ Իզմիրի Քորտոնին վրայ որբեր եւ անտուն խեղճեր, արտասուալից աչքերով կը դիտէին այս սանձարձակ անօպաններու փախուստը, որոնք ծով նետուելով փախուստ կուտային իրենց կեանքին փրկութեան համար ։

պործ ցոյց տանք ։

Վերջին քանի մը տարիներու փորձը ցոյց տուաւ, թէ ոչինչ կրնանք ապահովել դաւադրաբար նիւթուած խաղերով կամ արուեստականօրէն յարուցուած փոթորիկներով։ Ժողովուրդի կամքը դտած է իր գործնական արտայայտութիւնը, եւ դուր է աքացել ընդդէմ օրինաց եւ արդարութեան ։

Մտածենք գործակցութեան մը անհրաժեշտութեան մասին, ու աւելի երկար չխռովենք հաւաքական մեր կեանքը ։

Պայքարները կը դադրին նշանակութիւն ունենալէ, երբ վերածուին անիշխանութեան, եւ անպատասխանատու արշաւի ։

Հայրապետ. Կոչը արտայայտութիւնն է համազգային հոգեկան պահանջի մը։ Զփփենք մեր ականջները ու հոգին այդ ձայնին առջեւ եւ ընդառաջենք հրաւէրին՝ անյիշաչարութեան նոյն արտայայտ կեցուածքով .

ՀԱՐՈՒՍՏԸ.— Ի՞նչ կ'ըսես հօր ։

ԱՂՔԱՏԸ.— Անօթութենէս խոտ կ'ուտեմ

ՀԱՐՈՒՍՏԸ.- Խեղճ մարդ. գնէ պարտէզս մտիր, հոն խոտերը աւելի խոշոր են... ։

★

Սարը ո՞ւր կը գտնուի ։
Զորին վրայ ։
— Իսկ Տանձի՞կը ։
— Ծառին վրայ ....

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Եզանակին Փըոմոսիոն Լիկի առաջին ախոյենական խաղը, տեղի ունեցաւ Ուլինիօն Սփորթիւ Ցօնթէնի դէմ, անցեալ կիրակի, հակառակորդին մարզադաշտը, Ցօնթէն ։

Հակառակ տեղատարափ անձրեւին եւ ճահիճի վերածուած դաշտին, Վալանսի Հայ Մարզականի մարզիկները դաշտ ելան առաջնորդութեամբ իրենց անխոնջ խմբապետին՝ Ցարութիւն Ժամագործեանի ։

Երկու կողմերը բուռն պայքար կը մըղէին, ջրալի դաշտին մէջ, բայց կէս ժամուան խաղարկութենէն վերջ դատաւորը դադրեցուց խաղը, տեղատարափ անձրեւին պատճառով ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ.— Սեպտեմբեր 2ին, տեղի ունեցաւ Հայ Մարզականի պարահանդէսը 9էն մինչեւ առտուան ժամը 2.30ը ։

Մեր հայրենակիցներէն դատ, օտար խուռն բազմութիւն մը փութացած էր հանդիսասրահը։ Ներկայ էր նաեւ Ազգ. Միութեան Նախագահ՝ Պ. Մուշեղ Ժեբանեան ։

Մեծ ուրախութիւն պատճառեց, ծիւտօ քլիւպի հայ մարզիկներու սքանչելի ցուցադրութիւնը ։

Կարգադիր յանձնախումբի անդամները, գիտակից իրենց պաշտօնին, լիովին գոհացուցին հանդիսականները, ապահովելով կոկիկ գումար մը։

Ազատ - Մարզիկ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Եգիպտոսի Ցեղ. Խորհուրդին անդամներէն Թահա Հիւսէյին հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է «Ժուռնալ տը Ժընեւ»ի խմբագրապետին.

— Դուք Արեւմուտքցիներդ իրարմէ բընաւ տարբերութիւն չունիք. այս պատճառաւ ճշմարտութիւնը լաւ չէք ըմբռներ։ Օրինակ, երբ Մահմետականութիւնը խօսքի նիւթ կ'ընէք, անմիջապէս զայն կը շփոթէք թրքութեան հետ ։ Մինչդեռ օտարներու թշնամին Թուրքերն են։ Արդէն Թուրքերուն գլխաւոր նկարագիրը մոլեռանդութիւնն է եւ քանդելու միտումը ։

Ուր որ գացեր են, քանդեր են արաբական քաղաքակրթութիւնն ու Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը ։ Մինչդեռ Արաբներուն մահմետականութիւնը բաց է եւ անկեղծ. ապացոյցը սա է որ մենք հին քաղաքակրթութեան կոթողները պահած ենք մինչեւ Վերածնունդ ։

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Առաջին հարուածը ո՞վ տուաւ ։

ՑԱՃԱԽՈՐԴԸ.— (Որ կռուած է ճաշարանապետին հետ) հաշուեցոյցին նայեցէք եւ կը հասկնաք ...

«ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (144)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Իշխանը լռեց։ Նրա ամբողջ մարմնով անցաւ մի ցուրտ սարսուռ, եւ հանդարտ դէմքի վրայ երեւացին անորոշ ցնցումներ, որ արտայայտում էին նրա խորին վրդովմունքը։

— Դու ինձ անիծում ես, Համազասպուհի։

— Ուրիշ խօսքերի արժանի ես դու, Վահան։ Նա՛, որ թողնում է մայրենի եկեղեցին, եւ Պարսից հեթանոս կրօնն է աշխատում տարածել իւր հայրենիքում, — նա՛, որ դաւաճանում է իւր թագաւորին եւ Պարսից բարբարոսական իշխանութիւնն է կամենում հաստատել իւր հայրենիքում, նա՛, որ կրակով եւ արիւնով ոչնչացնում է հայրենի երկիրը, նա միա՛յն անէծքի է արժանի, Վահան։ Կ'անիծե՜ն քեզ հազարաւոր մայրեր, որ պիտի զրկուեն իրանց որդիներից... կ'անիծե՜ն քեզ հազարաւոր ամուսիններ, որ պիտի այրի մնան... կ'անիծե՜ն քեզ հազարաւոր քոյրեր, որոնց եղբայրները պիտի ընկնեն ներքին կռիւներում... կ'անիծե՜ն քեզ հազարաւոր մանուկներ, որ որբ պիտի մնան... կ'անիծէ՜ քեզ ապագայ սերունդը, քանի որ կը յիշէ չար մարդու չար գործերը...։

Այդ խօսքերը կայծակի նման շանթում էին իշխանի սրտին։

— Այո՛, պատասխանեց նա վշտալի ձայնով, այդ բոլոր զոհերը պէտք է կատարուէին... եւ ես շատ ցաւում եմ, որ պէտք է կատարուէին...։ Բայց առանց այդ զոհերի փրկութիւն չի լինի...։ Թող ներկայ եւ ապագայ սերունդը անիծէ ինձ։ Բայց իմ խիղճը հանգիստ է։ Ես համոզուած եմ, որ վատ գործ չեմ կատարում։ Ինչո՞ւ ես դու մոռանում պատմութիւնը, ամենամօտ ժամանակների աղէտալի պատմութիւնը։ Երբ Տիրանը, մեր այժմեան աքսորեալ թագաւորի հայրը, կամենալով խլել ջնջել Արծրունի եւ Ռշտունի նախարարների ամբողջ տոհմերը, երբ բոլորին կոտորել տուեց, առանց խնայելու սեռի եւ հասակի, ո՞վքեր էին այն երկու մանուկները, որ միայն ազատ էին մնացել ընդհանուր կոտորածից։

— Մէկը Տաճատ Ռշտունին էր, իմ ամուսնի հայրը, միւսը՝ Շաւասպ Արծրունին էր, Մերուժանի հայրը։

— Այո՛, այդ երկուսը միայն կենդանի մնացին երկու նախարարական մեծ տոհմերի բազմանդամ գերդաստանից։ Բայց երբ այդ երկու մանուկներին եւս դահիճները բերեցին Տիրանի առջեւ մորթելու, ո՞վքեր էին, որ մերկ սուրերը ձեռքում յարձակուեցան արեան հրապարակը եւ ազատեցին անմեղ մանուկներին։

— Մէկը քո հայրն էր՝ Արտաւազդը, միւսը քո եղբայրն էր՝ Վասակը։

— Այո՛, Համազասպուհի, մէկը իմ հայրն էր, միւսը իմ եղբայրը։ Այդ երկու մանուկների պատճառով, նրանք թողին Տիրանի ծառայութիւնը, թողին իրանց հայրենի ժառանգութիւնը՝ Տարօնը, եւ ամրացան Տայոց լեռների մէջ։ Այնտեղ մանուկներին սնուցին, մեծացրին, եւ իրանց աղջիկներին նրանց կնութեան տուեցին, Շաւասպից ծնուեցաւ Մերուժան Արծրունին, Տաճատից՝ Գարեգին Ռշտունին, քո ամուսինը։ Եւ այսպէս կրկին շարունակուեցան երկու բնաջինջ եղած նախարարութիւնները ։

— Ես չեմ հասկանում, ինչո՞ւ համար ես յիշեցնում ինձ այդ բոլորը, ընդհատեց տիկինը։

— Նրա համար, Համազասպուհի, որ Արշակունիների տան վրայ արիւն կայ, եւ արիւնը պէտք է արիւնով մաքրուի...։

— Բայց ոչ անմեղ ժողովրդի արիւնով։

— Եւ անմեղ ժողովրդի արիւնով, երբ նա յիմարաբար միջամտութիւն է գործում, եւ պաշտպան է հանդիսանում Արշակունիների փճացած, անբարոյականացած տանը, որից եթէ վաղուց ազատուած լինէինք, աւելի բախտաւոր կը լինէինք՝ թէ՛ մենք եւ թէ մեր աշխարհը։

— Ցնո՛րքներ են պտտում քո գլխով, Վահան, ասաց տիկինը պայրացած ձայնով։ Կիրքը, ատելութիւնը, անզուսպ վրէժխնդրութիւնը կուրացրել են քեզ, եւ խլել են քեզանից ամէն բան, ինչ որ մարդկային է, ինչ որ աստուածահաճոյ է։ Ասա՛ ինձ, ինչո՞վ է մեղաւոր Տիրանի որդի Արշակը, մեր ներկայ դժբախտ թագաւորը, որ այժմ հեծում է Անուշ բերդի մթին բանտերում, ինչո՞վ է մեղաւոր նա որ իւր հայրը այսպէս կամ այնպէս է վարուել։

— Նրանով, սիրելի Համազասպուհի, պատասխանեց իշխանը, դառն կերպով ծիծաղելով, որ նրա ձեռքերն եւս մաքուր չեն արիւնից։ Մի փոքր անձնասիրութիւն ունեցիր, Համազասպուհի։ Ո՞վ սպանել տուեց քո հօրը, կամենում եմ ասել՝ եւ իմ եղբօրը։

ՐԱՖՖԻ

րի վերջ այլ եւս պէտք պիտի չունենան Սուէզի Ջրանցքին եւ Եգիպտոս պիտի կորսնցնէ իր եկամուտին 2/3ը: Ծրագրուած նաւերուն շինութիւնը պիտի արժէ 13 – 15 Միլիոն սթերլին :

× Լիբանանի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչները խորհրդակցութիւններ կը կատարեն Պէյրութի մէջ, ճշդելու համար իրենց դիրքը՝ Գահիրէի ժողովանքէն վերջ :

× Կիպրոսէն կը հեռագրեն թէ Փրանսական զօրքին փոխադրութիւնը պիտի վերջանայ այսօր, չորեքշաբթի, իսկ զինամթերքի առաքումը՝ շաբաթ։Լիմասոլի փոխ - քաղաքապետը բողոքեց Փրանսական զօրքին առաքման դէմ, դիտել տալով թէ երկիրը տնտեսապէս պիտի վնասուի եւ ապրուստը պիտի սղէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ թէ հիւլէական զէնքերու նոր փորձեր կատարուած են, համաձայն գիտական հետազօտութեանց նոր ծրագրին : Պաշտօնական գիրքը կ՚ըսէ . «Բնակչութեան ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար, պայթիւնները տեղի ունեցան բարձունքներու վրայ եւ բնակութենէ հեռու շրջաններու մէջ, ինչպէս առաջ» :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ վեց խորայնլացի զինուորներ սպաննուեցան, Յորդանանի ուժերուն հետ պատահած ընդհարումի մը հետեւանքով: Զինադադարի յանձնախումբը քննութիւն կը կատարէ :

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ամբաստանութեամբ ձերբակալուած երեք Իտալացիներ, երկու այր եւ մէկ կին, ազատ արձակուեցան Գահիրէի մէջ, իբրեւ անմեղ: Բանտարկուած կը մնան չորս Անգլիացիներ եւ 25 Եգիպտացիներ :

ԱԼԺԷՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Փրանսական զօրքը քանդեց ազգայնական ամբոց մը, Քապիլի լեռներուն մէջ, Ալժէէն քանի մղոն դէպի արեւելք: Զինուորները լեռ փոխադրուած էին օդանաւերով : Յոթը ըմբոստներ սպաննուեցան, երկու հոգի ալ գերի բռնուեցան: Կոստանդինի շրջանին մէջ երեւան հանուեցաւ ռումբերի պահեստ մը: Մոսթականէմի մէջ հարցաքննուեցան հազարաւոր կասկածելիներ եւ 120 հոգի ձերբակալուեցան :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը հաղորդեց արեւմտեան պետութեանց թէ գինեալ ուժերը 96.000 զինուորի պիտի հասնին մինչեւ տարեվերջ : Տակաւին 40.000 հոգի կը պակսին. բայց վստահ են թէ պիտի կրնան լրացնել նախատեսուած թիւը :Միւս կողմէ, շարունակ նոր կամաւորներ կ՚արձանագրուին : Յուլիսին 1200 հոգի դիմած էին մէկ շաբթուան մէջ. Օգոստոսին թիւը բարձրացած էր 4500ի: Կառավարութիւնը կը յուսայ ժամանակի ընթացքին լրացնել 500000 հոգինոց բանակի մը կազմութիւնը:

ԱՐԲԱՆԵԱԿ երկիրներէն Հիւս. Ամերիկա հասած Գերմանացի մը, Տելլիս, վկայութիւն տալով ամերիկեան մարմնի մը առջեւ, յայտարարեց թէ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդին 85 առ հարիւրը թունդ հակառակորդ է բոլշեւիկեան կարգուսարքին: Յետոյ դիտել տուաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները կը դաւաճանեն ազատութեան պայքարին, ժողովներ դումարելով Խ. Միութեան վարիչներուն հետ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ անրաւարար աշխատավարձքերը պիտի բարձրացնեն 1957 Յունուար 1էն սկսեալ: Այս յաւելման համար անհրաժեշտ է 8 միլիառ րուբլի :

ՈՒԹ ՀԱՐԻՒՐ սրտաբէտ բժիշկներ հաւաքուած են Սթոքհոլմ, աշխարհի բոլոր կողմերէն, ծանօթացնելու համար իրենց գիտելիքները: Օրակարգի գլխաւոր նիւթն է միջոցներ առաջարկել, սահմանափակելու համար սրտի մահացու հիւանդութիւնները :Առաջին համագումարը տեղի ունեցած էր Լոնտոնի մէջ, 1952ին :

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ստիպուած է տարեկան աւելի քան մէկ միլիոն թոն ցորեն ներածել, ինչպէս յայտարարեց Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը: Կարելի չէ եղած լրացնել վեցամեայ ծրագրով նախատեսուած արտադրութիւնը : Կառավարութիւնը կը խոստանայ օգնել գիւղացիներուն :

ՎԱՏԻԿԱՆԻ պաշտօնաթերթը կը հերքէ այն լուրը թէ չփումներ հաստատուած են Խ. Միութեան հետ :

ՍՈՒԷԶԻ համար 5? ամար ?ուսուցիչներ վարձուած են Եգիպտոսի մէջ: Նախկին ընկերութիւնը որոշած է ետ կանչել իր նաւուղիղները, որոնք Ջզային վիճակի մը մատնուած են արդէն, Ջրանցքին ազգայնացումէն ի վեր :

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ եղաւ 16ամեայ տարեկան մարզիկ մը, Ժան Մինասեան, երբ ֆութպոլի մրցում մը կը կատարուէր Ժիվորի եւ Վիէնի խումբերուն միջեւ : Տասնեւութ տարեկան Ֆրանսացի մարզիկ մըն ալ, Շապրոլ նոյնպէս յանկարծամահ եղաւ Սոլինեաքի մէջ (Հոթ Վիէն):

ՍԱԿԱՐԱՆ (8 Սեպտ.)— Ձոյլ ոսկի 177.000, Նափոլէոն 3450, զուից. 3290, սթերլին 4250, քսան տոլարնոց 16680 : Թղթադրամ (անպաշտօն)— Սթերլին 1070, տոլար 410, պէլժ. 8.10, զուից. 97.25, փեզեթա 8.90:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Երուանդ Ազատեան փոխան ծաղկեպսակի՝ երկու հազար Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, Թագուհի Սարգիսեանի (ծնեալ Ազատեան) մահուան առթիւ ,

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը խոր վշտով կը հաղորդեն Միութեանս նախկին Գործադիր Ժողովի նախագահ եւ ազգային վաստակաւոր գործիչ

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈՒԼՈՒԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, Սեպտ. 7ին Պլենոյի իր դղեակին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ յարգոյ հայ հասարակութենէն կը խնդրուի իրենց ներկայութեամբ յարգել ողբացեալին յիշատակը :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Աշկերտ մը, դերձակի քով աշխատելու համար :

Դիմել Գ. Կատալեան, 171 Ավընիւ տիւ Մէն, Փարիզ (14) :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ (վկայութիւններ). Տպ. Յուսաբեր: Գին 25 Ֆրանք :

ԼՈՒՍԱԲԵՐ պատանեկան ամսագիր, 8րդ տարի թիւ 7 - 8 (1956 Յուլիս – Օգոստոս): Պատկերազարդ, ճոխ բովանդակութեամբ : Հասցէ.— Օվար, Ավր. Նատէրի, Թեհրան (Փէրս):

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վերաբացուած է Ա. Ց. Քոյրերու Արնուվիլի վարժարանը. նորոգուած է եւ առողջապահական բոլոր պայմանները կը լրացնէ. կը գտնուի Փարիզի հայաշատ արուարձաններէն մէկուն մէջ:

Կ՚ընդունուին ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի կարգերու մէջ: Դաստիարակութիւնը կը տրուի ըստ պետական ծրագրի եւ տոհմային կրթութեան։

Կ՚աւանդուին նաեւ երաժշտութեան, գծագրութեան եւ ձեռագործի մասնաւոր դասեր նպաստաւոր պայմաններով:

Արձանագրութեան եւ պայմաններու մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Les Sœurs Arméniennes
73 Avenue Henri Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél. Gonesse 179

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելինական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ, ժամը 21էն 24:

3 Մարտ, 1957 Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե.ի մէջ, ժամը 16էն 24:

Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 փր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Գ. ՖԵՐՏԻ ԱԳԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Գ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Գ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Գ. Արմիկ Ցակոբեանէ :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանրիւր :

ՀԱՑԱՒԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրինոյի մատրան մէջ : (148 ռիւ տը լ՚Էկալիթէ): Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը
ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957
Կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար :

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգաստախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Ցոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնփուա : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ
ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ՚ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգմ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22 - 23ին

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Գ. Զաւէն Սարունի կը փնտռէ (Պուքրէշէն) իր մօրաքրոջ զաւակը՝ Միհրան Աթանասեան (Պարտիզակցի) :

2.— Պոլսէն Տքթ. Մկրտիչ Բարաղամեան կը փնտռէ ի, եղբօր որդին՝ Սարգիս Բարաղամեան :

3.— Տիկին Թագուհի Ժամկոչեան (այժմ Թոսոեան)կը փնտռէ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Հռիփսիմէ Բարսեղեանները եւ իրենց զաւակները՝ Աստղիկ եւ Սաթենիկ Բարսեղեան :

4.— Ազգականներր Պոլսէն կը փնտռեն Ժիրայր Մանասեանը :

5.— Երեւանէն Տիկին Աստղիկ Տիգրանի Ցարութիւնեան կը փնտռէ իր զաւակը՝ Երուանդ Իսպիրի Ցարութիւնեան ծնած 1922ին :

6.— Երեւանէն Յակոբ Յակոբեան կը փնտռէ իր մայրը՝ Բերրիկ Մանուկեան եւ կամ հօրեղբայրը՝ Սարգիս Ջնտոյեան :

7.— Երեւանէն Տիկին Քրիստինէ Թադէոսեան կը փնտռէ իր ամուսինը՝ Լեւոն Անթանէսի Թադէոսեան :

8.— Գ. Սարգիս Թիւթիւնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ատանացի Կիրակոս Թիւթիւնճեանը :

9.— Կը փնտռուի Գ. Գէորգ Ալիքեան (Երեւանցի), Աշոտի որդի :

Վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը: 15 ռիւ ժան Կուժօն: (Դիւան)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — JEUDI 13 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7679 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3490

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ

Ինչ ձեւով ալ կարգադրուի Միջին Արեւելքի նոր տագնապը —Ջրանցքի խնդիր— մենք միշտ պէտք ունինք ներքին խաղաղութեան :

Վերջին վէց – եօթը ամիսներու խժալուր աղմուկին պէտք է յաջորդէ շինարար աշխատանքը :

Անհատ կամ խմբակ, ո՛վ որ չի կրնար սանձել իր ապերասան լեզուն եւ ամբոխավարական կիրքը, թող վանք մը կամ ... լեռ քաշուի, եթէ իսկապէս կ՚ուզէ նպաստել հանրային բարօրութեան :

Սուէզի վէճէն առաջ ալ, միշտ երերուն վիճակ մը կը ներկայացնէր Միջին Արեւելքի քաղաքական վիճակը :

Վերջին տարիներու ընթացքին, աւելի բարդացաւ կացութիւնը եւ ցնցումներ տեղի կ՚ունենան պարբերաբար :

Անկախութեան տիրացած ժողովուրդները կ՚ուզեն թօթափել օտար տիրապետութեան ամէն հետք : Երբեմն կրաւորական դիմադրութեամբ, երբեմն ալ ուժգին ցոյցերով :

Այս դիմադրական պայքարին մէջ, անոնք չեն կրնար հանդուրժել որ այս կամ այն փոքրամասնութիւնը տարօրինակ պատճառէ իր ներքին ժխորով :

Լիբանանի թէ Սուրիոյ մէջ կա՞յ ուրիշ տարր մը, որ այնքան դրդեցուած ըլլայ հիւրընկալ պետութիւններ, որքան մեր [illegible] մէկ մասը : Մ[illegible] [illegible]

[illegible] մտահոգութիւնները [illegible] կը սարքուին, համաձայն վերջին տեղեկութեանց :

Ուրեմն, գաղութի մը աշխարհական եւ կղերական պետերը պիտի չարունակեն ծառայել — վարական մրցահանդէսը, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ : Նոյն իսկ նիւթ ճարելով արտաքին մամուլին :

Իրենք ալ գիտեն որ կարելի չէ դատ շահիլ խաղաղ կանչեր արձակելով եւ արիւն պղտորելով :

Եւ սակայն, կը յամառին պատակել ներքին ուժերը : Նոր ճեղքեր բանալ ամէն ուղղութեամբ, իրենց ներկայութիւնը պարզացուցանելու համար :

« Ազգասիրութեան » եւ «եկեղեցասիրութեան » այս աճուրդը ահաւոր ուերներ գործած է արդէն, բարոյական թէ նիւթական :

Որո՞ւ հոգ : Բաւական է որ խօսքի տակ չմնան, օրն ի բուն փրփուր տեղալով եւ բութ սլաքներ արձակելով :

Թերեւս փոքրիկի մը . կը սպասեն, խելքի գալու համար

Եւ կամ հեռաւոր ուրբի մը հրաշագործ միջամտութեան :

Ամէն պարագայի մէջ, պարտականութիւն կը սեպենք անգամ մը եւս յիշեցնել.

— Հալին վաստ ժողովուրդի մը ճակատագրին հետ կը խաղաք, գերապատիւներ եւ մեծապատիւներ : Ա՛լ կը բաւէ . .

Մի՛ սպառէք տարագիր բազմութեանց եւ հիւրընկալ երկիրներու համբերութիւնը : Ինչ որ ըրիք ցարդ, անմեկնելի մոլեգնութեամբ, տարրերութիւն չունի հասարակ վնասարարութենէ : Սթափեցէ՛ք . եւ եթէ ի վիճակի չէք հանրօգուտ ծառայութիւն մը կատարելու, գոնէ մի խանգարէք ուրիշներուն աշխատանքը :

Եւ մանաւանդ, յիշեցէք թէ շրջապատուած էք հրաբուխներով, նիրսէն թէ դուրսէն

Այս անուէր ժողովուրդը կենդանի գործ կը սպասէ ամէն տեղ, այլ մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ, ուր բացառիկ դիրքութիւններ կը վայելենք, դարեր առաջ համար մեր ազգային մշակոյթին :

Վերջ՝ խռովայոյզ եւ վարկաբեկիչ մարդանքներուն, որոնք յայտնապէս կը ջլատեն տարագիր բազմութեանց դիմադրական ուժերը : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԴԷՄ

●

ԱՄԵՐԻԿԱ ՁՈՒԶԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ ԶԻՆԵԱԼ ՁԵՌՆԱՐԿԻ

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետները եւ արտաքին գործերու նախարարները վերջացուցին իրենց խորհրդակցութիւնը Լոնտոնի մէջ, կատարեալ համաձայնութեամբ : Անգլիոյ վարչապետը երէկ, չորեքշաբթի պիտի յայտնէր տրուած որոշումները, Երեսփ. ժողովին մէջ, իսկ Գ. Կի Մոլէ՝ նախարարական խորհուրդին մէջ : Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ երկու պետութիւնները երբեք այսքան համերաշխ եղած չէին երկար ատենէ ի վեր : Այս վճռական դիրքը ազդած է նաեւ Մ. Նահանգներուն վրայ եւ կը յուսացուի թէ անոնք ալ ուժ պիտի տան պատժական տնօրինութեանց : Այդ մի – ջոցներու մասին երկար խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան Լոնտոնի մէջ, երեքշաբթի օր Մ[illegible] պիտի հաղորդուէին այսօր : Որոշումներէն մէկն է յլել Սուէզի Ջրանցքը ցնոր տնօրինութիւն եւ նաւարկութիւնը կատարել հին ձամբով, Բարեյուսոյ Հրուանդանէն : Այս ճամբան երկար կը տեւէ, ու – [illegible] Միջին Արեւելքի [illegible] խաղաղութիւնը : Այդ պարագային Մ. Նա[illegible] [illegible] պիտի հասնին, [illegible]

[illegible] թէ Մէկտի գրուած «Աւլյա[illegible] [illegible] [illegible] պիտի բացուի երկար ձեւակերպութեանց : Գաղտնապէս տեղեկութիւններ պիտի հաղորդեն ծրագրուած գործողութեանց մասին :

Ֆրանսա եւ Անգլիա միեւնոյն ատեն վճռած են զինուորական միջամտութիւն ալ կատարել, եթէ վտանգուին իրենց հպատակները եւ շահերը Եգիպտոսի մէջ :

Սուէզի նախկին ընկերութեան վարչական խորհուրդը երէկ նիստ գումարելով, որոշեց արտօնել իր նաւուղիղները, որոնց հրահանգուած էր իրենց պաշտօններ չարունակել առ այժմ : Ուրեմն, այդ նաւուղիղները պիտի վերադառնան : Այս որոշման վրայ, Եգիպտոսի կառավարութիւնը յայտարարեց թէ հետագայ նաւուղիղները պիտի դատուին իբրեւ վնասարար : Եթէ այս սպառնալիքը գործադրուի, Անգլիա եւ Ֆրանսա անմիջապէս պիտի միջամտեն :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

Նախագահ Այզընհաուըր յայտարարեց թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա ուրիշ միջոց չունին, եթէ ոչ զինեալ միջամտութեան դիմել, եթէ Սուէզի վէճը խաղաղութեամբ լուծելու բոլոր միջոցները սպառին եւ եթէ որեւէ ձեւով յարձակում կատարուի Եգիպտոսի կողմէ : Այս յայտարարութենէն առաջ, նախագահը բացատրեց թէ Մ. Նահանգները սաղնապին սկիզբէն իսկ պնդած են որ վէճը լուծուի խաղաղութեամբ Ցեսոր բաւ թէ 18երու բանաձեւը նկատի առած էր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը, ինչպէս եւ այն իրաւունքները զոր կը վայելեն Ջրանցքը գործածող ազգերը, համաձայն 1888ի դաշնագրին :

Նախագահը այս առթիւ գովեց Հինգերու յանձնախումբը եւ մասնաւորապէս Գ. Մենզիսի համբերութիւնը եւ դիւանագիտութիւնը : Ապա խօսելով գնդ. Նասրի առաջարկներուն վրայ, գիտել տուաւ թէ Եգիպտոս պարզապէս նոր խորհրդաժողով մը կը պահանջէ : Եւ սակայն պիտի քննեն եղած առաջարկները : Ի պատասխան հարցումի մը, նախագահը կրկնեց .

— 1888ի դաշնագրին համաձայն բոլոր ազգերը իրաւունք ունին ազատօրէն գործածելու Սուէզի Ջրանցքը : Եթէ այդ ազատ գործածութիւնը վտանգուի, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա իրաւունք ունին [illegible] [illegible] [illegible] պարագան անպատասխան [illegible] զինեալ միջամտութիւնը :

Այս առթիւ բացատրեց թէ Մ. Նահանգները պիտի չմասնակցին յարձակողական ձեռնարկի մը, եթէ նոյն իսկ խանգարուի ազատ նաւարկութիւնը : Իր կարծիքով, ներկայ պարագաներուն մէջ որեւէ բանի գործողութիւն պիտի համարուի նախայարձակում : Անգլիոյ վարչապետը այս մասին ալ պիտի խօսէր երէկ, երեսփ. ժողովին մէջ : Ահաւասիկ Այզընհաուըրի վերջին խօսքերը .

— « Մենք Ազգաժողովի հաստատեցինք խափանելու համար նախայարձակումը Ուրեմն չենք կրնար մասնակցիլ յարձակողական ձեռնարկի մը, եթէ մարդկօրէն կարելի է խուսափիլ :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑԸ

Լոնտոնի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ՚ըսէ .— Սեպտ. 11ին խօսակցութիւններ տեղի ունեցան վարչապետարանին մէջ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետներուն եւ արտաքին նախարարներուն միջեւ . Այդ ժողովին նպատակն էր քննել գնդ. Նասրի ժխտական պատասխանին հետեւանքով ստեղծուած կացութիւնը : Նախարարները սկիզբէն իսկ չեշտեցին թէ իրենց կառավարութիւնները չարժած են կատարելապէս համաձայն Ազգաժողովի սկզբունքներուն : Նախագահ Նասրի մերժումին արարքին հետեւանքով, անոնք անմիջապէս միացան Մ. Նահանգներուն, ժողովի հրաւիրելու համար այն երկիրները որոնք մասնաւորապէս շահագրգռուած են Սուէզի Ջրանցքով : Հրաւիրուած էր նաեւ Եգիպտոս : Հակառակ անոր ցաւալի ձեռնպահութեան, խորհրդաժողովը յաջողեցաւ կազմել ծրագիր մը որ խորապէս արդար էր եւ լիովին նկատի կ՚առնէր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը եւ շահերը : Նախարարները միաձայնութեամբ կը հաստատեն թէ նախագահ Նասրի մերժումը ծանր կացութիւն մը կը ստեղծէ, ուստի քննեցին ձեռք առնուելիք միջոցները եւ յանգեցան կատարեալ համաձայնութեան մը : Եւ որոշեցին շարունակել ու ընդլայնել իրենց գործակցութիւնը եւ բոլոր նպատակայարմար միջոց-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ԶԲԱՂԵՑԷՔ

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այցելութենէն եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութենէն ի վեր, պոլսահայ մամուլը գլուխն առած կ՚երթայ :

Կը հրատարակէ շռնդալից մանրամասնութիւններ, պատկերազարդ խայտառակութիւններով :

Երկու օրաթերթերէն մէկը նոյնութեամբ կ՚արտատպէ ինչ որ լոյս կը տեսնէ Պէյրութի, Հալէպի եւ Գահիրէի խումբական մամուլին մէջ :

Թերթը չէ – շնորհք դիրք բռնած է եւ «տեսակէտներ» ալ կը յայտնէ : Ոչ թէ կացութիւնը լուսաբանելու, այլ միտքերը գրգռելու համար :

Ամէն ցնդաբանութիւն, ամէն քսութիւն եւ պառաւական բամբասանք օր օրին կը փոխադրուի Պոլիս, իր բոլոր բացասական հետեւանքներով :

Չկայ մէկը որ ազդարարէ .—

Գարոններ, դուք հոգեր չունի՞ք : Ինչո՞ւ կը խառնուիք ձեր գաղութէն դուրս եղած գործերու : Ինչո՞ւ կ՚իւրացնէք սուտ եւ քէնաբեր «մասայ»ներ, որոնք պարզապէս սիրտ կը խառնեն :

Ո՛ր եւ է արժէք ունի՞ ձեր դիրքը, այս կամ այն հարցին լուծման համար :

Անշուշտ այս ամբոխավարութեան մէջ մեղք ունին նաեւ Լիբանանի այն դասադիրները, որանք որեւէ գեհեկութեան առջեւ կանգ չեն առներ, իրենց մանածը ներկելու համար :

Գրողն ու հրատարակողը, լրատուն եւ արտատպողը կը մոռնան որ լլագրական այս ժխորը կրնայ շահագործուիլ ի վնաս համայնքին, կամ սահմանակից գաղութներուն :

Գարեգին պատրիարք ամիսներ առաջ սրտագին կոչ մը ուղղեց մամուլին, խոհեմութեան յորդոր կարդալով :

Դժբախտաբար ինքն իսկ հաւատարիմ չմնաց իր խրատին, Պոլիս փոխադրելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութեան առթիւ ծագած բանավէճը, պաշտօնաթերթ «Շողակաթ»ի բեմէն :

Իր այնքան ծանր հոգերուն եւ տաղտուկներուն մէջ, պատշա՞ճ էր որ թղթածրար մըն ալ ինք բանար, պատրիարքական հեղինակութեամբ :

Ցարդ հրատարակուած տեղեկութիւնները եւ վաւերագիրները կը հաստատեն իր բացասական դերը կաթողիկոսական ընտրութեան եւ Գահիրէի «եպիսկոպոսական ժողով»ին մէջ :

Իրեն կը մնար համբերել :

Մենք ուրիշ բան կը սպասէինք իր տարիքէն ու դիրքէն .—

Ճիշդ ժամանակն է ոչ թէ սրտագին կոչ մը, այլ սաստ մը ուղղելու պոլսահայ մամուլին, որպէսզի տեղական հոգերով զբաղի, փոխանակ խումբամավարութեան կայրուածին առջեւը անցնելու : ՎԱՀԷ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ԴԻՐՔԸ

●

[illegible] [illegible] [illegible] յայտարարութ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մը .

[illegible] պատասխանատու նախագահ, եւ պատրաստուած եմ ամէնապէս պատասխանատուութեան եւ բոլորովին չեմ հետաքրքրուիր այն միջոցներով զոր կրնան ձեռք առնել ուրիշներ : Եթէ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի դէմ, արաբական բոլոր երկիրները մեզի հետ պիտի ըլլան միաբանաբար : Ֆրանսա եւ Անգլիա զինուոր համախմբելով Միջերկրականի մէջ, երկու նպատակներ կը հետապնդեն. — Մէկ կողմէ կ՚ուզեն ապահովցնել Կիպրոսի ռազմագիտական կարեւորութիւնը իբրեւ զինուորական խարիսխ Արեւմուտքի համար, միւս կողմէ գրաւել Սուէզի Ջրանցքը :

× Սուրիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ համաձայն է միջազգային մարմին մը ստեղծելու, նոր բանակցութեանց համար, ինչպէս կ՚առաջարկէ գնդ. Նասր : Յորդանանի վարչապետն ալ հեռագիր մը ուղղեց գնդ. Նասրի, հաւանութիւն յայտնելով միջազգային մարմնի մը կազմութեան մասին : Լիբանանի մամուլը կը կարծէ թէ տակաւին կարելի է խաղաղ կարգադրութեան մը յանգիլ, ընդունելով համերաշխ որ վէճը քաղաքական հանգամանք ունի :

Իրանի արտաքին նախարարը Արտալան, որ անդամ էր Հինգերու յանձնախումբին, յայտարարեց թէ իրենք հակառակ են զինեալ միջամտութեան . Իրան միշտ կուսակից է խաղաղ կարգադրութեան մը : «Գահիրէի մէջ մէկ ժամ խօսակցելով նախագահ Նասրի հետ, բացատրեցի թէ Իրան երբեք պիտի չպաշտպանէր 18երու բանաձեւը, եթէ ան չպաշտպանէր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը » .

×Թասսօ - Մոսկուա կը ծանուցանէ թէ վերջերս կարեւոր փոխադրումներ մեկնած են Սեւ Ծովու նաւահանգիստներէն, ցորեն եւ քարիւղ փոխադրելով Աղեքսանդրիա . Եգիպտոս ալ բամպակ պիտի ճարէ Խ. Միութեան :

× Գահիրէի թերթերը կը ծանուցանեն թէ պիտի յետաձգուին երեսփ. ընտրութիւնները, որոնք տեղի պիտի ունենային Հոկտեմբերին : Այս յետաձգման պատճառն է Սուէզի վէճը :

ՎԵՐՋ ՏՈՒԷՔ ԴԱՒԵՐՈՒՆ

●

ԽՄԲ.— Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը, *Ազդակ*, պարտք սեպած է նոր ազդարարութիւն մը ուղղելգոյնգզոյն խառնակիչներու: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը. (9 Սեպտ.).—

... Բոլոր երեւոյթները ցոյց կու տան, որ դաղութը խռով պահելու իրենց հիմնական առաջադրանքին մէջ զիջում չեն ուզեր ճանչնալ ծանօթ դաւադիրները,— գլխաւորութեամբ ՌԱԿեան եւ Հնչակեան օրգաններուն։

Իրենք շատ լաւ գիտեն, թէ մենք արհամարհանք միայն ունինք բոլոր անոնց հանդէպ՝ որոնք նենգութեամբ, սուտով եւ ստորներու աղջի ստորնաքարշ ստրկամտութեամբ կը յաւակնին «զատ» շահիլ, հակազդել ժողովուրդի կամքին, կամ պարտադրել իրենց «տեսակէտ»ները: ՌԱԿեան օրգանը, որ ջղաձգութենէ կը տառապի քանի մը օրէ ի վեր ու կը կարծէ «պայքար»ը յաւերժացնել այսահարի տապլտուկումներով, շատ լաւ գիտէ իր կարգին՝ ... ու իր նմանները իբրեւ ... ներկայութիւն եւ համապատասխան վերաբերումի արժանի «ուժ» նկատի չենք ունեցած եւ չունինք, որովհետեւ թեմական թէ երեսփոխանական ընտրութիւնները ցոյց տուած են միշտ՝ թէ Ռամկավարութիւնը չորցած ծառիկ է, ժամանակավրէպ ու աւելորդ գոյութիւն, եւ զոր իբրեւ անուն կամ յիշատակ պահելու համար՝ կապած են... համայնավարութեան քղանցքներուն: Մեր հակառակորդները մեզմէ լաւ գիտեն՝ թէ ինչ համբանք եւ ինչ «որակ» են, ի վերջոյ, իրենք: Գիտեն, թէ որուն անթացուպերով կը ոլքտան մեր հանրային կեանքին մէջ եւ ով կը կերակրէ զիրենք: Գիտեն նաեւ, թէ վերջին «պայքար»ներուն մէջ, ու մինչեւ այսօր, ով ուղղութիւն ու հրահանգ կու տայ իրենց։

... Անը խօսքը դարձնել կ'ուզենք ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ, որուն վերջնական յաղթանակութեան և ողջմտութեան ամբողջական վստահութիւնը ունեցած ենք միշտ, ու կ'ըսենք՝ թէ Կիլիկեան Աթոռի անկախութեան յաւիտենականացումը՝ ... միայն ԻՐԵՆ ԿԸ ՊԱՐՏԻՆՔ։

... Համայնավարութեան ու Զեկոյի ... ուխտադիր տարրեր կրնան աւելի ... ու փորձ չարանալ, տեսցնուած միջոցները յաւերժացնելու եւ ... գործի վերածելու համար: Սակայն, հայ ժողովուրդը երբեք պիտի չներէ բոլոր անոնց, ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՀԵՏԱՄՏԻՆ ԵՐԿՊԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՏԵՂԾԵԼ ազգին ու Եկեղեցիին մէջ, զրպարիչ թերաղրութիւններով ու եղելութիւններով ճակատ յարդարելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան դէմ։ Կը հաստատենք կարգ մը ախտանշաններ, որոնք ենթադրել կու տան մեզի՝ թէ դաւադիրներ նոր ծրագիրներ կ'որոճան, վերջնական հեր—

սոյն փորձառութեամբ եւ իմաստութեամբ ...

ձուած ստեղծելու համար հայ ժողովուրդի ազգային - եկեղեցական կեանքին մէջ. կը փորձեն Կիլիկեան Աթոռի հեղինակութեան դէմ խոչընդոտներ յարուցանել: Նմանները կը զգուշացնենք այս կարգի անխոհեմ քայլերէ եւ կը հրաւիրենք էջմիածնական հոգեւորականութիւնը ամփոփուելու իր պատեանին մէջ։

Բողձանք ու նոյնատիպ չունինք իրենց գործելու զրպարտելու, իրենց ... համար ... ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԹԵՄԵՐԸ ՆԵՐՍ ԶԳՈՒՏԱՆԱՆ.

2 Սեպտեմբերի կաթողիկոսական օծումը, ինչպէս 20 Փետրուարի կաթողիկոսական ընտրութիւնը, եղած ունեցան կանոնական գծով, եւ Հայ-Եկեղեցւոյ ու սահմանադրական աւանդական տրամադրութեանց համաձայն։

Վերջ տանք ճշմարտութեան դէմ ցեխով ու սուտով «պայքարելու» ծիծաղելի փորձերուն։

Օծումին իրենց մասնակցութիւնը բերին երկու Հայ եւ մէկ Ասորի եպիսկոպոս։ Անկախ այն իրողութենէն թէ ո'չ մէկ կանոնագրութիւն ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԹԻՒ կը ճշդէ օծող եպիսկոպոսներու, Գեր. Մար Սեւերիոս եպիսկոպոսի մասնակցութիւնը օծումին ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ է Հայ. Եկեղեցւոյ եւ ուղղափառ Եկեղեցիներու կանոնագրութեանց: Ասորի, ղպտի, ղպտի եւ հայ եպիսկոպոսներ ԻՐԱՒԱՄԲ ՕՐԷՆ *իրաւունք ունին մասնակցելու կաթողիկոսական օծումներու։*

Վերջ տանք որինակ... դէմ ... պայքարելու ... ձեռներուն

... Գ ... ոչ ... եպիսկոպոսական դասը իր ներքին համերաշխութեան ու խղճին դէմ երթալու գնով իր «եկեղեցւոյ իշխանի» անկախութիւնն ու հայ հոգեւորականի անկաշառ խղճմտանքը կորսնցուցած է։

Կը բաւէ որքան գանձեցան, սարկացան, ու պառակտեցին։

Քայլ մը աւելին՝ իրենց կողմէ, կրնայ շատ աւելի անդարմանելի չարիք հասցնել հաւաքական, մեր ապահովութեան եւ Հայ. Եկեղեցւոյ միութեան զոր ջերմապէս կը փափաքինք անվթար պահել։

ԱԶԴԱԿ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻՍ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

●

Օգտուելով արձակուրդի բացառիկ պատեհութենէն, կ'առնեմ պայուսակս ու կ'երթամ արեւ փնտռելու։

Շոգեկառքին մէջն եմ: Կը վազէ, ես ալ հետը։

Ամէն առէն, սակայն, կը նայիմ պատուհանէն դուրս: Ինծի այնպէս կը թուէր, թէ երկինքը փլեր էր ու ամպերը դարձեր էին ցնցում: Անձրեւը կ'իջնէր հեղեղի պէս, անընդհատ։

Քանի կը հեռանամ Փարիզէն, այնքան աւելի կը պայծառանայ երկինքը: Օդը կը դառնայ հաճելի: Ու համայնապատկերը դաշտին, ինծի կը թուի բնութեան մէկ հրաշալիքը։

Մարսէյլ: Կ'իջնեմ վար ու կը քալեմ։

Ճամբու վրայ անցորդներ: Անոնք չեն նմանիր Փարիզի փողոցները հրջապայող մոխրոտ մարդոց: Ամէքն ալ ուրախ են եւ, հպարտութեամբ ցոյց կու տան իրենց դէմքերուն փայլ տուող արեւին կարմիրը։

Այս վաճառաշահ քաղաքը, կարծէք կը նմանի կաթսայի մը: Կ'եռայ անդադար վազք, աշխատանք, դրամ: Բայց այս չէ զիս հետաքրքրողը: Իմ փնտռածս ուրիշ բան է,— անոնք՝ որոնք իմ արիւնէս են: Հայերէն կը խօսին եւ հայերէն կը կարդան: Կը մտածեն յաւիտենական Հայուն բարիքին մասին։

Առաջին անգամ Աստուրն է որ կը հանդիպի ինծի, նկարիչի մեքենան ձեռքը: Ցետոյ Կարօ Մխիթարը, լուռ եւ մոռցուած: Աւելի վերջը Գրիգոր Վահանը, որ կը պատրաստէր նոր թատերախաղի մը յատակագիծը: Ու փնտռեցի շատեր, զորս կը ճանչնայի ու չէի ճանչնար: Իսկ մնացածները, արձակուրդը տարեր էր, քաղաքէն դուրս։

Կէսօր: Այրող արեւի մը հետ կը մեկնիմ Մարսէյլէն։

ԿԱՐՏԱՆ.— Այս երբեմնի չէն քաղաքը, առաջին օրէն իսկ յուսախաբութեան մատնեց զիս: Չէր այնպէս ինչպէս որ էր տասնեակ մը տարիներ առաջ: Ոչ խանդ, ոչ եռանդ: Եւ ոչ ալ ազգային հաւաքական գործունէութիւն: Կարող ուժերու նօսրացումով, ամէն ինչ ձգուած է իր բախտին։

Եւ սակայն անձամբ սորվեցի, թէ կայ առողջ երիտասարդութիւն մը որ կ'ուզէ հետեւիլ ազգօգուտ որեւէ մէկ ձեռնարկի, եթէ կարող առաջնորդներ ունենան: Երբ նեղ շրջանակի մը մէջ կը խօսէինք մեր կրթական արժէքներուն մասին, երկու երիտասարդներ բախին

Սորվելու, ծանօթանալու տենչ ունինք: Բայց աղբիւրներ կը պակսին ...

Տնտեսական տեսակէտով, ուրախ եմ ըսելու որ, գաղութը ունի բարեկեցիկ կեանք մը: Բայց այսքանը բաւական չէ մարդու մը համար: Հացէն վերջ, նոյն իսկ հացին չափ անհրաժեշտ է մտային եւ հոգեկան սնունդը: Առանց մէկին կամ միւսին, կեանքը պիտի դառնար իսկապէս ունայնութիւն.

ԼԱ ՍԻՈԹԱ.— Հեռաւոր Միջերկրականը տեսնել զիս որ պահ մը մոռնամ դաշտին գեղեցկութիւնները ու երթամ վայելել իր արծաթ ալիքներուն մրմունջները:

Եւ ահա, մանուածապատ ուղիներէ վերջ՝ քաղաքը։

Գահ մը կը կենամ քարափը ու կը դիտեմ նաւերն ու նաւակները: Աւելի հեռուն՝ ծովը, որ կապոյտ վերմակին տակ անխռով, կարծէք կը քնանայ գարերու գաղտնիքը հետը։

Մինչ ուրիշ տեղ մարդիկ արեւ կ'երազեն, հոս բախտաւորներ ծովեզրի աւազին վրայ պառկած՝ թոյլ կու տան, որ արեւը իր ոսկի ճառագայթները միրճէ իրենց մարմնոյն մէջ: Մինչեւ որ վերջանան արձակուրդի համրուած օրերը։

Առաջին օրն իսկ, հպարտութիւն մը եղաւ լսել մեր մայրենի լեզուին հնչիւնը քիչ մը ամէն տեղ։

Գաղութը, տնտեսապէս, ունի բարւոք վիճակ: Կան արհեստաւորներ, մանր առեւտրականներ եւ մասնաւոր բանուորներ, որոնք կ'աշխատին տեղւոյն նաւային աշխատանոցներուն մէջ: Ունի լուսաւորչական եւ բողոքական մատուռներ եւ դպրոցներ: Կը կատարուին նաեւ ազգային պատմական թուականներու տարեդարձները, մեծ խանդավառութեամբ։

Դժբախտաբար, արձակուրդի պատճառաւ չկրցայ սորվիլ, թէ գաղութը ի՛նչ ունի որպէս ազգակ ազգապահպանման։

ՎԱԼԱՆՍ.— Քաղաքը ունի բաւական մեծ թիւով գաղութ մը, ընդունակ ազգապահպանման աշխատանքի։

Ճամբորդութիւնս աւելի մը եղաւ, որ երկու օր մնամ իր ծոցին մէջ։

Ինչպէս միւս քաղաքներուն մէջ, այստեղ ալ արձակուրդի օրերուն պատճառաւ չկրցայ ներկայ ըլլալ որեւէ մէկ ազգօգուտ ձեռնարկի: Բայց ... թէ գաղութը, կը ... մը վրայ: Ունի մտածելու, գործելու ... ընդունակութիւն մը, ... մեր ազգային ... է եւ որ ... չէ ...

Տնտեսապէս իր դանուի յաւ վիճակի մը մէջ: Կան զանազան արհեստաւորներ, մասնաւոր բանուորներ եւ շրջուն առեւտրականներ: Ունի եկեղեցի եւ դպրոց, ուր յարմար առիթներով՝ մանուկներուն կը տրուի հայեցի դաստիարակութիւն։

Կայ նաեւ մարզական խումբ մը, որ գիտէ ճակատը բարձր պահել մրցումներու ժամանակ։

Ապրի Վալանսը։

ԽԱՏՈՒՐ ՊԼՐՊԼՐԵԱՆ

ՆՈՐ ՋԱՐԻՔ ՄԸ

●

Հետզհետէ վրդովիչ համեմատութիւններ կը ստանան ամուսնալուծումները։

Եթէ նկատի առնենք միայն Մարսէյլի գաղութին մէջ տեղի ունեցած ապահարզանները, պիտի համոզուինք թէ կը գտնուինք ծանր տագնապի մը առջեւ։

Դատական դէպքերու լուսաբեղեակ անձի մը վկայութեամբ, վերջին մէկ տարուան շրջանին՝ տեղի ունեցած են 70է աւելի պաշտօնական ամուսնալուծումներ, իսկ անպաշտօն ապահարզանի ճշգրիտ թիւեր կը պակսին։

Բազմազան են այս ամուսնալուծումներու շարժառիթները, արդար կամ անարդար։

Անշուշտ ապահարզան պահանջող այր կամ կինը, նախապէս պատրաստած կ'ըլ-

---

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՊԱՍՈՒՄ

●

«Բայց այդ է արդէն երկար ապրելու ցաւը՝ մարդ կը ձանձրանայ կեանքէն եւ կուռ մը անգամ չի տար անոր: Երկար կեանքի մը եւ լաւ ճաշի մը միջեւ մէկ տարբերութիւն կայ միայն՝ այն, թէ ճաշի պարագային՝ անուշ բաները կը պահուին ճաշի վերջաւորութեան: Երբ մանուկ էի, չէի գիտեր, չէի հասկնար, թէ ո՞ր մէկն էր աւելի հետաքրքրականն ու ուսումնասիրութեան արժանին՝ արտաքին աշխա՞րհը, թէ ես ինքս՝ իմ ներաշխարհովս: Հիմա գիտեմ, թէ ուսումնասիրութեան արժանին իմ անձս է, իմ ներաշխարհս, հետեւաբար քայլ մը անգամ չեմ շարժիր տեղէս»։

Տկարութեան ո'չ մէկ նշան կը ցուցաբերէր: Ընդհակառակն, կ'ըսուէր իրեն համար, թէ մինչեւ վերջին վայրկեանը՝ մնաց կորովի: Կ'ըսուէր սակայն, թէ իր վերջին օրերուն դարձած էր խիստ սակաւախօս՝ թէեւ ընդունակ էր ժամերով ուրիշներու խօսքը լսել համբերութեամբ եւ՝ համակիր լռութեամբ: Միայն թէ, երբ խօսէր, ճիշտ հարկ եղածը կ'ըսէր միայն եւ իր արտայայտութիւնները՝ հասուն փորձառութեամբ եւ իմաստութեամբ էին թաթաւուն: Ամէն օր շիշ մը գինի կը խմէր ախորժով: Եւ առհասարակ այդ անմեղ գինարբուքը կը կատարէր բլրան մը գագաթը՝ արեւմարի պահուն, կամ ալ իր մրգաստանին մէջ՝ աստղազարդ երկնակամարին տակ: Կ'ըսէր թէ հասած էր իր կեանքին մէջ տեղ մը՝ ուր հասարակ ժամ մը այնքան գեղեցիկ եւ իմաստալից կը թուէր իրեն՝ որքան հեռաւոր աստղ մը կամ մոլորակ մը։

Եօթանասունըերկու տարեկան էր հիմա։

Գիւղէր մը մարմնի եւ մտքի չես գիտեր ի՞նչ անհանգստութիւն մը զգալով արթնցաւ: Ելաւ անկողնէն, հագուեցաւ ու իր ծառաստանը գնաց՝ խորհրդածելու համար: Թանձր խաւար՝ ամենուրեք: Ոչ մէկ աստղ՝ երկնքի մէջ: Ցորդառատ գետը կը կատարէր իր ընթացքը: Խոնաւ անտառներէն ու մարգագետիններէն կը բարձրանար զգլխիչ բոյր մը: Ցերեկուան ընթացքին որոտացած էր երկինքը՝ եւ անձրեւած՝ յորդահոս, և վաղայաջորդօրն ալ կը սպառնար անձրեւոտ ըլլալ: Թանձրամութ եւ հեղձուցիչ գիշեր՝ եօթանասունըերկու տարեկան ծերունիի մը համար...: Օգի՞ն թէ անքնութեան հետեւանքն էր այդ, թէ ոչ՝ իր ծերացած անդամները պիրջացնող ջերմ մը՝ որ պատճառ կը հանդիսանար Ուիլի մտքին խառնիխուռն յիշատակներով պաշարման: Ահա շուրջպար կը դառնային իր մտքի պաստառին վրայ՝ իր մանկութիւնը, դիւրուկ երիտասարդին հանդիպած գիշերը, իր խորթ ծնողաց մահը, Մարճորիի հետ անցուցած ամառնային երեկոները, եւ բազմագոյն ու բազմերանգ յիշատակներ, որոնք ո'չ մէկ իմաստ ունէին ուրիշներու համար, եւ որ սակայն մարդու մը սեփական կեանքին ողնածուծն իսկ են՝ տեսնուած բաներ, լսուած խօսքեր, սխալ մեկնաբանուած նայուածքներ: Ահա այս բոլորը իրենց մոռացութեան տրուած խորշերէն անակնկալի կերպով կը յառնէին, հանդիսանալով խռովիչ կիզակէտ՝ իր տագնապահար կեդրոնացման: Ահա մեռելները անձամբ եկեր պաշարեր էին զինքը, ոչ միայն մասնակցելով իր բորբոքած երեւակայութեան վրայ պար բռնած շքերթին, այլ շօշափելի դառնալով իր մարմնական զգայարաններուն, ճի'շտ ինչպէս կը պատահի խոր ու կենդանի երազներու պարագային: Ահա գիւղակ երիտասարդը՝ արմունկները սեղանին յեցած գիրքով նստեր էր իր դէմը: Մարճորին գոգնոցին մէջ ծաղիկ լեցուցած՝ ծառաստանէն պարտէզ, պարտէզէն ծառաստան կ'երթեւեկէր: Կը լսէր՝ ծերուկ քարոզչին ծխամորճը պարպելը, կամ խոշոր կեկ եւ ֆոֆռացող քիթը խնջելը: Ընթացակցութիւնը կը փոթորկէր տեղատուութեան եւ մակընթացութեան յորդահոսան ելեւէջներով: Մերթ կը թուէր թէ թաղուած էր անցեալի յուշերուն վիրկը, մերթ ալ՝ այնքան արթուն՝ որ կը սարսափէր իր իսկ անձէն: Սակայն կէս գիշերուան մօտ հիմնովին ցնցուեցաւ: Այնպէս էր եկած իրեն՝ թէ մեռած ջաղացպանը գինքը դուրս կը կանչէր սենեակէն, ինչպէս կ'ընէր առենօք, երբ նոր յաճախորդ մը, ճամբորդ մը հասնէր: Ա՛յնքան կատարեալ էր այս զգայախաբութիւնը, որ նստած տեղէն ոտքի թըռաւ եւ ամբողջովին ականջ կտրելով սպասեց՝ որ կրկնուի կանչը: Եւ այդ արտակարգ ձգտումին մէջ իրեն այնպէս կուգար, թէ դեռ յառաջընթացի սովորական խուլ ջրվիժումէն զատ՝ ահա ուրիշ ձայն մըն ալ կը հասնէր իր ջերմահար ականջներուն: Ձիերու դոփիւն, սարքաւորման կաշիներուն ճզրտոցը՝ կարծես ժամ առաջ ճամբայ ելլելու համար անհանգստ կառք մը կը սպասէր դրան առջեւ: Այսպիսի պահու մը, այդպիսի խորտուբորտ ճամբու մը վրայ կառքի մասին մտածել՝ անիմաստ բան էր։

(12 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

վայ պատճառները :

— Ամուսինս զիս կը ծեծէ… կինս ուրիշ մը կը սիրէ… Ամուսինս կծծի է. կինս հաճոյամոլ է… կինս չայլ է. ամուսինս հին գլուխ է, կինս մօտայի կը հետեւի եւայլն :

Դատարաններու մէջ երբեմն երկու կողմէ այնպիսի մեղադրանքներ կ'ըլլան որ լսողը կը զամի եւ կը հեռանայ .

Եւ զարմանալին այն է որ քառասուն, յիսուն տարի իրարու հետ խաղաղ կենակցողներ ալ կան ամուսնալուծում պահանջողներու մէջ :

Երէկ, հայրենի երդիքին տակ, փութով արդար լուծում կը գտնէին այր ու կնոջ միջեւ ծագած վէճերը, կնքահօր միջամտութեամբ կամ տանուէրին խրատներով: Այժմ դատարանէ դատարան կը քաշկռտուին, մեծապատիւ ծախքերու կը մատնուին ընտանիքները, մինչեւ որ բաժանման վճիռ կը ստանան:

Կը ճանչնամ զոյգեր, որոնք ծերացած, իրենց ընտանեկան յարկերէն դուրս նետուած են կնոջ և զաւակներու կողմէ, և օրը իրիկուն կ'ընեն կէս կուշտ կէս անօթի, անկարող աշխատանքի, վաստկելու:

Երէկուան բարեկեցիկ ընտանիքի հայրեր դատապարտուած են անասելի թշուառութեան եւ կ'ամչնան իրենց ցաւը ուրիշին յայտնելու: Չեն ալ կրնար մուրալ :

Եւ օրէ օր կը կորսնցնեն իրենց առողջութիւնը : Կը տկարանան իրենց աչքերը եւ կը սկսին դողալ ձեռքն ու ոտքը:

Կան կիներ, մայրեր, որոնք դուրս շպրտուած են, զրպարտուելով, իրենց զաւակներէն զրկուելով : Ոմանք ճաշարաններ կը դիմեն ամաններ եւ պնակներ լուալու եւ անօթի չմեռնելու համար:

Աւելի երիտասարդները զոհ կը դառնան օտար վաւաշոտ եւ հարուստ ունեւորներու, առեն մը վերջ, ընդմիշտ կորսուելու դատապարտուելով :

Քանի քանիներ կորսուած են անհետ :

Ո՞վ փորձից միջամտել, այր ու կինը համոզել, հաշտեցնել:

Անուրանալի է որ յաճախ ազգականի մը, հայրենակցի կամ քահանայի մը միջամտութիւնն ու խրատները շատ աւելի համոզիչ եւ ազդու կ'ըլլան, քան կարգ մը դատարաններ.

[illegible] իրարմէ զատուած [illegible] ու կինը յաճախ կրնան [illegible] իրենց զաւակները, [illegible]

Հանրային կարծիքն ալ անտարբեր է այս աղէտին հանդէպ :

Անհրաժեշտ է որ մամուլը, կղերը եւ ազգային մարմինները, հայրենակցական եւ այլ միութիւններ ձեռք ձեռքի տան պայքարելու համար այս նոր աղէտին դէմ:

Անօգուտ են ողբն ու կոծը: Գիտեմ որ արմատական դարման չկայ, բայց գոնէ աշխատինք սահմանափակել չարիքը :

Մարսէյլ ՆԵՄՐՈՒԹ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻԼԻԿՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Զարեհ Ա.ի օծումին առթիւ ժողովրդական մեծ խրախճանքներ տեղի ունեցած են Հալէպի մէջ : Ժամը 10.30ին սկսած են ղօղանջել հայ եւ քոյր համայնքներու եկեղեցիներու զանգերը աւետելու օծման արարողութիւնը : Օծումը շնորհաւորեցին հեռագրով հարիւրաւոր Հալէպահայեր, ինչպէս եւ միութեանց վարչութիւններ :

× Պէյրութի յոյն օրթոտոքսներու Մետրոպոլիտ Էլիա Սալիպա արք., համայնքին երեսփոխան Ղասան Թուէնիի ընկերակցութեամբ կաթողիկոսարան այցելելով, շնորհաւորած են կաթողիկոսը և բարօրութիւն մաղթած հայ համայնքին:

× Պէյրութի Ֆրանսերէն մեծ պարբերաթերթը, «Լա Ռըվիւ տիւ Լիպան», Սեպտ. ութի թիւին մէջ՝ հինգ էջ յատկացուցած է կաթողիկոսին օծման եւ հայ հասարակութեան, շարք մը լուսանկարներով: Թերթին Ա. էջին վրայ կ'երեւայ Զարեհ կաթողիկոսին մեծադիր նկարը, ամբողջ հասակով եւ կաթողիկոսական զգեստաւորումով :

ՍԵԲԱՍՏԻԱ այցելած է, Յուլիսի վերջերը Սահակ Ծ. վարդապետ եւ պատարագած է հաւատացեալի մը տան մէջ, ի ներկայութեան բազմաթիւ հաւատացեալներու: Վարդապետը կարդացած է Պօղոս պատրիարքին քարոզ — պատգամը : Տասը մկրտութիւն կատարելէ ետք մեկնած է Կեսարիա

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. վարչութիւնը եւ խնամակալութիւնը այս տարի եւս կազմակերպեցին տարեկան սկաուտական բանակումը պատմական Սալիմա կղզիին անտառուտ ծովափը : Վեց մեծ վրաններ տրամադրած էր յունական Սկաուտ կեդրոնը: Շրջ. վարչութեան ատենապետը ըսաւ — «Մենք խտրութիւն չենք դներ օտար կամ հայ վարժարան յաճախող հայորդիներու մէջ: Բանակումը կը պահանջէ անձնազոհութիւն աստիճանաւորներու կողմէ եւ նպատակն է Հայ պահել մեր պզտիկները»: 1957ին եգիպտահայ սկաուտները բանակում մը [illegible] կատարեն Հոդոս կղզին [illegible] մէջ [illegible] է

ՈՂԲ ՎԱՀԱՆ [illegible] կատարուած է [illegible] եկեղեցին : Ներկայ եղած են Հ.Բ.Ը.Մ.ի, Ազգ. Իշխանութեան, Հայ Գթութեան Խաչի, Հ.Մ.Ը.Մ.ի ներկայացուցիչները եւ հոծ բազմութիւն մը, Արարողութեան մասնակցած է տիկին Մարի Կառվարենց - Արթինեան, որ իբրեւ հիւր Սելանիկ գացած էր: Խօսած են ընկեր Թաւրէն Գայֆայեան եւ ընկ. Օննիկ Զաքարեան :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԽՐԱԽՃԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կիրակի, 2 Սեպտեմբեր, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի օծման առթիւ, Ճեմարանի պարտէզներուն մէջ տեղի ունեցաւ խրախճանքի երեկոյ մը, կազմակերպուած Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի վարչութեան կողմէ :

Խանդավառ ու ջերմ մթնոլորտի մը մէջ, հանդէսի վարիչը՝ Պ. Խաչիկ Արարատեան, առանց մասնաւոր յայտագրի, յաջորդաբար բեմ հրաւիրեց Պէյրութէն, Եգիպտոսէն, Թրանսայէն, Հալէպէն և այլ շրջաններէ մտաւորականներ, արտասանողներ եւ մեներգողներ:

Հայ ժողովուրդի կամքի արտայայտութեան, ինչպէս նաեւ ազգային - եկեղեցական կեանքի պատմական մէկ անկիւնադարձին շուրջ արտայայտուեցան Պ. Բէգլար Նաւասարդեան, որ ընդգծեց հայ ժողովուրդի կամքի հաւաքական արտայայտութեան նշանակութիւնը ոչ միայն այսօր ու ներկայիս, այլեւ անցեալի մէջ, բոլոր անոնց դէմ, որոնք փորձած են անոր համոզումներուն ու տեսակէտներուն դէմ իրենց հրահանգները պարտադրել. Պ. Լեւոն Յովհաննէսեան, որ անդրադարձաւ հայ ժողովուրդի արժանաւորութեան, ու չեշտեց թէ գոյութեան իր կռուանները միշտ ամուր ու անկապտելի պիտի պահէ ան, հակառակ օտար բոլոր միջամտութիւններուն եւ ստնձգութիւններուն. Պ. Շ. Նարդունի, որ կարեւորութեամբ շեշտեց թէ, Հայ. Եկեղեցիի զոյգ թեւերն են Էջմիածնի և Կիլիկեան աթոռները, որոնք Հայոց Պատմութեան իրագործումներն են ; Մէկուն ջնջումը համազօր է քանդելու եւ խորտակելու նաեւ միւսը: Պ. Մինաս Թէօլէօլեան պարզեց, թէ բոլշեւիզմը մեր բարոյականը խաթարելու իր ձգտումով եւ ճիգերով է որ կը մնայ մեծագոյն սպառնալիքը հայութեան դէմ, եւ եզրակացուց, թէ Մոսկուա մինչեւ այսօր միշտ ձախողեցաւ յայտնի թէ թաքուն իր բոլոր դաւերուն մէջ. Պ. Հրաչ Փափազեան, հաստատելէ ետք հայութեան նուաճումները մշակութային, եկեղեցական, մարզական եւ ընկերային ճակատներու վրայ, [illegible] իրականացած պիտի տեսնէ օր մը.

Հանդէսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը, երգերով եւ արտասանութիւններով :

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԶԱՐԵՀ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԱՄԱՐ

Դամասկոսի ազդեցիկ թերթերէն «Իթթիհատ», որ մասնաւոր թղթակից մը ուղարկած էր Անթիլիաս Զարեհ Ա. կաթողիկոսի օծման առթիւ, կը գրէ անոր մեծադիր նկարին տակ .

— Անթիլիասի մէջ, երէկ, հայ համայնքին համար տօնական մեծ օր մըն էր: Որովհետեւ, Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի Ս. օծման հանդիսութեան օրն էր : Կաթողիկոս ընտրուելէ առաջ ալ, Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայութեան մեծամասնութեան ղեկավար եկեղեցականն էր: Ան ծանօթ է հոգիի ազնուութեամբ, անկեղծութեամբ եւ բարեմտութեամբ : Զարմանալի չենք գտներ որ, Անթիլիաս հաւաքուին այսպիսի օր մը, քանի մը տասնեակ հազար Հայեր, Սուրիայէն եւ Լիբանանէն :

Օծման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ, ի ներկայութեան համայնքի կղերական դասուն: Այս մեծ հանդիսութեան մասնակցեցան Լիբանանի Հանրապետութեան վըսեմաշուք նախագահին ներկայացուցիչը Սաէպ Սալամ, Լիբանանի Խորհրդարանի նախագահ Աատէլ Օսէյրան: Սուրիոյ առողջապահական նախարար Ապտիւլ Պաքի Նիզամէտտին, Սուրիոյ վսեմաշուք նախագահին ներկայացուցիչը եւ Հաննա Մալէք՝ Սուրիոյ վարչապետին ներկայացուցիչը : Ազգային կուսակցութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայ եղաւ, գլխաւորութեամբ Միխայէլ Իլիանի : Պաշտօնական բոլոր պատուիրակութիւնները ընդունուեցան ծափահարութիւններով :

Տեղի ունեցան հոյակապ արարողութիւններ: Յետոյ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Զարեհ Ա.ը առաջնորդուեցաւ Վեհարան, ուր ընդունեցաւ շնորհաւորող ժողովուրդը : Սաէպ Սալամ, Լիբանանի կառավարութեան կողմէ շնորհաւորեց Վեհափառը Ս. օծման առիթով եւ յաջողութիւն մաղթեց հայ համայնքի ծառայութեան համար : Ան աւելցուց. — «Լիբանանի կառավարութիւնը իր վստահութիւնը կը յայտնէ եւ [illegible] կը մաղթէ Ձեզի Լիբանան [illegible]»:

Ս. Օծման այս առիթով, Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին կը բազմի ազնուական եւ կատարեալ դէմք մը: Մարդ մը, որ սիրեց այս երկիրը եւ ծառայեց անոր անկեղծութեամբ եւ հաւատարմութեամբ, որպէս ամէնէն անկեղծ զաւակներէն մէկը :

ՄԷԿԸ սկովտիական քաղաք մը կը վերադառնայ եւ կը հարցնէ ոստիկանի մը.

— Վերջին անգամ երբ հոս կը գտնուէի, այս ցուցատախտակին վրայ գրըուած էր թէ՝ ով որ խոտերուն վրայ կոխէ՝ մէկ ոսկի տուգանքի կը դատապարտուի: Հիմա ինչո՞ւ գրուած է թէ կէս ոսկի է տուգանքը :

— Որովհետեւ, ոչ ոք կը կոխէր խոտերուն վրայ. կը պատասխանէ ոստիկանը : Ուստի՝ [illegible] գինը [illegible].

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (115)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

— Արշակ Թագաւորը :

— Ո՞վ կոտորել տուեց մեր փեսայ Կամսարականների ցեղը եւ ապահ ձեռքով յափշտակեց նրանց Երուանդաշատ քաղաքը եւ Արտագերս ամրոցը :

— Արշակ Թագաւորը . Բայց դրանով ի՞նչ ես կամենում ապացուցանել, Վահան: Քո եւ Մերուժանի ապստամբութիւնը Արշակունեաց Թագաւորների դէմ չէ, այլ Թագաւորութեան դէմ է: Հասկանո՞ւմ ես, Վահան: Տիրանը կամ նրա որդի Արշակը կարող էին վատ Թագաւորներ լինել: Բայց ի՞նչով են մեղաւոր նրանց ժառանգները: Գուցէ Արշակի որդի Պապը շատ լաւ Թագաւոր կը լինի մեզ համար :

— Սխալւում ես, Համազասպուհի, օձից ձուկ չի ծնուի, եւ ոչ գայլից գառն :

— Դու ես սխալւում, Վահան: Ահա քեզանից ծնուել է Սամուէլը : Որ ամենապատուական երիտասարդ է :

Հազիւ թէ ամբողջ աշխարհում կարող էր գտնուել մի արարած, որ համարձակուէր այնպէս երես առ երես եւ այնպէս կծու կերպով նախատել այդ գոռոզ, անձնասէր իշխանին, եւ ինքը մնար անպատիժ: Բայց Վահան ոչ միայն յարգում էր նրան, այլեւ սաստիկ սիրում էր: Մամիկոնեան բոլոր աղջիկների մէջ յայտնի էր Համազասպուհին՝ թէ իւր բարձր առաքինութեամբ եւ թէ իւր խելքով: Այդ էր պատճառը, որ վայելում էր բոլորի աչքը: Բայց իշխանը, նկատելով, որ վիճաբանութիւնը խիստ սուր կերպարանք է ստանում, զանցառութեան տուեց իւր հարազատից կրած վիրաւորանքը, ասելով,

— Սամուէլը իմ որդին չի լինի, եթէ ինձ չի հետեւի… Բայց այդ թողնենք, մենք հեռանում ենք հարցից, Համազասպուհի: Իմ բերած ապացոյցները Տիրանի եւ Արշակի անկարգ վարմունքների մասին, միայն այն նպատակով էր, որ քեզ ցոյց տամ, թէ ես եւ թէ Մերուժանը իրաւացի պատճառներ ունենք Արշակունիներին ատելու : Նոյն իրաւացի պատճառները ունէիր աւելի դու, Համազասպուհի, որովհետեւ Արշակը քո հայրասպանն է: Նոյն իրաւացի պատճառներն ունէր եւ քո ամուսինը, որովհետեւ Արշակունիները կոտորել տուին նրա ամբողջ ազգատոհմը: Բայց թէ դու եւ թէ քո ամուսինը՝ ոչ միայն հաւատարիմ էք մնացել ձեր նախնիքը կոտորողներին, այլ մինչեւ անգամ ամենայն յամառութեամբ պաշտպանում էք նրանց: Ով որ նրանց պաշտպանն է, մեր թշնամին է: Եւ թշնամու հետ՝ մենք կը վարուենք թշնամաբար: Այդ էր պատճառը, որ ես եւ Մերուժանը կործանեցինք ձեր ամրոցները եւ քեզ այստեղ գերի բերեցինք, Համազասպուհի :

— Ինչո՞ւ համար բերեցիք :

— Որ քո ամուսինը անձնատուր լինի :

— Ահա տեսնո՞ւմ ես, փոխանակ անձնատուր լինելու, նա այրում է Մերուժանի քաղաքը, եւ մենք այս բոպէիս գտնըւում ենք հրեղէն ծովի մէջ: Ձեր վայրենութեամբ ի՞նչ շահեցաք, Վահան, — աւելի ոչինչ, քան թէ բորբոքեցիք մի ներքին, արիւնահեղ պատերազմ : Եւ այդ պատերազմը կը շարունակուի, եւ աւելի զարհուրելի կերպարանք կը ստանայ, քանի որ դուք չէք դառնայ ձեր չար ճանապարհից : Կրկնում եմ, ինչ որ մի քանի բոպէ առաջ ասացի. աշխատել ոչնչացնելու քրիստոնէական կրօնը, աշխատել կործանելու հարազատ Թագաւորութեան գահը, — դա միայն դաւաճանների եւ մատնիչների գործն է : Թէ ես եւ թէ իմ ամուսինը դաւաճաններին աջակից չենք լինի …

— Ի զուր ես այսպէս մտածում, Համազասպուհի: Մենք, կամենում եմ ասել՝ թէ ես եւ թէ Մերուժանը, մեծ յանցանք գործած կը լինէինք, եթէ մեր դիտաւորութիւնը այն լինէր, որպէս դու ես կարծում, ոչնչացնել կրօնը: Մենք աշխատում ենք վերադառնալ մեր հին կրօնին, մեր նախահայրց սիրելի աստուածներին: Մեր ժողովրդի մեծ մասը տակաւին իւր հին կրօնին է հետեւում, եւ խորշելով խորշում է քրիստոնէութիւնից : Ի՞նչ տուեց մեզ քրիստոնէութիւնը : — Այդքանը միայն, որ մօտեցրեց մեզ խաբեբայ Բիւզանդացիներին, եւ հեռացրեց, թշնամացրեց մեզ մեր [illegible] նակից Պարսիկների հետ :

Միթէ կարելի է, Վահան, [illegible] քաղաքական նկատումներով նայել կրօնի վրայ եւ նրան զանազան շահերի խաղալիկ դարձնել : Որովհետեւ Պարսիկների հետ բարեկամանալու համար հարկաւոր է փոխել կրօնը, ուրեմն պէտք է փոխե՞լ …

— Ես դեռ չվերջացրի, Համազասպուհի, դու ինձ միշտ ընդհատում ես :

— Վերջացրու :

— Ի զուր ես մտածում եւ այն թէ մենք աշխատում ենք կործանելու մեր արքայական հարազատ գահը : Միթէ Արշակունիները մեր հարազատնե՞րն են: Նրանք մեզ համար խորթ են, անհարազատ են, որովհետեւ օտար երկրից եկած պարթեւներ են:

ՐԱՖՖԻ

ներով դիմադրել ամէն կամայական յարձակման միջազգային համաձայնութիւններէ բխած իրաւունքներու դէմ եւ որեւէ արարքի որ կը հակասէ արդարութեան եւ դաշնագիրներէ ծնած պարտաւորութեանց :

× Աւստրալիոյ վարչապետը, Պ. Մենզիս որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն էր, 18 պետութեանց ներկայացուցիչներուն յանձնեց իր տեղեկագիրը՝ Գնդ. Նասըրի հետ կատարուած բանակցութեանց մասին: Այսօր իր երկիրը կը վերադառնայ եւ Ուոշինկթըն ալ պիտի հանդիպի: Իրեն համար կացութիւնը շատ ծանր է, նկատելով որ Եգիպտոսի նախագահը կը մերժէ նկատի առնել որեւէ բանաւոր առաջարկ եւ կը զոհանայ ազգայնական նշանախօսքեր արտասանելով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ունկնդրութեան ընդունեցաւ Սենտիքաներու ներկայացուցիչները, որոնք նուազագոյն օրավարձքի յաւելում պահանջեցին : Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը պնդեց թէ իրենք պիտի շարունակեն յաւելում պահանջել եւ պայքար պիտի մղեն այս ուղղութեամբ : Վարչապետը բացատրեց թէ ինչու յարմար չէ աշխատավարձքի յաւելումը, ներկայ պարագաներուն մէջ :

150 ՄԻԼԻԱՌ Ֆրանքի փոխառութիւնը, որ հրապարակ հանուեցաւ Բշ. օր, յաջող կ'ընթանայ, ինչպէս կը հաստատեն տեղական թերթերը, եւ աւելի արագ, բաղդատելով 1952ի հետ :

ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ պիտի վերաբացուին Հոկտեմբեր 1ին: Աշակերտներու թիւը կը հաշուեն ութ միլիոն, այսինքն 300.000 աւելի: Կրթական նախարարութիւնը ծանր տագնապի մը մատնուած է: Ոչ միայն դասարաններ կը պակսին, այլ եւ ուսուցիչներ :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մայրաքաղաքին՝ Ալժէի շրջանին մէջ թակարդն ինկաւ զինուորական կայարան մը: Ինը զինուորներ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

ՄԱՐՈՔԻ [illegible] [illegible], Մուլայ Հասան, [illegible].

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ վարչապետը յայտարարեց թէ իր երկիրը այսուհետեւ կանոնաւորապէս դրամական օժանդակութիւն պիտի ստանայ Արաբիայէն, Սուրիայէն, Լիբանանէն, Եգիպտոսէն եւ Իրաքէն, իր ազգային բանակի ծախքերուն համար: Սպարապետը վերջերս պտոյտ մը կատարած էր վերոյիշեալ երկիրներուն: Արաբիան արդէն իսկ կարեւոր կանխավճար մը յանձնած է: Կը յիշուի թէ ցարդ Անգլիան կը հոգար Յորդանանի բանակին ծախքերը :

ԿԻՊՐՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ խօսքն հրկիզեց Միջին Արեւելքի բրիտանական ուժերու հրամանատարին յատկացուած բնակարանը, Նիկոսիոյ մէջ: Շէնքը ամբողջովին մոխիր դարձաւ, բայց խոհանոցէն եւ կառատունէն :

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Ֆրանսայի օդանաւային սպարապետը զօր. Պայլի դիմաւորուեցաւ իր Թուրք պաշտօնակցին եւ ուրիշ երեւելիներու կողմէ : Զօրավարը Անգարա պիտի մնայ մէկ շաբաթ: Պիտի այցելէ Էսկիշէհիր, Պալըքէսիր եւ Իզմիր, բոլոր արդիական օդակայանները, նաեւ Իզմիրի եւ Պոլսոյ զինուորական վարժարանները : Այցելութիւնը բացարձակապէս բարեկամական հանգամանք ունի եւ կը կատարուի Թուրքիոյ հրաւէրով, իբրեւ ապացոյց երկու երկիրներուն ջերմ յարաբերութեանց :

ԻՍՐԱՅԷԼ բանակցութիւններ կը կատարէ զանազան երկիրներու հետ, 35 առեւտրական նաւեր գնելու համար :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ նախկին Վաֆըն Ս. Ս.ի սպաները պիտի կրնան ծառայել գերմանական նոր բանակին մէջ.

ՍԱԿԱՐԱՆ (11 Սեպտ.)— Ձոյլ ոսկի 473.000, Նափոլէոն 3420, դոլար. 3250, սթերլին 4200, քսան տոլարնոց 16.480 : Թղթադրամ (անպաշտօն)— Սթերլին 1030, տոլար 406, պելժ. 8.10, գուլդ. 96.25, փեզեթա ՝ 90 :

ՓԱՐԻԶԻ պաղպաղակաճառները որոշած են դնումները դադրեցնել Սեպտ. 18ին եւ 19ին, բողոքելու համար իրենց շահերուն վրայ հաստատուած սահմանափակման դէմ :

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 4էն 10.30, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղներու ընկերները եւ ընկերուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները:

Ճոխ պիւֆէ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Եպրաքսէ Ճունկուրտայեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն) իր ողբացեալ ամուսնոյն՝

ԵՂԻՇԷ ՃՈՒՆԿՈՒՐՏԱՅԵԱՆի

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Անիէռի Ց. Կ. Խաչի մասնաճիւղը երկու հազար Ֆրանք կը նուիրէ կայանին Պ. Ադամեանի մահուան տարեդարձին առթիւ:

× Ութ հազար Ֆրանք Ց. Կ. Խաչին : Սոսնալ «Յառաջ»էն:

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վերաբացուած է Ա. Յ. Քոյրերու Առնուվիլի վարժարանը. նորոգուած է եւ առողջապահական բոլոր պայմանները կը լրացնէ. կը գտնուի Փարիզի հայաշատ արուարձաններէն մէկուն մէջ:

Կ'ընդունուին ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի կարգերու մէջ: Դաստիարակութիւնը կը տրուի ըստ պետական ծրագրի եւ տոհմային կրթութեան:

Կ'աւանդուին նաեւ երաժշտութեան, գծագրութեան եւ ձեռագործի մասնաւոր դասեր նպաստաւոր պայմաններով:

Արձանագրութեան եւ պայմաններու մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Les Sœurs Arméniennes
73 Avenue Henri Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tel. Gonesse 179

ԱՄՄԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ 19 Յորդանանցիներ սպաննուած են Իսրայէլի սահմանին վրայ :

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքէն պիտի հեռանան 205 նաւուղիղներ, 53 Ֆրանսացի եւ 61 անգլիացի .

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ «ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ»

Կը խօսի Պ. ՑԵՐՏԻ ԱԳԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռոփայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական Թափօրը եւ Անդաստանը:

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակաւքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարապատ եւ Յովհաննէս Մադենճեանններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մադենճեանի կողմէ:

ՀԱՅԱՏԻՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրինոյի մատրան մէջ [illegible] ռիւ տը [illegible]) Ս. Խաչի [illegible] [illegible]

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը
ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957
Կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար :

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պոնփուա : Կարեւոր օրակարգ .

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին:

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Պ. Զաւէն Սարաճի կը փնտռէ (Պուքրէշէն) իր մօրաքրոջ զաւակը՝ Միհրան Աթմաճեան (Պարտիզակցի) :

2.— Պոլսէն Տքթ. Մկրտիչ Բարսղամ. [illegible] կը փնտռէ իր եղբօր [illegible] [illegible] Բարսղամեան :

3.— Տիկին Թագուհի Ժամկոչեան (այժմ Թոսունեան) կը փնտռէ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Հռիփսիմէ Բարսեղեանները եւ իրենց զաւակները՝ Աստղիկ եւ Ամբերիկ Բարսեղեան

4.— Ագգամեանները Պայխոնի կը փնտռեն [illegible] Ժիրայր Մանուկեանը

5.— Երեւանէն Տիկին Աստղիկ Տիգրանի Յարութիւնեան կը փնտռէ իր զաւակը՝ Երուանդ Իսայիի Յարութիւնեան ծնած 1922ին :

6.— Երեւանէն Յակոբ Յակոբեան կը փնտռէ իր մայրը՝ Բերրիկ Մանուկեան եւ կամ հօրեղբայրը՝ Սարգիս Ջնտոյեան :

7.— Երեւանէն Տիկին Քրիստինէ Թադէոսեան կը փնտռէ իր ամուսինը՝ Լեւոն Անթանէսի Թադէոսեան :

8.— Պ. Սարգիս Թութիւնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Առաքելի Կիրակոս Թութիւնճեանը :

9.— Կը փնտռուի Պ. Գէորգ Ազիզեան (Երեւանցի), Աշոտի որդի :

Վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը: 15 ռիւ Ժան Կուժօն: (Դիւան)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգ. Խնամակալ. գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10։ Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • VENDREDI 14 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7680 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3491

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՁԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

Ինչպէս կ'երեւայ, Լոնտոնի մէջ տրուած որոշումները շատ աւելի ծանրակշիռ հանգամանք ունին, քան կ'ենթադրուէր։

Վերջին պահուն Մ. Նահանգներն ալ կատարեալ համաձայնութիւն յայտնած են, որպէսզի Անգլիա եւ Ֆրանսա գործադրեն տրուած որոշումները։

Եւ պիտի գործադրեն անտարձանաբար, աչք առնելով բոլոր վտանգները։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, միջազգային գործակցական ընկերակցութիւն մը պիտի բանեցնէ ջրանցքը, հետեւելով 1888ի դաշնագրին։ Պիտի գանձէ տուրքերը, համապատասխան փոխարինութիւն մը վճարելով Եգիպտոսի։

Ուրիշ խօսքով, Արեւմուտքի Երեք Մեծերը չեն ճանչնար գնդ. Նասըրի կազմած եգիպտական ընկերութիւնը։

Եթէ Եգիպտոս այս կարգադրութիւնն ալ մերժէ, այն ատեն անշարժութեան պիտի դատապարտուի ջրանցքը, դադրեցնելով 18 պետութեանց նաւերուն երթեւեկը (90 առ հարիւր)։ Եւ յետոյ ձեռք պիտի առնուին ուրիշ միջոցներ, որոնք առ այժմ գաղտնի կը պահուին։

Ուրեմն, զինեալ միջամտութիւն կրնայ կատարուիլ միայն վերջին պահուն։

Իսկ Ազգաժողովին պարզապէս տեղեկութիւններ պիտի հաղորդեն, փոխանակ առաջարկելու որ Ապահովութեան Խորհուրդը քննէ վէճը։

ՄԱԿի պալատին մէջ, կը գտնուին ծայր աստիճան վրդովիչ կացութեան մը առջեւ։

Երեք Մեծերը իրենք ալ չեն ծածկեր այս պարագան։ Եւ, զգուշութեամբ շարժելով հանդերձ, կը շարունակեն դիւանագիտական փոխադրութիւնները, պատրաստ գտնուելու համար որեւէ պատահականութեան առջեւ։

Անշուշտ շատ բան կախում ունի ոչ միայն Եգիպտոսի եւ արաբական աշխարհի պատասխանէն, այլ եւ Խ. Միութեան դիրքէն։

Իրազեկներուն համար գաղտնիք չէ որ Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման խնդիրը բարդացաւ, իբրեւ հետեւանք Մոսկուայի երկդիմի դիրքին։

Եթէ Խ. Միութիւնն ալ քուէարկած ըլլար Լոնտոնի բանաձեւը, միւս 18 պետութեանց հետ, անպայմանօրէն Հնգերու յանձնախումբը պիտի կրնար յաջողութեամբ կատարել իր պաշտօնը, փոխանակ վճռական մերժումի մը հանդիպելու։

Միշտ նոյն պատմութիւնն է որ կը կրկնուի, աշխարհի բոլոր ցամաքներուն եւ միջազգային բարդութեանց բոլոր ... կէտերուն վրայ։

Արեւմուտքը միշտ իրեն դէմ կը գտնէ Խ. Միութիւնը, որ նոր հնարքներ կ'որոնէ, խափանելու կամ ձգձգելու համար այս կամ այն հարցին լուծումը։

Եւ կարելի չըլլար դրական եզրակացութեան մը յանգիլ ոչ զինաթափութեան, ոչ Գերմանիոյ միացման, ոչ ալ ուրիշ որ եւ է հարցի քննութեան ատեն։

Ժողովներ, ճառեր, երբեմն ալ փոխադարձ ժպիտներ։ Եւ ... «մնացեալը յաջորդով»։

Սուէզի վէճին մէջ ալ, ամէնէն փափուկ պարագան Մեծերու ազդեցութեան պայքարն է, ոչ թէ ազգայնացման խնդիրը։

Գնդ. Նասըրի արձակած ռումբը նոր յոյսեր կը ներշնչէ Խ. Միութեան, խորացնելու համար իր թափանցումը Միջին Արեւելքի մէջ։ Մանաւանդ որ, հարուածը լրջօրէն կը սպառնայ Արեւմուտքի կենսական երակին, քարիւղի ճամբուն։

... Նորէն եւ նորէն զգաստութեան կոչ մը՝ Միջին Արեւելքի մեր «եկեղեցասէրներուն»։

Արթնցէ՛ք, հէ՜յ մարդիկ, բոցեր կ'երեւան հորիզոնին վրայ ...

Շ.

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ Կ'ՈՐՈՇԵՆ ԲԱՆԵՑՆԵԼ ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՄԻՋՈՑԱՒ

ԵԹԷ ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԵՐԺԷ, ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԵՑՆԵՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ — ԵՐԿՈՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Չորեքշաբթի օր, Անգլիոյ վարչապետը Երեսփ. Ժողովին առջեւ պարզեց այն որոշումները որ տրուած են Ֆրանսայի հետ, Մ. Նահանգներուն հաւանութիւնն ալ առնելով։

Ֆրանսայի վարչապետը եւս մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Նախարարական խորհուրդին։

Այդ յայտարարութեանց համաձայն, ընկերակցութիւն մը պիտի կազմուի Սուէզի ջրանցքը գործածող երկիրներէն, ազատ նաւարկութիւնը ապահովելու համար։ Ընկերակցութեան կազմութիւնը պիտի ստանձնեն Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները։ Ընկերակցութիւնը իրեն յատուկ նաւուղիղներ պիտի ունենայ, ինք պիտի գանձէ տուրքերը, վճարելով Եգիպտոսի բաժինը։ Եթէ Եգիպտոս մերժէ գործակցիլ ծրագրուած ընկերակցութեան, արեւմտեան Երեք Մեծ պետութիւնները եւ ուրիշ անդամակից կառավարութիւններ համապատասխան միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, Ազգաժողովին միջոցաւ կամ տարբեր ձեւով, իրենց իրաւունքները պաշտպանելու համար։

Ուրիշ խօսքով, 18երու տուած որոշումներն են որ պիտի գործադրուին, հետեւողութեամբ Ֆ. Տըլըսի ծրագրին։

Ֆրանսայի վարչապետը իր զեկուցման մէջ շեշտեց թէ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ Փարիզի եւ Լոնտոնի միջեւ։ Յետոյ յայտարարեց.

— «Գնդ. Նասըրի միակողմանի արարքը ոչ միայն կը խախտէ միջազգային բարոյականը, այլեւ ծանր սպառնալիք մը կը կազմէ ջրանցքին ազատ երթեւեկին համար, որմէ կախում ունի Եւրոպայի եւ Ասիոյ շատ մը երկիրներու տնտեսութիւնը։ Կը վտանգուին այդ երկիրներուն տնտեսական հաւասարակշռութիւնը եւ անոնց ժողովուրդներուն կեանքի մակարդակը»։

Վարչապետը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց Լոնտոնի խորհրդաժողովին աշխատանքներու մասին, ուր 18 պետութիւններ, որոնց կը պատկանի ջրանցքին նաւարկութեան 90 առ հարիւրը, ծրագիր մը կազմեցին, յարգելով Եգիպտոսի վեհապետական իրաւունքները եւ ապահովելով ջրանցքին գործածութիւնը, առանց որեւէ քաղաքական ազդեցութեան։ Տեղեկութիւններ հաղորդեց նաեւ Հնգերու յանձնախումբի մասին։ Ապա բացատրեց թէ ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները սկիզբէն հաւատարիմ մնացին Ազգաժողովի ուխտին, փորձելով տագնապը լուծել բանակցութեամբ, պատուիրելով ջրանցքին ոչ-եգիպտացի պաշտօնեաներուն որ շարունակեն ծառայել մինչեւ խօսակցութեանց ելքը։ «Կառավարութիւնը կը կարծէ թէ պարագաները այլեւս թոյլ չեն տար պահանջել որ այդ պաշտօնեաները, որոնց մէջ բազմաթիւ Ֆրանսացիներ կան, պաշտօնի վրայ մնան հակառակ իրենց կամքին։ Ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները հաստատապէս կապուած կը մնան 18երու առաջարկներուն, որոնք ի զօրու են աւելի քան երբեք։ Գնդ. Նասըր ծանր կացութիւն մը ստեղծեց մերժելով բանակցիլ այդ առաջարկներուն հիման վրայ։ Այսօր իսկ մեր կառավարութիւնը տեղեկութիւն հաղորդեց Ապահովութեան Խորհուրդին, բրիտանական կառավարութեան հետ։ Երկու կառավարութեանց կարծիքով, գնդ. Նասըրի մերժումը կը ստիպէ որ իւրաքանչիւր երկիր ինք ձեռք առնէ նպատակայարմար միջոցները, լիովին ապահովելու համար իր իրաւունքները, համաձայն 1888ի պայմանագրին»։

Երեք մեծ պետութեանց տուած որոշման մասին ալ խօսելէ ետք, Գ. Կի Մոլլէ յայտարարեց.

— «Այս որոշման մասին տեղեկութիւն տրուեցաւ Մ. Նահանգներու կառավարութեան որ յայտնեց թէ լիովին համաձայն է եւ այժմէն իսկ վճռած է մասնակցիլ ծրագրուած ընկերակցութեան։ Արդէն իսկ բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են, որպէսզի ընկերակցութիւնը կազմուի անյապաղ եւ կարելի եղածին չափ շատ պետութիւններ մասնակցին։ Ընկերակցութիւնը անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկէ։ Ազգ. Ժողովին մէջ ըսած էի թէ կառավարութիւնը անպատասխանի պիտի չձգէ գնդ. Նասըրի միակողմանի արարքը։ Ձեզի ներկայացնելով այս վերջին որոշումները, կը կարծեմ թէ հաւատարիմ եղայ իմ յանձնառութեանս, ինչպէս եւ Ֆրանսայի աւանդութեան. — սպառել բոլոր կարելի միջոցները, խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար։

× Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մ. Նահանգներուն մասնակցութիւնը պիտի ազդէ արաբական երկիրներուն, ինչպէս եւ վարանող պետութեանց վրայ։

ՓՈԹՈՐԻԿ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Նոյն օրը, Անգլիոյ վարչապետը, Սըր Էնթնի Իտըն, բուռն ընդդիմութեան մը հանդիպեցաւ Երեսփ. Ժողովին մէջ, երբ զեկուցում կու տար նոր որոշումներու մասին։ Նիստը բացուեցաւ խաղաղութեան աղօթքով, որուն մասնակցեցան բոլոր երեսփոխանները, յոտնկայս։

Վարչապետը պարզեց ներկայ կացութիւնը։ Ուժգնօրէն նկարագրեց գնդ. Նասըրի կամայական արարքին վտանգները՝ Եւրոպայի եւ Ասիոյ ազգերուն համար։ Ըսաւ թէ գնդապետը չվարանեցաւ բռնութեան դիմել, աշխարհի ծովային ամէնէն կարեւոր ճամբան զրկելու համար իր միջազգային հանգամանքէն, խախտելով անհրաժեշտ կարգուսարքի մը ամբողջ հաւասարակշռութիւնը եւ ազդու երաշխիքները։ Միջանկեալ յիշեց 1952ի խռովութիւնները Գահիրէի մէջ, ինչպէս եւ նոր դիկտատորի մը ծայրայեղութիւնները։ Իր կարծիքով՝ փրկութեան միակ ելքն է վճռականութիւնը։ Յետոյ շարունակեց. — Մեծն Բրիտանիա կը ջանայ վէճը լուծել խաղաղութեամբ եւ ոչ թէ բռնութեամբ, թէեւ այս վերջին միջոցին ալ կրնան դիմել, եթէ գնդ. Նասըր փորձէ նուաճումներ կատարել քայլ առ քայլ, ինչպէս Բ. աշխարհամարտին դիկտատորները»։

Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ Լոնտոնի մէջ հաւաքուած 22 ազգերէն միայն Խ. Միութիւնը կը ձգտէր աւելի խրախուսել քան լուծել Սուէզի տագնապը, բայց պիտի խնդրուի որ ան ալ մասնակցի ծրագրուած ընկերակցութեան։ «Այս կազմակերպութեան օրինական հիմքն է 1888ի պայմանագիրը։ Եգիպտոս համապատասխան վճարումը պիտի ստանայ ընկերակցութենէն, իր ընծայած դիւրութեանց համար։

Վարչապետը խօսած ատեն աշխատաւորականները միշտ կ'ընդմիջէին։ Անոնց առաջնորդը, Կէթսքել, խօսք առնելով, ըսաւ թէ նոր աշխարհամարտ մը պիտի պայթի Մեծն Բրիտանիոյ անխոհեմութեան հետեւանքով։

— «Արաբական բոլոր պետութիւնները գնդ. Նասըրի հետ են։ Ռուսիա պիտի միջամտէ, բրիտանական Համագործակցութիւնը պիտի պառակտուի, բովանդակ աշխարհ երես պիտի դարձնէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի»։

Այս ուղղութեամբ շարունակելով, ընդդիմադիր պետը ծանրացաւ այն կէտին վրայ թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա պատրաստ են զինեալ միջամտութիւն կատարելու անմիջական վէճի մը առթիւ։ «Կառավարութիւնը երկիրը դրած է հետեւեալ երկընտրանքին առջեւ. — Կա՛մ պիտի գործադրենք զինեալ միջամտութեան սպառնալիքները, կամ դիւանագիտական ամենամեծ անկում մը պիտի կրենք մեր պատմութեան մէջ»։

Յետոյ պահանջեց դիմել Ազգաժողովին, վերջ տալով միջազգային անիշխանութեան։ Վարչապետը պատասխանեց թէ նամակ գրած են Ապահովութեան Խորհուրդին, տեղեկութիւններ տալով կացութեան մասին. Եւ աւելցուց. — «Այդ նամակը որեւէ միջամտութիւն չի խնդրեր, ներկայ կացութեան մէջ, բայց ի հարկին կրնանք ստիպողական գործողութիւն մը պահանջել»։

Վիճաբանութեանց ընթացքին ձայներ կը լսուէին — «Հրաժարեցէ՛ք»։ Վարչապետը կը շարունակէր խօսիլ առանց ազդուելու ընդհանուր ժխորէն։ «Վեց շաբաթ է որ լուսաբանութեան կը սպասենք եւ աւելի բան մը չենք գիտեր», պոռաց ընդդիմադիր առաջնորդը։ Ժամը 18.30 էր, երբ ազատական երեսփոխան մըն ալ խօսք առաւ, եւ սրահը հետզհետէ կը պարպուէր։ Վերջին պատերազմէն ի վեր Գ. անգամն է որ խորհրդարանը կ'ընդհատէր իր արձակուրդը։ 1949ին առա-

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Կ'ԱՅՑԵԼԷ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 12 Սեպտ. — Նախապէս առնուած ժամադրութեան մը համաձայն, երկուշաբթի, 10 Սեպտեմբեր, առաւօտեան ժամը 11ին, Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ Ն. Վ. Քամիլ Շամուն, նախագահական ապարանքին մէջ ընդունեց պաշտօնական այցը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի։ Պալատի մուտքին եւ ելքին, Ն. Ս. Օծութիւնը արժանացաւ զինուորական պատիւներու։

Հայրապետին կ'ընկերանային Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն եպիսկոպոս Բարոյեան, Կիպրոսի Հայոց Առաջնորդ Ղեւոնդ եպիսկոպոս Չէպէեան, Ճէզիրէի առաջն. փոխանորդ Տաճատ Ծ. վրդ. Ուրֆալեան, Արտակ վրդ. Մանուկեան, դիւանապետ Արտաւազդ վրդ. Թրթռեան, պետական երկու հայ երեսփոխանները՝ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Տիգրան Թոսպաթ, Ազգային Կեդր. վարչութեան Քաղաք. Ժողովի ատենապետ Պ. Ռուբէն Մավիսագալեան, Բ. ատենադպիր Մեթր Խաչիկ Պապիկեան եւ Լիբանանի Ազգ. Գաւառ. Ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Աղպէեան։

Պ. Ք. Շամուն կաթողիկոսն ու անոր ընկերացող եկեղեցական եւ աշխարհական անձնաւորութիւնները ընդունեց նախագահական ապարանքի մեծ դահլիճին մէջ, շատ ջերմ եւ սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ։ Խօսակցութեանց ընթացքին, Նախագահը իր խնդակցութիւնները յայտնեց կաթողիկոսին բարեբաստիկ օծման առթիւ եւ ջերմ մաղթանքներ բրաւ անոր առողջութեան համար, նոյն ատեն մաղթելով՝ որ իր պաշտօնավարութեան շրջանին՝ հայ ժողովուրդը բոլորէ բարգաւաճ եւ բարօր կեանք մը։

Կաթողիկոսը նոյնպէս ջերմ մաղթանքներ բրաւ Ն. Վ. Նախագահին արեւշատութեան եւ լիբանանեան հայրենիքի վերելքին ու բարգաւաճման համար։

Տեսակցութիւնը տեւեց շուրջ կէս ժամ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԻՃԵՐԸ

(Ամփոփուած Սով. Հայաստանէն)

Երբ անցնիս Հայաստանի դաշտերէն, ու բլուրներէն, ձորերէն եւ երկնաքերձ լեռներէն ճամբուդ վրայ յաճախ կը հանդիպիս կապուտակ, ջինջ լիճերու:

Խ. Հայաստանի մէջ կան աւելի քան 60 լեռնային լիճեր ու լճակներ: Ամէնէն խորը եւ ամէնէն մեծը Սեւանի լիճն է: Բարձրադիր լեռներու գոգաւորութեան մէջ կը ծփայ հայկական բնաշխարհի անգուգական դեղուհին՝ շրջապատուած Արեգունիի, Սեւանի, Զանգեզուրի, Վարդենիսի եւ Գեղամի լեռնաշղթաներով: Աշխարհի բարձրաբերձ լիճերու մէջ Սեւանը իր նմանը չունի իր մեծութեամբ: Ծովու մակերսէն 1914 մեթր բարձր է եւ կը գրաւէ աւելի քան 1400 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն: Սեւանը կ'երկարի պատմական Ծովագիւղէն մինչեւ Բասարգեչարի ափերը՝ մօտ 70 քիլոմեթր, լայնութիւնը 8 - 36 քիլոմեթր, ամէնէն մեծ խորութիւնը կը հասնի 99 մեթրի:

Լիճին ջուրը քաղցրահամ է, իսկ պաշարները հսկայական են 58 միլիառ խորանարդ մեթր: Այս լճին մէջ կը թափին մօտ 30 գետակներ, դուրս կ'ելլէ միայն Հրազդան գետը:

Բնութեան հրաշալիքներէն է Սեւանը: Անոր գեղատեսիլ ափերուն վրայ ամէն տարի կը հանգստանան բազմաթիւ հովեկներ, զանազան երկիրներէ Հայաստան եկող շրջիկներ անպայման կ'այցելեն Սեւան՝ տեսնելու անոր հիասքանչ գեղեցկութիւնը:

Հայ ժողովուրդը շատ կը սիրէ Սեւանայ լիճը, պատմական Գեղամայ ծովը, եւ անյիշատակ ժամանակներէ անոր մասին յօրինած է բազմաթիւ աւանդութիւններ, երգեր ու զրոյցներ: Բանաստեղծները երբեք անտարբեր չեն անցած անոր ափերէն եւ զողտրիկ տողեր նուիրած են կապուտակ Սեւանին, իսկ նկարիչները նկարած են ապշեցուցիչ տեսարանները:

Ի՞նչպէս չսիրել Սեւանը: Ո՞ր լիճը ունի այնքան յուլալ, սառնորակ, անուշ ջուր, այնքան համեղ «Իշխան» (ձուկ)... Ժողովուրդը դարերով օգտուած է անոր անսպառ բարիքներէն:

Ներկայիս լիճը կ'օգտագործուի բազմակողմանի կերպով եւ լիովին ի սպաս դրուած է ժողովրդ. տնտեսութեան պէտքերուն: Սեւանի ջուրը ելեկտրական ուժի, ոռոգման անսպառ աղբիւր է, փոխադրութեան միջոց, ձկնորսութեան վայր: Սեւանի շնորհիւ շրջակայ շրջաններու կլիման մեղմ է:

ԱՐՓԻ լիճը կը գտնուի Հայաստանի հիւսիս - արեւմտեան ծայրամասը, ծովու մակերեւոյթէն 2020 մեթր բարձրութեան վրայ, Ղուկասեանի սարահարթին վրայ: Շրջապատի լեռներէն բխող բազմաթիւ աղբիւրներ հոն կը հոսին, ինչպէս եւ ձիւնահալէն գոյացող գետակներ: Լիճը հարուստ է ծածան ձուկերով: Վերջին տարիները աշխատանք կը կատարուի լճին մակարդակը բարձրացնելու եւ ջուրի պաշարը աւելցնելու:

Ոռոգման եւ ելեկտրական ուժի նպատակով հոս կը կուտակուին գարնանային ջուրերը, որոնք Ախուրեան գետէն դուրս կուգան դէպի մերձակայ շրջանները:

ԱԽՏԱՅԻ ԼԻՃԸ քանի մը տարուան պատմութիւն ունի: Ասիկա մեր դարաշրջանի ծնունդ է եւ ստեղծուած է վերջին տարիները: Ախտայի լիճը գոյացած է սանձահարուած Հրազդանի ջուրով: Այս խոշոր ջրամբարը օրն ի բուն սնունդ կուտայ Գիւմուշի ելեկտրակայանի հզօր ջրանիւներուն: Լիճը զբօսաշրջիկի պտոյտի հիանալի վայր է:

ԱՅՂԸՐ ԼԻՃԸ կը գտնուի Արարատեան դաշտավայրի հիւսիսային կողմը: Ասոր ջուրը նոյնպէս կը գոյանայ լեռնային պարզունակ աղբիւրներէն. որոնք կը բխին լճին յատակէն ու եզրերէն: Լիճը կը գրաւէ մէկ քառակուսի քիլոմեթր տարածութիւն եւ ունի քանի մը մեթր խորութիւն: Անկէ դուրս կուգայ Մեծամորի գետը. Ջրհան մեքենաներով վեր կը բարձրանայ Այղըրլճի ջուրը եւ կ'ոռոգէ Էջմիածնի շրջանի հարիւրաւոր հեկտար այգիներն ու ցանքերը:

Աշխատանքի ժամերէն դուրս եւ յատկապէս կիրակի օրերը բազմամարդ են լիճերու ափերը: Այնտեղ կարելի է տեսնել գործարանը աշխատող հիւսնը՝ ուռկանը ձեռքը, կենսաբանի ուսանողը՝ ջուրին մէջ լողալով, բազմավաստակ գիտնականը՝ մեղմօրէն օրօրուող ուռենիի տակ խորհելով, ժրաջան փոքրեր՝ թիթեռնիկներու հետքերով վազվզելով...

Խ. ԲԱԴԱԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

20րդ համագումարին մէջ Նիքիթա Խրուշչեւ խոստացաւ «հիմնական բարւոքում» մը բնակարանային պայմաններուն մէջ: Ըսաւ թէ՝ հինգերորդ հնգամեայի ընթացքին դրամագլուխի շահարկումը հասած էր մինչեւ հարիւր միլիառ րուբլիի (2.2 անգամ աւելի քան 1946 - 1950ի չորրորդ հնգամեայ ծրագրին միջոցին): Սակայն դարձեալ շատ ետ մնացած է շինութիւնը ազգային տնտեսութեան զարգացման մէջ եւ քաղաքներու եւ ճարտարարուեստի կեդրոններու մէջ: Քաղաքներու արագ աճումը կը բարդացնէ հարցին լուծումը: Մոսկուայի ժողովուրդը վերջին հինգ տարուան միջոցին, 300 հազար հոգի աւելցած է, միմիայն դուրսէն նոր եկողներու խուժումին հետեւանքով: Արդ, միեւնոյն շրջանին կրցած են շինել միայն 4.350.000 քառ. մեթր տարածութեան մ վրայ բնակելի տուներ: Կը հետեւի, եզրակացուց Խրուշչեւ, թէ բնակարանի պահանջը չէ պակսած:

1956ի առաջին վեցամսեայի տնտեսական հաշուեկշիռին մէջ, Խ. կառավարութիւնը շեշտեց թէ ինչ մեծ ճիգեր թափուեցան մեղմացնելու համար տագնապը: Նոր շէնքեր շինեցին 6.700.000 քառ. մեթր տարածութեան մը վրայ, այսինքն 700.000 աւելի քան 1955ի առաջին վեցամսեան: Քաջալերեցին նաեւ քաղաքի եւ կոլխոզի ժողովուրդը որպէսզի բնակարաններ շինեն թէ իրենց խնայած դրամէն եւ թէ Պետութեան տուած վարկէն: Սակայն բոլորն ալ կ'ընդունին թէ պակասը երկար ատեն չի կրնար լեցուիլ: Արդէն շինութեան նիւթերու ճարտարարուեստի նախարարութիւնը չէ վերջացուցած իր ծրագիրը — կը պակսին շաղախը, ապակին, աղիւսը եւայլն: Այս էր պատճառը որ Խրուշչեւ կը շեշտէր իր ճառին մէջ թէ բնակարանի տագնապը ամէնէն սուրն է, եւ կը յանձնարարէր աւելի արագ շինել եւ ամէնէն խնայողական մեթոտով: Այս առթիւ մեղադրեց բազմաթիւ նախարարութիւններ թէ չեն օգտագործած տրամադրելի վարկերը:

Մամուլն ալ կ'օգնէ կառավարութեան, մեղմացնելու համար տագնապը: Մինչ «Քրոքոտիլ»ը եւ միւս երգիծական թերթերը ցոյց կուտան շինութեան դէշ մեթոտները եւ ոճրապարտ հեզգութիւնը կարգ մը վարչութեանց, որոնց փոյթը չէ խորհրդային ժողովուրդին բարօրութիւնը, «Իզվեստիա»ն կը հաւաքէ ժողովուրդին դանգատները եւ կ հրատարակէ իրենց թղթակիցներուն տեղեկութիւնները: Այս քննութեան առաջին արդիւնքը հրատարակուեցաւ Օգոստոս 4ի թիւին մէջ:

Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ, օրինակ, Թիւրքմէնիստանի մայրաքաղաքին՝ Աշխապատի մէջ: Պէտք է որ շինէին եւ ժողովուրդի տրամադրութեան տակ դնէին 58.265 քառ. մեթր բնակարան: Արդ, տարուան կիսուն միայն հինգ հազարի վրայ են: Բաւարար չափով բանուորներ աշխատանքի չեն լծուած, պէտք եղած մեքենաները կը պակսին: Տանիքները լաւ շինուած չեն, եւայլն. տաղձը կը վատնեն, երբ կարելի է լայնօրէն օգտագործել «պեթոն առմէ»ն: Անհատական շէնքերուն համար, նոյնպէս յապաղում կայ եւ քաղաքապետական վարչութիւնը անպատասխանի կը ձգէ քաղաքացիներուն այն նամակները, ուր հող կը պահանջեն շէնք շինելու համար:

«Իզվեստիա»յի մէկ ուրիշ խմբակը Սմոլէնսք գացած է եւ այցելած ինը շինարաններ: Քանի մը հատին մէջ չեն աշխատիր, ուրիշներու մէջ դանդաղ կ'աշխատին: Տուն մը որ անցեալ տարի վերջացած պիտի ըլլար, տակաւին կիսաւարտ է, որովհետեւ պէտք եղած նիւթերը կը պակսին: «Սմոլենսքստրոյ» ընկերութեան տնօրէնին օձիքէն բռնեցին թէ ինչո՛ւ ծրագրին 66 առ հարիւրը միայն կատարած է առաջին վեցամսեային եւ յաջողած է միայն ունենալ երեք հազար խ. մեթր փայտ, փոխանակ 38 հազարի: Ընկերութիւնը այնքան քիչ կը դրաղի բանուորներուն նիւթական պէտքերով, որ չորս հարիւր բանուորներ ձգեցին հեռացան շինարաններէն, վեցամսեայի ընթացքին:

Կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փըրաւտա» Օգոստոս երեքին հրատարակեց շինարանի խումբ մը բանուորներու եւ պաշտօնեաներու նամակը: Երեք տարի առաջ սկսած չորս շէնքերէն, միայն երկուքը աւարտած են: Այս երկուքն ալ շատ շուտ աւարտեցին եւ պակասներ ունին: Օրինակ, չեն աւարտած ջրուղիները: Երկու տարի է որ վարձակալները ջուրը դոյլերով կը կրեն եւ մինչեւ հինգերորդ յարկը կը բարձրանան: Բնակարաններուն մէջ ելեկտրական ժամացոյցներ չկան եւայլն:

ԱՆՏՈՒԷ ՓԻԷՌ

ԴԵՌ ԿԸ ԶԱՐՄԱՆԱՆ...

ԽՄԲ.— Թուրք հրապարակագիր մը, Ուլուճայ, որուն «Հաճըլուկ»ը արտատպեր էինք անցեալ շաբթու, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ «Միլլիյէթ» լրագրին մէջ, կախաղան հանուած իթթիհատականներու համար կատարուած հոգեհանգստեան առթիւ.—

ԻԹԹԻՀԱՏԻ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ ՑԱՒԱԼԻ ՎԻՃԱԿԻ ՄԸ ՄԷՋ ՁԳԵՑԻՆ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Իթթիհատ եւ Թէրագգըի վերջին մնացորդներէն կարգ մը անձեր այս Մէվլուտին պատրաստ գտնուած են: Ինչպէս գըրած էի անկէ առաջ, Իսլամութեան մէջ մեռեալներուն հոգիին համար մէվլուտ չի կարդացուիր, այլ մեռեալներուն հոգիներուն, Մէվլուտի պատրուակով Գուրան կը կարդացուի: Բայց այս բանը սովորութիւն է եղեր եւ կը շարունակուի:

Անկախութեան ատեաններու որոշումով, մահուամբ պատժուած Իթթիհատ եւ Թէրագգըի այս վարիչները անմեղնե՞ր էին թէ ոչ: Այս պարագան շատ որոշ չէ, նկատելով որ անկախութեան ատեանը Յեղափոխական Ատեան մըն էր: Այս պարագան կրնայ ճշդել մի միայն պատմութիւնը:

Սակայն այսօր անուրանալի իրականութիւն է, որ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի գոյութիւնն ու այդ կազմակերպութեան մատուցած ծառայութիւնը երկրին օգտակար չէ եղած:

Այսօր Օսմանեան Կայսրութենէն Եգիպտոս, Լիբիա, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Եմէն, Հիճազ, Յորդանան եւ Իսրայէլի նման կառավարութիւններ կազմուած են: Եթէ այս կորուստներուն վրայ աւելցնենք այն կեանքերը, որոնց համար մեր նախահայրերը ահագին արիւն են թափած, այն ատեն երեւան կուգայ մեր կրած վնասին իրական պատկերը, որ բաւական մեծ է:

Երկրին մէջ տիրող վարչաձեւին անունը Սահմանադրական էր. սակայն Սահմա –

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ուիլ մտքէն վանեց այդ գաղափարը եւ նորէն նստաւ ծառաստանի իրեն յատուկ բազկաթոռին վրայ: Եւ քունը, վազուն ջուրի պէս ճապուկ, պարուրեց զինքը: Վերստին արթնցաւ մեռած ջաղացպանի կանչէն: Այս անգամ հազիւ լսուելի, ուրուականի ձայն մը: Դարձեալ կառքի ձայն լսեց՝ ճամբուն վրայ աղմուկ յարուցանող կառքի մը անճոռնի ձայնը: Երե՞ք, թէ չորս հեղ, նոյն այս երազը, յաճախանքը, կամ պատրանքը զգայախաբ ըրաւ զինքը, այն աստիճան որ, ջըղային մանուկ մը ողոքելու պէս ինքնիրեն ժպտելով, ելաւ դէպի պանդոկին մայրադուռն ուղղուեցաւ իր միտքը չարչարող անվստահութիւնը փարատելու համար:

Մինչեւ դուռը մեծ տարածութիւն մը չունէր կտրելիք, սակայն բաւական ժամանակ առաւ: Կարծես բակին մէջ մեռելները խիտ շարքերով շրջապատեցին զինքը եւ կտրեցին իր ճամբան ամէն քայլափոխի: Ցետոյ արեւածաղիկներու բոյր առաւ մէկէն: Կարծես իր պարտէզը միայն այս ծաղիկներով լեցուած ըլլար՝ ծայրէ ի ծայր, եւ խոնաւ, ջերմին գիշերը անոնց բոյրը մէկ շունչով բերած ըլլար՝ իր ռունգերուն: Արեւածաղիկը Մարճըրիի նախընտրած ծաղիկն էր եղած, եւ անոր մահուընէն ասդին ոչ մէկ արեւածաղիկ էր տնկուած Ուիլի պարտէզներուն մէջ:

— Կ'երեւի ցնդելու վրայ եմ, խե՛ղճ Մարճըրին եւ իր արեւածաղիկնե՛րը, անցաւ մտքէն:

Եւ աչքերը սեւեռեց այն պատուհանին՝ որ առնօք Մարճըրիինն էր եղած: Եւ եթէ նախապէս շփոթած վիճակի մէջ էր, հիմա արդէն իսկ սարսափած էր ուղղակի՝ վասնզի ահա լոյս կը տեսնէր այդ սենեակին մէջ: Պատուհանը նարնջագոյն քառանկիւն մըն էր՝ ինչպէս առնօք, եւ փեղկերէն մին բացուեցաւ ու գոցուեցաւ ճիշտ այն գիշերուան նման երբ իր անսահման շփոթութենէն՝ ունեցած ձայնով պոռացած էր աստղերուն: Այս զգայախաբութիւնը հազիւ պահիկ մը տեւեց, սակայն բաւական էր եղած այդ որ ջլատուէր հիմնովին: Կը շփէր աչքերը եւ գիշերային խաւարով պատած տան շրջագիծին կը նայէր: Մինչ կեցած էր այդպէս, եւ շատ երկար ատենէ ի վեր հող մնացած ըլլալու տպաւորութեան տակ կը գտնուէր, վերանորոգուեցան հասնող ձայները, եւ կողին վրայ դառնալով տեսաւ՝ որ օտարական մը բակէն կ'անցնէր եւ կը մօտենար իրեն: Օտարականէն քիչ անդին խոշոր կառքի պէս բաներ մը կ'ընդնշմարէր: Եւ այդ կառքին վրայ ալ՝ կարծես թէ փետուրներու նման ինչ որ եղեւնի ծառերու գագաթներ էին տընկուեր:

Նորեկը զինուորական կտրուկ եղանակով մը ըսաւ.

— Դո՞ւք էք պարոն Ուիլը:

— Նոյն ինքն, ինչո՞վ կրնամ ծառայել ձեզի, պատասխանեց Ուիլ:

— Շատ եմ լսած ձեր մասին Պ. Ուիլ, շատ եմ լսած, եւ միշտ ալ շատ լաւ են արտայայտուած մարդիկ ձեր մասին, ու թէեւ ծայր աստիճան զբաղած եմ, կը փափաքիմ ձեր այգիին մէջ շիշ մը գինի խմել ձեզի հետ: Մեկնելէ առաջ՝ ինքզինքս կը ծանօթացնեմ ձեզի:

Ուիլ օտարականն առաջնորդեց իր շըքեղ արիշին ներքեւ: Վառեց լոյսը եւ շիշ մը բացաւ: Ինք վարժ էր այսպիսի սիրալիր հանդիպումներու եւ այս մէկէն ալ ճիշդն ըսելով շատ բան չէր սպասեր, քանի որ բազում յուսախաբութիւններ էր ունեցած այսպիսի փուճ տեսակցութիւններէ՝ յաճախ: Տեսակ մը անորակելի ամպ էր նստած իր մտքին վրայ եւ չէր կրնար անդրադառնալ պահի անպատշաճութեան: Զարթնում վիճակի մէջ գըտնուողի նման կը շարժէր եւ այնպէս կուգար իրեն, թէ լամբարը կրակ կ'առնէր, եւ շիշը կը խցահանուէր՝ ինքնաբերաբար, մտածումի արագութեամբ: Եւ սակայն կը հետաքրքրուէր օտարականին կերպարանքով, եւ ի զուր կը ջանար լոյսը ուղղել անոր դէմքին: Կամ լամբարը հարկ եղած ճկունութեամբ ձեռնելու անկարող էր, եւ կամ՝ աչքերն էին խաւարեր: Եւ սեղանին շուրջ անորոշ ուրուականէ մը աւելին չէր կրնար տեսնել: Գինին խմած ատեն շարունակ կը նայէր օտարականին՝ այդ ձեւազեղծ կերպարանքին: Հիմա այլեւս պաղը սրտին կը զարնէր: Տիրող լռութիւնն անհանդուրժելի կը թուէր իրեն: Վասնզի ոչինչ կը լսէր ալ, ոչ իսկ՝ վազող գետին խորունկ խոխոջը: Ականջներուն մէջ կոտտացող երակներուն խուլ աղմուկը միայն՝ եւ ուրիշ ոչինչ:

— Ձեր կենացը, կ'ըսէր օտարականը չոր շեշտով մը:

— Ձեր անուշ կենացը, կը պատասխանէր Ուիլ, խմելով իր գինին որ տարօրինակ համ մը ունէր:

— Կը հասկնամ հիմա, թէ դուք շատ դրական անձ մըն էք արդարեւ, կ'ըսէր օտարականը:

(13 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ճանաչումը Թեան Մ․ն անգամ գոյութիւն չունէր։

Իթթիհատ եւ Թէրագգըի հակառակ այդ իմ 48 տարուան պայքարի ընթացքին, (այնքան տարի ինչպէս ողջ կարողացայ մնալ դեռ կը զարմանամ) իմ հակառակորդները կ'ըսէին․ «Կրնայ ըլլալ որ երկիրը լաւ չեն վարած, բայց կրնա՞ս ըսել թէ անոնք պատուաւոր անձեր չէին» ։

Եթէ պատիւ ըսելով, առիթէն օգտուելով դրամ չգողնալ, հարստութիւն չդիզել պիտի հասկնանք, իրապէս կրնանք ըսել թէ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի վարիչներուն մէջ շատ մը պատուաւոր անձեր կային ։ Օրինակ, Թալէաթ փաշա ապօրէն առանց մը անգամ չունէր ։ Գարա Քէմալ, որ ձեռքակալուելու պահուն անձնապան եղաւ, ոտքին հագնելիք գուլպայ մը անգամ չունէր ։ Քանի քանի անգամներ տեսած եմ, տարբեր գոյներով գուլպայ կը հագնէր ։ Էնվէր փաշա պէտք չունէր հարստութիւն դիզելու, ամէն բան իրն էր ։ Մեծ Պատերազմին Գերմանիայէն Իսթանպուլ եկող չուքկառքերուն վրայ անգամ « էնվէրլանտ» = « Էնվէրի երկիր» գրուած էր ։ Անկասկած այս անձը վերջին ծայր քաջ մէկն էր, բայց այս ձիրքերը բաւական չեն երկիր կառավարելու համար ։ Այս տեսակէտով թէեւ Իթթիհատ և Թէրագգըի մէջ պատուաւոր անձեր կային բայց այն ժամանակ բազմաթիւ էին անոնք, որ վայրաչարժի վաճառականութեամբ հարստացած « պատերազմի հարուստներ» եղած էին ։

1914 – 18 պատերազմին մեր մուտքը տեսակ մը, կռիւը շարունակելը ուրիշ տեսակ, մեր պարտութիւնն ալ բոլորովին տարբեր էին ։ Գերմանիա կորսնցուց պատերազմը, Աւստրիա եւ Հունգարիա եւս պարտուեցան, Պուլկարիա ալ պարտուեցաւ ։ Բայց այդ երկիրներու վարիչները երկրէն խոյս չտուին ։ Իսկ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի վարիչները երկիրը այդ ցաւալի վիճակի մէջ ձգելով փախան, որովհետեւ իրենց պատասխանատուութիւնը մինչեւ երկիրը պատերազմի մղելով չէր վերջանար ։

Կիրակի օր յիշատակուած Իթթիհատական[illegible] մէկուն աղան (իրրեւ գաւառ մը [illegible]) կ'աշխատի իր հօրը յե[illegible] շատակը [illegible] պահել ։ Նախկին Իթթիհատական մըն ալ, թէեւ կը քաշուի անկախութեան ատեաններ եւ դատարանները անարդար ներկայացնելու, բայց կը պահանջէ այդ վճիռները սրբագրել ։ Այս պարագան որքա՞ն խրախուսելի է արդեօք, չենք գիտեր ։ Սակայն, եթէ այդ տեսակ պարագայ մը պատահի, պէտք չէ՞ արդեօք վերաքննել անկախութեան ատեաններուն արձակած բոլոր վճիռները ։

Պէտք չէ մոռնալ որ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի ապիկար կառավարութեան օրով տեղի ունեցած են բազմաթիւ անիրաւութիւններ, դեղծարարութիւններ եւ սպանութիւններ ։ Ասոնցմէ եւ ոչ մէկուն հաշիւը կարելի եղած է տեսնել ։ Որպէսզի կարելի ըլլայ այդ անցեալը երեւան բերել, պէտք է որ դարձեալ վերաքննուի պատմութիւնը, թօթափելով այն փոշին որ ծածկած է զայն ։ Օրինակ, պատմութիւնը շատ լաւ գիտէ թէ երբ 1914 – 1918 պատերազմի մտանք, օրուան ականաւոր դէմքերը դէպքէն լուր անգամ չունէին ։ Մենք պատերազմի մտանք առանց նոյնիսկ Գերմանիոյ հետ դաշինք մը կնքած ըլլալու ։

Տակաւին առկախ կը մնայ հաշիւը այդ սխալ քայլին, որ պատճառ եղաւ ահագին երկրի մը տապալումին ։ Եթէ տակաւին այս բոլորը չեն ճշդուած, որքա՞ն ճիշդ պիտի ըլլայ արդեօք կրկին խառնշտկել մոխրացած անցեալը ։

ՏՈՄՍԵՐ

ՋՈԿՈՂՆԱԾ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

Թամկավար — Համայնավարներու — եւ անոնց կաթնեղբայրներուն — պաշտօնաթերթերէն դուրս, ուրիշ ո՞ւր տեղ տըրուած կրնար ըլլալ լըրճուկ նամակի մը, որուն տակ կը փայլի Ազան կոչուած վարդապետի մը անունը ։

Ցիշեալը, աչքէդ արցունք բերող հայերէնով մը, «սիւալիւ» եւ «սիւրմելի» կարմիր արքեպիսկոպոսի մը ոտքը ինկած է եւ կ'առաջարկէ որ ան եւ անոր Թեմական Խորհուրդը դիմեն պատկան իշխանութեանց (այսինքն ամերիկեան իշխանութեանց) եւ Միացեալ Ազգերուն, ինչպէս նաեւ Պէյրութի ամերիկեան եւ Ուաշինկթընի լիբանանեան դեսպաններուն, որպէսզի անոնց միաջամտութեամբ, «բունագրաւիչներուն ձեռքէն ետ առնեն» Անթիլիասը եւ զայն յանձնեն «իրեն արդար եւ հաւատարիմ պահապաններուն» ։

Վարդապետը, որ կ'երեւայ յեղափոխական մէկն է, շատ դժգոհ է որ «մենք առանց բան մը ընելու, միայն խօսքով կը դատապարտենք իրենց չարքերուն դաւաճան եղած եւ եղբայրասպանութեան ոգիով լեցուած եւ Կայէն դարձած եղբայրները »։

Վարդապետը կը խնդրէ արքեպիսկոպոսէն որ բացատրէ օտարներուն թէ «Անթիլիասը շինուած է … ամերիկահայ եկեղեցւոյ անդամներուն դրամով» եւ «այդտեղէն է որ մեզի կուգան կղերներ փոխարէնը մեր ղրկած մեծ գումարներուն » ։

Մեզ ամերիկահայ եկեղեցւոյ անդամներուն, եթէ իրենց ղրկած դրամը այսքան քիչ հայերէն կը սորվեցնէ Ազաններուն ու այսքան կը խաթարէ անոնց սեւ հոգին ։

Պարզ է թէ ինչ թմբուկ կը զարնէ այս վեղարաւորը ․

— Դաշնակցութեան հետ, խօսքով գըլուխ չենք կրնար ելլել … Գործի անցնելու ենք … Օտար ազգերուն միջամտութեան դիմելու ենք … Աշխարհ տակնուվրայ ընելու ենք, որովհետեւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական գահուն վրայ բազմած է ոչ-համայնավար մէկը …

Ո՞վ է այս վեղարաւորը, չեմ գիտեր ։ Կարճահասա՞կ է, բարձրահասա՞կ է, ծե՞ր է, երիտասա՞րդ է, չեմ գիտեր ։ Եւ գիտնալու ալ պէտք չունիմ ։

Ենթադրաբար դիմացի ճակատին «Հայաստանասէր» եւ իմաստակ բարի ծաղիկներէն մէկն է ։ Եւ, ինչպէս ըսի, քիչ մըն ալ … յեղափոխական ։ Անշուշտ, եթէ Միացեալ Ազգերը եւ ամերիկեան կառավարութիւնը արքեպիսկոպոսին թեւէն բռնեն ու պաշտօնատուններէն դուրս վռնտեն զայն, Ազանը նոր դիմում մը պիտի կատար արքեպիսկոպոսին ․

— Սրբազան, ուրիշ ճար չմնաց … Հըրամայէ որ երթանք մեր ատրճանակներով դուրս հանենք առ Դաշնակները …

Կը տեսնէ՞ք որքան սորնացեր են մեր կղերականներէն շատերը ։ Ազգային, ներքին վէճ մը պիտի տանին օտարներուն, որպէսզի ազգը խայտառակեն ։

Բայց, համաձայն եմ ներկայացուած առաջարկին ։ Թող դիմեն ու ստանան այն շառաչուն ապտակը, որ իրենց կը սպասէ օտար պաշտօնատուններուն մէջ ։

Թող դիմեն, որպէսզի անգամ մը եւս հաստատեն օտար շրջանակներուն թէ իրենք սորկամիտ մունետիկներն են Մոսկուայի ջոջերուն եւ զզուելի միջոցներով կը կռուին Դաշնակցական ճակատին դէմ, որ անդրդուելի վճռականութեամբ կը պաշտպանէ Ազատութիւնը ։ Ու մեր եկեղեցին ։

Կը յանձնարարեմ «սիւալիւ» եւ «սիւրմելի» եպիսկոպոսին որ անյապաղ ընթացք տայ իր փոքրաւորին դիմումին, որպէսզի քիչ մը աւելի խրի այն իր ցեխին մէջ, որ մինչեւ իր կոկորդը հասաւ Միլուոքիի մէջ, երկու տարի առաջ ։

Բայց, ուր ալ դիմեն, որ ազգին ալ դիմեն, Կիլիկիոյ Աթոռը պիտի մնայ մեր ազգին ձեռքը․ Նոյնիսկ այն պարագային, երբ Ազան ու Մամբրէ իրենց վէշերը ժողված եւ ատրճանակ ու հրացան ձեռին, վանքէն ներս խուժեն …

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՑՈՐՎԻԼ ․— Մարզասէր բազմութիւն մը հաւաքուած էր մեր դաշտը, անցեալ կիրակի ։ Մեր խումբը կը կատարէր ախոյենական առաջին մրցումը ընդդէմ Անկլէն – Մոնմորանսիի ։

Անհամբեր էինք գիտնալու արդիւնքը ։

Երբ վերջացաւ պահեստիներուն խաղը, մեր պարտութեամբ 5-0ով, սրտի պրկումով կը հետեւէինք պաշտօնական մրցումներուն,

Առաջին տասը վայրկեաններուն, հակառակորդին կատարեալ տիրապետութիւն ։ Մեր պաշտպանողական գիծը անդադար շարժման մէջ էր ։ Բայց խմբապետ Սրապին պաղարիւնը եւ հրամանները վերջ տուին այդ վտանգին ։ Եւ սկսան մեր յարձակումները ։

Կիսախաղին տասը վայրկեան մնացած Զարիֆեան կ'արձանագրէ Ա․ կէտը ։ Անսահման ոգեւորութեան մէջ, գագաթը վրայ հասաւ ։ Խաղը վերսկսած ատեն այլ եւս մենք էինք տէրը դաշտին վրայ, բայց հարուածները միշտ նպատակէն կը վրիպէին ։

Միայն մէկ վտանգաւոր կացութիւն ըստեղծուեցաւ ու դատաւորը «փենալթի» մը սուլեց մեզի դէմ ։ Մեր բերդապահը կեցուց զայն, բայց իրաւարարը մերժեց ճանչնալ ու երկրորդ անգամ, հակառակորդը քաշեց զայն եւ վեածուեցաւ կէտի 1–1 ։

Խաղը վերջացաւ այս թիւերով ։

Սեպտեմբեր 26ին, խմբապետ Սրապ նոյն խումբով պիտի ելլէ իր դէմ Սէն Ալպէրթի այս վերջինին դաշտին վրայ ։ Փորձ մը եւս ճշդելու վերջնապէս մեր առաջին խումբը ։

Սկզբնական շրջանին հարկ է ապահովել դիրք մը դասաւորման մէջ, ապագային վտանգէ ազատ մնալու համար, ինչպէս անցեալ տարի ։

Իսկ այդ մեր մարզիկները քաջ գիտեն ։

Զ․ Մուրատեան

ՎԱՀԱՆ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

ՇՏՈՒՏԿԱՐՏ․— Անցեալ Օգոստոսին կատարուեցաւ սգահանդէս ողբացեալ ընկեր Վահան Նաւասարդեանի յիշատակին, ի ներկայութեան Բժ․ Խաթանասեանին, որ Գերմանիա կը գտնուէր ։

Սգահանդէսի նախագահ ընկեր Վաղարշակ Գիւլիւմեան բանալով սգահանդէսը, խօսքը տուեց ընկեր Խաթանասեանի, որ մանրամասնօրէն պարզեց սիրելի Վահան Նաւասարդեանի կեանքը ու գործունէութիւնը ։ Ապա թելադրեց օրինակել մեր ողբացեալ ընկերոջ հայրենասիրութիւնը եւ գաղափարապաշտութիւնը եւ հաւատարմօրէն կատարել անոր աւանդները, իրականացնելու համար մեր վեհ գաղափարը ։

Խոր յուզումով եւ արտասուաթոր աչքերով ունկնդիրները կրկին խոնարհուեցան մեր յաւէտ անմոռանալի ողբացեալ ընկերոջ յիշատակին առջեւ ։

Փառք քեզ, սիրելի Վահան, դու գնացիր բայց քո գործը մնաց անմահ ։

Վ․ ՇԱՀՎԱՆ

ԲԻԶՄԸՆՏ (Մ․ Նահանգներ) ուր կան 120 հայ ընտանիքներ եկեղեցի մը շինած են, որ բացուեցաւ Սեպտեմբերին ։ Այս եկեղեցիին շինութիւնը Բիզմընտի եւ մօտակայ շրջաններու հայութեան արժեց վաթսուն հազար տոլար ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (146)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ․ ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4․— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Նրանց միայն համբերում էինք մենք, համբերում էին եւ Պարսիկները, քանի դեռ Պարսկաստանում նոյնպէս Արշակունեաց տոհմն էր տիրում ։ Այստեղ ընկան նրանք եւ հիմնուեցաւ նոր, Սասանեան պետութիւն ։ Այժմեան Սասանեանները չեն կարող համբերել, եւ չեն համբերում մեր քրիստոնեայ Արշակունիներին ։ Մենք աշխատում ենք այդ դայթակղութեան քարը մէջտեղից վերցնել ։ Մենք այսուհետեւ միայն կ'ունենանք մեր հարազատ թագաւորը, որովհետեւ Շապուհը խոստացել է տալ Մերուժանին Հայոց թագաւորութիւնը ։

Տիկնոջ դէմքի վրայ երեւաց մի արհամարհական ժպիտ, եւ նա գեղեցիկ գլուխը շարժելով պատասխանեց ․

— Թէ ո՞րքան կարելի է հաւատալ խորամանկ Շապուհի ննդաւոր խոստումներին, — այդ դեռ մի երազական ցնորք է, որով խելագար Մերուժանը միայն կարող է հրապուրուել ։ Այդ թող մնայ ։ Բայց եթէ այսպէս դատելու լինենք, որպէս դու ես դատում, Վահան, ասելով, թէ Արշակունիները մեր հարազատները չեն, որովհետեւ օտար երկրից եկած պարթեւներ են, — այդպիսով մեզանից ոչ ոք հարազատ չի լինի Հայոց երկրին ։ Մենք, Մամիկոնեաններս, Ճենացիներ ենք, քո սիրելի Մերուժանի նախնիքը Ասորեստանցիք են, եւ այդպէս, շատ նախարարական տներ օտար ծագումներից են առաջ եկած ։ Բայց ժամանակները բոլորին հայացրին․ այժմ Հայոց լեզուով են խօսում, Հայոց կրօնն են պաշտում, եւ արիւնով խառնուեցան Հայերի հետ ։ Նոյն պայմաններին ենթարկուեցան եւ Արշակունիները ։

Իշխանի համբերութիւնը հատաւ ։ Նա վերկացաւ եւ, կանգնելով տիկնոջ մօտ, արտասանեց հետեւեալ խօսքերը ․

— Դու սիրում ես վիճաբանել, Համազասպուհի, դու վիճաբան էիր եւ այն ժամանակ, երբ դեռ փոքրիկ էիր եւ մեր ամրոցի բակում միասին գնդակներ էինք խաղում ։ Ես կարճ կը կտրեմ քեզ հետ ։ Ահա՛ մեր ուխտը․ քրիստոնէութիւնը պէտք է ոչնչանայ, Արշակունեաց իշխանութիւնը պէտք է ընկնի, որովհետեւ այդ է պահանջում մեր երկրի խաղաղութիւնը ։ Մերուժանը պէտք է Հայոց թագաւոր դառնայ՝ Պարսից գերիշխանութեան ներքոյ ։ Մենք պէտք է կրօնով միանանք Պարսիկների հետ՝ մեր բարեկամութիւնը աւելի ամրապնդելու համար ։ Մեր եւ նրանց մէջ կրօնի խտրութիւն պիտի չլինի ․

— Թո՛ղ նրանք միանան մեզ հետ, ընդունեն տիկինը, թո՛ղ նրանք ընդունեն քրիստոնէութիւնը, դարձեալ մեր եւ նրանց մէջ կրօնի խտրութիւն չի լինի ։

— Միշտ տկարները հետեւում են հզօրներին ։ Մենք տկար ենք, իսկ նրանք զօրաւոր ։

— Քրիստոնէութեան մէջ՝ ամենափոքրը ամէնից մեծն է, եւ ամենատկարը՝ ամէնից զօրաւորը ։

— Այդ ցնո՛րք է․ տկարը տկար է, զօրաւորը՝ զօրաւոր ։ Դու միայն ասա՛, Համազասպուհի, համաձա՞յն ես մեզ հետ ։

— Երբե՛ք ։

— Ով որ մեզ հետ համաձայն չէ, մեր թշնամին է ։

— Ես ամենեւին ինձ քո բարեկամը չեմ համարում, թէեւ քո եղբօր աղջիկն եմ ։

— Ով որ մեզ չի հետեւում, նա կը պատժուի ։

— Դրանից աւելի սարսափելին կայ, պէտք է լինի ։

Նա ցոյց տուեց իւր շղթաները ։

— Դրանից աւելի սարսափելին կայ, Համազասպուհի ․

— Ես պատրաստ եմ, Վահան ։

— Լաւ մտածիր ։

— Ես բոլորը մտածել եւ վճռել եմ … ։

Դրսի աղաղակները լսելի եղան աւելի պարզորոշ հնչիւններով ։ Փոքրիկ սրահակը, ուր գտնւում էին նրանք, լուսաւորուեցաւ վառ-արնագոյն լուսով ։ Վիճաբանութիւնը ընդհատուեցաւ ։ Տիկինը բանեց աչքերը, բացադանչելով ․

— Ահա՛, Վահան, քո սպառնալեաց պատասխանեց … ահա՛ ինչ էք ցանկանում դուք, — այդ կրա՛կը, այդ արի՛ւնը … ։

5․— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Դեռ մութն էր, դեռ բաւական ժամանակ կար մինչեւ առաւօտ ։

Մի սպիտակ ձիաւոր, շրջապատուած մի խումբ թիկնապահներով, անդադար արշաւում էր խռովեալ քաղաքի մի փողոցից միւսը, որտեղ յուզմունքը աւելի սաստկանում էր ։ Նա անցնում էր կրակների միջով, նա անցնում էր կործանուող շինուածքների տակով, առանց ամենափոքր երկիւղ կամ վտանգ զգալու ։

ՐԱՖՖԻ

կարգ նիստի հրաւիրուած էր տնտեսական տագնապին հետեւանքով, 1950ին՝ Քորէայի պատերազմին պատճառով ։

Ամէնէն սաք հակաճառութեան ընթացքին, վարչապետը պոռաց. — «Սպասենք որ զինք. Նասր նոր յարձակումնե՞ր գործէ ։ Կ'ուզէք որ ենթարկուի՞նք այն տրամադրութեան որուն զոհ գնաց Մեծն Բրիտանիա 30ական թուականներուն ։ Իմ փորձառութիւնս կ'ըսէ թէ կարելի չէ հանդստացնել դիկտատորները տկարութիւն ցոյց տալով ։ Ես չեմ ընդունիր որ աստիճանաբար կրկնուի դեռ երէկուան պատմութիւն մը » ։

Վիճաբանութիւնները շարունակուեցան երէկ, հինգշաբթի ։ Վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջած էր, իսկ ընդդիմադիրները՝ պարսաւանքի բանաձեւ մը առաջարկեցին, որ դատապարտելով հանդերձ Եգիպտական կառավարութեան կամայական մեթոդները, կը պահանջէր անմիջապէս Ազգաժողովին յղել խնդիրը, զինեալ միջամտութեան չդիմել եւն. ։

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Գահիրէէն, [illegible] տնօրէնը [illegible] դիւանին ընդհ.: [illegible] յայտարարեց թէ նոր ընկերակցութեան ստեղծումը դրգռիչ ձեռնարկ մըն է, պատերազմի առաջնորդելու համար ։ Եգիպտոս պատրաստ է ամէն դիւրութիւն ընծայելու ջրանցքը գործածողներուն, ապահովելու ազատ նաւարկութիւնը համաձայն 1888ի պայմանագրին, բայց չի կրնար ընդունիլ այնպիսի միջոցներ որոնք կրնան վնասել իր օրինաւոր իրաւունքներուն եւ գերիշխանութեան ։ Ջրանցքը Եգիպտոսի ամբողջական մասը կը կազմէ ։ Նոր ընկերակցութեան մը հաստատումը կը նշանակէ թէ կարգ մը երկիրներ կը դաւադրեն Եգիպտոսի օրինաւոր իրաւունքներուն եւ գերիշխանութեան դէմ, միջամտելով ջրանցքին վարչութեան, ինչ որ կրնայ ծանրապէս խանգարել նաւարկութեան ազատութիւնը ։

Ընդհ. կարծիքն այն է թէ հարկ պիտի ըլլայ բռնութեան դիմել, իրագործելու համար նոր ընկերակցութեան ծրագիրը ։ Ուրիշներ վերջնագիր մը կը նկատեն նոր ծրագիրը ։ Ամէն պարագայի մէջ, տրուած որոշումը աւելի կը ծանրացնէ կացութիւնը ։

× Օտար նաւուղիղները որոշեցին ամէն աշխատանք դադրեցնել, համաձայն տրըուած հրահանգին ։ 8 օրուան մէջ 80 նաւեր անշարժութեան դատապարտուած պիտի ըլլան ջրանցքին 2 ծայրերը ։ Առջի օր իրարու ընդհարեցան երկու քարիւղատար նաւեր, Սուէզի ծոցին մէջ ։

Եգիպտական կառավարութիւնը իբրեւ դաւադիր ամբաստանեց օտար նաւուղիղները, որոնք հրաժարական տուած էին ։ Բայց եւ այնպէս արտօնեց որ մեկնին Եգիպտոսէն ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքին 450 օտար պաշտօնեաները (230ը ֆրանսացի), Եգիպտոսէն կը մեկնին հետզհետէ ։ Օտար նաւուղիղները որոշեցին ամէն աշխատանք դադրեցնել այս գիշեր (շաբաթ) ։

ՄԱՐՈՔԻ կառավարութիւնը երկրէն դուրս հանեց 60 ֆրանսացիներ, իբրեւ կասկածելի ։ Ֆրանսական դեսպանը ուժգնօրէն բողոքեց. Կ'ըսուի թէ պիտի հրաժարի ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (12 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի՝ 475.000, Նափոլէոն 3440, զուից. 3260, սթերլին 4220, քսան տոլարնոց 16.520, Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1030, տոլար 406, պելժ. 8.10, զուից. 97.75, փեզեթա 8.90 ։

ՀԱՑԻՆ գինը պիտի աւելնայ շաբաթ օրէն սկսեալ, 2 ֆրանք՝ 700 կրամնոց, մէկ ֆրանք՝ 300 կրամնոց հացերու վրայ ։ Կառավարութիւնը մերժած է այս յաւելումը, բայց փռապանները կը կարծեն թէ ժողովուրդը պիտի ընդունի, «կամաւորապէս»...

●

ԿԱԹՈՂԻԿԱՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻՆ

Վիէննէն կը գրեն մեզի. — Ժիվոնի մարզադաշտին վրայ, կիրակի առաւօտ, յանկարծամահ եղած պատանին Լեւոնիկ Մաթոսեանն է (ոչ թէ Մինասեան), համեստ բանուորի մը՝ Յակոբ Մաթոսեանի 16ուկէս տարեկան միակ զաւակը ։

Տարաբախտ պատանին, արդէն մօրմէ որբ, զոհ գնաց իր չափազանցեալ եռանդին եւ երակներու անակնկալ խցման ։ [illegible] անմխիթար հայր մը, [illegible] եւ ազգականներ ։ Երեքշաբթի, 11 Սեպտեմբեր կէսօրէն վերջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը ։ Մեր ցաւակցութիւնները իր վշտահար հօր և ընտանեկան պարագաներուն ։

Ողբացեալ պատանին սիրուած էր ամէնուն կողմէ ։ «Տոֆինէ Լիպէրէ» օրաթերթը գնահատական տողեր հրատարակեց իր մասին, լուսանկարն ալ պատելով ։ Յուղարկաւորներուն մէջ կը գտնուէին Վիէնի փոխ-քաղաքապետը, Պ. Մարսէլ, ընդհ. քարտուղարը, Պ. Ժուանս եւ քաղաքապետութեան պաշտօնեաներ ։ Մօտ 1500 հայ եւ ֆրանսացի յուղարկաւորներ հետեւեցան թափօրին. Հակառակ իր փոքր տարիքին, Լեւոնիկն ալ մարզադաշտ կը տարուէր ։ Առաջին կիսախաղին այնքան սրտով կը խաղայ որ յոգնութիւն կը զգայ ։ Կարեւորութիւն չեն տար ։ Քանի մը արագ վազքերէ ետք, խեղճ պատանին կ'իյնայ դաշտին վրայ ։ Անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրեն, բայց արդէն ուշ էր ...

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ ։ Այս կիրակի ժամը 4էն 10.30, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ ։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղներու ընկերները եւ ընկերուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները ։

Ճոխ պիւֆէ ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ
ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին ։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը ։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, [illegible] ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին ։

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մխիթար Ալիքսանեանի մահուան առթիւ Փլաս տէ Ֆէթի իր հայրենակիցներուն մէջ հանգանակուած է 15.000 Ֆր., փոխան ծաղկեպսակի եւ բաժնուած հետեւեալ կերպով. — Հինգ հազար Ֆր. Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան, համաձայն ողբացեալին փափաքին, 5000 Ֆր. Կարմիր Խաչին, ձեռամբ ճաշարանապետ Յ. Մինասեանի

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Ժերոմի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Թաղիս Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասին ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հեղինէ Շահինեան, զաւակները եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, այս կիրակի, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀԻՆԵԱՆի (Զէնկիլէրցի)

մահուան տարելիցին առթիւ ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատապէս ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը ։

Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Հատորին կէսը կը պարունակէ աննախընթաց նորութիւն մը — ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1820 – 1955).

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱԳԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան ։

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» ։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափ[illegible]այէլեանէ եւ Պ. Արմին Թավրբեանի [illegible] ։

17 Սեպտ. Երկ[illegible]ուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, [illegible] Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահ[illegible]ին մէջ ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ ։ Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական թափօրը եւ Անդաստանը ։

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակասքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարազատ եւ Յովհաննէս Մաղնեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մաղնեսեանի կողմէ ։

ՀԱՅՍՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրիւնոյի մատրան մէջ (148 ռիւ տը լ'Էկալիթէ) ։ Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յովնեքրու սրահը, 5 ռիւ Պօնֆուա ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբը ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՎԱԼԱՆՍ. — Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ ։ Սափպողական է բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍ. — Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. — Տիկին Գասեան իր ամուսնոյն բժշկական գործողութեան յաջողութեան առթիւ հազար Ֆր., Տիկին Տէր Պալեան 500 Ֆր., իր տղուն զին. արձակուրդին առթիւ ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը։
ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957
Կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Պ. Զաւէն Սարոնի կը փնտռէ (Գուրբէչէն) իր մօրաքրոջ զաւակը՝ Միհրան Աթանասեան (Պարտիզակցի) ։

2.— Պոլսէն Տքթ. Մկրտիչ Բարաղամեան կը փնտռէ իր եղբօր որդին՝ Սարգիս Բարաղամեան ։

3.— Տիկին Թագուհի Ժամկոչեան (արժըմ Թօսեան) կը փնտռէ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Հռիփսիմէ Բարսեղեանները եւ իրենց զաւակները՝ Աստղիկ եւ Սաթենիկ Բարսեղեան ։

4.— Ազգականները Պոլիսէն կը փնտռեն Ժիրայր Մանասեանը ։

5.— Երեւանէն Տիկին Աստղիկ Տիգրանի Ցարութիւնեան կը փնտռէ իր զաւակը՝ Երուանդ Իսայիի Ցարութիւնեան ծնած 1922ին ։

6.— Երեւանէն Յակոբ Յակոբեան կը փնտռէ իր մայրը՝ Բերրիկ Մանուկեան եւ կամ հօրեղբայրը՝ Սարգիս Ջնտոյեան ։

7.— Երեւանէն Տիկին Քրիստինէ Թապէօսեան կը փնտռէ իր ամուսինը՝ Լեւոն Անթանէսի Թագէօսեան ։

8.— Պ. Սարգիս Թիւթիւնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Առաքելի Կիրակոս Թիւթիւնճեանը ։

9.— Կը փնտռուի Պ. Գէորգ Այգեան (Երեւանցի), Աշոտի որդի ։

Վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը ։ 15 ռիւ Ժան Կուժօն ։ (Դիւան)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • SAMEDI 15 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7681 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3492

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ԱՆԵԼԷՆ ՄԻՒՍԸ

Ջրանցքի տագնապը քանի կ'երկարի, այնքան կը սաստկանայ բանավէճը՝ շահակից երկիրներու մամուլին մէջ :

Եւ, փոխադարձ մեղադրանքներուն հետ, յուսահատութիւնն ալ հետզհետէ կը թանձրանայ :

Դեռ նոր հրատարակուեցաւ նոր ընկերութիւն մը կազմելու որոշումը, — եւ արդէն ահազանգը կը հնչէ, ամէնէն առաջ, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ :

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը արտակարգ նիստի հրաւիրած էր երեսփ. ժողովը, նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը: Երրորդ բացառիկ պարագայ մը, քանի որ առաջինը տեղի ունեցած էր 1949ին, երկրորդը՝ 1950ին (Քորէայի պատերազմ):

Ձեկուցումը հազիւ աւարտած, փոթորիկ մը պայթեցաւ ընդդիմադիրներու ճակատէն: Մինչեւ անգամ հրաժարում պահանջողներ եղան :

Ի վերջոյ դաշլիճը վստահութեան քուէ տուաւ, չնորհիւ պահպանողական մեծամասնութեան :

Եւ սակայն, պայքարը կը շարունակուի խորհրդարանէն դուրս, յարաճուն սաստկութեամբ :

Երբեմնի ամենազօր հռսանքին, ազատական կուսակցութեան վաղեմի օրկանը, «Մանչեսթըր Կարտիըն», կարկուտ կը տեղայ վարչապետին վրայ, ըսելով թէ իր վարած քաղաքականութիւնը «միայն ադէտ մը կրնայ առաջնորդել երկիրը»:

— « Եթէ պատերազմ ծագի, Ֆրանսա եւ Անգլիա միայնակ պիտի մնան, վասն զի Մ. Նահանգները պիտի չկռուին մեզի հետ, այլ բարեացակամ չէզոքութիւն պիտի պահեն »:

Դեռ աւելի դառնացնելով հեռանկարը, թերթը կը շարունակէ.

— «Այդ պատերազմը մեզի դէմ պիտի միացնէ արաբական աշխարհը, պիտի տկարացնէ Ատլանտեան զինակցութիւնը եւ պիտի խորտակէ բրիտանական Համաբարբառութիւնը : Ցետոյ Միջին Արեւելքը պիտի բանայ համայնավարութեան առջեւ, բազմաթիւ աւելորդ զոհեր պիտի արժէ եւ առանց քարիւղի պիտի ձգէ մեզ: Այն ատեն Անգլիան ու Ֆրանսան պիտի վերջանան իբրեւ կարեւոր ազգեր »:

Անշուշտ կուսակցական հակամարտութիւնն ալ լայն բաժին մը ունի այս չարաչուք արտայայտութեան մէջ :

Եւ սակայն, իսկապէս մռայլ է կացութիւնը :

Ֆրանսայի մէջ ալ նոյն պատկերը :

Կարգ մը ականաւոր դէմքեր եւ կարեւոր թերթեր այն համոզումն ունին թէ ձեռք առնուած կամ ծրագրուած միջոցները պատերազմի պիտի յանգին :

Արեւելեան գործերու մասնագէտ մը, Լոռ. Սավլէն, դեռ երէկ «Լը Մոնտ»ի մէջ կը բացատրէր թէ ոչ ոք կրնար օգտագործել ջրանցքը առանց իր ձեռքին մէջ ունենալու անոր երկու ափերը :

Կիսապաշտօնական օրկանին խմբագրութիւնն ալ վերապահութիւն կը յայտնէ, դժուար գտնելով տրուած որոշումներուն գործադրութիւնը, իսկ անոր՝ Մ. Նահանգներուն դիրքը, հակառակ բոլոր հաւաստիքներուն :

Միւս կողմէ, Եգիպտոսի վարիչները եւ գրիչները կը շարունակեն սպառնալիքներ ուղղել, տագնապին ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով Արեւմուտքի վրայ :

Այսպէս, դեռ շատ ջուրեր պիտի հոսին Ջրանցքէն, մինչեւ որ գործնական ելք մը գտնուի, խաղաղութեամբ լուծելու համար այդ տաժանելի նաւարկութեան խնդիրը :

... Անշուշտ մեր «ճեկեղեցասէրներ»ն ալ պիտի օգնեն վէճին լուծման, միացեալ ճակատ կազմելով « իմպերիալիստներուն դէմ եւ նոր կաթողիկոսարան մը բանալով, Անթիլիասի դիմաց : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԱՀԼԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀԵՑԱՒ

•

ԱՄԵՐԻԿԱ ԶՈՒԻԶԵՐ ԲՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԵԼ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովը 248ի դէմ 319 ձայնով իր վստահութիւնը յայտնեց դահլիճին, Սուէզի հարցին առթիւ: Քուէարկեց, նաեւ, երկրորդ բանաձեւ մը, 251ի դէմ 321 ձայնով, ծրագրուած նոր ընկերակցութեան մասին որ պիտի փորձէ բանեցնել ջրանցքը: Լոնտոնի մէջ կը յուսան թէ սախապէս ժողովի հրաւիրուած 22 պետութիւններէն 21ը պիտի միանան ծրագրուած ընկերակցութեան : Տակաւին յայտնի չէ՝ թէ պիտի հրաւիրուի՞ 22րդ երկիրն ալ, Խ. Միութիւնը :

Երեսփ. ժողովին հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ խօսեցաւ արտաքին նախարարը, պաշտպանելով դահլիճին քաղաքականութիւնը, առանց սպառնալից լեզու մը գործածելու: Նախ հերքեց այն մեղադրանքը թէ Ֆրանսա եւ Անգլիա ճնշում բանեցուցած են օտար նաւուղիղներուն վրայ, որպէս զի ձգեն աշխատանքը : « Բայց, համբերութեան ալ սահման մը կայ: Որքան գիտեմ, այդ ազատ մարդիկը այժմ կ'աշխատին ուրիշ երկրի մը պատերազմական օրէնքին տակ »: Ցետոյ բացատրեց թէ ինչու Ապահովական չդիմեցին, Սուէզի վէճը կարգադրելու համար: Տարակոյս չկայ թէ Խ. Միութիւնը պիտի ընդդիմանար որեւէ կարգադրութեան որ կը ձգտէր միջազգային վարչութիւն հաստատել Ջրանցքին համար : Այս առթիւ դարձեալ յայտնեց որ աշխատաւորականները կը պահանջէին եւ կենալ գրգռիչ ձեռնարկներէ, մինչդեռ Եգիպտոս շարունակ գրգռիչ դիրք մը կը բռնէ Անգլիոյ եւ իր դաշնակիցներուն դէմ : Վերջապէս բացատրութիւններ տալով ծրագրուած ընկերակցութեան մասին, ըսաւ թէ կառավարութիւնը չի կրնար ջրանցքին հակակշիռը ձգել միայն մէկ անձի կամ մէկ կառավարութեան:

Վարչապետը, Իտըն, կրկին խօսք առնելով յայտարարեց թէ «կարելի չէ տեւական խաղաղութիւն ստանալ անձնատուր ըլլալով »: Ընդդիմադիրները կը պահանջէին որ վարչապետը կարգ մը յանձնառութիւններ ստանձնէ: Իտըն շարունակեց

— «Այնքան յառաջ պիտի երթամ որքան կրնայ երթալ բրիտանական վարչապետ մը, հանդիսաւորապէս յայտարարելով թէ նախ Ապահովականին պիտի դիմենք, եթէ պարագաները թոյլ տան: Սակայն բացառիկ պարագաներ կան, եւ ես կը մերժեմ բացարձակապէս հրաժարիլ բանի ուժի գործածութենէն: Իմ պարտականութիւնս է պահել գործելու ազատութիւնս : Եթէ Եգիպտոս մերժէ գործակցիլ առաջարկուած նոր ընկերակցութեան հետ, որուն գլուխն անցած են Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները, նախապահ նաար պիտի հրաւիրուի Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ բացատրելու թէ ինչո՞ւ խախտեց 1888ի պայմանագիրը»:

× Նոյն օրը Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ իր լրագրական ասուլիսին մէջ.

— «Մ. Նահանգները միտք չունին թնդանօթի հարուածով ճամբայ բանալու իրենց նաւերուն, Սուէզի ջրանցքէն անցնելու համար: Եթէ Եգիպտոս բռնութեան դիմէ ջրանցքը փակելու համար, ամերիկեան նաւերը պիտի նախընտրեն Բարեյուսոյ Հրուանդանի ճամբան : Եթէ Եգիպտոս բռնութեամբ փակէ Սուէզի ջրանցքը, պիտի բռնաբարէ 1888ի դաշնագիրը եւ վնասուած ազգերը իրաւունք պիտի ունենան իրենց շահերը պաշտպանելու Ապահովականին դիմելով կամ ուրիշ միջոցներով

Նախարարը յայս յայտնեց թէ ուրիշ ազգեր ալ պիտի միանան ծրագրուած ընկերակցութեան : Մ. Նահանգները միջոցներ խորհած են, որպէս զի Բարեյուսոյ ճամբան տնտեսապէս ողբալի հետեւանքներ չունենայ Արեւմուտքի համար: (Ըսել կ'ուզէ թէ ի հարկին դրամ պիտի տրամադրեն, քանի որ այդ ճամբան աւելի երկար կը տեւէ եւ ծանր ծախքեր կը պահանջէ):

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ ԿԸ ՀԱՐՑՆԷ...

Մարսէյլէն բանուոր ընկեր մը, Վտաբանդի, կը գանգատի, արդար դառնութեամբ.

—Կը զարմանամ որ «Յառաջ»ի մէջ տեղ կուտաք նորերու յաջողութեան: Արդեօք այդ օրիորդներն ու պարոնները հայերէն թերթ կը կարդա՞ն, գիտե՞ն թէ Հայը հարուստ լեզու մը ունի դարերէ ի վեր, երբ դեռ քաղաքակրթուած չէին ուրիշ մեծ ազգեր ...

Այդպիսիները շատոնց խզած են իրենց կապերը հայութեան հետ եւ կ'արհամարհեն իրենց մայրենի լեզուն: Անշուշտ բացառութիւններ կան, բայց աննշան թիւ մը կը կազմեն: Միւսները մէկ բառ հայերէն չեն խօսիր, նոյն իսկ իրենց տան մէջ : Գիտեմ որ քաջալերութեան համար կը հրատարակէք անոնց անունները. բայց հայերէն գիտե՞ն որ կարդան : Ինչո՞ւ կը չփացնէք ...

Կարծեմ այս հարցումներուն պատասխանը ինծի չիյնար, այլ ծնողներուն : Մանաւանդ անոնց որ ամէն բանով կը պարծենան. բայց երբ խնդիրը մայրենի լեզուին կուգայ, ուս կը թօթուեն:

Անշուշտ խմբագրութիւնը լաւ բան մը կ'ընէ, հրատարակելով հայ աշակերտներու եւ աշակերտուհիներու յաջողութիւնը՝ տեղական դպրոցներու մէջ :

Ո՞վ չի հպարտանար, տեսնելով տարագիր ժողովուրդի մը զաւակներուն ուշիմութեան եւ աշխատասիրութեան ապացոյցները :

Ինչո՞ւ այդ ուշիմութենէն եւ աշխատասիրութենէն բաժին չհանել, նաեւ, մայրենի լեզուին :

Ի՞նչ օգուտ իրենց գիտելիքներէն եւ շողշողուն վկայականներէն, երէ հայեբէնի պաշար ալ չունին :

Տակաւին պատեհութիւններ կան, մեր մայրենի լեզուն, պատմութիւնը եւ Հայաստանի աշխարհագրութիւնը սորվելու համար :

Վաղը երբ իրենց գիտցած կամ լսած պանիր-հաց հայերէնն ալ մոռնան, ափսոսանքով պիտի յիշեն կորսուած տարիները :

Եւ այն ատեն ծնողները, խորապէս ընկճուած, անցեալ փառքերու սնտուկը պիտի նետեն բոլոր վկայականները ու պարգեւները, իրենց հպարտանկան հազուստներուն հետ ...

ՎԱՀԷ

«ԵԹԷ ԳՈՐԾԱԴՐԵՆ, ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄ»

*

Ուաշինկթըն[illegible] եգիպտական դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փ. Տըլըսի հետ: Ապա հետեւեալ ցեկոյցը հրատարակուեցաւ .

— « Համաձայն իր կառավարութենէն ստացած հրահանգներուն, դեսպան Ահմէտ Հիւսէյին Փ. Ֆ. Տըլըսի ներկայացնելով, անոր հաղորդեց իր կառավարութեան տեսակէտները, որ կ'ըսէ թէ անգլօ-ֆրանսական ծրագիրը բացայայտ յարձակում մը կը կազմէ Եգիպտոսի դէմ եւ թէ իր գործադրութիւնը պատերազմ կը նշանակէ: Եթէ Մ. Նահանգները պատերազմ կ'ուզեն, կրնան ուժ տալ այդ ծրագրին, իսկ եթէ կ'ուզեն աշխատիլ խաղաղ կարգադրութեան մը համար, պէտք է մէկդի դրուի այդ ծրագիրը ».

× Գահիրէի մեծ օրաթերթը, « Ալ Ահրամ » կ'արտատպէ Սեպտ. 13ի խմբագրականով .

— « Եթէ Իտըն պատերազմ կ'ուզէ, մենք պատրաստ ենք: Եգիպտոս մէկ սորակէտ պիտի չհրաժարի իր գերիշխանութենէն: Ծրագրուած ընկերակցութիւնը կարգապահական առեւան մըն է, Եգիպտոսը խոնարհեցնելու համար Իտընի կամայականութեան առջեւ »:

× Եգիպտոսի արտաքին նախարարութիւնը, հրահանգեց Ապահովականի պատուիրակին՝ ըսել թէ պատասխանատուները Ֆրանսան եւ Անգլիան պիտի ըլլան, եթէ միջադէպ մը պատահի եւ նաւարկութիւնն ընդհատուի ջրանցքին մէջ :

Սուէզի եգիպտական վարչութեան նախագահը յայտարարեց թէ ամէն միջոց ձեռք առնուած է, նաւարկութեան կանոնաւորութիւնը ապահովելու համար :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆԻ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հինգշաբթի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ պաշտօնական հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ Տոքթ. Պ. Քոլոլեանի յուղարկաւորութիւնը, նախագահութեամբ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի :

Յուղարկաւորներու մէջ կը նշմարուէին փրոֆ. Թըրմոլիէռ, օտար հիւրեր եւ ազգային զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ (Տիկնաց Միութիւն, Որբախնամ, Կ. Խաչ, Այրատախնամ, Ֆ. Կ. Խաչ, Բարեգործական, Բժշկ. Միութիւն, Ֆր. Բանակի կամաւորներ, մամուլ եւայլն):

Արարողութեանց ընթացքին դամբանական մը խօսեցաւ Սերովբէ եպ. Մանուկեան գրուատելով հանգուցեալին հանրային եւ գիտական մարզու ծառայութիւնները .

Եկեղեցիին մէջ խօսք առին նաեւ փրոֆ. Թըրմոլիէռ, Պ. Վահէ Ֆրէնկեան (Հ. Բ. Ը. Մ.), Պ. Ս. Քարեան (Հ. Կ. Խաչ), Տոքթ. Անդրէասեան (Հ. Բժշկ. Միութեան), բոլորն ալ ֆրանսերէն :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեցին Տէր եւ Տիկ. Ալպէր Փէլթէկեան, որոնք Ամմանէն Լոնտոն կը մեկնին, Յորդանանի կառավարութեան կարգադրութեամբ, կատարելագործելու համար իրենց մասնագիտութիւնը : Ընկեր Փէլթէկեան Ամմանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին վարիչն է եւ երիտասարդական կազմակերպութեան գործօն անդամներէն մին :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյին թագաւորը պահանջեց անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական դեսպաններէն հաղորդել իրենց կառավարութեանց թէ «պատերազմը անխուսափելի է, եթէ չզսպուին Իսրայէլի ցինուորները »

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները ծանր պարտութիւն մը կրեցին Օրէսի հիւսիսակողմը եւ Վերին Քապիլի լեռներուն մէջ : Մարդկային կորուստները կը հաշուեն աւելի քան 75 հոգի: — Ազատագրութեան ճակատը կոչ մը ուղղեց ծնողներուն, որպէսզի ֆրանսական դպրոց չղրկեն իրենց զաւակները :

ԹՈՒՆՈՒԶԷՆ կը հաղորդեն թէ ութ ֆրանսական հիւպատոսարաններ հաստատուեցան գլխաւոր քաղաքներուն մէջ :

ԽՕՍՔԵՐ ԵՒ ԳՈՐԾԵՐ

... Կ'ուզէինք այսօր բացառապէս հերքել խորհրդային երկրէն ժայթքած այն տեղեկութիւնները, թէ Հայ. Եկեղեցին ազատ է եւ թէ բան մը փոխուած է այդ մարզին մէջ :

Անհերքելի փաստեր պիտի ներկայացնենք ոչ թէ հին օրերէն, այլ այսօրուան դժբախտ իրականութենէն, գրի առնուած ու սեւով ճերմակի վրայ տպագրուած «Էջմիածնասէր» Դերենիկ եպիսկոպոսի կողմէ :

Նոր լոյս տեսաւ անոր «Ցերկիր հայրենի» հատորը, 290 էջ, տպգր. Անթիլիաս, պատկերազարդ :

Դերենիկ եպիսկ. 1945ին, 1953ին, 1954ին եւ 1955ին, չորս անգամ այցելած է Էջմիածին: Իր այս հատորին մէջ կը ներկայացնէ վերջին տարիներուն կատարած այցելութիւնները հայ եկեղեցիներու, վանքերու, պատմական վայրերու: Շատ ընդարձակ տեղ տուած է պատմական տեղեկութիւններու, զորս քաղած է Ալիշանի գործերէն: Հրատարակուած նկարները մեծ մասամբ հին են ու բազմաթիւ անգամներ տպագրուած վենետիկեան հրատարակութիւններու եւ Թորամանեանի ճարտարապետութեան երկու հատորներուն մէջ:

Ինչ որ խիստ արժէքաւոր է եւ կամաւոր կոյրերու աչքերը կրնայ բանալ, տող ընդ մէջ արձանագրուած դառնութիւններն են:

Մենք համբերատար աշխատանքով քաղեցինք այդ տեղեկութիւնները ընթերցողին համար, որպէսզի կարելիութիւնը ունենայ բաղդատութիւն մը ընելու քարոզչական խօսքերուն եւ վրդովեցուցիչ գործերուն միջեւ :

Դերենիկ եպիսկ. կ'այցելէ Դիլիջանի շրջանը, ուրկէ 10-12 քիլոմեթր հեռուն կը գտնուի Մխիթար Գօշի կողմէ կառուցուած Գօշավանքը. «Ներկայիս գաւիթն ու եկեղեցին լեցուած են ցորենով եւ այլ արմտիքով »: «Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այսպիսի սրբավայրի մը մէջ ցորեն ու արմտիք կը մթերուի, կ'ըսեմ: — Գիւղացիներէն մին կը յարէ. «Դրանք ժամանակաւոր կարգադրութիւններ են» (էջ 64):

Դէպի Կիրովական (Ղարաքիլիսէ) եր - թալու ատեն կը հանդիպի Համզաչիման հայ գիւղը Գիւղացիներ կը բոլորուին իր շուրջը.

— Եկեղեցի ունի՞ք, կը հարցնեմ :

— Այո, կը պատասխանեն, բայց գործօն չի :

— Ի՞նչ է անունը:

— Անունը, բա, չգիտենք, մեզմէ մեծերին հարցրէք :

— Սակայն դուք ալ տարիքով փոքր չէք, կ'ըսեմ, եւ կը յառաջանանք դէպի եկեղեցի

Հարցումներս կը շարունակեմ .

— Ժամ, պատարագ կ'անէ՞ք :

— Ձէնք անում, ջնջուել են: Իսկ ժամը կոլխոզի պահեստ է վերածուել» (էջ 120):

Սանահինի ճամբուն վրայ Դերենիկ եպիսկոպոս կը հանդիպի խումբ մը կիներու, կը հարցաքննէ զանոնք եւ կ'իմանայ թէ ուխտի կ'երթան. «Շատ հեռուն, Արցախ գաւառը»: «Բայց ինչու էգքան հեռուները կը գնաք»: «Ի՞նչ անենք, ժամ չունենք, քահանայ չունենք». «Հոգիս կը փոթորկի...» (էջ 129):

Սանահինի հռչակաւոր Հաղբատի մենաստանը այցելելու առթիւ կը տեսնէ գիւղին դպրոցը.

«Աշակերտները դրօսանքի կ'ելլեն եւ շուտով կը շրջապատեն մեզ. սեւ զգեստով ու վեղարով բոլորովին տարօրինակ արարած մը կը թուիմ իրենց ու շատ չանցնիր, իրենց տարօրէն հետաքրքրութիւնը զուարճութեան կը փոխուի :

Ու այս տեսարանը Հաղբատի վանքին մէջ ... :

Ցուղումս արցունք կ'ըլլայ...» (էջ 147):

Հաղբատի վանքը, իր շրջակայքով, շատ հարուստ է պատմական յուշարձաններով :

Այդ վայրերէն հեռանալու ատեն, Անթիլիասի դպրեվանքի տեսուչը կ'արձանագրէ — «Մօտ երեսուն տարի, ոչ ժամերգութիւն կատարուած եւ ոչ ալ պատարագ մատուցուած է երբեմնի այս մեծափառ դպրատան ու սրբատեղիին մէջ: Ու վշտաբեկ, գլխիկոր եւ 'ամօթահար կը նետուիմ ինքնաշարժին մէջ ...»(էջ 161):

Ալահվերտիի շրջանին մէջ կ'երթան տեսնելու համբաւաւոր Օձունի եկեղեցին, որ կառուցուած է 735 թուին: «Այս հնատուքը տաճարն ալ քահանայ չունի. մթերանոցի վերածուած է : Գաւիթին եւ տաճարին մէջ կէս մեթր բարձրութեամբ պատեր շինուած են մթերուած բերքը — ցորեն, լուբիա, խաղող եւ այլն — իրարմէ զատելու համար»: Եպիսկոպոսը կը հարցնէ իրեն ընկերացող գիւղացիներուն. «Ժամ, պատարագ ունի՞ք: Ձեր երախաները մկրտել կուտա՞ք: Կարուկ պատասխան մը .

— «Մեզանում էդ բաները վերացել են » (էջ 167):

Դերենիկ եպիսկ. պատեհութիւն կ'ունենայ այցելելու նաեւ Զանգեզուր՝ Սիւնեաց աշխարհը: Անոր մայրաքաղաք Գորիսի «Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, որ դեռ կը մնայ իբր մթերանոց՝ գործածութեան մէջ: Եկեղեցին կողպ է» (էջ 186):

Եւ ահա հռչակաւոր Տաթեւի վանքը. «Կը համբուրեմ պարիսպի դրան քարերը ու դարպասէն ներս կը մտնենք. կը յառաջանանք. դեղեւկոտ-են մեր քայլերը ...:

«Ոչ դանդականհարութիւն եւ ոչ չարական, ոչ բուրվառ եւ ոչ կերոններ, ոչ խաչ եւ ոչ աւետարան, ոչ վարդապետներ, եւ ոչ ժառանգաւորներ , ոչ ուխտաւոր եւ ոչ ժողովուրդ ,— կատարեալ աւերածութիւն եւ ամայութիւն ...» (էջ 192):

Այստեղ յիշենք, թէ ճամբորդական շատ մը դժուարութիւններ ցոյց տրուած էին, որպէս զի Դերենիկ եպիսկ. հրաժարի Տաթեւ այցելելու գաղափարէն, բայց ան յամառօրէն պնդելով եւ յոգնութիւն յանձն առնելով հոն կը հասնի :

Դերենիկ եպիսկ. 1954ին Խադ արք.ի հետ կ'այցելէ Հայաստանի երկրորդ մեծ քաղաքը՝ Լենինական, նախկին Ալեքսանդրապոլը, հայկական Շիրակը: Այս մեծ քաղաքին մէջ կան եղեր չորս հայ եկեղեցիներ. «առանցմէ միայն Ս. Աստուածածինը «գործօն» է) (էջ 216): Ապա կ'երթան Արթիկի շրջանը եւ Հառիճի վանքը, ուր կաթողիկոսներ օդափոխութեան կ'երթային. «Հառիճավանքը 1915-էն ասդին վանահայր ունեցած չէ, եւ տարիներէ ի վեր իբրեւ պահեստարան կը գործածուի » (էջ 222):

Ինքնաշարժով կ'երթան սահմանամերձ Մաստարա գիւղը, որ 420 բնտանիք ունի. «Հինաւուրց տաճարը կառուցուած է Ե. դարուն. դեռ քանի տարի առաջ իբրեւ ծխական եկեղեցի գործածուեր է: Ներկայիս պահեստարանի վերածուած է. կոլխոզներու բերքերը հոն կը պահուին: Գիւղացիները կը խնդրեն. «Մի ժամ, մի պատարագ արէք մեզ համար»: «Կը մտնենք հնօրեայ հոյաշէն սրբավայրէն ներս. սակայն խունկի ու կնդրուկի անոյշ բուրումին տեղ, մթերուած արմտիքներուն անախորժ հոտը կուգայ մեր ռունգերուն : Խաղ սրբազան յօնքերը կը պռստէ. դէմքը խստիւ կը խոժոռի. մինչ կը սպասենք իր գոռ ձայնի պոռթկումին՝ ան արդէն դուրսն է, հեռացած է տաճարէն» (էջ 273)

Եւ ահա Վրաստանի մայրաքաղաք Թիֆլիսը. «Նախապէս ունեցեր է 28 հայ եկեղեցի, որոնցմէ միայն երկուքը՝ Ս. Գէորգ եւ Էջմիածնեցոց Ս. Գէորգ բաց են ներկայիս » (էջ 277): Իսկ այնքան փառաւոր անցեալ ունեցող Ներսիսեան վարժարանը դադրած է գոյութիւն ունենալէ, գաղթականներ զետեղուած են. «Այդ գաղթականներէն ոմանք դեռ հոն կ'ապրին» (էջ281): Անցեալին կառուցուած հայկական մեծ թատրոնը «զբաղուած է պետութենէն » (էջ 286):

Վերջապէս Մոսկուան. «Ներկայիս Մոսկուայի 65.000 Հայերը չունին ոչ իրենց յատուկ եկեղեցի, ոչ դպրոց եւ ոչ ալ որ եւ է մշակութային հաստատութիւն : Նոյնիսկ հաւաքավայր մը, ուր կարենային աղգակիցներու հանդիպիլ » (էջ 259):

Կը բաւեն այս քաղուածքները՝ ըմբռնելու համար այն աւերը, որ գործեր են ու դեռ կը գործեն Ռուսերը: Ոչ միայն Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Եգիպտոսի մէջ Հայերը ունին բազմաթիւ նորաշէն եկեղեցիներ ու ակումբներ, այլ եւ հեռաւոր, օտար երկիրներու մէջ կան նոր կառուցուած փառաւոր հայ եկեղեցիներ եւ ակումբներ :

Եթէ միամիտներ կան, որ կը հաւատան, թէ Խ. Միութեան մէջ նոր եկեղեցիներ սկսած են բացուիլ, ի սէր Աստուծոյ , ինչու արտասահման կը մնան Դերենիկ եւ Շաւարշ եպիսկ.ներ, Շահէ եւ Գնէլ վարդապետներ : Փոխանակ Լիբանանի հայութեան մէջ պառակտում սերմանելու, թող անմիջապէս մեկնին Խ. Հայաստան: Վազգէն Ա. Կաթողիկոս արտասահմանի մէջ յայտարարեց. «Եթէ այժմ հարիւր քահանայ ունենանք, կրնանք անմիջապէս տեղաւորել զանոնք Հայաստանի մէջ» («Զանասէր», Պէյրութ, 1956, թիւ 9, էջ 265):

Այս խօսքերը օդին մէջ կը ցնդին, երբ գործեր չեն յաջորդեր անոնց : Քանի որ մթերանոցները շուտով պիտի պարպուին եւ Հայաստան «տասը տասնըհինգ» եկեղեցի պիտի ունենայ, կը խնդրենք Վեհափառէն՝ իր քով հրաւիրել Սփիւռքի այն եկեղեցականները, որոնք Խ. Միութեան թշնամիներու շարքին մէջ դասուած չեն եւ որոնց այնքան մեծ պահանջ կայ Խ. Հայաստանի մէջ ...

Գ. ԼԱՁԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԵՒՐՈՊԱՆ ԵՒ ԻՍԼԱՄԸ

ԽՄԲ.— Պրիւքսէլի Նուվէլ Կալէթ թերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ երկու հակամարտ ուժերու պայքարի մասին .—

Ասիական երեք տիրական կրօնքներն են պուտտայականութիւնը, հրէա - քրիստոնէութիւնը եւ իսլամութիւնը : Այս վերջինը թէեւ բաղդատաբար նոր է, հազարեակ մը տարուան պատմութիւն ունի, սակայն ամէնէն զարմանալին է: Հազար տարիներու կռիւ, աւերում կողոպուտ, առանց որեւէ օգուտի մարդկութեան համար: Հոն ուր Մուհամէտի հետեւորդները ոտք կը սփռէին, իրենք խաղաղութիւն կը կոչէին :

Արաբիոյ մէկ խեղճուկրակ աւանէն մեկնելով Մուհամէտի հետեւորդները իրենց ճամբան բռնեցին դէպի Արեւելք եւ վազին մինչեւ Չինաստանի եւ Մոնկոլիոյ, Հնդկաստանի եւ Ինդոնեզիոյ սահմանները, դէպի Հիւսիս — Ռուսիա, Պալքանները, Վիէննա, Սպանիա մինչեւ Մատրիտ, դէպ ի Արեւմուտք Ատլանտեանի ափրիկեան ափերէն մինչեւ Տաքար, դէպի Հարաւ անոնք հասան Քոնկօ եւ Զանզիպար , կազմելով հսկայ կայսրութիւն մը որ կը ծածկէ երկրագունդին մէկ չորրորդը :

Ցետոյ, Եւրոպայի կայսրները եւ թագաւորները դիմեցին հակազդեցութեան ; Ցարերը վերագրաւեցին հարաւային Ռուսիան, Սիպերիան, Հայաստանը, Պալքանները: Սպանիոյ թագաւորները ազատագրեցին Սպանիան եւ իրենց ոտքը դրին Մարոքի մէջ, Ֆրանսան հաստատուեցաւ Միջերկրականի հարաւային մասին մէջ , Լիբանանի, Եգիպտոսի, Ափրիկէի, մինչեւ Քոնկոյի եւ Սենեկալի մէջ: Անգլիան իր կարգին իր տիրապետութեան տակ առաւ Միջերկրականի ափերը, Ափրիկէն, Հնդկաստանը եւ Ինդոնեզիան , յաճախ մրցակցութեան մէջ մտնելով Հոլանտացիներու եւ Փորթուկալցիներու հետ ;

Եւ երբ երկու աշխարհամարտներու միջեւ շրջանին իսլամ աշխարհի ամէնէն մեծը, Պոլսոյ Մեծ Թուրքը տապալեցաւ երիտասարդ թուրք յեղափոխականներու կողմէ, ամէն մարդ մտածեց թէ Իսլամը , այդ հսկայ կայսրութիւնը, այլեւս փլաւ:

1940ին, այլեւս իսլամ անկախ պետութիւն դրեթէ չէր մնացած, բացի Թուրքիայէն, Պարսկաստանէն եւ Արաբիոյ կարգ մը իշխանութիւններէն :

Արդ, 1944էն ի վեր, աշխարհի ապշահար աչքին առջեւ յարութիւն առնել սկըսաւ իսլամական հսկայ ուժ մը, որ ուղեց համախմբել 300–400 միլիոն Իսլամներ : Մեծ աշխարհամարտի ամէնէն աճարկու հետեւանքն էր :

Արդէն , Ինդոնեզիան, Փաքիստանը, Իրաքը, Սուրիան, Յորդանանը, Եգիպտոսը, Սուտանը, Արաբիան, բացի Ատենէ Քովէյթէ, քրիստոնեայ եւ իսլամ Հապէշիստանէ, վերադտան իրենց անկախութիւնը եւ սկսան եղբայրական կապեր հաստատել: Կը մնայ հիւսիսային եւ կեդրոնական Ափրիկէն, որ ենթարկուած է Եւրոպացիներուն... եւ բոցերու մէջ է :

Եւրոպացիներուն համար վտանգը ոչ թէ այս ազգերու զարթումին մէջ է, այլ անոնց յաւակնութեանց մէջ : Իրենց միակ կապերն են լեզուն եւ կրօնը , եւ կ'ուզեն վերակազմել իսլամական կայս-

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ուրիշ գլխու հաստատական թեթեւ շարժումով մը եւ գոհունակ ժպիտով մը կը պատասխանէր:

— Ես ալ դրական մէկն եմ, շարունակեց միւսը, եւ գերագոյն երջանկութիւնս է՝ ուզածիս պէս շարժիլ, առանց ականջ կախելու մարդոց: Եւ ես՝ բաւծ ըլլամ ձեզի, թէ ինծմէ զատ դրական եւ ոչ ոքի կը հանդուրժեմ: Ոչ իսկ մէկ հոգիի: Ես առեւտրական թաղաւորներու, զօրավարներու եւ մեծ արուեստագէտներու քթին շատ եմ խնդացեր: Ի՞նչ կ'ըսէիք եթէ յայտնէի ձեզի, թէ ձեր մօտ գալուս նպատակը եւս այդ է՝ խնդալ ձեր ալ քթին:

Ուիլ քիչ մնաց որ հաստու պատասխան մը պիտի տար օտարականին, սակայն ծեր պանդոկապետ իր սովորական քաղաքավարութիւնը չթոյլատրեց այդ: Լռութիւն պահեց, եւ ձեռքի քաղաքավար շարժումով մը պատասխանած եղաւ:

— Հապա՞, ճիշտ այդպէս, շարունակեց օտարականը, եւ եթէ ձեզի հանդէպ մասնաւոր յարգանք մը ունեցած չըլլայի, այս խօսքերը արտասանելու չէի գիջաներ իսկ: Կ'երեւի դուք հպարտ էք ձեր մեկուսացումով: Կ'ուզէք ամէն գնով կառչած մնալ ձեր հեռաւոր պանդոկին: Բայց ես ձեզ իմ կառքովս պտոյտի պիտի տանիմ, եւ դուք պիտի ընկերանաք ինծի՝ նախքան սա շիշին պարպուիլը::

— Անշուշտ ատիկա քիչ մը տարօրինակ բան կ'ըլլայ, պատասխանեց Ուիլ խնդալով, սիրելիս, դուք պէտք է գիտնաք՝ թէ ես հոս հնամենի կաղնիի մը նման եմ հաստատուած: Սատանան ինքը դժուար թէ կարենայ խախտել զիս իմ տեղէս: Եւ հարկ է աւելցնեմ՝ թէ շատ հետաքրքրական անձ կը գտնեմ ձեզ, եւ կ'ուզեմ նորոգել շիշը, որ զիս տեղէս շարժելու ձեր դիտաւորութենէն հրաժարիք, եւ աւելի երկար մնաք իմ մօտս:

Մինչ այդ, Ուիլի տեսողութիւնը աւելի կը տկարանար: Սակայն եւ այնպէս, կը զգար իրեն սեւեռուած պաղ նայուածքը, որ միանգամայն կը ջղայնացնէր զինքը եւ կը տիրապետէր իրեն:

— Պէտք չէ սակայն կարծէք դուք, պոռթկաց յանկարծ Ուիլ կրքոտ թափով մը որմէ ցնցուողը եղաւ իր տկար մարմինը ամէն բանէ առաջ, թէ `ես չորս պատի մէջ քաշուած վատին մէկն եմ, վասնզի հարկ է գիտնաք՝ թէ ես Աստուծմէ զատ ոչ մէկ բանէ կը վախնամ: Միայն վկայ է Աստուած, թէ ձանձրացած եմ ամէն բանէ, եւ երբ ձեր երեւակայածէն շա՜տ, շա՜տ աւելի երկար ճամբորդութեան ժամն հնչէ, վստահ եմ՝ ամէն կերպ պատրաստ պիտի գտնէ զիս:

Օտարականը պարպեց գաւաթը եւ դըրաւ մէկդի: Պահ մը դետնին նայեցաւ եւ յետոյ, սեղանին վրայ ծռելով Ուիլի նախաբազուկին երեք անգամ մեղմօրէն զարնելով իր մէկ մատով, լրջօրէն ըսաւ.

— Ատեն է այլեւս. դէ՜հ, շարժէ՛ տեսնեմ...:

Իր հպած տեղին վրայ Ուիլ զգաց ահռելի փշաքաղում մը: Ձայնը պաղ էր ու՝ զգայացունց, եւ Ուիլի սրտին մէջ տարօրինակ արձագանգ մը կը գտնէր:

— Ներողութիւն, բայց ի՞նչ ըսել կ'ուզէք դուք, ըսաւ Ուիլ շփոթած:

— Ինծի նայէ՝ եւ պիտի անդրադառնաս թէ չե՛ն տեսներ աչքերդ: Ձանս՝ վերցընել ձեռքդ, եւ պիտի զգաս թէ մահուան արճճէ ծանրութեամբ է ծանրացած ան: Այդպէս է, Վարպետ Ուիլ, սա՝ քու գինիի վերջին շիշդ է, ու վերջին ալ գիշերդ՝ այս աշխարհին վրայ:

(14 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՑՈՒԱՉ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ՆԿԱՐԻՉ ԱՐՇԱԿ ՖԵԹՎԱՃԵԱՆԻ Հայաստանի նուիրուած գործերէն յետմահու ցուցահանդէս մը բացուած է Երեւանի պետական պատկերասրահին մէջ: Այս առթիւ «Սով. Հայաստան» կը գրէ թէ Ֆեթվաճեան օժտուած էր բացառիկ ձիրքերով: Իր գործերուն մէջ մասնաւոր տեղ կը գրաւեն հայ դասական ճարտարապետութեան նուիրուած գործերը, ուր հեղինակը կենդանի կերպով կը վերարտադրէ հայկական դարաւոր արուեստը: Ուշագրաւ են Անիի «Մայր տաճար»ը, «Հովուի եկեղեցին», «Միջնաբերդի եկեղեցին», «Փրկչի եկեղեցին» ջրանկարները. Հաճոյքով կը դիտուին իւղաներկ գործերը — «Հայ կինը ճախարակի մօտ», «Քրիստոս եւ անառակ կինը»: Բոլոր նկարները օժտուած են անհատականութեան կնիքով: Շատ յաջող է կանացի կերպարները նկարած ատեն, օրինակ «Սպիտակ զգեստով կինը» իր գեղեցկութեամբ, բարեհամբոյր արտայայտութեամբ, վճիտ եւ մեղմ աչքերով, «Մանտոլին նուագող կինը», «Կանացի դիմանկար»ը որ ներքին խոր կեանքով ապրող անհատի գեղարուեստական պատկերը կու տայ:

Ֆեթվաճեան նկարած է զանազան ազգութեանց պատկանող կիներու դիմանկարները, ամէն մէկին տալով իրենց ազգային գիծերը, մարդկային հոգերն ու ապրումները: Մասնաւորապէս յաջող է «Նեկրուհին աղբիւրի մօտ» մեծադիր աշխատանքը: Խօսուն է հերոսուհիի ներաշխարհը: Նեկրուհին կը ծխէ եւ կը թուի թէ ծխախոտով կ'ուզէ մեղմել հոգիին դառնութիւնները: Ուշագրաւ են «Օհան Օձնեցի»ն, «Դինար» քրիստոնէական նիւթով կտաւը, «Ստեփան Ասողիկը», դասական նկարչութեան իրապաշտ աւանդութեամբ կատարուած աշխատանքը, «Արեւելեան փողոց», «Արարատ»ը, «Արագած»ը եւ ծովային բազմաթիւ տեսարաններ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷՆ մշակոյթի եւ արուեստի գործիչներու պատուիրակութիւն մը Երեւան այցելեց Օգոստոս 20էն 25: Դիտեցին քաղաքին տեսարժան վայրերը, ինչպէս եւ Արզնի, Էջմիածին եւ Սեւան: Հնդիկ արուեստագէտները Օփերայի եւ պարախաղի թատրոնին մէջ տուին երեք համերգ: Մեկնած ատեն ըսած են թէ՝ Հայաստանի մասին մեր հետաքրքրութիւնը կը բացատրուի անով որ Հնդկաստանի մէջ կ'ապրին մեծ թիւով Հայեր, մանաւանդ Կալկաթայի մէջ կայ հայկական գաղութ — «Ուրախ ենք նշելու, որ Կալկաթայի եւ ամբողջ Հնդկաստանի հին ուսումնական հաստատութիւններէն մէկը հայկական ճեմարանն է»:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ 19 ուխտաւորներ Օգոստոս 26ին Քալիֆորնիայէն հասան Էջմիածին: Իրենց հասած օրը ներկայ եղան պատարագին, յետոյ ընդունուեցան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի կողմէ: Ուխտաւորները Հայաստան մնացին 12 օր:

ԾԱՂԿԱՁՈՐ, որ ամառուան շրջանին կը վերածուի մանուկներու եւ սկաուտներու ճամբարի, Օգոստոս 29ին արտակարգ խրախճանքի մէջ էր, որովհետեւ հոն հասան չեխոսլովաք սկաուտներու պատուիրակութիւն մը:

ԱՐԱԳԱԾ բարձրացան Էսթոնացի խումբ մը շրջիկներ, վեց աղջիկ եւ եօթը տղայ:

ցութիւնը:

Աշխարհի համար վտանգ մը կը ներկայացնէ Իսլամին տարածման ծաւալումը:

Եթէ արեւմտեան աշխարհն ալ գոնէ ունենար Մուհամմետականներու միութեան թափը, չարիքը կրնար դարմանուիլ, բայց երբ Անգլիան հրասայլեր եւ ինքնագործ զէնքեր կը յանձնէ Իրաքի, Յորդանանի, Եգիպտոսի, Սուտանի եւ Մ. Նահանգները իշխանական պալատներ կը կառուցանեն եւ արուեստական սառոյց կը շինեն Արաբիոյ մէջ, դիւրաւ կը հասկցուի թէ եւրոպական Դաշնակցութիւնը եւ կամ Արեւմտեան Միութիւնը, կամ Ճերմակներու Միութիւնը, տակաւին շուտով չի կազմուիր:

Հիւսիսային Ափրիկէի ահաբեկչական գործունէութիւնը, ուր կը զգացուի միջամտութիւնը Եգիպտոսի նոր տիրոջ, կը սպառնայ կտրել հաղորդակցութեան ճամբաները Եւրոպայի եւ Ափրիկէի միջեւ:

Զուր է խօսիլ համաշխարհային խաղաղութեան մասին, եթէ պիտի չքաղաքակրթուին յետամնաց ժողովուրդները: Գերադաս ժողովուրդներու խնամակալութիւնը տակաւին երկար ատեն անհրաժեշտութիւն մը պիտի ըլլայ, զոր չեն ըմբռներ գաղափարապաշտ երազատեսները:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Երկրորդ աշխարհամարտին յառաջ բերած միջազգային կացութիւնը այնքան բարդ էր որ, կարելի չէ պատմագրէն սպասել ամբողջական եւ կատարեալ նկարագրութիւն մը: Ամէն տեսակ շահեր, գրկանքներ եւ գաղափարներ իրար կ'ընդհարէին: Կարգ մը մարզերու մէջ կարելի է գտնել մեծ թիւով վաւերաթուղթեր, այլուր՝ գրեթէ չկան:

Նիւրընպէրկի դատավարութիւնը, օրինակ, ծնունդ տուաւ վեց հարիւր էջնոց 31 հատորներու: Միայն Ամերիկացիները կազմակերպած էին 12 դատավարութիւններ, որոնք կրնան նիւթ ճարել աւելի քան 300 հատորի: Ուաշինկթըն փոխադրուած գերմանական փաստաթուղթերը կարելի է թոններով կշռել: Հիթլէրի դէմ կատարուած մահափորձին (20 Յուլիս) մասին կայ գերմանական շարժանկար մը որուն ցուցադրութիւնը 33 ժամ կը տեւէ: Ֆրանսական սպասարկութիւններ, ձեռք ձգած են տասը թոն կշռող գերման զինուորական շարժանկարներ: Գալով Ռուսերուն, շատ աւելի մեծ է անոնց ձեռք ձգած փաստաթուղթերուն քանակը:

Ասոր հակառակ, ուրիշ բազմաթիւ դէպքեր եւ իրողութիւններ կան, որոնք նիւթական որեւէ հետք չեն ձգած, եւ կը պահուին միայն անհատներու յիշողութեան մէջ: Եւրոպայի դիմադրական շարժումներուն մասին, օրինակ, կարելի չէ գտնել փաստաթուղթեր: Շարք մը միջազգային հանդիպումներու ատենագրութիւնները կամ գոյութիւն չունին, եւ կամ ալ զգուշութեան համար խեղաթիւրուած արձանագրութիւններ ձգած են: Մոնթուառի տեսակցութեան մասին ֆրանսական վաւերագիր չկայ, իսկ ծովակալ Տարլանի թուղթերը կորսուած են:

Այս օրինակները ցոյց կու տան, որ Երկրորդ աշխարհամարտին պատմութեան ձեռնարկող պատմագիրը չի կրնար աշխատիլ անցեալին կիրարկուած մեթոտներով: Մէկ հոգիի գործ չէ, այլ կը պահանջէ խմբական մասնագիտացած աշխատանք: Անհրաժեշտ է հաւաքել բոլոր նիւթերը, զեղչել կրկնութիւններն ու աւելորդ մասերը, լեցնել պարապ մնացած մասերը, հաւաքել բերանացի վկայութիւնները, ճշդել փաստերուն վաւերականութիւնը. մէկ խօսքով՝ հսկայական ճիգ, աշխատանք եւ անհատնում ժամանակ պահանջող գործ մը:

Ֆրանսայի մէջ, տասը տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի արտաքին նախարարութեան կապուած կազմակերպութիւն մը, որ կը կոչուի «Երկրորդ Աշխարհամարտի Պատմութեան յանձնախումբ»:

Այս կազմակերպութեան առաջին գործը եղաւ հաւաքել Ֆրանսայի մէջ գտնուած փաստաթուղթերը եւ փրկել զանոնք՝ կորուստէ ու փճացումէ:

Դիմադրական ցանցերուն ստորերկրեայ ու գաղտնի բնոյթը, ղեկավարներուն մահը, դիմադրական գործունէութեան զանազանութիւնը, եւ վերապրողները գտնելով մէկիկ մէկիկ հարցաքննելու դժուարութիւնը կը կարօտին երկար ու մանրակրկիտ աշխատանքի: Նոյնքան մեծ է Գերմանիա կամ այլուր աքսորուածներուն մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ քաղելու դժուարութիւնը:

Միւս կողմէ, բաւական թիւով վաւերաթուղթեր կան ռազմագերիներուն մասին:

Այս հարցերէն իւրաքանչիւրին համար ստեղծուած է պրպտողներու մասնաւոր մարմին մը, որ կ'ուղարկէ հարցարաններ, կը լսէ ականատես վկաներ, կը ստանայ զեկուցումներ: Դաշնակից պետութիւններն ալ, իրենց հերթին, ամէն դիւրութիւն կ'ընծային Ֆրանսացի պրպտողներուն, անոնց տրամադրութեան տակ դնելով իրենց մօտ եղած վաւերաթուղթերը:

Վերոյիշեալ յանձնախումբը արդէն իսկ հրատարակած է բազմաթիւ բացառիկ թիւեր, որոնք ապագայ պատմաբաններուն համար կը կազմեն անգնահատելի հում նիւթեր: Այս բացառիկ թիւերէն իւրաքանչիւրը կը կարօտի մէկուկէս տարուան աշխատանքի:

Այս կազմակերպութեան բուն նպատակն է տեւական կեդրոն մը ստեղծել դիմադրական շարժումին, աքսորեալներուն եւ ազատագրութեան մասին, տեղեկագրութեան կեդրոն մը որ գալիք սերունդներուն տայ 1939էն 1945 տարիներուն Ֆրանսայի պատմութեան ճշգրիտ պատկերը:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ մէջ հայերէնի դպրոցը վերաբացուեցաւ Հայ Կրթ. յանձնախումբին ջանքերով եւ գործակցութեամբ քոյր մարմիններու ներկայացուցիչներուն: Դասերը կ'աւանդուին իրիկունները, մեծերու եւ փոքրերու մասնաւոր դասարաններով: Ուսուցչուհին է Օր. Մարգրիտ Աստուրեան: Երկու տարուան փորձը ցոյց տուած է որ յամառօրէն հայերէնի դասընթացքը պահելու ճիգը յաղթած է միջավայրի դժուարութեանց: Այս դասընթացքներուն համար Կրթ. յանձնախումբը ապահոված է ամերիկ. դպրոցներու սրահները, իրենց բոլոր յարմարութիւններով: Այս տարի ունեցած են քսան աշակերտ: Հայկ. գրականութիւնը սիրողներու խումբը կը կազմակերպէ գրական երեկոյթներ նուիրուած հայ մշակոյթի բոլոր ստեղծագործական արժէքներուն — գրականութիւն, երաժշտութիւն, նկարչութիւն, ճարտարապետութիւն, թատերգութիւն եւայլն: Այս հաւաքոյթներուն պիտի ներկայացուին հրատարակուած գրական արժէք ներկայացնող գործերու բովանդակութիւնը: Պիտի ըլլան գրական վիճաբանութիւններ եւ դատավարութիւններ: Այս գրական շարժման նախաձեռնարկ խումբին ատենապետն է Ա. Շաւարշունի: Առաջին դասախօսութիւնը նուիրուած է Համաստեղի «Սպիտակ Ձիաւոր»ին, որու մասին խօսած է երիտասարդ Յ. Կարապենց: Նկարիչ Յ. Մինասեան խօսած է արուեստի մասին:

ՊՈԼՍՈՅ Ս. ՓՐԿԻՉ հիւանդանոցը օժտուած է նոր ու լուսաւոր եւ առողջապահական պայմանները լրացնող կոկիկ յարկաբաժինով մը, որ ունի տասը անկողին: Այս յարկաբաժինը գլուխ ելած է շնորհիւ Զաքար Սարոյեանի եւ իր տիկնոջ Երուանդուհիի նուէրին: Իրենց անունով կը կոչուի նաեւ յարկաբաժինը: Այս առթիւ բացումը կատարուած է հանդիսաւոր արարողութեամբ մը:

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ զրկած է Իրանի Շահն Շահը Հրաչ Տէր Մկրտիչեանի (Բէքս Մուկար), որ Սան Ֆրանչիսկոյի շրջանի սկաուտական շարժման խորհուրդի փոխ-գործադիրն է: Իրանի Մարմնակրթութեան եւ Սկաուտական Շարժման Նախագահ զօր. Տոքթ. Ա. Իպատ Փանահ պատուանշան զրկելով շեշտած է թէ Տէր Մկրտիչեան մեծապէս նպաստած է ամերիկեան սկաուտներուն եւ իրենց Իրանեան եղբայրներուն միջեւ կապերու զօրացման եւ բարելաւման: «Երիտասարդութեան բարձրացման» շքանշանն է որ տրուած է Տէր Մկրտիչեանին, ի ներկայութեան 600 սկաուտներու: Երրորդ Ամերիկացին է որ պատուուած է այս շքանշանով: Բէքս Մուկար 26 տարի պաշտօնավարած է սկաուտական շարժման մէջ: Ծնած է Պոսթըն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (147)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

Ե.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Նրա ծայրայեղ անձնվստահութիւնը այնպիսի ազդեցութիւն էր գործում, կարծես, այդ վեհապանծ ձիաւորի մարմինը դիւթուած կամ կախարդուած լինէր որ անխոցելի էր դարձել ամէն զօրութեանց առջեւ: Եւ իրաւ նրա մասին մի այդպիսի կարծիք կազմուել էր հասարակութեան մէջ:

Դա Մերուժան Արծրունին էր:

Իւր փառասիրութեան չափ՝ փառահեղ էր ստեղծել նրան բնութիւնը, իսկ իւր անգթութեան չափով — սոսկալի: Նրա տոհմային ասորական արիւնը խառնուելով հայկականի եւ Զար-մար ամրոցի վիշապազունների արեան հետ, տուել էին նրա հզօր կազմուածքին վիշապի ահաւորութիւն: Նոյն ահաւորութեան մէջ նա գեղեցիկ էր եւ վայելչակազմ, որքան գեղեցիկ էր լինում հոգէառ Սադայէլը:

Իւր պղնձեայ ամրակուռ զրահաւորութեան մէջ, իւր զէնքերի շողշողուն փայլով, հրդեհների վառ ճառագայթների առջեւ, փայլում էր նա, իւր անուան համեմատ, որպէս մի արեգակ լուսապայծառ, որ աչք էր շլացնում:

Ամէն տեղ, ուր եւ յայտնւում էր նա, լռում էր աղմուկը, դադարում էր խռովութիւնը: Բայց հէնց որ անցնում էր, նրա ետեւից լսելի էին լինում անէծքի խուլ մրմունջներ: Իւր սեպհական քաղաքացիքը նզովում էին նրան: Բայց կար ժամանակ, եւ այդ ժամանակը շատ հին չէր, երբ նա անցնում էր այդ քաղաքի փողոցներով, մանկահասակ աղջիկները ծաղիկներ էին սփռում նրա սպիտակ նժոյգի ոտների ներքոյ, իսկ կանայքը օրհնութեան ներբողներ էին երգում....:

Նա անցաւ մեծ հրապարակը, որ գտնւում էր իւր ապարանքի առջեւ: Գեղեցիկ, սիւնազարդ ապարանքը այրւում էր: Բայց նա այրւում էր ոչ թէ թշնամու կրակներից, այլ քաղաքացիների նետած կրակներից: «Երբ մեր տները հրդեհի կերակուր են դառնում, ա՛յդ եւս թող դառնայ», ասացին նրանք եւ այրեցին: Նա նայեց իւր նախահարց շքեղ բնակարանի վրայ, եւ երեսը սրտմտութեամբ շուռ տուեց:

Ապարանքը դատարկ էր. որովհետեւ ընտանիքը եւ ազգականները գնացել էին ամարանոց՝ Արծրունեաց բնիկ Ոստանում: Այստեղ մնացել էին մի քանի ծառաներ եւ սպասաւորներ միայն:

Հրապարակի վրայ հաւաքուած էր մեծ բազմութիւն: Այրուող տներից փախած կանայք, երեխայք ազատած կարասիների հետ միասին, խառնափնթոր կերպով դիզուած էին միմեանց վրայ: Հրդեհի լուսաւորութիւնը ներկայացնում էր մի զարհուրելի տեսարան:

Երբ նա մերձեցաւ՝

— Մի՛ մօտենար, Մերուժա՛ն, ձայն տուին կանայքը:

— Հանգցրո՛ւ կրակը, աղաղակեցին երեխայքը:

Նա ձեռքը տարաւ դէպի աչքերը: Ի՞նչ էր, որ սրբեց այնտեղից: Միթէ արտասուել կարո՞ղ էր այդ քարեղէն սիրտը:

Բայց երեխաների ձայնը փշրեց քարը, խորտակեց ապառաժը....

Նա դիմեց դէպի քաղաքացիներից մէկը: Այստեղ ինչ որ աղմուկ կար մի խումբ քաղաքացիների եւ դռների վրայ հսկող պարսիկ պահապանների մէջ:

— Կամենում են բաց անել դռները, զեկուցում տուին նրան:

— Կոտորեցէ՛ք, հրամայեց նա:

Սկսեցին կոտորել նրա սեպհական քաղաքացիներին:

Նա անցաւ:

Նրան ուղեկցում էր մի նշանաւոր պարսիկ սատրաճանաւոր: Երբ փոքր ինչ հեռացան, նկատեց նա.

— Անհնարին կը լինի երկար պաշտպանուել, իշխան:

— Ինչո՞ւ:

— Որովհետեւ, այս բոլէիս ականատես եղանք, թէ ո՛րպէս քաղաքացիք կամենում էին դռները բաց անել եւ թշնամուն ներս թողնել:

— Դրա համար էլ ես հրամայեցի նրանց կոտորել:

— Ո՞ր մէկին կոտորել:

— Բոլորին, եթէ այնպէս կը վարուեն:

ՐԱՖՖԻ

« Բոլոր նաւերը ջրանցքէն անցած պիտի ըլլան ուրբաթ կէս գիշերին ։ Թերահաւատները կրնան գալ տեսնել շաբաթ առտու » ։

× Մառեշալ Բուլկանին մասնաւոր նամակներ ուղղած է Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վարչապետներուն, Սուէզի վէճին առթիւ ։ Պարունակութիւնը գաղտնի կը պահուի, բայց լրագէններ կը հաւաստեն թէ Խ. Միութեան վարչապետը չափաւորութեան կոչ մը ուղղած է, որպէս զի նոյն կենան որեւէ զինեալ միջամտութենէ ։

× Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, զեկուցում տալով խորհրդարանին առջեւ, հանդիսաւոր կոչ մը ուղղեց անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան կառավարութեանց, որպէսզի վերաքննեն «Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւն մը կազմելու ծրագիրը ։ Այս առթիւ բացատրեց թէ արեւմտեան պետութիւններու ծանուցած միջոցները կրնան զինեալ ընդհարումի մը յանգիլ ։

× Մասնագէտներու կարծիքով, ծախքերը 20 - 30 առ հարիւր պիտի աւելնան, եթէ նաւարկութիւնը կատարուի Բարեյուսոյ Հրուանդանին ճամբով ։

× Նորակազմ ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր առաջին նաւերը Սուէզի ջրանցքին առջեւ պիտի ըլլան քանի մը օրէն ։ Անգլիացի եւ Ֆրանսացի մասնագէտներ արդէն ճշդած են մանրամասնութիւնները ։ Եթէ Եգիպտոս մերժէ արտօնել նաւերուն անցքը եւ տրամադրել ցամաքային հաստատութիւնները, բռնաբարած պիտի ըլլայ 1888ի պայմանագիրը ։ Նոր ընկերակցութիւնը առժամեայ հանգամանք ունի ։

× Եգիպտական տորմիղը գաղտնի զօրաշարժեր կը կատարէ Միջերկրականի մէջ ։ Գործողութիւնները պիտի տեւեն երեք օր, գիշեր ցերեկ ։ Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստը ամէն օր կը փակուի արեւամուտէն մինչեւ առտուան ժամը 5·30 ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ Յոյներուն համար գնդ. Նասր «տապալող ապստամբութեան կ'առաջնորդուած ժողովուրդներու », ինչպէս կը հաղորդէ կարգ մը թերթեր ։ Անցեալ օր փիրջեան թերթերուն տրուած երեք շարժուած պայմաններ, անձնական ըլլալու համար, կոյրն կը ծանուցանէ թէ ոչ մէկ հայրենասէր անձնատուր եղած է ։ Անգլիացի կառավարիչը յայտարարեց թէ ըմբոստները պիտի բնաջնջուին, եթէ չընդունին անձնատուութեան պայմանները ։ « Կարելի չէ խօսիլ նոր սահմանադրութեան մասին, ցորչափ չէ դադրած ահաբեկչական գործունէութիւնը ։ Կարելի չէ ընտրութիւններ կատարել, երբ մարդասպանին շուքը կ'երեւայ քուէատուփին վրայ » ։ Բազմաթիւ ռումբեր պայթեցան անցեալ օր, Կիպրոսի զանազան մասերուն մէջ, երկու լարուած ռումբեր ալ՝ անգլիական հիւանդանոցի մը առջեւ ։ Ձերբակալուեցան 34 կասկածելիներ ։ Սօթր բանտարկեալներ փախան արգելարանէ մը, Նիկոսիոյ մօտ ։

ԹԵՀՐԱՆԻ շրջանին մէջ երեւան հանուած նոր նաւթահորերը պիտի շահագործուին Իրանի ազգ. ընկերութեան կողմէ, որ պիտի ջանայ արտածումներ ալ կատարել ։ Շահը յայտարարեց թէ պեղումները պիտի շարունակուին, նոր հորեր գտնելու համար ։

ԵՒՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հացին գինը անփոփոխ կը մնայ եւ արտօնուած չէ որեւէ յաւելում կատարել այսօր, շաբաթ ։ Հնաւորապէս յաճախորդները պատրաստ չեն որոշուած գինէն աւելի վճարելու ։ Փռապանները իրենց յոյսը դրած են յաճախորդներու բարեացակամութեան վրայ ։ Կառավարութիւնը այս խնդիրն ալ կը քննէ, իրաւական հիմք մը գտնելու եւ կամաւոր յաւելումը արգիլելու համար ։

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ երէկ ալ շարունակեց իր խորհրդակցութիւնները, արհեստակցական կազմակերպութեանց հետ, աշխատավարձքի մասին ։ Կառավարութիւնը միշտ կ'ընդդիմանայ յաւելման ։ Հողագործական մեծ սենտիքաներու ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ «կատարեալ աղէտի մը դռները դարձած են» ։

ԳԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը արգիլելու համար կառավարութիւնը որոշեց աւելի արդիւ միջոցներ ձեռք առնել ։ Կարագ, պանիր, միս, պտուղ եւ բանջարեղէն պիտի ներածուի մեծ քանակութեամբ ։ Պահեստի կաթնեղէններն ալ ծախու պիտի հանուին, հետզհետէ ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները կը շնորհաւորեն ընկեր Արմենակ եւ Տիկին Շահպազեաններու իրենց որդւոյն՝ Անդրանիկի եւ Օր. Մարի Քիւրտեանի ամուսնութեան առթիւ, եւ երկու հազար Ֆր. կը նուիրեն Մշակոյթի տան ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Խաչվերացի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ, ժամը 10ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, եւ Խաչվերացի Թափօր իրիկուան ժամը 5ին ։ Երկուշաբթի առաւօտ պատարագ եւ հոգեհանգիստ Մեռելոցի առթիւ, համայն ննջեցելոց հոգւոյն ։ Արարողութեանց կը նախագահէ կաթող. պատուիրակ Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ ։ Այս կիրակի ժամը 4էն 10·30, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ ։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղներու ընկերները եւ ընկերուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները.

Ճոխ պիւֆէ ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Թաղիս դպրոցը կը վերաբացուի այս երկուշաբթի ։ Միեւնոյն ատեն տեղի կ'ունենան արձանագրութիւնները դպրոցի սրահին մէջ, ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի միջոցաւ ։

Կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայ ծնողները շուտափոյթ արձանագրել տալ իրենց փոքրիկները, որպէսզի օր առաջ սկսին դասերը ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին ։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը ։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ Նահանգի բոլոր հայրենակիցները ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգմ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22 - 23ին ։

Իսկ լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը ։

Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելենական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ, ժամը 21էն 24 ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (13 Սեպտ.) .— Ձոյլ ոսկի 474·000, նափոլէոն 3440, զուից. 3260 ․ ոթերլին 4230, քսան տոլարնոց 16 560 ․ Թղթադրամ (անպաշտօն) .— Սթերլին 1045, տոլար 405, պելժ. 8·15, զուից. 97·25, փեզեթա 8·90 ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Հատորին կէսը կը պարունակէ աննախընթաց նորութիւն մը — ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1820 – 1955).

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան ։

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ » ։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ ։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19տ, ռիւ Վանթիւր ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ ։ Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական Թափօրը եւ Անդաստանը ։

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակաւքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարազատ եւ Յովհաննէս Մագնեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Թողա Մագնեսեանի կողմէ ։

ՀԱՑԱՏԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրիւնոյի մատրան մէջ ։ (148 ռիւ տը լ'Էկալիթէ) ։ Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աշխատելու համար աշկերտ մը՝ պայմանագրութեամբ ։

Դիմել՝

Maison LAZARE

13, Rue Therèse, Paris (1).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ .— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնֆուա ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՎԱԼԱՆՍ .— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ ։

ՎԱԼԱՆՍ .— Ց. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2·30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ ։ Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ

Գրեց՝ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Արձակ բանաստեղծութիւններ որոնց ֆրանսերէնը երկու հատորներով լոյս տեսած է, մէկը Փարիզի, միւսը Գահիրէի մէջ ։

Ընտիր տպագրութեամբ ։ Գին 2 տոլար Հասցէ .

Arsène Yergath, B. P. 55

Le Caire (Egypte)

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Թաղիս Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասին ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այտմեան, Հիսայեան եւ Այտըննեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ներկայ եղան իրենց հօր եւ մօր, աներ հօր եւ զոքանչին Պօղոս Այտմեանի եւ Թագուհի Այտմեանի հոգեհանգստեան արարողութեան ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ուզուին կին մանիւթանիւնէրներ պռէսինգի համար ։ Դիմել՝

MAISON KORMAN

22 Rue Dussoubs, Paris (2e).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սէնթ Օպանէն Լեւոն Գասպարեան կը փնտռէ եղբայրը՝ Խաչիկ Գասպարեան, ծնած 1907ին, հօրը անունը Աւագ, մօրը՝ Զալօ, Կիրովականի (Հայաստան) Գուսանգիւղացի ։ Տեղեկացնել՝

3 Henri Merle, St. Auban (B. Alpes)

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի մէջ հիւանդութեան պատճառով ծախու է տուն մը՝ չորս մեծ եւ երկու փոքր սենեակներով, ջուր, ելեկտրականութիւն, պարտէզ ։ Մատչելի գին. Դիմել՝ Գ. Այվազեանի, Թիւ 22 Փլաթօ Սարթան, Լա Ռօզ, Մարսէյլ ։ Հանրակառք թիւ 1, 4 եւ 11 ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376,286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • DIMANCHE 16 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7682 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3493

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ԳԱՆՁԵՐ ԱԼ ԿԱՆ

Այսօր շահեկան տեսութիւն մը արտատպած ենք Երեւանի «Գրական Թերթ»էն, մեր աշխարհաբարով (տես Բ. էջ):

Բուն խորագիրն է «Լուրջ ուշադրութիւն գրական ժառանգութեան արժեքաւորման ու հրատարակման»:

Թերթին խմբագրութիւնը գնահատելով յօդուած կատարուած աշխատանքը՝ անցեալի գրական հարուստ ժառանգութեան տարածման համար, կը մատնանշէ կարգ մը «լուրջ թերութիւններ». —

1. Մինչեւ հիմա մեր պատմագրական հարուստ գրականութիւնից շատ քիչ բան է թարգմանուել աշխարհաբարի եւ տարածուել հրատարակութեան :

Համաձայնինք, անմիջապէս, որ այդ «շատ քիչը», մեծ մասով հրատարակուած է արտասահմանի մէջ, շնորհիւ «Ցուսաբեր» ընկերակցութեան, արեւելահայ թարգմանութեամբ։

2. Տարիներից ի վեր չեն հրատարակւում մեր միջնադարեան խորապէս հումանիստական եւ գունագեղ լիրիկայի այնպիսի խոշոր ներկայացուցիչների ստեղծագործութիւնները, ինչպիսիք են Շնորհալին, Աղթամարցին, Թլկուրանցին եւ ուրիշներ: Չափազանց քիչ են նաեւ բանասիրական, գիտական ուսումնասիրութիւնները :

Այս ճակատին վրայ եւս աւելի յառաջ գացած է Հայկական Արտասահմանը, շնորհիւ Գ.Ա. Զօպանեանի եւ ուրիշներու տքնաջան աշխատութեանց :

Միջնադարեան այդ ստեղծագործութիւնները հաւաքուած եւ հրատարակուած են լայն ուսումնասիրութիւններով։ Մինչեւ իսկ անոնք թարգմանուած են ֆրանսերէնի եւ ուրիշ լեզուներու :

3. Վերջին ժամանակներս հրատարակուեցան Դ. Վարուժանի, Ռ. Սեւակի, Մ. Մեծարենցի եւ ուրիշների ստեղծագործութիւնները, բայց մեր գրական հրապարակութիւնը շարունակում է լռութիւն պահպանել (պահել) մի այնպիսի խոշոր ու ինքնատիպ բանաստեղծի թողած գրական ժառանգութեան նկատմամբ, ինչպիսին Սիամանթոն է»:

Ի՛նչ կարելի է աւելցնել, թէ վերջապէս պիտի մտածե՞ն այս կողմը «խոշորը», որ կը գործածուի ձմերուկի, սեխի կամ դդումի համար: Դժուա՞ր է սորվիլ եւ սորվեցնել թէ՝ այս տեսակ պարագաներու մէջ կ'ըսենք «մեծ» (բանաստեղծ, գրագէտ, գիտուն, տաղանդ եւն.).

Խմբագրականը յետոյ կը յիշէ քանի մը մոռցուածներ եւս, — Տիգրան Կամսարականը, Թլկատինցին եւ Ռուբէն Զարդարեանը :

«Չէ՞ որ նրանց ստեղծագործութիւնները կազմում են հայ գրականութեան տարրական փաստերը, գեղարուեստական ու բազմազանութիւնը» :

Եւ կ'առաջարկէ յառաջիկայ յանձնաժողովներ կազմել, գէթ լոյս ընծայելու համար Երուանդ Զարեանի, Լեւոն Բաշալեանի, Վահան Թոթովենցի, Հ. Սուրխաթեանի, Մ. Ցաքրեանի եւ ուրիշներու գրական ամբողջ ժառանգութեան հաւաքումով :

Պարտք սեպեցինք անգամ մը եւս մանրել, մատչելի դարձնել խմբագրականը, իբրեւ կարգուորիչ երեւոյթ մը.

Անհրաժեշտ չէ միշտ վկայութեան կանչել Լենինը եւ տասնապէս կառչիլ «մարքսիստական գրականագիտութեան», ուրիշ թանկագին գանձեր ալ գտնելու համար, արեւմտահայ ճակատին վրայ :

Քիչ մը աւելի լայն բացէք վարագոյրը եւ պատուհանները, եւ պիտի տեսնէք որ տարագիր բազմութիւնները ունին դեռ ուրիշ վաստակներ, արժանի՝ լուրջ ուշադրութեան, ուսումնասիրութեան եւ հրատարակման :

Ժամանակը չէ՞ Սթալինի դամբարանը փոխադրելու երբեմնի «Նոտէքս»ը: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐԸ ՄԵԿՆԵՑԱՆ ՋՐԱՆՑՔԷՆ

ԱՆՈՆՑ ՏԵՂ ԵԳԻՊՏՈՍ ՀԱՍԱՆ ՌՈՒՍԵՐ

Ինչպէս որոշուած էր, օտար նաւուղիղները ամէն աշխատանք վերջացուցին ուրբաթ գիշեր եւ սկսան անմիջապէս իրենց երկիրը վերադառնալ: Անոնց տեղ ռուս մասնագէտներ հասան Սուէզ, անմիջապէս գործի ձեռնարկելու համար: Եւրոպացի— մեծ մասով անգլիացի եւ ֆրանսացի — մասնագէտներու առաջին խումբին մեկնումը տեղի ունեցաւ առանց միջադէպի, բայց մեծ ջղագրգռութիւն կը տիրէ Փորթ Սայիտի, Սուէզի եւ Իսմայիլիայի մէջ :

Ռուս նաւուղիղներու ժամանումը հաղորդեց Փորթ Սայիտի խորհրդային հիւպատոսը որ ջրանցքին վարչութեան կեդրոնը գնաց, աւետելու համար: Գաղտնի կը պահուի ռուս մասնագէտներուն թիւը:

Սեպտեմբեր 14ին մեկնիլ սկսան մօտ հարիւր եւրոպացի նաւուղիղներ ։ Իրենց միացան 300 — 400 օտար ճարտարապետներ, մասնագէտներ եւ գրասենեակի պաշտօնեաներ :

Վերջին լուրերու համաձայն, լուրջ մտահոգութիւն կը տիրէ Եգիպտոսի եւրոպական շրջանակներուն մէջ : Բրիտանական դեսպանատունը երրորդ անգամ բլլալով պատուիրեց իր հպատակներուն որ հեռանան, եթէ հարկեցուցիչ պատճառ մը չունին մնալու : Անգլիական համայնքին թիւը կը հասնի 5700ի, եւ կէսէն աւելին մեկնած են արդէն :

Ամերիկեան դեսպանատունը տակաւին նոյնիմաստ ազդարարութիւն մը չէ ուղղած իր երկու հազար քաղաքացիներուն, որոնք միշտ հրահանգներու կը սպասեն :

Եգիպտական կառավարութիւնը սպառնական դիրք մը բռնած է, առ այժմ, տեսնելու համար թէ ինչ հետեւանք պիտի ունենայ ծրագրուած անգլօ-ֆրանսական ընկերակցութիւնը : Այս կազմակերպութեան առաջին շարժումը պիտի փորձէ ջրանցքէն անցնիլ իր սեփական նաւուղիղներով: Ինչպէս գրած ենք արդէն, եթէ նուր արգելքի հանդիպի, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները Ազգաժողովին Ապահովութեան Խորհուրդին պիտի դիմեն, բացատրութիւն պահանջելու համար Եգիպտոսէն :

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ռուս մասնագէտներու առաքումը շատոնց որոշուած էր: Այսպէս, Եգիպտոս համայնավարական ճակատէն զէնք ստանալէ եւ տնտեսական գործառնութիւններ հաստատել վերջ, այժմ ալ Խ. Միութեան կ'ապաւինի, բանեցնելու համար իր ամէնէն թանկագին սեփականութիւնը, Սուէզի ջրանցքը :

× Անգլիոյ շոգենաւային ընկերութիւնները կը ծանուցանեն թէ իրենց մեծ նաւերը կրնան Բարեյուսոյ ճամբան բռնել, դժուարութեանց չհանդիպելու համար.

× Ջրանցքին նախորդ ընկերութեան տնօրէնը, ժաք Ժ. Փիքօ տեսակցութեան մը առթիւ քննադատեց նոր ընկերակցութեան կազմութիւնը, իբրեւ աւելորդ եւ անզօրծնական: « Եթէ անհրաժեշտ է որ եւ է կազմակերպութիւն ստեղծել առժամապէս, չենք հասկնար թէ ինչու մեր ընկերութեան չդիմեցին: Բայց եւ այնպէս, մենք ամէն բան պիտի ընենք, անոր օգնելու համար »:

× Արտաքին գործերու նախարարը, Փինօ, առջի օր ճառախօսութեան մը խօսելով, ըսաւ թէ Ֆրանսա չուզեր բռնութեան դիմել, եթէ Եգիպտոս արգիլէ նոր ընկերակցութեան նաւերու անցքը. բայց երբեք տրամադիր չէ տեղի տալու բռնութեան առջեւ : «Տակաւին կարելի է խուսափիլ զինուորական ընդհարումէ մը, եթէ ջրանցքը գործածողները այնքան վճռականութիւն եւ համերաշխութիւն ցոյց տան որ գնդ. Նասր վարանի անգամ մը եւս իր ժողովուրդին շահերը զոհել իր արկածախնդրական երազներուն : Մեր առաջարկած լուծումը արգելք չէ բոլորին կողմէ ընդունելի կարգադրութիւն մը գտնելու համար :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԱՍԻՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ. Զարեհ Ա.-ի օծումը պաշտօնապէս հաղորդուած ըլլալով կառավարութեան, Սուրիոյ վարչապետութիւնը հետեւեալ շրջաբերականը ղրկած է բոլոր նահանգապետութեանց.

« Հայ Առաքելական Համայնքի ու Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն ստացուած զեկոյցին համաձայն, 1956 Սեպտ. 2ին, Կիրակի օրը տեղի ունեցած է օծման եւ գահակալութեան արարողութիւնը Զարեհ Ա. կաթողիկոսին, որուն ընտրութիւնը կատարուած էր 20 փետրուար 1956ին :

« Իր այս հանգամանքով Զարեհ Ա. Կաթողիկոս, որպէս հոգեւորական իշխանութեան բարձրագոյն պետը Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի Առաքելական Հայերուն, կը վայելէ ամբողջական իրաւասութիւն եւ հեղինակութիւն

« Կը խնդրուի ըստ այնմ ծանօթանալ եւ հաղորդել Ձեզի ենթակայ բոլոր պաշտօնատուներուն » :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԸ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Սեպտ. 11ին երեքշաբթի, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Անթիլիաս այցելեց Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահ Եղիշէ արք. Տէրտէրեան եւ շնորհաւորեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի կողմէ, Կաթողիկոսը եւ Տեղապահը ողջագուրուեցան եւ ունեցան շատ սիրալիր ու եղբայրական տեսակցութիւն մը :

Տեսակցութիւնը տեւեց երկու ժամ : Ցետոյ Տեղապահը հրաժեշտ առաւ, եղբայրական բարեմաղթութիւններ ընելով:

* *

Նոյն օրը կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, Զարեհ կաթողիկոս ընդունեց այցը Պէյրութի քաղաքական գործակատար Գ. Բոյի, որ ներկայացուց իր երկրին խընդակցութիւնը Ն. Ս. Օծութեան գահակալութեան առիթով :

ժամը 11ին, ընդունեցաւ Պէյրութի անգլիական դեսպան Գ. Ճորճ Միտըլթըն, որ շնորհաւորեց կաթողիկոսին օծումը ։

Երկու դիւանագէտներն ալ ընդունուեցան Վեհարանի դահլիճին մէջ, ուր կաթողիկոսը շրջապատուած էր Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու եւ միաբանութեան անդամներուն կողմէ :

Երկուքն ալ սիրալիր խօսակցութիւններ ունենալէ ետք, ստորագրեցին ոսկեմատեանին մէջ եւ հրաժեշտ առին փոխադարձ մաղթանքներով :

× Անճարէն պատուիրակութիւն մը կաթողիկոսարան այցելելով, շնորհաւորած է Զարեհ Ա.ի օծումը : Պատուիրակութիւնը ուխտաւոր մը տարած էր, իբրեւ նուէր վանքին :

× Մարսէյլի «Լը Մէտիտերանէ Լա Ֆըրանս» օրաթերթը սեպտեմբեր 13ի թիւին մէջ հրատարակելով Զարեհ կաթողիկոսի լուսանկարը, կը գրէ թէ Ն. Սրբութեան օծումը տեղի ունեցաւ Սեպտ. 2ին, ի ներկայութեան Լիբանանի նախագահին եւ Սուրիոյ նախագահին ներկայացուցիչներուն, դեսպաններու, քաղաքական եւ եկեղեցական ականաւոր անձերու եւ 30000 հաւատացեալներու: «Ն. Սրբութիւն Զարեհ Ա. Կաթողիկոս մեծ համարում կը վայելէ եւ խիստ ժողովրդական է Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ: Ծնած է Մարաշ, 1915 մարտ 14ին եւ ուսումը կատարելագործած Պրիւսէլի համալսարանին մէջ ։ Մայրենի լեզուէն զատ գիտէ ֆրանսերէն, անգլերէն եւ արաբերէն »։

× Առնուվիլէն խումբ մը հայրենակիցներ մասնաւոր նամակ մը ուղղած են Զարեհ կաթողիկոսի, շնորհաւորելով օծումը եւ ջերմապէս գնահատելով Ն. Ս. Օծութեան «քաջութիւնը իրաւունքի պատնէշին վրայ, եւ քրիստոնէական ներողամտութեան կոչը ։ Վստահ ենք որ Ձեր Ս. Օծութիւնը անձնուիրաբար պիտի ծառայէ Հայ. Եկեղեցւոյ զօրացման, ընդհանուր համերաշխութեան եւ մտաւոր զարգացման »:

× Կ'իմանանք թէ Փարիզէն շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած են Կիլիկեան Միութիւնը, Գ. Գ. Խաչատուր Փէլթեկեան, Շ. Չէքմէեան եւ ուրիշներ :

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները նոր ժողով մը պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, քննելու համար կացութիւնը : Ցաջորդ օրն ալ ջրանցքի նոր ընկերակցութեան անդամները նիստի հրաւիրուած են, դարձեալ Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ: Միւս կողմէ Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, խորհրդաժողովի մը հրաւիրած է ասիական պետութիւնները :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Լոնտոն պիտի երթայ, ոչ միայն ծրագրուած խորհրդակցութեան մասնակցելու, այլ եւ դիւրացնելու համար նոր ընկերակցութեան գործունէութիւնը

Աւստրալիոյ վարչապետը, Մէնզիս, որ Գահիրէ գացած էր իբրեւ նախագահը Հինգերու յանձնախումբին, Ուաշինկթըն հասնելով, ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ: Տեսակցութիւնը տեւեց 40 վայրկեան: Գ. Մէնզիս Նախագահին յանձնեց Իտրնի մէկ նամակը :

× Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին վարիչը, Պիւըն, յայտարարեց թէ Անգլիոյ պահպանողականները «ոչ թէ պետի մը, այլ հոգեբոյժի մը պէտք ունին » :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՎՐԱՅ

Ցորդանանի կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Իսրայէլի զինուորները առջի օր յարձակեցան Կարանտալի զօրակայանին վրայ, առ նուազն 40 հոգի սպաննելով: Այս զօրակայանը, որ ամէնէն կարեւորն է անապատին մէջ եւ Ցորդանանի միակ յենակէտը Մեռեալ ծովուն եւ Աքապայի ծոցին միջեւ, սահմանագլուխին երկայնքը, բոլորովին քանդուած է : Ամէնէն ծանր դէպքն է այս, երկար ատենէ ի վեր: Ազգաժողովին ներկայացուցիչները դէպքին վայրը գացին, քննութիւն կատարելու համար :

Իսրայէլ ալ կը բողոքէ թէ երեք պահակներ սպաննուած են անապատին մէջ, որ կը գտնուի Կարանտալի յորդանանեան հրամանատարութեան տակ: Իսրայէլեան զօրամասը զինուած էր թնդանօթներով, մեքենաշարժ զէնքերով եւ բացարձակ գործիքներով

Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը իր մօտ հրաւիրելով Իսրայէլի ներկայացուցիչը, մտահոգութիւն յայտնեց [illegible] թէ ընդհարումները յաճախադէպ կը դառնան եւ չեղեցուց զինադադարի պայմանագրին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն պիտի դադրեցնէին կրակը ։ Իսրայէլի ներկայացուցիչը ջանաց համոզել թէ Ցորդանան դիտմամբ կը խախտէ զինադադարը, անցեալ ապրիլէն ի վեր :

Նոյն երկրին Լոնտոնի դեսպանն ալ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ուղղա -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ...

ԱՄՊԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ

Կ'անձրեւէր Փարիզի վրայ եւ շատ ցուրտ էր Շաբաթ առաւօտ, երբ Եղիային կառքը բարձրացա՜ւ, բարձրացա՜ւ եւ յառաջ սուրաց ամպերուն վրայէն դէպի Արեւելք։

Կը սաւառնային ամպերը, անհուն դաշտեր կը կազմէին յաճախ, դաշտեր՝ ուր կը մակաղին ոչխարի հօտեր։

Յետմիջօրէին, Եղիա հանդարտօրէն փռեր էր թեւերն ընդ այեր, ինչպէս Աստուծոյ հոգին՝ «ի վերայ ջուրց»։

Նստած եմ ամպերուն վրայ ու կը մտմտամ։

Մեր օդանաւը կը յիշեցնէ ինծի խատուտիկ չերեփուկները, զորս կը սիրէի որսալ մեր ձորերուն մէջ՝ դեռ մանուկ, — անոնք, լայն բացած իրենց թեւերը, կը թռչկոտէին ջուրի պնակներու վրայ, կը հանգչէին աղազուն եղէգներուն վրայ, պար կը դառնային գլխուս շուրջ, մինչ ես ամէն ճիգ կը թափէի որսալու եւ թեւերը մկրատելու՝ տեսնելու համար թէ պիտի կարենայի՞ն թռչիլ, իրենց ապակենման թեւերէն զրկուած։

***

Դուն ես, ժողովո՛ւրդ Հայոց, ինչպէս չերեփուկին, տարածեր ես երկու թեւերդ ու կը ճախրես պատմութեան մշուշին մէջ։ Թշնամին փորձեց կտրել թեւերէդ մէկն ու մէկը, եթէ ոչ երկուքը միաժամանակ։ Ապիրատ զաւակներդ փորձեցին խորտակել թեւերէդ մէկն ու մէկը, ինչպէս երբեմն ես, դեռ մանուկ, կը զուարճանայի՝ մկրատելով չերեփուկներուն թեւերէն մէկն ու մէկը։

Դո՛ւն, ժողովո՛ւրդ Հայոց պաշտպանեցիր սակայն երկու թեւերդ, պահպանեցիր ու տարածեցիր երկու թեւերդ, փռեցիր տարերքին վրայ, թշնամութեանց վրայ, ու ճախրեցիր, կը ճախրե՛ս տակաւին, պատմութեան մշուշին մէջէն, յաւիտենականութեան ոսկին քօղի ապաւէն։

Տէ՜ր Աստուած, որ երբեք եւ երբեք չկարենային խորտակել երկու թեւերդ։

***

Դո՛ւն, ժողովո՛ւրդ Հայոց, դիմադրեցիր եւ յաղթեցիր երկու թեւերովդ միայն։

Մոմեղէ՛ն էին Իկարոսի երկու թեւերը, ուստի հալեցան երբ մօտեցաւ արեւին հնոցին։ Ի՞նչ մետաղէ շինուած են քու թեւերդ, որ կը դիմանան արեւին ջերմութեան, ժամանակներու թշնամութեան, տարերքին կատաղութեան, ամպրոպին, կայծակին ու դժոխաշունչ բոլոր հովերուն։ Ինծի ծանօթ չէ թեւերուդ մետաղը, բայց ես նախ կ'ուզէի գիտնալ թէ ո՞վ սորվեցուց քեզի երկու թեւերուն խորհուրդը —

Հելլենական իմաստութի՞ւնը, որ պահպանեց իր մշակոյթը, Հոմերոսի եւ Արիստոտելի ժառանգը, Ելլադայի կղզիներուն ու Պոնտոսի բերդերուն մէջ բաժնած։

Երբայակա՞ն փորձառութի՞ւնը, որ ընդդիմադիր երկու կուսակցութիւն կազմեց, առաջնորդ ընտրելով հէգ Եսային ու հէգ Երեմիան, խաբելու համար Ասորեստանի աստուած-արքաները եւ Եգիպտոսի փարաւոնները։

Արեւելքի արդիական փիլիսոփայութի՞ւնը, որ կը մերժէ ընդունիլ մէկ թիւը, — մարդը երկուք է, կ'ըսէ հին խորհուրդներու լեզուն, կազմուած երկու բեւեռներով։

Օ՜, կ'ողջունեմ միտքը, որ կ'ուսուցանէ թէ անկարելի է ըմբռնել Որմիզդը՝ եթէ չըլլայ Ահրիմանը, ինչպէս անկարելի է ըմբռնել Ահրիմանը՝ եթէ չըլլայ Որմիզդը։ Այդ միտքն էր, որ առաջնորդեց քեզ ու թելադրեց պատմութիւն հիւսել արեւելեան ապրումով եւ արեւմտեան հէնքով։ Արդարեւ, ինչ կը ներկայացնէ Հայկազեան Ոգին՝ եթէ ոչ արեւելք, եթէ ոչ արեւմուտք՝ միաժամանակ։ Երկուք՝ բայց մէկ, մէկ՝ բայց երկուք։ Օ՜ քրիստոնեայ մատենագիրներու յիմարութիւն, ի զո՛ւր կը փորձես վարկաբեկել մանիքէութիւնը, թանկագին երակ քրիստոնէութեան ադամանդին մէջ։

***

Դո՛ւն, ժողովո՛ւրդ Հայոց, դուն՝ լեռ, դուն եւ ծով։ Դուն՝ Արարատ, դուն եւ Միջերկրական։ Վերլուծումի ի՞նչ անսպառ նիւթ՝ քու կեանքդ։

Հայո՛ց պատմութիւն, պատմութի՛ւն Հայոց,
Դուն ինծ չես երգեր միայն ողբ ու կոծ։

Աղբիւր իմաստութեան, աղբիւր յորդահոս խորհրդածութեանց, պատմութիւնդ դարձեր է թելադրութիւն ազնիւ գաղափարներու եւ սրբազան տեսութեանց։ Դուն թելադրեցիր չկշտանալ միայն ասորական քրիստոնէութեամբ, այլ եւ ուզեցիր սնանիլ յունական քրիստոնէութեամբ, Ագրիպանոսի գահին դէմ Գրիգոր Պարթեւի գահը, Հռովմէական չօշափուկին դէմ պարսկական չօշափուկը։ Ու բիւզանդական չօշափուկին դէմ արաբական չօշափուկը։ Այս ամէնը՝ հաստատելու համար թէ խորթ է «Ամենայն Հայոց» տարազը, արդարեւ վերջամուտ։ Այդ տարազով չէ՞ր որ աւերակոյտի վերածուեցան բոլոր կեդրոնացեալ կայսրութիւնները։

Հաւասարակշռութեան նոյն օրէնքը՝ մեր Վերածնունդի պատմութեան մէջ։ Պոլիսը փրկեց Թիֆլիզը, ու Թիֆլիզը փրկեց Պոլիսը, ամէն անգամ որ կը թեքէր թեւերէն մին՝ կը բարձրանար միւսը։

Ո՞վ ըսաւ ձեզի, յիմարնե՛ր, ո՞վ ըսաւ ձեզի թէ երկու թեւերը «կ'երկփեղկեն» ու կը պառակտեն մեր ժողովուրդը։ Ստեղծեր ենք երկու բարբառներ, ու բարբառը, ազգաշինութեան տեսակէտով, աւաղ չէ ինչպէս է կրօնական ժառանգը, երկա՛թ է բարբառը եւ չէ կրցեր բաժնել մեզ, պատ քաշել երկու հատուածներուն միջեւ։ Ո՞ր յիմարն է որ կը կարծէ թէ կայ լեզուէն ալ բարձր արժէք մը։ Եւ ո՞վ է յիմարներուն յիմարը, որ իր բախտը եւ ճակատագիրը կը վստահի մէկ թեւին

«Ամենայն Հայո՞ց», — բարբառային պարծամոլութիւն։

***

Ժողովուրդ Հայոց, գլխուդ վերեւ այժմ «Ամենայն Հայո՞ց» կ'ուզեն խաղալ մեր տիրացուները, իմաստունի հովեր առնելով տիտղոսէ մը՝ զոր եկեղեցին կուտայ աժեմ-չաժեմին, — առանց ամբողջ գիտցածը եօթը գլուխ Աւետարան միայն։

Այժմ «Ամենայն Հայո՞ց» կ'ուզեն խաղալ մեր տիրացուները, իմաստունի հովեր առնելով ընկերային դիրքէ մը՝ զոր հարստութիւնը կուտայ ոմանց, լեցնելով դրամապանակը, պարապ թողլով խելապանակը։

Այս վիճակը ինծի կը յիշեցնէ մեր գիւղը, ուր խելացի կը կարծուէր, գիւղապետ ընտրուելու արժանի, ով որ եօթը կով ունէր կամ հինգ արտավար այգի, փոյթ չէ ստացուած նամակ մը կարդալու համար պէտք ունենար գիւղին նախակրթարանին աշակերտին օժանդակութեան։

Այս վիճակը ինծի կը յիշեցնէ մեր երկիրը, ուր առաջնորդը, երբ չաթալ թաղ դնէր գլուխը, ինքզինք կը կարծէր Աստուծոյ փոխանորդը, փոյթ չէ թէ ամբողջ գիտցածը Աբրահամին պատմութիւնն ըլլար միայն կամ Փարիսեցիին աղօթքը։

Ափսո՜ս, ժողովուրդ Հայոց, վրտէպ դարձեր է այժմ մեր եկեղեցին, ու մեծով պզտիկով ամէն ոք կը զբաղի միայն եկեղեցական վէճերով, առանց խորհելու թէ մեր դարը ուրիշ մտահոգութիւններ կը ներկայացնէ փրկելու համար ժողովուրդը։ Հող է — ախտաբանական անհանդուրժութիւն մը ցոյց կուտան կիները, որոնք փողոցի հետաքրքրութիւն կը մտնեն եւ նշանած մը ընտրելու ձեւով՝ «ասիկա չեմ ուզեր, այինչը կ'ուզեմ» կ'աղաղակեն եկեղեցիին մէջ, փողոցին մէջ եւ տուներուն մէջ։ Այրութիւնն ալ այն աստիճան պակսեր է արդէն, որ էրիկ-մարդիկ, դարմանելու համար իրենց քոմփլէգսը, չաթալ-թաղ կ'ուզեն ապահովել իրենց կնոջ նախընտրածին։

Ժողովո՛ւրդ Հայոց, Հայո՛ց ժողովուրդ, պժգալի է տեսարանը։ Մարդիկ, որ պատմութիւն չեն գիտեր, ինկեր են արտաքին թշնամութեանց յորձանքին մէջ, փշրելու համար թեւերէդ մին։

Մեր պատմութիւնը թռեր է, փռելով երկու թեւերը՝ ինչպէս օդանաւը, որ ահա կը մօտենայ Լիբանանի լեռներուն։ Վա՜յ թեւը կտրողին։

Երբ վար կ'իջնեմ օդանաւէն, ինծի կ'ըսեն թէ, այստեղ, ժողովուրդը վճռած է պահպանել մեր պատմութեան երկու թեւերը, այնքան հզօր որքան հաւասարազօր։

Կտրի՛ն թեւերը անոր որ կը փորձէ կտրել այդ թեւերէն մէկն ու մէկը, կը պատասխանեմ։

Պէյրութ — Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՈՒՇ ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ...

Երեւանի Գրական Թերթը գնահատելով անցեալի գրական ժառանգութեանց հրատարակութեան աշխատանքը, հետեւեալ դիտողութիւնները կ'ընէ (31 Օգոստոս).

... Անցեալին գրական ժառանգութեան ինչպէս եւ գնահատման, նոյնպէս ալ հրատարակութեան մէջ կան տակաւին լուրջ թերութիւններ։ Հայ բազմահարուստ եւ բազմադար գրականութեան շատ մը փայլուն էջեր, որոնք մաս կը կազմեն եւ կապուած են մեր ժողովուրդի հերոսական մաքառումներուն, ազատասիրական ոգորումներուն հետ, տակաւին չեն գնահատուած արժանի կերպով եւ չեն դարձած ընթերցող լայն զանգուածներու սեփականութիւնը։

Ցարդ մեր պատմագրական հարուստ գրականութենէն շատ քիչ բան թարգմանուած է աշխարհաբար եւ արժանացած հրատարակութեան, տարիներէ ի վեր չեն հրատարակուիր մեր միջնադարեան խորապէս գունաղեղ քնարական այնպիսի մեծ ներկայացուցիչներու ստեղծագործութիւնները, ինչպէս Շնորհալին, Աղթամարցին, Թլկուրանցին եւ ուրիշներ։ Զափազանց քիչ են նաեւ անոնց ստեղծագործութիւնը վերլուծող ու արժեւորող բանասիրական, գիտական ուսումնասիրութիւնները։

Հայ նոր գրականութեան մէջ կարգ մը կարեւոր էջեր եւս դեռ չեն գնահատուած ըստ արժանւոյն։ Եւ ասիկա կը վերաբերի գլխաւորապէս արեւմտահայ գրականութեան, որուն լաւագոյն ստեղծագործութիւններուն մէջ ճշմարիտ գոյներով նկարագրուած է հայ ժողովուրդի արեւմտեան հատուածին ընկերային ծանր վիճակը թրքական բռնապետութեան լուծի տակ, պատկերացուցած են այն հերոսական պայքարը, որ հայ ժողովուրդը մղած է ընդդէմ թուրք ձուլողներու։ Ճիշդ է վերջերս հրատարակուեցան Դ. Վարուժանի, Ռ. Սեւակի, Մ. Մեծարենցի եւ ուրիշներու ստեղծագործութիւնները՝ բայց ցարդ մեր գրական քննադատութիւնը կը շարունակէ լռութիւն պահել այնպիսի մեծ ու ինքնատիպ բանաստեղծի ձգած գրական հարուստ ժառանգութեան մասին, ինչպէս Սիամանթօն։ Տակաւին մարքսեան գրականագիտութեան լուրջ վերլուծումի եւ գնահատականին չէ արժանացած նաեւ Ղեւոնդ Ալիշանի ձգած գրական ու գիտական հարուստ ժառանգութիւնը։ Հարուստ եւ բազմազան է արեւմտահայ արձակը, սակայն անոր շատ քիչ ներկայացուցիչներու երկերը միայն դարձած են մեր ընթերցողներու սեփականութիւնը։ Կը կարծենք թէ ժամանակն է զբաղելու արեւմտահայ նշանաւոր արձակագիրներու գրական ժառանգութեան արժեւորումով եւ հրատարակութեամբ, ինչպէս Տիգրան Կամսարական, որու «Վարժապետին աղջիկը» վէպը ընկերային արժէքաւոր կտաւ մըն է արեւմտահայ մտաւորականութեան եւ աշխատաւորութեան ընկերային վիճակի մասին, Թլկատինցին որու ստեղծագործութեանց մէջ տրուած են արեւմտահայ գիւղացիութեան ծանր կեանքի ճշմարիտ պատկերները, Ռուբէն Զարդարեան եւ ուրիշներ։ Չէ՞ որ անոնց ստեղծագործութիւնները կը կազմեն հայ գրականութեան հարստութիւնը, գունագեղութիւնն ու բազմազանութիւնը։

Մեր գրական կազմակերպութիւնը, հրատարակչական մարմինները, հայկական խորհրդային գիտութեանց Ակադեմիայի Գրականութեան կաճառը պարտաւոր են լրջօրէն զբաղիլ նաեւ մեր շարքերէն անժամանակ հեռացած խորհրդահայ գրողներու գրական ժառանգութիւնը հաւաքելու գործով։ Ինչո՞ւ մեր մէջ չեն ստեղծուիր յանձնախումբեր որ զբաղին այդ գրողներու գրական ժառանգութեամբ, չէ՞ որ այդ գործը շատոնց արդէն կը կիրառուի Խ. Միութեան Գրողներու Միութեանց մէջ։ Կը կարծենք թէ, ժամանակն է հոս եւս ստեղծել այդպիսի յանձնաժողովներ, որոնք զբաղէին Եղիշէ Չարենցի, Ակսել Բակունցի, Վահան Թոթովենցի, դրամէտներ Ց. Սուրխաթեանի, Ա. Ցակոբեանի եւ ուրիշներու գրական ամբողջ գործին հաւաքումով. Կը կարծենք թէ ժամանակն է նաեւ ձեռնարկելու Եղիշէ Չարենցի երկերու ակադեմական հրատարակութեան։ Պէտք է յիշենք թէ դասականներու ակադեմական հրատարակութեան [illegible] դանդաղ կ'ընթանայ, երբեմն տարիներ ու տասնամեակներ կը տեւեն։ Ցարդ կ'իրականանայ միայն Խաչատուր Աբովեանի, Յովհաննէս Թումանեանի, Յակոբ Յակոբեանի եւ Գաբրիէլ Սունդուկեանի երկերու ակադեմական հրատարակութիւնը։ Ընթերցողները, ուսանողները, գրականութեան պատմութեամբ զբաղողները կը սպասեն նաեւ Յակոբ Պարոնեանի, Շիրվանզադէի, Վահան Տէրեանի եւ միւս դասականներու երկերու ակադեմական հրատարակութեան։

ՏԻԿԻՆԸ երիտասարդացման դեղահաբ մը կ'առնէ, եւ 15 տարի կ'երիտասարդանայ։ Հինգ տարիէ ի վեր բացակայող տղան կը վերադառնայ։

ՏՂԱՆ — Մայր, աս որքան երիտասարդցեր ես. քովինդ ալ միջակ եղբա՞յրս է։

ՄԱՅՐԸ — Ոչ, տղաս, երիտասարդացման դեղահատերուն կէսը հայրիկդ գործածեր է...։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

— Դուք բժի՞շկ էք, հարցուց Ուիլ դողդոջ ձայնով։

— Ամենամեծ բժիշկը, որ երբեւիցէ գոյութիւն ունեցած ըլլայ, վասնզի ես միեւնոյն դեղագիրով կը բժշկեմ միտքն ու մարմինը։ Վերջ կուտամ ամէ՛ն ցաւի եւ կը ներեմ՝ ամէ՛ն մեղքի։

— Ես պէտք չունիմ ձեզի, ըսաւ Ուիլ։

Բայց բժիշկը պատասխանեց.

— Բոլոր մարդոց համար կուգայ ատենը, երբ դեկը կ'առնուի իրենց ձեռքէն։ Որովհետեւ դուն համբերատար եւ խոհեմ եղար, դեկը երկար կրցար պահել ձեռքիդ մէջ եւ երկար ալ ժամանակ ունեցար՝ այդ փոխանցման պահուն պատրաստուելու համար։ Վարպե՛տ Ուիլ, ինչ որ տեսնուելիք բան կար քու լնագաւառիդ մէջ, տեսար լիովին։ Սակայն վերջացած է հիմա ամէն ինչ եւ, աւելցուց բժիշկը ոտքի ելլելով, ալ հա՛րկ է ելլես ու հետս գաս։

— Դուք տարօրինակ բժիշկ մըն էք, ըսաւ Ուիլ, աչքը սեւեռելով իր հիւրին։

— Բնական օրէնք մըն եմ ես եւ մարդիկ զիս կը կոչեն Մահ, պատասխանեց միւսը։

— Ինչո՞ւ առաջուց չըսիր, աղաղակեց Ուիլ, ես այսքա՜ն տարիներէ ի վեր քեզի կը սպասէի։ Հազա՛ր բարի, տո՛ւր նայիմ սա ձեռքդ։

— Թեւիս կռթնէ, վասնզի ուժդ հատնելու վրայ է, ըսաւ օտարականը։ Կրնաս ամբողջ ծանրութեամբդ վրաս իյնալ, եթէ ուզես, որովհետեւ՝ ծեր եմ թէեւ, սակայն ուժեղ եմ շատ։ Երեք քայլով կը հասնինք իմ կառքիս, եւ անգամ մը որ նստիս կառքիս մէջ, կը վերջանան բոլոր ցաւերդ։ Գիտե՞ս, Ուիլ, ես միշտ կը կարօտնայի քեզ, որպէս թէ դուն հարազատ զաւակս եղած ըլլայիր։ Եւ իմ երկա՜ր ասպարէզիս մէջ, բոլոր մարդոցմէ աւելի քե՛զ փնտռեցի։ Եւ ամենամեծ ուրախութեամբ եկայ մօտդ ի վերջոյ։ Կո՛շտ եմ ես, կծու լեզու կը գործածեմ, եւ առաջին հերթին կը խրտչեցնեմ մարդիկը, եւ սակայն քեզի պէսներուն համար՝ անգնահատելի ընկեր մըն եմ ես։

— Մարճորիի մահէն ասդին, պատասխանեց Ուիլ, Աստուծոյ առջեւ կ'երդնում՝ թէ միա՛կ ընկերս էիր դուն, որուն մտերմութիւնը կը փնտռէի։

Այսպէս թեւանցուկ անցան բակէն։

Այդ պահուն ծառաներէն մին արթնցաւ եւ վերստին քունի տիրակալութեան տակ իյնալէ առաջ՝ լսեց ձիերու դոփիւնը։ Այդ գիշեր ամբողջ հովիտը [illegible], իբրեւ թէ զօրաւոր հովի մը ազդեցութեան տակ ինկած ըլլար։

Եւ երբ մարդիկ արթնցան առաւօտուն, տեսան որ Ուիլ վերջապէս կատարած էր իր այնքան ակնկալած ճամբորդութիւնը։

ՌՈԲԵՐԹ ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ

Անգլ. թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

(15 եւ վերջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՊՐԻ՛Ս, ԸՆԿԵՐ

— Չէ, բարեկամներ, այդ կէտին մէջ, սխալ էք… Քանի մը տարի ես ալ Դաշնակցական եղած եմ եւ բաւական մօտէն կը ճանչնամ այդ մարդիկը… Մեծ մեղքեր ունին, մեծ մեղքեր գործած են, բայց առաւելութիւն մը ունին, զոր դուք չունիք։ Դաշնակցական ըսածդ տալու վարժուած է։ Դաշնակցութիւնը անանկ դաստիարակութիւն մը տուած է իր ընկերներուն որ իր ուզածը կ'առնէ անոնց ձեռքէն… Սխալ չհասկնաք, բռնութեամբ չէ որ կ'առնէ, ոչ… Ժողովի մը մէջ, օրինակ, ատենապետը կը բացատրէ թէ ազգային այսինչ վարժարանին, այնինչ հիւանդանոցին համար դրամի պէտք կայ։ Մարդը հազիւ տեղը նստած, կը պոռան չորս կողմէն — հինգ տոլար, տասը տոլար, քսան տոլար… Եւ, մէյ մըն ալ կը տեսնես որ գանձանակին մէջ լեցուեր է հարիւր, երկու հարիւր տոլար…

— Է՛, ճանըմ, էրկան մի ըներ, հարուստ են, կուտան…

— Շատ կը սխալիս բարեկամ, տուողները ամէնքն ալ հարուստ չեն… Դաշնակցականին հարուստն ալ կուտայ, աղքատն ալ։ Ծուռ նստինք, շիտակ խօսինք — Դաշնակցականը ազգին դրամ տալու վարժութիւնը եւ քաջութիւնը ունի, տրիկա ընդունելու ենք, վերը Աստուած կայ…

Այո, վերը Աստուած կայ եւ Աստուած կը պատգամէ որ ճշմարտութիւնը ըսուի։

Անցեալ Ցուլիսին, մեր պատգամաւորականը կը զբաղէր տնտեսական հարցերով։

Ցանկարծ, նիւթական համեստ պայմաններու տէր ընկեր մը, ոտքի ցատկեց եւ յայտարարեց.

— Ընկերներ, կը տեսնեմ որ բաժանորդագրութեան արշաւ մը բացած էք… Ես հարիւր բաժանորդագրութիւն կը նուիրեմ Շաբաթաթերթին — չորսական տոլարէն, չորս հարիւր տոլար…. Հրամեցէք…

Ոչ օրուան ատենապետը հանգանակութեան առաջարկ բերած էր, ոչ ալ հաշիւները ներկայացնող անձը։ Ոչ ոք «մի քիչ փող տուէք» ըսած էր, որովհետեւ պէտք չկար։

Բայց, այդ համեստ ընկերը, ինքնաբերաբար, կ'ուզէր օգտակար ըլլալ իր կուսակցութեան։

Այդ համեստ ընկերն էր մեր պատուական Մկրտիչը — Մկրտիչ Խաժէրեան։

Ո՞վ է այս ընկերը։ Մէկ բառով տամ իր դիմագիծը։

Անցեալ շաբթուան սկիզբը իր բերնով կը յայտարարէր.

— Ընկեր ջան, գիտե՞ս ինչ տուած եմ ազգին եւ իմ պաշտելի կուսակցութեանս, աս վերջին վեց, եօթը տարուան մէջ…

— Հինգ, վեց հարի՞ւր…

— Բարձրացիր…

— Հազա՞ր…

— Վեց հազար ութը հարիւր տոլար, Աստուած վկայ, երդում կ'ընեմ…

— Կը հաւատամ, ընկեր…

Վիրաւորա՞ծ պիտի ըլլայի մեր անձնուէր ու անձնազոհ Մկրտիչը եթէ հրապարակաւ յայտարարէի թէ ոչ միլիոն ունի դրամատունը, ոչ ալ հարիւր հազար։

Համեստ գործաւոր մըն է մեր ընկերը։ Եթէ չեմ սխալիր, կ'աշխատի գործարանի մը մուխին ու ծուխին մէջ, Շիքակոյի մօտերը։

Գործաւորը միլիոն չունենար։ Բայց գործաւորը կ'ունենայ սիրտ եւ հոգի։

Այո, հաւատացէք որ Մկրտիչը վեց, եօթը տարուան մէջ, ազգին գանձանակը նետած է 6800 տոլարի գումար մը, որ անցեալ շաբթու բարձրացաւ 7200ի եւ պիտի բարձրանայ յառաջիկայ տարիներուն։

Դաշնակցութի՞ւնն է որ կը պահանջէ այդ նուէրները իրմէ։ Հազար անգամ ո՛չ։

Մկրտիչը — եւ ուրիշ Մկրտիչներ — իրենց հայրենասիրութեան ապացոյցը կուտան չօշափելի միջոցներով։ Հոգեկան պահանջ մըն է որ կը գոհացնեն։

Ապրիս, Մկրտիչ։ Ապրիք, Դաշնակցական անձնուէր ու հայրենասէր ընկերներ։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ցուսաբեր ետեւեւոյ խորհրդածութիւններ կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ, «Թեր ու դէմ» խորագրով.—

… Եթէ միութիւն մը չկրցանք ստեղծել լեզուի մէջ, գոնէ կրնանք միօրինակութիւն մը ստեղծել, ուղղագրութեան մէջ։ Հայաստանի խօսքը չենք ըներ, որովհետեւ ան արդէն … լուծած է այս հարցը։

Մեր խօսքը Արտահայաստանի մասին է ուրեմն։

Մենք այն կարծիքը ունինք, թէ լեզուի մէջ միօրինակութիւնը յետադիմութիւն չէ. ընդհակառակն, յառաջդիմութիւն է։ Այո, միօրինակութիւնը յետադիմութիւն է ոճի մէջ, բայց ոչ լեզուի։

Եթէ ակնարկ մը նետենք մեր թերթերուն, պարբերականներուն ու նաեւ գիրքերուն վրայ, պիտի հաստատենք, որ լեզուի մէջ մենք յետադէմ ենք։ Ըսել կ'ուզենք, որ մեզի կը պակսի լեզուական միօրինակութիւնը, մինչդեռ պէտք է ճիշդ հակառակը ըլլար։

Հաւանաբար, Բաբելոնի մէջ այնքան խառնակութիւն չկար, որքան կայ հիմա մեր ուղղագրութեան մէջ։

Այսպէս՝ ոմանք կը գրեն Կարոյ, ուրիշներ՝ Կարօ, աւելի ուրիշներ՝ Կարո։

Ո՞րն է ճիշդը։ Կարոյ գրողները կ'ըսեն թէ իրենց գրածն է ճիշդը։ Կարօ ձեւին պաշտպանները կը պնդեն, թէ այդ ձեւն է ճիշդը։ Իսկ անոնք, որ Կարո կը գրեն, միակ լուծումը կը համարեն այս խուզուած ձեւը։

Քերականութեան դասագիրք պատրաստողները այս երեք ձեւերէն ո՛րը պիտի ընդունին իբրեւ ճշգրտոյն, բառ այնմ ձեւակերպելու համար կանոնը։

Մեր կարծիքով՝ այս երեք ձեւերէն միայն մէկը պէտք է ընդունիլ եւ մերժել միւս երկուքը։ Բայց այս կէտին մէջ իսկ իր սեւ բաշերը կը ցցէ մեր անմիաբանութիւնը։ Կարելի՞ բան է, որ «Ցուսաբեր»ի խմբագիրը հրաժարի Կարօ ձեւէն եւ հաւանի գրել Կարոյ կամ Կարո։ Նոյնպէս՝ Մխիթարեան Միաբանութեան գերյարգելի վանականները կրնա՞ն դաւաճանել ոսկեդարեան ուղղագրութեան եւ սկըսիլ գրել Կարօ։

Շարունակենք սակայն։

Շատեր կը գրեն ամենէն, աւելի շատեր՝ ամէնէն։

Ո՞րն է ճիշդը։ Պարզ է, որ երկու ձեւերն ալ ունին իրենց պաշտպանները եւ հակառակորդները։ Ուսուցիչը այս երկու ձեւերէն ո՞րը պիտի սորվեցնէ աշակերտներուն։ Շուարած ու շփոթած՝ պիտի ըսէ հաւանաբար. «Ասանկ ալ կ'ըլլայ, անանկ ալ»։

Կան, որ կը գրեն Հայ (գլխագրով), ուրիշներ՝ հայ (մանրատառ)։ Դարձեալ կը հարցնենք, — ո՞րն է ճիշդը։ Ձենք ուզեր խօսիլ ըստ էութեան. խօսած ենք արդէն ուրիշ առիթով։ Բայց վերջապէս երկու ձեւերէն մէկը պէտք է ընդունինք, իսկ միւսը մերժենք։

Արդ, կարելի՞ բան է, որ «Յառաջ»ի Շ.Ն այնքան… պզտիկցնէ հայը, որ սկսի այդ բառը գրել մանրատառ (հայ), փոխանակ զայն մեծցնելու եւ գրելու Հայ (մեծատառ)։

« Ցուսաբեր»ի խմբագիրը, որ Շ.էն ետ չի մնար… յամառութեան մէջ, երբեք պիտի չուզէ եւ պիտի չհաւանի մեծատառ Հայ գրել, փոխանակ մանրատառ հայ գրելու։

Եւ այսպէս՝ մեր ուղղագրութիւնը պիտի շարունակէ ընթանալ «բաբելոնեան գիծ»ով…

Ինչպէս որ կարելի չեղաւ եւ կարելի չէ լեզուական միութիւն ստեղծել, կարելի պիտի չըլլայ նաեւ ուղղագրական միօրինակութիւն ստեղծել։ Որովհետեւ մեզմէ ամէն մէկը չհամոզուելու … առաքինութիւնը ունի։

Սակայն մենք կը կարծենք, թէ ժամանակը եկած է հրաժարելու այս «առաքինութիւն»էն ալ, ինչպէս վաղուց հրաժարած ենք ուրիշ բազմաթիւ եւ բազմատեսակ առաքինութիւններէ։

« Ձայն բազմաց՝ ձայն Աստուծոյ» պիտի ըսենք մենք ալ եւ պիտի դիմենք այս «բազմաց» քուէին։ Տասը, քսան կամ երեսուն հոգիի, — գրագէտ, լեզուագէտ, քերականագէտ, — պիտի հարցնենք. — Հայը գլխագի՞ր գրենք թէ մանրագիր։ Ամենէ՞ն գրենք թէ ամէնէն։ Կարո՞ գրենք թէ Կարոյ։ Եւ եթէ տասի վրայ վեցը, քսանի վրայ 11ը, երեսունի վրայ 16ը թեր արտայայտուին մէկ կամ միւս ձեւի, այդ կ'ըլլայ պարտադիր թէ թերթերուն եւ թէ դէմքերուն։

Քուէի դիմելէ առաջ, անշուշտ կողմերը կը ներկայացնեն ինչ որ գիտեն, — յաճախ նաեւ ինչ որ չեն գիտեր, — քննութեան ենթակայ բառերու ուղղագրութեան մասին։

Մենք ուրիշ միջոց չենք տեսներ։ Տարբեր միջոց մնա՞ց արդէն։

ՁԱՅՆ ՄԸ ԳԵՐԵԶՄԱՆԷՆ

ԽՄԲ.— Ողբացեալ Վահան Նաւասարդեանի 1950 Դեկտ. 3ին Դաշնակցութեան 60ամեակի առիթով Գահիրէի մէջ խօսած իր ճառին մէջ կ'ըսէր Երեմիա մարգարէի խօսքը յիշելով.

« Երբեք չզարմանաք, եթէ վաղուան գոտեմարտին տրորուեն ու ջախջախուեն միլիոնից շատ աւելի հզօրները, մինչ աւերներից վերընձիւղի եւ իր հայրենական հողին տէրը դառնայ հայ ժողովուրդը։

Մի երկնչիր, հօտ փոքրիկ, արութեան գործերով լի քո պատմութեան անծանօթ է աշխարհը, դու իսկ չես ճանաչում քեզ։ Քո ներքին ուժերով, քո իմաստութեամբ ու համճարով ապրել ես հազարամեակներ ու պիտի ապրես առ յաւէտ։ Եղիր քաջ ու արի, ինչպէս եղար քո արիւնոտ պատմութեան երկարաձիգ ճանապարհին, փարած մնացիր այն հաւատքին, որ անսասան պատուանդանն եղաւ քո գոյութեան։ Տէր մնացիր այն փառահեղ դրօշին, որ քո մեծ ազատամարտը տուաւ քո ձեռքը 1918 թ. Մայիս 28ին։

Մի մոռացիր որ ազգերի մեծ ընտանիքի մէջ ընտիրներից ես դու։

Փոքր ես քանակով, սակայն, մեծ ես ու անպարտելի՝ քո ներքին գանձերով։

Քո արժէքով ազգեր կան, սակայն, քեզանից բարձր ազգ չկայ այս աշխարհում։

Այս 60ամեակը, որ տօնակատարում ենք մենք այսօր, լոկ մի հանդրուան է քո շքեղ ազատամարտի մէջ։

Մեր նախնիք դարեր անընդհատ զուր չպայքարեցին, ապացոյց՝ ազգովին քո գոյութիւնն այսօր՝ քո անմեռ գանձերով ու քո լոյս խոէլով, զուր պիտի չանցնի նաեւ մեր պայքարը։

Քաջութեամբ, կորովով ու հաւատքով դիմաւորենք գալիքը։

Թող տարակոյսը չմթագնի մեր գիտակցութիւնը ու հաւատքի պակասը չջլատէ մեր ուժերը։

Օրերի օրը պիտի գայ։

Ու մենք այդ տօնը՝ փառքի ու ցնծութեան մէջ, մասնակցութեամբը մեր բիւր նահատակների անմեռ հոգիների ու մեր բովանդակ ժողովուրդի, պիտի տօնակատարենք այնտեղ, մեր սեփական տան մէջ, — «Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ»»։

Վ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (148)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ԺԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

Ե.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

— Այն ժամանակ մեզ անհնար կը լինի կռուել թէ քաղաքացիների հետ, եւ թէ դրսի թշնամու հետ։

— Եթէ այդ անհնար կը լինի, մեռնելը, կարծեմ շատ հնարաւոր է։

— Այդ սպասում է մեզ… Բայց աւելի լաւ չէ՞ր լինի քանի դեռ մութն է, օգտուել քաղել գիշերային խաւարից եւ, պատառելով պաշարող թշնամու շղթան, հեռանալ քաղաքից։

— Այդ այնքան հեշտ չէ՝ Ռշտունեաց գազանների շղթան պատռել։ Պէտք է պաշտպանել քաղաքը մինչեւ վերջին շունչը։ Երբ փոքր ինչ կը լուսանայ, այն ժամանակ մենք դուրս կը գանք կռուելու։

Գարսից աստիճանաւորը լռեց։ Նրանք դիմեցին դէպի քաղաքի միւս դռները, որոնք նոյնպէս սաստիկ հսկողութեան ներքոյ էին դրած։

Գիշերը անցաւ կրակի եւ բոցերի դժոխային գործողութեան մէջ։ Իսկ առաւօտեան լուսաբացին, մոխիր դարձած քաղաքի աւերակների վրայ, սկսուեցաւ սոսկալի կոտորածը։ Գիշերը կործանւում էին շինուածքներ, իսկ այժմ կործանւում էին մարդիկ…

Դեռ վաղորդեան շամանդաղը նոր էր սկսել պարզուել, դեռ նոր թռչունները իրանց ուրախ մնչիւններով սկսել էին աւետել տուընջեան լուսատուի ըղձալի ծագումը, երբ քաղաքի դռներից մէկը խորտակուեցաւ։ Նա խորտակուեցաւ թէ՛ ներսի բնակիչներից, եւ թէ՛ դրսի պաշարողներից։ Ներս խուժեց կատաղի բազմութիւնը։

«Թո՛ղ մի կողմ ջոկուին քրիստոնեաները…» որոտացին հազարաւոր ձայներ։

Քաղաքի բնակիչները, մոռանալով իրանց կրած ծանր վնասը, միացան իրանց տները այրող, իրանց դժբախտացնող լեռնականների հետ, եւ սկսեցին կոտորել Գարսից զօրքերին։ Այժմ գործում էր նիզակն ու սուրը։ Փայլում էր երկաթը եւ իւր փայլատակման հետ՝ լըսելի էր լինում երկաթապատ վահանների սաստիկ տրոփիւնը։ Կռիւը կատարւում էր փողոցներում։ Գարսից զօրքերը՝ օրհասական տագնապի մէջ՝ մարտնչում էին, մարտնչում էին, որ մեռնելուց առաջ գոնէ մի քանիսին իրանց հետ տանէին։ Միրուժան Արծրունին սպառել էր իւր լեզուի բոլոր ճարտարութիւնը նըրանց խրախուսելով։ Հրամաններ այլեւս չէին ազդում։ Նա կայծակի նման անցնում էր մէկ փողոցից դէպի միւսը, երբ նկատում էր, որ Գարսիկները այն կողմում թուլանում են։

Այդ միջոցին մէկը միջնաբերդի բարձրութիւնից խոժոռ դէմքով նայում էր, թէ ի՛նչ է կատարւում ներքեւում։ Որքան նայում էր նա, այնքան նրա դէմքը աւելի մխուր, աւելի յուսահատական արտայայտութիւն էր ստանում։ Մերուժանի քաղաքացիները, միանալով Մերուժանի թշնամիների հետ, կոտորում էին նրա Գարսկաստանից բերած զօրքերին։ «Ո՞րքան սխալ հասկացողութիւն ունենք մենք հայ ժողովրդի մասին», մըտածում էր նա եւ նրա զայրացած սիրտը լցւում էր անհնարին դառնութեամբ։

Այդ մարդը Վահան Մամիկոնեանն էր, որը, տիկին Համազասպուհիի հետ ունեցած անյաջող բանակռիւից յետոյ, դուրս էր եկել, դիտելու քաղաքի խռովութիւնը։

Դեռ արեւը չէր ծագել։ Բայց վաղորդեան մթին աղջամուղջը սկսել էր նօսրանալ, եւ շրջակայքը հետզհետէ տեսանելի էին լինում։

Միջնաբերդի բարձրութիւնից նկատեց նա, որ լեռնականներից մի ստուար խումբ ուղիղ դիմում էր դէպի իւր կողմը։ Նրանց առաջնորդում էր մի յաղթանդամ տղամարդ, որ հազիւ երեւում էր իւր զրահաւոր եւ ապարափակ թիկնապահների միջից։ Նա մօտեցաւ եւ, միջնաբերդի սարրոսից դէպի վեր նայելով, եւ տեսնելով այնտեղ կանգնած Մամիկոնեան իշխանին, ձայն տուեց.

— Մամիկոնեան տէր, ինչո՞ւ ես այստեղ՝ երկչոտ աղուէսի նման կանգնել այդ բարձր քարերի գլխին, ցած իջիր, մենամարտենք եւ մեր կռուով վերջ տանք արիւնահեղ կոտորածին։ Դու, թէեւ կորցրիր քո տոհմին առաքինութիւնը, գոնէ մի՛ արատաւորիր նրա քաջութիւնը։

— Մեզ համար չէ ազնուութեան դասը լեռնացիից առնել, Ռշտունեաց տէր, դու եթէ չէիր ցանկանում հազարաւոր անմեղների արեան հոսումը, դու եթէ չէիր ցանկանում հազարաւոր տների կրակի ճարակ դառնալը, դու պէտք էր այդ հրաւէրը սկզբից անէիր, երբ դեռ ոչ մի արիւն չէր թափուած։ Այն ժամանակ ես պատրաստ կը լինէի դուրս գալ քաղաքից եւ իմ բազուկների ուժը չափել քոնի հետ։ Բայց երբ սկսուեցաւ կռիւ այդպէս անմարդի կերպով, թող նոյն կերպով շարունակուի…։

ՐԱՖՖԻ

կի ամբաստանելով Յորդանանը: Այս առթիւ ըսաւ թէ Իսրայէլ առնուազն 160 դանգատագիր յանձնած է Մայիս 1էն ի վեր՝ Յորդանանի դէմ: Յետոյ բացատրեց թէ Հիւսէյին Թագաւորին եւ բարձրաստիճան սպաներու յայտարարութեանց համաձայն, Յորդանան թշնամական դիտումներ ունի: Հրէական ներկայացուցիչներու խորհուրդը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ցաւ յայտնելով սահմանային ընդհարումներու մասին եւ ազգամողովին աջակցութիւնը խնդրելով:

Յորդանանի Թագաւորը Սեպտ. 14ին Պաղտատ մեկնեցաւ, խորհրդակցելու համար Իրաքի Թագաւորին հետ, փոխադարձ պաշտպանութեան մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ժ. ՄՈՒՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, մառեշալ Բուլկանին, նոր նամակ մը ուղղելով Այզընհաուըրի, կը կրկնէ իր առաջարկը՝ հիւլէական զէնքերը արգիլելու եւ սպառազինութիւններ կրճատելու համար: Այս առթիւ գիտել կուտայ թէ օդանաւային զննութիւններ կատարելու առաջարկը պատերազմի հոգեբանութիւն մը պիտի ստեղծէ, փոխանակ մեղմացնելու կացութիւն: Յետոյ կ'առաջարկէ դադրեցնել հիւլէական զէնքերու փորձերը:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ձերբակալուեցան երեսուն համայնավարներ, որոնց մէջ կը գտնուի Օրլէանվիլի հիւանդանոցին գլխաւոր վիրաբոյժը: Ոստիկանութեան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ նոր հաստատուած էր այս կազմակերպութիւնը, իբրեւ «ազատագրութեան ռազմիկներ» եւ թէ անոր անդամները մասնակցած էին կարգ մը սպանութեանց եւ թակարդներու, Ալժերիոյ ապստամբականներուն հետ: Ամբաստանեալներէն 15ը Եւրոպացիներ են, մէջն ըլլալով վիրաբոյժ Տոքթ. Մարթինին եւ իր կինը: Նոյն տեղեկագրին համաձայն, ամբաստանեալները նոր ցանց մը պատրաստած էին, թէ մարդիկ սպաննելու եւ թէ երկաթուղիները պայթեցնելու համար:

ԿԻՊՐՈՍԻ մասին զեկուցում տալով, երեսփ. ժողովին առջեւ, Անգլիոյ գաղթային նախարարը յայտարարեց թէ Սուէզի տագնապը անկարելի կը դարձնէ ինքնորոշման իրաւունք տալ: «Ներկայ պարագաներուն մէջ բացարձակապէս անհրաժեշտ է դերիշխանութիւն Կիպրոսի վրայ, եթէ կ'ուզենք լրիւ կատարել մեր պարտականութիւնը: Անկարելի է բանակցութիւն կատարել այս միջոցին, երբ ըմբոստները պատրաստ են հաշուելու, եթէ իրենց ուզած պայմանները չընդունուին»: Ընդդիմադիրները այս առթիւ այ բողոքեցին Մակարիոս արք. աքսորին դէմ, փաշականութիւն կոչելով զայն: Կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ աքսորականը ամբաստանութեան տակ է եւ չի կրնար վերադառնալ: Կ'ըսուի թէ Մակարիոս արք. հիւանդ է: — Նոր խուզարկութիւններ կատարուեցան Ֆամակուսթայի շրջանին մէջ, ուր ըմբոստները գիւղացի մը սպաննած եւ երեք հոգի վիրաւորած էին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահական ընտրութեան առթիւ, 85 միլիոն տոլար տրամադրուած է երկու գլխաւոր կուսակցութեանց: Նոյն աղբիւրին համաձայն, 38 միլիոն քաղաքացիներ պիտի աշխատին իբրեւ կամաւոր

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ բանտարկուած լրտեսները, որոնց մէջ կան չորս Անգլիացիներ, պիտի դատուին 8–10 օրէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (14 Սեպտ.) — Ձուլ ոսկի 472.000, նափոլէոն 3440, զուից. 3270, սթերլին 4240, քսան տոլարնոց 16.520: Թղթադրամ՝ [illegible] սթեռլին 1030, տոլար 405, պէզ. 8.15, զուից. 97.50, փեզեթա 8.85:

ՄԵԹՐՈՅԻՆ պաշտօնեաները աշխատավարձքի յաւելում կը պահանջեն, դանադան պայմաններ յայտնելով:

150 ՄԻԼԻԱՐ ՖՐԱՆՔԻ փոխառութիւնը մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով, կը կարծուի թէ 200 միլիարի պիտի հասնի գումարը, հոկտ. 20էն առաջ:

ԱՆԳԼԻՈՅ լորտերու ժողովին մէջ Ֆրանսայի դէմ անհաճոյ խօսքեր արտասանեց նախորդ վարչապետը, Էթլի, մեղադրելով զայն իբրեւ «վերջին ջատագովը գաղթատիրութեան»: Ուրիշ լորտ մը ուժգնօրէն բողոքեց:

ԳԱՀԻՐԷԻ թերթերը կը չարունակեն սպառնալ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ, նոր ընկերակցութեան առթիւ: Կ'ըսեն թէ այդ ծրագիրը պատրուակ մըն է պատերազմ յայտարարելու համար: Կառավարական թերթն ալ խօսքը ուղղելով Տըլըսի, կ'ըսէ թէ «ազատութիւնը տալարով չի գնուիր»: Գ. Տըլըս կը կարծէ թէ ամէն բան ծախու է, նոյնիսկ խիղճը եւ արժանապատուութիւնը: Կարելի չէ տալարով գնել բարոյականը, ազատութիւնը եւ ազգային գերիշխանութիւնը»:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Միջոտիէա դերասանական խումբէն Վարուժան Ուզունեանի մէկ թատերգութիւնը Քոնսէրթօն Սեպտ. 22ին, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին պիտի ներկայացուի Ռատիօ Նասիոնալի վրայ: Խաղարկութեան կը մասնակցին Փիէռ Ֆրենէ, Ժան Մարշայ (Քոմէտի Ֆրանսէզէն) եւ ուրիշ ծանօթ դերասաններ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Հատորին կէսը կը պարունակէ աննախընթաց նորութիւն մը — ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1820 – 1955).

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ

Գրեց՝ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Արձակ բանաստեղծութիւններ որոնց Ֆրանսերէնը երկու հատորներով լոյս տեսած է, մէկը Փարիզի, միւսը Գահիրէի մէջ:

Ընտիր տպագրութեամբ: Գին 2 տոլար: Հասցէ.—

Arsène Yergath, B. P. 55
Le Caire (Egypte)

ՁԵՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս. Ղազար 1956

ԳԻՆ 500 ՖՐ.

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատոր, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ: Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք: Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա):

Դիմել հեղինակին.—

52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Խաչվերացի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ, ժամը 10ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, եւ Խաչվերացի Թափօր իրիկուան ժամը 5ին: Երկուշաբթի առաւօտ պատարագ եւ հոգեհանգիստ Մեռելոցի առթիւ, համայն ննջեցելոց հոգւոյն: Արարողութեանց կը նախագահէ կաթող. պատուիրակ Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան:

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ԳԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 4էն 10.30, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 րիւ տը Թրէվիզ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Թաղիս դպրոցը կը վերաբացուի այս երկուշաբթի: Միեւնոյն ատեն տեղի կ'ունենան արձանագրութիւնները դպրոցի սրահին մէջ, ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի միջոցաւ.

Կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայ ծնողները շուտափոյթ արձանագրել տալ իրենց փոքրիկները, որպէսզի օր առաջ սկսին դասերը

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ՄԷԶՈՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՄԱՐ

Գեղեցիկ լաւ կարող կարուհիներ Քոնֆէքսիօն – ծիւփի համար: Մեծ քանակութեամբ, տեւական գործ

Դիմել առաւօտները ժամը 9-12, Մէզոն Միշէլի, 165 րիւ տը Ժավէլ, Փարիզ (15): Մէթրօ Ֆելիքս Ֆօր:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱԳԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան:

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»:

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ:

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, րիւ Վանըիւր:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ: Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական Թափօրը եւ Անդաստանը:

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակաքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարազատ եւ Յովհաննէս Մագենեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մագենէսեանի կողմէ:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Եղիշէ Ճունկուրտայեանի հոգեհանգիստը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի առտու: Պիտի կատարուի Սեպտ. 23ի կիրակին:

ՃՇԴՈՒՄ

Մխիթար Ալեքսանեանի մահուան առթիւ Փլաս տ'Իթալի հայրենակիցներուն մէջ հաւաքուած 15.000 ֆրանքը բաժնուած է այսպէս.— 5000 ֆր. Համազգեան տան եւ 5000 Կ. Խաչին եւ 5000 ֆր. Կապոյտ Խաչին:

ՀԱՑԱԽԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնախմբութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրիւնոյի մատրան մէջ: (148 րիւ տը լ'Էկլիզ). Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը, կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ Նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աշխատելու համար աշկերտ մը՝ պայմանագրութեամբ:

Դիմել՝

Maison LAZARE
13, Rue Therèse, Paris (1).

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺՍՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երազներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք:

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն. Փարիզ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

[redacted]

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մարանկոզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարգար Եթերեան եւ զաւակները (Լիոն), Այրի Տիկին Մաննիկ Աւագեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Նուպար Աւագեան եւ զաւակները (Լիոն), Այրի Տիկին Շահնար Ներսէսեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ներսէսեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Վահան Առաքելեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Գէորգ Սարգիսեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Արմենակ Սարգիսեան եւ զաւակը (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սարգիսեան եւ զաւակը (Ռումանիա), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մինասեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մարանկոզեան եւ զաւակները (Լիոն), Պ. Գրիգոր Մարանկոզեան (Լիոն) եւ բոլոր ազգականները խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը, իրենց մօր, մեծ մօր, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ հարսին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԱՆԿՈԶԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Ներսէսեան)

որ տեղի ունեցաւ Սեպտ. 8ին: Թաղումը կատարուեցաւ Սեպտ. տասնին, ժամը 14ին, Վէնիզիէօ գերեզմանատան մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Ժամանակի անձկութեան պատճառով մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

[redacted]

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Թաղիս Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասին.

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ: Իսկ մէկ հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի: Կը դասաւանդէ Աստղիկ Պէհ. Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ: Կը խնդրուի ծնողներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն:

ԾԱԽՈՒ Է

Սիւրժէթէօզ երկու մեքենայ լաւ վիճակի մէջ, իրենց սեղաններով եւ մօթէօրներով:

MARQUE UNION SPECIALE

Դիմել՝

Der Toumayan, 35 Ave. Bourgain, Issy

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ուզուին կին մանիւթանսիոնէրներ պանթըլիի համար: Դիմել՝

MAISON KORMAN
22 Rue Dussoubs, Paris (2e).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սէնթ Օպանէն Լեւոն Գասպարեան կը փնտռէ եղբայրը՝ Խաչիկ Գասպարեան, ծնած 1907ին, հօրը անունը Աւագ, մօրը՝ Զալօ, Կիրովականի (Հայաստան) Գաւառ գիւղացի Տեղեկացնել՝

3 Henri Merle, St. Auban (B. Alpes)

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի մէջ հիւանդութեան պատճառով ծախու է տուն մը՝ չորս մեծ եւ երկու փոքր սենեակներով, ջուր, ելեկտրականութիւն, պարտէզ: Մատչելի գին. Դիմել՝ Գ. Այվատեանի, թիւ 22 Փլաթօ Սարթան, Լա Ռօզ, Մարսէյլ: Հանրակառք թիւ 1, 4 եւ 11:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատապար:

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմօրանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը:

Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9):

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MARDI 18 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7683 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3194

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Սեպտ. 6ի տարեդարձին առթիւ զանազան տեսութիւններ հրատարակուեցան Պոլսոյ Թուրք թերթերուն մէջ :

Քանի մը օր առաջ ալ բացուեցաւ 29 ամբաստանեալներու դատավարութիւնը : Եւ անմիջապէս յետաձգուեցաւ յառաջիկայ հոկտեմբերին, «կարգ մը կէտեր ստուգելու համար» :

Միեւնոյն ատեն պաշտօնաթերթը զեկոյց մը հրատարակեց, որուն համաձայն քանդուած եկեղեցիներու եւ դպրոցներու վերաշինութիւնը պիտի կատարէ կառավարութիւնը, եւղաֆին միջոցաւ :

Գալով դատավարութեան, հարկ է սպասել վախճանին, իմանալու համար թէ բան մը փոխուա՞ծ է թրքական արդարադատութեան մէջ :

Լրագրական տեսութիւններէն հատուած մը պիտի կարդաք այսօր, — «Վաթան»ի խմբագրականը :

Թուրք թերթերը միշտ մանուածապատ լեզու մը կը գործածեն այս տեսակ պարագաներու մէջ :

Հազիւ հարիւրին տասը կը խոստովանին, մնացեալը պարտկելով, խեղաթիւրելով կամ ժխտելով :

Օրինակ, «Վաթան» կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ առաջին անգամ է որ յարձակում կը կատարուի եկեղեցիներու վրայ :

Մինչդեռ, Օսմ. կայսրութեան պատմութիւնը կը վկայէ թէ՝ ամէն անգամ որ քրիստոնեաները կը կոտորուէին, անոնց եկեղեցիներն ալ կը պղծուէին, կը հրկիզուէին կամ ախոռի կը վերածուէին .

Անհրաժեշտ չէ շատ հեռուները երթալ, հաստատելու համար այս պատմական ճշմարտութիւնը :

Կը բաւէ յիշել միայն 1915 - 22ի Սարսափները, երբ, միլիոնաւոր զոհերու ջարդին հետ, քանդուեցան անոնց եկեղեցիներն ու դպրոցներն ալ, եւ աւարի առնուեցան անթիւ հարստութիւններ :

Տակաւին քանի մը տարի առաջ էր որ ուժանակով պայթեցուցին Սեբաստիոյ փառաւոր եկեղեցիին պատերը, ոչնչացնելու համար ամէն յիշատակ :

Եւ այսօր, եթէ պատահաբար հայ վարդապետ մը կամ քահանայ մը այցելէ, ստիպուած է պատարագ մատուցանել ողջ մնացած բնակիչի մը տան մէջ :

«Վաթան»ի խմբագրէն առաջ, ուրիշ Թուրք հրապարակագիր մը, Ուլունայ, կը նկարագրէր Իթթիհատի գործած չարիքները, «Միլլիէթ»ի մէջ :

— Պէտք չէ մոռնալ որ Իթթիհատ վէ Թերաքքը»ի ապիկար կառավարութեան օրով տեղի ունեցած են բազմաթիւ անիրաւութիւններ, զեղծումներ եւ սպանութիւններ : Եւ ոչ մէկուն հաշիւը կարելի եղած է տեսնել ···

Ինչպէս կը տեսնէք, այս հրապարակագիրն ալ, որ բանիմաց մէկը կ'երեւայ, չի համարձակիր արձանագրել Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին բնաջնջումը, հարիւր հազարաւոր Յոյներու, Քիւրտերու եւ ուրիշ փոքրամասնութեանց ոչնչացումը :

Կը փորձեն վերաքննել պատմութիւնը : Եւ սակայն, միշտ կէս ճամբան կը մնան :

Եւ յետոյ կը ցաւին որ, Թուրքիան կը կաղայ, բաղդատելով բազմաթիւ փոքր երկիրներու յառաջդիմութեան հետ :

Ինչո՞ւ կը զարմանան, երբ Թուրք վարիչներն ու դրիչները իրենք երկաթեայ թանձր վարագոյր մը քաշած իրենց պատմութեան վրայ :

Եւ, քառասուն կամ վաթսուն տարի վերջն ալ, կը ճգնին արդարացնել այնքան արիւնռուշտ հալածանքներ, կոտորածներ եւ քանդումներ :

Ցեղասպանութիւնը պետական իմաստութիւն կը համարուէր Օսմ. կայսրութեան մէջ, սկիզբէն իսկ

[illegible] փոփոխութիւններով : Բայց ոգիները միշտ մնացին հաւատարիմ պապերուն : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳՆԴ. ՆԱՍՐ ՄԻՇՏ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԵՒ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

■

«ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ԱՐԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԿԱԹԻԼԸ»

Եգիպտոսի նախագահը ճառ մը խօսելով օդանաւային սպաներուն առջեւ, Սուէզի շրջանին մէջ, յայտարարեց .

— «Մինչ Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա սուր կը շողացնեն, կը յայտարարեմ յանուն եգիպտացի ժողովուրդին, որ յաղթականօրէն պայքարեցաւ օտար տիրապետութեան եւ նախայարձակման դէմ, թէ վճռած ենք մեր գերիշխանութիւնը պաշտպանել ամէն գնով : Այս օրերուն, երբ արդարութիւնը կը պաշտպանուի նախայարձակման, միջազգային աւազակութեան եւ աշխարհակալութեան դէմ, Եգիպտոս կը մնայ հաստատ, պաշտպանելու համար իր գերիշխանութիւնը ընդդէմ կարգ մը երկիրներու որոնք դիմակը վար առնելով ցոյց կուտան իրենց իրական դէմքը : Եգիպտոս պիտի ապացուցանէ աշխարհին թէ փոքր ազգերը կրնան պաշտպանել եւ պիտի պաշտպանեն իրենց գերիշխանութիւնը եւ արժանապատուութիւնը : Մենք պիտի պաշտպանենք մեր իրաւունքները մինչեւ մեր արեան վերջին կաթիլը :

Ես կը խօսիմ յանուն բոլոր Եգիպտացիներուն, Արաբներուն եւ այն երկիրներուն որոնք կը հաւատան անհատին ազատութեան եւ արժանապատուութեան : Կը խօսիմ յանուն Ատլանտեան դաշինքին սկզբունքներուն որոնք խմբագրուեցան եւ յետոյ բռնաբարուեցան Արեւմուտքի կողմէ, որոնց համաձայն ենք մենք եւ կ'ուզենք ամրապնդել : Մենք յաջողեցանք եգիպտական հողը փրկել գրաւման ուժերէն : Մենք պիտի հսկենք որպէսզի Եգիպտոս մնայ ազատ եւ անկախ : Մեր կառավարութիւնը ջանաց գործակցիլ այն երկիրներուն հետ որոնք կը յաւակնէին օգնել ամենափոքր ազգերուն : Բայց անոնք շատ բարձր գին մը կը պահանջէին իրենց օգնութեան փոխարէն եւ երբ մենք մերժեցինք վճարել, մեզի դէմ դարձան : Այդ երկիրները կ'ըսէին թէ կ'ուզեն դրամ տրամադրել Ասուանի ամբարտակին շինութեան համար : Յետոյ մեզ դաշունահարեցին մեր կռնակէն, առարկելով թէ մեր ելեւմուտքը լաւ չէ : Պէ՞տք էր տեղի տալ եւ հրաժարիլ մեր գերիշխանութենէն :

«Եգիպտոս բռնի ուժին պիտի ընդդիմանայ բռնութեամբ : Այն օտարականը որ մեր երկիրը կը մտնէ հակառակ մեր կամքին ողջ պիտի չելլէ : Մենք պիտի մղենք թէ կազմակերպուած պատերազմ եւ թէ անկանոն կռիւ : Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ միայն Կամալ Նասրի հետ է իրենց վէճը եւ ոչ թէ եգիպտական ժողովուրդին կամ բանակին : Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ : Պարզապէս կ'ուզեն խափանել Եգիպտոսի յառաջդիմութիւնը ճարտարագործութեան ասպարէզին մէջ, ուստի տնտեսական ճնշում մը կը բանեցնեն : Բայց մենք տեղի պիտի չտանք : Հինգերու յանձնախումբը Գահիրէ եկաւ պահանջելու որ Եգիպտոս հրաժարի իր հողին մէկ մասէն եւ ջրանցքին եկամուտներէն : Մենք բառերը չծամեցինք Պ. Մենզիսի հետ : Մենք անոր հասկցուցինք թէ Եգիպտոսի կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը պիտի դիմադրեն որեւէ փորձի որ կը ձգտի միջազգային կազմակերպութիւն մը հաստատել Եգիպտոսի գերիշխանութեան իրաւունքներուն վրայ : Եգիպտոս պիտի չընդունի գրաւման որ եւ է ձեւ, նոյն իսկ եթէ հաւաքական աշխարհակալութիւն կոչուի : Եգիպտոս պատրաստ է համաձայնութիւն մը կնքելու նաւարկութեան ազատութեան, ջրանցքին պահպանման եւ սակացոյցներու մասին՝ առանց խտրութիւն դնելու : Բայց

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԵՐԲ ՄԵԾ ՄԱՅՐԻԿՆ ԱԼ ՄԵՌՆԻ···

Քանի մը օր առաջ, ֆրանսերէն նամակ մը ստացայ գաւառէն .

— «Մեծ մայրիկին աչքերը տկարացած են, ա՛լ չի կրնար կարդալ : Հաճեցէք դադրեցնել թերթին առաքումը » :

Ուրեմն, ամբողջ ընտանիքին մէջ միայն մեծ մայրիկն էր որ հայերէն թերթ կը կարդար ···

Երէկ ամերիկահայ օրիորդ մը ներկայացաւ խմբագրատուն :

Վառվռուն եւ համարձակ, բաւական վարժ հայերէն կը խօսէր :

— Ե՞րբ եկած էք Փարիզ .

= Չորս ամիսէ ի վեր այստեղ եմ : Պաշտօն ունիմ ամերիկեան զինուորական գրասենեակի մը մէջ : Պիտի մնամ երկու տարի :

Եւ հարցումներ ուղղեց Փարիզի երիտասարդական շարժումներու մասին : Կ'ուզէր հայկական հանդէս մը տեսնել :

— Ո՞ւր սորվեցաք ձեր հայերէնը :

= Մեծ մայրիկը սորվեցուց :

Ուրիշներ կ'ըսէին — Մայրիկը սորվեցուց, աւելին կոթը ցուցնելով ···

— Անշուշտ կարդալ – գրել ալ գիտէք :

— Քիչ մը, կը կարդամ կամաց – կամաց, հեգելով եւ մտածելով :

Ուրեմն, հազարաւոր ընտանիքներու մէջ, «հայագիտութիւնը» իբրեւ ապաւէն ունի մեծ - մայրիկը կամ մայրիկը :

Երէկ, աքսորի ճամբաներուն վրայ, ոչ միայն մամիկներ, այլեւ մայրիկներ եւ քոյրիկներ կը փորձէին հայերէն սորվեցնել 7 – 11 տարեկան բեկորներու, որպէս զի ճրագը վառ մնայ :

Քառասուն տարի վերջը, մայրիկները դարձան մամիկ, իսկ իրենց հարսերն ու փեսաները մայրենի լեզուն աւանդ ձգեցին մամիկին վրայ, իբրեւ աւելորդ բեռ :

Իրենք ժամանա՞կ ունին հայերէն կարդալու կամ սորվեցնելու, երբ սինեման անդադար կը բանի եւ դէզերով օտարալեզու «ռոման»ներ կան սեղանին վրայ կամ դիմացի գրատունը :

Կամաց – կամաց մամիկներն ալ կը մեռնին եւ այն ատեն ···

Անշուշտ շատ մը տուներու մէջ մայրիկները, երբեմն ալ հայրիկները կը շարունակեն մամիկներուն աւանդութիւնը :

Բայց, հարիւրին քանի՞ն, տեարք եւ տիկնայք ···

Կրնա՞ք երաշխաւորել թէ այս տարուան վերամուտին աւելի պակսած պիտի չըլլայ հայերէնի աշակերտներուն թիւը :

ՎԱՀԷ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Շաբաթ օր Փարիզ վերադարձաւ Շ. Նարդունի, որ Պէյրութ գացած էր Բժ. Գեղամ Աթմաճեանի հետ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծման առթիւ :

ՄՈՍԿՈՒԱ ԱԼ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ

•

Թաս - Մոսկուան [illegible] օր հաղորդեց կառավարութեան մէկ զեկոյցը, որ կ'ըսէ թէ անգլիական եւ ֆրանսական զօրքի կեդ[illegible] կը՝ «վտանգ մը կը կազմէ խաղաղութեան համար » .

Զեկոյցը յետոյ կը յիշեցնէ թէ Խ. Միութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ անգամ մը եւս պարզել իր դիրքը Սուէզի հարցին մէջ : Բացատրելէ վերջ թէ հարկ է խաղաղօրէն կարգադրել վէճը, զիտել կու տայ . — «Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա կը շարունակեն սպառնալիքներ արտասանել, զինեալ միջամտութիւն կատարելու համար Եգիպտոսի դէմ : Խորհրդային կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ ըսել թէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութիւնները՝ աջակցութեամբ Մ. Նահանգներուն, կը ձգտին ճնշում բանեցնել Եգիպտոսի վրայ եւ յայտնապէս կը հակասեն [illegible] սկզբունքներուն : Խ. Միութիւնը, իբրեւ մեծ պետութիւն, չի կրնար անտարբեր մնալ Սուէզի հարցին մէջ եւ իր մտահոգութիւնը չյայտնել այն կացութեան հանդէպ որ յառաջ եկած է իբրեւ հետեւանք արեւմտեան պետութեանց արարքներուն : Անշուշտ հասկնալի է այս պարագան, վասն զի խաղաղութեան դէմ որեւէ հարուած Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ հարկադրաբար կը դպչի խորհրդային պետութեան ապահովութեան . [illegible] հաստատուած է ապահովելու համար ժողովուրդներու խաղաղ գոյութիւնը : Անոր պաշտօնն է քննել վէճերը եւ խափանել այն բախումները որ կրնան վնասել խաղաղութեան : Խորհրդային կառավարութեան կարծիքով, [illegible] պարտաւոր է հսկել այն կացութեան որ յառաջ եկած է Եգիպտոսի դէմ եղած սպառնալիքներուն հետեւանքով » :

Զեկոյցը յետոյ կը քննադատէ արեւմտեան երեք պետութեանց ծրագրած ընկերակցութիւնը, իբրեւ «վտանգաւոր դըրգռութիւն մը որ կը ծանրացնէ մթնոլորտը եւ կը ձգտի միջազգային սահմանել արհեստական միջոցներով, բռնութեան դիմելու համար Եգիպտոսի դէմ : Կը քննադատէ, նաեւ, օտար նաւուղիղներու յետս կոչումը արեւմտեան պետութեանց կողմէ : «Դիւրին է հասկնալ թէ այս ծրագրին նպատակն է Եգիպտոսի ձեռքէն առնել ջրանցքին վարչութիւնը եւ զայն յանձնել օտար հաստատութեան մը : Կարելի չէ անտեսել թէ այս ծրագիրը կրնայ գործածուիլ միայն բռնութեան դիմելով Եգիպտոսի դէմ : Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութիւնները կ'ապացուցանեն թէ անոնք կ'ուզեն գրաւել ջրանցքը, ինչ որ յարձակողական արարք մը պիտի կազմէ : Ռազմական սպառնալիքներու ճամբուն մէջ մտնելով, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա վտանգաւոր կացութիւն մը ստեղծած են խաղաղութեան համար, միեւնոյն ատեն անդարմանելի վնաս մը ենթարկելով իրենք զիրենք : Տարակոյս չկայ թէ զինուորական յարձակում մը Եգիպտոսի դէմ եւ թշնամութիւնները ահագին քանդումներ յառաջ պիտի բերեն ջրանցքի շրջանին եւ արաբական երկիրներու նաւթահորերուն մէջ, միեւնոյն ատեն վնասելով նաւթուղիներուն » :

Խ. Միութեան այս ազդարարութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Եգիպտոսի մէջ : Մանաւանդ որ, Մոսկուա միեւնոյն ատեն 15 նաւուղիղներ տրամա -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՈՒՂՂԵԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

●

Երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը — խորհրդային կառավարութեան պաշտպանեալն ու անոր առաջեալը — անխոհեմ ու անպատասխանատու քայլ մը առնելով կը դիմէ Լիբանանի Նախագահին՝ խնդրելու համար անկէ, որ Զարեհ Կաթողիկոսը Կիլիկիոյ Կաթողիկոս չճանչնայ, շատ բնական պիտի ըլլար, որ իր ռամկավար - հնչակ - յառաջդիմական սարկաւագներն ալ, իրենց կողմէ, դիմում կատարէին Հիւրընկալ պետութեան Նախագահին եւ խնդրէին, որ կառավարութիւնը թոյլ չտայ Կաթողիկոսին օծումը :

Այդ անփառունակ քայլը առնուած է արդէն, ինչպէս կը տեղեկանանք :

Շողշողուն տիտղոսով մկրտուած Միութիւն մը, ինչպէս նաեւ քանի մը կարմիր Հայրենակցականներ եւ կուսակցութիւններ պաղատագին կը հայցեն Հիւրընկալ պետութեան նախագահէն, որ միջոցներ ձեռք առնէ եւ չարտօնէ Զարեհ Կաթողիկոսի օծման արարողութիւնը, որովհետեւ «այս քայլը կը բռնաբարէ հայ համայնքին եւ իր եկեղեցականութեան խղճի ու մտածումի ազատութեան իրաւունքները եւ կ'ոտնակոխէ Հայ. Եկեղեցւոյ նուիրական աւանդութիւններն ու սրբազան օրէնքները »:

Այս կարմիր տիրացուներուն կը ձայնակցին նաեւ երկու եպիսկոպոսներ եւ աբեղայ մը: Ու երեքին ստորագրութեամբ, թերթերու մէջ կը հրատարակեն «Պաշտօնական Յայտարարութիւն» մը, որուն մէջ, ամենայն իմաստակութեամբ, լուր կուտան Խորհրդային կառավարութեան — եւ անշուշտ, աշխարհի մնացեալ ազատ կառավարութեանց — թէ Զարեհ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը «թերի եւ անընդունելի» է, իսկ անոր յաջորդող «օծումն ալ անվաւեր »:

Բողոքագրերը նախագահին հասցուած չէին անցեալ շաբթու: Երկու եպիսկոպոսներուն եւ իրենց փոքրաւորին յայտարարութիւնն ալ լոյս տեսած էր դարձեալ նոյն շաբթուն, —Օգոստոս 31,— այսինքն օծման թուականէն երկու օր առաջ :

Ենթադրաբար, Լիբանանի նախագահը այդ բողոքագրերուն եւ յայտարարութեան բովանդակութեան ծանօթացած էր, ամէնէն ուշ, Շաբաթ իրիկուն :

Լաւ Լիբանանի կառավարութիւնը կընա՞ր, եթէ ուզէր, ջոկատ մը զինուոր պահակ կեցնել կաթողիկոսարանի մուտքին առջեւ եւ լուր ղրկել Զարեհ կաթողիկոսին .

Չէր կրնար օծուիլ... Ձեր ժողովուրդին համայնավար կազմակերպութիւնները կը բողոքեն ...

Ազատատենչ ու արիական Լիբանանի կառավարութիւնը չառաւ այդ քայլը: Ուրիշ խօսքով՝ դամբիւղը նետեց վերոյիշեալ Յայտարարութիւնը, եւ կարմիր կազմակերպութեանց բողոքագիրը :

Զմոռնանք յիշեցնելու, որ Լիբանանի նախագահը բոլորովին անտեսեց նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի՞ն կողմէ իրեն ուղղուած աղերսագիրը :

Ի՞նչ կ'ապացուցանէ նախագահ Շամունի այս «անտարբերութիւնը»՝ դիմումը կատարողներուն հանդէպ :

Կ'ապացուցանէ միայն մէկ բան, — որ Լիբանանի կառավարութեան համար Զարեհ կաթողիկոս Կիլիկիոյ Աթոռը բարձրացած էր օրինաւոր քուէարկութեամբ եւ կ'օծուէր դարձեալ օրինաւոր ձեւակերպութեամբ :

Տարբեր բան չէինք կրնար սպասել նախագահ Շամունի արդարամիտ կառավարութենէն, որ ահաւասիկ կ'ազդարարէ գոյնզգոյն խառնիճաղանճին, թէ իրենց փրցուցած վայնասունը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ պարտուած ու ջախջախուած փոքրամասնութեան մը օգնութեան կանչը :

Մեզի այնպէս կը թուի, թէ Զարեհ կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման դէմ ներկայ «ճիհատ»ը հռչակողները իրենց յոյսը դրած են «հեռաւոր սուրբ»ի մը վրայ: Այսինքն սկսած են հաւատալ, որ Լիբանանի կառավարութիւնը կրնայ ապօրինի քայլեր առնել եւ միջամտել հայ փոքրամասնութեան ներքին — եկեղեցական — գործերուն եւ յաւէժ գաղապարել բազմութիւն մը, որ չուզեր Մոսկուայի գործակալներուն եւ ուղեկիցներուն թարգմանչ վարչութեան յանձնել Կիլիկիոյ Աթոռը :

Հայոց ազգին «Հայաստանասէրներ թիւրիմացութեան մէջ են: Լիբանան ազատ ու անկախ պետութիւն մըն է եւ հրահանգներ չի ստանար խորհրդային կառավարութենէն, նոյնիսկ օրուան այս ժամուն, երբ այս վերջինը հազար ու մէկ ճամարտակութեան կը դիմէ՝ իր քաղաքական հեղինակութիւնը տարածելու համար Արաբական Աշխարհին մէջ :

Լիբանանի նախագահին համար ապօրինի ոչ մէկ քայլ առնուած է եւ, ինչպէս բախմք, համոզուած է որ ընտրութիւն եւ օծում տեղի ունեցած են ըստ մեր Ազգային Սահմանադրութեան եւ ըստ մեր եկեղեցական աւանդութեանց :

Ուրիշ առիթներով հարցուցած ենք, բայց նորէն կը հարցնենք Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցիին շահերը պաշտպանող իմաստակներուն, — օրինաւո՞ր էր Գէորգ Զ.ի ընտրութիւնը՝ 1945ին: Օրինաւո՞ր էր Վազգէն Ա.ի ընտրութիւնը, անցեալ տարի Սեպտեմբերին :

Երկու անգամուն ալ, Հայրապետը «ընտրող»ներ իրենք օրինաւոր քուէարկութեա՞մբ զատուած ու էջմիածին ղըրկուած էին :

Երկու անգամուն ալ, թեկնածուն հայ ժողովուրդի՞ն թեկնածուն էր :

Երկու անգամուն ալ, Մոսկուայի կառավարութիւնը չէ՞ր որ մեզի պարտադրեց իր նախընտրած թեկնածուները եւ պահանջեց անոնց ընտրութիւնը՝ գրեթէ բացարձակ միաձայնութեամբ :

Օրինաւո՞ր է, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր հրահանգները ստանայ Կրեմլի իշխանաւորներէն եւ հայրապետական կոնդակները խմբագրուին Երեւանի կամ Մոսկուայի մէջ :

Զարեհ Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման «օրինաւոր չութեան չհաւատացող կասկածելի հոսանքները — ամէնքն ալ, առանց բացառութեան — պէտք է պատասխան տան այս հարցումներուն՝ օտար պետութեան մը դուռը ափ առնելու չափ ստորնանալէ առաջ :

Կը կրկնենք, անվայել էր եւ Վազգէն կաթողիկոսին, եւ անոր փոքրաւորներուն համար, որ այսքան պզտիկնային: Եւ այսքան պզտիկցնէին ազգը՝ յաչս օտարներուն :

(Խմբագ. ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱՆ

■

ԽՄԲ.— Տեղական օրաթերթ մը, Փոմպա յօդուածաշարք մը հրատարակեց Չեխոսլովաքիոյ մասին, ուր քննական պըտոյտ մը կատարած էր վերջերս իր աշխատակիցներէն մէկը : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը .—

Չեխոսլովաքիա վիպական տպաւորութիւն մը կը ձգէ իր հին պանդոկներով, դանդակատուններով, գեղեցիկ պարտէզներով եւ հնամենի պարիսպներով : Քաղաք մը ուր երեկոները բանաստեղծօրէն տխուր են, իսկ աշխոյժ՝ ցերեկները :

Երկիր մըն է Չեխոսլովաքիա որ կը յառաջդիմէ եւ չուզեր ետ նայիլ, թէեւ իր յառաջդիմութեան հետ միասին կը տանի անցեալի բերքը, ուրկէ չուզեր բաժնուիլ :

Օտարականին համար առաջին ուշագրաւ երեւոյթն է աշխատանքը : Բոլոր այն կիներն ու այրերը, որոնք ընդունակ են աշխատելու, կը մասնակցին ճարտարարուեստական եւ երկրագործական վերելքին :

Չեխոսլովաքիոյ մէջ ծանր է աշխատանքը: Պէտք է Սլովաքի մը յամառ խառնուածքը ունենալ կամ կորովը եւ մեղմութիւնը Չեխի մը, տանելու համար ամենօրեայ ճիգը:

Ամէն մէկ քայլիդ կը տեսնես խորտակումը անցեալին եւ կառուցումը նորին :

Մեծ դիւրութիւններ տրուած են ժողովուրդին ըմբոշխնելու գեղարուեստական վայելքները, երաժշտութիւն կամ թատրոն :

Օտարականի մը, մանաւանդ արեւմտեան այցելուի մը համար չափազանց խեղճ է առեւտրական երեւոյթը : Խանութներու ցուցափեղկերը պարապ են եւ չունին այն գեղարուեստական ճաշակը, որ տարբեր երկրի մը մէջ կ'արժեւորէ, օրինակ, հագուստ մը: Զարդանկարի եւ վայելչագեղութեան ճաշակը կը պակսի Փրակայի մէջ, որ ուրիշ կերպով արեւմտեան քաղաք մըն է: Ցուցափեղկերու առջեւ կը թափառիս ոչ թէ գեղեցկութիւններ գիտելու, այլ ուսումնասիրելու գիները, միջակ տեսակի կերպասի մը, կամ բրդեղէնի մը, որ չափազանց սուղ է: Բոլոր կօշիկները միեւնոյն օրինակին վրայ ձեւուած են եւ շատ բարձր գիներ ունին :

Այրերը մաքուր եւ պարզ կը հագուին եւ փողկապ չեն դներ : Իսկ կիները կը հագուին իրենց կարողութեան համաձայն :

Մուրացիկ չես տեսներ փողոցներուն մէջ, անոնց տեղ անկիւնները կը տեսնուին մեծկակ ազդամաններ որ յատուկ են Փըրակայի :

Չեխոսլովաքիոյ մէջ շատ բարձր աշխատավարձք չկայ :

Եթէ այր եւ կին գործ մը ունին, երկուքին աշխատավարձքը հազիւ կը բաւէ տուն մը պահելու : Միջին հաշուով աշխատաւոր մը 900էն 1500 քուրոն կը վաստկի: Սակայն ապրուստի մակարդակը Արեւմուտքի պէս չէ: Օրինակ, եթէ Փարիզցի մը դրամ խնայէ, երկու տեսակ փողկապ կ'առնէ, իսկ եթէ Չեխ մը խնայէ, շաբթու վերջը երթալ լողալու համար է :

Աշխատաւորը ամէնէն աւելի իր սնունդին վրայ կը ծախսէ : Միսը շատ սուղ է, նոյնպէս պտուղները, սուրճին քիլօն հինգ հազար Ֆրանք կ'արժէ :

Չեխոսլովաքիոյ տնտեսական վերելքն է որ շատ ուշագրաւ է, մանաւանդ Սլովաքի մէջ, ուր միայն Վահի հովիտին մէջ տասներկու ջրելեկտրական կեդրոններ կան :

Երկրին ճիգը կեդրոնացած է աւելի շատ արտադրութեան վրայ, քան թէ ժողովուրդի բարեկեցութեան : Այս է պատճառը որ ճարտարարուեստական արտադրութեան քանակը մեծապէս աւելցած է:

Ցառաջդիմութեան մէջ են նաեւ արտադրութեան միջոցները : 1949էն 1953 մեքենական արտադրութիւնը մէկէն 3.3 համեմատութեամբ աւելցած է. իսկ ելեկտրական ուժի արտադրութիւնը եռապատկուած է:

Այս կէտին մէջ Չեխոսլովաքիան անցած է Ֆրանսան եւ Իտալիան, պողպատի մէջ կը գերազանցէ Ֆրանսան եւ Շուէտը եւ գրեթէ հաւասար է ԱՄՆ Բրիտանիոյ

Հինգ տարուան միջոցին Հանրապետութեան զանազան շրջաններուն մէջ տասնեակին տասնեակներով նոր մեքենաներ շինութեան ձեռնարկներ, վեց նոր մետաղագործական մեծ գործարաններ :

Ընկերային վերելքն ալ նկատելի է, մանաւանդ առողջապահական տեսակէտով: Բժշկութիւնը ձրի է, նաեւ դեղերը եւ բժշկական բոլոր խնամքները : Ընկերային ապահովագրութիւնը կը ստանձնէ բժշկութեան բոլոր ծախքերը եւ հիւանդները կը խնամուին լաւագոյն պայմաններու մէջ. Օրինակ Սլիաքի Թերմալ Պանդոկը, որ առաջնակարգ իր համարուի, մատչելի է բոլորին ալ, ինչպէս և լաւագոյն մայրանոցները բաց են բոլոր կիներուն առջեւ :

Չեխոսլովաքիոյ երկրագործութիւնը վճռական անկիւնադարձ մը ունեցաւ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՐԸ

●

Եթէ ասեմ՝ եղել է չի եղել, սխալ կը լինի, որովհետեւ սէրը եղել է բոլոր ժամանակներում...: Բայց այսպիսի սէր շատ քիչ է եղել:

Ժամանակում մի գիւղում լինում է մի սիրուն աղջիկ՝ անունը Սիրան: Ոչ միայն սիրուն է լինում, այլեւ սիրտը սիրով, աչքերը կրակով լիքը: Սիրանը ծնողներից ծածուկ սիրում է իր նման մի ջահել տղայի՝ Սիրվանին, որ ամէն երեկոյ, որսից դառնալիս, ծաղիկ է բերում նրան եւ համբոյրների հետ շշնջում.

— Սիրան, դու իմն ես ու իմը պիտի լինես յաւիտեան:

— Այո՛, պատասխանում է Սիրանը, միշտ եւ յաւիտեան:

Ու երջանի՜կ են լինում այնպէս՝ ինչպէս կարող են լինել երջանիկ սիրահարները:

Բայց երջանկութիւնը միշտ ունենում է անակնկալ վտանգներ: Այնքան գեղեցիկ է լինում Սիրանը, որ ոչ մի երիտասարդ չի կարողանում անտարբեր նայել նրան, և ահա մի օր էլ ծանօթ մի մարդ, հարեւան գիւղից գալիս է նրան ուզելու իր տղային:

— Ձեր տնից ուզում եմ մի ծաղիկ քաղեմ...:

Սիրանի հայրը հասկանում է ի՛նչ է ուզում մարդը, ի՛նչ է նրա միտքը. ու նրա համար միեւնոյն է լինում աղջիկը պէտք է տայ մի տղայի, իսկ եթէ ծանօթի տղայ է՝ աւելի լաւ:

Համաձայնում է հայրը եւ Սիրանին կանչում ու յայտնում, թէ նրան պիտի տայ հարեւան գիւղի մի տղայի:

— Բայց ես սիրում եմ ուրիշի, հայր, ասում է Սիրանը:

Սէրն այդպէս համարձակ է դարձնում մարդուն:

— Աւելորդ բաներ մի խօսի, աղջիկս, պատասխանում է հայրը, աւելի՛ լաւ է գնա ծանօթ տուն հարս ու ապրի երջանիկ:

— Բայց ես, հայր, խօսք եմ տուել նրան՝ իմ սիրածին:

— Ի զուր, աղջիկս, ասում է հայրը:

— Բայց, նա կը մեռնի, հայր, իրեն կը սպանի, եթէ իմ մերժումս լսի:

— Չի՛ սպանի, աղջիկս, բոլորովի՛ն, հանգստացնում է հայրը:

Սիրանը տխրում է, լալիս թէ՛ հօր առաջ, թէ՛ մենակ ժամանակ: Բայց ինչ կարող է անել հօր կամքի հակառակ: Հօր խօսքը օրէնք էր նրա համար: Եւ երբ տղան՝ Սիրվանը երեկոյեան գալիս է հանդիպումի, Սիրանը յայտնում է նրան բոլորը ու նորից լալիս, որ ոչինչ չի կարող անել հօր կամքի հակառակ:

— Բայց ես քեզ այնքան եմ սիրում, Սիրվան, ասում է Սիրանը, այնքան եմ սիրում, որ ամուսնութեան առաջին գիշերը քեզ մօտ պիտի լինեմ, որ դու չտխրես:

Տղան ուրախութիւնից համբուրում է Սիրանի ճակատը:

— Խոստանո՞ւմ ես:

— Այո՛, ասում է Սիրանը եւ նորից համբուրում է նրան:

Ու դրանից յետոյ տղան՝ Սիրվանը, տուն է գնում մխիթարուած, գնում է սպասելու, որ Սիրանն ամուսնութեան առաջին գիշերը գալու է իր մօտ:

Իսկ ամուսնութիւնը շատ չի ուշանում:

Չի անցնում մի ամիս, հայրը Սիրանին տալիս է ծանօթ տղային, եւ մեծ շուքով՝ կառքով, նուագով, ճանապարհ դնում հարեւան գիւղ.

Այդտեղ էլ երգ, նուագ, կերուխում, բայց Սիրանն այդ բոլորի մէջ չի մոռանում սիրածին՝ Սիրվանին: Եւ երբ նրա փեսան նրան տանում է իր սենեակը, որ նրանց համար զարդարուած է փռուածքներով ու գեղեցիկ իրերով, Սիրանը ետ է տանում հարսի իր քողը եւ կանգնում ամուսնու առաջ:

— Ես չեմ կարող այս գիշեր մնալ այստեղ, ասում է: Մինչեւ քեզ առնելը ես սիրում էի մի ուրիշին:Ես խոստացել եմ այս գիշեր հանդիպել, տեսնել նրան: Ես իմ տուած խօսքը պիտի կատարեմ, յետոյ կարող եմ լինել քո կինը:

Նորափեսան զարմանում է, գոյն է տալիս, գոյն է առնում հարսի այդ տարօրինակ խօսքերի վրայ եւ ասում.

— Իսկ ես չեմ կարող թողնել...:

— Իսկ ես, իմ տուած խօսքը պիտի կատարեմ, Եթէ չթողնես՝ կ'իմանամ, որ ինձ բոլորովին չես սիրում: Եւ ես ինձ կը սպանեմ:

Տեսնելով հարսի անկեղծութիւնը, յանկարծ կարմրած նրա դէմքն ու աչքերի հուրը, նորափեսան մտածում է, որ իսկապէս եթէ չթողնի, Սիրանը կարող է ինքնասպան լինել, այն էլ հէնց հարսանիքի օրը: Ու վախենում է այդպիսի մի խայտառակութիւնից:

— Լաւ, ասում է, գնանք, ես քեզ ճանապարհ կը դնեմ:

— Չէ, ասում է Սիրանը, ես մենակ պիտի գնամ:

— Բայց արդէն ուշ գիշեր է, գիւղից գիւղ վտանգաւոր է, երկիւղալի...:

(1 – Շար.)

ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆ

ՄԵՂԱՒՈՐ Է «ՔՈՄԻԹԷՃԻ»Ն...

■

ԽՄԲ.— Պոլսոյ Թէրճիւման թերթին մէջ Գաստրեան Գաֆլը հայ յեղափոխականներու եւ Կիպրոսի այժմու յեղափոխականներու բաղդատականը ընելով, կը գրէ.—

— 1890ին էր, մասնաւորաբար Ռուսիա, Անգլիա եւ Ֆրանսա, Օսմանեան կայսրութիւնը ներսէն քայքայելու նպատակով կը գրգռէին կայսրութեան մէջ ապրող քրիստոնեաներ՝ որ յեղափոխութիւն հանեն ։

Օտարներու գրգռութեանց ամէնէն աւելի գործիք դարձած էին այն հայ յեղափոխականները (քոմիթէճի), որոնք իրենց ապրուստը կը շահէին «քոմիթէճի»ութեամբ։ Ասոնք խռովութիւն կը յարուցանէին եւ ձախողութեան պարագային կ'ապաստանէին օտար հիւպատոսարանները, օտար նաւերով փախուստ կուտային, իրենցմէ խաբուողները ահաւոր ճակատագրի մը յանձնելով ։

Այդ «քոմիթէճի»ները չէնք մոռնար թէ որքա կ'առնէին իրենց ազգակիցներէն․ չտուողներու սպառնագիրներ կը ղրկէին եւ մերժումի պարագային ալ մասնաւոր կը սպաննէին զանոնք։

Բազմաթիւ Հայեր հակառակ էին այս քաղաքական արկածախնդրութեանց. խելացի մարդիկ էին ասոնք եւ կարելին կ'ընէին որ իրենց ցեղակիցները «քոմիթէճի»ներէն չխաբուին ։

Օր մը Սկիւտարի մէջ Մամբրէ անունով կրօնաւոր մը անակնկալ յարձակումի մը ենթարկուեցաւ․ զարնուեցաւ ու մեռաւ։

Ատեն մը վերջ Խաչիկ անունով փաստաբան մը Թօփգափուի մէջ յարձակման ենթարկուեցաւ եւ տակաւին ինքնապաշտպանութեան չէր կրցած դիմել, երբ անշունչ գետին փռուեցաւ ։

Տիգրան Գարակէօզեան անունով ծանրագլուխ եւ պատուաւոր հայ հայրենակից մը կ'անցնէր Ղալաթիոյ կամուրջէն, երբ բազմութեան մէջէն յանկարծ ատրճանակ մը պայթեցաւ։ Ամէն ոք խուճապահար ցրուեցաւ։ Այդ միջոցին մարդ մը արիւնաթաթախ ինկած էր մայթին վրայ ։ Տիգրան Գարակէօզեանն էր ։

Հանրածանօթ վաճառականներէն Աբիկ Ունճեան Ղալաթիոյ մէջ անծանօթ անձի մը կամ անձերու կողմէ ահաւոր ձեւով սպաննուեցաւ։ Հասկցուեցաւ որ զարնողները «քոմիթէճի» են, բայց չբռնուեցան։

Փաստաբան Սեպուհ Ղալաթիոյ Խաւեար խանին դուռը կեցած էր ։ Չուրջը խուռն բազմութիւն մը կար։ Մէկը յանկարծ ատրճանակը իրեն ուղղեց եւ քանի մը անգամ կրակեց․ իրարանցում ու խուճապ։ Մարդը արիւնաթաթախ տապալեցաւ ու հոգին աւանդեց․ ոճրագործը խառնաշփոթութենէն օգտուելով՝ խոյս տուաւ

Այդ յեղափոխականները իրենք զիրենք հայրենասէր կը դաւանէին եւ կ'ըսէին թէ սրբազան նպատակի մը սիրոյն կը վրայ տանդուէին։ Մինչդեռ ոչ հայրենասիրութիւն, ոչ ալ սրբազան նպատակներու հետ կապ ունէին։ Մէյմէկ դահիճներ էին եւ պատճառ եղան իրերայաջորդ աղէտներու ։

Այս յեղափոխականներէն տարբերութիւն չունին Կիպրոսի «Էօքա»» անունով եւ հայրենասէրի դիմակով ծպտուած Հելլէնները, որոնք ապստամբութեան հակառակող տեղացի Յոյներն ալ կը սպաննեն․ տեղացի Յոյները լաւ գիտեն որ Կիպրոսին Յունաստանին կցումը իրենց ի նպաստ չէ ։

«Էօքա»յի հրոսակները զինադադար ուզեցին եւ «քոմիթէճի»ի խաղ մը դարձուցին։ Ասոր ապացոյցը սա է որ զէնքերը չյանձնեցին ։

Ինչ տարօրինակ է․ ատենօք Անգլիացիները կը գրգռէին «քոմիթէճի»ները Օսմանեան կայսրութեան դէմ եւ անոնց ոճիրներուն մասնակից էին․ հիմա, Թուրքիա խաղաղ է եւ մեզորբ․ իսկ Անգլիա անապահով վիճակի մէջ ։

— Ինչ որ ցանես ան կը հնձես ։

Ա.— Ի՞նչ կ'ընես ծառին վրայ ։

ՆԿԱՐԻՉԸ.— Կը համբեմ թէ՝ քանի տերեւ ունի ․․․։

*

— Խեղճ Ամբակումը մեռաւ ։

— Ի՞նչ ունէր ։

— Զոքանչ մը եւ հարս մը ․․․

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ՀԱՅ ԳԻՏՈՒՆ ՄԸ յաջողած է պատրաստել դեղ մը, որ կը հեռացնէ շնչահեղձութիւնը (ասմ)։ Շուտով մեծաքանակ պիտի արտադրուի այս դեղէն, ինչպէս կը հաղորդեն Մոսկուայէն ։

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ քիմիական կաճառի մարմինը կարգ մը դեղեր պատրաստեց որոնց մէկը յաջողութեամբ կ'օգտագործուի սրտի հիւանդութեանց բուժման համար։ Ութսուն հիւանդներ բուժուած են այդ նոր դեղերով ։ Դեղը կը կոչուի կաճկլեռոն ։

ԴՈՒԻՆԻ մէջ 14 տարիէ ի վեր բեղնաւոր աշխատանք կը կատարեն։ Հայկ. Գիտութեանց Ակադեմիայի պատմական Թանգարանի հնագիտական արշաւախումբը զարձեալ հոն մեկնեցաւ։ Այս տարի պիտի կատարեն պեղումները միջնաբերդին, ուր կը գտնուին Ե.–Ը. դարու Հայաստան կառավարողներու (մարզպաններու եւ արաբական փոխարքաներու) պալատները։ Ասկէ զատ արշաւախումբը կը շարունակէ սիւնաշարեր ունեցող մեծղի շէնքի մը պեղումները։ Արշաւախումբը պիտի շարունակէ իր պեղումները եւ միեւնոյն տեղ պիտի հանէ արհեստաւորական թաղամասերը ։

ԵՐԵՒԱՆԻ նոր կայարանը բացուեցաւ Յուլիս 22ին, ինչպէս գրած էինք արդէն։ Շէնքը մեծղի է եւ շինուած Անիի ոսկեգոյն տուֆ քարէ։ Սիւնազարդ է։ Շէնքին կոնակը զարդարուած է շատրուաններովև ծաղկաթումբերով ։ Կեդրոնական մասը կայ մեծ գմբէթ մը։ Նախասրահին մէջ կախուած են բազմալամպ ու թափանցիկ ջահեր։ Առաստաղը զարդարուած է հայկական ծաղկաքանդակներով։ Բ. յարկին վրայ կը գտնուի կայարանի հիւրանոցը ։ Կայարանը ունի բազնիք եւ ճաշճակալներ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՎ թատերախաղի գրական մրցանակ մը հաստատած է Պոլսոյ Մխիթարեան Սաներու Միութիւնը ։ Թատերախաղին նիւթը ազատ է։ Պէտք է ըլլայ անտիպ, ինքնագիր եւ ամբողջանայ միայն մէկ արարով ։ Պիտի հրատարակուին «Սան»ի մէջ։ Առաջին մրցանակին համար գին նշանակուած է 500 ոսկի, Բ.300, Գ. 200 ոսկի։ Պիտի բեմադրուին Մխիթարեան Սանուց Միութեան թատերախումբին կողմէ ։ Գրութիւնները պէտք է յանձնուին մինչեւ 31 Դեկտ. 56։ Դատական մարմնին անդամներն են Հայկանուշ Մառք, Գ. Գ. Զոհրապ, Յ. Խաչատուրեան, Մկրտիչ Հաճեան, Յակոբ Մարթաեան, Յակոբ Մնձուրի, Արեգ Տիրազան ։

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ։ Աշիլ Տէյիրմէնճեան խալմացաւ Իզմիրի մէջ եւ թըլփատուեցաւ զինուորական հիւանդանոցին մէջ։ «Բոլոր կրօնքները քննեցի, իսլամութիւնը կրօնական համոզումներուս հաշտ գտայ», ըսեր է ։ Եւ իր զինուոր ընկերները Մէվլուտ կարդացեր են ․․․

ԳՈՒՔՐԷՇԻ «Կոմիտաս» երգչախումբը երկրորդ մրցանակ ստացած է։ Մրցանակաբաշխութիւնը կատարած է Ռումանիոյ մշակոյթի նախարարը եւ իբրեւ պարգեւ տուած է ութ հազար լէյ, մեծ աճռտոնն մը եւ փիճափ մը։

ԿՈՒՓԱՄԱՐՏԻԿ Կարպիս Զաքարեան Արժանթին հասնելով խանդավառութեամբ ընդունուած է ։ Իր Ա. մրցումը պիտի կատարէր Արժանթինի ախոյեան Սիրեւո Կիրի հետ ։

ՍԵՊՏ. 6Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

■

Պոլսոյ Վաթան թերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ․—

Տարի մը առաջ Իսթանպուլ պատմութեանը ամէնէն տառապալի, սարսափազդու ժամերը ապրած էր։ Վեց Սեպտեմբերի գիշերը պատահած դէպքերը Թրքութեան համար միշտ իբրեւ դառն յիշատակ պիտի մնան։ Մեզի սա պիտի սորվեցնեն որ ամէնէն բուռն գրգռութեանց առջեւ անգամ պէտք չէ հեռանալ չափաւորութենէ եւ ողջմտութենէ ։ Անհնար է նախօրօք կռահել որ ինչեր կ'ընէ մոլեգնած ժողովուրդի զանգուած մը։ Նման հակումներու առջեւ կարգապահական միջոցներ ձեռք առնելու մասին փարանումներ միշտ եւ ամենուրեք ահա այսպիսի ահարկու արդիւնքներու կրնան ծնունդ տալ ։

Մէկ տարի անցած ըլլալուն համար 6–7 Սեպտեմբերի գիշերուան յիմարութեան եւ սարսափի ժամերը հիմա աւելի պաղարիւնութեամբ կրնանք վերլուծել ։

Ոչ մէկ Թուրք հաշտ աչքով դիտեց ըրածները զանգուածի մը, որ ամձարձակ պոռթկումի մը տակ ինքնիրմէն անցաւ, յոռի մարդոց գրգռութեան ենթարկուեցաւ եւ ամէն տեսակ պատասխանատուութեան զգացում կորսնցուց ամծամեայ յիմարութեան մը ներքեւ ։ Ամբողջ ազգը միահամուռ կերպով ցոյց կը տուի զանոնք եւ չի վայլեցներ մեզի ։ Մեր պատմութեան ոչ մէկ շրջանին յարձակում գործուած է աղօթատեղիներու եւ գերեզմաններու վրայ ։ Ասոնք մեզմէ կատարելապէս հեռու են եւ օտար գրգռութեանց ու ազդեցութեանց կնիքը կը կրեն ։

Տեղի ունեցող աղէտին առջեւ սա դասը առինք ․ — Նախնական զրուցին մէն է աւելիով փոխադարձել ։ Ասիկա պահ մը կրնայ գոհացում տալ զայրոյթներուն, բայց վնասները մեծ են եւ ծանր ։ Մեզի վայել բանն է, ամէնէն յուզումնալի կացութիւններուն առջեւ ալ Հելլէններուն պոռթկումներէն չտարուիլ, աւելիով փոխադարձելու հակում ցոյց չտալ եւ Թուրքի հասունութեանն ու լրջութեանը պարտադրանքներուն հաւատարիմ մնալ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (149)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

■

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

— Լեռնացին այդ տմարդութիւնը քեպանից սովորեց, Մամիկոնեան տէր։ Նա որ գողի նման մտնում է իւր քրոջ անպաշտպան ամրոցը, եւ յափշտակում է նրան իւր ննջարանից, նա, իրաւունք չունի խօսք խօսելու մարդավարութեան մասին․․․։

Մամիկոնեան իշխանը խօսք չգտաւ պատասխանելու․ իւր փեսայի յուտանքները նետի նման ցցուեցան նրա սրտում։ Նա դարձաւ դէպի բերդապահ պարսիկ զօրքը, հրամայեց որ պաշտպանեն բերդը։

Իսկ Գարեգին Ռշտունին հրամայեց իւր լեռնականներին՝ յարձակում գործել բերդի վրայ։

Հայոց երկիրը, իւր լեռնային եւ քարքարոտ դիրքի համեմատ, իւր զօրքերի թւում ստեղծել էր առանձին գունդեր, որ կոչւում էին «քարագնացներ»։ Դրանք վարժուած էին անհնարին ապառաժների վրայ մագլցել, այդ պատճառով, դրանց գործ էին ածում բերդերի եւ ամրոցների գրաւման համար, որոնք, Հայաստանում ըստ մեծ մասին, շինուած էին բարձր եւ անմատչելի ժայռերի գագաթին։

Բայց Ռշտունեաց եւ Մոկաց լեռնականները, քարերի հետ ապրելով եւ քարերի հետ սնուելով, երեխայութիւնից ի վեր սովորած էին՝ մողէսի նման մագլել ապառաժների վրայ։ Դրանք պատրաստ «քարագնացներ» էին։ Իսկ այժմ նրանց առջեւ ներկայանում էր մի հսկայ, ուղղաձիգ քարաբլուր, որի հետ հեշտ չէր գործ ունենալ։ Այդ քարաբլուրի գլխին կանգնած էր հզօր միջնաբերդը, եւ նոյն բերդի մէջ պահուած էր նրանց սիրելի Տիկինը։

Յարձակումը գործեցին բերդի արեւմտեան կողմից, որ նայում էր դէպի ծով։ Այդ կողմիցն էր միակ մուտքը, որ բարձրանում էր սանդխաձեւ աստիճաններից վրայով, որ փորուած էին ապառաժի մէջ։ Ուր բնութիւնը թերի էր թողել իւր ամրութիւնը, այնտեղ արհեստը լրացրել էր առանձին պարիսպներով եւ մարտկոցներով, որոնք կարգ–կարգ բարձրանում էին մինչեւ քարաբլուրի գագաթը.

Ռշտունեաց «քարագնացները» սկսեցին վեր բարձրանալ։ Նրանք զինուած էին երկաթեայ ճանկերով, որոնցով մագլցում էին միապաղաղ ապառաժների կուրծքի վրայ։ Այդ յանդուգն, անհերկիւղ լեռնականներին վերեւից զանակոծում էին նետերի անթիւ հարուածներով։ Բայց «քարագնացները» պաշտպանուած էին կաշեայ լայն վահաններով, որ մեծ ամպհովանիի ձեւ ունէին, եւ կապել էին իրանց ուսերի վրայ։ Նետերը դիպչում էին անմխելի ասպարներին, եւ անզօր փետուրների նման ցած էին թափւում։

– Քարեր նետեցէ՛ք, հրամայեց Մամիկոնեան իշխանը։

Սկսուեցաւ սարսափելի քարէկարկուտը։ Հարիւրաւոր ձեռքեր, ծանր քարէ գնդակները պարսատիկների մէջ դրած, պտոյտացնում էին օդի մէջ, եւ նետում էին դէպի ցած։ «Քարագնացների» կաշեայ վահանները այժմ անզօր էին այդ վիմային ռմբակոծութեան դէմ պաշտպանելու նրանց։ Քարը դիպչում էր եւ իւր ծանրութեամբ գլորում էր նրանց դէպի ցած։

Այդ միջոցին միջնաբերդի հիւսիսային կողմում կատարւում էր բոլորովին այլ գործողութիւն ։

Աւելի քան երկու հարիւր ձեռքեր առաջ էին մղում մի փայտեղէն այլանդակ հրէշ, որ իւր վիթխարի ծանրութեամբ հազիւ հազ շարժւում էր թանձր անիւների վրայ։ Նա այն տափակ սայլակների նմանութիւնն ունէր, որ գործ են ածում հայ շինականները։ Զանազանութիւնը նրանում էր միայն, որ շինականների սայլակը ձգում են առջեւից լծած անասունները, իսկ նրա անիւները տակից շարժում էին մարդիկ, որ թաքնուած էին ամբակուռ տախտակամածի ներքոյ եւ եւ ամենեւին չէին երեւում։

Բազմաթիւ ձեռքեր բահերով ու բրիչներով հարթում էին նրա ուղին, եւ հրէշը, որպէս մի մարմնացած ահաւորութիւն, դանդաղ կերպով առաջ էր ընթանում։ Նրա մռայլ, սպառնական երեւոյթը սարսափ ձգեց բերդապահների վրայ։ Ամէնքը իրանց ուժերը դարձրին դէպի նրա կողմը։ Վերեւից սկսեցին պարսատիկներով քարէգնդակներ նետել։ Գնդակները դիպչում էին նրա թանձր կազմուածքին, եւ ոստոստելով մի կողմ էին ընկնում։ Հրէշը ոչինչ չէր զգում, այլ որպէս մի խուլ զարհուրանք, շարունակում էր իւր ուղին։

Դա սոսկալի «փիլիկուան»ն էր, բերդերի եւ ամրոցների հիմքը փորող հսկայ խլիրդը։

ՐԱՖՖԻ

ղրած էր, որոնք փորձեր կը կատարեն այժմ, ջրանցքը բանեցնելու համար: Կարծողներ կան թէ Խ. Միութիւնը ի հարկին զինուորական օգնութիւն ալ պիտի տրամադրէ Եգիպտոսի:

× Քսան պետութիւններ համաձայնութիւն յայտնեցին Եգիպտոսի վերջին ծրագրին, որ կը տրամադրէ մարմին մը կազմել, բանակցութիւններ կատարելու համար: Այս շարժումին գլուխն անցած են Խ. Միութիւնը եւ Չինաստան, որուն Նախագահը խոստացաւ ուժ տալ Եգիպտոսի:

Հնդկաստանի կառավարութեան ներկայացուցիչը, Քրիշնա Մենոն, Գահիրէ գընաց օգնաւով, խորհրդակցելու համար ընդ. Նասրի հետ: Պիտի փորձէ միջին միջին ճամբայ մը գտնել:

ՈՒՐԻՇ ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Սուրիա, Իրաք եւ Եգիպտոս որոշեցին միացեալ ճակատ կազմել Իսրայէլի դէմ, հրամանատարութեամբ Եգիպտոսի սպարապետին:

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Լոնտոն գնաց, մասնակցելու համար ընկերակցութեան առթիւ հրաւիրուած ժողովին, որ պիտի գումարուի այսօր, երեքշաբթի: Կ'ըսուի թէ պիտի բարեփոխէ իր իսկ առաջարկած ընկերակցութեան ծրագիրը, կամ ետ պիտի առնէ: Վաղը, չորեքշաբթի, նոր ժողով մը պիտի գումարեն 18 պետութիւնները:

× Արաբական Դաշնակցութիւնը կը սպառնայ միջոցներ ձեռք առնել այն երկիրներուն դէմ որ կը մասնակցին Արեւմուտքի ծրագրած ընկերակցութեան:

× Մ. Նահանգները պատրաստակամութիւն յայտնեցին 500 միլիոն տոլար տրամադրելու արեւմտեան պետութեանց, որպէս զի կարենան տոկալ նոր ծախքերու, եթէ իրենց նաւերը Բարեյուսոյ Հրուանդանէն անցնին՝ փոխանակ Սուէզի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստները անգլիացի զինուոր մը եւ Թուրք գիւղապետ մը սպաննեցին Սեպտ. 15ին, լեռնային շրջանի մը մէջ: — Մակարիոս արք. օրը երկու անգամ ներարկում կը ստանայ աքսորավայրին մէջ, հիւանդացած ըլլալով:

ԻՍՐԱՅԻԼԻ հանրապետութեան նախագահը արշաւ յեռածել Թուրքիա, Լիբանան եւ Իրան կատարելիք այցելութիւնը, նկատի առնելով միջնորդային կացութեան ծանրացումը: — Ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերուն վարիչները կը շարունակեն խորհրդակցիլ, վերջնական ձեւի մը վերածելու համար կուսակցութեան միացումը.

ԳԱՀԻՐԷի մամուլի սենտիքային վերատեսուչը հեռագիր մը ուղղեց Մոսկուայի թերթերուն, խնդրելով աջակցիլ Սուէզի համար կազմուած նոր ընկերակցութեան դէմ մղուած պայքարին, «պաշտպանելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը եւ փոքր ազգերու իրաւունքը»: — Եգիպտոսէն վտարուեցաւ Լոնտոնի «Տէյլի Էքսփրէս» թերթին թղթակիցը: Հինգերորդ անգլիական թղթակիցն է որ կ'արտաքսուի:

ԼՈՆՏՈՆԻ պահպանողական թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա պիտի ճամբուի Միջին Արեւելքէն, եթէ աշխատաւորականները յաղթեն: «Այն ատեն Ռուսիան է որ ներս պիտի մտնէ»:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ զէնքեր եւ կամաւորներ հասած են Աղեքսանդրիա, անցեալ շաբթու, ինչպէս կը հաւաստէ լիբանանեան թերթ մը, աւելցնելով թէ եկուորները մասնագէտներ են, վնասարար ձեռնարկներ կատարելու համա:

ԹԵՀՐԱՆԻ շրջանին մէջ երեւան հանուած նաւթահորը անդադար կը հոսի: Ամերիկացի մասնագէտ մը հոհույական ծորակ մը բերած էր, բայց կարելի չեղաւ տեղաւորել: Քարիւղին ճնշումը այնքան զօրաւոր է որ, մասնագէտը կը վախնայ աղետալի պայթիւնէ մը, եթէ փակեն առանց զգուշական միջոցներ ձեռք առնելու: Քարիւղի լիճ մը կազմուած է հորին շուրջը, ողողելով քանի մը տասնեակ հեկտար տարածութիւն:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ 77 ըմբոստներ սպաննուեցան 24 ժամուան մէջ, բուռն կռիւներէ ետք: Ամէնէն մեծ ընդհարումը տեղի ունեցաւ Պելֆոնթէնի մէջ (Ալժէ): Ըմբոստները առեւանգեցին երկու ժանդարմ...

ՀԱՅԻՆ ԳԻՆԸ անորոշ կը մնայ տակաւին: Շաքաթ եւ կիրակի շատեր վճարեցին առաջարկուած յաւելումը, ուրիշներ մերժեցին: Ռուսիկանները 500 օրինազանցութիւն արձանագրեցին: Փռապանները կը սպառնան գադրեցնել իրենց բանուորներուն պահանջած 15 առ հարիւր յաւելումը: Բանակցութիւններ կը կատարուին, միջին ճամբայ մը գտնելու համար: Կառավարութիւնը միշտ կը մերժէ գինեւու բարձրացումը:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ Պանեէօյի մէջ կազմուած է մասնախումբ մը հետեւեալ անդամներով — Տիկին Շնորհիկ Նաւասարդեան, Տիկին Սաթօ Յակոբեան, Տիկին Աթատեան, Պ. Պ. Լեւոն Տօնիկեան, Գէորգ Թուֆանեան, Եփրեմ Թեւանեան, Բարթամ Պամաճեան:

Կեդր. յանձնաժողովը վստահ է թէ Պանեէօյի եւ շրջանի մեր հայրենակիցները սիրայօժար պիտի պատասխանեն մասնախումբին դիմումներուն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատորը, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ: Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք: Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա):

Դիմել հեղինակին.

52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

ԴՊՐՈՑԱՍէՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին:

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14:

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուՊուա:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Թաղիս դպրոցը կը վերաբացուի այս երկուշաբթի: Մինչոյն ատեն տեղի կ'ունենան արձանագրութիւնները դպրոցի սրահին մէջ, ուսուցիչ Պ. Ազգէն Մարտիրոսեանի միջոցաւ:

Կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայ ծնողները շուտափոյթ արձանագրել տալ իրենց փոքրիկները, որպէսզի օր առաջ սկսին դասերը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Ազգ. վարժարանին հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Յովհաննէսեանի որդւոյն Յրդ տարեդարձին առթիւ հետեւեալ նուէրները — Տէր եւ Տիկին Կարօ Ժամկոչեան՝ հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Արամ Օհանեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Յովհաննէսեան՝ հազար ֆրանք:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին: Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ — Մարսէյլ, Ս. Մ — Ստացած ենք ձեր ղրկած գումար,

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ՄԷԶՈՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՄԱՐ

Գեղեցիկ լաւ կարող կարուհիներ fոնփէfսիօն – ժիւփի համար: Մեծ քանակութեամբ, տեւական գործ:

Դիմել առաւօտները ժամը 9-12, Մէզոն Միշէլի. 165 ռիւ տը ժավէլ, Փարիզ (15): Մէթրօ Ֆէլիքս Ֆօր:

Imp. Araxes - 46. rue Richer, Paris (9e)

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.): Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Եղիշէ ծունկուրտայեանի հուժհանդիսը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի առտու: Պիտի կատարուի Սեպտ. 23ի կիրակին:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգմ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սէնթ Օպանէն Լեւոն Գասպարեան կը փնտռէ եղբայրը՝ Խաչիկ Գասպարեան, ծնած 1907ին, հօրը անունը Աւագ, մօրը՝ Զալօ, Կիրովականի (Հայաստան) Գաւառ գիւղացի: Տեղեկացնել՝

3 Henri Merle, St. Auban (B. Alpes)

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի մէջ հիւանդութեան պատճառով ծախու է տուն մը՝ չորս մեծ եւ երկու փոքր սենեակներով, ջուր, ելեկտրականութիւն, պարտէզ: Մատչելի գին: Դիմել՝ Գ. Այվատեանի, թիւ 22 Փլաթօ Սարթան, Լա Ռօզ, Մարսէյլ: Հանրակառք թիւ 1, 4 եւ 11:

ԺԱՔԼԻՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԼԵՒՈՆ ՋԱՐՋԱՎԱՏՃԵԱՆ
Նշանուած

Փարիզ, 15 Սեպտ. 1956 Մարսէյլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան ակումբին մէջ:

ՊԱՆԵէՕ ՔԱՇԱՆ — Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը —

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ դրկել հին հասցէն:

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա-չէքին թիւով:

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը դրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը:

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով:

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ:

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յանցանքը: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ: Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի: Կը դասաւանդէ Առաժ քհնյ.: Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ: Կը խնդրուի ծնողներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
19 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7684 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3495

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՇԱՐԺ ԿԱԼՈՒԱԾ

Կը թուի թէ այսպէս պիտի կոչուի մեր գաղութը, ժամանակակից պատմութեան մէջ։ Հարեւան գաղութներն ալ՝ իբրեւ յաւելուած։

Արդարեւ, կը տեսնէ՞ք որեւէ կազդուրիչ, վերանորոգիչ շարժում, մասնաւորապէս երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր։

Կաթողիկոսական ընտրութիւն (1945). յետոյ ներգաղթ՝ երկու անգամով (1946–47)։ Նաեւ կարգ մը ժողովներ ու հանրագրութիւններ՝ Հայկ. Դատին լուծման համար։

Միջանկեալ՝ անճոռնի ժխոր մը, առաջնորդութեամբ «Հայաստանասէր» մունետիկներու։ Եւ ապա լռութիւն։

Անցեալ գարնան, թմրած ջիղերը նորէն խլրտիլ սկսան, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այցելութեան առթիւ։ Ճառեր ու հացկերոյթներ։

Եւ նորէն լռութիւն, սկսելով Փարիզի բանկալէն։

Յաճախ կը հարցնենք թէ ո՛րն է այս գաղութին պարծանքը։ Այն կեդրոնաձիգ ուժը որ պիտի կրնար ոչ միայն խանդավառել, այլ եւ շարժում ստեղծել։

Այո՛, ո՞րն է այն կենդանի գործը, որ պիտի կրնար թօթափել տաղ համատարած թմրութիւնը, իբրեւ համաժողովրդական ձեռնարկ։ Իբրեւ ազգակ ինքնապաշտպանութեան։

Ունինք բազմաթիւ հաստատութիւններ, որոնք աւելի շատ ժառանգութիւններ են։

Ժառանգորդները կը գոհանան եղածը պահելով։ Աւելի ճիշդ՝ մաշեցնելով։

Այսպէս, Փարիզի եկեղեցին շինած է Ալեքսանդր Մանթաշեանց, տարիներ առաջ (1901)։

Վերջին պատերազմէն ետք՝ ունեցանք շարք մը մատուռներ՝ Մարսէյլի մէջ, նախաձեռնութեամբ Գրիգորիս եպիսկ. Գալուստեանի։

Ցետոյ փառաւոր եկեղեցի մը՝ շնորհիւ Գ. Վահան Խորասանճեանի։ Աւելի համեստ աղօթատեղի մըն ալ Նիսի մէջ (Զամպլըթէն)։

Փարիզի մէջ ուրիշ երկու եկեղեցիներ եւս շինուեցան, Կրօնական Ընկերակցութեան միջոցաւ (Ալֆորվիլ եւ Արնուվիլ)։

Միւս հայաշատ կեդրոններն ալ աղօթատեղիներ հաստատեցին, համաձայն իրենց նիւթական կարողութեան։

Փարիզը ունեցաւ բաւական ճոխ Մատենադարան մը եւ հայկական տուն մը Համալսարանական Ոստանին մէջ, շնորհիւ Պօղոս Նուպարի։

Վիեննեւի Մխիթարեանները ճեմարան մը բացին իրենց միջոցներով եւ բարեկամներու աջակցութեամբ։

Դպրոցասէրը սեփական շէնքի մը տիրացաւ, բարերարի մը առատաձեռնութեամբ։

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր թանգարան – մատենադարանն ունեցաւ, Ժընեւի Տան վաճառման եկամուտով եւ երախտաւոր ընկերոջ մը կտակով (Արտաշէս Վլանդրեան)։

Երկու Հանգստեան Տուներ հաստատուեցան շնորհիւ Նանսէնեան տուրքին, Միջազգային Օգնութեան Ընտուկի եւ ազգ. կազմակերպութեանց տրամադրած գումարներուն։

Տակաւին կան քանի մը ծրագրեալ շինութիւններ, — Եկեղեցի եւ ազգ. տուն՝ Լիոնի մէջ, Մշակոյթի Տուն՝ Փարիզ։

Այս ժառանգութեանց շուրջը ամփոփուած են բազմազան Միութիւններ եւ կազմակերպութիւններ, — Բարեգործական, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչ, Հայր. Միութիւններ եւն.։

Այսպէս կազմուած է կախարդական շրջանակ մը ուր միտքերը կը թարթափին եւ ջիղերը կը թմրին։

Ջանանք լրացնել պատկերը։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

18 ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ՆՈՐ ԺՈՂՈՎԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ ԱՅՍՕՐ

Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ այսօր, չորեքշաբթի, երկրորդ խորհրդաժողովին ներկայ պիտի ըլլան այն 18 պետութիւնները որոնք համամտութիւն յայտնած էին միջազգային վարչութիւն մը հաստատելու Սուէզի Ջրանցքին համար։ Օրակարգն [illegible] ուած նոր ընկերակցութիւ[illegible] համեայ կարգադրութիւն, [illegible] իրենց սկզբնական ծրագրին որ մերժուեցաւ Եգիպտոսի կողմէ։

Այս առթիւ կը հերքուին այն լուրերը թէ քանի մը նաւեր պիտի ղրկուին նոր կազմակերպութեան կողմէ, փորձելու համար Եգիպտոսի դիրքը։ Եթէ նոր ընկերակցութիւնը կազմուի, գիմում պիտի կատարուի Եգիպտոսի, դիւանագիտական ճամբով, պահանջելով ազատ նաւարկութիւն, համաձայն 1888ի պայմանագրին։ Այդ ձեռնարկը պիտի կատարէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, որ յղացած է «Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութեան» ծրագիրը։

Նոր խորհրդաժողովին մէջ պիտի քննուի սա խնդիրը թէ Մ. Նահանգները ի՛նչ նիւթական աջակցութիւն պիտի ստանձնեն, եթէ Եգիպտոս նոր ընկերակցութեան առաջարկն ալ մերժէ եւ ստիպուին Բարեյուսոյ Հրուանդանին ճամբան բռնել, ինչ որ երկար է եւ բազմածախս։

Անգլիոյ վարչապետը անցեալ շաբթու կ՚ըսէր թէ Եգիպտոս պարտաւոր է «համագործակցութիւն մը» տրամադրել, եթէ նոր ընկերակցութեան նաւերը ուղեն Սուէզէն անցնիլ, իրենց սեփական նաւուղիղներով։ Այդ առթիւ յայտարարեց թէ Երեք Մեծերը Ապահովութեան Խորհուրդին պիտի դիմեն, եթէ գնդ. Նասր չուզէ յարգել Ջրանցքին պայմանագիրը։ Երեք պետութիւնները այս հարցն ալ պիտի քննէին երէկ, երեքշաբթի։

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը հաստատ կը մնայ իր ծրագրին վրայ, հակառակ Եգիպտոսի նախագահին ժխտական դիրքին, այսինքն պիտի չհրաժարի նոր ընկերակցութեան ձեռնարկէն։ Անգլիոյ վարչապետը եւ նախագահ Այզընհաուըր նամակ մը ուղղած են Հնդկաստանի վարչապետին, յայտնելով իրենց որոշումը։ Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Գ. Տըլըս կարգ մը դիմումներ պիտի կատարէ, որպէս զի 18 պետութիւնները նոյն վճռական դիրքը բռնեն չորեքշաբթի օրուան ժողովին մէջ։ Այս առթիւ պատրաստ է 500 միլիոն տոլարի աջակցութիւն մը տրամադրելու։

Նախարարը մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Այզընհաուըրի հետ, Լոնտոն մեկնելէ առաջ։ Ցետոյ լրագրողներուն յանձնեց գրաւոր յայտարարութիւն մը, որով կ՚ըսէ թէ «Մ. Նահանգները միտք չունին «պոյքոթ» մը կազմակերպելու Սուէզի Ջրանցքին դէմ, բայց չեն կրնար անտեսել թէ պարագաները կրնան անկարելի դարձնել Սուէզէն անցքը կամ մեծապէս նուազեցնել նաւարկութիւնը»։ Գ. Տըլըս անհրաժեշտ կը գտնէ ապահովել արեւմտեան Եւրոպայի կենսական պիտոյքները, մասնաւորապէս քարիւղ եւ յոյս կը յայտնէ թէ կարելի պիտի ըլլայ գոհացուցիչ համաձայնութեան մը յանգիլ Եգիպտոսի հետ։

Ի պատասխան կարգ մը հարցումներու, Գ. Տըլըս հաւկցուց թէ Արտածում – Ներածումի դրամատունը կրնայ օգնել եւրոպական ազգերուն՝ ամերիկեան քարիւղի ներածումը աւելցնելու համար, եթէ Սուէզի տագնապը ծանրանայ եւ անոնց նաւերը հարկադրուին Բարեյուսոյ ճամբան բռնել։ Բայց յիշեցուց թէ ամերիկեան կառավարութիւնը տակաւին որոշ յանձնառութիւն մը ստանձնած չէ, 500 միլիոն տոլար տրամադրելու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿՈՒԳԱ՞Ն ՈՒ Կ՚ԵՐԹԱՆ ...

Ուշագրութիւն ըրա՞ծ էք որ մեր եպիսկոպոսներն ու վարդապետները կկուի պէս կը բանին երկիրէ երկիր, օդանաւի մը մէջ բառնելով։

Այս ճակատին վրայ մրցանիշը կոտրեց Դերենիկ եպիսկոպոս, վերջին տարիներու ընթացքին։ Ինչ որ կը նշանակէ թէ ոչ միայն գործի մարդ է, այլ եւ.. քաջ մարդ։

Անշուշտ իր բարեկամները բան մը գիտեն որ փաղաքշական անուն մը հնարեր են, «Թիքեթնիկ», ինչպէս կը կոչեն «եկեղեցասէրները»։

Վերջին պահուն կ՚իմանամ թէ Անթիլիասի ըմբոստներէն Շահէ վարդապետ ալ Պոլիս գացեր է, Գարեգին պատրիարքին հետ խորհրդակցելու համար։ Նոյնպէս օդանաւով։

Անցեալ շաբթու Փարիզ հանդիպած է Քալիֆորնիայէն, Շնորհք եպիսկ., թըռիչքը շարունակելով դէպի Երուսաղէմ։

Այս նորապսակը էջմիածին հրաւիրուած էր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կողմէ, իբրեւ վերատեսուչ ճեմարանի։

Ի վերջոյ պիտի երթա՞յ, պիտի չերթա՞յ։ Չեմ գիտեր։

Իր չար բախտէն, օդանաւը հազիւ ճամբայ ելած, նամակ մը կը հասնի ետեւէն։ Ուանօթ բարերար Միհրդատ Տիգրանեան, Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանի նոր շէնքին հիմնադիրն է որ կը պատմէ։

Դերենիկ եպիսկ. 1954ին Քալիֆորնիա հանդիպելով, հանգանակութիւն մը կը կատարէ Անթիլիասի կաթողիկոսարանին համար։

Երբ հաշիւ կը պահանջեն, դպրեվանքին նախորդ վերատեսուչը կը պատասխանէ թէ գումարը եւ հաշիւները յանձնած է Շնորհք եպիսկ.ի։

Գ. Տիգրանեան ալ երեք անգամ հարցումներ կ՚ուղղէ եւ նոյն պատասխանը կը ստանայ։

Եւ տեսակաւոր նամակ մը։

— *«Ուստի, Շնորհք եպիսկոպոս, հրապարակաւ կոչ կ՚ընեմ ձեզի, (այս խնդրոյն մէջ իրազեկ ըլլալու հանգամանքով) որ այդ դրամական խնդիրները նախքան ձեր մեկնումը կարգադրէք եւ հանգիստ սրտով մեկնիք, բացատրելով թէ ինչ եղած են Քալիֆորնիոյ մէջ ժողովրդային հանգանակութենէ գոյացած* տասր հազարէ աւելի *տոլարները, որոնց ընդ. գումարը մինչեւ այսօր մութին մէջ մնացած է, եւ ապա մաքուր սրտով ներկայանաք էջմիածին, ուր ոչ պատուակալ եկեղեցիներ կան եւ ոչ ալ մեծ ու պզտիկ կանանց Միութիւններ որոնց կարենաք պարտադրել ապօրինի պայմաններ եւ.... մերժուիլ»։*

Ինչպէս կը տեսնէք, բաւական բարդ է խնդիրը երկու շնորհունակ եպիսկոպոսներուն համար եւ կրնայ դառնալ ...բուրդ, եթէ երկար տեւէ։ ՎԱՀԷ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ԴԻՄԷ

ՄԱԿի Եգիպտական պատուիրակը, Գ. Օմար Լութֆի, Սեպտ. 17ին Ապահովութեան Խորհուրդին [illegible] նամակ մը, որով Եգիպտոս վճռապէս կը մերժէ արեւմտեան պետութեանց առաջարկած ընկերակցութիւնը, վարելու համար Սուէզի նաւարկութիւնը։ Ծանուցագիրը կ՚ըսէ թէ ծրագրուած Ընկերակցութիւնը կը հակասէ Եգիպտոսի ազատ անկախութեան եւ վեհապետական իրաւունքներուն, յայտնապէս խախտելով Ազգաժողովին դաշինքը եւ 1888ի պայմանագիրը։ «Այդ ապօրէն ընկերակցութեան ստեղծումը պիտի վնասէ ազատ նաւարկութեան եւ օգտակար չէ Ջրանցքը գործածող ազգերուն համար։ Երկու իշխանութիւններ, մէկը օրինաւոր, միւսը ապօրէն, դէմ դիմաց դնելով վտանգաւոր կացութիւն մը պիտի ստեղծեն խաղաղութեան համար»։

Եգիպտական ծանուցագիրը կը խնդրէ որ Ապահովութեան Խորհուրդը արթնութեամբ հետեւի կացութեան, բայց չի պահանջեր որ ժողովի հրաւիրուի։

× Վերջին լուրերու համաձայն, Եգիպտոս վստահ ըլլալով թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա միտք չունին արագօրէն զինուորական գործողութեան մը ձեռնարկելու, կը պատրաստէ իր խորհրդաժողովին գումարումը, աջակցութեամբ Խ. Միութեան Գահիրէի խորհրդային դեսպանը, Կիսելեւ, շարունակ տեսակցութիւններ կ՚ունենայ գնդ. Նասրի հետ։

Հնդկաստանի անպաշտօն նախարարը, Քրիշնա Մենոն, դէպի Լոնտոն ճամբայ ելած ատեն, կանգ առաւ Գահիրէի մէջ, երկու օրուան համար։ Հասած օրն իսկ երկու անգամ տեսակցութիւն ունեցաւ գնդ. Նասրի հետ։ Առաջին տեսակցութենէն ետք յայտարարեց.

— Մասնաւոր ծրագիր մը չունիմ, Սուէզի տագնապը լուծելու համար։ Գահիրէ եկած եմ իմանալու համար Եգիպտոսի տեսակէտը։ Ցետոյ Լոնտոն պիտի երթամ, բրիտանական տեսակէտը իմանալու համար։ Ապա այս երկու տեսակէտները պիտի հաղորդեմ մեր կառավարութեան։

Գ. Մենոնի կարծիքով, պատերազմի վտանգ, ամբողջովին փարատած չէ. «վասն զի զինեալ ընդհարում մը կամ խաղաղութեան հաւանականութիւնները ճիշդ այն են ինչ որ մէկ ամիս առաջ»։

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Գ. Մենոնի պաշտօնն է գնդ. Նասրի յանձնել ծրագիր մը, որուն հիման վրայ կը յուսայ կարգադրութեան մը յանգիլ, ընդունելի թէ Եգիպտոսի եւ թէ արեւմտեան պետութեանց կողմէ։ Վարչապետ Նեհրու մեծ ազդեցութիւն ունի գնդ. Նասրի վրայ որ իր հիացողն ըլլալով, կրնայ նկատի առնել Հնդկաստանի խորհուրդները։

× Գահիրէի մէջ նիստ գումարեց Արաբ. Դաշնակցութեան քաղաքական յանձնախումբը, մասնակցութեամբ անդամակից պետութեանց արտաքին նախարարներուն։ Օրակարգին վրայ կան երեք հիմնական խնդիրներ — 1. Արեւմտեան պետութեանց առաջարկած ընկերակցութիւնը՝ Սուէզի ազատ նաւարկութեան համար. — 2. Գնդ. Նասրի առաջարկած ժողովը՝ բանակցութեանց մարմին մը կազմելու համար. — 3. Տեղեկագիրներ Իսրայէլի վերջին յարձակումներու մասին։

× Սուրիա եւ Լիբանան ծանուցագիր մը ուղղած են Ապահովութեան Խորհուրդին, բողոքելով Ֆրանսական զօրքի առաքման

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ԴԱՆԳԱՏԵՐ ԵՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ «վկաներու տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսահայերը իրենց համակրանքը յայտնած են Ֆրանսայի հանդէպ, երբ նախորդ վարչապետ Գ. Ֆոր Երեւանէն կ՚անցնէր։ Այս առթիւ Մոսկուայի մէջ կը հաստատեն թէ կարգ մը ձեռնարկներ կատարուած են ի նպաստ այս Հայերուն, Ֆրանսական դեսպանին միջոցաւ եւ թէ խորհրդային իշխանութիւնները արտօնած են որ Հայերը թղթակցին դեսպանատան հետ, կամ նոյնիսկ հոն երթան, իրենց թղթածրարը ներկայացնելու համար։ Կը կարծուի թէ խնդիրը կրնայ նորէն արծարծուիլ, երբ Ֆոր եւ Բուլկանին տեսակցութիւն մը ունենան» (Լը Մոնտ, 18 Սեպտ.)։

ՄԱՐԴ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆՔ

Աղաղակող գործեր կան ամէն կողմ։ Բայց կը պակսին գործիչները

Հայ կեանքը պարզապէս կը տառապի վաստակաւոր ձեռքերու պակասէն, որովհետեւ ընդհանրապէս գտնուած ենք ժլատ անոնց հանդէպ, որ փորձած են գործել մեր մշակութային եւ կրթական ասպարէզներուն մէջ։

Ասիկա չի նշանակեր անշուշտ, թէ նորերէն ուժեր չեն հասնիր. ոչ ալ, թէ սերունդը չի հետաքրքրուիր մտաւորական ասպարէզներով

Ընդհակառակն մեծ է թիւը անոնց, որ օտար բարձրագոյն հաստատութիւններու մէջ ձեռք բերած են մտաւոր պաշար, բայց զայն կը ծառայեցնեն անհատական իրենց յաջողութեան համար։

Մեր փնտռածը այդ չէ սակայն։ Մենք կ'ուզէինք տեսնել պատրաստուած նոր ուժեր, որոնք նուիրուէին հայ կեանքի մտաւոր սպասարկութեան. բերէին իրենց ձեռնտուութիւնը ազգային կրթական եւ հանրային գործերու, երբ աղաղակող պահանջք կայ անոնց։

Ամէն անգամ որ այս հարցը կ'արծարծենք, կը լսենք սակայն նորերուն առարկութիւններն ալ։

Անոնք տրամադիր են օգտակար ըլլալու ներքին ճակատի վրայ, պայմանաւ որ ստանան իրենց պատրաստութեան եւ կարիքներուն համապատասխան վարձատրութիւն։

Տեղ մը պէտք է ներդաշնակուի այս խնդիրը, որպէսզի մեր ուժերը օրէ օր չուծանան ու չերթան ծառայելու օտարներուն դաշտերը

Մեր բոլոր տեսակի ցանկութիւնները արժէք պիտի չունենան, (ինչպէս չունեցան ցարդ), եթէ երբեք չանդրադառնանք անոնց պահանջներուն։

Ապրեցուցէք մեզ, ընկերութեան մէջ կարօտ մի թողուք մեզ, ու մենք սիրով կուգանք գործելու մշակութային որեւէ ասպարէզի մէջ, որ մեր մասնագիտութեան կալուածին կը պատկանի։

Այս է նորերուն խօսքը։

Ու մենք չունինք կտրուկ եւ գոհացուցիչ պատասխան անոնց։

Մեր պատասխանը անոնցմով չհետաքրքրուիլ եւ անոնց չմօտենալը եղած է ցարդ, խորհելով որ պիտի մերժուինք։

Ու վերստին կ'աղաղակենք. — Մարդ պատրաստենք։

Բայց ե՞րբ պիտի մտածենք պատրաստուածները գնահատելու մասին։

Հաւատացած ենք, որ միշտ կարելի է դուրսէն երիտասարդ ուժեր բերել մեր շրջանը եւ թարմացնել կրթական գործը։ Ամէնանգամ որ սակայն հարցը եկած է իշխանութեանց սեղանին վրայ, անճրկեր մնացեր են, որովհետեւ խորհած են, թէ վճարումի ներկայ սակերով ոչ ոք պիտի յօժարի առաջ գալ այս ափերուն վրայ։

Տեղական հաստատութիւններու մէջ մշակուածները կը գտնենք անբաւարար մեր կարիքներուն համար։ Ազգային հաստատութեանց մէջ պատրաստուածներն ալ մենք չենք գնահատեր պահանջուած չափով, արդիւնքը կ'ըլլայ այն, որ առաջինները մեզմով չեն հետաքրքրուիր, վերջիններուն հետաքրքրութեան վրայ ալ մենք պաղ ջուր կը լեցնենք։

Աժանը, փոյթ չէ որ ըլլայ անգոհացուցիչ ու թերի, մնացեր է մեր տեսակէտը։ Մոռցած ենք թէ գործեր կան որոնց համար այս ձեւ մտածում մը, այդ գործերը քանդել կամ փճացնել կը նշանակէ

Եթէ դրական արդիւնք կը սպասենք շատ մը գործերէ, պէտք է համապատասխան վարձատրութիւն ընենք, այլապէս մեր ձեռքով կը փորենք անոնց հիմերը ու կ'արագացնենք փլուզումը։

Լաւ առեւտրական մը գործին մարդը կը փնտռէ իր դրամագլուխը արդիւնաւորուած տեսնելու համար։

Ցեխէն յօրինածով եւ անվարժով չի փորձեր յաղթանակներ տանիլ։ Այսպէս չենք մտածեր մենք, երբ հանրային գործ մը կայ մէջտեղը։

Անվարժը, ասպարէզին անծանօթը, հոգ չէ քիչ մըն ալ պակասաւորը կը փնտռենք, միայն թէ վճարումը ըլլայ պակաս.

Լսա՞ծ էք որ զօրավար մը մարտի դաշտին վրայ յաղթանակներ ձեռք բերէ, տկար, հիւանդոտ եւ զէնք գործածել չգիտցող զինուորներով

Մեր ըրածը քիչ մը ասոր կը նմանի։ Ու ասոր համար գրեթէ ոչինչ կ'ընենք, բացի աղմկելէ, բացի պոռոտախօսելէ

• Տեղքայլը դարձած է մեր նախանձը արդարացնող իրողութիւն։ Կը զգանք ասիկա, բայց կը մնանք անտարբեր, փնտռելով միշտ նուիրուածներ, որոնց վերջին շարանը սպառեցաւ երկրորդ աշխարհամարտով ու հրապարակի վրայ մնացած վերջին խլեակները այլեւս չեն կրնար յորձանքին առջեւը թումբ քաշել

Նոր ժամանակներու համապատասխան գործունէութեան ուղիներ պէտք է որդեգրենք։

Ուրիշ ելք չկայ։

Նիւթով ու գնահատութեան կենդանի կերպերով պէտք է սիրցնենք մտաւորական կարգ մը ասպարէզներ՝ նորերուն, որպէսզի իրենք կոչում կարողին անոնց, մարդուին անոնց մէջ ու դառնան մեր մշակոյթին ու դպրոցին կապուած պահակներ։

Ահա օրուան կարգախօսը։

ԱՐՄԵՆԻԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՃԵՐՄԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ ՍԵՒԵՐՈՒ ԴԷՄ

Վերջին շաբաթներու ընթացքին վայրենի տեսարաններ պարզուեցան Հիւս. Ամերիկայի կարգ մը նահանգներուն մէջ, երբ սեւամորթ աշակերտներ սկսան յաճախել սպիտակներու դպրոցները։

Գիւղական շրջանի մը՝ Մէնսֆիլտի մէջ, որ երկու հազար բնակիչ ունի, կախաղան մը կը բարձրանար, բարձրագոյն վարժարանի մայթեզրին վրայ։ Հարիւրեակ մը սպիտակ աղջիկներ եւ տղաք, զինուած զանակներով, կախած էին սեւամորթի մը պատկերը հետեւեալ արձանագրութեամբ.

— «Ահա առաջին եւ վերջին սեւամորթ աշակերտը որ ոտքը դպրոց դրաւ։ Ամէն»։

Այդ միջոցին դրացի մեծ քաղաքէն կղերական մը հոն կը հասնէր Աւետարանի խօսքը յիշեցնելու։ Բայց ժողովուրդը որ հոն հաւաքուած էր պոռաց երեսին.

—«Կորսուէ, մեղք չէ որ պիտի սորվեցնես սիրել ընկերը մեր անձին պէս»։

Հակառակ ասոր, երէցը արտասանեց հաշտարար խօսքեր — «Աստուած մարդը իր պատկերին նման ստեղծեց, բոլորն ալ հաւասար են անոր առջեւ»։

Ասոր վրայ կին մը պոռաց — «Աստուած սեւամորթ չէր, սեւամորթները չստեղծեց իր պատկերին նման ...»։

Պահակ մը մօտեցաւ երէցին եւ ականջին փսփսաց. — «Հեռացի՛ր, մարդիկ պիտի չլսեն։ Անոնք միայն բռնի ուժէն կը վախնան ինչպէս եւ մեր հրասայլերէն, հեռացիր, եթէ ոչ քեզ կտոր կտոր կ'ընեն»։

Երէցը հեռացաւ։

Աւելի քիչ անդին խաչեր կը վառէին ամբողջ գիշերը այն տուներուն առջեւ, ուր սեւամորթ տղաք սպիտակներու դպրոցը արձանագրուած էին։

Քէնթըքիի լեռներուն Սթըրճիս քաղաքին մէջ, որ Մ. Նահանգներու ամէնէն վայրի եւ յետամնաց շրջաններէն մէկն է, դպրոցներու վերաբացումին՝ պահակը սուինը ձեռքը սպասեց որ ինը սեւամորթ աշակերտները դասարան մտնեն եւ դասերուն հետեւին։ Սպիտակները մերժած էին Սեւամորթներուն քով նստիլ, եւ դպրոց չէին եկած։

Քլինթընի մէջ, միեւնոյն շրջանին չորս հազարնոց քաղաքին մէջ, սպիտակ քաղաքացիներու Խորհուրդին հիմնադիրը, Ուաշինկթընէն հոն գնաց ատելութիւն քարոզելու. Երկու հազար հոգիի առջեւ բառեց թէ անխուսափելի խառնակեցութիւնը եւ վատթարացումը Ամերիկայի համար, եթէ թոյլ տանք որ սպիտակ եւ սեւամորթ միասին դպրոց երթան։ «Թոյլ պիտի տա՞ք որ ձեր խարտեաշ եւ անմեղ աղջնակները երթան նստին նոյն տարիքի տղոց քով, որոնք նախնական չափահաս մարդոց բնազդները ունին»։ Ժողովուրդը միաձայն պոռաց. — «Ոչ, երբեք»։

Եւ մարդը բացատրեց սպիտակ քաղաքացիներու Խորհուրդին նպատակները — ջնջել Գերագոյն Ատեանին որոշումը, որ կը պատուիրէ վերջ տալ խտրութեան, հանրային դպրոցներու մէջ։

Մտիկ ընելէ ետք ղեկավարին խօսքերը ամբոխը յարձակեցաւ ոստիկանութեան վրայ եւ պոռաց — «Սպաննենք Սեւամորթներու բարեկամները»։ Հեռաձայնով իմաց տրուեցաւ եւ իսկոյն տասներկու կառք ոստիկան ղրկուեցաւ։

Հարաւի բազմաթիւ քաղաքներ, [illegible] են եւ [illegible] կը պահանջեն։

1954 Մայիս 7ին էր. — «Սեւ երկուշաբթին» — երբ Գերագոյն Ատեանը թոյլ տուաւ որ սեւամորթները ճերմակներու դպրոցը երթալու իրաւունք ունենան, եթէ իրենց դպրոցին շատ մօտ էր։

Յաջորդ օր, Ինտիանոլայի մէջ, (Միսիսիփի նահանգ) ուր սեւամորթները բազմաթիւ են եւ 45 առ հարիւրը կը կազմեն ժողովուրդին, խումբ մը ճերմակներ սպիտակամորթ քաղաքացիներու առաջին Խորհուրդը կազմեցին, որուն ճիւղերը կը տարածուին այսօր Հարաւի տասնըեօթը Նահանգներուն մէջ

Ալապամայի քաղաքացիներու Խորհուրդը կը յայտարարէ թէ կազմակերպուած է դիմադրելու համար «խառնակեցութեան» դէմ. «Սպիտակները պիտի գիտնան դիմադրել եւ պահել իրենց մաքուր ցեղը»։

Սեւամորթները կը վախնան որ սպիտակները իրենց վրայ կը յարձակին ոստիկաններով, հրասայլով, գնդացիրով, եւ իրենց կազմակերպութիւններով «որոնք որոշած են դաս մը տալ սեւամորթներուն» որպէսզի ծանր նստին իրենց տեղը։

Հետզհետէ կը վերնան սեւերու եւ ճերմակներու միջեւ հաստատուած արգելքները, կը մնան միայն խառն ամուսնութիւնները, որոնք արգիլուած են 48 նահանգներէ 28ի մէջ։ Իսկ ծնողները, որոնց զաւակները դպրոց կ'երթան, կ'ըսեն թէ ինչպէ՞ս կրնան արգիլել որ իրենց տղաքը կամ աղջիկները չսիրահարին սեւամորթներուն ....

Հարաւային նահանգներուն մէջ երեք միլիոն սեւամորթ տղոցմէ, 400.000ը խառն դպրոց կ'երթան այս տարի, մինչդեռ 165.000 էր անոնց թիւը, 1954ին։

Շատ մը նահանգներ կ'ուզեն իրենց դպրոցները «մասնաւոր դպրոցներու» վերածել, խուսափելով Ուաշինկթընի օրէնքներէն։

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ. — Ձեր կովը կուտայ վեց լիտր կաթ, որուն չորս լիտրը կը ծախէք. [illegible] քանի՞ լիտր կաթ կը ծախէք։

Կաթնավաճառին տղան. — 50 լիտր...։

★

Ամերիկացին. — Դուք Ֆրանսայի մէջ մեր տուներու բարձրութեան հաւասարող բան չունիք.

Ֆրանսացին. — Ինչպէ՞ս թէ չէ. մեր գինիները...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՐԸ

— Ես չեմ վախենում, ասում է Սիրանը։

Սէրը միշտ անվախ է դարձնում մարդուս։

Նոր փեսան չի իմանում ինչ անել եւ միայն հարցնում է.

— Իսկ ե՞րբ կը վերադառնաս։

— Հէնց այս գիշեր։

Սիրանն այդ բոլորը ասում է այնքան անկեղծ ու կտրուկ, որ նորափեսան հաւատում է նրան, համաձայնում է թողնել եւ ասում է միայն.

Ես քեզ կը սպասեմ արթուն։

— Լոյսը չբացուած ես այստեղ կը լինեմ, ասում է Սիրանը եւ հարսանիքի ճերմակ շորերով, երբ բոլոր հարսնեւորները հարբած են լինում ու քնած, դուրս է գալիս տնից ու գնում դէպի սիրածի գիւղը

Նորափեսան տխուր ճանապարհ է դնում նրան մինչեւ գիւղի ծայրը, մի քիչ էլ գնում ու ասում.

— Ես քեզ կը սպասեմ այստեղ։

— Սպասիր, ասում է Սիրանը, ու գնում։

Գիշերը մութն է լինում, անաստղ ու մռայլ։ Բայց նա գնում է անվախ, ճերմակ երկար հագուստի փէշերը հաւաքած, նորահարսի իր քողը ետ գցած։ Գնում է մենակ. խաւարին մէջ վազում է դէպի հայրենի գիւղը՝ սիրած Սիրվանին տեսնելու եւ մխիթարելու։

Գնում է Սիրանը խաւար դաշտերով, ինչպէս բռնկուած մի կրակ, ինչպէս ճերմակ մի բոց. ոչ թէ գնում, թռչում է՝ կարծես ոգի առած։ Շտապում է, որ չլինի թէ իր Սիրվանը յանկարծ, սպասելուց յուսահատուած, վատ բաներ մտածի իր մասին կամ յուսահատութիւնից մի փորձանք բերի գլխին։

Ու գնում է Սիրանը շնչակտուր, գնում է ապացուցելու որ ինքը երբեք չի մոռացել նրան։ Գնում է ու չի զգում, որ ճանապարհը խորդուբորդ է, քարքարոտ, շուրջը՝ մութ, երկինքը՝ մռայլ։

Սէրը դժուարութիւն չի ճանաչում։

Գնում է համարեա աչքերը խուփ, ո՛չ տեսնում է, ո՛չ զգում, թէ ինչպէս է հովը ծածանում իր հարսանեկան քողն ու զգեստները... Գնում է ինքն իրեն մոռացած, գնում է եւ ահա... յանկարծ մէկը գոռում է խաւարի միջից.

— Կանգնի՛ր...։

Սիրանին թւում է, թէ այդ իր ամուսինն է կանչում. զղջացել է, երեւի, թողնելու համար, ու հիմա վազում է ետեւից, որ ետ տանի իրեն։

Սիրանն արագացնում է քայլերը։

Բայց երբ այդ կանչը կրկնւում է՝ նա աչքերը բանում է եւ իր առջեւ խաւարի մէջ տեսնում է երեք զինուած մարդ, որ ագահ աչքերով նայում են նրան, ինչպէս եղնիկ տեսած որսկաններ։ Ու մինչ Սիրանն ուշքի կը գար, նրանցից մէկը բռնում է Սիրանի դողացող ձեռը եւ ասում.

— Գնա՛նք...։

— Ո՞ւր, ախր ջան, հարցնում է Սիրանը դողացող սրտով։

— Գնանք ինձ հետ, ասում է մարդը։

— Իսկ դու ո՞վ ես, ախպէր ջան, հարցնում է նորից Սիրանը։

— Ե՞ս։ Ես աւազակ Աբին եմ։ Սրանք էլ իմ ընկերները.

— Վա՛յ, ախպէր ջան, ասում է Սիրանը, ինձ մի կանգնեցնի։ Ես շտապում եմ։ Ես շուտ տեղ պիտի հասնեմ, որ ամօթով չմնամ սիրածիս մօտ։ Նա իրեն կը սպանի այս գիշեր, եթէ ուշանամ մի քիչ։ Նա...։

Ու Սիրանը, արցունքն աչքերին, մէկ առ մէկ պատմում է աւազակին, թէ ինչպէս հայրը, սիրած տղային թողած, իրեն տուել է ուրիշի, բայց ինքը խօսք է տուել սիրածին, որ առաջին գիշերը ինքը պիտի գնա նրա մօտ, պիտի ապացուցի, որ ինքը սիրում է նրան, պիտի մխիթարի նրան, որ փորձանք չբերի տղան իր գլխին, ու ահա նորափեսայ ամուսինն իսկ խղճահարել է իրեն, խղճահարել է տղային եւ թոյլ է տուել իրեն գնալ նրա մօտ, ու ինքն ահա հարսանիքի ճերմակ շորերով, հարսի քողը դեռ չվերցրած՝ շտապում է սիրած տղայի մօտ...։

Պատմում է Սիրանը ու հետն էլ աղաչում է, որ իր սիրածը կարող է ստախօս համարել իրեն եւ ...։

Եւ այնպէս է պատմում, որ աւազակները, տեսնելով իսկապէս նրա հարսանիքի ճերմակ շորերն ու քողը, հաւատում են նրան։

Սէրը, իսկական սէրը փափկացնում է եւ քար սրտերը։

Աւազակները հաւատում են, մեղմանում, իսկ նրանց մեծը ասում է.

— Որ այդպէս ազնիւ աղջիկ ես, մենք ճանապարհ կը գցենք քեզ մինչեւ քո սիրածի տունը...։

Եւ աւազակ Աբին ու ընկերները ճանապարհ են գցում Սիրանին մինչեւ մօտիկ գիւղը, մինչեւ նրա սիրածի տունը։

Եւ Սիրանը, սիրտը թունդ եկած, ոտները դող՝ ծեծում է Սիրվանի դուռը։

— Ո՞վ է, լսւում է մի տխուր, յուսահատ ձայն։

(Մնացեալը յաջորդով) ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

ՄԷ՞ՆՔ ԽՆԴԱՆՔ...

Աստուն կանուխ, յուլիս 11 Թուակիր անձնական նամակ մը՝ Մերձաւոր Արե-ւելք գտնուող ոչ-Դաշնակցական — նոյն իսկ, հակադաշնակցական — բարեկամէ մը, որ իր յառաջաբանին մէջ կը գրէ՝ բառ առ բառ .

— Սփիւռքինները կը կարդամ : « Հայրե-նիքէն կը յորդին անոնք եւ շատ մը ուրիշ թերթեր ալ կ'արտատպեն : Շատ լաւ են, բայց անցեալ օր Սահակ Սրբազանին մա-սին գրածդ կարդացի : Աստուածդ սի-րես, Հայաստանի ազատութիւնը ծաղ-րելէն հրաժարեցէք : Մարդ մը իր եղբօրը ազատութիւնը չի ծաղրեր : Աղնիւ գործ չէ : Քաղաքական, գաղափարական պայ-քարը ուրիշ բան է, « Օխ, եա, անօթի եա, փերիշան եա»ը ուրիշ բան : Կրնամ եղբօրս բարկանալ, զայն քննադատել, բայց անոր խեղճութեան վրայ չեմ խըն-դար :

Կրկնեմ — բառ առ բառ այս սիմնակը փոխադրեցի բարեկամիս յառաջաբանը : Ակամայ, չյապաւեցի նոյնիսկ՝ համեստ-տութիւնս վիրաւորող իր բառերը :

Այս նամակը ստորագրողը ոչ գիւղացի է, ոչ խանութպան, ոչ ալ աշխարհի գործերէն պէխապէր մէկը : Ընդհակառա-կը, լուսաւորեալ մտքի տէր մէկն է եւ իր մասերուն համբանքին չափ գիրք կար-դացած է՝ ամէն նիւթի մասին :

Ի հարկէ, իր մտերմիկ նամակը անպա-տասխանի չեմ թողուր : Բայց, կը նա-խընտրեմ իր այս յառաջաբանին արժանի պատասխանը տալ հրապարակաւ, որպէս-զի իրեն պէս մտածողներն ալ « լուսաւոր-ուին .

— Սիրելի բարեկամ, մեղքերուն ամէ-նէն աններելին կը գործես, երբ կ'ամբաս-տանես մեզ թէ Հայաստանի ազատու-թիւնը կը ծաղրենք : Մե՞նք, խնդանք Հա-յաստանի ազատութեան վրայ ... Մե՞նք ծաղրանքի եւ բաշխուքի առարկայ ընենք մեր հայրենիքին, մեր եղբայրներուն փէ-րիշանութիւնը ... Հայր խնդա՞յ ուրիշ հայու մը ազատութեան վրայ ... Մեր ժողովուրդին մէջ կան տեսակ տեսակ վարնոցներ, լիրբեր, անպատկաններ, բայց գինացինին ազատութեան վրայ խնդացող ապուշներ չկան .

Կը տեսնե՞ս որքան մեզի դէմ լարեր է քեզ՝ սմսեղուկներու եւ ստախօսներու այն աւազանին, որուն հետ կ'իյնաս, կ'ելլես քանի մը տարիէ ի վեր, ի հարկէ, թիւրի-մացութեամբ :

— Սիրելի բարեկամ, մենք Հայաստա-նի ազատութեան վրայ չէ որ կը խն-դանք : Հազար անգամ ոչ : Մենք, պար-զապէս, կ'ըսենք քու սիրակցորդ բարե-կամներուդ .

— Սուտ մի խօսիք, սարէն ձորէն պատմութիւններ մի յօրինէք հաւատաց-ցնելու համար արտասահմանի հայու-թեան թէ մեր տարաբախտ հայրենիքը «հարուստ» է : Մի ըսէք թէ Երեւանի մէջ ամէն մարդ շնորհքով վրայ գլուխ ունի, ոտքը կօշիկ ունի, ձմեռուան վերարկու ունի, առատ ուտելիք ունի, տաք ջուր ունի, հանգստաւէտ բնակարան ունի, հե-ռաձայն ունի, սառնարան ունի, աս ունի, ան ունի : Չունի եւ չի կրնար ունենալ : Վարչաձեւը թոյլ չի տար որ ունենայ : Ընկեր Խրուշչեւը չուզեր որ ունենայ : Կարմիր կայսրութեան երեւելի եւ աներե-ւոյթ շահերը թոյլ չեն տար որ ունենայ : Իր արդիւնաբերութեան ութսուն առ հա-րիւրը ապառայինման յատկացնող պետու-թիւնը չի հանդուրժեր որ ունենայ ...

— Եւ ի՞նչ է մեր բրածը, սիրելի հայ-րենակից — երբ Ռամկավարն ու Հնչակը, տանիքը ելած, մեզի առասպելներ կը հը-րամցնեն, մենք ալ կ'ազդարարենք մեր ժողովուրդին — Մի հաւատար այդ ժամ-կոչներուն ալելուիաներուն ... Հայաս-տան՝ « Դրախտավայր »ին ամէնէն աղ-քատ երկիրն է ...

— Ո՞ւր է հեգնանքը, ո՞ւր է ծաղրանքը այս ազդարարութեան մէջ ... Այս ոգւին մէջ : Եթէ «Հայաստանասէր» փարիսե-ցիները չեն հաւատար, պիտի ուզէի որ գոնէ քեղխչանեն, հաւատային թէ մենք արցունքով, այո, արցունքով է որ կ'ը-սենք — « Հայաստան աղքատ երկիր մըն է » ..

ՆԻՐՈՊԱՑԻ

ՀԱԼԷՊԻ Ազգ. Ծերանոցին խնամակա-լութիւնը, որ կը գտնուի հայ առաքելա-կան, կաթողիկէ եւ աւետարանական ե-կեղեցիներու հովանաւորութեան տակ, գնած է 2200 քառ. մեթր հող 44.000 ս. ոսկիի եւ սկսած է չորսյարկանի շէնք մը, որուն երկու յարկին կմախքը միայն շին-ուած է : Ծարդ ծախուած է 125 հազար ս. ոսկի, կը պակսի տակաւին 125 հազար ս. ոսկի, ամբողջացնելու համար ծե-րանոց — անկելանոցը : Հո՛ն պիտի կրնան պատսպարել հարիւր ծերունիներ ,-բացի պաշտօնեաներէ : Ներկայիս կան 56 ծե-րունիներ : Հալէպի մէջ շատ մը ընտա-նիքներ տարին օր մը սահմանած են անոնց հողը, իբրեւ կերակուրի օր եւ այդ օրը 56 հոգիի համար իրենց տուները պատ-րաստուած կերակուրներ կը բաժնեն : Ուրիշներ կերակուրին փոխարժէքը կը վճարեն : Կարգ մը հայրենակցական մի-ութիւններ վճարած են սենեակի մը շինու-թեան ծախքը : Այս նուիրատուներուն թիւը տակաւին շատ քիչ է : Սենեակի մը ծախքը գնահատուած է 1500 ս. ոսկի, կարասիով միասին :

Խնամակալութիւնը կոչով մը կը հրա-ւիրէ որ իրեն օժանդակեն հաստատու-թիւններ կամ կազմակերպութիւններ, ոչ միայն Հալէպի մէջ այլեւ ամէն տեղ ուր Հայ կայ :

ԱԶԱՏ ՕՐԵՐ

Տարուան մը ամէնօրեայ երթուղարձէն, միօրինակ, յոգնեցուցիչ աշխատանքէն ալ ձանձրացած եւ չեմ գիտեր դեռ մինչեւ ե՞րբ, կ'ըսեմ, քաշեմ գլուխս ես ալ, ինչպէս շատեր, օգտուելով ամսուան մը արձակուրդի իրաւունքէս, երթալ հեռուն ուր մարդ չըլլայ, իմ քայլերուս հսկող չըլլայ, գտնել անկիւն մը ուր կարենամ մնալ խաղաղ, լուռ, ուր միայն ծառերն ու երկինքը ըլլան վկայ, ուր կարենամ եր-կար խոկալ .

Եւ արդէն ճամբան առած էի այսպէսով ու կէս ըրած, անցնելով նախ վիթխարի ապառաժներու ափերէն եւ խորունկ ան-ձաւներէն ու կիրճերէն մինչեւ լիճերը խա-ղաղ, մտաբերելով Խայեամի Առեղծուա-ծին պաղտնիքներուն թափանցելու անհը-նարութիւն, :

Վեց ժամուան հաճելի ճամբորդութենէ վերջ այսպէս, կ'իջնենք մեր կայանը վեր-ջապէս, էքս լէ Պէն, համբաւաւոր իր ջերմուկներովը եւ անոր հետ իր շրջիկ-ներու խումբերովը : Մենք կը պատկանինք առաջինին որ մէկ, մէկ ցաւ շալկած կու գանք դարմանումի եւ կը տեսնենք դեռ մեզի պէս, մեզմէ աւելի տկար, քալելու անկարողներ իսկ եւ ուրիշներ պատգա-րակներով, կը խմբուին հոս օգուտ մը յուսալով ...

Կը հանդիպինք ազգակիցներու եւս, մեզի պէս կամաւոր ուշ մնացողներ : Ո՞ւր գացեր ենք եւ Հայու չենք հանդիպեր : Ամէնքն ալ մեզի պէս եկեր իրենց ցաւերը կուլան, Փիլիքական թէ բարոյական :

Ցիրուցան ենք եղեր մէկ երկրի մէջ անգամ, մին հարաւ, միւսը հիւսիս կամ արեւելք կամ արեւմուտք : Ծեղն է ըսել « Թափառական տուն չունենք » ուր որ երթանք, ուր որ ըլլանք, բայց իրար կը քաշենք նորէն, մեր արիւնն ու մայրենի լեզուն իրարու կը մօտեցնէ նորէն, միայն թէ քաղաքականութեամբ չըլլայինք ...

Օրերը կը սահին որքան շուտ, քանի որ համրուած են միշտ մեզպէսներուն հա-մար ... ու նորէն օտար մարդիկ չուրջդ հաւաքուած քեզմէ գործ կ'ուզեն ...

Քիչ մըն ալ թափառում աստ, անդ, ե-զերքը լիճերուն վճիտ կամ անտառի խոր-քերն շուրջ կամ բարձունքը լեռներու, հա-մայնապատկերն առաջդ, բացառիկ այս ազուոր օրերուն այս եղանակին :

Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, որ կողմէն ալ որ դան այդ հովերն անուշ, էքսէն թէ Նի-սէն, «երբ չեն հովիկ իմ հայրենեաց . գը-նա, անցիր սրտէս ի բաց » — կը յիշեմ երգը վաղեմի որ միշտ պէտք է մնայ մեր սիրտերուն խորն, քանի հեռու ենք մեր երկրի հովերէն ու ջուրերէն եւ մեր օրերը կը հատնին, մեր կեանքը կը մաշի կա-րօտովը հայրենի ...

Ս. Խաչի տօներուն առթիւ, կը յիշեմ այդ նշանաւոր Աղջիկ Մինասն Արմաշի, ուր գացած ենք ուխտի երկու անգամ, կովու կառքերով . .

Անցեալ օրեր մանկութեան որ յետ չեն գալու ...

Հիմակ այնտեղները բոլորն ալ աւերակ, այստեղ ալ մեր սրտերը եւ խաչը կը տօ-նենք, խաչուած սրտերով . .

Հիմա չպիտկառքին կը սպասենք, վե-րադառնալու համար նորէն մեր անկիւնը, որպէսզի նորէն լծուինք ամէնօրեայ, մե-քենական աշխատանքին մինչեւ որ ալ յանկարծ այդ մեքենան ալ կասի . .

ՄԷՆ – ՍԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԱՄՐԻՆ ԲԵՐԴԸ, որ կը գտնուի Երեւանի հարաւ արեւելեան ծայրամասը, հին ամ-րոցն էր Ը. դարու (Ք. Ա.) ուրարտական Իրեբունի : Վերջերս լրացան պեղումները : Անցեալ տարի մէջտեղ հանած եւ մաք-րած էին ընդարձակ տաճար մը եւ յարա-կից շէնքերը : Այս տաճարէն դէպի հիւ-սիս մէջտեղ ելած ուրարտական հնագոյն արձանագրութիւններէն յայտնի է Սուսի կոչուած մեհեանը, որու առջեւի պատի երկու կողմերուն վրայ, տաճարի մուտ-քին, մէջտեղ ելած են նոյնանման արձա-նագրութիւններ, որոնք կը պատկանին Մենուայի որդի Արգիշտի թագաւորին (Քրիստոսէ առաջ Ը. դարու առջեւ կէս) : Տաճարին պատերը ունին երկուքուկէս մեթր թանձրութիւն : Ներքին մասը կազ-մուած է ամուր տուֆի մեծ կտորներէ, վերի մասը աղիւսէ : Պատերը ներսէն ու-նեցած են գոյնզգոյն հարուստ որմնանկար-ներ : Տաճարին մօտ բացուած է մեծ շէնք մը վեցուկէս մեթր լայնութեամբ, քառ-ներկու մեթր երկայնութեամբ, առջեւի կողմը հինգ ելքով : Պեղումներու միջա-ցին գտնուած են ուլունքներ, ապարան-ջաններ, զինահանդերձանքի մասեր եւ սկիւթական բազմաթիւ աղեղներ, որոնք կը վկայեն Սկիւթացիներու դէմ մղուած ճակատամարտները :

ԵՐԵՒԱՆԻ տասնըհինգ դպրոցներուն մէջ սկսած են կազմակերպել ճաշարան-ներ, ուր աշակերտները պիտի կրնան տաք նախաճաշ եւ ճաշ ստանալ : Հերթապա-հութիւնը յանձնուած է ուսուցիչներուն եւ բարձր դասարանի աշակերտներուն : Մօտ ատենէն կը բացուին 45 ճաշարաններ եւս Երեւանի, Լենինականի, Կիրովական-նի եւ այլ վայրերու մէջ :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ լեհ բեմադիրներ վերջերս Հայաստան այցելեցին : Անոնք «Զբօսաշր-ջիկի աչքով» փաստանկարներ պիտի առ-նեն, ցոյց տալու համար Հայաստանի պատմական անցեալի մշակոյթը, Էջմիա-ծինը, Զուարթնոցը, Գառնիին Գեղարդը եւ պատմական ուրիշ յուշարձաններ : Լայն-օրէն պիտի նկարուի Հայաստանի բազմա-բեղուն առօրեան :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Միջնաբերդը, որ երեք կողմից բարձ-րաբերձ, ուղղաձիգ եւ անմատչելի դիրք ունէր, այդ կողմից միայն նրա ապառա-ժային կողքը փոքր ինչ թեքուած էր, եւ այդ պատճառով, ամրացրել էին հաստա-հիմն պարիսպներով ու աշտարակներով :

Հրէշը մօտեցաւ եւ, իր աճարկու պը-լուխ, հպարտութեամբ վերբարձրացնե-լով, շնչուեցաւ պարսպի վրայ, որպէս փոխուկ բարձի վրայ . Նրա կողմնուածքի դաղտնածածուկ խորշերում թաղնուած է-ին բազմաթիւ մարդիկ, որոնք զինուած էին բահերով, բրիչներով եւ մուրճերով : Սկսեցին փորել պարսպի հիմքը : Կրակը միայն կարող էր ազատել բերդը այդ վիթխարի թշնամուց : Վերեւից սկսեցին հրային կնդակներ նետել : Նա ոչինչ չէր զգում . Նրա տախտակամածը պատած էր թանձր թաղիքներով, որ թրջուած էին ջրով : Հրային կնդակները ընկնում էին նրա վրայ, թշշում էին, եւ իսկոյն հանգ-չում էին, թողնելով օդի մէջ անախորժ խանձահոտութիւն :

Հրէշի ներքոյ պատսպարուած մարդիկը շարունակում էին եռանդով փորել պա-րսպի հաստատուն ստորոտը : Արդէն բացուել էր մի մեծ ծակ, բայց ծակի ա-ռաջը փակում էր պարսպի եռեւի ապա-ռաժը Երկար բրիչներն ու մուրճերը մաքառում էին այդ ժայռի հետ, բայց արդիւնաւոր հետեւանքի չէին հասնում : Մտածեցին բարձրացնել քանդակի յայ-նութիւնը դէպի վեր, գուցէ կարելի լինէր պատռել ապառաժից :

Այդ գործողութեան միջոցին, վերեւից նայում էր Մամիկոնեան իշխանը : Նրա սառն դէմքը արտայայտում էր եւ տխրու-թիւն եւ ծիծաղ : «Ցիմարներ, մտածում էր նա, ի՞նչ պիտի շահէք, եթէ խորտա-կելու լինէք այդ պարիսպը» ... Եւ, ի-րաւ, ոչինչ պիտի չշահէին, որովհետեւ, տիրելով այս պարսպին, նրանց առջեւ դուրս կը գար երկրորդը, երրորդը ... որոնք կարգ կարգ եւ աստիճան առ աստի-ճան բարձրանում էին միմեանց եռեւից, որքան բարձրանում էր քարաբլուրը, որի գագաթին կանգնած էր հզօր միջնաբերդը :

Բայց իշխանին տանջում էր այն միտքը, թէ յեռնականները այդ պատրաստու-թիւնները չէին կարող ունենալ . անտա-րակոյս, նրանք վեր էին առել քաղաքից . ուրեմն, նրանք կատարելապէս տիրապե-տել էին քաղաքին : Ի՞նչ եղաւ Մերուժա-նը, ի՞նչ եղան պարսիկ զօրքերը, որ պաշտպանում էի՞ն քաղաքը : Այդ հարցը սաստիկ վրդովեցնում էր նրան : Մերու-ժանին կորցնելով, նա իսպառ կորած եւ սպանուած էր համարում այն գաղափա-րը, որը իր համար այնքան մեծ նշանա-կութիւն ունէր, եւ որի իրագործման հա-մար՝ նա զոհել էր ամէն ինչ ...

Ոչ սակաւ խռովութեան մէջ էր գտնը-ւում եւ պարսիկ բերդապահ զօրքը : Նը-րանք պարզ տեսնում էին, որ քաղաքը գրաւուած էր, իսկ իրանք մնացել էին քարի գլխին, պաշարուած անթիւ թշնա-միներով : Նրանց գլխաւորը մօտեցաւ իշ-խանին եւ շնչասպառ ձայնով ասաց .

— Տագնապը մեծ է, տէր իմ :

— Տեսնում եմ .

— Պէտք է անձնատուր լինել, տէր իմ :

— Երբեք :

— Մի քանի բոպէից յետոյ ներս կը խուժէ վայրենի բազմութիւնը :

— Անկարելի է : Դու ուրեմն, այդ բեր-դը չես ճանաչում :

— Եթէ բերդի ամրութիւնը կարողանայ պաշտպանել մեզ դրսի թշնամուց, յետոյ ինչով կարող ենք պաշտպանուել մենք ներսի թշնամու դէմ — քաղցի եւ ծարա-ւի : Նրանք, պաշարման մէջ պահելով մեզ, բոլորիս սովամահ կ'անեն :

— Աւելի լաւ : Կը մեռնէք եւ կ'ազատ-ուէք ...

— Ինչո՞ւ է զուր աեղը մեռնել :

- Որ չարատաւորուի Արքայից արքայի դրօշի փառքը : Որ չասեն, թէ պարսիկ զինուորը երկչոտ է .

Սպան լռեց, եւ գլուխ տալով հեռացաւ :

« Անպիտաններ . — ասաց նրա եռեւից դայրացած իշխանը, դուք քաջ էք այն ժամանակ միայն, երբ թշնամին ձեր առ-ջեւից փախչում է »...

Մի եւ նոյն պատահեց ներքեւում, քա-ղաքի մէջ : Երբ յեռնականները, խորտա-կելով քաղաքի դռները, ներս մտան, այդ ժամանակ Պարսիկները բոլորովին վհա-տութեան մէջ ընկան : Մերուժանին բոլոր ջանքերը քաջալերելու նրանց մնացի՛ ա-պարդիւն : Մի թեթեւ ընդդիմադրութիւ-նից յետոյ, Պարսիկների մի մասը անձնա-տուր եղաւ, իսկ մնացածները, քաղաքի միւս դռներից դուրս գալով, փախան :

Մերուժանը մնաց միայնակ, լքուած իւր քաղաքացիներից, եւ լքուած Պարսիկ-ներից, որոնց վրայ մեծ յոյսեր ունէր : Նա վերջին անգամ իւր վշտալի հայեացքը դարձրեց դէպի մոխիր դարձած քաղաքը, ուր ապրել էին, ուր իշխել էին նրա նախ-նիքը, եւ օգուտ քաղելով ընդհանուր խը-ռովութիւնից, իւր թիկնապահների փոք-րիկ խմբով, դուրս եկաւ քաղաքից, եւ անյայտացաւ վաղորդեան մթութեան մէջ :

ՐԱՖՖԻ

դէմ ։ Երկու կառավարութիւնները դիտել կուտան թէ Ֆրանսական ուժերու կեդրոնացումը Կիպրոսի մէջ եւ անոնց առաջադրած նպատակըիրագործելու մասնած են Լիբանանի եւ Սուրիոյ ժողովուրդները, իրաւամբ մտահոգութիւն պատճառելով կառավարութեանց ։ Միեւնոյն ատեն կը յայտնեն թէ այս արարքը, որ կը ձգտի զինեալ միջամտութեան, կը խախտէ Ազգաժողովի ուխտին սկզբունքները եւ միջազգային օրէնքը ։

× Գնդ. Նասր տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «երբեք թոյլ պիտի չտան որ գործէ արեւմտեան նոր ընկերակցութիւնը ։ Մենք պիտի պահուինք նաւարկութեան կանոնաւորութիւնը ։ Եթէ ծրագրուած ընկերակցութիւնը կ՚ուզէ ճամբայ բանալ բռնութեամբ, մենք նախայարձակում պիտի համարինք զայն եւ ըստ այնմ պիտի շարժինք» ։

ՄԻԿՈՅԵԱՆ ԿԸ ՎԱՐԷ ՉԻՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Կարմիր Չինաստանի կուսակցական համագումարին առթիւ, Փեքին գացած է Խ. Միութեան հայազգի փոխ-վարչապետ, Ա. Միկոյեան, որ ճառ մը խօսելով փառաբանեց Չինաստանի նախագահը՝ Մաօ Ցէ Թունկ, իբրեւ մեծ առաջնորդ մը եւ մարքսեան մը ։ Այս առթիւ ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը ջնջեց մէկ մարդու դեկավարութիւնը, իր վերջին համագումարին մէջ ։

Համագումարին կը մասնակցին հազար պատգամաւորներ, ի դիմաց 10.700.000 չինացի համայնավարներու ։ Փեքինի անցեալը Միկոյեանի ճառը հեռարձակեց անմիջապէս, չնշելով թէ գիրգային ծափեր կը լսուէին սրահին մէջ ։

Պ. Միկոյեան խստօրէն դատապարտեց ամերիկեան դրամատիրական դասակարգը, ըսելով թէ կը փորձէ պառակտել համայնավար ազգերը, երբ Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութիւնը սկսաւ ջնջել անհատի պաշտամունքը ։

Չինաստանի վարչապետն ալ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ պիտի շարունակեն ապաւինիլ Խ. Միութեան օգնութեան ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅԻՆ ԳԻՆԸ աւելցնելու փորձը ձախողած կը համարուի, իբրեւ հետեւանք պետական միջամտութեան ։ Փռապանները իրենքզիրենք ցուցին բարձրացումը, տեսնելով որ յաճախորդներն ալ կ՚ընդվզիմանան ։ Հարցաքննութեան կանչուած է 700 փռապաններ ։ Փուռերը փակելու սպառնալիքն ալ յաջողութիւն չէ գտած ։ Շատ մը փուռեր փակուեցան Սէն է Ուազի նահանգին մէջ ։

ՊՏՈՒՂԻ ԵՒ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆԻ փոքրաքանակի խանութպանները որոշեցին գինումները գոցել 48 ժամուան համար, իբրեւ բողոք կառավարութեան հաստատած սակացոյցին դէմ ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Պ. Խրուշչեւ Եուկոսլաւիա պիտի երթայ մօտերս ։ Կը յիշուի թէ 1954ին ալ այցելեց, Մարէշալ Բուլկանինի հետ, յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար, ամէն մեղք ձգելով Բերիայի վրայ ...

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ յարձակումները հետզհետէ կը բազմապատկուին ։ Ֆրանսական ուժերը ուժգին գործողութեան մը ձեռնարկելով, 200 ըմբոստներ պարտութեան մատնեցին երկու օրուան մէջ ։ — Ահռելի թաթառ մը ահագին աւերներ գործեց Ալժերիոյ մէջ, ժամը 210 քիլոմեթր արագութեամբ սուրալով ։ Տուներ քլուեցան, կառքեր խորտակուեցան, հունձքեր փճացան եւ փողոցները տղմուտի վերածուեցան ։

ԿԻՊՐՈՍԻ հարցին ուժ տալու համար դիւանագիտական նոր ձեռնարկ մը պիտի կատարուի Յունաստանի կողմէ ։ — Կիպրոսի յեղափոխական կոմիտէն Ֆրանսերէն թռուցիկով մը կը ծանուցանէ թէ որեւէ վնաս պիտի չկրեն Կիպրոսի մէջ տեղաւորուած Ֆրանսացի զինուորները ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (17 Սեպտ.). — Զոյլ ոսկի՝ 469.000, նափոլէոն 3420, զուից. 3250, սթերլին 4210, քսան տոլարնոց 19.050 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1040, տոլար 403, պելժ. 8.10, զուից. 96.25 ։ փեզեթա 8.70 ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Նիսէն Տիկին Ս. Քալմնթարեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Շավիլի մատրան շինութեան համար ․ Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ Գաննէոյի մէջ կազմուած է մասնախումբ մը հետեւեալ անդամներով .— Տիկին Շնորհիկ Նաւասարդեան, Տիկին Սաթօ Յակոբեան, Տիկին Սթատեան, Պ. Պ. Լեւոն Տօնիկեան, Գէորգ Թուֆանեան, Եփրեմ Թեւանեան, Բարթամ Գասմաճեան ։

Կեդր. յանձնաժողովը վստահ է թէ Գաննէոյի եւ շրջանի մեր հայրենակիցները սիրայօժար պիտի պատասխանեն մասնախումբին դիմումներուն ։

ՎԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Քեղլեան և պարագաները կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր եւ ազգականին

ԹԱՀԱՆ ՔԵՂԼԵԱՆԻ

(86 տարեկան) որ տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 17ին ։

Յուղարկաւորութիւնը այսօր, Չորեքշաբթի, ժամը 14ին, Վիէնի Ս. Մարթէն եկեղեցիին մէջ ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատորը, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ ։ Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 Ֆրանք ։ Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա) ։

Դիմել հեղինակին .—

52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին ։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14 ։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն Սու Պուա ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Իսիի Խրիմեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբեր 4ին ։ Ուսուցիչը Պ. Ս. Քաչեան ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարանկոզեան, Եթերեան, Աւագեան ընտանիքները եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ Արմենուհի Մարանկոզեանի (ծնեալ Ներսէսեան) մահուան առթիւ ։

ԻՍԻԻ Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Օր. Վ. Կարապետեանի մահուան առթիւ, իր եղբօրը՝ Պ. Կարապետեանի եւ պարագաներուն, այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները եղած են Խրիմեան դպրոցին .—

Գասպարեան Ռաֆայէլ, Թովալեան Կ... բապետ, Զոլաքեան Յակոբ, Ջատիկեան Ջատիկ, Գարաեան Արիս, Մխիթարեան Տիգրան, Քիրէմիթճեան Աւետիս, Ազատեան Յակոբ, Աճէմով Մարտիկ, Աշնամեան Կիւլպէնկ, Ճանճիկեան Ադամ, Փիէր, Հաճի Յակոբեան Օհաննէս, Հաճի Յակոբեան Կարապետ, 500ական Ֆր. ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէօինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին ։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ՄԷԶՈՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՄԱՐ

Գեղեցիկ և լաւ կարող կարուհիներ քոնֆէքսիոն - ժիւփի համար ։ Մեծ քանակութեամբ, տեւական գործ ։

Դիմել առաւօտները ժամը 9-12, Մէզոն Միշէլի, 165 ռիւ տը Ժավէլ, Փարիզ (15) ։ Մէթրօ Ֆէլիքս Ֆօր ։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ – ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ։

Այս շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը ։

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐՇԱՒԻՐ ՀԱՅԿԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Մեներգ եւ արտասանութիւն ։

Հոգեհանգիստ.— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին ։ Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.) ։ Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ՚ունենայ Տէօինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին ։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը ։ Կը հրաւիրուին Տէօինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսը 3 Փետր. 1957 ։

*

Կ. ԽԱՉ.— Տիկին Տօքթ. Արթինեան եւ Օր. Ալիս Արթինեան երկու հազար Ֆր. կը նուիրեն Հայ Կարմիր Խաչի Ֆեսանվիլէի օղափոխութեան կայանին, իրենց այցելութեան առթիւ ։

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Քէպապճեան երկու հազար 500 Ֆր. կը նուիրեն Հայ Կար. Խաչին, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Թէրզեանի մահուան առթիւ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկ. Նուրանի Զատէեան (ծնեալ Քահվէճեան) կը փնտռէ քոյրը՝ Վառվառ (Սթանօզցի) եւ քեռայրը (փեսան) Պ. Արշակ Տօզանեան՝ Խարբերդցի ։ Նախ հարու. Ամերիկա կը գտնուէր, ներկայիս Հիւսիսային ։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել հետեւեալ հասցէին .—

Պ. Ա. Ներսէսեան, 21 Պուլ. Վէնսան Արրիւր, Լա Ռօզիէռ, Մարսէյլ ։

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Օր. ԺԱՔԼԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Պ. ԱՆՏՐԷ ՍԱՐԱՖԵԱՆ
Ամուսնացած

Պոմոն, Մարսէյլ, 9 Սեպտ. 1956

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Վարժապետեանի ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան ակումբին մէջ ։

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արզութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը .—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն ։

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա-չէքին թիւով ։

3.— Միութենէն եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կու տայ ծանուցումը ։

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով ։

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ ։

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յառաջումը ։ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ ։ Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի ։ Կը դասաւանդէ Աստղիկ ....։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան դպրոցի սրահին մէջ ։ Կը խնդրուի ծնողներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն ։

ԾԱԽՈՒԻ Է

Սիւրժէթէօզ երկու մեքենայ լաւ վիճակի մէջ, իրենց սեղաններով եւ մօթէօրներով ։

MARQUE UNION SPECIALE

Դիմել՝

Der Toumayan, 35 Ave. Bourgain, Issy

Հեռ. ՄԻՇ. 20.60

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 - 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ) ։ Հատորը 4.000 ֆրանք

2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 Ֆրանք ։

3. ԱԿՍԷԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 Ֆրանք ։

4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 ֆրանք ։

5.— *L'Eglise Arménienne*, Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.

6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 Ֆր. ։

7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.-ՀԱՅ. Փրօֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 Ֆր. ։

8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 Ֆր. ։

9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956. Ա. եւ Բ. հատ. 2000 Ֆր. ։

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները ։ Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը ։

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e

Chèque Postal, Paris, 1278-35.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10։ Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 20 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7685 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3496

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՇՈՒՔԻՆ ԵՏԵՒԷՆ

Ինչո՞ւ «անշարժ կալուած» կոչեցինք մեր գաղութը, համառօտակի պարզելով անոր ընդհանուր պատկերը։

Վասն զի եղածը պահելու, եղածով գոհանալու հոգեբանութեամբ վարակուած է հասարակութիւնը, Փարիզէն մինչեւ Մարսէյլ, անցնելով Միջին Ֆրանսայէն։

Երէկ արձանագրեցինք, պատահաբար, այն ժառանգութիւնները զոր գաղութը ունէր կամ ունեցաւ, տարիներու ընթացքին։

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, շատ քիչ բան աւելցած է անոնց վրայ։

Եւ եղածն ալ հետզհետէ կը մաշի, կը ծերանայ, ինչպէս որ եւ է անշարժ կալուած

Ոչ մէկ արտակարգ ճիգ՝ ինքնապաշտպանութեան ազդակները նորոգելու, ընդլայնելու համար։

Ոչ մէկ տրամադրութիւն՝ ժամանակին հետ քալելու։

Ոչ մէկ աշխատանք՝ պահեստի ուժեր պատրաստելու համար։

Ամէն ինչ տարած ամփոփած ինքնյան–կային մէջ։

Ի՞նչ փայլուն հեռանկար կրնայ սպասել գաղութ մը, որ ունի երկու ծերանոց, բայց ոչ մէկ միջնակարգ վարժարան։ Գոնէ ճեմարան մը՝ Մարսէյլի մէջ։

Տարիներ առաջ, 1927ին, Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեան փորձեց կազմակերպել թեմը, համաձայն ազգ. սահմանադրութեան։

Այս առթիւ հրաւիրուած էր ... ժողով մը, ուր ներկայացուցիչներ կային Եւրոպայի զանազան մասերէն, — ազգային կեանքի մէջ եփած դէմքեր։

Առաջին օրէն իսկ, ժխտական դիրք բռնեցին Փարիզի հին գաղութին ներկայացուցիչները, վեց ջոջեր։

Ո՞վքեր, — Փարիզի Հայ. Եկեղեցին վերածուեցաւ Կրօնական Ընկերակցութեան։

Ընդդիմադիր կամ պաշտպան, գրեթէ բոլորն ալ մեռած են այսօր, եւ արդարն ու մեղաւորը զատելու միտք չունինք։

Այդ օրէն ի վեր, կարելի չեղաւ կազմակերպել գաղութը, կեդրոնական վարչութիւն մը հաստատելով։

Կաթող. պատուիրակներ եկան ու գացին։ Ամէն հայաշատ կեդրոն մնաց ինքն իր գլխուն, մատուռ մը ճարելով եւ միութեան կորիզ մը հաստատելով։

Թերեւս ձախողման պատճառներէն մէկն ալ այս դրութիւնն է, — եպիսկոպոսներ նշանակել արտակարգ իրաւասութիւններով, փոխանակ ներքին ուժերը շարժման մէջ դնելու եւ իրական կազմակերպութիւն ստեղծելու

Իր պաշտօնը կրցա՞ւ կատարել կաթող. վերջին պատուիրակը, երեք տարուան ընթացքին։

Գաղութը կը մնայ նոյն անկերպարան վիճակին մէջ, ամբողջ երկրին տարածութեան վրայ։

Ազգային կեանքը ամփոփուած է ժամուն բակը, հետզհետէ նեղնալով եւ պարպուելով.

Հին թէ նոր, անոնք որ քիչ – շատ վարժուած են ազգային կեանք վարելու, իբրեւ գործունէութիւն սահման ունին իրենց բանկալը։

Կը կարծեն թէ երբ եկեղեցին շէն եւ պայծառ մնայ, ժողովուրդն ալ իր ճամբան կը գտնէ, դէպի փրկութիւն եւ բարօրութիւն։

Մինչդեռ, ցիրուցան բազմութիւնները կը փնտռեն կուռ կազմակերպութիւն մը, կեդրոնական հասցէ մը։ Ոչ միայն Ֆրանսայի, այլեւ հարեւան գաղութներու, ամբողջ արեւմտեան Եւրոպայի համար։

Դժբախտաբար Փարիզը, որ երբեմն կը յաւակնէր ուղեցոյց հանդիսանալ, դարձած է առաջին ուղեկորոյս կեդրոնը։ Իսկ եւ իսկ անշարժ կալուած։ Թանգարան անցեալ փառքերու։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ ՔՆՆՈՒԵՑԱՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՊԻՏԻ ՍՏԻՊԵՆ ՈՐ ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԼ ԳՈՐԾԱԿՑԻ

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու նախարարները առջի օր վաւերացուցին այն ծրագիրը որ կը տրամադրէ Սուէզի Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւն մը կազմել, ապահովելով Եգիպտոսի գործակցութիւնը։ Գ. Ֆ. Տըլըս այս ծրագիրը պիտի պաշտպանէր 18 պետութեանց Բ. խորհրդաժողովին առջեւ, որ բացուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, Լոնտոնի մէջ։ Կը հաւատեն թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը հաւատարիմ կը մնայ իր ծրագրին եւ վճռական դիրք մը պիտի բռնէ, ինչպէս Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները։ Երեք նախարարները համաձայնած են երկու հիմնական կէտերու շուրջ, — 1. Կազմել միջազգային ընկերակցութիւն մը, որուն պիտի վճարուին Ջրանցքին տուրքերը եւ Եգիպտոսը ստիպել որ գործակցի, այլապէս խախտած պիտի ըլլայ 1888ի պայմանագիրը — 2. Շահակից պետութիւնները գործնապէս կապել այդ ընկերակցութեան, որ ի հարկին ազդու միջոցներու պիտի դիմէ, որպէս զի Գնդ. Նասր ճանչնայ եւ յարգէ իրենց իրաւունքները։

Կարծողներ կան թէ Գ. Տըլըս կարգ մը զիջումներ պիտի ընէ, որպէս զի կարենայ պահել 18երու միութիւնը. Շատ մը մանրամասնութիւններ գաղտնի կը պահուին, այնպէս որ բուն կացութիւնը պիտի պարզուի երբ վերջանայ 18 պետութեանց նոր խորհրդաժողովը։

× Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Անգլիոյ վարչապետ, Իտըն, երբեք հրաժարած չէ ի հարկին զինուորական ճնշումներ բանեցնելու ծրագրէն։ Ան միշտ կը յիշեցնէ թէ ինչ աղետալի հետեւանքներ ունեցաւ միջին ճամբու քաղաքականութիւնը, 1939–ին, Միւնիխի մէջ։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Մ. Նահանգները ուղղակի նոր ընկերակցութեան պիտի յանձնեն իրենց նաւերուն վճարելիք տուրքը։ Առ այժմ որոշ լուսաբանութիւն կը տրէ։ Մանաւանդ որ, կարգ մը շրջանակներ կը կարծեն թէ արաբական բոլոր պետութիւնները համաձայն չեն ծայրայեղութեանց.

Արաբական Դաշնակցութիւնը կը շարունակէ իր ժողովը Գահիրէի մէջ։ Առջի օր լսուեցաւ Եգիպտոսի արտ. նախարարին տեղեկագիրը, յետոյ միութեան ընդհ. քարտուղարին զեկուցումը։ Այս վերջինը յայտարարեց.

- Եգիպտոսի դիրքը առողջ է եւ հաստատուն, մինչդեռ իր հակառակորդներուն պատրուակները հակասական են եւ ոտնձգական։ Համաշխարհային կարծիքը հետզհետէ Եգիպտոսի կողմը կը հակի, նոյն իսկ մեր հակառակորդներուն մէջ։

Եւ սակայն, իրազեկներ դիտել կուտան թէ Եգիպտոս յուսախաբ եղած է կարգ մը արաբական երկիրներու բռնած դիրքէն։ Անոնք ուժ տալով հանդերձ Եգիպտոսի, չեն ուզեր աւելի անդին անցնիլ։

Գահիրէի մէջ կը սպասեն որ Արաբական Դաշնակցութիւնը անմիջապէս ժողովի հրաւիրէ անդամակից պետութեանց արտաքին նախարարները։ Անոնք պիտի քննեն դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելու, արեւմուտքի հետ կնքուած համաձայնութիւնները չեղեալ համարելու, ռազմական խարիսխները եւ զանազան մենաշնորհներ ջնջելու առաջարկները։ Արդ, կարգ մը արաբական երկիրներ երբեք տրամադիր չեն այսքան յառաջ երթալու։

Դամասկոսի մէջ խորհրդաժողով մը գումարուեցաւ, քննելու համար աշխարհակալութեան դէմ պայքարելու միջոցները, եթէ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի վրայ։

ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԻՇՏ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Սուէզի եգիպտական վարչութեան տնօրէնը, Գնդ. Եոնուս, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ օտար նաւուղիղներու մեկնումին հետեւանքով ծագած տագնապը անցած է եւ թէ երկու երեք օրէն պիտի գործադրուի օրական երեք կարաւանի դրութիւնը։ «Ամէն շաբաթ 15-20 նաւուղիղներ գործի կ'անցնին։ Շնորհիւ մեր բարւոք վարչութեան եւ եգիպտացի եւ յոյն նաւուղիղներու անձնուիրութեան կացութիւնը հետզհետէ բնականոն դառնայ, աւելի շուտ քան կը նախատեսէինք։ Արեւմտեան պետութիւններու ծրագրած ընկերակցութեան որ եւ է նաւ պէտք է նաւուղիղ մը ուզէ եգիպտական ընկերութենէն»։

Երբ հարցուցին թէ ի՞նչ պիտի ընէ, եթէ արեւմտեան ընկերակցութիւնը փորձէ ջրանցքէն անցնիլ իր սեփական նաւերով, գնդապետը պատասխանեց.— «Թող փորձեն ...»։

Թղթակից մը հարցուց թէ ռուս նաւուղիղներ պիտի կրնա՞ն մտնել ջրանցքէն անցնող ամերիկեան նաւերու մէջ։ Գնդապետը պատասխանեց — «Մենք չէզոք ենք եւ հաւասար աչքով կը նայինք ամէնուն»։

Վճարելի սակերու մասին ալ հարցումներ եղան եւ գնդապետը պատասխանեց թէ առ այժմ կը գանձեն տուրքերուն 40-45 առ հարիւր։

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, երթեւեկը հետզհետէ կը դանդաղի։ Նախորդ ընկերութեան մասնագէտներ Եւրոպա հասած են արդէն եւ դիտել կուտան թէ «ժխորը անշնչելի դարձած էր» Սուէզի մէջ։ «Եգիպտացի նաւուղիղները պիտի չկրնան ապահովել սովորական նաւարկութիւնը, երբ ձմեռը վրայ հասնի մշուշներով եւ աւազախառն քամիներով։ Անոնք այժմ կ'օգտուին օրերու երկարութենէն եւ գիշերային նաւարկութիւն չեն կատարեր։ Նոյն իսկ խորհրդային նաւուղիղներու օգնութիւնը չի կրնար դիւրացնել այս գործը»։

× Աւստրալիոյ վարչապետը, որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն էր, իր երկիրը հասնելով, յայտարարեց թէ «ցանկալի չէ բռնութեան դիմել, բայց եւ այնպէս տեղի տալ՝ կը նշանակէ ճամբայ բանալ դիկտատորներու համար»։

× Մ. Նահանգները միջոցներ ձեռք առած են, օրական 500.000 տակառէն 1.100.000ի բարձրացնելու համար Եւրոպայի սահմանուած քարիւղը, եթէ Սուէզի ճամբան փակուի առժամապէս։ Այս յաւելումէն զատ, կարելի պիտի ըլլայ Եւրոպա փոխադրել 300.000 տակառ քարիւղ Միջին Արեւելքէն, փոխանակ Մ. Նահանգները ղրկելու։

Եւրոպա օրական 500.000 տակառ քարիւղի պէտք ունի, եթէ Միջին Արեւելքի նաւթուղիները շարունակեն բանիլ, Սուէզի ճամբուն փակումէն վերջ։

× Սուրիոյ վարչապետը լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ վճռապէս որոշած են «Եգիպտոսի հետ ըլլալ որեւէ նախայարձակման պարագային»։

× Թունուզի վարչապետը, Պուրկիպա, Փարիզ հասնելով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գ. Կի Մոլէի հետ։ Այս առթիւ բարեկամօրէն թելադրեց խուսափիլ որ եւ է ընդհարումէ՝ Սուէզի վէճին առթիւ։ Այս թելադրութիւնն ալ ապացոյց մը կը համարուի հաշտարարական շարժման։ Ֆրանսայի վարչապետը պատասխանեց.— «Առանց բոլորովին մէկդի դնելու զինուորական միջոցները, կարելին պիտի փորձեմ խաղաղ լուծում մը յանգելու համար»։ Գ. Պուրկիպա յետոյ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փարիզի եգիպտական դեսպանին հետ։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«ՈՉ ՄԷԿ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԱՄԻՏՆԵՐՈՒՆ»

ՊԷՅՐՈՒԹ, 15 Սեպտ. — Երէկ առաւօտ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա. ընկերակցութեամբ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն եպիսկ.ի, Ճեզիրէի առաջնորդ. փոխանորդ Տաճատ Ծ.Վրդ.ի, պետական երեսփոխաններ Գ.Գ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Տիգրան Թոսպաթի, ինչպէս նաեւ Քաղաք. ժողովի ատենապետ Գ. Ռուբէն Մավիսագալեանի, յաջորդաբար այցելեց խորհրդարանի նախագահ Գ. Ատել Օսէյրանի, վարչապետ Գ. Ապտալլա Եաֆիի եւ պետական նախարար Գ. Սաեպ Սլամի։ Տանն Կիլիկիոյ հայրապետը թէ խորհրդարանին եւ թէ Սերայի մէջ արժանացաւ զինուորական պատիւներու

Խորհրդարանի նախագահ Գ. Ատել Օսէյրան, շնորհաւորելէ ետք Զարեհ Ա. կաթողիկոսը, բազմամեայ արդիւնաւոր գործունէութիւն եւ հայ համայնքին բարգաւաճում մաղթեց։

Վարչապետ Եաֆի իր կարգին կրկնեց նախագահ Շամունի խօսքերը եւ ըսաւ. —« Ձեր ընտրութեան ընդդիմացող բարեկամները շուտով կը խմբուին Ձեր շուրջ, ինչպէս ըսած է նախագահը։ Իսկ չարամիտներուն ոչ մէկ կարեւորութիւն տալու է»

Պետական նախարար Գ. Սաեպ Սլամ, իր գրասենեակին մէջ չափազանց սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելով Հայոց կաթողիկոսին, յայտարարեց.

— « Տանն Կիլիկիոյ Անթիլիաս հաստատուած կաթողիկոսութիւնը Հայերունը չէ միայն, այլ՝ համայն Լիբանանցիներունը։ Դժբախտաբար, քաղաքականութիւնը սկսած է դեր խաղալ կրօնական մեր կեդրոններուն մէջ։ Ձեր ընտրութիւնը կը վստահեցնէ սակայն մեզ, որ Անթիլիասի Աթոռը լաւագոյն ու զօրաւոր ձեռքերու մէջ կը գտնուի, նկատելով որ ամբողջ արաբ աշխարհին ծանօթ են Ձեր անձն ու գործը։ Ինծի հասած տեղեկագիրներէն ուրախութեամբ հաստատեցի, որ այսուհետեւ ալ, ինչպէս առաջ, Ձեր սիրտը բաց պիտի մնայ բոլորին առջեւ, անխտիր բոլոր Հայերուն, որոնք Ձեր զաւակներն են»։

Հայրապետն ու իր հետեւորդները կէսօրին վերադարձան Անթիլիաս

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Տեղական թերթերը կը ծանուցանեն թէ քառասուն հոգի ձերբակալուած են, Օրլէանվիլի եւ Օրանի մէջ երեւան հանուած դաւադրութեան առթիւ։ Նախկին տեղական Կերապ, որ մահուան դատապարտուած էր զինուորական ատեանին կողմէ, ձերբակալուած ըլլալով պիտի դատուի, ուրիշ ամբաստանեալներու հետ։ Զինուորական իշխանութիւնը կարեւոր փաստաթուղթեր ձեռք անցուցած է, համայնավարական խումբի մը գործունէութեան մասին. Նոր ձերբակալութեանց կը սպասուի Օրանի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ։

Ապահովութեան տեսչութիւնը Փարիզի մէջ ալ հետապնդումներ կատարելով, ձերբակալեց Ալժերիոյ ազատագրութեան ճակատին երկու վարիչ անդամները, մէկը 27, միւսը 31 տարեկան։ Առաջինը աւելի կարեւոր պաշտօն մը ստացած էր վերջերս եւ զանազան ծածկանուններ կը գործածէր։ Երկրորդը կոմիտէին գանձապահն էր։ Կը փնտռուի երրորդ մը, որ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նկատի առնելով այն խորհրդաւոր պայմանները, որոնց մէջ տեղի ունեցաւ Ստալինի մահը, մենք առաջին օրէն իսկ այն կարծիքը յայտնեցինք, թէ բոլոր ժամանակներու մեծագոյն բռնակալը՝ Իոսիֆ Վիսարիոնովիչ Ստալին՝ բնական մահուամբ մեռած չէր, այլ պարզապէս սպաննուած էր :

Անշուշտ, ոչ ոք ստուգապէս գիտէր, թէ որո՞նք սպաննած էին կամ թէ ինչ պարագաներու մէջ կատարուած էր սպանութիւնը, որ վերջապէս կ'ազատագրէր ռուսական կայսրութիւնը թիւ մէկ ոճրագործէն :

Վերջերս հրապարակուած յայտնութիւնները, նոյնքան պղայացուցիչ՝ որքան չհրապարակուածները, որոշ լոյս կը սփռեն Ստալինի անհետացման առեղծուածին շուրջ :

Կ'արժէ, որ մենք ալ մեր կարգին արձանագրենք, թէ իսկ սեղմ գիծերու մէջ, «գզայացուցիչ» այդ յայտնութիւնները, որոնք, մեզի կը թուի, ամբողջ ճշմարտութիւնը չեն, բայց ճշմարտութեան մէկ մասն են անկասկած :

Ներկայացնենք ուրեմն առեղծուածը մասամբ միայն բացատրող վերջին յայտնութիւնները, զանոնք քաղելով «Ֆրանս Տիմանչ» շաբաթաթերթէն : Ֆրանսերէն այս շաբաթաթերթը ինքն ալ իր տեղեկութիւնները քաղած է վստահելի երեք աղբիւրներէ, — «Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակիցը՝ Հերիսըն Սալըզպըրի, ռուս գրող Իլիա Էհրէնպուրկ, Ֆրանսացի փիլիսոփայ եւ «գոյապաշտ դպրոց»ի հիմնադիր Ժան Փոլ Սարթր, ինչպէս նաեւ եուկոսլաւ համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ «Պորպա»:

Ասոնք բոլորը «երկրորդ ձեռք» են, այո, բայց ապահովաբար «առաջին ձեռքէ» քաղած են իրենց տեղեկութիւնները

Հետեւինք ուրեմն «առաջին ձեռքէ» առնուած այս յայտնութիւններուն :

1953 Յունուար 13ին, առանց նախապէս ոեւէ մէկու կարծիքը առնելու, Լազար Կագանովիչ (Հրեայ), Պրիզիտիումի անդամներուն ղրկուած շրջաբերականով մը, կը պահանջէր անմիջապէս նիստի հրաւիրել Գերագոյն Սովետը :

Շրջաբերական – հրաւէրին առաջին անգամ պատասխանեց Նիկիտա Խրուշչեւ, Ներկայիս Համամիութենական Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի առաջին քարտուղարը եւ Խ. Միութեան թիւ մէկ քաղաքացին :

Այդ օրերուն Ստալին կը հանգստանար Սոչիի մէջ: Փութով վերադարձաւ Մոսկուա, այս անգամ եւս իր սաղմին մէջ խեղդելու համար ոչ թէ երեւակայական դաւ մը, այլ իրական դաւադրութիւն, որուն վարիչներն էին Խրուշչեւ, Բուլկանին, Միկոյեան, Կագանովիչ, հաւանաբար նաեւ ուրիշներ :

Լազար Կագանովիչի պահանջած ժողովը տեղի ունեցաւ 1953 Մարտ 1ին :

Սկզբունքով՝ Գերագոյն Սովետի Պրիզիտիումը պէտք է քննէր ընդհանուր քաղաքականութեան հետ կապ ունեցող հարցեր :

Ժողովի սկիզբէն իսկ Կագանովիչ անցաւ յարձակողականի եւ ըսաւ ․

«Կ'առաջարկեմ կազմել մասնաւոր յանձնախումբ մը՝ քննելու համար պարագան այն բժիշկներուն, որոնք ձերբակալուած են՝ առանց որոշ փաստի իրենց յանցապարտութեան մասին: Կ'առաջարկեմ նոյնպէս ջնջել Հրեաները գաղթաշխարհ (գաղթօրէն) աքսորելու այն որոշումը, զոր ընկեր Ստալին տուած է ինքնագլուխ եւ որուն տեղեակ պահուած չէ Պրիզիտիումը» :

Աւելի յանդգնութիւն մըն էր, որ կըրնար մահուամբ պատժուիլ: Սակայն դաւակիցները ամէն ինչ նախատեսած եւ ըստ այնմ ձեռք առած էին հարկ եղած միջոցները՝ ձախողեցնելու համար հաւանական ամէն նախաձեռնութիւն Ստալինի կողմէ:

Ժողովին ներկայ անդամները, բացի Բերիայէն, միաձայնութեամբ ընդունեցին Կագանովիչի զոյգ առաջարկները, — վերաքննել ձերբակալուած բժիշկներու պարագան եւ անվաւեր նկատել Հրեաներու գաղթաշխարհային աքսորի որոշումը :

Ստալին չկրցաւ զսպել ինքզինք եւ պահել իր պաղարիւնութիւնը: Մանաւանդ չունեցաւ անհրաժեշտ հեռատեսութիւնը՝ նախզգալու սարքուած դաւը: Զայրացած ու բորբոքած՝ սկսաւ վրացերէն հայհոյանքներու հեղեղ մը թափել իր ընկերներուն եւ անմիջական գործակիցներուն վրայ :

Ճիշդ այդ պահուն խօսք առաւ Անաստաս Միկոյեան եւ ինքնավստահ շեշտով մը յարեց ․

— «Իոսիֆ Վիսարիոնովիչ, քեզի խորհուրդ կուտանք զգուշանալ հայհոյելէ եւ անմիտ որոշումներ տալէ : Մի մոռնար, որ մենք արդէն ձեռք առած ենք նախազգուշական բոլոր միջոցները »:

Ապա, նայելով ժամացոյցին, յարեց ․

«Հիմա գիշերուան ժամը տասնըմէկն է: Եթէ կէս ժամ ետք ողջ առողջ դուրս չգանք այս սրահէն, Կրեմլը պիտի գրաւուի բանակին կողմէ» :

Նոյն պահուն տեղի ունեցաւ անսպասելի եւ աննախատեսելի դէպք մը: Խօսք առաւ նաեւ Լաւրենտի Բերիա, Ստալինի աջակիցը եւ անոր երախտաւորեալը, եւ յայտնեց, թէ ինք որեւէ անպատեհութիւն չի տեսներ, որ մասնաւոր յանձնախումբ մը ձեռնարկէ քննելու ձերբակալուած բժիշկներուն պարագան, քանի որ, ի վերջոյ, այդ մարդիկ կրնան անմեղ ըլլալ իրապէս :

Ասոր վրայ՝ Ստալին ամբողջովին կորսնցուց իր մտքի հաւասարակշռութիւնը և բոլորովին առանձին ղգաց ինքզինք, — առանձին եւ անզօր: Անզօրութեան այս գիտակցութիւր անգամ մը եւս մղեց զինք անասելի հայհոյանքներու, նախատական եւ ատելավառ բառերու հեղեղ մը պոռթկալ իր տեղակալներուն դէմ :

Այն ատեն հանկիաւոր շարժուձեւով կրկին ոտքի ելաւ Կագանովիչ, գրպանէն հանեց կուսակցութեան անդամատոմսը եւ, կտոր – կտոր ընելով զայն, նետեց Ստալինի երեսին:

Ամեհի մենատէրին դէմքը կաս կապոյտ կտրած էր, աչքերը արիւնով լեցուած : Շուարած շլմորած՝ ուզեց զանգակը հնչեցնել իր անձնական պահակները օգնութեան կանչելու համար: Սակայն, ձեռքը դեռ զանգակի կոճակին չհասած, շանթահար գետին ինկաւ ուղեղային արիւնախոռնումի հետեւանքով :

Մեռած էր :

Դաւակիցները ամբողջ գիշերը կը շարունակեն իրենց ժողովը եւ կ'որոշեն առտուան ժամը 6ին միայն կանչել պաշտօնական բժիշկը: Մոսկուայի ամէնէն ականաւոր բժիշկները, փութով Կրեմլի պալատը հաւաքուած, կը հաստատեն մահը, իբրեւ հետեւանք ուղեղային արիւնախոռնումի :

Սակայն դուրսի աշխարհը մենատէրին մահուան տեղեկացաւ չորս օր ետք, 1953 Մարտ հինգին միայն :

Հիմա հարց կը ծագի, թէ ուղեղային արիւնախոռնումը հետեւանք չէ՞ր բժշկական այն «մասնաւոր խնամքներուն», որոնց ենթարկուած էր ահարկու բռնակալը իր մահէն քիչ առաջ:Աւելի քան հաւանական կը նկատուի, որ դաւակիցները նախապէս արդէն ապահոված էին զայն «խնամող» բժիշկներուն գործակցութիւնը :

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ԿՐԵՏԷԻ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչեւ 19րդ դար հնախուզութիւնը եւ պատմական աւանդներ, կը վկայէին թէ արեւմտեան արդի քաղաքակրթութեան էական հիմերը կը կազմէին հելլէնական ու հռովմէական քաղաքակրթութիւնները : Սակայն աւելի վերջը կատարուած պեղումներ եկան ապացուցանելու թէ այս վերջիններն ալ իրենց կարգին նպաստաւորուած էին եգիպտական, փիւնիկեան, միջագետեան, պարսկական ու փոքրասիական հնագարեան ծաղկեալ քաղաքակրթութիւններէն.

Հաւանական է որ Հայաստանն ալ իր կարեւոր նպաստը բերած է արդի քաղաքակրթութեան: Դժբախտաբար, իր փառաւոր անցեալի հետքերէն շատ քիչ բան մնացած է: Քրիստոնէութիւնը եթէ մասամբ մը նոր աւիւն ներարկեց հայկական քաղաքակրթութեան, միւս կողմէ, սակայն եկաւ ի սպառ կործանելու մեր դարաւոր ժողովուրդին ծագման, հեթանոսական անցեալին, մշակոյթին ու ստեղծագործութեանց բոլոր յիշատակարանները :

Կէս դարէ ի վեր, նոր օղակ մը եւս եկած աւելցած է քաղաքակրթութեանց շղթային վրայ: Կրետէի մէջ կատարուած հնախուզականպեղումներ երեւան հանեցին այնպիսի հրաշալիքներ, որոնք նոր էջ մը կը բանան հնագիտութեան պատմութեան մէջ: Մինչ այս, պատմագէտներու համար նախահելլէնական ընկերութիւնը կը մնար անլոյծ հարց մը: Անոնք, իրենց երեւակայութեան ուժ կուտային եւ զանազան հետեւութեանց կը յանգէին, հիմնուելով Հոմերոսի Իլիականի ու Ոդիսականի նկարագրութեանց եւ Թուկիդիդէսի ու Հերոդոտոսի թողած յիշատակութեանց վրայ :

Այդ պեղումներուն շնորհիւ պարզուած է թէ Քրիստոսէ քանի դար առաջ, Կրետէի յանդուգն նաւորդներն էին որ գծեցին միջերկրականեան արեւելք – արեւմուտք ծովային ճանապարհը, Եւրոպան կապելով Մերձաւոր Արեւելքի հետ: Անոնք հիմը դրին անդրապղինձի ճարտարարուեստին ու վաճառականութեան : Թէեւ կղզիին վրայ ոչ պղինձի հանքեր կային, ոչ ալ անագի, բայց շնորհիւ իրենց նաւային մեծ տորմիղին, անոնք պղինձը կ'առնէին Կիպրոսէն (պղինձի կղզի, ինչպէս կը բացատրէ իր անունը), իսկ անագը՝ Իտալիայէն (Ետրուրիա), Կալլիայէն (հին Ֆրանսա), Սպանիայէն եւն․: Անդրապղինձէն անոնք կը պատրաստէին զարդեղէններ, զէնքեր, ու արուեստի ուրիշ առարկաներ ու զանոնք կը վաճառէին Միջերկրականեան երկիրներուն: Այդ վաճառականութիւնն էր աղբիւրը կղզիին տնտեսական վիճակի բարգաւաճման :

1900էն 1905ին էր որ առաջին պեղումները կատարուեցան Կրետէի մէջ հնախոյզ Արթըր Իվընսի կողմէ, որ երեւան հանեց Կնոսոս քաղաքին հրաշակերտ պալատը, գերեզմանատուն մը եւ ուրիշ արժէքաւոր հնութիւններ:

Պալատին պարունակած արուեստի գանձերը եւ արձանագրութեանց տախտակները լոյս մը սփռեցին նախահոմերական շրջանի այդ ժողովուրդին կենցաղին, մշակոյթին, բարքերուն ու քաղաքակրթութեան բարձր մակարդակին վրայ: Իվընսէն վերջ իտալացի, անգլիացի, Ֆրանսացի ու կրետացի հնախոյզներու խումբեր պեղումներ կատարեցին կղզիին զանազան կէտերուն վրայ ու յաջորդաբար ղտան Զաւրոյի, Փալէկաստրոյի նաւահանգիստները, Փեցոֆայի տաճարները, Փայէստոսի, Միլիայի պալատները եւ ուրիշ հարիւրէ աւելի վայրեր :

Քրիստոսէ 15 – 20 դարեր առաջ է որ Կրետէի քաղաքակրթութիւնը կը հասնէր իր փառքի զագաթնակէտին: Կարելի չէ երեւակայել թէ 40 դարեր առաջ այդ մեծ կղզիին մէջ գոյութիւն ունէին մեր արդիական կեանքի շատ մը հանգստաւէտ պայմանները: Եւ սակայն պայծառ ճըշմարտութիւն մըն է որ Կրետացիները իրենց տուներուն մէջ ունէին հոսուն աղբիւրներ, աղտոտ ջուրի կոյուղիներ Կնոսոսի պալատին մէջ գտնուած է թագուհիին յատուկ ճեմիշ մը՝ սիֆոնով ու նստարանով: Նաեւ կեդրոնական ջեռուցիչ, բաղնիք եւ հանգստաւէտութեան ու առողջապահութեան ուրիշ առարկաներ :

Կրետէն թէեւ չունէր ճարտարապետական մեծղի շինութիւններ ու իրենց շէնքերուն կառուցուածքը անհամաչափութեան տարօրինակ նմոյշներ էին, սակայն շէնքերու ներքին պատերը կը կրէին բարձրը արուեստի մը ձեւակերպները: Որմանկարները ցոյց կուտան իրապաշտ արուեստի մը նրբութիւնը ու մանաւանդ գեղարուեստական տեսանելիական այն զգայնութիւն մը որ դիւրաւ կը զանազանուի նոյնիսկ յունական նկարչութենէն Տուներու շինութեան մասնաւոր յատակագիծ մը չունենալով, նախապէս շինուած շէնքի մը շուրջը ամէն սերունդ յաւելում մը կը կատարէր եւ ի վերջոյ կը գոյանար մանուածապատ շէնքերու ցանց մը որ կոչուած է լաբիւրինթոս :

Կրետէի ընկերային օրէնքները եւս զարգացած էին ու կը կռթնէին բարոյական օրինակելի հիմերու վրայ: Կինը կը վայելէր իր կատարեալ անկախութիւնն ու ազատութիւնը : Տնական աշխատանքներէ զուրս կնոջ կը հանդիպինք կրօնական ծէսերու մէջ իբրեւ կրօնաւորուհի, իսկ մարզական խաղերու մէջ իբրեւ ցլամարտիկ, կառքերու մրցումներուն մասնակից, իբրեւ որսորդ կամ նոյնիսկ կռփամարտիկ : Իր արդուզարդը, հագուստեղէնները կրնան նախանձը շարժել արդի նորաձեւութեանց խնկարկուներուն: Կիները կը գործածէին նաեւ շրթունքի կարմիր ներկեր մատիտի ձեւով ու պտուտակաւոր պատեանով :

Կրետացիները խաղաղասէր էին ու երբեք չէին խորհած իրենց ինքնապաշտպանութեան միջոցներուն մասին: Մինչդեռ թշնամին գիրենք կը լռեցնէր, վերջ տալու համար այդ բարձր քաղաքակրթութեան : ԺԵ. դարուն (Ք. Ա.) Կրետացիները սերտ յարաբերութիւններ կը մշակէին Աքէացիներու հետ, որոնք Պելոպոնէսի մէջ (Ք. Ա. 20րդ դարուն) հաստատուած հնդեւրոպական ռազմիկ ցեղեր էին : ԺԵ. դարուն վերջերուն, Աքէացիները յարձակեցան կղզիին վրայ, քար ու քանդ ըրին քա-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

— Ես եմ, ասում է Սիրանը՝ ուրախ, ու սիրածը՝ Սիրվանը ողջ է ու անվնաս, — Եկա՛յ....:

Երբ տղան բանում է դուռը, տեսնում է շեմքում կանգնած Սիրանը՝ հարսանեկան ճերմակ շորերով ու ճերմակ քողով:

— Դու փախե՞ր ես:

— Ո՛չ, նա ինքը թողեց գամ:

Տղան՝ Սիրվանը զարմանում է:

— Թողե՞ց... ինչպէ՞ս թողեց :

— Ես յայտնեցի նրան իմ պայմանը, որ առաջին գիշերը պէտք է գամ քեզ մօտ, որ ես ազնիւ խօսք եմ տուել քեզ:

— Եւ նա թողե՞ց, զարմանում է տղան:

Այստեղ Սիրանը պատմում է իր ու փեսայի մէջ եղած զրոյցը, թէ ինչպէս նա սուրբ է համարել տուած խօսքը եւ թոյլ է տուել: Յետոյ պատմում է, թէ ինչպէս աւազակների է պատահել եւ ինչպէս աւազակները խղճացել են իրեն ու ճանապարհ են գցել մինչեւ այստեղ:

— Շնորհակալ եմ որ եկար: Չէի հաւատում թէ կը գաս, թէ փեսադ կը թողնի քեզ: Բայց քանի որ թողել է, նա ազնիւ մարդ է, եւ մենք անմիջապէս կ'երթանք նրա մօտ....:

Այնքան է յուզւում տղան նոր փեսայի վեհանձն վարմունքից, որ առանց ժամանակ կորսնցնելու Սիրանին անմիջապէս տանում է նրա մօտ՝ նոյն ճանապարհով որով Սիրանը եկել էր :

Սէրը, իսկական ազնիւ սէրը բարձրացնում է մարդուն:

Դեռ լոյսը չբացուած Սիրանն ու սիրած տղան հասնում են նոր փեսայի գիւղը. եւ հէնց գիւղի ծայրում հանդիպում են նրան, որ տխուր-տրտում նայում է նրանց ճամբին:

Երբ մօտենում են՝ Սիրվանը ասում է նոր փեսային.

— Սիրանն ինչպէս անարատ եկել է ինձ մօտ, այդպէս էլ մաքուր ու անարատ բերել եմ քեզ: Դու ազնիւ մարդ ես Սիրանի ամուսինը լինելու: Քանի որ հարսանիքի առաջին գիշերը, հարսանիքի շորերով թողեր նրան ինձ մօտ գալու, դա վկայում է, որ դու ազնիւ սիրտ ունես եւ արժանի ես Սիրանին՝ իմ սիրած աղջկան ամուսինը եւ իմ եղբայրը լինելու:

– Իսկ այն բանը, ասում է նորափեսան՝ զգածուած երիտասարդ սիրահարի անկեղծ խօսքերից, որ դու քո սիրած աղջկան վերադարձրիր այնպէս, ինչպէս եկել է քեզ մօտ, դա վկայում է, որ դու շատ խորն ես սիրում Սիրանին, ինչպէս իսկական սիրահար: Այդ պատճառով արժանի է որ դուք լինէք մարդ ու կին, իսկ ես ձեր երկուսի եղբայրը....:

Այդպէս եւ անում են:

Սիրանն ու Սիրվանը ամուսնանում են, իսկ նորափեսան դառնում է նրանց եղբայրը:

Եւ երկու գիւղում էլ մարդիկ զարմանում են ու ոչ ոք չի իմանում, թէ ի՞նչ պատահեց մի գիշերուայ մէջ, որ ամէն ինչ յանկարծ փոխուեց այդպէս....:

Այո՛, սէրը, իսկական սէրը խորն է եւ անհասկանալի:

ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՑՈՒԱՔ»Ը

ՁԱՅՆ ՄԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

Փարիզէ ամպամած երկինքէն հեռու, երկու օրէ ի վեր կը գտնուիմ Վալանսի արեւոտ մէկ սարալանջին վրայ, բարեկամի մը տունը։

Առաւօտ։ Կը նայիմ պատուհանէն դուրս։ Երկինքի կապոյտ պաստառին վրայ, արեւը հրդեհի պէս կը վառի։ Օդին մէջ ոսկի փոշիներու պար։ Ծղրիթ մը հոս, ծղրիթ մը հոն անդադար կ'երգեն։ Զեփիւռին համբոյրին հետ՝ կը զգամ քաղցրութիւնը կեանքին։ Կը տեսնեմ ծառեր ու ծաղիկներ, քով քովի, փափսուքի մէջ։ Մէկէն կը վերյիշեմ համայնապատկերը մեր մեռած գիւղերուն, ու սիրտս կը փլի, ինչպէս կը փլին թումբերը ջրամբարներուն։

Օձիք ու փողկապ մէկ կողմ նետած՝ կ'իջնեմ պարտէզ։ Կ'ուզեմ մօտենալ ամէն բանի ու ապրիլ իմ տարաբախտ երբեմնի հին, շատ հին օր մը զոր կոչեր եմ մանկութիւն։

Խնձորենին, որուն մօտ կեցած եմ հիմա, հօտանքի մը պէս զիս իրեն կը քաշէ։ Կը մօտենամ եւ, երկիւղածութեամբ մը ձեռքս կ'երկարեմ ճիւղին ու խնձոր մը կը փրցնեմ։ Անդին, որթատունկը նոյնպէս կը հրապուրէ զիս։ Անոր սիրուն հատիկները կազմեր էին ողկոյզ մը, սաթի նըման։ Այսպէս, քիչ մը ամէն ծառի հետ ունեցայ մտերմիկ զրոյցներ։ Դուք չէք կրնար երեւակայել թէ ինչ մեծ ուրախութիւն մը կը համակէր զիս, երբ քառասուն տարիներ վերջ՝ այդ օր դարձեալ ձեռք կ'երկարէի ծառի մը պտուղին, համտեսելու կարօտով։

Գինովցած՝ ծառերուն, ծաղիկներուն բոյրերէն, կը մեկնիմ բարեկամիս հետ։

Մեր ճամբուն վրայ այգիներ գեղեցիկ տուներով, որոնց դռներուն ճակատը կը

դաքները, Ջարդեցին Ժողովուրդը եւ աւրացան ամբողջ հարստութեան։ Անոնք ունեցին ընդօրինակել Կրետէի արուեստն ու մշակոյթը, բարքերն ու ընկերային օրէնքները, սակայն զուրկ էին այդ առաքինութիւններէն։ Անոնք գրաւեցին նաեւ Կիպրոսը եւ Փոքր Ասիոյ եզերքները։ Իսկ ԺԲ. դարուն Հոմերոսի գրիչին տակ անմահացուցին Տրովադայի պատերազմին դիւցազնավէպը։ Նոյն դարուն իրենք ալ պարտուեցան Դորիացիներէն (հիւսիսային Յունաստանի ցեղեր)։ Ինչ կը վերաբերի Կրետացիներու ծագումին, կ'ենթադրուի թէ Արեւմտեան Ասիայէն եկած ու հաստատուած են կղզիին մէջ, նաեւ Ափրիկէի Միջերկրականեան ափերը (Լիբիա) Քրիստոսէ 30 – 35 դարեր առաջ։

Այժմ կրետական քաղաքակրթութիւնը մայրը կը նկատուի արեւմտեան արդի քաղաքակրթութեան։

Ուրիշ առթիւ իրենց տաճարներուն շուրջ, որոնց մասին Պ. Ջիթունի ստորագրած էր համառօտ տեսութիւն մը։

Գ. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

կարդացուէին Քիրէճեան, Կարապետեան, Մալաքեան ...

Քաղաքը։ Կը գտնեմ ծանօթներ եւ անծանօթներ։ Կը խօսիմ քիչ մը ամէն նիւթի շուրջ։ Երբ վերադարձանք տուն, տիկինը, ազնիւ Խաչուհի մը, հարցուց.

— Ի՞նչպէս գտաք մեր քաղաքը, գաղութը։

— Քաղաքը սիրուն է։ Գաղութը ունի գնահատելի կողմեր։ Բայց այսքանը բաւական չէ։ Պէտք է նոր միջոցներ ստեղծել խանդավառելու համար նոր սերունդը, որ կը մեծնայ առանց ճանչնալու մեր արժէքները։

— Իրաւունք ունիք։ Սերունդը որ կը մեծնայ, ոչինչ գիտէ մեր անցեալէն։ Ահա գլխաւոր մտահոգութիւնը։ Բայց, հեզ մը կարդացէք սա նամակը։

«... Նախակրթարանի շրջանը աւարտելէս վերջ՝ հետեւեցայ Քարէն Եփփէ վարժարանի դասընթացքներուն։ Հիմա, ժամերուս մեծ մասը կը յատկացնեմ ազգօգուտ ձեռնարկներու։

Օգնութեան Խաչի արծուիկ եմ։ Մօրս աշխատանքներուն օգնելէ վերջ կը լծուիմ մանչերու եւ աղջիկներու դաստիարակութեան։ Մեր նպատակն է պատրաստել պարմանիներ եւ պարմանուհիներ, որոնք գիտնան ծառայել ազգին։

Թէեւ չեմ տեսած 1915ի Եղեռնը, սակայն կարդալով, լսելով սպատոներու առթիւ խօսուած ճառերը, կ'ըմբռնեմ թէ շատ մեծ եղած է հարուածը։ Կը պատմեն նաեւ թէ, Տէր Զօրի անապատին մէջ անօթի, հայ մայրիկը մանկիկը ծունկին՝ գուրգուրանքով սորվեցուցած է Ա. Բ. Գ.ը, որպէսզի մենք ապրինք։ Նոյնը պէտք է ըլլայ մեր նպատակը, յաջորդ սերունդներուն համար։ Եթէ այսօր, կարգ մը երկիրներու մեր քոյրերն ու եղբայրները հայերէն գրել - կարդալ չեն գիտեր, պատճառը ծնողներն են։ Ուրեմն գիտակից զաւակներ ունենալու համար նախ, պարտաճանաչ հայրեր եւ մայրեր պատրաստենք։ Այլապէս ...»։

Խորապէս գլածուած Քարէն Եփփէ ձեմարանին սանուհի՝ Օր. Մաճի այս շնորհալի դատողութիւններէն, լաւագոյն մաղթանքներս ղրկեցի հովին թեւերով, որպէսզի իրեն պէս ազնիւ մտածողներու բանակ մը առաջնորդէ դէպի ազգային պարտականութիւն։

Այսպէս քանի բազմապատկուին առողջ մտածողներու շարքերը, այնքան աւելի զօրացուցած կ'ըլլանք մեր Յաւիտենական Կաղնիին արմատները։ Այն ատեն, կասկած չկայ, որ ոչ թէ անձրեւները, այլ՝ կայծակներն անգամ պիտի չկրնան խորտակել զայն։

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԱՂՔԱՏԸ.— Երկու օրէ ի վեր բան մը կերած չեմ։

ՀԱՐՈՒՍՏԸ.— Ես ալ ուտելու ամենեւին խորժակ չունիմ, սակայն վրաս ուժ բանեցնելով՝ կ'ուտեմ ...

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ կաթողիկոսը, Զարեհ Ա. Սեպտեմբեր 12ին փոխադարձ այցելութեան գնաց Մարոնի Պատրիարքին, Տիման, պատրիարքական ամարանոցը։ Պատրիարք Փօլ Մէուշի երկու անգամ իր ներկայացուցիչը ղրկած էր շնորհաւորելու կաթողիկոսին օծումը։

Զարեհ Ա.ի կ'ընկերանային Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան, Կիպրոսահայոց առաջնորդ Ղեւոնդ եպիս. Չէպէեան, Ճէզիրէի առաջն. փոխանորդ Ցաճատ Ծ. վրդ. Ուրֆալեան եւ դիւանապետ Արտաւազդ Վ. Թրթրեան։ Փօլ Մէուշի պատրիարքը շատ սիրալիր ընդունելութիւն ըրաւ Զարեհ կաթողիկոսի։ Հիւրերուն ի պատիւ ճաշ տրուեցաւ Տիմանի ապարանքին սեղանատան մէջ, ուր հրաւիրուած էին Մարոնի եպիսկոպոսներ եւ միաբանութեան անդամներ։ Ճաշի պահուն պատրիարքը եւ կաթողիկոսը փոխադարձ մաղթանքներ ըրին հայ եւ մարոնի համայնքներու բարգաւաճման համար։

× Կաթողիկոսը լանջախաչ կրելու իրաւունք շնորհեց Գարեգին Վ. Սարգիսեանի (տեսուչ դպրեվանքի) եւ Արտաւազդ Վ. Թրթրեանի (դիւանապետ), գնահատելով անոնց եռանդուն գործունէութիւնը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատր. տեղապահ Եղիշէ արք. Օգոստոս 28ին Իսրայէլ այցելելով զբաղած է վանական եւ ազգային գործերով։ Տեղապահը Օգոստոս 30ին մեկնած է Հայֆա կարգադրելու համար Ազգ. գերեզմանատան հարցը։ Ներկայիս Հայֆայի հայութիւնը ունեցաւ իր սեփական գերեզմանատունը։ Հայերը ցարդ Յոյներու գերեզմանատունը կը թաղէին մեռելները։ Եղիշէ արք. Սեպտեմբեր 2ին մեկնած է Յոպպէ, օծելու համար քաղաքին հինաւուրց վանքը որ նորոգուած է։ Տեղապահը հոգեշահ քարոզով մը մխիթարած է ժողովուրդը եւ բացատրած է Հայ. եկեղեցւոյ հոգեւոր եւ ազգային կրկնակ նշանակութիւնը։

ՊՈՒԹՐԸՆԻ ՏԱՐԵՑՆԵՐՈՒ ՏԱՆ մէջ կը պատսպարուին 18 ծերունիներ։ Շէնքին ընդարձակման աշխատանքները յառաջ կը տարուին։

Հ. ՂԵՒՈՆԴ ՏԱՅԵԱՆԻ «Շարական Հայաստանեայց եկեղեցւոյ» ընդարձակ ու պատկառելի գործին հինգերորդ հատորը աւարտելու մօտ է։ Հայ. Եկեղեցւոյ գանձերը ներկայացուած են եւրոպական խազերով, իրենց հարազատ գոյներուն մէջ։ Աշխատանքը աւելի քան տասը հատորներէ պիտի բաղկանայ։ Երաժշտագէտ հայրը հեղինակօրէն կը ծանրանայ քառորդ ձայներու գոյութեան եւ կիրառութեան վըրայ, որ հիմնական տարր է՝ իր տեսական ըմբռնումներուն մէջ։ Հ.Ղ. Տայեան մասնակցած է նաեւ Վիէննայի Երաժշտագիտական Միջազգային համաժողովին. եւ շատ շահեկան դասախօսութիւն մը կատարած է հայկական երաժշտութեան մասին, արժանանալով Երաժշտագէտներու գնահատանքին

ՔԱՆԱՏԱՅԻ Սէնթ Քէթրինս քաղաքին մէջ Օգոստոս 12ին դաշտահանդէս մը սարքուած է Հ. Յ. Դ. երեք կոմիտէներու կողմէ — Հէմիլթընի «Վարանդեան», Նիակարա Ֆոլսի «Լեւոն Շանթ» եւ Սէնթ Քէթրինսի «Յառաջ»։ Ներկայ եղած են աւելի քան հազար հոգի Քանատայի եւ Ամերիկայի բոլոր շրջաններէն։ Բացի ընկերներէ — Յ. Աւետիսեան, Յ. Մուրատեան եւ Գ. Աղամեան — խօսած են նաեւ ոստիկանապետը, եւ Սէնթ Քէթրինսի քաղաքապետին կողմէ Տիկին Ճ. Քինկ, աշխատանքի նախարարը, որ Քանատայի կառավարութեան ողջոյնները յայտնած է երիտասարդ կոմիտէներուն։

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ Սեդրակ Եավրուեան Սեպտեմբեր 16ին նուագեց Պուտափեշթի ձայնասփիւռէն։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ հայկական դպրոցներուն մէջ 2 տարիէ ի վեր ընդունուած է երկու սեռէ աշակերտներու դրութիւնը։ Շուտով կը բացուին Պուքրէշի եւ Քոնսթանցայի հայկ. վարժարանները, որոնց կրթական մակարդակը հաւասար է լաւագոյն վարժարաններու մակարդակին, ինչպէս կը գրէ «Նոր Կեանք»։ Յօդուածագիր մը կը հրաւիրէ որ ծնողները իրենց զաւակները արձանագրել տան հայկ. վարժարաններ, որպէսզի հետեւին մայրենի լեզուին եւ դարաւոր հարուստ մշակոյթին։ Այս տարի կը վերաբացուի Պուքրէշի հայկ. վարժարանի գիշերօթիկի բաժինը, որով գաւառի տղաքն ալ կրնան օգտուիլ։

× Քոնսթանցայէն քաններինը Հայեր Հայաստան գացած են իբրեւ շրջիկ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Սեպտեմբեր 15ին, Ալֆորվիլի Հայ մարզականը, ախոյենութեան երկրորդ մրցումը կատարեց Սէ. Ա. Վիթրիի դէմ, այս վերջինին դաշտին վրայ։

Ներկայ էր երկու հազարէ աւելի բազմութիւն, կէսէն աւելի Հայեր։

Անցեալ տարի երթ ու դարձին երկու անգամ յաղթած էին 3-1 այս խումբին որ ընդհ. դասաւորման մէջ երրորդ հանդիսացաւ.

Մեր պահեստի խումբը յաղթեց 3-1։

Սակայն առաջին խումբերուն բախումը շատ հետաքրքրական էր։ Գնդակը կը սուրար բերդէ բերդ, մէկ ժամէ աւելի անստուգութեան մէջ ձգելով երկու կողմերը։ Բերդապահները մանաւանդ գործի վրայ էին։

Հազիւ տասը վայրկեան էր մնացած ու մինչ բոլոր ներկաները կը մտածէին հաւասար ելքի մը մասին, հակառակորդը յաջողեցաւ գնդակը զետեղել մեր բերդերուն մէջ։

Ժամանակը կարճ էր այլեւս արդիւնքը փոխելու, պարտուած էինք 1–0։

Այս կիրակի մեր դաշտին վրայ, Ֆրանսայի բաժակի մրցակցութեան մէջ, կը հանդիպինք ՌԻ ԷՍ Քրէթէյի։

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (151)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

Ե.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Իսկ այժմ վաղորդեան մթութիւնը բոլորովին չքացել էր, տեղի տալով նախաարփեան ախորժելի լուսաւորութեան։ Արշալոյսը սկսել էր շառագունիլ, ներկելով հորիզոնը ոսկեբանդ ծիրաններով։ Շատ չանցաւ, արեւի առաջին արիւնագոյն ճառագայթները հանդիպեցան մի արիւնոտ գործի ...

Առաջին պարսպի քանդակը այն աստիճան լայնացել էր, որ լեռնականները ներս էին մտել եւ այժմ սկսել էին փորել երկրորդ պարսպի ստորոտը։ Հրէշը մնացել էր դրսում, նա իւր վիթխարի մարմնով այդ բացուած քանդակից անցնել չէր կարող։ Միջնաբերդից համարեա ընդդիմադրութիւն չէին գործում։ Պարսիկները այժմ իրանց փրկութիւնը միայն անձնատուր լինելու մէջ էին գտնում, թէեւ պաշտպանուելու ամէն միջոցներ ունէին։ Մամիկոնեան իշխանը, վաղուց հասկացած լինելով այն ճշմարտութիւնը, թէ վտանգի ժամանակ պարսիկ զինուորի վրայ յոյս չէ կարելի դնել, — նրանց թողել էր իրանց կամքին։

Միւս կողմից, «քարաձգացները» մեծ յառաջադիմութիւն էին գործել։ Նրանցից մէկը արդէն մագլցելով հասել էր մինչեւ բերդի մուտքը, եւ իւր դաշոյնի ծայրը ցցել էր երկաթապատ դռան վրայ։

— Բաց արէք, աղաղակում էր նա, եթէ չէք ցանկանում, որ իմ հազարաւոր ընկերների դաշոյնները այսպէս ցցուին ձեր սրտում։

Դռները բացուեցան. Վերեւում բարձրացրին անձնատուր լինելու նշանը։ Իսկ ներքեւում տիրեց ընդհանուր ցնծութիւն բոլոր լեռնականների մէջ։

Այժմ Ռշտունեաց նահապետը, շրջապատուած իւր աւագներով, հանդիսաւոր կերպով մօտեցաւ բերդի ստորոտին։ Նոյն միջոցին վերեւից ցած իջաւ բերդապահների պարսիկ գլխաւորը եւ, առաջարկելով նրան բերդի բանալիները, ասաց.

— Յաղթուած Մերուժանի բերդը յանձնում եմ յաղթողների ամենափառաւորեալին։ Ընդունիր այդ բանալիները, Ռշտունեաց տէր։ Այժմ թէ նուաստիս, թէ իմ հրամանի ներքոյ գտնուած բերդապահների գլուխները խոնարհւում են ձեր սրերի եւ ձեր մեծահոգութեան առջեւ։

Լսելի եղան յաղթական ընդհանուր աղաղակներ, որ կրկնուեցան մի քանի անգամ։

Ռշտունեաց նահապետը ընդունեց բանալիները, պատասխանելով.

— Ձեր գլուխները ազատուած կը լինեն մեր սրերից, եւ թէ դու եւ թէ քո հրամանի ներքոյ գտնուած բերդապահները՝ կը վայելէք իմ կատարեալ մեծահոգութիւնը, եթէ ցոյց կը տաք, թէ որտեղ է պահուած Ռշտունեաց Տիկինը։

— Իսկոյն ցոյց կը տան... միջնաբերդի բարձրութիւնից լսելի եղաւ մի ձայն, որ խլացաւ ընդհանուր աղաղակների մէջ։

Դա Վահան Մամիկոնեանի ձայնն էր։ Դեռ միայնակ կանգնած էր նա վերեւում, եւ լի դառնութեամբ դիտում էր, թէ ինչ է կատարւում ներքեւում։ Երբ նկատեց բանալիների յանձնուիլը, այնուհետեւ ամէն յոյս կորած համարելով, նա դարձաւ դէպի իւր մարդիկը եւ մի ինչ որ խորհրդաւոր նշան տուեց, եւ ինքը հեռացաւ ...

Այդ միջոցին միջնաբերդի արեւմտեան կողմի աշտարակներից մէկի բարձրութիւնից քարշ ընկաւ մի սպիտակ մարմին, որ ձիւնի պէս փայլում էր արեւի առաջին ճառագայթների առջեւ։ Ամէնքը նայեցին նրա վրայ եւ սարսափեցան ...

Զարհուրեցաւ միայն Մամիկոնեան իշխանը. բայց նա վշտացաւ... Իւր սրտի խոր հայեացքը դարձրեց դէպի սպիտակ մարմինը, սրտի բոլոր բարախմունքով նայեց նրա վրայ, յետոյ սրբեց աչքերի արտասուքը, եւ իւր դողդոջուն քայլերը ուղղեց դէպի միջնաբերդի հիւսիսային կողմը։ Ամբողջ տեղերքը խաւարած էր նրա համար։ Նա գնում էր, բայց չգիտէր, թէ ուր է գնում։ Համարեա բնազդմամբ մօտեցաւ նա այն քարակոփ անձաւներից մէկին, որի մուտքը փակուած էր երկաթեայ դռնով։ Գրպանից հանեց մի փոքրիկ բանալի եւ բացարեց դուռը։ Ներս մտաւ եւ դուռը իւր ետեւից կրկին կողպեց։ Անձաւի մի խորշում, քարեայ յատակի մէջ, ագուցած էր մի քառանկիւնի սալ, որ իւր գոյնով ամենեւին չէր որոշւում յատակից։ Նա ոտքը դրեց սալի մի անկիւնի վրայ, եւ նրա ճնշումից խուփը ինքնիրան բարձրացաւ։ Տակից յայտնուեցաւ մի վիրապի նեղ բերանը, որից մի մարդ հազիւ կարող էր անցնել։ Նա երկու ձեռքերը դրեց նրա բերանի երկու շրթունքների վրայ, եւ անյայտացաւ վիրապի մէջ։ Բերանը դարձեալ փակուեցաւ։

Դա մի ստորերկրեայ գաղտնի անցք էր, որ ծառայում էր որպէս փախուստի ճանապարհ։

Համարեա մի եւ նոյն ժամանակ, երբ հայրը մտաւ գաղտնի վիրապի մէջ, Վանայ մեծ քաղաքաղաներին հասաւ որդին Սամուէլը։

ՐԱՖՖԻ

փախած է. Բազմաթիւ փաստաթուղթեր ձեռք անցած են ։

✕ Քազապլանքայէն (Մարոք) կը հեռագրեն թէ բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ բանթողներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ ։ Վիրաւորուեցան 24 ոստիկաններ, 11ը ծանրապէս ։

✕ Ռումբեր պայթեցան Ալժէի քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն երկուքին բնակարաններուն մէջ։ Մոսթականէմի ընդհարման ընթացքին սպանուեցան 40 ըմբոստներ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՏՈՒՂԻ ԵՒ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆԻ տագնապը երէկ ալ շարունակուեցաւ, Փարիզի չըրջանին մէջ։ Փոքր խանութպաններու դադրեցուցած էին գնումները ։

ՀԱՑԻ խնդիրն ալ չէ կարգադրուած տակաւին։ Որոշուեցաւ բոնի բանեցնել Սէն է Ուազի եւ ուրիշ նահանգներու այն փուռերը որ փակուած են, իբրեւ բողոքի ցոյց ։ Խորհրդակցութիւններ կը շարունակուին Փարիզի մէջ, ելք մը դտնելու համար, քանի որ փռապանները միշտ կ'ուզեն բարձրացնել հացին գինը, հակառակ կառավարութեան արգելքին ։

Կը վախցուի ընդհ. գործադուլէ մը ։

66 ՄԻԼԻԱՌ ֆրանք գոյացած է մէկ շաբթուան մէջ, 150 միլիառ ֆրանքի փոխառութեան համար։ Այս մեծ յաջողութեան վրայ, կառավարութիւնը որոշեց փակել փոխառութիւնը, երբ գումարը 150 միլիառի հասնի ։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ճակատին սպարապետը՝ զօր. Կրուէնթըր, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ պատերազմի վըտանգը նուազած է ։ «Մեր կազմակերպութիւնը զօրացաւ վերջին հինգ տարիներու ընթացքին, աւելի քան կը սպասէինք ։ Սակայն յառաջիկայ հինգ տարիներ շատ տագնապալի պիտի ըլլան։ Ռուսերու կախարդական արտայայտութիւններէնվերջ, կը վախցուի որ արեւմտեան ժողովրդապետութիւնները թուլնան։ Պէտք չէ մոռնանք թէ Ռուսերը շատ աւելի մեծ զինեալ ուժեր ունին քան մենք ։ Գիտենք որ կրնան վտանգաւոր չանթամարտի մը ձեռնարկել »

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ամեթելը կը շարունակէ վարկաբեկել Սուէզի համար ծրագրուած արեւմտեան ընկերակցութիւնը, իբրեւ բռնի փորձ մը՝ գրաւելու ջրանցքը կամ զինեալ ընդհարում յարուցանելու » ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ սպարապետը, զօր. Տայան, ճառ մը խօսելով նոր սպաներու առջեւ, յայտարարեց .— «Իսրայէլի բանակը պատրաստ է պատերազմի համար։ Ի հարկին պիտի կռուի առանց զինակիցներու ։ Մեր սպաները պէտք է սորվին արդիական զէնքերու գործածութիւնը ։ Բանակը չի կրնար խուսափիլ կորուստներէ ։ Բայց շատ բարձր է Իսրայէլեան կեանքերու գինը ։ Մեր սահմաններուն ապահովութիւնը կրնանք երաշխաւորել միայն այն ատեն երբ ազգ. բանակը պատրաստ է եւ մօտ՝ սահմանագլուխներուն » ։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ պատասխանատու հռչակուեցաւ զինադադարի յանձնախումբին կողմէ, Սեպտեմբեր 10ի դէպքին առթիւ, որուն հետեւանքով յարձակում գործած էր Իսրայէլ ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ կարգ մը Ֆրանսացի ընտանիքներ հեռացած են Սուրիայէն, Սուէզի տագնապին հետեւանքով ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ գրագէտներու միութեան նոր վարչութիւնը կազմուեցաւ ընդդիմադիրներէ, որոնք 1954էն ի վեր պայքար կը մղէին յանուն գրականութեան ազատութեան ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (18 Սեպտ.) — Զոյլ ոսկի 468.000, Նափոլէոն 3430, զուից. 3200, աթէրլին 4220, քսան տոլարնոց 16.300 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն) — Սթէրլին 1020, տոլար 402, պելժ. 8.10, զուից. 96.25, փեզեթա 8.75

Միջատիէն գերասանական խումբէն Վարուժան Ուզունեանի մէկ թատերգութիւնը ,Քոլինբրթօն Սեպտ.22ին, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին պիտի ներկայացուի Ռատիօ Նասիոնալի վրայ ։ Խաղարկութեան կը մասնակցին Փիէռ Ֆրէնէ, Ժան Մարշայ (Քոմէտի Ֆրանսէզէն) եւ ուրիշ ծանօթ դերասաններ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը արամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հ. Ոսկերիչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ նորոգ հանգուցեալ Յակոբ Ոսկերիչեանի յիշատակին ։

Այս առթիւ Տիկին Ոսկերիչեան եւ զաւակները հինգ հազար Ֆր. կը նուիրեն Լիոնի Եկեղեցւոյ շինութեան եւ 5000 Ֆր. Մոնմօրանսիի Հանգստեան տան եւ երկու հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

●

ՎԻԷՆ .— Գ. Յ. Մաթոսեան, զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ս. Մաթոսեան, զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն այն բարեկամներուն եւ Հայ Մարզական միութեանց որոնք իրենց ներկայութեամբ, ծաղկեպսակով կամ գրաւոր մասնակցեցան իրենց անհուն վշտին, իրենց սիրեցեալ զաւակին, եղբօր, եղբօրորդւոյն եւ հօրեղբօրորդւոյն Լեւոնի՛կ Մաթոսեանի վաղահաս եւ կսկծալի մահուան առթիւ ։

●

Այրի Տիկին Ազատի Շիրվանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ ազգականին Պ. Շիրվանեանի յիշատակին։ Մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները ։

●

Այրի Տիկին Զարուհի Վարդերեսեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարսէյլ-Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, իր ողբացեալ ամուսնին՝ Սարգիս Վարդերեսեանի մահուան տարելիցին առթիւ ։ Նաեւ Վարդերեսեան Ստեփանի, Սմբատի, Բարունակի եւ Թուրփանտայի, ինչպէս եւ Կիւլէսէրեան ու Վարդերեսեան ընտանիքներու Ննջեցելոց համար ։ Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող ծանօթներն ու ազգականները ։

●

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տամլամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ մօր՝ Այրի Տիկին Եղսէր Տամլամեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին ։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուպուա։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.)։ Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը ։

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի .

●

Իսսի Երեմեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբեր 4ին ։ Ուսուցիչը Պ. Ս. Քաջեան ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն բսկեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի արուին։ Ուսուցիչն է Պ. Թրազոշ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան՝ արձանագրել իրենց զաւակները։

(Կնիք)

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ – ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի։

Այս շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը ։

Կը նախագահէ ընկ.ԱՐՇԱԻԻՐ ՀԱԲԻԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳՒՈՐ ԱՑՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Մեներգ եւ արտասանութիւն ։

Հոգեհանգիստ.— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին ։ Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 Սեպտեմբերին։ Ժամը 10էն վերջ հոգեհանգիստ Մուրատի եւ Սեբաստիոյ նահանգի նահատակներու յիշատակին ։

Փակումէն վերջ, ժամը 4ին ցերեկոյթ նախագահութեամբ Մուրատի քրոջ՝ Տիկ. Սրբուհի Էլմասեանի ։

Կը հրաւիրուին հասարակութիւնը եւ բոլոր Սեբաստացիները անխտիր ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկ. Նուրանի Զատէեան (ծընեալ Քահվէճեան) կը փնտռէ քոյրը՝ Վառվառ (Սթանողցի) եւ քեռայրը (փեսան) Պ. Արշակ Տօղանեան՝ Խարբերդցի։ Նախ հարաւ. Ամերիկա կը գտնուէր, ներկայիս Հիւսիսային ։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել հետեւեալ հասցէին .—

Պ. Ա. Ներսէսեան, 21 Պուլ. Վէնսան Արթիւր, Լա Ռօզիէռ, Մարսէյլ ։

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր Ներսէս քհնյ. Շահինեանէ (Ամերիկա) 15 կտոր եկեղեց. երգեցողութեան գիրքեր ։

Այս առթիւ Խաչվերացի կիրակի օր, ի մասնաւորի պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ իր հանգուցեալ ծնողքին Տէր Ներսէս քհնյ.ի եւ Շահինեան գերդաստանի յիշատակին ։

***

Ֆր. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տիկ. Տէր Սիմոնեանէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Մխիթար Ալիֆանեանի մահուան առթիւ ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ .— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ի նպաստ եկեղեցւոյ շինութեան .— Նախկին Լիոնցի մը հինգ հազար ֆրանք, Տիկին Փայէ, Պ. Կիւլպէնկեանի ձեռամբ հինգ հազար ֆրանք, Պ. Տիգրան Նարկիզեան նպատակի մը համար երեք հազար, Կրընոպլէն Պ. Կարապետ Մարանձեան հազար Ֆր., բարեպաշտ Տիկին մը քսան հազար ֆրանք ։ Ֆր. Կ. Խաչի կողմէ նախկին կաթողիկոսի թաղման շարժանկարին տոմսակներուն փոխարժէքը 2250 ֆրանք

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Ջաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Երեմեան ակումբին մէջ ։

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ .— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱՒԻԼ .— Հ. Յ. Դ. Արզութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսը 3 Փետր. 1957 ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը .—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն ։

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա-չէքին թիւով ։

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը ։

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով ։

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ ։

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յաճախումը ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ ։ Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի։ Կը դասաւանդէ Աստուր քհնյ. ։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ։ Կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն։

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար գործաւոր մը կ'ուզուի ։ Դիմել Գ. Ազամեանի,

53, Rue Chateaudun, Paris
Tél. : TRI. 57-74

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեռնարկուներ (անթրըփրընէօր) Ժ 12 մեծ լայնքով ժերսէի մեքենայի համար։ Դիմել

« Ets. des Tricots VIENNA »
40, Rue de Montmorency, Paris (3e).
Tél. : TUR. 40-11

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678 63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
21 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7686 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3497

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՒ ԾԵՓԵՐԸ ԿԸ ԹԱՓԻՆ...

Անշարժութեան եւ սովորամոլութեան նոյն պատկերը՝ Հարեւան գաղութներուն մէջ :

Ամէնքն ալ ընդհանրապէս կը խլրտին միայն հանդիսաւոր առիթներու մէջ.

Անտարբեր չեն հանրօգուտ ձեռնարկներու հանդէպ :

Յաճախ հանգէսներ ալ կը սարքեն, դումարներ ճարելու եւ անճարներուն օգնելու համար :

Թերեւս անտարբեր են իրենք իրենց հանդէպ: Ոչ այսօրուան համար կը մտածեն, ոչ ալ, մանաւանդ, վաղուան :

Ամբողջ սերունդ մը կը հալի, կ'ստաբանայ իրենց աչքերուն առջեւ :

Կը դիտեն իբրեւ սովորական երեւոյթ, առանց հակազդեցութեան միջոցներ խորհելու

Վերջերս Բրազել եւ պատասխանատու անձ մը կը խոստովանէր թէ պելժահայ գաղութին 1000 - 1200 անդամներէն հազիւ երկու հարիւրը կը հետաքրքրուին հայկական կեանքով :

Ամէնքն ալ չեն վիճակ ունին Բրիւքսէլ թէ Անվերսի մէջ: Կրնան տեւական ձեռնարկի մը շուրջը համախմբուիլ, առանց դժուարութեան :

Եւ սակայն, «որո՞ւ հոգ»...

Նոյն վրդովիչ պատկերը՝ Լոնտոնի մէջ,

Ունին եկեղեցի մը որուն բոլոր ծախքերը կը հոգայ մասնաւոր խնամակալութիւն մը, Գ. Կիւլպէնկեանի կարգադրութեամբ : (Հոգեւոր հովիւն ալ մէջն ըլլալով):

Ունին Համայնական Խորհուրդ մը եւ ուրիշ Միութիւններ, որոնց գործունէութեան մասին պարբերաբար լուրեր կը հաղորդէ... անգլերէն տեղեկատու մը :

Այսահմանաբար Լոնտոնի հազար Հայերուն մէջ ալ, հազիւ հարիւր հոգի կը հետաքրքրուին «հայկականութեամբ» :

Տարբեր չէ կացութիւնը Մանչեսթրրի մէջ, որ նմանապէս ունի եկեղեցի եւ հոգեւոր հովիւ :

Երկու քաղաքներուն մէջ ալ աւանդաբար կը շարունակուին բարեսիրական ձեռնարկները, օգնելու համար այս կամ այն հաստատութեան :

Իսկ ներքին աշխատա՞նք: Որեւէ հիմնական գործունէութի՞ւն, ազգային ոգին վառ պահելու, եւ մանաւանդ նոր սերունդը փրկելու համար :

Նոյն հարցումները կրնայինք ուղղել իտալահայ գաղութի մասին, որ կեդրոնացած է Միլանի մէջ եւ ունի աւելի հաստատուն խարիսխ :

Դժբախտաբար կը պակսին վիճակագրական տեղեկութիւններ, այս բոլոր գաղութներէն :

Օրինակ, վերջին 30 - 40 տարիներու ընթացքին, երիտասարդութեան հարիւրէն քանի՞ն մնացած է մուտք՝ հայկական տամարին մէջ...

Եւ կամ, տարեց եւ միջին կոչուած սերունդէն հարիւրին քանի՞ն կը հետաքրքրուի հայկական մշակոյթով, հայրենիքով եւ մնացեալով :

Այսպէս, մեր բնակած երկրէն մինչեւ հարեւան գաղութները, հայկական անշարժ կալուածին ծեփերը կը թափին, պատերը կը ճեղքուին յամրաբար, եւ չկայ վերին իշխանութիւն մը որ... գոնէ ճարտարապետական քննութիւն մը կատարէ :

Ամէնքն ալ կը կարծեն թէ Լուսաւորչի կանթեղը կը մնայ միշտ վառ, եթէ տէրտէրը պատարագէ եւ եպիսկոպոսը քարոզ խօսի :

Հաւաքական ծուլութեան եւ համակերպութեան համաճարակ մը կը տիրէ բոլոր ճակատներուն վրայ :

Թարթափում եւ անտիրութիւն՝ վերէն վար :

Այսպէ՞ս էինք երէկ, աւելի դաժան պայմաններու տակ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՊՆԴԷ ԻՐ ԾՐԱԳՐԻՆ ՎՐԱՅ

●

ԲԱՑ ԵՒ ԱՅՆՊԷՍ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ

Ծանօթ պետութեանց երկրորդ խորհրդաժողովին մէջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլլըս, վճռական դիրք մը բռնեց, պաշտպանելով իր ծրագիրը — նոր ընկերակցութիւն մը կազմել, ապահովելու համար Սուէզի ջրանցքին ազատ նաւարկութիւնը: Այս առթիւ կարգ մը կծու խօսքեր ալ արտասանեց: Բացատրեց թէ անհրաժեշտ է արդար եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգիլ, համաձայն միջազգային օրէնքի : « Ոչ մէկ ազգ, նոյն իսկ Մ. Նահանգները որոնք շատ հեռու են Սուէզէն եւ որոնց համար ջրանցքը կենսական արժէք չունի, չի կրնար ընդունիլ որեւէ կարգադրութիւն, պարզապէս անոր համար որ բռնութիւն չի պարտադրեր»: Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ այն խորհրդային նաւուղիղները որ դասեր կ'առնեն այժմ նաւերը առաջնորդելու համար, կրնան լրտեսութեան համար ալ գործածուիլ: Առաջադրուած ընկերակցութիւնը իր սեփական նաւուղիղները պիտի ունենայ լրտեսութենէ խուսափելու համար :

Ահաւասիկ իր առաջարկները .—

1. Կազմել 18 ազգերու ներկայ ընկերակցութիւնը .— 2. Այդ ընկերակցութիւնը պիտի գործէ համաձայն Օգոստ. 23ի յայտարարութեան, որ կը նախատեսէր միջազգային հակակշիռ ջրանցքին վրայ .— 3. Ստեղծել փոքր ապայակոյտ մը նախագահութեամբ վարիչ - գործակալի մը, անդամակից պետութեանց նաւերը անցընելու համար ջրանցքէն .— 4. Ստեղծել վարիչ մարմին մը փոքրաթիւ անդամներով, հետեւելու համար նաւարկութեան վերաբերեալ գործերու .— 5. Ստեղծել համեստ գանձ մը, գործերը վարելու համար. - 6. Ընկերակցութեան անդամները լռելեայն յանձն առած պիտի ըլլան դիւրացնել անոր գործունէութիւնը :

Գ. Տըլլըս բացատրեց թէ իր ծրագրին գործնական օգտակարութիւնը կախում ունի Եգիպտոսի դիրքէն : Այս առժամեայ կարգադրութիւնը կրնայ վաւերացուիլ Ապահով. Խորհուրդին կողմէ, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին 40րդ յօդուածին:

Այս յայտարարութենէն ետք, որ տեղի ունեցաւ առաւան նիստին մէջ, խօսք առին Շուէտի, Սպանիոյ եւ Իրանի ներկայացուցիչները, պահանջելով դուռը բաց թողուլ, նոր բանակցութիւններ կատարելու համար գնդ. Նասրի հետ: Փաքիստանի արտ. նախարարը, Ֆիրուզ խան ընդդիմացաւ Տըլլըսի ծրագրին եւ ուրիշ որեւէ կարգադրութեան որ ընդունելի չէ Եգիպտոսի համար :

Նիստը բացած ատեն, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Ս. Լոյտ նորէն բացատրեց թէ Անգլիա կ'ուզէ փորձել բոլոր խաղաղ միջոցները : «Մենք չենք ուզեր վէճը կարգադրել զէնքի զօրութեամբ. սակայն անկարելի է ընդունիլ միայն մէկ կառավարութեան կամ մէկ մարդու հակակշիռը այսքան կենսական ջրանցքի մը վրայ. Կը կարծենք թէ կարելի չէ տեղի տալ այս հիմնական սկզբունքին մէջ» :

Իտալիոյ արտաքին գործերու նախարարը բացատրեց թէ ներկայ տագնապին պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ Եգիպտոսի վրայ. բայց եւ այնպէս պէտք չէ հրաժարիլ բանակցութենէ : «Հարկ է նորէն փորձել»:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Փինօ, պատասխանելով զանազան առարկութեանց, հետեւեալ ձեւով ճշդեց իր երկրին դիրքը. — Ամէն բանէ առաջ խուսափիլ զինեալ ընդհարումէ, բայց տեղի չտալ միջազգային հակակշիռի սկզբունքին մէջ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարը հաւանութիւն յայտնեց Տըլլըսի ծրագրին, քանի մը վերապահումներով : Ճափոնի ներկայացուցիչն ալ ընդդիմանալով զինեալ միջամտութեան, կարգ մը հարցումներ ուղղեց :

Կէս օրէն ետք նորէն խօսք առնելով, Գ. Տըլլըս լրացուցիչ բացատրութիւններ տուաւ իր ծրագրի մասին: Այս առթիւ բացագանչեց .

—Եթէ կը հրաժարինք զինեալ միջամտութենէ, արդարութիւն ստանալու համար, չմոռնանք թէ առանց արդարութեան եւ միջազգային օրէնքի՝ աշխարհը քաոսի եւ անիշխանութեան պիտի մատնուի: Ձեր մէջէն անոնք որ կը յուսան իրենց երկիրը վերադառնալ քանի մը վայրկեան խաղաղութիւն չահած ըլլալու գոհունակութեամբ, չեն կրնար ազատած ըլլալ ամէն նեղութենէ : Եթէ ձախողինք, մեր ձախողանքին ուրուականը պիտի միշտ հալածէ մեզ »:

Ժողովը կը շարունակուի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Եթէ չեմ սխալիր, Սթալինի դէմ բացուած պայքարին առթիւ, ամէնէն համարձակ խօսքերը արտասանուեցան Հունգարիոյ եւ Լեհաստանի մէջ:

Ինչպէս կ'երեւայ, մասնաւորապէս գրգռուած են Փեշթայի գրական եւ թատերական շրջանակները :

Սեպտ. 17ին բացուեցաւ հունգար գրագէտներու համագումարը :

Այդ առթիւ իրենց թերթը, «Իրոտալմի Ուժակ» կծու խմբագրական մը հրատարակեց, որ բառին բուն իմաստով ըմբոստացում կը նշանակէ :

Յօդուածագիրն է վաստակաւոր համայնավար մը, Ցուլիոս Հէյ, թատերագիր :

Դատեցէ՛ք իր իսկ խօսքերէն .

— « Թող թոյլ տան որ ճշմարտութիւնն ըսենք առանց վախի կամ կաշկանդումի : Թող թոյլ տան որ քննադատենք մեր ուզածը :

Եթէ գրագէտը կը մերժէ Մարքսի վարդապետութիւնը, պէտք է իրաւունք ունենայ պարզելու իր տեսակէտները, նոյնիսկ երբ անոնք հակառակ են համայնավարութեան :

Եթէ գրագէտը կը հաւատայ Աստուծոյ, պէտք է իրաւունք ունենայ իր հաւատքի մասին խօսելու :

Եթէ կ'ուզենք սիրոյ մասին խօսիլ, պէտք է իրաւունք ունենանք նկարագրելու [illegible] որանչելի զգացումը ».

Ըմբոստ համայնավարը այս պահանջներով ալ չի գոհանար :

Ան կ'ուզէ որ գրագէտը իրաւունք ունենայ քննադատելու վարիչներու կենցաղը:

— « Վերցուցէք այն փշաթելերը որ կը շրջապատեն գեղեցիկ վիլլաները, պաշտօնական անձնաւորութիւնները: Վերցուցէք զինուորներու տակ ճնշուած ոստիկանը որ կը պաշտպանէ այդ դրախտին մուտքը » :

Թերթը հրատարակած էր նաեւ վերջերս վտարուած համայնավար վիպագրի մը՝ Թիպոր Տերիի մէկ յօդուածը, ուր կ'ըսէ.

— « Գրագէտը պարտաւոր է ճշմարտութիւնը դասել ամէն բանէ վեր: Աւելի լաւ է լռել քան ճշմարտութեան դէմ խօսիլ »:

Ուրեմն, բուն համայնավար դէմքեր են որ կ'ըմբոստանան զանազան բռնութեանց դէմ :

Բաղդատեցէ՛ք այս ելոյթը՝ ազատ արտասահմանի մեր չէզոք, ուղեկից, յառաջդիմական կամ անկախ կոչուած տիպարներուն «դիրքաւորման» հետ:

Անտարբերութիւն, համակերպում կամ քաջ լռութիւն որեւէ բռնութեան կամ տգիտութեան հանդէպ :

Այսպէս, մեր «ուսումնական» դասուն մէջ բանգէտներ կան որոնք մինչեւ այսօր ալ կը վախնան որ մահացու մեղք մը գործած կ'ըլլան, եթէ ձայն - ծպտուն հանեն, օրինակ, Երեւանի մէջ պարտադրուած հակագիտական եւ յետադիմական ուղղագրութեան կամ լեզուի օտարաբանութեանց դէմ ...

Դեռ աւելին .— զանոնք պաշտպանողներ իսկ կան ... ՎԱՀԷ

ՎԵՑԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ՄԸ (ՄՈՍԿՈՒԱ)

Խ. Միութեան վարչապետը, մառեշալ Բուլկանին, ամերիկեան գործակալութեան մը հարցումներուն պատասխանելով, ըսաւ թէ պատրաստ են մասնակցելու վեցերու ժողովի մը, անդամակցութեամբ Եգիպտոսի, Հնդկաստանի, Ֆրանսայի, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Մ. Նահանգներու նախագահներուն կամ վարչապետներուն, եթէ պատերազմի վտանգ ծագի Միջին Արեւելքի մէջ, Սուէզի տագնապին հետեւանքով :

Մառեշալը միեւնոյն ատեն յայտնեց թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է վերաքննելու 1888ին դաշնագիրը, միջազգային լայն ժողովի մը մէջ: Խորհրդային կառավարութիւնը հակառակ չէ որ Սուէզի խնդիրը Ազգաժողովին քննութեան յանձնուի, եթէ շահակից պետութիւնները չկարենան համաձայնութեան մը յանգիլ: Գալով վեցերու ժողովի վայրին, Բուլկանին պատասխանեց թէ մասնաւոր նախընտրութիւն մը չունի, բայց յարմար կը նկատէ Ժընեւը :

Փարիզի մէջ դիտել կու տան թէ վեցերու ժողովի գաղափարը նորութիւն մը չէ: Գ. Շեպիլով զայն յայտնած էր Լոնտոնի առաջին խորհրդաժողովին մէջ :

Մ. Նահանգները շատ ալ համաձայն չեն այս նոր ժողովին: Արտաքին գործերու պաշտօնատան բանբերը յայտարարեց թէ « այն երկիրները որ ջանք չեն խնայեր արդար եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար, իրենց աշխատանքները կը շարունակեն Լոնտոնի մէջ :

Անգլիոյ մէջ ալ դիտել կու տան թէ Բուլկանինի առաջարկը եղած է լրագրական տեսակցութեան մը առթիւ, հետեւաբար կրնայ պաշտօնապէս նկատի առնուիլ միայն այն ատեն երբ հաղորդուի կառավարութեան :

× Նախագահ Այզընհաուըր իր ընտրական առաջին ճառը խօսելով, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Սուէզի տագնապի մասին .

— « Այսօր նորէն կը գտնուինք ծանր տագնապի մը առջեւ, Սուէզի վէճին առթիւ: Ցակաւին չենք գիտեր թէ կարելի պիտի ըլլա՞յ արդարութեամբ կարգադրել այս խնդիրը : Բայց գիտենք թէ ամբողջ աշխարհ չանդիտանար որ Մ. Նահանգները որեւէ ջանք չեն խնայած խաղաղութիւնը փրկելու համար »:

Ետոյ յիշեցուց բոլոր չէզոք ազգերուն թէ «կարելի չէ չէզոքութիւն պահել բարիքին եւ չարիքին միջեւ: Պէտք է գործենք, գիտնալով որ կարելի է աշխարհի մէջ խաղաղութիւնը պահպանել ստեղծելով աւելի լայն շուկաներ, բարձրացնելով ապրուստի մակարդակը եւ գարկ տալով ազատ ազգերու առեւտուրին »:

(Շար-ը կարդալ Դ. էջ)

ԻՐԱՔԻ Թագաւորը, Պաղտա մեկնեցաւ օդանաւով, յետոյ պտոյտ մը պիտի կատարէ Պարսից ծոցին մէջ: Կը կարծուի թէ այս առթիւ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Արաբիոյ Թագաւորին հետ :

«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՇԷՆՑՆԵԼ ՍԿՍԱԾ Է ՆՈՐԷՆ ՊԻՏԻ ԳԱՂԹԵՆՔ...»

Այսպէս կ'ըսեն Այնճարի տարեցները։ Ու չեն գիտեր, որ այս մէկ նախադասութեան մէջ կայ ազգ մը խտացուած։ Ազգի մը պատմութիւնը ամբողջ։

«Ժողովուրդը շէնցնել սկսած է, ուրեմն նորէն պիտի գաղթենք»։

«Նորէ՞ն »։

1915ին լեռը ելան։ Զկեցին Եօղունօլուքը եւ միւս գիւղերը եւ բարձրացան կատարը, այնտեղ, ուր ոսոխը չկրցաւ հասնիլ։ Այնտեղ, որ իրենց Սրբազան Լեռը դարձաւ։

Ոսոխ կատարին չկրցաւ հասնիլ։ Սրբազան լեռը անհասանելի մնաց իր մագիլներուն։ Սակայն, վարը՝ հովիտին մէջ՝ քանդեց չէն գիւղերը, այրեց հայ գեղջուկի տուները, աւերեց դաշտ ու բուրաստան։

Եւ հայրենի օճախները, իրենց ետին ձգելով Սուէտիացիք գաղթեցին երկրորդ անգամ։ Հրաժեշտ տուին Մուսա Տաղին եւ տարագրութեան Փորթ Սայիտ։

Ցետոյ, երբ աշխարհամարտի ամպրոպները լռեցին, երբ թուեցաւ, թէ մարդիկ յագեցած են քանդելէ ու աւերելէ, տարագրուածները կարաւան առ կարաւան տուն դարձան։

Տուին իրենց տուրքը օտար երկնակամարներուն։ Տուին իրենց պատմութեան անէծքը — տոկոսը, ամէն վերապրումի պայման այն «փոքր չափ»ը, որ կ'երթայ անհետ, որպէսզի «մեծ չափ»ը ապրի ...

Եւ անոնք, որ կրնային՝ վերադարձան իրենց գիւղերը։ Աւերակները հարթեցին, մոխիրները ցրուեցին ու տուին հովերուն եւ նոր դաշտերուն դարձեալ՝ հայ քրտինքը սկսաւ կաթիլ։ Շէնցնող այն քրտինքը, որ անապատը կը ծաղկեցնէ եւ աւերակներ ապարանքներու կը վերածէ

Երկին անգամ կոթողուեցաւ անմար յոյսը, թէ վերջ պիտի գտնեն տեղահանութիւն, տարագրութիւն, գաղթ։

Սակայն մեծ հաշիւներու, մեծ դիւանագէտներ՝ առուծախի նիւթ՝ սակարկեցին, անօրինակ վաճառում սուրքեցին եւ ուրիշին հողերը իւրացուցած՝ վանդալներուն նուիրեցին։

Տարագրութեան ճամբաներուն փոշին դարձեալ իր ոտքերուն եւ հոգիին վրայ իջած, Սուէտիացին կրկին քալեց։

Շալկած իր պիտոյքները՝ «Մուսա բաժին» բռնեւ տունին, տան յոյսին ու այդ տան մէջ դեռ չծնած բայց ծնուելիք ձագուկներուն եւ քալեց... անյայտ ուղղութեամբ

Երբ օր մը վերջապէս հասաւ Այնճար այլեւս նոր տուն լոյսեր չվառեց։ Հոգին ուզեց մնալ խաւարին մէջ, այն խաւարին, որ լոյսեր չունի, այն խաւարին ուր մարած են լոյսերը, ուր մարուելիք լոյսեր այլեւս չկան։

Իսկ դաշտ երբ իջաւ, գլացաւ իր քրտինքը հրաշագործ։ Զուզեց շինել, շէնցնել, որ չքանդուի։ Կամ առնուած շըլլայ օր մը կրկին ձգել անոնք, ու հեռանալ անդարձ։

Սակայն անհնար եղաւ։

Զկրցաւ դաւաճանել իր արեան։ Այդ արեան առջեւ խորտակուեցան ամէն որոշում ու վճիռ։ Եւ տակաւ առ տակաւ Այնճարը շէնանալ սկսաւ։ Տուներուն իջաւ լոյս, փողոցները կեանքի եկան հայ մանկանց ծիծաղով եւ պտղաբեր ծառերուն՝ հայ գեղջուկի քրտինք հոսեցաւ։

Այժմ, Այնճարի տարեցները իրենց աչքերուն անօրինակ թախիծ մը ունին։ Իրիկնադէմին, երբ ամպերը խիտ են եւ դիմացի բլուրներուն վրայ մանիշակագոյն ստուեր մը կ'իջնէ, կը հաւաքուին ժամացոյցին հրապարակը, կը նային իրարու եւ կը լռեն։

Եւ մէկը անոնցմէ, հազիւ լսելի ձայնով, կ'ըսէ.

«Ժողովուրդը շէնցնել սկսած է. պիտի գաղթենք ...»։

Ըսէք, խնդրեմ, ո՞ր սեւ երկինքին տակ կայ ազգ մը, որուն համար շէնցնելը ազդանշան է մօտակայ աղէտի։

Ըսէք, խնդրեմ, ո՞ր ազգային պատմութիւնը պատմութիւնն այն շինութեանց, որոնք կը շինուին քանդուելու համար, կը բարձրանան՝ որպէսզի աւերակներու վերածուին, կը հողեղինանան՝ փոշիի եւ մոխիրի վերածուելու անխուսափելիութեամբ։

Եւ ըսէք, վերջապէս, ո՞ր ժողովուրդն է, ո՞ր ազգն է, որ տոկացեր է նման ճակատագրի, որ ունեցեր է ամէն իրաւունք զառնանալու եւ չէ զառնացեր, ունեցեր է ամէն պատճառ խաւարին մէջ սուզուելու եւ չէ սուզուեր, որ իր հոգիին մէջ այսքան գերեզման է կրեր, եւ չէ գերեզմանուեր։

Եթէ գտնէք նման այլ ժողովուրդ եկէք Այնճար, որպէս զի երեկոյեան երբ բլուրներուն ետեւէն Մուսա Տաղի ուրուականները հաւաքուին, իսկ Այնճարի ժամացոյցին շուրջ, հրապարակին վրայ՝ Այնճարի երեցները, մինակ չըլլան։ Եւ ըսենք, որ կայ նաեւ այլ ժողովուրդ մը, մեր ճակատագիրը ճաշակած։

Իսկ եթէ չգտնէք, այն ատեն, ամէն անգամ, որ Այնճարի քովէն անցնիք, խաչ մը հանեցէք Բարձրեալին եւ աղօթք մը ջերմեռանդ ուղղեցէք ձեր Աստծոյն, որ գէթ այս անգամ շէնցնելը իր հետ չբերէ կրկնութիւնը մեր պատմութեան։

Մինչեւ այն օրը, երբ վերջապէս կը շրջուի անիւը եւ կարաւաններ տուն կը դառնան։ Հոն ուր այլեւս «տոկոս» մը պիտի չտայ Հայը, հոն ուր պայման պիտի չըլլայ անպայման կորուստը «փոքր չափ»ի մը յանուն «մեծ չափ»ի վերապրումին, հոն, ուր հայ գիւղերու, շէներու եւ քաղաքներու հրապարակներուն ժամացոյցները ոչ թէ ժամերուն անմիտ վազքը պիտի զօղանջեն, այլ մեծ աւետիսը, թէ ինչ որ կը շինենք մեզի՛ համար կը շինենք, յաւիտեանս յաւիտենից ..

Ն. ԲԷԳԼԱՐ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԼԻԲԱՆԱՆԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

(Ամփոփուած տեղական թերթէ մը)

Հէրմէս, որ Պաալպէքի պաշտելի աստուածներէն մէկն էր, կը մնայ միշտ ալ փոխանակութեան ճշմարիտ աստուածը Լիբանանի։ Ոչ մէկ պետութիւն յաջողած է պահել հաւասարակշռութիւն մը, որով կը յաջողին թէ հարուստ ըլլալ, թէ յառաջդիմել եւ թէ ըլլալ պատուաւոր միջնորդ Եւրոպայի եւ Ասիոյ միջեւ, նաեւ մեծ շուկան Միջին Արեւելքի։

Կ'ըսուի թէ Լիբանան փոքրամասնութեանց խմբաւորում մըն է, թէեւ այս պարագան է որ ինքնատպութիւն կուտայ իր քաղաքական, կրօնական եւ մշակութային կեանքին

Երկու մեծ ընտանիքներ, քրիստոնեայ եւ իսլամ գրեթէ հաւասար չափով երկիրը երկուքի կը բաժնեն։ Սակայն այս համեմատութիւնը խիստ ուշադրութեամբ կը յարգուի։ Օրինակ, Հանրապետութեան նախագահը քրիստոնեայ է, իսկ վարչապետը իսլամ։ Երկրին մէջ կը դժկամակին մարդահամար կազմել, վախնալով որ փոփոխութիւն մը յառաջ եկած կ'ըլլայ հաւասարակշռութեան մէջ։ Սակայն պէտք չէ մոռնալ թէ երկու հակամարտ խումբեր գոյութիւն ունին հոն։ Ամէն մէկը ինքն իր մէջ կը բաժնուի բազմաթիւ աղանդներու։ Քրիստոնեաներուն մէջ Մարոնիները ամէնէն մեծ թիւը կը կազմեն եւ Լիբանանի ամէնէն կարեւոր փոքրամասնութիւնն են։ Անոնց պատրիարքին հեղինակութիւնը կրօնականէ աւելի բան մըն է եւ, կը դէ կ'անցնի Լիբանանի սահմանները, հաշտարար դեր մը կատարելով։

Մարոնիներէ զատ կան — 110 հազար Յոյն օրթոտոքսներ, 65 հազար Մելքիդներ, որոնք Մարոնիներու պէս ենթակայ են Հռոմի, հինգ հազար Սուրիացի կաթոլիկներ, չորս հազար Յակոբեաններ, տասը հազար Հայ կաթոլիկ, 60 հազար Հայ լուսաւորչական, Բողոքականներ եւայլն։ Իսլամներն ալ միացած չեն — Շիի եւ Սիւնի աղանդին պատկանողներ եւ 60 հազար Տիւրզիները կապուած են իսլամական կրօնքին։

Կրօնական այս խճանկարը, ընկերային խճանկար մըն է։ Քաղաքներուն մէջ կը բնակին քաղքենի առեւտրականներ եւ բարեկեցիկ ընտանիքներ։ Իսկ գիւղերուն մէջ բաժնուած են ցեղախումբերու, զորս աւանդաբար կը վարեն մեծ ընտանիքներ։ Այս է որ երկրին կուտայ իր աւատապետական երեւոյթը։

Խորհրդարանը կը բաղկանայ յիսուն անդամէ, սակայն երեսփոխանները ծանօթ անձնաւորութիւններ են, որոնք կը ներկայացնեն իրենց ցեղախումբերը և ընտանիքները։ Քամալ Ճումպլաթն Լիբանանի մէջ ընկերվարական կուսակցութեան հիմնադիրը, առաջնորդուած է արեւմտեան յառաջդիմութեան եւ հնդկական փիլիսոփայութեան գաղափարներով։

Քաղաքական դէմքերը ամէնէն առաջ կ'աշխատին պահել երկրին անկախութիւնը եւ ներկայ սահմաններուն մէջ է որ կրնան պահել իրենց ազդեցութիւնը եւ չդառնալ փոքրամասնութիւն մը։ Քրիստոնեաները աւանդաբար կը մտածէին թէ պաշտպանութիւնը կը վայելեն Ֆրանսացիներուն եւ Անգլիացիներուն։

Քրիստոնեայ քաղաքական վարիչներ համաձայն չեն Սուրիոյ հետ միացման, վախնալով որ կը խեղդուին իսլամ մեծամասնութեան մը մէջ։ Զինապաշտ Սուրիան, որ միեւնոյն ատեն անտեսապէս ալ տիրական դիրք մը կը վայելէ, կը վախցնէ Լիբանանը, որ ազատական ուղղութեան հետեւող մըն է։ Քանի մը իսլամ մտաւորականներ միայն կ'երազեն արեւելեան Անշլուս մը (միացում, կցում)։

Բայց եւ այնպէս Լիբանան բոլորովին չի հեռանար արաբական դատէն։ Անոնք կը դատապարտեն գնդ. Նասրի բիրտ քաղաքականութիւնը, որ կը մտահոգէ զիրենք, կը վախնան Սուրիացի ընդապետներէն եւ քաղաքագէտներէն, չեն սիրեր Պաղտատի, Ամմանի եւ Րիատի աւատապետները։ 120 հազար Պաղեստինցի գաղթականներու ներկայութիւնը կը նեղէ զիրենք եւ Իսրայէլի դէմ կը հանէ։

Միջին Արեւելքի ներկայ տագնապին առթիւ Լիբանանն է որ կրնայ միջնորդի կոչումը արժեցնել Մեծն Բրիտանիոյ, Մ. Նահանգներու եւ արաբական պետութեանց միջեւ։

Լիբանան փոքր երկիր մըն է, տասը հազար քառ. քիլոմեթր տարածութեամբ, ուր շատ խիտ բնակչութիւն մը կ'ապրի (1.400.000), սակայն բաղդատելով իր փոքրութեան հետ, ազդեցութիւնը շատ մեծ է։ Զունի իրական զինուորական ուժ։ Դամասկոսի եւ Պէյրութի միջեւ հեռաւորութիւնը միայն 140 քիլոմեթր է, սակայն իրարմէ երկու բոլորովին տարբեր աշխարհներ կը ներկայացնեն։ Պէյրութ միջերկրականեան հիանալի նաւահանգիստ մըն է, Դամասկոս արեւելեան հին շուկան է, ուր բազմացեղ ժողովուրդ մը կ'ապրի։ Դամասկոսի բոլոր ցուցափեղկերուն մէջ Կամալ Նասրի նկարը դրուած է։

Հիանալի է Թանգարանը զոր հիմնած են Ֆրանսացիները։

Փոխադրութեան լաւագոյն միջոցը օդանաւն է։ Նաւթուղին Լիբանանի ափերը կը հասնի Արաբիայէն, Իրաքէն (Քէրքուքէն)։ Լիբանան թէեւ քարիւղ չունի իր հողին վրայ, սակայն քարիւղի բոլոր ծորակները իր ձեռքն են։ Ինչպէս արաբական միւս երկիրները, Լիբանան գիտէ թէ Եւրոպան պէտք ունի Միջին Արեւելքի քարիւղին։ Մինչ այս մինչ այն, քարիւղը կը հոսի մինչեւ Փիւնիկեցիներու հնադարեան Սիդոնը (Սայիտ), մինչեւ Տրիպոլիս (Թուլուզի կոմսերու նախկին միջնաբերդը)։ Կը հոսի եւ միլիոնատէր կը դարձնէ Պետեւիններու պետերը որոնք Պէյ–

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— Վերջերս Պաքըլըի մէջ լոյս տեսաւ օտար պատմուածքներու ծաղկեփունջ մը, թարգմանութեամբ երիտասարդ գրող Ե. Քամառի։ Ահաւասիկ էջ մը, իրմէ նմոյշ։—

Ծերունի Սանտին, վիպասոյ գնչուն, լուսնկայ գիշերով Քորոյի պատմութիւնը կ'ընէր Դանուբի անտառուտ եզերքին, բացօթեայ խարոյկի մը շուրջ բոլորուած հարիւր թիապոյն մարդոց

Ձեզի ծանօթ է Քորոն։ Անցեալ օր, Եալոմիցայի անապատին մէջ տեսայ զայն։ Դուք կը յիշէք զինքը, — նետի մը պէս երկար ու շիտակ, կրակոտ աչքերով եւ հրամայական ձայնով, որ կրնայ աւելի բարձր խնդալ քան երգել։ Քորոն, որ հազար աէրերու սիրտն էր։ Ոչ մէկ թշնամութիւն կար անոր հանդէպ։ Քորոն, երբ իր ցեղին մեծ մասը քոլերայէն մեռաւ գնաց, մի-մինակը հեծաւ իր երիտասարդ նժոյգը եւ առանց զէնքի — ինքզինքը պաշտպանելու համար — եւ առանց մտրակի — ձին քշելու համար, — գնաց իրարու քով հաւաքելու՝ ճամբաներուն վրայ ցիրուցան գնչուները։

Դանուբի եւ Կարպաթներու, Դանուբի եւ Սեւ Ծովու, Փրութ եւ Տնիէսթէր գետերուն միջեւ գտնուող բոլոր կարաւաններուն մէջ ամէնէն զօրաւորը կազմակերպեց ան։ Զանազան շրջաններէ հաւաքուած թափառականները ա՛լ թշնամական վերաբերում ցոյց չտուին իրարու հանդէպ։

Իրենց երակներուն մէջ ռուսի, հունգարի, թաթարի եւ գիւղացիի արիւն կրող այր թէ կին, ոչխար, գայլ, աղուէսի եւ օձ ու երկար սրունքներով եւ կարճ վիզով, փամփուշտի նման գլուխներով Գուլկարներ, այս կառքին սռնակին յարանութեամբ թիկունքով ու կարճ ոտքերը — կարծես քալած ատեննին կը սողան — ասոնք բոլորն ալ ձուլեց հսկայ կարաւանին մէջ։

Ու Քորոն կառավարեց զանոնք՝ առանց խարազանի ու զէնքի։ Կառավարեց՝ ժպիտով ու բարկութեան ատեն խոժոռ դէմքով, բայց սրամիտ խօսքերով։ Անոր միտքը այնքան պայծառ էր ու ժողովուրդին սէրը իրեն հանդէպ՝ այնքան խոր եղաւ, որ Քորո երբե՛ք չվհատեցաւ, որովհետեւ ծանօթ էր մարդոց տկարութեանց եւ գիտէր, թէ այրերու եւ կիներու հոգեկան ապրումները ո՛րքա՛ն խորունկ թաղուած են ու գիտէր նաեւ, թէ ի՛նչպէս պէտք է թափանցել անոնց։

Բայց հիմա մեղքցէք Քորոն։ Եալոմիցայի անապատին մէջ տեսայ զայն։ Կեանքը խոյս տուած էր իր աչքերէն։ Ձայնին մէջ կրակ չկար, մարած էր։ Թէեւ կը ժպտէր, բայց մանուկի մը շրթներուն պէս դանդաղօրէն կը թրթռային բառերը։

Մոռցուիլը հազար անգամ աւելի լաւ էր, քան անծանօթ մնալը։ Կիները ծերացած, ուսերը վար իջած ու ծունկերը կթոտած էին։ Անապատին մէջէն վազող վըտակին մօտ նստած, ան միայնակ կը դիտէր փրփրալից վազքը ջուրին, որ պողպատէ շեղբի մը պէս կը կտրէր գետին փայլուն աւազները։

Մեղքցէք Քորոն, որովհետեւ թէեւ տակաւին ողջ է, բայց, իրականին մէջ, մեռած է ան։ Բառ մըն էր, որ սպաննեց զայն։ Ո՛չ դանակը եւ ոչ ալ գնդակը պիտի կարենային ընել այն, ինչ որ ըրաւ կնոջ մը կողմէն արտասանուած այդ բառը։

Երկրին չորս կողմէն, երկու հարիւր հոգինոց կարաւան մը հաւաքեց ու Եալոմիցայի անապատը բերաւ զայն՝ ձմրան համար։ Կարաւանին մէջ կային ամուսնութեան տարիք ունեցող շատ մը աղջիկներ. Կային նաեւ երիտասարդներ, որոնք գիշերները ջութակ կը նուագէին ու կ'երգէին։

Ձիւնը չեկած, վրան գոց կառքերով շրջանակ մը կազմեցին։ Ցետոյ, հովերուն դէմ պաշտպանուելու համար, կառքերը թաղեցին հողին մէջ՝ անիւներէն մինչեւ սռնակները։ Ու կառքերուն մէջտեղ փռեցին սաւաններ, որոնց տակ ձիերուն համար տեղ պատրաստեցին։ Բոլոր անոնք, որ երախաներ ունէին, հողին մէջ փոսեր բացին, զանոնք ցուրտին դէմ պաշտպանելու համար։ Քորոն անձամբ կը հսկէր այդ աշխատանքներուն վրայ, որովհետեւ կ'ուզէր որ ուրախութեամբ ու երգով աշխատէին անոնք՝ կողք կողքի եւ եղբայրներու պէս

Երբ առաջին ձիւնը սկսաւ, անոնք կառքերուն տակ պարապ մնացած տեղերը ձիւնով լեցուցին եւ այնպիսի ուժով պատնէշ մը շինեցին, որ հովը այլեւս չէր կրնար ներս թափանցել։

Ամբողջ ձմեռը, մարդոց եւ կիներուն բաւելիք պաշար կար։ Քորո լարեր ալ բերել տուաւ Քալարաշիէն՝ ջութակներուն համար։ Ուրախ զուարթ ձմեռ մը անցընել կ'ուզէր ան. Կ'ուզէր որ իր մարդիկը եւ ձիերը աւելի կազդուրուած ողջունէին գարունը, որպէսզի նորէն աշխատանքի լծուէին՝ պրկուած բազուկներով։

Թրգմ. Ե. Քամառ ՔՈՆՐԱՏ ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(Շար. — 1)

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

●

Օգոստոս 19ին լրացաւ հայ գասական երաժշտութեան հիմնադիրներէն Նիկո-ղայոս Տիգրանեանի ծննդեան հարիւրամ-եակը :

Մեծ երաժշտագէտը ծնած է 1856, Օ-գոստոս 19ին Ալեքսանդրապոլի մէջ։ Վեց տարեկանին արդէն աչքի կը զարնէր իր երաժշտական ընդունակութիւններով : Շիրակի գեղեցիկ ժողովրդական երգերը խորապէս կ'ազդեն իր վրայ :

Ծնողքը կ'ուզէր զայն գիտութեան աս-պարէզին նուիրել, սակայն ծաղիկ հիւան-դութեան հետեւանքով Նիկողայոս ութ տարեկանին կը զրկուի տեսողութենէն : Ի զուր կ'անցնին ծնողքին ճիգերը տեսո-ղութիւնը վերահաստատելու համար : Թիֆլիս, ապա Վիէննա կը ղրկեն զայն կոյրերու հաստատութիւնը, ուր միեւնոյն ատեն կը սորվի դաշնակ եւ ջութակ :

Այս հաստատութիւնը աւարտելէ ետք կը վերադառնայ հայրենիք, եւ կը նուիր-ուի երաժշտութեան, կը հաւաքէ եւ գրի կ'առնէ ու կը մշակէ Շիրակի շրջանին ժո-ղովրդական երգերն ու պարեղանակները։

1883ին կը մեկնի Փեթերսպուրկ եւ երա-ժշտանոցի դասախօս Րիմսկի Քորսաքովի եւ Սոլովիեւի ղեկավարութեամբ տեսա-կան նոր գիտելիքներով օժտուած կը վե-րադառնայ ծննդավայր :

1887ին Մոսկուայի մէջ կը հրատարակէ «Անդրկովկասեան ժողովրդական երգե-րըն ու պարերը»։ Ատկէ ետք դրեթէ ամէն տարի հրապարակ կուգան իր ստեղծա-գործութիւնները «Հէյ տարի», «Շահնազ» հայրենական երգեր ու պարեր :

Իր բազմաբեղուն ստեղծագործութեան ընթացքին յօրինած է մասնաւորաբար դաշնակի գործեր, օգտուելով հայկական, վրացական, ադրբէջանական, քրտական եւ այլ ժողովուրդներու երաժշտական նիւթերէն :

Ն. Տիգրանեան գրաղած է նաեւ ձայնա-կան երաժշտութեամբ : «Լուսնակ գի-շեր», «Տուն արի» եւայլ խմբերգներ եւ մեներգի մշակումներ, ուր եւս հարազատ-օրէն արտայայտուած է հայ երգարուեստի բնորոշ յատկութիւնները .

Տիգրանեան յօրինած է նաեւ համանը-ւագային գործեր·Պարզեւատրուած էր իր-րեւ ժողովրդական յօրինող եւ Արուես-տանքի հերոս։ Մեռաւ 1951ին, 95 տա-րեկան :

բութ (Ախոյ Մոնաքօն) կուգան դրօշնե-լու :

Իսկ Լիբանան շատ լաւ գիտէ թէ պէտք է ծուռակը բաց ձգէ, ինչ որ մաս կը կազմէ իր միջնորդի դերին Արեւելքի եւ Արեւ-մուտքի միջեւ :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՏՊԱՐԱՆԸ

★

Մխիթարեանները առաջին իսկ օրէն տպարան ունեցած չեն :

Դուրսը, քաղաքին մէջ հաստատուած տպարաններէն մէկքանիին մէջ կային հա-յերէն գրեր եւ ուր տպուած են Աբրահօր եւ ուրիշներու առաջին գործերը :

Մխիթար Աբբա դեռ չվախճանած, գը-նած է Ամսթերտամի Ոսկան վարդապե-տին տպարանին գրերը եւ վանքին մէկ անկիւնը հաստատած է փոքր տպարան մը :

1886ին, Կիւրեղեան աբբահայր եւ յե-տոյ եղբայր Անտոն Քաջունի ճոխացու-ցած են Ս. Ղազարի տպարանը : Բազմա-թիւ գրքեր տպուած են հոն :

1936ին, Մուրատ Թափալէեանի յո-բելեանին առիթով, Ամերիկահայերը տը-պարանին նուիրած են տողաշար մեքենայ եւ այժմ տպարանը ճոխացած՝ գերման-կան կատարելագործուած մեքենաներով, ոչ միայն գոհացում կուտայ Միաբանու-թեան պէտքերուն, այլ կը տպագրէ ա-ռեւտրական եւ գեղարուեստական բազ-մազոյն գործեր :

Տեղացի մասնագէտ գործաւորներ կ'աշ-խատին հոս։ Տպարանի տեսուչն է Հ. Մեսրոպ վարդապետ Ճանաչեան :

⁂

ԿԵՍԱՐԻԱ հասաւ Սեպտեմբեր երեքին Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան որ կը վերա-դառնար Սեբաստիայէն եւ հիւրասիրուե-ցաւ հոգեւոր հովիւ Հայկազուն քահանա-յի կողմէ : Պոլսոյ Գարակէօզեան Որբա-նոցի համար չորս եւ դպրեվանքի համար 8-9 աշակերտներ արձանագրուած են, ժողովուրդը կ'ուզէ որ քանի-երեսունի չափ աշակերտներ ընդունուին Գարա-կէօզեան եւ Գալֆայեան որբանոցները, ինչպէս եւ Դպրեվանքը : Որբանոցին հա-մար երկու եւ էսաեան վարժարան ուսա-նելու համար երեք աղջիկ արձանա-գրուած եւ ընդունուած են : Սահակ Ծ. վարդապետ Սեպտեմբեր 9ին Ս. Լուսա-ւորիչ եկեղեցին պատարագելէ եւ քարո-զելէ ետք, մեկնած է Եւրոպ Իւլ Ու-թափրիկի Թաղ Խորհուրդի անդամ Պ. Վարդավառ Աւանեան որ Կեսարիա գա-ցած է, վրասն ոսկի նուիրած է եկեղեցիին նորոգութեան համար :

«ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ հիմնարկութիւնը» իր գործունէութեան մարզը պիտի ընդարձա-կէ, տարածուելով նաեւ Միջին Արեւելքի եւ բրիտանական Համագործակցութեան երկիրներուն մէջ, ինչպէս կը հաւաստեն իրազեկներ։ Լոնտոնի մէջ պիտի ստեղ-ծուի պատուիրակութիւն մը, ղեկավա-րութեամբ հիմնարկութեան Լոնտոնի վա-րիչներուն, Փորթուկալի դեսպանին եւ փաստաբան Զոբրյ Ռիչտի

ՑԱՑՏՆԻ ԵՐԳՉՈՒՀԻ Զարուհի Դոլու–

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

★

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Սեպտեմբեր 14ին, օդանաւով Մոս-կուայէն Դամասկոս մեկնեցաւ խորհրդա-յին արուեստագէտներու խումբ մը, մասնակցելու համար միջազգային տօնա-վաճառին : Խումբին մէջ կը գտնուին Հայաստանի արուեստագիտուհիներէն Տաթեւիկ Սազանդարեան, արուեստագէտ Ն. Յովհաննէսեան եւ ուրիշներ : Խումբը կը գլխաւորէ Հայաստանի հանրապետու-թեան Մշակոյթի նախարարը, Ա. Շահին-եան :

★

ՔԱՀԱՄՈՆԵՐՈՒ գործարաններու ար-տադրութիւնը կը ղրկուի Խ. Միութեան հեռաւոր անկիւնները։ Գործարանը ամէն տարի տասնեակ հազարաւոր տուփ ծի-րանի, հոնի, ընկոյզի, մոշի, բալի, կե-ռասի ընտիր պահածոներ կը ղրկէ Քամ-չատկա եւ Վլատիվոստոկ : Սեպտեմբեր 3ին եւ 5ին գործարանը մօտ 37 հազար տուփ պահածոյ ղրկեցՍվերդլովսկի, Զար-տաշ եւ Ուֆիյսկ քաղաքները, կուսակցու-թեան եւ կառավարութեան կոչով հոն աշ-խատանքի մեկնած նորաբնակներու հա-մար :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ներկայացնող նկարներ դծած է երիտասարդ նկարիչ Անատոլի Բոլաշէնկոն եւ ցուցադրուած Մոսկուայի Գեղարուեստի Ակադեմիայի ցուցահան-դէսի դահլիճներուն մէջ։ Նկարներէն աչ-քի կը զարնեն «Երեւանի քաղաքային Թանգարանի պուրակը», «Լուսաբաց», «Ամառնային անձրեւ», «Կզզի», «Կամր-ջիկ» եւ այլ գործեր :

ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ «Դիլիճան» հանքային ջուր կը ղրկուի ամէն ամիս Խ. Միու-թեան ամէնէն հեռաւոր քաղաքներն ու շրջանները : «Դիլիճան» ջուրը լայնօրէն տարածուած է Դոնբասի ածխահանքերու, խամ ու խոպան հողերը մշակողներու, մեծ ելեկտրակայաններ շինողներու շրջա-նին մէջ (Սիպերիա եւն.)։

խաննան Պուէնոս Այրէս գացած է հա-մերգներ տալու համար։ Երգչուհին մի-այն հայերէն պիտի երգէ հայկական հա-ւաքոյթներու ընթացքին : Իսկ օտարնե-րուն համար՝ գերման, ռուս, սպանիացի եւ արժանթինցի երգահաններու գործե-րէն :

Ա. Սպասաւոր.— Այսօր տէրս գիս գոր-ծէ հանեց :

Բ. սպասաւոր.— Ինչո՞ւ. արդեօք. խու-կալո՞ւդ համար :

Ա. սպասաւոր.— Ոչ, ոչ, իր խռկացած ատենը զինք արթնցնելուս համար ...

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

■

ԽՄԲ.— Այս կիրակի տեղի կ'ունենայ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի պատգմ. ժողովը, Ֆէսիճի մէջ։ Այս առ-թիւ հրատարակուած է հետեւեալ կոչը.—

Հայեր եւ Սեբաստացիներ,

Ձեզի, մանաւանդ ձեր զաւակներուն հա-մար ստեղծուած այս կազմակերպութիւ-նը, լեզու գտաւ արտի եւ զգացումներու հետ խօսելու եւ դարձաւ գաղթահայ գնա-հատուած միութիւններէն մէկը :

Համեստ ըլլանք սակայն խոստովանելու թէ՝ բարոյական այս մեծ յաջողութեան բաղդատմամբ մեր գործունէութիւնը ե-ղած է նեղմ, եւ հետեւաբար որդեգիր ու-սանողներու թիւն ալ մնացած է սահմա-նափակ :

Տնտեսական արդի ծանր պայմանները մեզ մղած են շրջահայեաց եւ Հեռատես ըլլալ .

Մեր սկզբունքն է՝ միշտ ընթանալ, հոգ չէ, թէ դանդաղ եւ յամրաքայլ։

Զքաւոր եւ սրտցաւ ծնողներէ ստաց-ուած առօրեայ դիմումներ կը դիզուին, իւրաքանչիւրը իր հերթին սպասելով :

Միութեանս որդեգիր ուսանողները ըն-տըրուած են յետ մանրակրկիտ քննու-թեան, ամենամեծ անկողմնակալու-թեամբ, ներկայացող թեկնածուներու յա-ռաջադէմներէն։ Անոնք կը վայելեն մեր անդամներուն գուրգուրանքը եւ ջերմ հիւ-րասիրութիւն՝ իւրաքանչիւրիս յարկին տակ :

Այսօր հպարտ ենք յայտարարելու թէ՝ մօտ ատենէն ձեզի կուտանք առաջին պը-սակաւոր մը (Գաշըրլը), օժտուած բազ-մապիսի առաւելութիւններով եւ մանա-ւանդ տոհմիկ եւ հաստատուն դաստիա-րակութեամբ մը :

Խօսքը ձեզի կ'ուղղենք պաշտելի Հայ եւ սիրելի Սեբաստացի, վասն զի այս գնա-հատելի արդիւնքը, ձեր երկուքին ալ ա-ռատաձեռնութեանը եւ յարատեւ օժան-դակութեան պարգեւն է։ Ինչպէս մենք՝ նոյնպէս եւս դուք՝ հպարտ կրնաք ըլլալ աջակից եւ թիկունք հանդիսանալով ազ-գանուէր գործիս :

Կը տեսնէք թէ ձեր լումաները ինչ նը-պատակի կը գործածուին, եւ ինչ ար-դիւնք տուած են։ Մի վարանիք ուրեմն, մեր շուրջը հաւաքուելու աւելի բազմա-թիւ և աւելի խիտ և թող ՄեծՆ Մխիթա-րի հայրենակիցներուն սրտին տիրէ՝ սէր եւ համերաշխութիւն :

× Կեդր. վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ավինեոնի մէջ ալ մասնաճիւղ մը կազ-մուած է հետեւեալ անդամներով .—

Նշ. Շիրինեան, Մկրտ. Գաբրիէլեան, Խաչ. Գաբրիէլեան, Միքայէլ Սեթեան, Սարգ. Անտոնեան, Վարուժ Ճիրանեան, Գէորգ Ճիհանեան, Թադ. Մատոյեան։ Յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (152)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Առաջինը, որ գրաւեց երիտասարդի ու-շադրութիւնը, երկու թեւաւոր վիշապ-ներն էին, որ հսկում էին այն դռան աջ և ձախ կողմերում : Արհեստի այդ աքանչելի արդիւնքները այժմ փշրուած, խորտակ-ուած էին։ Նա ներս մտաւ։ Մոխիր դար-ձած քաղաքը սակաւին մխում էր դեռ չհանգած կրակների մէջ .

Նրա աչքին ընկաւ աշտարակի բարձ-րութիւնից կախ ընկած սպիտակ մարմի-նը, որ դեռ ձիւնի նման փայլում էր ա-րեւի առաջին ճառագայթներից :

— Այդ ի՞նչ է, — հարցրեց նա սոս-կալով :

— Բդեշխեաց Տիկնոջ մարմինն է, պա-տասխանեցին նրան :

— Ո՞վ կախաղան հանեց :

— Վահան Մամիկոնեանը :

— Կայէն ... բացականչեց խեղճ երի-տասարդը, աչքերը բռնելով : Նա սպանեց եղբօրը, իսկ դու — քո քրոջը ...

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Հաղամակերտի մայր եկեղեցում սուրբ պատարագը դեռ շարունակւում էր կա-տարուել։ Չը նայելով, որ այսօր ... էր եւ ոչ կիւրակէ, բայց եկեղեցին լիքն էր բազմութեամբ :

Բեմի հանդէպ եկեղեցու աջակողմ-եան անկիւնում, չորս մարմարեայ սիւնե-րի վրայ, բարձրանում էր մի վերնա-տուն։ Նրա դէպի սեղանը նայող կողմը կտրուած էր ոսկեզօծ վանդակապատով . Բեհեզեայ ծանր վարագոյրները միջից ծածկում էին այդ վանդակապատը եւ բո-լորովին անտեսանելի էին կացուցանում վերնատան ներսը։ Այդ դրութեան մէջ՝ վերնատունը մի փակուած, առանձնացած մատուռի ձեւ ունէր։

Նրա յատակը ծածկուած էր թանկագին օթոցներով, իսկ մի կողմում դրած էր փառաւոր բազմոց : Մի տիկին, սուրբ պատարագի խորհրդի համեմատ, երբեմն ծունր էր դնում եւ աղօթում էր, երբեմն կանգնում էր եւ երկրպագութիւն էր տա-լիս, երբեմն նստում էր բազմոցի վրայ եւ խորին ուշադրութեամբ լսում էր։ Նա ներկայացնում էր մի մարմնացած ջերմե-ռանդութիւն, որ հոգւով եւ սրտով յափշ-տակուած էր սուրբ պատարագի արարո-ղութիւններով :

Ոչ մի ժամանակ նրա կրօնական զգաց-մունքները այնքան վառուած չէին եղել, եւ ոչ մի ժամանակ նա իւր աղերսն ու

պաղատանքը այնպէս սրտագին փափաք-ներով չէր մատուցել սուրբ սեղանի առ-ջեւ, որպէս այսօր։ Տխուր էր նա, որ պէս մի սգաւոր, եւ ջերմ արտասուքը, հեղեղի նման թանում էր նրա վշտալի դէմքը :

Դա Վասպուրականի տիկինն էր — Մե-րուժանի մայրը :

Մատուռ, որի մէջ առանձնացած էր նա, Արծրունիների առհմային աղօթա-րանն էր։ Արծրունիները, կառուցանելով Մայր եկեղեցին, այդ մատուռ յատկա-ցրին իշխանական տանը :

Նա վերկացաւ, երբ սուրբ խորհուրդը աւարտուելուց յետոյ՝ ներս մտաւ պա-տարագիչ քահանան եւ մատոյց նրան սուրբ սեղանի նշխարքը : Նա ընդունեց, համբուրելով տէր հօր աջը։ Այժմ նրա վշտահար դէմքը եւ այն հեզ աչքերը, ո-րոնց մէջ փայլում էր անհուն բարութիւն, ստացան աւելի խաղաղ եւ աւելի մխիթա-րական արտայայտութիւն, որ միայն պատկառանք էին ազդում։ — Այդ յար-գելի անձնաւորութիւնը միացնում էր իւր մէջ՝ բարձր ազնուականի բարձր յատկու-թիւնները՝ բարեպաշտ քրիստոնեայի ա-ռաքինութիւնների հետ :

Ի՞նչպէս է, տէր հայր, քո դստեր առողջութիւնը, հարցրեց նա, ինձ ասա-ցին, որ շատ հիւանդ էր :

— Այժմ բաւական լաւ է, տիկին, պա-տասխանեց քահանան։ Վտանգը անցաւ

իմ դուստրը իւր կեանքով պարտական է քեզ, տիկին։ Եթէ դրան բժիշկը այնպէս շուտ ուղարկած չլինէիր, գուցէ ես կը զրկուէի իմ միակ զաւակից Աստուած քեզ երկար կեանք տայ, տիկին, որ այլոց կեանքի համար այնքան հոգ ես տա-նում :

— Այդ իմ պարտաւորութիւնն է, տէր հայր, բոլորը իմ զաւակներն են, ասաց նա։ Ցաւում եմ, որ այս օրերում այնքա՛ն զբաղուած պէտք է լինեմ, որ չկիտի կա-րողանամ անձամբ այցելել հիւանդին :

— Նա շատ կ'ուրախանայ, տիկին։ Քո բարի սաքը բոլորովին կը փարատէ նրա ցաւերը :

Քահանան հեռացաւ, երբ ներս մտան երկու նաժիշտներ, որոնք սպասում էին մատուռի նախադուռում։ Նրանք, բռնե-լով տիկնոջ աջ եւ ձախ թեւքերից, սկը-սեցին ցած իջեցնել վերնատան քարեայ սանդուղքներից :

Գաւառապետից յետոյ ժամաւորները գարձ-եալ մնացին եկեղեցում, որովհետեւ աւագերէցը պէտք է քարոզ կար-դար։ Բայց տիկինը չսպասեց, եւ առան-ձին դռնով դուրս եկաւ եկեղեցուց։

Փողոցում սպասում էր մի փառաւոր պատգարակ, իւր երկու նաժիշտների հետ մտաւ նրա մէջ, եւ սպիտակ ջորիները բա-կեցին հանդարտ քայլերով տանել :

ՐԱՖՖԻ

ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԻՇՏ ԱՆԶԱՇՏ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպտոս հետզհետէ կը խստացնէ իր դիրքը, պաշտօնական յայտարարութիւններով կամ բերանացի խօսակցութիւններով։ Աւստրալիոյ վարչապետէն ետք, Հնդկաստանի նախարարն ալ ձախողեցաւ։ Գ. Քրիշնա-Մենոն, որ Հնդկաստանի վարչապետին անձնական ներկայացուցիչն է եւ Գահիրէ հասած էր երկուշաբթի, երեք անգամ տեսակցեցաւ գնդ. Նասրի հետ եւ չորրորդ տեսակցութիւն մը պիտի ունենար երէկ։ Իր նպատակն է.— 1. Զափաւորութեան յորդոր կարդալ գնդ. Նասրի.— 2. Համոզել որ գոնէ դրդիչ դէրք մը չունենայ Լոնտոնի ժողովին առեն։

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ գնդապետը անդրդուելի մնացած է եւ կը բազմապատկէ իր յարձակողական ելոյթները։ Այսպէս, չէզոքական թերթի մը թղթակցին ըսած է թէ «Ջրանցքը իր օրինաւոր տիրոջը ձեռքն անցաւ», եւ թէ բանակցիլ կարելի է միայն Սեպտեմբեր 10ի յայտարարութեան հիման վրայ որ մերժուեցաւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ։ Ցեառոյ ուժգնօրէն քննադատեց Աւստրալիոյ վարչապետը։ Իրազեկներ կը կարծեն թէ գնդապետը մինչեւ ծայրը պիտի երթայ, նոյնիսկ թելադրելով ազգայնացնել Միջին Արեւելքի նաւթահորերը։ Իր թերթը, «Ալ Կումհուրիյա» «աւազակներու հաւաքոյթ» կ՚անուանէ Լոնտոնի նոր խորհրդաժողովը։

Միւս կողմէ, Ալ Ազհարի համալսարանին իւլեմաները միաձայնութեամբ քուէարկեցին բանաձեւ մը որ կ՚ըսէ թէ «սրբազան պատերազմը ազգային եւ կրօնական պարտականութիւն մըն է բոլոր Իսլամներուն համար»։ Ժողովին ներկայ էին քանի մը հարիւր կրօնաւորներ եւ դասախօսներ։

ՀԱՅԻ ՏԱՊՆԱՊԸ

Փարիզ եւ շատ մը գաւառական քաղաքներ հայի տապնապի մը մատնուած էին երէկ։ Փռապաններու սենտիքան որոշած էր փակել խանութները, Սէնի նահանգին մէջ ալ, գործադուլ հռչակելով։ Այս որոշման վրայ, նահանգապետը հրամայեց բռնագրաւել 800 փուռեր։ Խանութներու փակում՝ տեղի ունեցաւ նաեւ ուրիշ տասը նահանգներու մէջ եւ կրնայ տարածուիլ ուրիշ քսան նահանգներու մէջ եւս։ Միջոցներ ձեռք առնուած են, հացի հայթայթումը ապահովելու համար։ Տանտիրուհիները ժամերով կարգի կը սպասեն փուռերու առջեւ։

Քանի մը հարիւր հացագործներ պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուեցան։ Երկու փռապաններ ալ ձերբակալուեցան։

× Պտուղներու եւ բանջարեղէններու վաճառումը վերսկսաւ երէկ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստներէն երեք մահապարտներ պիտի կախուին այս առտու։ Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են։ Արգիլուած է մտենալ բանտին։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ հեռացած օտարականները այլեւս պիտի չկրնան վերադառնալ վիզա առանց։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ արտակարգ նիստի հրաւիրելու առաջարկ մը ներկայացուցած են համայնավար երեսփոխանները։ Ուրիշ խմբակցութիւններ ալ կ՚ուզեն փութացնել նոր նստաշրջանին բացումը, քննելու համար Սուէզի խնդիրը։ Ընկերվարական Միջազգայինը ժողով գումարեց Լոնտոնի մէջ։ Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է Սուէզի տապնապը։

ԲԱԳՈՒ հասաւ նախկին նախարար Գ. Ժիւլ Մոք, որ Մոսկուա կը գտնուի ատենէ մը ի վեր։ Կը կարծուի թէ Երեւան ալ պիտի հանդիպի։

ՍԱԿԱՐԱՆ (19 Սեպտ.).— Զոյլ ոսկի 469.000, նափոլէոն 3420, դուիզ. 3250, սթերլին 4210, քսան տոլարնոց 16 350։ Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1020, տոլար 404, սվիս. 8.10, դուիզ. 96 75, փեզեթա 8.75։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

«ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ»

Կը խօսի Գ. ՖԵՐՏԻ ԱԳԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Գ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Գ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Գ. Արմէն Ցակոբեանէ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հ. Ոսկերիչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ նորոգ հանգուցեալ Յակոբ Ոսկերիչեանի յիշատակին։

Այս առթիւ Տիկին Ոսկերիչեան եւ զաւակները հինգ հազար Ֆր. կը նուիրեն Լիոնի Եկեղեցւոյ շինութեան եւ 5000 Ֆր. Մոնմորանսիի հանգստեան տան եւ երկու հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

●

Աբրահամեան, Սարխօշեան, Գօճամանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին,

ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

■

Այրի Տիկին Աղաւնի Շիրվանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն և ազգականին՝ Գ. Շիրվանեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.)։ Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը։

■

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի։

●

Իսիի Մոլինեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբեր 4ին։ Ուսուցիչը Գ. Ս. Քաջեան։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին։ Ուսուցիչն է Գ. Թրազոյ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները։

(Կնիք)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեռնարկուներ (անթրըփրընէօր) ժ 12 մեծ լայնքով ժերսէի մոնթաժի համար։ Դիմել

« Ets. des Tricots VIENNA »
4σ, Rue de Montmorency, Paris (3°).
Tél. : TUR. 40-11

ԾԱԽՈՒ Է

Վալանսի «Մարանաթա», եղբայրութիւնը, ունենալով իր նորաշէն եկեղեցին, տարեց եղբայրներու միահամուռ հաւանութեամբը որոշուեցաւ որ իր հին ժողովատունը ծախուի։

Ա) Ունի ընդարձակ ռէ տը շոսէ մը,

Բ) Ա. յարկին վրայ 3 սենեակներ։

Գ) Բ. յարկն ալ 80 քառ. մեթր մեծութեամբ սրահ մը։

Տեղեկութեան համար դիմել.—

Mr. Ghazarian Aharon
16, Côte des Chapeliers
Valence (Drôme)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկ. Նուրանի Զատէեան (ծընեալ Քահվէճեան) կը փնտռէ քոյրը՝ Վառվառ (Սթանոզցի) եւ քեռայրը (փեսան) Գ. Արշակ Տօզանեան՝ Խարբերդցի։ Նախ հարաւ. Ամերիկա կը գտնուէր, ներկայիս Չիւսիսային։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել հետեւեալ հասցէին.

Գ. Ա. Ներսէսեան, 21 Պօլ. Վէնսան Արթիւր, Լա Ռօզիէռ, Մարսէյլ։

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի։

Այս շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐՇԱՒԻՐ ՀԱՐԷԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳԻՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ։

Մեներգ եւ արտասանութիւն։

Հոգեհանգիստ.— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին։ Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները։

ԱՐԱՐԱՑԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ

38ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Բանակի Նախ. Հայ Կամ. եւ Ռազմիկ-Բարեկամական Միութեան Տարեկան փառատօնը պիտի կատարուի 7 Հոկտեմբերին, Կիրակի օր, պատուակալ նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Գ. Կասբօն Տէֆէռի։ Առաւօտուն Հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, երկու համաշխարհային պատերազմներու զոհերուն համար, մասնակցութեամբ զպրաց դասուն։

Ցաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական հանդիսութիւնը, որուն ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, նահանգապետը, ծովակալը, 9րդ շրջանի զինուորական հրամանատարը, Տէր և Տիկին Մ. Ֆորէսթա, երեսփոխան Հ. Պէռկաս, Տը Վէեու եւ Ֆրանսական բոլոր ընկերակցութեանց պետերը։ Դրօշի բարձրացման միջոցին պիտի նուագէ զինուորական նուագախումբը։

Կոչունք ժամը 1ին, Շաթօ Տէֆիլէօռի մէջ։ Ժամը չորսէն վերջ՝ գեղարուեստական բաժին եւ պար։

Մարսիլահայութիւնը կը հրաւիրուի՝ խուռներամ ներկայութեամբ պատուել՝ մեռեալ քաջորդիներու սրբազան յիշատակը։

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար գործաւոր մը կ՚ուզուի։ Դիմել Գ. Ադամեանի,

53, Rue Chateaudun, Paris
Tél. : TRI. 57-74

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ

Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան կեդրոնի Կրթ. Յանձնախումբը կը ծանուցանէ թէ Փարիզի եւ թաղերու դպրոցներու վերաբացման վերաբերեալ խնդիրները արդէն կարգադրուած են։

Դասաւանդութեանց վայրերը եւ ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու ցանկերը շուտով պիտի ծանուցուին։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Մոլինեան ակումբին մէջ։

ԳԱՆԷԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արզութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի պատգ. ժողովը, արկածի մը հետեւանքով.

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը.—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն։

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա-չէքին թիւով։

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը։

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով։

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ։

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յանցանքը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ։ Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի։ Կը դասաւանդէ Աստոճ քհնյ.։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան դպրոցի սրահին մէջ։ Կը խնդրուի ծնողներէն անխափան՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956-1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուներ մինչեւ ժամը 14։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօնսու Պուա։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • SAMEDI 22 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7687 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3498

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՐՁ ՄԸ, ԴԱ՛ՐՁ ՄԸ

•

« Եկեղեցականներու շրջանակէն կը հաւաստեն թէ նորէն եպիսկոպոսական ժողով մը պիտի գումարուի, այս անգամ Էջմիածնի մէջ, քննելու համար «Անթիլիասի կաթողիկոսութեան շուրջ ստեղծուած կացութիւնը »։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը հեռագիրներ ուղղած է Պոլսոյ պատրիարքին, Երուսաղէմի պատր. տեղապահին եւ Խադ արք.ի, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծման առթիւ։

Եւ վերջապէս, կ'ըսուի թէ դաս մը եպիսկոպոսներ արդէն կապեր են իրենց բեռները, դէպի Էջմիածին թռչելու համար, սրընթաց։

Անշուշտ Միջին Արեւելքի մէջ շատ աւելի բան գիտեն այս անցուդարձի մասին, որ չի կրնար բարենշան համարուիլ։

Կացութիւնը ուրիշ բան կը թելադրէ մեր «Եկեղեցւոյ իշխաններուն »։

Մանաւանդ անոնց որ պատասխանատու պաշտօններ կը վարեն այս միջոցին, իբրեւ պատրիարք, տեղապահ, առաջնորդ կամ կաթող. պատուիրակ։

Ինչ որ կատարեցին մինչեւ այսօր, Անթիլիասէն մինչեւ Գահիրէ, ծառայեց միայն մէկ բանի,— արուեստական տագնապ մը ստեղծել եւ կեր ճարել ամբոխին։

Ինչ որ պիտի փորձեն այսուհետեւ, պիտի ծառայէ կրակին վրայ իւղ լցնելու։

Ուրեմն պիտի դառնան քրիստոնեայ յաւուրներ, ինչպէս ըսած ենք առաջին օրէն իսկ։

Մենք բառերը ծամծմելու սովորութիւն չունինք։

Ի վերջոյ սա 27-30 արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները ապագայի ժողովուրդին ծառանե՞րն են թէ իշխանաւորները։

Հայ. Եկեղեցին կը փրկուի՞, միաբանականութիւնը կ'ամրանայ՞, անդորրութիւնը կը վերահաստատուի՞, եթէ շարունակեն երկպիկի դերը մը բռնել, իրենց պատւանդին մէջ կծկուիլ վատօրէն կամ իշխանատենչ հրամաններ արձակել։

Ի՞նչ կը նշանակէ յամառօրէն կառչիլ խակապէս «թերի եւ անընդունելի» բանաձեւի մը, երբ կրկին եւ կրկին վաւերացուած է փետր. 20ի ընտրութիւնը եւ կաթողիկոսն ալ գործի ձեռնարկած, հիւրընկալ իշխանութեանց ջերմագին բարեմաղթութեամբ։

Այս ընթացքով, իրենց վեղարին շուքն ալ պիտի դառնայ փուշ, ե՛ւ իրենց ե՛ւ ժողովուրդին համար։

Մանաւանդ ներկայ պարագաներուն մէջ, երբ օրուան հզօրներն անգամ հրաշքի մը կը սպասեն, պահպանելու համար խաղաղութիւնը, Միջին Արեւելքի մէջ։

Վերջապէս պիտի չգտնուի՞ «բարձրաստիճան» մը, որ քաջութիւնն ունենայ սուրը ճեղքելու, լռութեան հրաւէր մը ուղղելով իր դասակիցներուն եւ անոնց հովանաւորած գոյնզգոյն խաչակիրներուն։

Չե՞ն ըմբռներ որ արդէն իսկ զառիթափի մը վրայ կը գտնուին, իբրեւ դասակարգ։

Չափազանց երկար հանեցին չափուելու մարզանքները, վարկաբեկելով եպիսկոպոսական դասը։ Ոչ միայն համբերատար հասարակութեան, այլ եւ հիւրընկալ երկիրներու իշխանութեանց եւ ժողովուրդին առջեւ։

Եթէ քիչ մըն ալ յամենան, հետեւանքը պիտի ըլլայ անդարմանելի։

Եւ այն ատեն, օրհնութիւն չէ որ պիտի լսեն, եթէ համարձակին բերան անել «Եկեղեցին Հայկական»ը։

Այն ատեն, ժամուն կոչնակն անգամ պիտի դառնայ մղձաւանջ մը՝ իրենց համար Ողբամայն զօղանջ...

Տակաւին ուշ չէ, դարձի գալու համար։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

•

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՐԿԱՐ ՊԻՏԻ ՏԵՒԵՆ

Երէկ, ուրբաթ, վերջացաւ Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովը, համաձայնութիւն գոյացնելով գործակցական ընկերակցութեան մը հաստատման մասին։ Կարեւոր մանրամասնութիւններ չեն ճշդուած [illegible]։ Տասնեւութ երկիրներէն միայն Փաքիստան չքուէարկեց բանաձեւը, բայց կը յուսացուի թէ յառաջիկային ան ալ պիտի միանայ. Այս 18 պետութիւնները Ջրանցքի երթեւեկին 90 առ հարիւրը կը ներկայացնեն։ Բանաձեւը հիմնուած է 1888ի պայմանագրին վրայ որ կ'ապահովէ բոլոր ազգերուն ազատ անցքը Սուէզէն։

Ան այժմ ընդհանուր լաւատեսութիւն կը տիրէ։ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը նոր ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ զինեալ միջամտութենէ խուսափելու կամքը միայն կիսովին կը լուծէ հարցը։ Մնացեալը լրացնելու համար անհրաժեշտ է միաձայն վճռականութիւն։ Ոչ եւ է բանաձեւ չքուէարկուեցաւ Ազգաժողովին դիմելու մասին։ Շուէտ կը պնդէր այդպիսի բանաձեւի մը մասին, բայց Մ. Նահանգները, Ֆրանսա եւ Անգլիա նախ կ'ուզեն տեսնել թէ Եգիպտոս պիտի ընդունի՞ ընկերակցութեան նաւերուն ազատ անցքը։

Քուէարկուած բանաձեւը իւրաքանչիւր պետութեան պիտի յանձնուի, բայց անհրաժեշտ չէ համարուիր որ խորհրդարաններն ալ քննեն, վասն զի խնդիրը մասնագիտական հանգամանք ունի։

Փարիզի թերթերը գիտել կու տան թէ վերջին օրուան վիճաբանութիւնները շատ խառնակ էին։ Ընկերակցութեան ծրագիր կանոնագիրը կը բաղկանայ 600 - 700 բառերէ. բայց տակաւին չեն ճշդուած նոր կազմակերպութեան իրաւասութիւնները։ Թուրքիոյ ներկայացուցիչը կարգ մը լուսաբանութիւններ խնդրեց։ Ծրագրին գլխաւոր կուսակիցներն են Անգլիա, Ֆրանսա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա եւ Մ. Նահանգները։ Միւսները համաձայն ըլլալով հանդերձ, զանազան վերապահումներ ունին եւ ընդհանրապէս խոհեմութիւն կը թելադրեն։ Թուրքիոյ դիրքը որոշ է, իսկ Իրան վերապահումներ յայտնած է։

× Եգիպտոսի նախագահը եւ Հնդկաստանի պետական նախարարը՝ Քրիշնա Մենոն նոր տեսակցութիւն մը ունեցան առջի օր, բանակցութեան ճամբայ մը գտնելու համար Արեւմուտքի հետ։ Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ դրական արդիւնք մը ձեռք բերուած է, բայց մանրամասնութիւններ կը պակսին։ Չորրորդ տեսակցութիւնն էր այս։ Եգիպտոսի կառավարութիւնը կը սպասէ Լոնտոնի խորհրդաժողովին վերջնական եզրակացութեանց։ Ամէնքն ալ համոզուած են թէ գնդ. Նասր պիտի մերժէ նոր ընկերակցութիւնը, բայց տրամադիր է խօսակցելու անոր ներկայացուցիչներուն հետ, Խ. Միութիւնը եւ Հնդկաստանն ալ միասին առնելով, խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար։ Գահիրէի մէջ լրջօրէն կը վախնան տնտեսական երկարատեւ պոյքոթէ մը որ կրնայ ծանր վնասներ պատճառել երկրին։

Կարգ մը լուրերու համաձայն, Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ գնդ. Նասրի հետ, երբ Արաբիա այցելէ Սեպտ. 24–27ին։

× Սուէզի եգիպտական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վերահաստատած է օրական երեք խումբ նաւեր անցընելու դրութիւնը։ Առջի օր 17 նաւեր մեկնեցան դէպի հարաւ, 21 նաւեր ալ դէպի հիւսիս։ Նախորդ ընկերութեան օրով ամէն օր երկու կարաւաններ կը մեկնէին Ջրանցքին երկու ծայրերէն։ Եգիպտական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ նոր մասնագէտներ գործի ձեռնարկած են հեռացողներուն տեղ։

Ֆրանսայի մէջ կը գանգատին թէ նահանջ մը տեղի ունեցած է արեւմտեան պետութեանց կողմէ, բաղդատելով անցեալ շաբթուան վճռականութեան հետ։ Կը վախնան որ կատարուած զիջումները տեղի տան երկար բանակցութեանց։ Ամերիկայի գլխաւոր նպատակն է դուռ մը բանալ, խօսակցելու համար Եգիպտոսի հետ։

× Չինաստանի համայնավարներու ընդհ. ժողովին մէջ ճառ մը խօսելով, վարչապետը յայտարարեց թէ «Եգիպտոսի հերոս ժողովուրդը ծանր հարուած մը պիտի տայ նախայարձակներուն, աջակցութեամբ ժողովրդական հանրապետութեանց, եթէ Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա շարունակեն դաւադրել, Ամերիկայի օգնութեամբ»։

ОՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԱՅՍ ՄԷԿԸ ՉՍՈՐՎԵՑԱՆ ...

Ամէնէն անճարն ալ շատ մը բաներ սորվեցաւ այս երկրին մէջ, երկարատեւ բնակութեամբ։

Սորվեցաւ պարերու եւ թղթախաղերու ամէնէն նուրբ կամ շահաբեր տեսակները։

Սորվեցաւ «սիլի - պիլի»ներու բոլոր եղանակները, հասարակ « սա վա՞» մը թողնելով բերնէն։

Սորվեցաւ հարստանալու բազմազան ձեւեր։

Ինչպէս եւ *չոմաժ*, *քոնժէ*, *ափերիթիֆ*, *փա տը փորթ*։ Հայպ նաեւ *փերնօ*, ձիարշաւ եւ ուրիշ փարիզեան վայելքներ։

Չսորվեցաւ միայն մէկ բան — *կարդալ*։

Օրուան բոլոր ժամերուն, կը տեսնենք թէ տեղացին գիրք մը, առ նուազն թերթ մը ունի ձեռքը, երբ առտուն տունէն դուրս կ'ելլէ եւ կառախումբ կը նստի, գործի երթալու համար։

Կը տեսնենք ընթերցողներու բազմութիւն մը՝ հասարակաց պարտէզներու մէջ։

Մանաւանդ արձակուրդի շրջանին, կը տեսնենք այրերու եւ կիներու խումբեր, որոնք լուռ ու մունջ կը կարդան, ճամբու ընթացքին, կամ իրենց իջած գիւղին մէջ կամ լերան վրայ։

Անշուշտ աւելին կ'ընեն, սովորական կեանքի մէջ, երբ տուն վերադառնան։

Իսկ մերինները, տարեց թէ երիտասարդ։

Այո, ամէնուն գրպանն ալ տեղական թերթի մը պոչը կ'երեւայ։ Կ'առնեն, ձիու արկածները կարդալու եւ սակարանին գիները իմանալու համար։

Շատերու տան մէջ, ախորժաբեր կամ քնարեր «ռոման»ներ ալ պակաս չեն։

Իսկ հայերէն հրատարակութի՞ւն, թերթ կամ գի՞րք։

— *Ամա՜ն* դուն ալ, հայերէն ի՞նչ կայ որ կարդանք ...

Եթէ փորձես մէկն ու մէկուն թեւէն բռնել եւ հայկական գրատուն մը առաջնորդել, յանկարծ կը խեղճանայ։

— Աղէկ *ամա*, չես հարցներ թէ ժամանակ ունի՞մ ...

Մե՞ղքը մտած կ'ըլլան, եթէ ամիսը մէկ անգամ ալ հայերէն հրատարակութիւն մը գնեն եւ կարդան ..

Կամաց կամաց երբեմնի « քիթապսըզ Արնավուտ» պիտի դառնայ «քիթապսըզ Արմէն», զոնէ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ։

ՎԱՀԷ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Դամասկոսէն կը հեռագրեն.— *Արաբական ժողովրդական համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, որ կ'ըսէ թէ աշխարհակալներու գաղութարարութիւնը նոր փուլի մը մէջ մտած է։ Այս առթիւ իբրեւ ապացոյց կը յիշէ ֆրանքօ-անգլիական ուժերու կեդրոնացումը արաբական երկիրներու մօտ, Իսրայէլեան զօրքի ռազմական պատրաստութիւնը, Ալժերիոյ ազատագրութեան պայքարին շահագործումը Սուէզի հարցին հետ եւայլն։ Բանաձեւը անհրաժեշտ կը գտնէ տեւական եւ համաշխարհային գործողութիւն մը, նկատի առնելով որ արաբ ազգերը կը գտնուին օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան վիճակի մը մէջ։ Ցետոյ կ'առաջարկէ.—*

1. Արաբական բոլոր կառավարութիւնները պարտաւոր են իրենց երկիրները պատրաստել աշխարհակալներու նախայարձակման դէմ, որպէս զի իրենց բանակները կարենան ուժգնօրէն պատասխանել հարուածին։

2. Պէտք է անմիջապէս շարժման մէջ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

Մարսէյլի մեր բարեկամները, Տէր եւ Տիկին Ժան Պալաւ, եւ բանաստեղծ Լիւք Անտուէ Մարսէլ հետեւեալ հեռագիրները ուղղած են Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի օծման առթիւ.—

Ուրախութեամբ կ'ողջունենք Ձեր գահակալութիւնը եւ կը մաղթենք բարեբաստիկ իշխանութիւն, հայ ժողովուրդին եւ մշակոյթին պաշտպանութեան համար։

Ժան Մարսէլ Պալաւ

* * *

Մեծ հաճոյքով իմացայ Ձեր գահակալութիւնը։ Սրտանց յաջողութիւն կը մաղթեմ Ձեր Սրբութեան, յօգուտ հայ ժողովուրդին։

Լիւք - Անտուէ Մարսէլ

* * *

Մարսէյլի հայ կաթողիկէ ժողովրդապետը, Ջուհաճեան Ն. Վ. եւս հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է.

« Ն. Սրբութիւն Տ. Տ. Զարեհ Ա., կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Անթիլիաս,

Ձեր գահակալութեան եւ օծման առթիւ Մարսէյլի հայ կաթողիկէները Ձեզի կը մատուցանեն իրենց անկեղծ շնորհաւորութիւնները, սրտագինս կը մաղթեն երկար կեանք եւ բարօրութիւն, յաջողութեամբ կատարելու համար Ձեր ծանր պարտականութիւնը յօգուտ Ձեր հօտին եւ ի պատիւ մեր սիրեցեալ մարտիրոս ազգին։— Ջուհաճեան Ն. Վ.

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը, Պ. Ռամատիէ, ճառ մը խօսելով անգլօ-ամերիկեան մամուլի ակումբին մէջ, բացատրեց թէ «Եգիպտոս կրակին հետ կը խաղայ, Ջրանցքի վէճին առթիւ եւ պիտի սորվի որ ուրիշ ելքեր գտնուին, թէ այլեւս պիտի չկրնայ իբրեւ կապ ծառայել Եւրոպայի եւ Ասիոյ միջեւ, իջնելով այն վիճակին ուր կը գտնուէր Ջրանցքին հաստատումէն առաջ »։

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Նոյ. 6էն դրօշի տակ պիտի առնուին այն զինուորացուները որ ծնած են 1936 Յունիս 1էն 15 Սեպտ.։

ՍԱԿԱՐԱՆ (20 Սեպտ.).— Ձուլ ոսկի 471.000, Նափոլէոն 3440, զուից. 3270, սթեռլին 4220, քառորդ տոլարնոց 16.480 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն). Սթեռլին 1035, տոլար 403, պելժ. 8.15, զուից. 97.50, փեզեթա 8.90։

ԱԶԳԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԸ

●

Ամերիկահայ Ցառաջդիմական Միութիւն կոչեցեալ բոլշեւիկեան կազմակերպութիւնը, վերջերս, գումարեր է իր 19րդ համաժողովը եւ քուէարկեր է շարք մը զգայացունց բանաձեւներ :

Ինչ շանդալից խոստումներ, ինչ պոռոտախօս հաւաստիքներ եւ ինչ ծիծաղելի սպառնալիքներ՝ Դաշնակցութեան դէմ, համաժողովին կողմէ հրատարակուած յայտարարութեան մէջ:

Աշխարհի ամէնէն վիթխարի պետութիւնը, Ամերիկան, անգամ չափ ու սահման կը դնէ իր խոստումներուն, իր հաւաստիքներուն եւ իր «սպառնալիքներ»ուն, բայց վերոյիշեալ Համայնավար խառնիճաղանճը, որ ոչ համբանք ունի այս գաղութին մէջ, ոչ ալ բարոյական որ եւ է հեղինակութիւն, շղթայազերծ յանդգնութեամբ, եւ կը խոստանայ, եւ կը սպառնայ :

Կը սպառնայ որո՞ւ: Մեզի :

Այսինքն կուսակցութեան մը, որ, երէկ, զէնքը ի ձեռին կը կռուէր Համիտեան բռնակալութեան դէմ, իսկ, այսօր, գաղափարական պայքար կը մղէ պատմութեան ամէնէն անողոք ու ոճրապարտ վարչաձեւերին ու վարդապետութեան դէմ :

Նիւ Եորքի հայ համայնավարներու կազմակերպութիւնը կը յայտարարէ թէ Խորհրդային հանրապետութիւնները վըստահ են իրենց «անկախութիւնը՝ շնորհիւ Ռուս մեծ ժողովուրդի եղբայրական օգնութեան »:

Ճշմարտութեան չի համապատասխաներ այս յայտարարութիւնը: Ռուս մեծ ժողովուրդը «անկախութիւն» չշնորհեց ուրիշ ժողովուրդներու, այլ դիւային քրքիջը շրթունքին, խլեց անկախութիւնը այն փոքրամասնութեանց, որոնք տէր դարձած էին իրենց հայրենիքներուն :

Համայնավար վարդապետութիւնը չի հաւատար փոքր ազգերու վեհապետական գերիշխանութեան եւ բնականաբար, չի կրնար հանդուրժել որ անոնք ունենան իրենց սեփական հայրենիքը՝ ռուս մեծ ժողովուրդէն բոլորովին անջատ ու անկախ ·

Վէճի առարկայ չի կրնար ըլլալ այս երեւոյթը: Վերջին տասնամեակին, Մոսկուայի բռնեխնամ կառավարութիւնը իրարու ետեւէ ջարդուփշուր բրաւ Արեւելեան Եւրոպայի կարգ մը ժողովուրդներուն անկախութիւնը: Եւ մինչեւ այսօր ալ, Կարմիր բանակը, առօք-փառօք տեղաւորուած է այդ երկիրներուն մէջ · Կամ պահակ կը սպասէ սահմանագլուխին վրայ :

Համայնավար Ցառաջդիմականները խըրոխտաբար կը յայտարարեն թէ «անտեղիտալի կերպով կառչած» պիտի մնան Հայ ժողովուրդին «հողային արդար պահանջներուն» եւ Թուրքին ձեռքէն ետ պիտի առնեն «հայութենէ ամայացած մեր երկիրը»: Կազմակերպութիւնը կը հաստատէ « մեր Դատին արդար լուծման » :

Կը թուի թէ Հայոց ազգին այս բոլշեւիկները յիշողութեան տկարութենէ կը տառապին :

Մեր կուսակցութիւնը ամբաստանուած էր, 1920էն մինչեւ 1947 թէ Սեւրի դաշնագրին գործադրութիւնը պահանջելով, կ'ուզէր գժտութիւն յառաջ բերել՝ Խորհրդային Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ, որոնք եղբայրաբար իրարու հետ կը գործակցէին :

Հայ բոլշեւիկներու եւ ռամկավարներու ճակատը, 1947ին էր որ սկսաւ յիշել թէ Սեւրի դաշնագիր անունով փաստաթուղթ մը տրուած էր մեզի, 1920ի օգոստոսին: Մինչեւ այդ թուականը, «հայրենադաւութիւն» էր որեւէ ակնարկութիւն ընել անոր մասին:

Սթափումը եկաւ, ինչպէս ըսինք, 1947ի մայիսին, երբ Ցառաջդիմականը, Ռամկավարն ու Հնչակը, ժողովի նստան Նիւ Եորքի մէջ եւ քնարեր ճառեր արտասանեցին՝ ի նպաստ Սեւրի դաշնագրին : Պարտաւոր էին այդ դիւանագիտութեան դիմելու, որովհետեւ Ներգաղթին համար « փող էր հարկաւոր»: Կէս միլիոն Հայեր՝ արտասահմանէն Երեւան պիտի փոխադրէին : Հանգանակութիւնը յաջողցնելու համար խայծ մը պէտք է նետուէր հայ ժողովուրդին բերանը ...

Հայ բոլշեւիկները յամի Տեառն 1956, կը ճառեն « մեր Դատին արդար լուծման» մասին:

Բայց, տարիներէ ի վեր իրենք չէի՞ն որ կը յայտարարէին թէ Հայկական Դատը լուծուած է, դարձեալ, շնորհիւ « Ռուս մեծ ժողովուրդին եղբայրական օգնութեան »:

Ու ամէն անգամ որ Դաշնակցութիւնը կը յայտարարէր թէ մեր Դատը լուծուած չէ, հայ բոլշեւիկներու ճակատը կը փըրփրէր ու իր վայրահաչութիւններով կը լեցնէր իր մամուլին սիւնակները :

Ինչ կը վերաբերի մեր «հողային արդար պահանջներուն», Ցառաջդիմականներու համաժողովը մոռցեր է իր կարդացած պատմութիւնը :

24 Հոկտեմբեր, 1947:

Այդ օրն էր որ Վիշինսկի անունով մարդ մը, Մոսկուայի հանդուցեալ երեւելիներէն մէկը, վճռական շեշտով մը կը յայտարարէր Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդին նիստին թէ ռուս եւ վրացի պատմագէտները հաստատած են որ Կարսն ու Արտահանը Վրաստանի կը պատկանին եւ ոչ թէ Հայերուն :

Այդ օրերուն, Ցառաջադիմականներու մամուլը «կը լուսաբանէր» մեզ ու կ'ըսէր թէ խորհրդային կառավարութիւնը իր ըրածը գիտէ եւ մենք որեւէ գանգատ բանաձեւելու իրաւունք չունինք :

Միայն Դաշնակցութիւնն էր որ բուռն կերպով բողոքեց ռուս ու վրացի փրոֆէսորներու այդ ստայօդ վկայութեան դէմ:

30 Մայիս, 1953 :

Մոսկուայի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը տեղեկացնէր Անգարայի կառավարութեան թէ Ռուսաստան հողային որ եւ է պահանջ չունի Թուրքիոյ մէջ եւ Հայաստանն ու Վրաստանը միանգամ ընդմիշտ կը հրաժարին իրենց հողային պահանջներէն :

Այդ օրերուն ալ, Ցառաջդիմականները « լուսաւորեցին» մեր միտքը եւ յայտարարեցին թէ «մեծ պետութեանց գործերուն մեր խելքը չի հասնիր եւ պէտք չէ բողոքենք »:

Ցառաջդիմականները մոռցեր են այս « մանրամասնութիւնները » եւ հիմա հողային պահանջներու մասին կը ճառեն : Այլ խօսքով, կը հետեւին Դաշնակցութեան ճամբուն :

Ուրիշ ի՞նչ բանաձեւ կրնային քուէարկել այս Կարմիր դերասանները՝ ապացուցանելու համար իրենց անյատակ տգիտութիւնն ու յեղյեղուկ քաղաքականութիւնը :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(ՔԱՐԻՒՂ ԵՒ ՄԻՆԱՐԷ)

●

ԽՄԲ.— Լը Մոնտի շրջուն աշխատակիցը, Էտ. Սապլիէ, որ պարբերաբար պտոյտներ կը կատարէ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, այս անգամ ձայն կու տայ Բագուէն, խիստ շահեկան յօդուածաշարքով մը: Ահաւասիկ առաջին մասը ·—

Իրանեա-խորհրդային սահմանին վրայ, Արաքսի հիւսիսային ափն ենք : Գետին դիմաց, տասնեակ մը մեթր անդին, կը գտնուի Իրան: Տասնըհինգ տարիէն կրցայ անցնիլ այս քանի մը մեթրէն անդին :

Օտարականներու համար արգիլուած վայր է այս շրջանը: 1953ի հրամանագիրը որ կ'արտօնէր Խ. Միութենէն ներս տեղափոխութիւնները, փակ կը պահէր կարգ մը շրջաններ, գլխաւորաբար 25 քիլոմեթրի վրայ հողաշերտ մը, սահմանագլուխէն դէպի ներս :

Տասնըհինգ տարի անընդհատ գացի եկայ Արաքսի երկայնքը: Անցայ Թուրքիայէն եւ Իրանէն, տեսնելու Իսլամը միւս ափին վրայ: Հիմա աջէս կը տարածուի Միջին Արեւելքի Թիկունքը :

Դարուս սկիզբէն ի վեր Միջին Արեւելք յարաճուն կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ արեւմտեան պետութեանց համար, որովհետեւ հոն կը գտնուին քարիւղի հարուստ եւ շահաբեր հորերը :

Իսլամը կը խլրտի ներսը: Արաբները — ախոյեանները համիսլամութեան, անկախութեան, միութեան եւ ծաւալման իրենց երազներով — առաջին աշխարհամարտէն ի վեր ստեղծուած Պետութիւնները իրենց փոքրամասնութեան հարցերով (Քիւրտեր, Հայեր, Իսրայէլցիներ), անոնց մրցակցութիւնները Շիերը Սիւննիներու դէմ, Պաղտատը Գահիրէի դէմ, համբաշխականները միապետականներուն դէմ:

Ասկէ առաջ արեւմտեան պետութիւնները կը փորձէին ազատել այս շրջանները Ռուսերու ցանկութիւններէն : Ռուսական եւ բրիտանական կայսրութիւնները դար մը ամբողջ ճակատեցան: Բազմաթիւ անգամներ բրիտանացի զօրքը բոլշեւիկներուն դէմ ելաւ :

Ամէն անգամ ալ սպառնալիքը կու գար Արաքսի հիւսիսէն : 1946ին ռուսական գրաւումը Իրանի մէջ զուգադիպեցաւ Ատրպատականի անջատողական շարժումին եւ Քիւրտիստանի մէջ անկախ հանրապետութեան մը հաստատումով :

Այդ նոյն շրջանին Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ Մոսկուայի ներկայացուցիչները թեւ կու տային Սուրիոյ եւ Լիբանանի անկախութեան :

Վերջին տասը տարիներու ընթացքին Միջին Արեւելքի ժողովրդական դժգոհութիւնը պաշտպան մը գտաւ Մոսկուայի մէջ: Իրանի մէջ Թուտէ կուսակցութիւնը, տոգորուած մարքսեան գաղափարներով, կը պայքարէր ազգային տենչանքներուն դէմ: Արեւելքի մէջ համայնավար գաղտնի մարմիններ, առաջնորդութեամբ Խալէտ Պէկթաշի, Իրաքի մէջ ձախ ծայրայեղներ, միացած աջ ծայրայեղներու, ձախողութեան կը մատնէին Փորթսմութի դաշնագիրը :

Հետզհետէ խորհրդային գործունէութիւնը կը շփոթուէր ազգայնականութեան ցուցական օժանդակութեամբ մը: Ամէնէն ցայտուն երեւոյթը եղաւ Զեխերուն զէնքի յանձնումը Նասրի :

Այն հողերուն վրայ, ուր Մոսկուան կ'իշխէ Արաքսէն անդին, նոյնպէս քարիւղ կը գտնուի: Հոն ալ նաւթուղիները եւ քարիւղի հորերը խոցելի նպատակակէտեր են, ռազմական խարիսխներով :

Ադրբէջանի խորհրդային հանրապետութիւնը կ'երկարի մինչեւ իրանեան Ատրպատական: Հայաստանի խորհրդային հանրապետութեանը դէմ յանդիման կը գտնուի այսօր Կարսի եւ Արտահանի թրքական վիլայէթները : Նախիջեւանի ինքնավար շրջանը իսլամական օճախ մըն է: Քիւրտերու հայրենիքը չորս մասի բաժնուած է Միջին Արեւելքի մէջ — Թուրքիա, Իրան, Իրաք, Սուրիա: Խորհրդային սահմանագլուխի շրջաններուն մէջ կը գտնուին նաեւ Ասորաքաղդէացիներ եւ Եզիտիներ, որոնք դեռ կը պաշտեն :

Այսպէս խորհրդային կառավարութիւնն ալ իր սահմաններէն ներս նոյն հարցերը ունի ինչ որ Մօտաւոր Արեւելքի պետութիւնները: Լուծումները տարբեր են : Ապրուստի մակարդակը աւելի բարձր է ռուսական մասին մէջ: Բարեփոխութեանց նպատակն է փոխել ընկերային կազմը :

Այս փոփոխութիւնը չէ կատարուած քարոզութեան նկարագրած իմաստով : Իւրաքանչիւր հանրապետութեան ազգ. նկարագիրը արուեստական է — ինչ որ հաստատեցինք կեդրոնական Ասիոյ մէջ : Անտարակոյս, Հայաստանի մէջ, խորհրդային իշխանութիւնը ստանձնեց պանծացնել այս ժողովուրդին փառաւոր անցեալը — յիշել Տիգրանի յաղթութիւնները

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Առաջին Կիրակի իրիկունը Փապլօ, Սպանիայէն եկած Գնչուն, որ միայն Աստուած գիտէր, թէ ինչու եւ ինչպէս հոն եկած էր, սկսաւ երգել իր ժողովուրդին երգերէն մէկը: Քանի մը անգամ կրկնել տուին անոր այդ երգը, որպէս զի միւսներն ալ զայն սորվէին : Քորօ, որուն կինը քիչ առեն առաջ մեռած էր, վերադարձաւ իր վրանը, ուր մինակը կ'ապրէր: Երջանիկ էր եւ շատ ուրախ, որ իր ժողովուրդը կ'երգէր այդ գիշեր ու երգով կ'եղբայրանար :

Յաջորդ իրիկունը, քանի մը ըմբշամարտութիւններ տեղի ունեցան : Տղաքը իրենց ուժը կը փորձէին եւ զանազան խաղերով զիրար կը գետնէին

Գուլկարները կը փորձէին իրենց մրցակիցներուն կռնակը գետին բերել: Իրենց կզակը կը սեղմէին անոնց կուրծքին վրայ եւ իրենց երկար թեւերը կը փաթթէին անոնց ուսերուն: Երկար սրունքներով մաճառներն ալ իրենց սրունքները կը փաթթէին հակառակորդներուն մէջքին, գալարուն օձերու երեւոյթը պարզելով :

Եւ այսպէս մարդիկ նոր բաներ կը սորվէին իրարմէ: Ու երբ ամէն բան սկսաւ լաւ ընթանալ, Քորօ ուզեց քիչ մըն ալ իր մասին մտածել :

Քառասուն տարեկան էր եւ միս մինակ էր: Հակառակ իր տարիքին, աւելի երիտասարդ կ'երեւար: Իր հաւաքած ժողովուրդին մէջ իրեն յարմար կին մը փնտռեց: Ու կինները բաղդատեց իր հանգուցեալ կնոջ հետ :

Նախ իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ անոնց մէջ չկար մէկը, որ իր իտէալը մարմնացնէր : Խօսեցաւ երիտասարդ աղջիկներու հետ՝ բարեկամի մը պէս: Անոնց աչքերուն մէջ կարդաց յոյսը եւ համակրութիւնը: Թէեւ քառասուն տարեկան էր, բայց վերջապէս ցեղապետն էր, զօրաւոր ու խելացի :

Մայրերը առարկութիւն կ'ընէին Քորօյի տարիքին մասին: Բայց «պարոսան»ը աւելի երիտասարդ էր, քան միւս երիտասարդները : Բանակատեղիին մէջ գտնուողներէն ոչ մէկը իրօք աւելի լաւ կը պարէր: Ան կրնար մինչեւ առտու անընդհատ պարել, մինչ ուրիշներ յոգնասպառ գետին կ'իյնային : Ու չգտնուեցաւ մէկը, որ ըմբշամարտի մէջ գետին տապալէր զայն: Այս բաները ծանօթ էին ամէնուն:

Շաբաթը շաբաթին յաջորդեց : Ձիւնամրրիկները սաստկացան եւ շատ երկար տեւեցին : Ձիւնը դիզուեցաւ լեռներու չափ բարձր եւ ձիւնի խոշոր կոյտերը, հովին հետ սկսան պզտիկ դղեակներու պէս ասդին անդին գլորիլ: Պարը պարին յաջորդեց : Քորօ չգտաւ աղջիկ մը, որ իրեն կին դառնալու արժանի ըլլար :

Ծերերը իրենց կեանքէն դրուագներ կը պատմէին իրարու : Ու Կիրակի մը չեղաւ, որ Քորօ երիտասարդներէն հրաւէր չստանար՝ հարսնիքի մը ներկայ ըլլալու համար :

Անոնք կը պարէին, կ'երգէին եւ իրարու հետ կը մտերմանային: Բայց Քորօ տակաւին չէր կրցած իրեն համար կին մը գտնել :

Ամէն անգամ, նոր հարսին ու փեսին դաստակները կարելէ, զանոնք իրարու կապելէ եւ այր ու կին յայտարարելէ առաջ, Քորօ լաւ մը կը նայէր նոր հարսին եւ ինքնիրեն կը հարցնէր, թէ արդեօք այդ մէկը չէ՞ր իր ուզածը :

Քորօ անքուն գիշերներ կ'անցընէր իր վրանին տակ : Կային շատ մը կիներ, որոնք կ'ուզէին գիշեր մը Քորօյին հետ լուսցնել : Բայց ան այնպէս կը ձեւացնէր, որ իբրեւ թէ չէր հասկնար անոնց ակնարկներուն եւ շարժուձեւերուն իմաստը:

Օր մը, կառքերու միջեւ վառող խարոյկին շուրջ բոլորուած մարդոց խումբէն դուրս եկաւ երիտասարդ աղջիկ մը, որուն սպիտակ ձեռքէն բռնած էր երիտասարդ, կիսավայրենի թաթար մը :

— Ամուսնացուր մեզ, ըսաւ երիտասարդը Քորօյին :

Քորօ իր համակրելի ժպիտով պատասխանեց : Սակայն, բոպէ մը ետք, սարսուռ մը անցաւ իր երակներուն մէջէն :

Ինչո՞ւ այդ աղջկան կը նայէր: Շատ երիտասարդ էր ան, հազիւ տասնըվեց տարեկան ու ամէն անգամ, որ Քորօյի կողմը կը նայէր, լայն լայն կը բանար իր աչքերը, հասկցնելով թէ կարծուածէն աւելի խելահաս էր .

Սլացիկ եւ սիրուն մարմին մը ունէր այդ աղջիկը : Անոր վզին ու ծոծրակին գիծերը շնորհալի կերպով վար կ'իջնէին ու երկու ձիւնապատ բլուրներու պէս կը բաժնէին իր կուրծքը: Հագած էր ճերմակ, բանուած շապիկ մը, որուն տակէն Քորօ կը տեսնէր անոր հմայիչ պանձերը :

Աղջիկը գլուխը ետ տարած, բարձր բռնած էր ու քիչ մը ծուռ քթին ծայրը կը փայլէր՝ աչքերէն դուրս ցայտող լոյսէն :

Ինչո՞ւ առաջին անգամ ինք տեսած չէր այդ աղջիկը, կը հարցնէր Քորօ ինքնիրեն: Բայց ժողվեց ինքզինքը եւ սկսաւ երիտասարդը դիտել :

Ուրիշ անգամներ ալ տեսած էր զայն ու կը յիշէր, թէ բնաւ համակրած չէր անոր: Թաթարին հաստ ու տգեղ շրթունքներուն վրայ կեղծ ժպիտ մը կար : Աղջիկը ինչո՞ւ զայն ընտրած էր :

Որեւէ առեն պատահած չէր, որ Քորօ ուշացուցած ըլլար իր պատասխանը՝ ամուսնութեան համար իրեն դիմողներուն:

Թրգմ. Ե. Քամառ — ՔՈՆՐԱՏ ՊԵՐԿՈՎԻՋ

(2) (Շար.)

Հռոմէական լեգէոններուն վրայ, կենդանացնել մշակոյթը եւ ժողովրդական բանահիւսութիւնը։ Սակայն քաղաքական իշխանութիւնը, անբաժան մշակութային կեանքէն, կախում ունի Մոսկուայէն, ինչպէս ապացոյց կը պատկանի ռուսական մշակոյթին որ կը մնայ ամէն բանէ վեր։

Տեսականօրէն կրօնքը ազատ է, ինչպէս ազատ է աշխատանքի ընտրութիւնը։ Իրականին մէջ անհատը սեղմուած է հաւաքականութեան ցանցին մէջ։ Խորհրդային Սահմանադրութեան համաձայն «այն որ չաշխատիր, չուտեր», կարելի է աւելցնել, ով որ կ'աղօթէ չի յառաջդիմեր։

Բարդ է եւ պարագային համաձայն կը փոխուի խալամ ժողովուրդներու ձուլումը կեդրոնական իշխանութեան կողմէ։

Ազրբէջանի մէջ ռուսական թափանցումը, արեւմտեան իմաստով, գաղթատիրութիւն չէ։

Անդրկովկասի Հանրապետութեանց համար, խորհրդային իշխանութիւնը մասնաւոր կարգուսարք մը ստեղծած է եւ յանձնած տեղական համայնավարներուն։ Ոստիկանէն կամ զինուորէն աւելի, արհեստակցական միութիւնն է որ կ'երաշխաւորէ կեդրոնական իշխանութեան ուզած տեւականութիւնը եւ միօրինակութիւնը դաշնակցային հանրապետութեանց մէջ։

20րդ համագումարէն ի վեր նոր հով մը կը փչէ։ Շատերու համար սթալինականութիւնը բոլորովին մեռած է, ժողովրդավար հով մը կը փչէ, եւ մարդիկ շունչ կ'առնեն։ Ուրիշներ չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնը։ Կարգ մը պատասխանատու մարդոց համար Թիֆլիզի եւ Երեւանի վերջին պոռթկումները լուրջ ազդանշաններ են։ Սակայն զանգուածը մոլորած է։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Շաբաթ, 15 Սեպտեմբեր, կէսօրէ առաջ ժամը տասնին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Զարեհ Ա., ընկերակցութեամբ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն Եպիսկ., Տաճատ Ծ. վարդապետ Ուրփայեանի եւ Արմէն վրդ. Մանուկեանի, Շէյխփէյի մէջ այցելութիւն տուաւ Ասորի կաթոլիկներու պատրիարք Կարդինալ Թափփունիի։

Ետոյ Զմմառի մէջ այցելեց հայ-կաթողիկէ պատրիարք՝ Կարդինալ Աղաճանեանի։ Իսկ, ամէնէն վերջը, Այն Թրազի մէջ, այցելեց յոյն-կաթոլիկ պատրիարք Մաքսիմոս Սայէղի։

Երեք հոգեւոր պետերն ալ, որոնք իրենց ներկայացուցիչները ղրկած էին կաթողիկոսին օծման, մեծ պատիւներով ընդունեցին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը, ի ներկայութեան իրենց միաբանութեան անդամներուն։ Տեղի ունեցան սիրալիր խօսակցութիւններ եւ փոխադարձ մաղթանքներ։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐԵՑԷՔ...

●

Յուսաբեր խմբագրականի մը մէջ անգամ մը եւս ձաղկելով Երեւանի այլանդակ ուղղագրութիւնը եւ սանձարձակ օտարաբանութիւնները, դիտել կուտայ խորին դառնութեամբ.—

... Այս պահուն աչքի առջեւ ունինք 1955ին Երեւանի մէջ հրատարակուած հետազօտական գիրք մը,— «Պոեմի ժանրը սովետահայ գրականութեան մէջ», հեղինակ՝ էդ. Մ. Ջրբաշեան։

Քանի մը պատահական քաղուածքներ այս գիրքէն՝ կրնան գաղափար մը տալ մեզի այն վտանգի մասին, որուն սպառնալիքին տակ կը գտնուի մեր լեզուն ոչ միայն ըստ ձեւի, այլ եւ ըստ ազգայնութեան։

Կարդանք միասին.

— «Ռոմանտիկական պոեմում խախտուեցին կլասիցիստական էպոպէաների սիւժէի պարզագծման անընդհատութիւնը, հետեւողական պատմելաձեւը, անցումների մանրամասնութիւնը։ Այդ բոլորի փոխարէն՝ ռոմանտիկներն իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացնում էին միայն առանձին դրամատիկ եւ էֆեկտիւ դրութիւնների վրայ, պատմում գործողութեան ամենալարուած մոմենտները, լռութեան մատնելով դէպքերի միջանկեալ օղակները» (անդ, էջ 15)։

Այս հայերէնը ինչո՞վ... հայերէն է եւ ինչո՞վ առաջ է Գրիգոր Արծրունիի հայերէնէն,— մինիստր, մեզուրա, սենատոր, լեկիդիմական, կապինետ, դեմիսիոնէ եւայլն եւայլն։

Շարունակենք սակայն.

— «Արեւմտաեւրոպական պոեզիայում թէ՛ ըստ բովանդակութեան եւ թէ ըստ ձեւի, պոեմի ժանրը խիստ բուռն աճ ստացաւ Հ. Հայնէի մօտ («Գերմանիա»), վերածուելով դեսպոտիզմի դէմ ուղղուած ռեւոլիւցիոն սատիրական պամֆլետի, որը ռէալիստական է, չնայած իր ֆանտաստիկային։ Այդ պոեմի առանձին էպիզոդներն իրար հետ կապւում են մերկացնող սատիրական պաթոսի ընդհանրութեամբ» (անդ, էջ 17–18)։

Կարճ քաղուածք մըն ալ եւ վերջացնենք.—

«... Ստեղծեցին նաեւ կոմիկական պոեմներ, որոնց մէջ պատմւում էր անհատական կեանքի որեւէ ծիծաղաշարժ դէպք, նովելային սիւժէ։ Կոմիկական պոեմներ գրուել են նաեւ առաջ, հանդէս գալով իբրեւ կլասիցիստական էպիկական պոեմների պարոդիաներ» (անդ, էջ 24)։

Կը խոստովանինք, որ այս հայերէնէն մենք բան չենք հասկնար։ Հաւանաբար բան չեն հասկնար նաեւ մեզմէ աւելի գիտունները։

Որո՞ւ համար կը գրուին ուրեմն այս գիրքերը. Թուրքերո՞ւն համար...

Արդ,— կ'ըսենք մենք,— նոր պայմաններուն մէջ, ուր աշխարհացրիւ հայութեան համար «աշխարհաքաղաքացիութեան» վտանգը աւելի քան չնչուած է, ամէն ատենէ աւելի պէտք է հետամուտ ըլլանք պահելու եւ զարգացնելու

Ա) Մեր լեզուին ազգայնութիւնը։
Բ) Մեր եկեղեցիին ազգայնութիւնը։
Գ) Մեր դպրոցին ազգայնութիւնը
Դ) Մեր ոգիին ազգայնութիւնը։

Ատեն մը, երբ մենք կ'ապրէինք մեր ծննդավայրերուն մէջ համախումբ, այս վտանգը գրեթէ զգալի չէր։

Հիմա որ հայրենիք ունինք, այս վտանգին դէմ պայքարի դրօշը պէտք է պարզեն ամէնէն առաջ իրենք՝ հայրենաբնակ մեր գրողները։

Դժբախտաբար, իրողութիւնն այն է, որ դրօշը կը պարզենք անհատաբար մենք՝ տարագիր Հայերս եւ կ'ըսենք Երեւանի մեր գրողներուն.— Հայերէն գրեցէք, ընկերնե՛ր։

Ազատենք մեր լեզուն, մեր ոգին, մեր դպրոցը, մեր մշակոյթը օտարութեան լուծէն։

Ասիկա սրտագին կոչ մըն է, տարաբնակ Հայերուն կողմէ ուղղուած երկրաբնակ Հայերուն։

Վերահաստատեցէք նախ Մեսրոպեան ուղղագրութիւնը։

Ապա նաեւ հայերէն գրեցէք...

Ի՞ՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ Է ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻՆ

●

Պոլսէն թատերասէր մը, որ վերջերս այցելած էր տարաբախտ Ա. Շահխաթունիի, կը նկարագրէ անոր ներկայ վիճակը, Ազգակի մէջ։

—Ի՞նչ է մնացեր անկէ.— Խոշոր կծիկ մը, ծուարած մարմին մը որ կը յամառի մնալ անշարժութեան մէջ։

Ահա իր խօսքերը, ի պատասխան մեր հարցումներուն.

— Մեծապէս երախտապարտ եմ Ֆրանսական կառավարութեան որ ամիսը 35 հազար ֆրանքի նպաստ մը յատկացուցած է ինձ։ Շնորհապարտ եմ նոյնպէս չարժանիլի [illegible]եանց՝ որոնք եւս երբեմն վերյիշում են ինձ եւ իրանց նիւթական թէ բարոյական աջակցութիւնն էլ չեն զլանում։ Բայց ամենից աւելի, ես իմ կեանքը պարտում եմ իմ տիկնոջ — Տիկ. Շահխաթունուն։ Իմ ամենաթանկագին Նինայի մահից յետոյ, իմ վիճակից միակ հասկացողը, իմ սեւ բախտը միակ բաժանողը եղաւ՝ Տիկին Եարալով — Շահխաթունին։ «Ձեր լեզուները ասում են թէ Տիկինը ինձ սիրահարել է։ Իմ ինչի՞ն է սիրահարուել խնդրեմ... Ես ոչ նախկին Շահխաթունին եմ եւ ոչ էլ քայլելու կամ շարժելու ուժ ու կարողութիւն ունիմ... տեսնում էք իմ վիճակը... սա ոչ թէ իմ կողակիցն է, այլ՝ մի հարազատ քոյր, մի պահապան հրեշտակ որ ցաւից ու տանջանքից զատ ոչինչ չէ ստանում ինձանից։ Նա է որ գիշեր ցերեկ կը հսկի, կը մաքրի իմ վրան, կը խնամի ինձ, ինչպէս մի մայր որ իրա նորածին մանկիկն է խնամում... Նա է որ ինձ քարշ կուտայ մի սենեակից այլ սենեակ... Չեմ հասկացեր եւ չեմ էլ հասկանում թէ ի՞նչպէս է նա հանդուրժում մեր այնքան կարիքներին՝ ինձ յատկացուած այդ համեստ գումարով։

Գուցէ իր անձնական զարդեղէննե՞րը որոնք իր ընտանեկան յիշատակ ոսկեղէններն են... Այս բոլորը ինձ համար գաղտնիք է մնացել»։

Ու կը շարունակէ, չնչատ իր դառնութիւնները թուել։

— Տեսնում էք այս յարկաբաժինը... մերը չի, այլ տիկնոջ աղջկան բնակարանն է, Տիկին Եարալովի դուստրը՝ որ ամուսնացած է հոլանտական հիւպատոսին հետ եւ Ներկայումս օդափոխութեան է գնացել իր երեք զաւակների հետ... իսկ իրանց յարկաբաժինն էլ մեզ են տրամադրել որ մի քիչ մենք... օդափոխութիւն անենք — Թոյլ տուէք աւելցնել մի բան եւս, Տիկին Շահխաթունու աղջիկը որ միաժամանակ իմ լաւագոյն աշակերտներից մէկն է, իր երեք զաւակներին էլ տոհմիկ հարազատ ոգիով է մեծացնում»։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԿԸ ՆՈՐՈԳՈՒԻ

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ փութով յառաջ կը տարուի Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վերաշինութիւնը։

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիէն ետք, Սամաթիոյ Ս. Գէորգը հնութեան տեսակէտով Պոլսոյ երկրորդ աղօթատեղին է եւ 1461ին եղած է մեր առաջին Աթոռանիստ եկեղեցին։ Արդարեւ, պուրսացի Յովակիմ եպիսկոպոս, որ մտերիմը եւ սիրելին եղած էր մեծ աշխարհակալ Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտի, մասնաւոր հրաւէրով Իսթանպուլ եկած եւ Սամաթիոյ մէջ հաստատած էր Պատրիարքարանը։

Այդ թուականներուն՝ 1461, Սամաթիոյ հայութիւնը կը բաղկանար Պուրսացիներէ, Քիւթահիացիներէ, Անգարացիներէ, միջոց մը վերջ ալ Անիէ, Գոնիայէ եւ մանաւանդ Գարամանէ հոծ գաղթականութիւն մը եկած է շէնցնել Սամաթիան։

Յովակիմ պատրիարք 17 տարի պաշտօնավարելէ յետոյ վախճանած ու թաղուած է Գ[illegible] գերեզմանատունը, որ այդ թուականէն շատ առաջ մեր սեփականութիւնն էր (1461 - 1478)։

Սամաթիա 1461 - 1641 տարիներ՝ 180 տարի պատրիարքանիստ թաղ եղած է։ Այս պատմական թաղէն ծագած մեծ հրդեհին (1867) հրոյ ճարակ դարձած է եկեղեցին եւ ապա վերաշինուած 1888ին։ Այդ թուականէն մինչեւ այսօր Ս. Գէորգ եկեղեցին ոչ մէկ հիմնական նորոգութիւն տեսած է։

ԱՒԵԼՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ՄԸ եւս կը յանձնարարենք մաքուր գրել նամակները եւ ազդերը, մանաւանդ անուն - մականուն, թուանշան եւն.։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (153)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Պատգարակի առջեւից ոտով գնում էին երկու զինուած չաթրներ կարմիր զգեստներով, իսկ ետեւից՝ մի խումբ դրանիկներ, նոյնպէս ոտով։ Եկեղեցու դռնից սկսած, դէպի փողոցի երկարութիւնը, ձգուել էին երկու շարք աղքատներ, որոնք խորին փափաքով սպասում էին այդ բարեխնամ պատգարակին. Տիկնոջ հազարապետը քսակը ձեռին մօտեցաւ նրանց եւ առատաձեռն ողորմածութեամբ բաժանեց չքաւորների սովորական պարէնը։

Խորին յարգանքով անցնում էր պատգարակը քաղաքի փողոցներով, եւ ամէն ոք մեծ թէ փոքր, հասարակ թէ երեւելի, կանգնում էին, գլուխ էին տալիս, եւ ամենայն սիրով ողջունում էին։ Անցնում էր հասարակաց մայրը եւ երկրի տիկինը։ Նա, պատգարակի դռնակից գլուխը մեկնելով, բոլորի ողջոյնը ամենայն բարեսրտութեամբ ընդունում էր։

Պատգարակը կանգ առեց իշխանական հոյակապ ապարանքի հանդէպ, որի մուտքի աջ եւ ձախ կողմերում հսկում էին երկու թեւաւոր վիշապներ. Դա Արծրունիների յատուկ նշան էր, որ դրոշմուած էր լինում նրանց բոլոր քաղաքների եւ պալատների դռների մօտ։ Տիկինը ցած իջաւ եւ, շրջապատուած իւր սպասաւորներով, ներս մտաւ։ Նա անցաւ փառաւոր, կանաչազարդ բակերի ճեմելիքներով, որ հովանաւորուած էին դարեւոր ծառերով, եւ մտաւ իւր սենեակը։ Սպասաւորները հեռացան, նրա մօտ մնացին նաժիշտները միայն, որոնք փոքր ինչ սպասելով, եւ տեսնելով, որ իրանց տիկինը առանձին հրաման չունի, իրանք եւս հեռացան։

Առաջինը, որ ներս մտաւ տիկնոջ օրհնութիւնն առնելու, նրա հարսն էր — Մեհրուժանի կինը. Մօր երկու ձեռքերից քարշ էին ընկած նրա երկու փոքրիկ երեխաները։ Նրանք մօտեցան, համբուրեցին տիկնոջ աջը։ Ամէն օր այդ սովորութիւնն ունէին, երբ նա վերադառնում էր եկեղեցուց։ Տիկինը հանեց իւր բերած նշխարքը, բաժանեց, եւ տուեց թէ երկու երեխաներին եւ թէ նրանց մօրը։ Երեխաները, որոնցից մէկը տղայ էր, իսկ միւսը աղջիկ, իրանց գողտրիկ ձեռիկները դրեցին տիկնոջ ծնկների վրայ եւ իրանց փայլուն, հարցասէր աչքերը դարձնելով դէպի նա, հարցրին.

— Ինչո՞ւ տէրտէրի հացը այդպէս քաղցր է լինում, մամիկ։

— Դա Աստուծոյ հացն է, զաւակներս, դրա համար այդպէս քաղցր է լինում,— պատասխանեց տիկինը, փայփայելով նրանց կանդրահեր գլուխները։

Նրանց մայրը ոտքի վրայ կանգնած էր իւր սկեսրոջ մօտ եւ համարձակութիւն չունէր նստելու։ Նազելի մի կին էր նա, չափազանց նրբակազմ եւ քնքոյշ։ Նա այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, ասելիս լինէր՝ մի դիպչէք ինձ, կը փշրուեմ ես։ Նա խօսում էր այն ժամանակ միայն, երբ սկեսուրը խօսեցնում էր. եւ ամէն անգամ նրա սպիտակ այտերի վրայ նշմարւում էր մի թեթեւ կարմրութիւն։ Նա դեռ անմեղ օրիորդի ամօթխածութիւնն ունէր, իսկ հնազանդ հարսի՝ պատկառանքը

Վասպուրականի Տիկինը այրի էր։ Նրա ամուսինը, Շաւասպ Արծրունին, շատ ժամանակ չէր, որ վախճանուել էր։ Այդ պատճառով, նա դեռ կրում էր իւր գլխին սգաւորութեան քօղը։ Զրկուելով սիրելի ամուսնից, նա փոխարինում էր նրան, իւր տան մէջ՝ — իբրեւ մի պատրիարք, որի հեղինակութեանը ամէնքը խոնարհւում էին, իսկ երկրի կառավարութեան մէջ՝ — իբրեւ մի նահապետ։

Տիկինը Վահան Մամիկոնեանի (Սամուէլի հօր) քոյրն էր։ Մամիկոնեան տոհմիցն էր եւ նրա հարսը — Մեհրուժանի կինը։ Մօտ խնամութիւնները այն ժամանակ սովորական էին Հայոց մէջ, մանաւանդ նախարարների տների մէջ։ Եւ սովորաբար Մամիկոնեան տան աղջիկները իբրեւ մի շղթայ, կապում էին միմեանց հետ՝ ոչ միայն աւագ նախարարների տոհմերը, այլեւ թագաւորի տունը, այլեւ Հայրապետական տունը։ Այդ տոհմի աղջիկներն էին, որ իրանց առաքինութիւններով զարդարում էին թէ նախարարների պալատները, թէ թագաւորի արքունիքը եւ թէ Հայրապետի վեհարանը։

— Նախաճաշիկդ պատրաստ է,— ասաց հարսը։ Ի՞նչպէս կը հրամայէիր, այստեղ տամ, թէ սեղանատանը։

— Ուտելու բնաւ ախորժակ չունեմ, սիրելի Վահանդուխտ, պատասխանեց տիկինը։ Գիշերը շատ անհանգիստ էի, քնել չկարողացայ։ Իսկ այժմ հիւանդի պէս եմ զգում ինձ. ականջներիս մէջ մի բան մրմնջում է, եւ ինձ այնպէս է թըւում, կարծես, գլուխս իւր տեղումը չլինի։

— Հանգստացիր մի փոքր. դու առաւօտեան շատ վաղ վերկացար։

— Ի՞նչպէս հանգստանամ... միթէ կարո՞ղ եմ հանգստանալ...

Նա նայեց հարսի գունաթափ երեսին եւ սարսափեց.

ՐԱՖՖԻ

ղնեն իրենց զինուորական եւ տնտեսական ուժերը ։

3. Անյապաղ մարզել իրենց ժողովուրդները, զինեալ դիմադրութեան համար ։

4. Զատրաստուիլ ձախողեցնելու տըն-տեսական պաշարումը, զարկ տալով ի-րենց գործառնութեանց՝ բարեկամ երկիր-ներու հետ եւ իրենց ազգային ճարտա-րարուեստին ։

5. Ձեռք առնել ամէն բարոյական եւ նիւթական միջոց, օրինաւոր ինքնապաշտ-պանութեան համար,—տնտեսական պօյ-քօթ, արգելք՝ ռազմավիտական արտա-դրութիւններ ճարելու թշնամիներուն — մանաւանդ քարիւղ — արգելք օգտագոր-ծելու ռազմական խարիսխները եւ օդա-կայանները ։

Համագումարը յանձնաժողով մը կազ-մեց, որ յարաբերութիւն պիտի հաստատէ արաբական կառավարութեանց հետ, որդ-ուած որոշումները գործադրելու համար։

× Եգիպտոսի առեւտրական նախարարը յայտարարեց թէ արտաքին առեւտուրը չէ վնասուած պաշարումէն, թէ կառավա-րութիւնը համաձայնութիւններ կնքած է դրամական վճարումներու համար եւ թէ արեւելեան երկիրներէ եկած արտադրու-թիւնները 30 առ հարիւր աւելի աժան են, բաղդատելով Արեւմուտքի գիներուն հետ։

ՀԱՑԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Երէկ ալ շարունակուեցաւ փռապաններ-րու գործադուլը, դժուարացնելով հացի հայթայթումը։ Փռապանները նոր ժողով մը գումարելով, երկու ժամուան փոթոր-կալի վիճաբանութիւններէ ետք որոշեցին բանալ փուռերը, սակայն հաց չծախել խանութին. Հացերը պիտի զրուին Սէնի նահանգապետութեան տրամադրութեան տակ։ Ուրեմն, մաս մը հաց պիտի եփեն, ժողովուրդը հանդարտեցնելու համար ։

Կառավարութիւնը պարտաւորիչ աշխա-տանքի հրաւիրած էր աւելի քան 3 հազար փռապաններ, 4200ի վրայ, որպէս զի ժո-ղովուրդը առանց հացի չմնայ։ Բայց պատրաստուած պաշարը անբաւական էր եւ հազարաւոր քաղաքացիներ ստիպուած էին կարգի սպասել։ Պարտաւորիչ աշխա-տանքի ենթարկուած փուռերուն առջեւ ոստիկաններ կը սպասեն, հրամանը գոր-ծադրել տալու համար։ Օրէնքը մէկ ամիս-ուէն մինչեւ մէկ տարի բանտարկութիւն եւ 1.200.000 ֆրանք տուգանք կը սըտ-մադրէ անհնազանդներուն ։

Ծանր տագնապի մը մատնուած են չատ մը գաւառական քաղաքներ ալ։ Ելմտական նախարարը, Պ. Ռամատիէ, յայտարարեց թէ հացի պաշարը [illegible] եւ թէ միեւնոյն առեն պիտի պահեն գիներու բարձրացումը ։ Բայց այնպէս թերթե-րը կը գրեն թէ շատ մը վայրերու մէջ հաց կը ծախուի սեւ շուկայի գիներով ։

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, տագնապը կորսնցուցած է իր սուրհանդա-մանքը։ Զինուորական իշխանութիւնն ալ կ'օգնէ, զինուորի հացեր տրամադրելով ։ Հաց կը բաշխուի անտեսապէս տկար քա-ղաքացիներուն։ Ճաշարանները դիւրաւ կը ճարեն իրենց հացը ։

× Իսլի մէջ անծանօթներ խարտակեցին փուռի մը ապակիները։ Իրիկուան դէմ ու-րիշ դէպքեր ալ պատահեցան ։

× Սէն է Ուազի նահանգին մէջ փուռե-րու 40 - 50 առ 100ը վերաբացուած է ։

× Զինուորական վարչութիւնը ժամա-կան 1200 հաց կ'եփէ հիւանդանոցներուն համար ։

× Բաղաքապետութիւնները մեծ ջըմ-նարութեանց կը հանդիպին, հացերը բաշխելու համար, քանի որ տրամադրելի պաշտօնեաներ չունին ։

× Փռապանները երրորդ անգամ ժողով գումարեցին երէկ, իրենց դիրքը ճշդելու համար ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ մահուան դատապար-տուած երեք յոյներ կախուեցան անցեալ գիշեր. Զորս հարիւր բանտարկեալ-ներ աղմկալի ցոյց մը կատարեցին այս առթիւ, «կեցցէ՛ էօքան» աղաղակելով ։ Ցեառյ հայրենասիրական երգեր երգեցին։ Դուրսն ալ ընդհանուր գործադուլ մը սար-քուեցաւ, իբրեւ բողոքի ցոյց։ Ցեղ. Կո-միտէն յայտարարութիւն մը հրատարա-կեց, ազդարարելով թէ վրէժ պիտի լու-ծէ։ Անգլ. իշխանութիւնը պատուիրեց իր հպատակներուն դուրս չանել, որպէսզի ըմբոստներուն ձեռքը չանցնին իբրեւ պա-տանդ։ Զինուորները կազմ եւ պատրաստ կը սպասեն։ Նիկոսիոյ մէջ ուսանողները բողոքի ցոյց մը սարքեցին ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Ցովհ. Ու-զունեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշա-կոյթի տան ֆոնտին, իրենց զաւկին ա-մուսնութեան առթիւ ։

Ստանալ «Ցառաջ»էն ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Աբրահամեան, Սարխօչեան, Գօճաման-եան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատար-ուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հա-յոց եկեղեցին,

ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ ։

■

Այրի Տիկին Աղաւնի Շիրվանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կի-րակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա-տարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն և ազգականին՝ Պ. Շիր-վանեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրա-կի կէսօրէ վերջ ։

★

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանու-ցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վեր-սկսի Հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.)։ Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սը-րահը ։

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին ար-ձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպ-տեմբերին։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի ։

■

Իսսի Խրիմեան դպրոցի դասընթաց-քը կը վերսկսի Հոկտեմբեր 4ին ։ Ուսուցիչը Պ. Ս. Քաջեան ։

★

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանա-գրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն։ Ուրեմն կը խնդ-րուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակ-ները արձանագրել դպրոցի սրահը ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեռնարկուներ (անթրըփրընէօր) ժ 12 մեծ լայնքով ժերսէի մեքենայի համար։ Դիմել

« Ets. des Tricots VIENNA

40, Rue de Montmorency, Paris (3e).

Tél. : TUR. 40-11

ԾԱԽՈՒ Է

Վալանսի « Մարանաթա » Եղբայրու-թիւնը, ունենալով իր նորաչէն եկեղեցին, տարեց եղբայրներու միահամուռ հաւա-նութեամբը որոշուեցաւ որ իր հին ժողո-վատունը ծախուի ։

Ա) Ռենի ընդարձակ Ռէ տը Շօսէ մը,

Բ) Ա. յարկին վրայ 5 սենեակներ ։

Գ) Բ. յարկն ալ 80 քառ. մեթր մեծու-թեամբ սրահ մը ։

Տեղեկութեան համար դիմել. —

Mr. Ghazarian Aharon

16, Côte des Chapeliers

Valence (Drôme)

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴ-ԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ։ Մասնակցու-թեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի։

Այս չաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղա-պետարանի սրահը ։

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐՇԱԻՐ ՀԱՐԷԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳԻՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Մեներգ եւ արտասանութիւն ։

Հոգեհանգիստ.— Ցաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգե-հանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին ։ Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշա-կերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին ։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ չաբաթ առտուները մին-չեւ ժամը 14 ։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուՊուա։

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ չինելու համար։ Դիմել՝

Maison PARIS-CALIFORNIE

16, Rue St. Cécile, Paris (9e).

Tél. : TAI 64-06

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունե-նայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու։ Լաւ վճարում ։ Գրել.—

Mme. Hatzakordzian

45 Rue St. Ferdinand, Paris (17e).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Անթըրփրընէօրներ Սուէտրին վեստերու համար, մեծ քանակութեամբ ։ Գործ ամբողջ տարին։ Ներկայանալ Մոտելով ։

LEGITEX

56 Rue des Petites Ecuries,, Paris (10e).

*

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, ֆոնփէէֆսիօնիրներ, ֆա-նատիէն, պլուզոն, ֆոնպինեզոն, վեսթոն, փանթալօն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայյէօ կարելու համար։ Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք ։

Դիմել Ցովհ. Նիկողոսեանի,

25, Cours Richard Vitton

Lyon Montchat

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմ-եան ակումբին մէջ ։

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱԻՒԼ.— Հ. Յ. Դ. Արզութեան խումբի ժողովը այս չաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը ժամը 15.30ին դպրոցի սըրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

Բժիշկ Վահան Գալստանեան խոր կսկի-ծով կը ծանուցանէ իր եղբօր՝

ԼԵՒՈՆ ԳԱԼՍՏԱՆԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Սեպտ. 15ին, 65 տարեկանին էզանվիլ, իր բնակարանին մէջ ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սեպտ. 18ին, ի ներկայութեան իր ընտա-նեկան պարագաներուն, ազգականներուն եւ բարեկամներուն ։

Այս տխուր առթիւ իր շնորհակալու-թիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց ցաւակցական արտայայտութիւն-ները ունեցան, ողբացեալին դասն կո-րուստին համար ։

× Պ. Լեւոն Գալստանեան Ֆ. Բանակի մէջ ծառայած իբրեւ կամաւոր, եղած է անդամ Կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Միութեան եւ վարձատրուած է զինուո-րական չքանշանով եւ պատերազմական խաչով ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թա-դէոս եկեղեց. Թաղ. խորհուրդը կը ծա-նուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըս-կսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տը-րուին։ Ուսուցիչն է Պ. Թրպոյ.

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները։

(ԿԵՆՏ)

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ իրենց բնակարանին մէջ աշխատող, մասնագէտ սեննկազգեստի (րոպ տը շամպր)։ Դիմել՝

Etbs. ORLEANS

170 Rue St. Martin, Paris

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 23 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7688 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3499

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԻՆՈՒՄ ԵՆ, ՀԱ՛ ՇԻՆՈՒՄ

Երվիծանք չէ, սիրելի ընթերցող, այլ կատարեալ ողբերգութիւն: Մրտրբեալ կաղմալուծում եւ աղճատում:

Տարիներէ ի վեր, պայքար կը մղենք յանուն մայրենի լեզուի անկախութեան, ազգիացման եւ ազատ զարգացման:

Այդ պայքարը կը մղուէր դեռ Գրիգոր Արծրունիի օրերէն, Կովկասի թէ արտասահմանի մէջ, երբ «Մշակ»ը լոյս կը տեսնէր անձոռնի օտարաբանութիւններով:

Պայքարը վերսկսաւ Սով. Սահմանադրութեան շրջանին, երբ աւելի սերտ շփում կը հաստատուէր հայութեան երկու հատուածներուն միջեւ: Երբ ականաւոր գրագէտներ եւ հրապարակագիրներ սկըսան գիրքեր գրանել Պոլսոյ մէջ, իրենց հին ու նոր հրատարակութիւններով եւ հրապարակագրութեամբ:

Աճառեան, Վարանդեան, Ակնունի, Խաժակ, Իսահակեան եւ ուրիշ վաստակաւոր դէմքեր ուշադրութեամբ կը լսէին եղած քննադատութիւնները:

Պայքարը կը մղուէր ոչ միայն եւրոպական — ռուսական աղճատումներու, այլ եւ սերունդէ սերունդ փոխանցուած Թաթարաբանութեանց դէմ:

Վերջին տասնամեակին նոյնպէս, պայքարը ուժգնօրէն շարունակուեցաւ արտասահմանի մէջ ալ, երբ Հայաստանի նորեկ իշխանութիւնը կը փորձէր լեզուն եւս «կոլխոզացնել», միահեծան բռնութեամբ եւ անյատակ տգիտութեամբ:

— «Լեզուն կը ճոխացնեն, պետական լեզու կը ստեղծեն», աւետեցին հատորակ գիրքեր կամ դիմակաւոր բանդէտներ, յարձակողութեամբ փառաբանութեամբ:

Եւ պահանջեցին որ մենք ալ հետեւինք, տգաւ արտասահմանի մէջ:

Անոնք կա՛մ իրենց կարգադրածը չէին հասկնար, եւ կամ իրենց գիտցած հայերէնն ալ տարբերութիւն չունէր Երեւանի մէջ պարտադրուած խառնակութէն:

Ամէնքս ալ գիտենք թէ օտարաբանութիւնը ինչո՛ւ եւ ինչպէս այնքան աւերներ գործեց արեւելեան աշխարհաբարին մէջ, տարիներու ընթացքին:

Ցարական իշխանութեան օրով, յաճախ կը փակուէին Կովկասի հայկական դըպրոցները, փութացնելու համար ծրագրուած ռուսացումը:

Աշակերտը, հազիւ տարրական հայերէն մը սորված, կը մտնէր ռուսական գիմնազիա, աւելի վերջն ալ՝ համալսարան, Թուսաստանի կամ արտասահմանի մէջ:

Եւ մէջտեղ կուգար ուսանող սերունդ մը՝ խառնիճաղանճ հայերէնով:

Երբ սեղմումները կը մեղմանային, շատեր, մասնաւորապէս ճեմարանականները, ոչ միայն հիմնովին սորվեցան մայրենի լեզուն, այլ եւ իրենց կարգին գործուն անոր զարգացման, գիրքեր հրատարակելով եւ գրականութիւն մշակելով:

Անոնք որ ծխական դպրոցէն գիմնազիա անցած եւ յետոյ ռուսական յարձանքին մէջ սուզուած էին, բոլշեւիկեան յեղաշրջումէն ետք ասպարէզ իջան իրենց խեղճուկ պաշարով:

Այդ մուրացածոյ եւ թխածոյ հայերէնն է որ կը պարտադրուի լեզուական կամ «Տերմինոլոգիական — Ինստիտուտ»ներու միջոցաւ, իբրեւ պետական լեզու:

Այս առթիւ ալ «պլան» մը յօրինուած է, փութացնելու համար ռուսացումը եւ աղճատումը:

Ապացոյց՝ Երեւանի Գիտութեանց Ակադեմիային կողմէ հրատարակուած հատոր մը, «Ժամանակակից Հայոց լեզուն եւ ռուսերէնի դերը նրա հարստացման ու զարգացման մէջ»: (Հեղինակ՝ Ս. Ղ. Ղազարեան, 580 էջ, տպ. 1955):

Պիտի խօսինք առանձին, պարզելով սարքուած դաւին խորութիւնը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱՑԱՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԲԱՑՑ ՖՐԱՆՍԱ ՎԵՐԱՊԱՀ

Ուրբաթ օր, երբ կը վերջանար Լոնտոնի Բ. խորհրդաժողովը, նոր անակնկալ մը պատահեցաւ. Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Ք. Փինօ, յայտարարեց թէ չի կրնար անմիջապէս հաւանութիւն յայտնել քուէարկուած բանաձեւին: Իր կարծիքով, այդ յայտարարութիւնը գլխաւորապէս կը տարբերի նախապէս եղած յայտարարութիւններէն: Երէկ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր նախարարական խորհուրդը, քննելու համար այս հարցը: Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Փարիզ պիտի գան, չորեքշաբթի օր, խորհրդակցելու համար Պ. Փինոյի հետ:

Անգլիոյ ներկայացուցիչը գոհացուցիչ կը գտնէ խորհրդաժողովին արդիւնքը: Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ Ուաշինկթըն վերադարձած ատեն հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

- Աքանչելի ժողով մը եղաւ: Լաւ աշխատանք կատարեց եւ գործակցութեան գեղեցիկ ոգի մը կը տիրէր ժողովին մէջ: Կը կարծեմ թէ արդիւնքը պիտի գլացուի երբ յաջորդ քայլը առնենք: Ես շատ գոհ եմ ժողովին արդիւնքէն:

Փարիզի թերթերը խոր զարմանք յայտնելով այս լաւատեսութեան համար, չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնը ապագայի մասին: Իրենց կարծիքով, խորհրդաժողովը ձախողած է եւ չահույ գնդ. Նասրն է: «Զիջումէ զիջում երթալով, Ֆրանսայի գործածողներու ընկերակցութիւնը ուրիշ դեր պիտի չկրնայ կատարել — ենթարկելով որ ընդունուի Եգիպտոսի կողմէ — եթէ ոչ բանակցութիւններ կատարել:

Ժողովին մասնակցող 18 պետութիւններ ը համաձայն ըլլալով հանդերձ ընկերակցութեան կազմութեան, յիշեցուցին թէ ստիպուած են իրենց կառավարութեանց հաւանութիւնն առնել: Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչը անմիջապէս հաւանութիւն յայտնեց, նամակ մը ուղղելով իր անգլիացի պաշտօնակցին:

Կազմուած ընկերակցութեան առաջին ժողովը պիտի գումարուի հոկտեմբեր 1-ին, Լոնտոնի մէջ: Կը յուսացուի թէ այն ատեն պիտի միանան նաեւ Իրան, Փաքիստան եւ Եթովպիա, որոնք վերապահ դիրք մը բռնած էին:

Նոր ընկերակցութիւնը յարաբերութիւն պիտի հաստատէ Եգիպտոսի հետ, երբ կողմնակիցներէ մարմինը ժողով գումարէ եւ բանաձեւէ իր ընելիք առաջարկները, համաձայն 1888ի պայմանագրին տրամադրութեանց:

Ամերիկեան շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ գոյացած համաձայնութիւնը յաղթանակ մըն է Տըլըսի համար, որ յղացած էր այս ծրագիրը: Նախարարը Ուաշինկթընի մէջ պիտի խորհրդակցի գանձային վարչութեան հետ, վճարելի տուրքերու մասին: Այժմ խորհրդաժողովին մասնակցող 18 պետութեանց վճարած տուրքերուն 60 առ հարիւր ի պահ կը դրուի նախորդ ընկերութեան մօտ. Մնացեալը 40 առ հարիւրը Մ. Նահանգներուն, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ բաժինն է: Իրադեկներու կարծիքով, արեւմտեան Գերմանիան ալ պիտի հետեւի Մ. Նահանգներուն: Այն ատեն իր տուրքերը ուղղակի Եգիպտոսի վճարող միակ պետութիւնը պիտի ըլլայ Իտալիան, որ ընդհ. երթեւեկին միայն տասը առ հարիւրը կը ներկայացնէ:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, կը մօտենան Ազգաժողովին գումարելու օրերը: Անգլիոյ արտաքին գործերու Նախարարութեան Ներկայացուցիչն ալ հաստատեց այս պարագան, պատասխանելով Թղթակցի մը հարցումներուն:

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

ԱՆՄԵ՞Ղ ԷՆ ԵՂԵՐ...

Քանի մը տարի առաջ, պուլկար յեղափոխական մը, Կոստով, կախուեցաւ Սոֆիայի մէջ, անլուր նախատինքներով:

Կ'ամբաստանուէր իբրեւ հայրենադաւ, լրտես, վարձկան, լպրծուն օձ եւն.:

Իր ընկերներն ալ զանազան պատիժներ կրեցին:

Այժմ պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ ամէնքն ալ անմեղ էին:

Ուրեմն, կը վերահաստատուին թէ Կոստովի եւ թէ միւսներուն պատիւը եւ կուսակցական հանգամանքները:

Գնա կախուէ (կամ գնդակահարուէ), եկուր սիրեմ..

Երեւանի մէջ ալ, 1937-38ի զանգուածային եւ իրէշային մաքրագործումներուն ատեն, առաջին արթին զոհ գնաց երիտասարդ գրագէտ մը, Ակսել Բակունց:

Իսկ Եղիշէ Չարենց մեռաւ բանտին մէջ:

Տարիներ թաւալեցան: Սթալինը եւ Բերիան թաղուեցան:

Եւ հիմա փառաբանութեան տաղեր կը հիւսուին ի պատիւ երկու գրագէտներուն, հաստատելով երկուքին ալ անմեղութիւնը եւ հրատարակելով անոնց գործերը:

Չարենցի գործերուն ամբողջական տպագրութիւնը երեւցաւ Երեւանի մէջ, 25.000 օրինակ:

Ա. Բակունցի գործերն ալ հրատարակելէ զատ, որոշեր են իր ծննդավայրին՝ Գորիսի մէկ փողոցը կոչել իր անունով:

Չեմ գիտեր թէ գնդակահարման տեսարանն ալ պիտի ցուցադրե՞ն իր տան կամ թանգարանին մէջ:

Իսկ միւս անմեղ զոհե՞րը:

Տակաւին քանի՞ տարի պիտի սպասենք, անոնց մասին ալ տեղեկութիւններ ստանալու համար:

Խրուշչեւ իր պատմական յայտնութեանց ընթացքին կ'ըսէր թէ երեսուն բանտերն սպառած են, Սթալինի մէկ արձանը շինելու համար:

Այդ «մոնումենտ»ին ամէնէն վիթխարին կը գտնուի Երեւանի սրտին վրայ:

Պարոններ, ժամանակը եկած չէ՞ «ռեւոլուցիոն ակտ» մը կատարելու, վար առնելով այդ 30 մեթր բարձրութեամբ արձանը եւ անոր կտորներէն կիսանդրիներ շինելով Հայաստանի անմեղ զոհերուն համար...

ՎԱՀԷ

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

■

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր ընկերակցութեան նպատակը պիտի ըլլայ —

1. Դիւրացնել ամէն միջոց որ կրնայ առաջնորդել Սուէզի վէճին վերջնական կամ առժամեայ կարգադրութեան եւ օգնել ընկերակցութեան անդամներուն, պաշտպանելու համար իրենց իրաւունքները, համաձայն 1888ի պայմանագրին, միեւնոյն ատեն նկատի առնելով Եգիպտոսի իրաւունքները:

2. Օգնել ջրանցքին ապահովութեան, բարւոք վարչութեան եւ անխափան մատակարարութեան, անդամակից պետութեանց նաւերուն համար եւ ստանալ Եգիպտոսի ձեռնհաս իշխանութեանց գործակցութիւնը:

3. Իր ծառայութիւնը տրամադրել ոչ-անդամ պետութեանց նաւերուն, եթէ կ'ուզեն օգտուիլ ջրանցքէն

4. Սպասելով հարցին կարգադրութեան, գանձել ջրանցքին տուրքերը եւ ուրիշ գումարներ: Այս պայմանը կամաւոր է:

5. Քննել որ եւ է նոր եւ կարեւոր դէպք որ կրնայ ազդել ջրանցքինգործածութեան վրայ եւ տեղեկագրել անդամներուն:

6. Օգնել գործնական խնդիրներու քննութեան, եթէ ջրանցքը թերի գործէ:

7. Դիւրացնել որեւէ կարգադրութիւն որ կրնայ ընդունուիլ Ազգաժողովին կողմէ, եւայլն:

Պ. ՓԻՆՈՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արտաքին նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, Փարիզ հասած ատեն.

— Կը կարծեմ թէ օր մը պիտի հարկադրուինք Ազգաժողովին դիմել Սուէզի հարցին լուծման համար: Անշուշտ Ապահովութեան Խորհուրդին, որ միակ իրաւասուն է, եւ ոչ թէ ընդհ. ժողովին: Մենք ժողով մը գումարեցինք որ տեւեց չորս օր եւ որ բաւական դժուարութեանց հանդիպեցաւ: Բայց եւ այնպէս կրցանք կարգ մը շօշափելի արդիւնքներ ձեռք բերել: Նախ՝ հաստատուեցաւ անգլիաֆրանսական համերաշխութիւնը: Ցետոյ, կարգ մը երկիրներ որոնք կը վարանէին, յարեցան կամ. խոստացան յարիլ կազմուած ընկերակցութեան, իրենց կառավարութեանց հաւանութիւնն ստանալով. Պիտի յայտնեմ նախարարական Խորհուրդին թէ Ֆրանսա պարտաւոր է պահել իր գործելու ազատութիւնը եւ չմասնակցիլ այնպիսի անօրինութեանց որ կը հակասեն իր շահերուն:

ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ. ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ

«Ազդակ»ի տեղեկութեանց համաձայն (21 Սեպտ.), «Ցուրդանանի բարձրագոյն ատեանին որոշումով կասկածելի հայ եկեղեցականի մը հրահանգուած է 24 ժամէն հեռանալ Երուսաղէմէն»: Կ'ենթադրուի թէ հարցը կը վերաբերի Տիրան արքեպ., որ իր արտաքսման դէմ բողոքած էր բարձրագոյն ատեանին:

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Գահիրէի բոլոր թերթերը խոշոր խորագիրներով աւետեցին թէ ձախողած է Լոնտոնի Բ. խորհրդաժողովը: Այս առթիւ մասնաւորապէս կը ծանրանան երեք պարագաներու վրայ.— 1. Պ. Տըլըս շեշտեց թէ Մ. Նահանգներուն նպատակն է ոչ ծրագիր մը պարտադրել Եգիպտոսի, ոչ իսկ ստիպել որ օգտագործէ օտար նաւուղիները, ինչ որ կը տարբերի Սըր Էնթ. Իտընի սպառնալից յայտարարութենէն.— 2. Եգիպտոս կրնայ ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւնը նկատել առաջին քայլ մը միասնաբար քննելու խնդիրը, ինչ որ կը մօտենայ գնդ. Նասրի թելադրութեան: 3. Արհեստավարժական պաշտօնէութիւն մը կազմելու առաջարկը կը մօտենայ Հնդկաստանի թելադրութեան:

X Եգիպտոսի թերթերը կը գրեն թէ նախագահ Նասր Արաբիա պիտի երթայ օդանաւով, խորհրդակցելու համար իր արաբ գինակիցներուն հետ: Հաւանական է որ Հնդկաստանի վարչապետն ալ հրաւիրուի այս տեսակցութեան, որուն պիտի մասնակցին Սուրիոյ նախագահը եւ Արաբիոյ թագաւորը: Հնդկաստանի վարչապետը Արաբիա կը սպասուի երկուշաբթի Անշուշտ խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը պիտի կազմէ Սուէզի խնդիրը Նոր վերջացաւ Իրաքի եւ Արաբիոյ թագաւորներուն երկօրեայ տեսակցութիւնը: Այս երկու երկիրներուն ձեռքն է Միջին Արեւելքի քարիւղին արտադրութեան կէսէն աւելին: Տեսակցութենէն ետք զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ երկու վեհապետները խորհրդակցեցան երկու պետութեանց եւ արաբական բոլոր երկիրներու բարգաւաճման մասին, ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգելով:

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԻԷՆՆԱՅԻ համայնավար օրաթերթը, «Տէր Աբենտ», դադրեցուց իր հրատարակութիւնը, նիւթական դժուարութեանց մասնուած ըլլալով:

«ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԳԵՏ»

Այս տարազը, «վանքերու գետ», փոխաբերական առացուածք մըն է միայն թէ, սկզբնաբար, կը յիշեցնէր նաեւ Նեղոսը, որու հովիտն ի վար, անապատին մէջ, աստուածպաշտ գետէն այնքան հեռու՝ որքան թոյլ կուտայ ծարաւը, ողկոյզ կը ձեւացնէին վանքերը, քրիստոնէական առաջին հոգեբորբոքումի թուականներուն: Արդարեւ, եթէ եղաւ ժամանակ մը՝ երբ անապատը լեցուեցաւ միաբանական օթեւաններով եւ ճգնաւորական խրամներով, ու Նեղոսը դարձաւ թափօր մը աշխարհուրացներու, նոյն հոսանքը յետագային դուրս ելաւ աւազներու թագաւորութենէն, երկճղեցաւ ու ճիւղ մը հոսեցաւ դէպի արեւելք, ողողեց ամբողջ աստուածաշնչական աշխարհը մինչեւ Հայաստան, ուրիշ ճիւղ մը հոսեցաւ դէպի արեւմուտք, առոգեց ու ծաղկեցուց երկիրը մինչեւ Յաւիտենական Քաղաքը :

Երբ Ս. Աթանաս մտաւ Հռոմի դռներէն ներս ու պատմեց թէ վանքերու գետը ողողած է ամբողջ եգիպտական անապատը, արաբական աւազաշխարհը, Կիլիկեան եղջերաւոր լեռները, Հայաստանի մութ քարայրները, սքանչացումի աղաղակ մը բարձրացաւ կեսարներու մայրաքաղաքին մէջ: Ամէն մարդ բուռն հետաքրքրութիւն մը կ'արտայայտէր՝ երթալ տեսնելու համար դարուն հերոսները, «սուրբ մարդիկը», որոնք, միաբանական կեանքով՝ վանքերու մէջ, առանձնական կեանքով՝ քարանձաւներու մէջ, իրենց օրը նուիրած էին աղօթքի եւ Աստուած սիրելու: Շուտով Հռոմի շրջակայքը եւս լեցուեցաւ ճգնարաններով ու վանքերով :

Անդին, Արեւելքի մէջ Բարսեղ Կեսարացի կը հաստատէր արդէն վանքերու պատմական կանոնադրութիւնը, երբ երկնահայեցութեան վարդապետութիւնը, իր կարգին, դասակարգումի կ'ենթարկէր իր հետեւորդները (*):

Այս դասակարգութենէն՝ մենակեցութիւնը ոչինչ բերաւ քաղաքակրթութեան պատմութեան, մինչդեռ մեծ է վանքերուն նպաստը:

Դժբախտաբար, առանձնապէս ուսումնասիրուած չէ վանքերու մշակութային նպաստը: Լաւագոյն աշխատութիւնն է Մոնթալէմպէրի գործը, եօթը հատոր, թէեւ հին: Մեր մէջ՝ Մխիթարեան հայրերու գործերը (Ինճիճեան եւ Ոսկեան), որոնք կը մնան առաւելապէս տեղագրական ու նկարագրական :

Իմ նպատակս չէ, այսօր, ներկայացնել նպաստը, զոր վանքերը բերին քաղաքակրթութեան պատմութեան, անկախ կրօնական իրենց առօրեայ աշխատանքէն: Ոչ ալ պնդել թէ վանքերու գետեր պէտք է կազմել՝ փրկելու համար դարերու հոգեկան ժառանգները: Կ'ուզեմ միայն, այստեղ, արձանագրել թէ վանքերու մեր պատմութեան մէջ հազուադէպ է գտնել վանահայր մը, որ հանդգնակի վերածած ըլլայ վանքին գործունէութիւնը, վարդապետական նկարագիր տուած ըլլայ հաւաքական ճգնակեցութեան պատմութեան: Սկիզբները, Մեծն Ներսէս, որ «վանքերու ծովի» մը վերածեց Հայաստան աշխարհը, ստրկաբար հետեւելով Բարսեղ Կեսարացիի, իր վանական սահմանադրութեան մէջ ոչինչ դրաւ՝ որ դառնար յաւիտենական ժառանգ եւ ոչ թէ խօսէր անձնուրացութեան մաղթական հաճոյքէն :

Ափսո՜ս, Հայուն ձեռներէցութիւնը, այժմ, կը կայանայ, հետեւելով Մեծն Ներսէսի, եկեղեցի մը աւելի կանգնելուն մէջ. Ինծի ծանօթ են հայաւաններ, ուր եկեղեցիները լեցնելու չափ բազմութիւն չունինք: Ինծի ծանօթ են բնակավայրեր, ուր հայ եկեղեցիները լքեալ գոյք դարձած են :

Բայց ո՞վ կը մտածէ կանգնել վանք մը, արդիական վանք մը: Խօսքս աշխարհական միաբանութեան մը մասին է, — ծրագիր մը որ կ'ուտէ ուղեղս տարիներէ ի վեր: Ըլլար վանք մը, ուր «անձինք նուիրեալք» գրէին ու հրատարակէին Գրպտէին, քրքրէին մեր հին ձեռագիրները, ուսումնասիրէին եւ վերագնահատութիւններ կատարէին: Չեմ ուզեր հարցնել թէ ինչ տուաւ Երուսաղէմի վանքը վերջին քառորդ դարուն: Չեմ ուզեր կշռել եւ ըսել թէ սկսան պակսիլ Վենետիկի հրատարակութիւնները : Վիէննան նոյնպէս: Չեմ ուզեր արձանագրել այստեղ թէ շատ բան կը սպասուէր Անթիլիասի վանքէն, ինչքան ալ փոքր ըլլայ տարիքով.

Կ'ուզեմ յայտարարել, այս է իմ համոզումս, — թէ փրկելու համար մեր մշակոյթը, (որ եւ ինչ որ ոգին է մեր պատմութեան), բաւական է ունենալ դպրեվանք մը, կատարելու համար ակադեմական աշխատանքներ ի սպաս հայագիտութեան :

Բաւական չեն մեր դպրոցները՝ որքան ալ բազմապատկէք անոնց թիւը, բաւական չեն մեր եկեղեցիները՝ որքան ալ «շէն ու պայծառ» պահէք զանոնք, Հայութիւնը բարձրացնելու համար ընդհանուր գնահատութեան կամ պահպանելու համար մեր մշակութային արժէթուղթերուն բարձր գինը : Անխուսափելի վտանգ մը կը սպառնայ խզել մեր ժողովուրդին կապը իր անցեալին հետ, — ստեղծել աշխարհական միաբանութիւն մը, որ գործէր իբրեւ հայկական ակադեմիա կամ համալսարան, անցեալը կապելու համար ներկային, քալելու պայմանով ժամանակին հետ :

Նման միաբանութեան մը մակէտը գծած եմ իմ մէկ հատորիս մէջ, որ կը կոչուի Բանե՛ր, բանե՛ր, ի՛նչ բաներ:

Ես վանքերու ծով չեմ ուզեր, ոչ ալ վանքերու գետ: Ըլլար ակունք մը միայն, որու անսպառ ջուրով պիտի թարմանար Հայկազանց ածուն, Խորենացիի երգած յաւիտենաչունչ ածուն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Մեր լեզուն կը վկայէ թէ բազմաթիւ էին այդ դասակարգերը.—

Անապատական (էրմիթ) կը կոչուէին անոնք, որ կ'ապրէին առանձնութեան մէջ:

Ճգնաւոր (անաքորէթ) կը կոչուէին անոնք, որ կ'ապրէին առանձին՝ լեռներու կամ անապատներու մէջ :

Վանական կը կոչուէին անոնք որ միաբանութիւն էին կազմած՝ բնակարաններէ ներսը :

Դեռ ունինք կարգ մը բառեր եւս, ծագումով օտար: Մոնազ, գրուած է նաեւ մոնազոն, հայացուած ձեւով մոնազն, փոխ առնուած յունարէնէ՝ մոնազոն, կը նշանակէ միայնակեաց: Նոյն իմաստով ունինք՝ մոնախոս, դարձեալ յունարէն :

Պէտք է յիշել դեռ միանձնուհիները, կոյսերը ....:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Ամփոփուած «Գրական Թերթ»էն)

«Գոյներու չնաշխարհիկ երգիչ»: Վահան Թոթովենց այս բառերով բնորոշած է իր երազանքներուն բանաստեղծը՝ Միսաք Մեծարենց: Եւ պատահական չէ, Թոթովենց ինքն ալ վառ գոյներու վարպետ է : Իր բոլոր գործերը կը կրեն արուեստի այդ հրապուրիչ մասնայատկութիւնը :

Արեւելքն է այն երկիրը, ուրկէ Թոթովենց առած է իր ամէնէն յուզիչ նիւթերը, այն աշխարհը, ուրկէ արուեստագէտը քաղած է իր շքեղ ու շռայլ գոյները :

Թոթովենց երգիչ է: Իր ստեղծագործութիւնը սկսած չափածոյով, բայց իր հոգին ամենանուիրական, ամէնէն տաք երգերը երգելու համար ընտրած է արձակը, որ դարձած է գրողի ստեղծագործութեան աժէքաւոր եւ ծաւալուն մասը : Վահան Թոթովենցի արձակը առանձնայատուկ է ներքին կշռոյթով, պատկերներու բանաստեղծական գունազեղութեամբ:

Ահաւասիկ անոր արձակէն բնորոշ կտոր մը:

— «Յիշում եմ մօրաքրոջս աղջկան — Ռեբեկային:

«Մեծ, լի, առողջ, ժիր, չարաճճի, մըտացի եւ պոէտ մի աղջիկ էր Ռեբեկան, որի կապոյտ եւ խոշոր աչքերը միայն բաւական էին, որ կարելի լինէր վերականգնել խորտակուած երկինքը :

«Այդ երկինքը կը խորտակուէր Ռեբեկայի բարձր եւ սպիտակ շուշանների վըրայ: Տարան նրան արաբական անապատները ... լսեցի, լսեցի ահաւոր մորմոքով, որ նրա արեւային ճակատի եւ այտերի վրայ խայեր են դրոշմել ...» :

Վահան Թոթովենց թողած է բաւական մեծ եւ բազմատեսակ գրական ժառանգութիւն: Թոթովենցի ստեղծագործութիւնը աչքի կը զարնէ ոչ միայն սեռի, այլեւ նիւթի բազմազանութեամբ: Իր գործերուն մէջ պատկերացուած է խաւար ու յետամնաց Արեւելքը, նկարագրած հայ փոքրանդիլի, հայ գաղթականութեան բազմաչարչար կեանքը օտար երկինքներու տակ, պատմած է ամերիկեան դրամի կառքի յորձանուտին մէջ խեղդուող խեղճ մարդոց ողբերգութիւնը : Թոթովենց նկարագրած է Անդրկովկասի եւ Արեւելքի երկիրներուն, յեղափոխական վերելքը : Իր ստեղծագործութիւններ նուիրած է վերածնած հայ ժողովուրդին: Եւ ունի սէր, անհանդուրժ հոգատարութիւն հասարակ մարդու հանդէպ, ինչ ազգութեան ալ պատկանի :

Ահա «Ամերիկա» պատմուածքներէն «Գերտրուդը»: Ապրած ըլլալով Ամերիկայի մէջ եւ լաւ ծանօթ այդ երկրի կենցաղին, Թոթովենց կրցած է կարճ պատմուածքի սահմանափակ ծաւալին մէջ հասնիլ ընդհանրացման մեծ ուժի, խոր հոգեբանականութեան: Գերտրուդ ագարակապանի մը աղջիկ է, որ իր ամբողջ մանկութիւնը անցուցած է գիւղին մէջ : Սակայն դրամը հոն ալ կը թափանցէ, եւ կը քաշէ կը տանի «կապոյտ աչքերով, ոսկեգոյն մազերով, թեթեւ կարմրաւուն շրթներով» աղջիկը որ անմեղօրէն կը փճանայ բարոյապէս : Այս ողբերգութեան մէջ, իբրեւ գործօն ուժեր կը մասնակցին մեքենան եւ տոլարը :

Հոն իրենց կործանումը կը գտնեն բազմաթիւ միամիտներ, «արաբական Բալլատից», «Պալմայ տերեւների նման մուգ» աչքերով Սպանուհին եւ հեղինակի հազարաւոր հայրենակիցները :

Թոթովենց բազմաթիւ պատմուածքներ նուիրած է Արեւելքի, մասնաւորաբար Թրքահայաստանի աշխատաւորներու կեանքին, պատկերած անոնց չարքաշ, յետամնաց եւ կոպիտ առօրեան, որ լի է սնահաւատութեամբ հրահրուած արիւնոտ ողբերգութիւնով: Այս նիւթերով Թոթովենցի ամէնէն ուժեղ եւ վառ գործերը եղան «Աղաւնիներ» եւ «Կեանքը հին հռոմէական ճանապարհի վրայ» վիպակները: Անոնց մէջ Թոթովենց հասած է առաւել յուզականութեան, պատկերներու գունագեղութեան: «Կեանքը հին հռոմէական ճանապարհի վրայ» վիպակը խաղաղ երկնքի նկարագրութիւնն է՝ ամպրոպէն առաջ: Կ'ապրին իրարու դրկից հայ եւ թուրք առեւտրականն ու արհեստաւոր, կալուածատէրն ու գիւղացին : Ամբողջ վիպակին մէջ կը տեսնէք կարիքի եւ ճոխութեան, մարդկային [illegible] ուրախութեանց եւ տխրութեանց պատմութեան մէկ պատկերը : Ասիկա յարաբերական խաղաղութիւն է, որ մինչեւ յատակը պիտի խռովուի փոթորիկով : Արդէն կը զգաս վերահաս անխուսափելի աղէտը, հայ-թրքական կոտորածը : Կը զգաս եւ կ'ափսոսաս մարդոց, վիպակի հերոսներուն, զորս հեղինակը պատկերած է մէյմէկ քանդակի պէս՝ այնքան տպաւորիչ եւ ցայտուն

Թոթովենցի՝ իբրեւ արուեստագէտ կարեւոր առաւելութիւններէն է քիչ խօսքով զգացնել տալ ամբողջ երեւոյթ մը, ընթերցողը ստիպել ցաւիլ, ուրախանալ, ընթերցողին սրտէն արցունք քամել :

«Յովնաթան որդի Երեմիայի» վիպակը ամէնէն յաջողներէն է: Հոս կը տեսնուի արուեստը մարդկութեան ծառայեցնելու վեհ նպատակը: Իր հնչուն կշռոյթով պատկերաւորութեամբ, արձակ բանաստեղծութիւն է, իր խորութեամբ եւ մեծ ընդհանրացումներով ամբողջ վէպ մը :

Յովնաթան իր կեանքը գեղեցիկին զոհաբերած հերոս մըն է: Յանուն գեղեցիկին ան բրուտագործի համեստ արհեստէն թըռաւ դէպի քանդակագործի արուեստի բարձունքը: Այդ բարձունքին վրայ ալ ան վսեմացաւ՝ ազատութեան կոթողը քանդակելով: Սակայն միայն արտաքին գեղեցկութիւնը չի կրնար բարձրացնել մարդու հոգին :

Առողջ, ուժեղ, պողպատէ մկաններով մարդը՝ Աստուրը («Աստուր եւ Կէր-

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Երիտասարդ աղջիկը, հասկցաւ թէ ինչու կ'ուշացնէր իր պատասխանը: Իր աչքերը կը խօսէին կարծես ու կը հարցընէին. «Ինչո՞ւ մինչեւ հիմա զիս չտեսար...»:

Քորօ յանկարծ դուրս քաշեց իր մոյկին մէջ պահուած դանակը: Մէկ աչքը գոցեց, դանակին սրութիւնը քննելու համար ու յետոյ սովորականէն աւելի խորունկ կտրեց երիտասարդին դաստակը: Երբ արիւնը սկսաւ հոսիլ, դանակը յանձնեց ազուին, որպէսզի ան ալ իր կարգին աղջկան դաստակը կտրէր՝ ամուսնական արարողութեան սկսելու համար:

Քորօ կը նայէր տղուն եւ իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ ան ալ քիչ մը խորունկէն կտրած էր աղջկան դաստակը: Ուզեց իր մատներով անոր կոկորդին փակչիլ : Բայց աղջիկը բնաւ ցաւ չզգաց: Յետոյ Քորօ աղջկան դաստակը կապեց Ահմէտի դաստակին, որպէսզի անոնց արիւնները իրարու խառնուին ու այդպիսով այր ու կին յայտարարեն զանոնք :

Ժողովուրդը խմեց, երգեց ու պարեց : Քորօ ալ կատակներ ըրաւ, երգեց ու պարեց անոնց հետ, հակառակ անոր որ իր և իր ժողովուրդին միջեւ վարագոյր մը քաշուած էր. Սակայն աղօտ կերպով կը տեսնէր հարսնեւորները, որոնք իրենց գոյնզգոյն հագուստներով իրարու խառնուած կը պարէին իր աչքին առջեւ: Անոնց ձայները կը զռային, մինչ հովը կ'ոռնար դուրսը: Անոնց մէջքերը կը գալարուէին՝ կատաղի շուրջպարերու ընթացքին :

Անգամ մը, Քորօն ալ մէջտեղ քաշեցին, որպէսզի հարսին հետ պարէր: Հարսին մարմինը այնքան նուրբ ու գրաւիչ էր, որ Քորոյի վրայ կատաղութիւն մը եկաւ : Խոժոռ նայուածք մը նետեց թաթար տըղուն, որուն հետ ամուսնացուցած էր այդ աղջիկը: Ինքնիրեն դէմ բարկացաւ, ինչո՞ւ ինք առաջ տեսած չէր զայն: Կարելի է հարիւր անգամ տեսած էր զայն, բայց իր ուշադրութենէն վրիպեր էր ան : Հիմա ուրիշի մը կինն էր եւ ինք՝ անոնց տէրը: Քորօ չէր ուզեր ընել ինչ որ ինք պիտի չուզէր, որ իր ժողովուրդին մէկ անդամը ընէր:

Առտուան մօտ, հարսին ու փեսին աչքերը կապեցին, ձեռք ձեռքի բռնել տուին, իրենց ուղղութիւնը կորսնցնել տալու համար, կլոր կլոր դարձուցին եւ ձգեցին, որ երթան ու իրենց վրանը գտնեն :

Քորօ ձգեց, որ հարսնեւորները զուարճանան դիտելով հարսն ու փեսան, որոնք անիւներուն կը զարնուէին ու կ'իյնային կ'ելլէին: Մեծ խրախճանք կար բանակատեղիին մէջ: Հարսն ու փեսան անգամ մը նոյնիսկ Քորոյին վրայ ինկան :

Յանկարծ բարձրագոռ երգ մը ծայր տուաւ: Հարսն ու փեսան իրենց վրանը գտած էին: Յետոյ լռութիւն տիրեց :

Հովը կը սուրար երկու հարիւր կառքերը, որոնք կը ճռային, կ'աղմկէին եւ գոտեմարտիկներու նման կը ցատկէին գետնին վրայ: Անօթի գայլերու վոհմակ մըն ալ, լեռներէն դուրս ձգած, վրաններուն բոլորտիքը կը դառնար եւ ուտելիք կը փնտռէր :

Այսպէս քանի մը շաբաթներ անցան եւ Քորօ ուրիշ շատ մը հարսնիքներ կատարեց: Ան հիմա սկսած էր աւելի ուշադրութեամբ դիտել կիները, բայց ոչ ոք Մանայի հրապոյրը ունէր իր աչքին .

Քորօ կրցածին չափ խմեց եւ ծանր աշխատանքի լծուեցաւ՝ սատանձնելով երեք մարդու գործ: Երբ գիշերները մինակ կը մնար, իր աչքին առջեւ կը ցցուէր Մանայի նկարը, որ շիտակ իր աչքերուն մէջ կը նայէր, ճիշդ այն օրուան պէս, երբ Քորօ այդ աղջիկը կ'ամուսնացնէր կունտ գըլուխ Թաթարին հետ :

Յաջորդ քանի մը շաբաթներուն, Քորօ շատ քիչ անգամ Մանային հանդիպեցաւ : Որովհետեւ, ըստ Թաթար գնչուներու աւանդական սովորութեան, հարսն ու փեսան պէտք է առանձին մնային: Ուտելիք եւ խմելիք կը տանէին անոնց վրանին մօտ եւ միայն ուշ ատեն անոնք գլուխնին դուրս հանելով, ներս կ'առնէին զանոնք: Այդ Գնչուները կը հաւատային, որ նորապսակ ամոլները պէտք է մինակ մնան, որպէսզի ճանչնան եւ իրարու յարմարցնեն իրենց բնաւորութիւններն ու սովորութիւնները :

Թարգմ.՝ Ե. Քամառ — Փ. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(3) (Շար.)

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ

★

Դէտը մինչեւ եկեր է սեմը տնակիս ,
Ու մրմնջում խորհուրդներով ցնծագին ,
Ինչո՞ւ այլեւս չի հասկընար իմ հոգիս
Բառերը խուլ մանկութեան հին աղօթքին .

Երբ ես բնութեան ձայներուն մէջ կրնայի
Լըսել անհուն արձագանգներ սխրագին ,
Հաղորդուիլ կարօտաբաղձ, հրճուալի ,
Մինչդեռ խո՞ւլ է սիրտս, անոնց մրթմրթիկին …

Ոչ իսկ մեղուին բզզիւնը զիս կը տանի
Լուսեղէն դուռն աշխարհներու կորսուած,
Ա՜հ, բարձրանա՞ր գետը մռնչուն՝ հայրենի
Իրիսին պէս, եւ ալիքները յանկարծ
Զիս առնէին իրենց ծոցին մէջ պղտոր ,
Եւ խառնէր կեանքը վախճանին իր անդորր …

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

պատրաս») կը կործանի, կը խրի դրամատիրական ընկերութեան նեխած ճահիճին մէջ: Աստուրը նոյնպէս կը տենչայ գեղեցիկին, գեղեցիկ կեանքին, որու հասնելու համար քաղքենի կեանքի ամէնէն յետին եւ աղտոտ ուղիները կրնայ ընտրել — ընկերային անհաւասարութեան պայմաններուն մէջ: Եւ այդ ուղիները կը տանին դէպի վերջնական կործանում :

Թոթովենցի ամէնէն ծաւալուն գործը «Բաքու» ընդարձակ վէպն է: Խորհրդահայ գրականութեան մէջ «Բաքուն» սակաւաթիւ վէպերէն է, որոնք արուեստով կը պատկերացնեն յեղափոխական վերելքը :

Վէպը որ առնուած է Անդրկովկասի յեղափոխական կեանքէն, զերծ է ճառերէ : Յեղափոխութեան ալիքներուն մէջ կը բախին մարդիկ՝ իրենց առաւելութիւններով, թերութիւններով ու կորովի ջանքերով: Բան մը որ յատուկ է Վահան Թոթովենցի բոլոր գործերուն եւ համակող ջերմութիւն կը հաղորդէ անոր գործերուն: Բանաստեղծ – արձակագրի քնարական շունչով :

Ցաւալի է որ Թոթովենց հնարաւորութիւն չունեցաւ լիովին ամբողջացնելու եւ վերամշակելու այդ չափազանց արժէքաւոր ստեղծագործութիւնը :

Մահը խլեց զայն իր ուժերու, ստեղծագործական հասունութեան ամէնէն բեղունաւոր շրջանին :

Հիմնալով Միսաք Մեծարենցի՝ այդ վաղամեռիկ տաղանդաւոր բանաստեղծի ձգած բարձր, գեղեցիկ արուեստին վրայ, Թոթովենց գրած է.

— « Այժմ ես, մեծացել եմ, դարձել եմ չափահաս, դո՛ւ մնացիր պատանի»: Թոթովենց ինքն ալ ձգեց ստեղծագործական շարքերը երիտասարդ, գործունեայ շրջանին: Եւ գրական մեծ ժառանգութիւն թողուց :

Երեւան — Ծ. ԹԱԹԻԿԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆԿԱՐԻՉ ՍԵԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

■

Իր մահուան յիսնամեակին առթիւ, Սեզանի տարի պիտի կոչուի 1956ը: Այս առթիւ քանի մը գիծեր իր կեանքէն .—

Հանճարեղ նկարիչ մըն էր Սեզան, մոռցուած եւ արհամարհուած ի կենդանութեան, եւ որ յետագային դարձաւ Ի. դարու ամէնէն փնտռուած նկարիչներէն մէկը .

Մեծ մայրիի մը ստուերին տակ տեղաւորելով իր եռոտանին, կը նստէր քարի մը վրայ իր խորաթափանց աչքերը սեւեռելով դէպի հեռաւոր հորիզոնները ու կը նկարէր: Կը նկարէր ու կը պատռէր :

Փոլ Սեզան զաւակն էր Էքս ան Փրովանսի ունեւոր քաղքենի ընտանիքի մը : Ծընած է 1839ին: Հայրը կ'ուզէր որ տղան գործի ասպարէզին նուիրուի և դրամ շահի, փոխանակ պաստառին առջեւ կքելու: Սակայն Սեզան ծնած էր նկարիչ: Չափազանց կարճ կը թուէր կեանքը արտայայտելու համար իր հոգին փոթորկող բոլոր յոյզերը :

« Այնքան լաւ է, միանգամայն այնքան սոսկալի է նստիլ ճերմակ կտաւին առջեւ: Կը ծերանամ եւ ժամանակ պիտի չունենամ ամէն բան ըսելու … Եւ սակայն երդում ըրած եմ մեռնիլ նկարելով: Ահաւոր է կեանքը »:

Էքսի գոլէճը յաճախած ատեն, զբօսանքի պահուն, երբ աշակերտները կը ծաղրէին նորեկ մը, կորովի պաշտպանութիւն մը մղեց, կռուելով տղոց հետ : Ապա գնաց խօսելու «նորեկին» հետ : Տեսաւ որ շատ համակրելի մէկն էր, Էմիլ Զոլա: Յաջորդ օրը, խորապէս յուզուած, Էմիլ Զոլա իբրեւ երախտագիտական տուրք, կողով մը խնձոր բերաւ Սեզանին: Կարծես թէ այս խնձորները տեսակ մը խորհրդանիշ դարձան ապագային, նկարելու գեղեցիկ խնձորներ :

Սեզան յաջող աշակերտ մըն էր: Զոլան՝ ծոյլ: Սակայն երկուքին բարեկամութիւնը մղեց որ Զոլան ալ դառնայ աշխատասէր եւ Սեզանի պէս դասարանին առաջին տեղերը գրաւէ :

Դպրոցէն իսկ կը յայտնուէր երկուքին տաղանդը, Զոլա 14 տարեկանին կը գրէր Խաչակիրներու վէպը, իսկ Սեզան կը նկարէր «Սուրբ Յովհաննէս» : Երկու անբաժանները լեռ ու դաշտ կը պտտէին արտասանելով կտորներ Միւսէի բանաստեղծութիւններէն :

Զոլա Փարիզ մեկնեցաւ եւ շատ ջանացած ստիպեց որ Սեզանն ալ երթայ հոն , «այլապէս երբեք ճշմարիտ նկարիչ մը պիտի չկրնաս ըլլալ»: Եւ առտու մը , երբ Զոլա Թիւ Սուֆլոյի իր սենեակին մէջ անկողինն էր տակաւին, ձայն մը լսեց դուրսէն, — « Էմիլզօ, Էմիլզօ, ես եմ, բաց դուռը »:

Սեզան Փարիզի մէջ արձանագրուեցաւ Ակադեմի Սուիսը, ուրկէ անցած էին Տըլաքրուա, Մոնէ, Փիսարօ: Սակայն երկար չմնաց Փարիզի մէջ: Հայրը բաւարար դրամ չէր ղրկեր, որպէսզի վհատեցնէ Սեզան: Ոչ միայն այս է պատճառը, այլ իր անվերջանալի գեղեցկագիտական վիճաբանութիւնները եւ Փարիզի գորշ երկինքը փնտռել կուտային Էքսի արեւը : Պատռտեց նկարները, ինչպէս եւ Զոլային որ նոր աւարտած էր :

Էքս վերադարձին հայրը հաշուապահի գործ մը ճարեց, սակայն ութ օր միայն կրցաւ ըսել, ձգեց եւ վերսկսաւ նկարել. «Հոգ չէ թէ նկարները չծախուին, տուն թող ուզածը ընէ», կ'ըսէր մայրը : Ոչ միայն բոլորը հաւատք չունէին, ինքն եւս դժգոհ էր եւ յաճախ հոգեկան տագնապներ կ'ունենար, կը պատռէր նկարները ու կը կտրտէր վրձինները: Յետոյ յանկարծ կը վերսկսէր նոր թափով , մոռնալով իր անձկութիւնները: Որովհետեւ նկարելը ապրիլ էր իրեն համար»: «Երբ կը նկարեմ, կ'ըսէր, աչքերս կը կպչին այն կէտին ուր կը նայիմ եւ ինծի այնպէս կը թուի թէ պիտի արիւնին »:

Անգամ մը եւս մտածեց թէ Զոլան իրաւունք ունէր, պէտք է, Փարիզ երթալ, տեսնել թանգարանները եւ արուեստագէտները, յառաջդիմելու համար: Որոշեց կեանքը բաժնել Էքսի եւ Փարիզի միջեւ :

Այս անգամ Փարիզի մէջ ծանօթացաւ Փիսարոյի հետ, որու համար կ'ըսէր թէ՝ հայր մը եղաւ իրեն համար :

Մերժուելով Գեղարուեստից Ակադեմիայի քննութենէն, օրէնքէ դուրս համարուած խմբակին մէջ ինկաւ : Կը նկարէր, հոգի դնելով իրերուն իսկ մէջ : «Ո՞վ ըսաւ թէ շաքարամանը հոգի չունի»: Ի՞նչպէս կ'ընէ ,կ'ըսէր Ռընուար. Զգոյն կը դնէ եւ հրաշալի կ'ըլլայ նկարը: Թէեւ միայն քանի մ բարեկամներ հասկցան անոր տաղանդը:

Էքսի մէջ կ'արհամարհէին զինքը, իբրեւ մէկը որ հօրը դրամը կ'ուտէ : Նոյնպէս Փարիզի մէջ: Ամէն տարի յամառօրէն նըկար մը կը ղրկէր Փարիզի Սալոնը եւ միշտ կը մերժուէր, որովհետեւ Սալոնի մթնոլորտը դէմ էր տպաւորապաշտներուն, թէեւ Սեզան բոլորովին տպաւորապաշտ մը չէր: Բայց եւ այնպէս իր երազն էր Սալոն ընդունուիլ: Քառասուն տարեկան էր, տխրացած իր արուեստին: Զոլան մեծ գրագէտ, ինք տակաւին անծանօթ մը եւ ձախողած :

Նկարներու վաճառական մը, Թանկէն, գուշակած էր Սեզանի յեղափոխական նըկարչութեան արժէքը: Իր խանութին մէջ կը դիզէր Սեզանի եւ Փիսարոյի նկարները, մտածելով թէ «տպաւորապաշտութիւնը» դէպի անել կ'առաջնորդէ, մինչդեռ Սեզան միայն «տպաւորութիւններ » նկարող չէր, այլ կը յօրինէր իր նկարները իմացականութեամբ :

Հիւանդկախ եւ յոգնած Սեզան վերադարձաւ Էքս: Փարիզի մէջ Թանկէի խանութին յաճախորդները կը շատնային , իսկ Ռընուար եւ Փիսարօ կը փառաբանէին Սեզանի տաղանդը : Այդ պահուն առեւտրական մը, Ամպրուազ Վոլար, աժան գիներով կը գնէր Սեզանի գործերը եւ օր մըն ալ ուզեց նկարահանդէս մը [illegible] Սեզանի [illegible] չորս ամէնէն հակասական կարծիքներու [illegible] : Արտասահմանէն ալ սկսան գնել: Եւ երբ իրեն իմացուցին թէ Պերլինի ազգային նըկարասրահը երկու նկար գնած է իրմէ, կ'ըսէր .— «Ատիկա պատճառ մը չէ որ զիս Սալոն ընդունին »:

Սեզան մեռաւ 1906ին առանց գիտնալու թէ 20րդ դարու նկարչական նոր դպրոցի մը հիմնադիրը կը դառնար , եւ իր անունը պիտի դասուէր մեծ նկարիչներու կարգին . — Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՐ ՁԵՌՔԵՐԸ

■

Այս ձեռքերը՝ մօր ձեռքերը,
Հինաւուրց ու նոր ձեռքերը …
Ինչե՞ր ասես, որ չեն արել այս ձեռքերը..
Պսակուելիս ո՞նց են պարել այս ձեռքերը՝
Ի՞նչ նազանքով .
Երազանքո՞վ :

Ինչեր ասես որ չեն արել այս ձեռքերը…
Զրկանք կրել, հոգս են տարել այս ձեռքերը՝
Ծով լռութեա՞մբ :
Համբերութեա՞մբ :

Ինչե՞ր ասես, որ չեն արել այս ձեռքերը..
Երկինք պարզած սիւն են դառել այս ձեռքերը ,
Որ չփլուի իր տան սիւնը՝
Որդին կռուից դառնի տունը :

Ինչե՞ր ասես, որ չեն արել այս ձեռքերը,
Մինչեւ տատի ձեռք են դառել այս ձեռքերը:
Այս ձեռքերը՝ ուժը հատած
Բայց թոռան հետ նոր ուժ գտած …
Քար են շրջել, սար են շարժել այս ձեռքերը …
Ինչե՞ր, ինչե՞ր, ինչե՞ր շարժեր այս ձեռքերը՝
Նուրբ ձեռքերը,
Սուրբ ձեռքերը :

… Եկէք այսօր մենք համբուրենք որդիաբար
Մեզ աշխարհում ծնած , սնած ,
Մեզ աշխարհում շահած պահած ,
Մեզնից երբեք չկշտացած ,
Փոշի սրբող, լուացք անող ,
Անվերջ դատող, անվերջ բանող ա՛յս ձեռքերը ,
Թող որ ճաքած ու կոշտացած ,
Բայց մեզ համար մետաքսի պէս
խաս ձեռքերը …

Գ. ՍԵՒԱԿ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (154)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

■

Յ.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Մի գիշերուայ մէջ խեղճ կինը բոլորովին հալուել ու մաշուել էր: Երեւի, նա եւս չէր քնել, երեւի, նա եւս անհանգիստ էր… ի՞նչ էր պատահել:

Այդ հոյակապ տունը, ուր միշտ ուրախ, ուր միշտ երջանիկ լինելու համար ոչինչ թերութիւն չկար, այսօր այնպիսի տխուր տպաւորութիւն էր գործում, որպէս թէ, սգաւորի տուն լինէր: Բոլորի դէմքերի վրայ նկարուած էր մի անբացատրելի տրտմութիւն: Ամէնքը լուռ էին, ամէնքը խորշում էին միմեանց հետ խօսելուց: Կարծես, կար մի բան, որից վախենում էին, մի գուցէ մինը միւսին յիշեցնելով, աւելի եւս սաստկացնէ նրա սրտի ցաւերը …

Երէկ լուր առաջուեցաւ, որ Մերուժանը գալիս է: Այսօր ճաշից յետոյ նա պէտք է մտնէ իւր իշխանութեան Ոստանը: Թէ մօր համար՝ եւ թէ ամուսնի համար՝ ի՞նչ աւետիս, ի՞նչ բարի համբաւ կարող էր այնքան ուրախալի լինել, քան թէ այդ , որ նրանց սիրելին, երկար բացակայութիւնից յետոյ, վերադառնում է իւր տուն, Բայց նրանք, փոխանակ ուրախանալու , տխուր էին:

Նա վերադառնում էր որպէս ուրացող, որպէս դաւաճան: Եւ մայրն ու ամուսինը պէտք է գրկէին նրան, պէտք է սրբէին նրա ճակատից ճանապարհի փոշին. Այդ ծանր էր մահուան չափ, ծանր էր թէ մօր եւ թէ ամուսնի համար: Նրանց արդէն յայտնի էին Վանայ աղէտալի անցքերը եւ իրանց արիւնակցի — գերբախտ Համազասպուհիի ցաւալի նահատակութիւնը: Նրանք գիտէին եւ այն, թէ այլեւս ինչեր պիտի անէր Մերուժան...

Մայրը վաղուց լսած էր որդու չար դիտաւորութիւնը, բայց նա ամենայն զգուշութեամբ ծածկում էր իւր հարսից , վախենալով , որ խեղճ կինը, որն առանց դրանց եւս շատ տկար էր իւր առողջութեամբ, պիտի չկարողանար դիմանալ այդ հարուածներին. Բայց երկար գաղտնիք պահել՝ անկարելի էր, որովհետեւ այսօր պէտք էր գար նրա ամուսինը : Այդ էր պատճառը, որ նրան փոքր ինչ նախապատրաստելու համար, երէկ երեկոյեան կանչեց իւր մօտ եւ յայտնեց բոլորը.

Վանայ ցաւալի կործանումից յետոյ որպէս յայտնի է, Մերուժանը միայն իւր թիկնապահների փոքրիկ խմբով կարողացաւ ազատուել իւր քաղաքացիների վրէժխնդրութիւնից : Եւ մտածելով, մի գուցէ իւր Ոստանը մտնելու ժամանակ նոյն վըտանգներին հանդիպի, — նա շտապեց կէս ճանապարհից յառաջագոյն մի մարդ ուղարկել իւր մօր մօտ, որպէս զի նախապատրաստէ որդուն ընդունելու: Այստեղ իւր տան մէջ, դիտաւորութիւն ունէր փոքր ինչ դադար առնել, հանգստանալ մինչեւ կը հասնէին պարսկական նոր զօրքերը, որոնց մեծ անհամբերութեամբ սպասում էր նա:

— Ես հրամայել էի՝ ինձ մօտ կանչել քաղաքապետին, ասաց տիկինը: Ցանկանում էի իմանալ, արդեօք ի՞նչ կարգադրութիւններ է արել նա :

— Նա այստեղ է, պատասխանեց հարսը: Դեռ դու եկեղեցուց չէիր վերադարձել, նա շատ վաղ եկել սպասում էր: Ի՞նչ կարգադրութիւններ պէտք է անէր նա :

Հարցը մնաց առանց պատասխանի: Այդ միջոցին ներս վազեց մի ուրախ, վառվռուն օրիորդ, որը անդադար իւր վրայ նայելով, մօտեցաւ, կանգնեց տիկնոջ առջեւ եւ, իւր լի բերկրութեամբ աչքերը դարձնելով դէպի նա, հարցրեց.

— Նայիր, մայրիկ, այդ հագուստով լաւ է.

Դա Մերուժանի քոյրն էր, զարդարուել էր, պատրաստուել էր եղբօրը հանդիպելու համար: Տան մէջ ամէնքը տխուր էին, նա միայն ուրախ էր: Մայրը նայեց նրա վրայ, աչքերը լցուեցան արտասուքով : Նա խօսք չգտաւ պատասխանելու իւր դստերը: Ի՞նչ ասէր, ի՞նչպէս վշտացնէր նրա մէջ այն ջերմ սէրը, որ ունէր նա դէպի եղբայրը … Կարո՞ղ էր բացատրել նըրան , թէ կեանքի մէջ կան այնպիսի հանգամանքներ, որ բաժանում են քոյրը եղբօրից, մօրը որդուց: Օրիորդը թէեւ մեծ աղջիկ էր, բայց այդ մասին շատ փոքր հասկացողութիւն ունէր: Նա լսել էր շատ բան նրան ասել էին բոլորը, բայց դեռ նա սիրում էր եղբօրը: Դա այն աղջիկն էր , որին Սամուէլի մայրը նշանել էր իւր որդու համար, չնայելով, որ Սամուէլի սիրտը պատկանում էր Ռշտունեաց օրիորդին — Աշխէնին :

Շաւասպուհին, այսպէս էր նրա անունը, նկատելով մօր տխրամած դէմքը, ընկաւ նրա ծնկների վրայ եւ, նրա դողդոջուն ձեռքերը սեղմելով իւր բոցավառ շրթունքների վրայ, բացականչեց .

— Մայրի՛կ, սիրելի՛ մայրիկ, ինչո՞ւ ես լաց լինում, եթէ դու լաց լինես, ես էլ լաց կը լինեմ ..

— Մենք էլ լաց կը լինենք, ձայն տուեցին երկու երեխաները , որոնք ապշած կերպով նայում էին այդ սրտաշարժ տեսարանի վրայ :

Երեխաների մայրը առեց նրանց, եւ այրուած սրտով դուրս եկաւ դահլիճից :

ՐԱՖՖԻ

ՆՈՐԷՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԽՕՍՔԵՐ

Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», կը գրէ թէ Իսրայէլ Եգիպտոսի դէմ պիտի պատերազմի Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, եթէ Սուէզի տագնապը չլուծուի: Յօդուածին խորագիրն է,— « Գրգռիչ պատրաստութիւններ Իսրայէլի մէջ»: Թերթը խոստովանելով հանդերձ թէ ամէն բան գաղտնի կը պահուի, կ'եզրակացնէ թէ Իսրայէլի հողը իբրեւ խարիսխ պիտի գործածուի, Եգիպտոսի դէմ կատարուելիք յարձակման համար: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Իսրայէլ յարաճուն քանակութեամբ զէնքեր կը ստանայ Արեւմուտքէն: Ֆրանսայի կառավարութիւնը առջի օր կը ծանուցանէր թէ 24 ռազմական օդանաւեր պիտի ծախէ Իսրայէլի: «Իզվեստիա» կ'ըսէ թէ Իսրայէլ միջին և ծանր հրասայլեր, հակօդային թնդանօթներ, մարտանաւեր եւն. կը ստանայ: Եւ կ'ազդարարէ.— « Իսրայէլի ծայրայեղ հոսանքները պէտք է գիտնան թէ երբ կրակէն շագանակներ կը քաշեն Արեւմուտքի համար, կրնան այրել իրենց մատները »:

× Կը հաստատուի թէ զնդ. Նասր մերժած է Հնդկաստանի միջնորդութիւնը: Միւս կողմէ օտար դիւանագէտներ գիտել կուտան թէ Իրաք, Իրան եւ Արաբիա, ինչպէս եւ ուրիշ արաբական երկիրներ պատճառներ ունին զգուշանալու զնդ. Նասրի ծայրայեղութիւններէն, քանի որ իրենց տնտեսութիւնը հիմնուած է քարիւղի վաճառման վրայ: Յետոյ, լաւ աչքով չեն դիտեր Եգիպտոսի մերձեցումը Խ. Միութեան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՍՏԱՊԱՆՆԵՐՈՒ գործադուլը վերջացաւ երէկ, երկու օր ծանր տագնապի մը մատնելէ ետք Փարիզի ժողովուրդը: Զինուորական իշխանութիւնը պարտաւորիչ ծառայութեան ենթարկած էր 4200 փուռերու աշխատողներուն երկու երրորդը: Զինուորական իշխանութիւնն ալ օգնեց տագնապը թեթեւցնելու համար: Հազարաւոր տանտիրուհիներ անտանելի դժուարութեանց համակերպեցան, հաց ճարելու համար: Կը վախցուի նոր տագնապէ մը, վասն զի փուռատէրերը կը մերժեն վճարել աշխատաւորներու պահանջած 15 առ հարիւր յաւելումը: [illegible] 25 000ական ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցան, այն ամբաստանութեամբ թէ տակնուվրայ ըրած էին ուրիշ աշխատակցի մը փուռը, որ կը բանէր:

ՄԻՍԻՆ գինը իջեցնելու համար կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առաւ:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նորէն պահանջեց արեւմտեան Գերմանիայէն վերադարձնել 3013 ռուս քաղաքացիներ: Գերմանիան ալ կը պնդէ որ գերման գիտնականներ, վար դրուած են Սեւ ծովու ափերուն վրայ, հակառակ իրենց կամքին:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ բողոքի ցոյցերը կը շարունակուին, երեք յոյն երիտասարդներու մահապատժին գործադրութեան առթիւ: Այս կախաղաններով ութի հասած կ'ըլլայ մահապարտներուն թիւը: Աթէնքէն յոյն քաղաքացի մը յանձն առաւ իր տունը նուիրել անոր որ կը սպաննէ Կիպրոսի անգլիացի կառավարիչը, Սըր Ճոն Հարտինկ: Երեք մահապարտները թաղուեցան բանտին մէջ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Փալիստրօ քաղաքին մէջ ծուղակի ինկան խումբ մը ֆրանսական զինուորներ, որոնցմէ 17 նորագիրներ ըսպաննուեցան:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետին եւ զնդ. Նասրի միջեւ փոխանակուած նամակներուն մէկ մասը ցոյցուած է: Ձերբակալուեցաւ բարձր պաշտօնատար մը, իր կնոջ հետ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ դանդաղութեամբ ամբաստանուած պաշտօնատարները այսուհետեւ պիտի չբանտարկուին, բայց կրնան մեղադրանքի, տուգանքի կամ պաշտօնանկութեան ենթարկուիլ.

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Կոմի մէջ բացուած նոր նաւթահորերը կը շարունակեն հոսիլ, հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն: Կառավարութիւնը հոսած քարիւղը կը ծախէ թոնը 48 թումանի (2500 ֆրանք): Ցարդ 1.800.000 տակառ քարիւղ հոսած է:

ՍԱԿԱՐԱՆ (21 Սեպտ.)— Ձոյլ ոսկի 470.000, Նափոլէոն 3430, զուից. 3240, ստերլին 4210, քսան տոլարնոց 16.400: Թղթադրամ (անգլական). Սթերլին 1025, տոլար 404, պելժ. 8.10, զուից. 97.25, փեզեթա 8.90:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատորը, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, *Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ: Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք: Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա):*

Դիմել հեղինակին.—

5², Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

●

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ

Գրեց՝ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Արժանի բանաստեղծութիւններ որոնց ֆրանսերէնը երկու հատորներով լոյս տեսած է, մէկը Փարիզի, միւսը Գահիրէի մէջ:

Ընտիր տպագրութեամբ: Գին 2 տոլար: Հասցէ.—

Arsène Yergath, B. P. 55
Le Caire (Egypte)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԻՋԱԿԱՄԱՐՏ ՇԱՒԱՐՇԱՆԱՅ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ– Գրեց՝ Շաւարշ Նարդունի : *206 էջ, ընտիր տպագրութեամբ:*

Դիմել հեղինակին,

32, Rue de Trévise, Paris.

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ, դրամա 5 գործողութիւն երկու պատկեր: Գրեց Երեմ Սարուխանեան (Վետահ): Տպ. Թեհրան: Գին 50 րիալ:

ԲԺԻՇԿ, բժշկական եւ առողջապահական ամսաթերթը Բ. տարի թիւ 3 (1956 Սեպտ.): Կը հրատարակուի խմբագրական կազմի մը կողմէ: Տարեկան բաժնեգին 10 լիբ. ոսկի: Հասցէ.— Նամակատուփ 4176, Պէյրութ (Լիբանան):

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին: Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի :

●

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն: Ուրեմն կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար:

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով:

ԾԱԽՈՒ Է

Վալանսի « Մարանաթա » Եղբայրութիւնը, ունենալով իր նորաշէն եկեղեցին, տարեց եղբայրներու միահամուռ հաւանութեամբը որոշուեցաւ որ իր հին ժողովատեղին ծախուի

Ա) Ունի ընդարձակ ՈՒԷ տը Շօւէ *մը,*

Բ) Ա. յարկին վրայ 5 սենեակներ:

Գ) Բ. յարկն ալ 80 քառ. մեթր մեծութեամբ սրահ մը:

Տեղեկութեան համար դիմել.

Mr. Ghazarian Aharon
16, Côte des Chapeliers
Valence (Drôme)

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը.—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն :

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր Չէք փոստալի թիւով :

3.— Միութենէ եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի *Յառաջին* կամ ստացող Միութիւնը իրէ կուտայ ծանուցումը :

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով :

5.— Անուն ու հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ազգասախնամ - Որբախնամ Միութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Մարսէյլէն Գ. Յակոբ Փափազեանէ հինգ հազար ֆրանք, իր աղջկան Օր. Անահիտ Փափազեանի եւ Սէնթ Էթիէնէն Գ. Ստեփան Միքայէլեանի ամուսնութեան առթիւ: Վարչութիւնս կը մաղթէ նորապսակ ամոլին երջանիկ կեանք:

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Ա. Գասպարեանէ հազար ֆր., վիճակախաղի առթիւ շահած առարկային փոխան:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 *տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին :*

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14:

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 *հանրակառքը եւ իջնել* Փավիյօնսուպուա :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Գ. Յակոբ Գումրեան, զաւակը ու ազգականները, շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականին Տիկին Զապել Գումրեանի *մահուան առթիւ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սեպտ. 19ին:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու: Լաւ վճարում: Գրել.—

Mme. Hatzakordzian
45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը ժամը 15.30ին դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին: Ուսուցիչն է Պ. Թրազոշ:

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները:

(Կնիք)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

- Տիկին Հայկանուշ Տէյիրմէնճեան, Վանեցի, կը փնտռէ իր եղբայրը, Գրիգոր Գուրպէթեան Յակոբի, ծնած Վան. Պուլկարիայէն Հայաստան գաղթած:

— Էլմասեան Յակոբ Յովսէփի, Երեւանէն, կը փնտռէ իր ազգականները Գալթագար եւ Միհրան Աւագեան, Գաֆրացի: Անունք կ գտնուէին Վալանս:

— Եղիսաբէթ Սարգիսեան, կը փնտռէ իր մօրքրոջը Պօղոս Սաքլամեանը, որ այժմ 44 տարեկան ըլլալու է:

— Վիրապ Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Հայրապետ Ղազարեան Դաւիթի:

— Կը փնտռուի Արապեան Ենովք Վարդերեսի, Զալկարացի, ծնած 1923ին, ռազմագերի:

— Տիկին Գոհար Բարունակեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին՝ Գրիգոր Բարունակեանը.

— Թագուհի Մարտիկեան, Երեւանէն կը փնտռէ իր քեռորդին՝ Գ. Գէորգ Թիւֆէնկճեանը, Պոլսեցի, որ Պոլսոյ կը գտնուէր առեն մը:

— Կը փնտռուի Ազատ Ահարոնեան Մեսրոպի, ծնած 1919ին, ռազմագերի:

— Տիկին Մարի Հաճի Յակոբեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին Գրիգոր Հաճի Յակոբեանը, հօր անունը Աթանաս, մօր անունը Զարնիկ, Օվաճըգցի:

— Սեդրակ Յարութիւնի, Աշտարակցի:

Տեղեկացնել՝

Pasteur Hélvadjian, Clos Reynaud
Gardanne (B. du R.)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոթէորով մեքենայի վրայ աշխատող կին գործաւորուհիներ:

Դիմել Հայթայեանի,

IMPER - AS
21, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)
Tél. : GUT. 00-31

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MARDI 25 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7689 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3500

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉԱՐԸ ԽԱՓԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ձախողած կը համարուի Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովը : Ոչ միայն հակառակորդներուն, այլ եւ բուն ժողովականներուն կողմէ :

Ամէնէն աւելի դառնացած է Ֆրանսան, որ համամտութիւն յայտնելով հանդերձ, կ'ուզէ պահել իր գործելու ազատութիւնը : Իրեն հետ է Անգլիան :

Ուրիշ երկիրներ ալ զանազան վերապահումներ ունին : Վերջնական կացութիւնը պիտի պարզուի հոկտեմբեր 1ին, երբ մասնակցող կառավարութիւնները ճշդած ըլլան իրենց դիրքը :

Դժգոհներուն գլխաւոր առարկութիւնն այն է թէ գոյացած համաձայնութիւնը չի համապատասխաներ առաջին օրերու վճռական յայտարարութեանց :

Յուլիս 26էն անմիջապէս ետք, երբ զնդ. Նասր կ'ազգայնացնէր Սուէզի ջրանցքը, սպառնալից դիրք մը բռնած էին մասնաւորապէս Ֆրանսա եւ Անգլիա : Նոյն իսկ զինուորական պատրաստութիւններ կատարեցին, ի հարկին միջամտելու համար :

Ետոյ ժողովներ, յայտնի եւ գաղտնի խորհրդակցութիւններ, եւ վերջապէս համաձայնագիր մը, որ անմիջապէս մերժուեցաւ Եգիպտոսի կողմէ, երբ դեռ Գահիրէ չէր հասած Հինգերու յանձնախումբը, նախագահութեամբ Աւստրալիոյ վարչապետին :

Դեռ նոր վերջացաւ Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովը, յանգելով համաձայնութեան մը որ նախորդին կմախքն է :

Կը թուի թէ նորէն ծայրէն պիտի սկսի ծրագրուած ընկերակցութիւնը, կամ Ակումբը : Պիտի փորձէ բանակցիլ Եգիպտոսի հետ, միջին ճամբայ մը գտնելու համար :

Այս նահանջը հետեւանք է ոչ միայն հանրային կարծիքի ճնշումին, այլ եւ մասնակցող 18 պետութեանց մեծ մասին մտավախութեան :

Տագնապին սկիզբէն իսկ, բոլոր երկիրներուն մէջ վճռական դիրք բռնեցին ընդդիմադիր հոսանքները, բողոքելով զինեալ միջամտութեան դէմ :

Մ. Նահանգները անգլօ-ֆրանսական ճակատին ուժ տալով հանդերձ, կը հասկցնէին թէ համաձայն չեն ծայրայեղութեանց դիմելու :

Արաբական աշխարհը ջղագրգիռ վիճակ մը կը մատնէր, միացեալ ճակատ կազմած ըլլալով հանդերձ :

Իսկ Խ. Միութիւնը յայտնապէս դիրք բռնած էր իր նպաստ Եգիպտոսի :

Գահիրէի խորհրդային դեսպանը դարձած էր մտերիմ խորհրդական մը, որ չարունակ նոր հրահանգներ կը ստանար Մոսկուայէն

Այս բոլոր պարագաները հետզհետէ կը թանձրացնէին մթնոլորտը եւ վերջապէս, գլխաւոր շահակիցները շատ լաւ կ'ըմբռնէին թէ որեւէ յախուռն ձեռնարկ պիտի յանգէր զինեալ ընդհարումի մը, եթէ ոչ երրորդ աշխարհամարտին :

Այս փրկարար վախն էր որ կարելի եղաւ պահպանել խաղաղութիւնը, քան աւելի ծանրակշիռ պարագաներու մէջ.

Գ. աշխարհամարտի մղձաւանջը, անոր հեռանկարը դարձած է տեսակ մը չարխափան կամ չանթարգել, կանխելու համար նոր փոթորիկներ :

Միայն մեր «եկեղեցական»ներն ու եպիսկոպոսներն են որ կ'արհամարհեն այդ վտանգը, ապերասան եւ լեյթներ սարքելով կամ Անթիլիաս կաղկելով .

Եթէ փորձէք լռջութեան կամ զգաստութեան կոչ մը ուղղել, տասը դար ետ կ'երթան, համոզելու համար թէ ազգովին փրկուած ենք, երբ մայր-եկեղեցի մը եւս չինուի Լիբանանի մէջ, Անթիլիասի դիմաց ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ԴԻՄԵՆ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԼ, ԻՐ ԿԱՐԳԻՆ

Բրիտանական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսայի հետ համախորհուրդ, խնդրած է Ազգաժողովէն նիստ հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը, վաղը, չորեքշաբթի, քննելու համար Սուէզի խնդիրը :

"Այս ձեռնարկով, Անգլիոյ վարչապետը կ'ուզէ ապացուցանել ընդդիմադիրներուն թէ կառավարութիւնը ամէն գործնական միջոց ձեռք առած է, խաղաղութեամբ լուծելու համար Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման առթիւ ծագած վէճը : Ապահովութեան Խորհուրդին կը մնայ բացատրութիւն պահանջել Եգիպտոսէն եւ ճշդել թէ ի'նչ պայմաններով կը հաւանի լուծել տագնապը : Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը բացատրեց թէ Անգլիա հաստատ կը մնայ ջրանցքին միջազգային վարչութեան տեսակէտին վրայ, համաձայն 1888ի պայմանագրին եւ թէ Եգիպտոս իրաւունք չունէր ազատ նաւարկութեան վերջ տալու միակողմանի կարգադրութեամբ : Ուրեմն, անհրաժեշտ է նոր ձեւ մը գտնել, հաստատելու համար ջրանցքին միջազգային հանգամանքը : Ոչ ոք կը պահանջէ որ վերահաստատուի նախկին ընկերութեան սեփականութիւնը : Անգլիայէն եւ Ֆրանսայէն զատ, միւս պետութիւններն ալ համաձայն են որ վէճը քննուի Ազգաժողովին կողմէ : Մ. Նահանգներն ալ սկզբունքով համաձայն են, բայց կը նախընտրէին որ դիմումը կատարուի հոկտ. 1ին, երբ ժողով պիտի գումարէ նոր ընկերակցութեան կազմակերպական մարմինը :

Ամէն պարագայի մէջ, 18 պետութիւնները միշտ հաւատարիմ կը մնան ջրանցքին միջազգային վարչութեան ծրագրին : Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան յայտարարութիւնը կ'ըսէ .

— Մենք լիովին պիտի ընծայենք մեր աջակցութիւնը նոր ընկերակցութեան եւ կը կարծենք թէ ան օգտակար դեր մը պիտի կատարէ, եգիպտական կառավարութեան հետ բանակցելու եւ ճամբան հարթելու համար .

Նոյն յայտարարութեան համաձայն, Անգլիոյ արտաքին նախարարը Նիւ Եորք պիտի երթայ, մասնակցելու համար Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին : «Կը կարծենք թէ ժամանակը եկած է, որ Ազգաժողովին մօտ կատարուած դիմում մը դիւրացնէ վէճին կարգադրութիւնը » :

Երկու կառավարութեանց դիմումը դարմանք պատճառեց Ազգաժողովի շրջանակներուն մէջ : Բայց իրազեկներ կը հաւատան թէ Մ. Նահանգները ամէն աջակցութիւն պիտի ընծայեն Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ, Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ : Վէճը պիտի քննուի համաձայն Ազգաժողովին ուխտին 33, 35, 39 եւ 40 յօդուածներուն :

Ապահովութեան Խորհուրդին անդամներն են Ֆրանսա, Անգլիա, Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւնը, Չինաստան, Իրան, Եուկոսլաւիա, Աւստրալիա, Պելժիա, Քուպա եւ Փերու :

× Անգլօ-ֆրանսական ձեռնարկէն անմիջապէս ետք, Ազգաժողովին եգիպտական եւ իրանեան պատուիրակները տեսակցութիւն մը ունեցան :

× Վերջին լուրերու համաձայն, Եգիպտոս ալ պիտի դիմէ Ապահովութեան Խորհուրդին, իբրեւ հետեւանք՝ անգլօ-ֆրանսական ձեռնարկին :

Գնդ. Նասր պիտի փորձէ առարկել Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատճառաբանութեանց դէմ եւ խնդիրը պիտի բանաձեւէ համաձայն իր տեսակէտներուն : Անգլօ-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Երկու տարի առաջ այսօր, 25 Սեպտեմբեր, գուժկան հեռագիր մը Միլանոյէն.

— Հրաչ Սարգիսեան յանկարծամահ:..

Շատոնց վարժուած ենք չարաբաստիկ մահերու, որոնք նոյնքան յանախադէպ են այսօր, որքան ենթադրելի կուրծքերու պատճառած կորուստները :

Եւ սակայն, կը դժուարանայինք հաւատալ, նկատի առնելով իր առոյգ դիմագիծը եւ աշխոյժ շարժուձեւերը :

Աւելի վերջը պիտի իմանայինք թէ խակապէս կը տառապէր սրտի տկարութենէ մը, որ ամէն բանէ առաջ հանգիստ կը պահանջէր .

Պատահաբար ծանօթացանք 1927ին, երբ իր առաջին գրութիւնը կը բերէր «Յառաջ»ի :

Դրացիներ էինք այն ատեն, երբ թերթը կը տպուէր *Մասիս* տպարանը, Լաֆայէթի վրայ :

Մարդամօտ էր եւ զգայուն :

Շատ բան չէի գիտեր իր անցեալ կեանքի մասին :

Երգենկացի է, կ'ըսէին, զաւակը վաստակաւոր դատաւորակի մը : Ժամագործութիւնը կատարելագործած՝ Զուիցերիոյ մէջ :

Կարեւորը իր անցեալը չէր, այլ ներկան : Ուրիշ խօսքով, իր կամաւոր, գործօն եւ եռանդուն ծառայութիւնը՝ հայկական մշակոյթին :

Իր նախասիրած ճիւղն էր թատրոնը : Կանոնաւորապէս կը հետեւէր Փարիզի թատրական կեանքին, միեւնոյն ատեն զբաղելով հայկական բեմին վրայ :

Հատոր մը կրնան կազմել իր պարբերական տեսութիւնները, որոնց մէջ կան ամբողջական ուսումնասիրութիւններ ալ, ինչպէս եւ մենագրութիւններ :

Ունէր կիրթ լեզու մը, յայտնապէս ազ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վարչապետ Գ. Կի Մոլէ կիրակի օր ճառ մը խօսելով Լանսի մէջ (Հիւս. Ֆրանսա), «իր զառնութիւնը եւ անձկութիւնը» յայտնեց Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովին առթիւ, «անբաւական գտնելով իր բարեկամներուն եւ դաշնակիցներուն միութիւնը» : Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը .

— Միշտ հաւատարիմ մենք մեզի, հաստատեցինք թէ թշնամիներ չենք հարստահարուած ժողովուրդի մը, թէ առիթ չենք փնտռեր խաչակրութիւն մը կատարելու համար, այլ հակառակ ենք ծաւալապաշտութեան, գաղափարական ըլլայ թէ ցեղային : Մենք սպառեցինք խաղաղ կարգադրութեան մը բոլոր կարելի միջոցները, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին : Մենք ճանչցանք համագերմանութիւնը, տանուտէրներու ցեղին փառաբանութիւնը, Հիթլէրի չափազանցեալ երազները, եւ գիտենք որ այդ բոլորը հրապուրեցին ամբողջ ժողովուրդ մը : Այսօր Գերմանիան — եւ Եւրոպան — դեռ բոլորովին վերականգնած չեն մէկ մարդու յիմարութեան

Ֆրանսական ծանուցագիրը կը խնդրէ Ապահովութեան Խորհուրդէն քննել «եգիպտական կառավարութեան միակողմանի արարքին հետեւանքը» : Երկու կառավարութիւնները այսպէս խմբագրած էին իրենց դիմումը Սեպտ. 12ին, երբ Եգիպտոս ալ անմիջապէս դիմում կատարեց, զիտել տալով թէ «անգլօ-ֆրանսական ամբաստանութիւնը որեւէ իրաւական, պատմական եւ բարոյական հիմք չունի» :

Գնդ. Նասր Արաբիա կը գտնուի այժմ, այնպէս որ կացութիւնը պիտի պարզուի վերադարձէն ետք :

ՉԱԽՋԱԽԻՉ ՅԱՂԹԱՆԱԿ՞ ՄԸ ԵԽՍ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Երէկ հետեւեալ հեռագիրը ստացանք Հալէպի մեր թղթակցէն. —

ՀԱԼԷՊ, 23 Սեպտ. — ՉԱԽՋԱԽԻՉ ԵՒ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ՇԱՀԵՑԱՆՔ ԳԱՒԱՌ. ԺՈՂՈՎԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ: ԸՆՏՐՈՂՆԵՐՈՒՆ 87 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐԸ ԻՐԵՆՑ ՔՈՒԷՆԵՐԸ ՏՈՒԱԾ ԷԻՆ Հ. Յ. Դ. ՑԱՆԿԻՆ :

ԽՄԲ.— Այս ընտրութիւնները երկու անգամ յետաձգուած էին կառավարութեան կարգադրութեամբ, հակառակորդներու դաւերուն հետեւանքով :

դուած՝ ֆրանսերէնէ, բայց միշտ հայաշունչ :

Իբրեւ անկախ աշխատաւոր մշակոյթի ճակատին, յիւրապէս ալ կ'օգնէր գրական - թատերական ձեռնարկներու, ինչպէս եւ անհատ հեղինակներու :

Ժամագործի խանութին մէջ անկիւն մը ունէր, հայերէն գիրքերու տարածման համար :

Վերջին աշխարհամարտէն ետք, ազգային գործերու անդաստանն ալ մտաւ :

Իբրեւ բարեխառն մարդ, ամէն բանէ առաջ կ'ուզէր ոչ միայն դրական աշխատանքներ կատարել, այլեւ մթնոլորտ բուժել, ներդաշնակ եւ պայծառ գործակցութեան մը համար :

Հաւասարակշռութեան ազդակ մըն էր, միշտ բարեմիտ եւ լաւատես :

Դժբախտաբար իր վերջին տարիները մթագնեցան դառն յուսախաբութիւններով :

Ինքն ալ մնաց անծանօթ՝ այս նոր - բուն վրայ :

Ո՛րքան բազմապատկուեցան կսկծալի կորուստները՝ այս մռայլ օրերուն ...

ՎԱՀԷ

ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ. ԱՆԳԱՐՏ

Ամմանէն «Ազդակ»ի ուղղուած նամակ մը (22 եւ 23 Սեպտ.) կը ծանուցանէ թէ Յորդանանի Գերագոյն Ատեանը լսելով Տիրան արք.ի բացատրութիւնները, անպարտ հռչակած է զայն եւ արտօնած է որ բնակի Երուսաղէմի մէջ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պատր. Տեղապահ Եղիշէ արք. նոր ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ դէպի Եւրոպա :

× Պէյրութի «էլ Եավմ» թերթը հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Ամմանէն . — «Տիրան արք. դատ բացած էր Գերագոյն Ատեանին առջեւ, Եղիշէ արք.ի դէմ, որ զինքը ամբաստանած էր թէ քաղաքականութեամբ կը զբաղի եւ կապ ունի օտար պետութեան մը հետ Գերագոյն Ատեանը քննելով խնդիրը, ըրջեց արտաքսումի որոշումը » :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ յորդանանեան կնդայիրներ եւ հրացաններ սպաննեցին երեք զինուորականներ եւ վիրաւորեցին 13 հոգի :: Յորդանան ալ կը ծանուցանէ թէ երեք հոգի սպաննուեցան եւ 7 հոգի վիրաւորուեցան, երբ արգիլեալ շրջանին կը մօտենային:— Ուաշինկթընի, Լոնտոնի եւ Մոսկուայի խորայէլեան դեսպանները իրենց երկիրը կանչուեցան, խորհրդակցելու համար կացութեան մասին :

ԱՆԳԼԻԱՅԻ լրտեսներու դատավարութիւնը մէկ ամիս եւս յետաձգուեցաւ եգիպտական կառավարութեան կողմէ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիա տասը միլիառ մարքի (800 միլիառ ֆրանք) զէնք եւ ռազմանիւթ պիտի ապսպրէ Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի, Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ զինագործարաններուն, երեք տարուան վրայ : Պիտի գնուին մասնաւորապէս օդանաւեր եւ ծանր զէնքեր :

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

★

ԽՄԲ.— Պէյրութի անկախ օրաթերթը, Այգ, շարք մը խմբագրականներով կը բանայ «ազգային – եկեղեցական արուեստական տագնապ»ին ծալքերը : Ահաւասիկ երրորդը, որ կը լուսաբանէ ամբոխավարութեան պատրուակներէն մէկը .—

Հաստատեցինք, թէ մեր ազգային եկեղեցական արուեստական տագնապը ըսկիզբ առաւ ճիշդ տասնեւհինգ տարի առաջ, երբ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պատուիրակները, օժանդակութեամբը Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբանութեան, խափանեցին ընտրութիւնը Գարեգին Արք. Խաչատուրեանի եւ յաջողեցան անորոշ ժամանակով յետաձգել տալ կաթողիկոսական ընտրութիւնը, իրենց դէմ գտնելով միայն ու միայն Տ. Զարեհ վարդապետ Փայասլեանը: Հաստատեցինք նաեւ, թէ Մայր Աթոռը պատճառներ ունէր մտահոգուելու Գարեգին եպիսկ.ի ընտրութեամբ եւ որոշ հայեացկէտներէ արդար էր անոր ընտրութեան խափանումը։

Մեր ազգային – եկեղեցական արուեստական տագնապին ոչ թէ եօթն ամիս կամ երկու չարաթներ, այլ՝ տասնեւհինգ տարի առաջ սկսելուն երկրորդ պատճառը անխմաստ կերպով քար – գայթակղութեան դարձած «1941ի կանոնագրութիւն»ն է:

Երանաշնորհ Պետրոս Ա. Կաթ. Սարաճեան եղաւ Կիլիկիոյ Աթոռի կանոնագրութեան խմբագրման գործին նախաձեռնողը եւ առ այդ՝ պաշտօն տրուեցաւ Մանուկ Ասլանեանէ, Տիգրան Մավխասալեանէ, Յովսէփ Թիւթիւնճեանէ եւ Հմայեակ Գըրանեանէ կազմուած Ցանձնախումբին՝ կատարել խմբագրութիւնը : Աշխատանքներուն աւարտումէն առաջ, սակայն վախճանեցաւ Տ. Տ. Պետրոս – կաթողիկոս: Կանոնագրութիւնը պատրաստ էր արդէն 1941ին, Հալէպոյ Տ. Եղիշէ Արք. Կարոյեանի Տեղապահութեան օրով եւ Ս. Նշանի մէջ գումարուած կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորական ժողովին ներկայացուելով՝ վաւերացուեցաւ 1941 Յունուարի 15-19ի նիստերուն մէջ :

Ինչպէս ցոյց տուինք, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պատուիրակներուն պահանջին վրայ այդ թուականի վերջերուն տեղի չունեցաւ կաթողիկոսական ընտրութիւնը:

1941ի այդ կանոնագրութեամբ է, որ 1943 Մայիսի 10ին, երեկոյեան ժամ, 4ին, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը Գարեգին Ա. Կաթողիկոսին, որ 44 պատգամաւորներու 37ի քուէները ստացեր էր :Ընտրական ժողովէն քաղաքական պայմաններու բերումով կը բացակայէին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պատգամաւորները : Ներկայ էին Նազարէթ Ցրւթրդճեան, Արշակ Գալեմքճարեան, Նուպար Փէշտիմալճեան, Նազարէթ Եագուպեան, Տքթ. Նուպար Նաճարեան, Մկրտիչ Մոլլեան, Տքթ. Հայրապետեան, Լեւոն Մինասեան եւ ուրիշներ :

«Կարդացուեցան կանոնագրութեան կաթողիկոսական ընտրութեան վերաբերեալ յօդուածները եւ ներկայացուեցաւ Միաբանութեան պատրաստած թեկնածուներու հնգանուն ցանկը :

«Ոչ մէկ պատգամաւոր առարկեց կանոնագրութեան դէմ: Տիար Մկրտիչ Մոլլեան դրուատեց Գարեգին Արք. Յովսէփեանը եւ կոչ ուղղեց պատգամաւորներուն արժանաւոր գահակալի մը ընտրութեան համար :. 37 քուէով ընտրուեցաւ Գարեգին Սրբազան »:

(«Հասկ», 1943, էջ 234 – 36)

Եւ նոյն այդ 1941ի կանոնագրութեան հիմամբ է, որ 1956 Փետրուարի 20ին տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ի:

Արդ, բոլոր անոնք՝ որոնք իմանալի ու անիմանալի պատճառներով ներկայիս Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին դէմ ճակատ յարդարած են, օրը վաթսուն հեղ կը հոլովեն 1941ի կանոնագրութեան անվաւեր հանգամանքը: Եւ բարեմտօրէն կամ չարամտօրէն ներկայիս Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին դէմ ճակատ յարդարողներէն ֆինանսաւորուող մամուլը ամէն առաւօտ չի վարանիր չեշտը դնել 1941ի կանոնագրութեան անընդունելի, որով՝ անոր հիմամբ կատարուած կաթողիկոսական ընտրութեան անվաւեր բնոյթին վրայ :

Ընդդիմադիր հոսանքներն ու թերթերը չեշտը կը դնեն մանաւանդ այն իրողութեան վրայ, որ Երանաշնորհ Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Յովսէփեանց իր գահակալութենէն նոյ վաւերացման չէ ենթարկած 1941ի կանոնագրութիւնը :

Դժբախտաբար, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին եւ Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան արխիւները ցարդ միայն ու միայն չար եւ անթոյլատրելի նպատակներով օգտագործուած են. Եթէ ոեւէ ազգային, ոեւէ հոգեւորական կամ լրագրող յանձնառու ըլլայ համբերատարութեամբ եւ աչալրջութեամբ թղթատել այն բոլոր գիրերն ու առենագրութիւնները, որոնք պահուած են Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան դիւանատան մէջ, չուտով պիտի նշմարէ, որ Երանաշնորհ Գարեգին Ա. կաթողիկոս ընդունելի եւ գործադրելի նկատած է 1941ի կանոնագրութիւնը, անով Հայրապետին տրուող իշխանութիւնը ցանկալով ընդլայնել, եւ իր դիտողութիւնները խմբագրել տուած է իբրեւ յաւելուածական յօդուածներ այդ կանոնագրութեան :

Դժբախտութիւն է հաստատել, որ այդ թուականին Կիլիկիոյ համեցեալ վեհափառ Հայրապետին գործակցող եւ Գարեգին Ա. Հայրապետէն որոշ փոփոխութիւններով ընդունելի հռչակուած կանոնագրութեան վրայ նոյն ինքն կաթողիկոսի թելադրանքով անհրաժեշտ յաւելուածական յօդուածներու խմբագրութիւնը կատարող կարգ մը անձնաւորութիւններ, այսօր չեն վարանիր 1941ի կանոնագրութիւնը անվաւեր եւ անոր հիմամբ կատարուած կաթողիկոսական ընտրութիւն մը վիճելի յայտարարելու :

Ինչ որ ալ ըսուի սակայն ու գրուի, այս յօդուածին ընկերացող երկու վաւերաթուղթերը (գորս կարելի է գտնել Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան դիւանատան մէջ) կուգան միանգամ ընդ միշտ հաստատել՝

Թէ 1941ին խմբագրուած, Տեղապահ Եղիշէ Արք. Կարոյեանի նախագահութեամբ նոյն թուականին գումարուած կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորական ժողովէն վաւերացուած եւ Երանաշնորհ Գարեգին Ա. կաթողիկոսի ընտրութեամբ նուիրագործուած «1941ի Կիլիկեան Թեմի կանոնագրութիւն»ը ընդունելի հռչակուած է նոյն ինքն Գարեգին Ա. Հայրապետի կողմէ, որ թելադրած է միայն երեք յօդուածներու յաւելում կատարել անոր վրայ :

Մեր կարծիքով, նոյն այդ 1941ի կանոնագրութեան հիմամբ ընտրուած Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս պատճառներ չունի իր կարգին չպահանջելու յաւելումները, որոնք մարմին առած էին Գարեգին Ա.ի դիտողութիւններէն :

Ա.Ց.Գ.

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(ՔԱՐԻՒՂ ԵՒ ՄԻՆԱՐԷ)

■

«Լը Մոնտ»ի շրջուն թղթակիցը Էդ. Սապլիէ իր երկրորդ յօդուածին մէջ բաղդատելով Արաքսի այս կողմին եւ միւս կողմին կացութիւնը, կը գրէ թէ վտանգի տակ է Միջին Արեւելքի այն մասը որ կը գտնուի անգլեւամերիկեան շրջագծին մէջ: Հոն արեւմտեան հաստատութիւնները կ'ուզեն մեծ շահեր ապահովել, իսկ միւս կողմէ ալ վտանգաւոր գաղափարներ շըրջան կ'ընեն — Արաբական Դաշնակցութիւն, Պաղտատի դաշինք, Համարաբականութիւն եւայլն :

Արաքսէն անդին՝ Խ. Միութեան մէջ անողոք վարչութիւն մը կը շարունակէ տնտեսական նուաճումները, կը ստեղծէ ճարտարարուեստ, կը մեքենաւորէ երկրագործութիւնը, իւրաքանչիւր ժողովուրդի կուտայ ազգային մշակոյթ մը : Հայերու աչքին՝ հայրենիք մը կը շողշողացնեն, Թիւրքերուն՝ արքայութիւն մը: Իսլամ երիտասարդութիւնը տոգորուած յառաջդիմութեամբ, կը տեսնէ որ Արաքսի հիւսիսը բարեփոխումներ տեղի կ'ունենան, որոնք կը պատշաճեցնեն Մարգարէի կրօնքին ընկերային բարեշրջման պահանջներուն :

642ին, արաբ. բանակները որ եւ մըտեցան Քրիստոնեայ Վրացիներու, Հայերու կողմէ, իսլամացուցին Ադրբեջանը, Այդ թուականէն ի վեր Բաքու իսլամական կեդրոն մը դարձաւ, ինչպէս կը վկայեն աւերակները: Երիտասարդները կը սիրեն նոր շէնքեր :

Շահ Աբբասի դամբարանին վըրայ միայն մինարէն է որ անեղծ մնացած է հինգ դարէ ի վեր: Սանդուղներու աստիճանները չափազանց բարձր են : Մինարէէն կը տեսնուի քաղաքին ամբողջ համայնապատկերը—Արեւելքէն ծովը, ուրկէ դուրս քարիւղ ամէն տեղ: Օդակայանը քառասուն քիլոմեթր հեռու է : Ժամանակին Բաքուին «Սեւ քաղաք» կըսէին, իսկ իր արուարձանը՝ սեւ հովիտ: Մէկ միլիոն բնակիչով, այսօր Խ. Միութեան չորրորդ մեծ քաղաքն է : Նոր շէնքեր շինուած են : Նախ քան յեղափոխութիւնը, քաղաքը միայն տասը հեկտարի վրայ ծառեր ունէր, այսօր 500ի: Վաթսուն դարատաններ, տասը թատրոն, երկու հարիւր դպրոց, 45 հազար հոգինոց մարզադաշտ մը —այս բոլորը կը դարձնեն Բաքուն Կասպեան մայրաքաղաքը :

Մինարէները ցանցառ են, որով դժուար է հասկնալ թէ Բաքուն իսլամական քաղաք մըն է: Ադրբեջանի ժողովուրդը Շիի աղանդին կը պատկանի. Բաքուի մէջ, նոյնիսկ խորհրդային իշխանութեան հաստատումէն առաջ, Սիւննի քաղքենին, որ լուսաւորուած էր, արդիական ձգտումներ ունէր եւ յառաջդիմական ուղղութեան կը հետեւէր :

Ադրբեջանի Թուրքեւիրանեան մտաւորականութիւնը Թուսիոյ կը կոթնէր : Ղրիմի պանթրքիզմին բազմաթիւ իսլամ գրագէտներ Մոսկուայի համակիր էին Թուրքերու դէմ: 1914ին Նախիջեւանի խանը կը վարէր կայսերական հեծելազօրքը, իսկ այդ շրջանին բազմաթիւ իսլամներ Թուսիոյ մէջ բարձր դիրքեր գրաւեցին: Այդ է պատճառը որ Անդրկովկասի մէջ, աւելի քան ուրիշ տեղ, դիւրին եւ արագ կերպով կատարուեցաւ իսլամութեան լքումը : Ադրբեջանցիները բազմաթիւ նմանութիւն ունէին Եւրոպայի հետ, լատինական տառերը առանց դժուարութեան ընդունուեցան :

Բաքուն այսօր Խ. Միութեան մաս կը կազմէ : Քովէ քով տեղացի միւս տարրերուն՝ Թուսերուն եւ Հայերուն հետ կը կազմեն իր մտաւորականութիւնը : Շատ կարեւոր եղած է ռուս ժողովուրդին նըպաստը Ադրբեջանի մէջ: Զուլումը դանդաղօրէն կատարուած է :Ըմբոստ Սթենքա Թազինն էր որ ամէնէն առաջ բացաւ ցարի բանակներուն ճամբան, գրաւելով քաղաքը: Ատկէ ի վեր այս քաղաքին կարեւորութիւնը անդադար կ'աճի: Կասպեան բանալի — հետեւաբար Պարսկաստանի եւ Պարսից ծոցի — Բաքուն նոր թափ ստացաւ :

Անցեալ դարուն երբ ռուսական քարիւղը մէջտեղ ելաւ, միջազգային դրամագլուխները իրար հրմշտկեցին Կասպից ծովուն ափերը: Բաքուի մէջ է որ Նոպէլները, Ռօչիլտները շինեցին իրենց հարստութիւնը, ինչպէս եւ Ռոքֆելլըրները եւ Րոյըլ Տըչ ընկերութիւնը :

Քարիւղի ճարտարարուեստի զարգացումը ծնունդ տուած էր զօրաւոր աշխատաւոր դասակարգի մը, որուն ձգտումը եղաւ պայքարիլ օտար դրամագլուխին

ՕՍԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Ատեն մը վերջ, սակայն, չշուկներ հասան Քորոյի ականջին, թէ Ահմէտի վրանին տակ բարգաւաճութիւնը կատարեալ չէր: Գիշերները մարդիկ պոռչտուքներ կը լսէին. Մանա այնպէս կը ձեւացնէր, թէ իրենց վրանին տակ արտասովոր բան մը պատահած չէր, բայց ուրիշ կիներ նկատած էին, որ նոր հարսին զուարթ տրամադրութիւնը կեղծ է:

Մանայի մայրը արտասուալից աչքերով կը խնդրէր իր աղջիկէն, որ իրեն յայտնէր, թէ Ահմէտ ինչպէս կը վարուէր իրեն հետ: Մանա ժպիտով մը կը պատասխանէր.

— Եթէ դժգոհութեան որեւէ պատճառ կայ, Ահմէտը աւելի իրաւունք ունի բողոքելու, քան ես ...

Եւ սակայն ոչ ոք իրաւունք ունէր ուրիշի մը վրանին տակ պատահածներով հետաքրքրուելու :

⁂

Օր մը, Քորօ Ահմէտին հանդիպեցաւ : Իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ տղան ատելավառ նայուածք մը կը նետէր իրեն: Քորօ նկատի չառաւ, որ երբ ինքն ալ Ահմէտի բարեւը կ'առնէր, իր նայուածքին մէջ ալ անծանօթ բան մը կար :

Քանի մը օր ետք Քորօ Ահմէտը գիւղ ղրկեց՝ աղ գնելու համար: Ահմէտ գնաց իր վրանը: Քորօ, վրանին մօտիկը կեցած, մտիկ ըրաւ: Իրեն այնպէս կը թըւէր, թէ խուլ, խեղդուկ լացի մը ձայնը կը լսէր: Սարսուռ մը պատեց իր հսկայ մարմինը: Մարդ որքան վայրենի եւ անգութ պէտք էր ըլլար, այդքան գեղեցիկ ու սիրուելիք աղջիկ մը չարչրկելու սիրտ ունենալու համար :

Կէսօրէն ետք, Քորօ երկար ատեն սպասեց, որ Մանա դուրս գայ եւ իրեն հետ խօսէր: Գիտէր, թէ ան շատ բան ունէր ըսելիք: Բայց աղջիկը դուրս չելաւ :

Ահմէտ վերադարձաւ: Ու Քորօ նորէն խեղճուկ ճիչեր լսեց վրանէն: Իր մօյկին մէջ պահուած երկար մորակը դուրս քաշեց եւ պատրաստուեցաւ օգնութեան հասնելու աղջկան: Երբ սակայն էրիկ մարդու մը վրանը էրիկ մարդու վրանն է եւ էրիկ մարդու մը կինն ալ՝ իր կինը: Ալ ինք ինչ իրաւունք ունէր խառնուելու :

Շատերը նոյն վերաբերումը ցոյց կուտային իրենց կիներուն հանդէպ : Բոլոր թաթարներն ալ այդ անիծեալ բնաւորութիւնը ունին:Բոլորն ալ իրենց կիները կը ծեծէին, նոյնիսկ հարսնիքին երկրորդ օրը :

Յաջորդ օրը, քանի մը պառաւներ Գըրչուներ Քորոյի դիմեցին արտում տխուր արտայայտութեամբ : Կ'երեւէր, թէ անոնք Մանայի ճակատագրով չահագրգռուած էին:

Մանայի հօրեղբայրն ալ եկած էր: Կ'ուզէր Քորոյին հետ խօսիլ: Սակայն չէ՞ որ էրիկ մարդու մը վրանը իր վրանն է, հարցուց հօրեղբայրը :

— Այո, պատասխանեց Քորօ: Սակայն այդ թաթարները իրա՞ւ էրիկ մարդ են ..

Մանայի հօրեղբայրը ուսերը թօթուելով հեռացաւ : Անոր մեկնելէն ետք, Մանա Քորոյի վրանը մտաւ եւ ծունկի եկաւ անոր առջեւ: Ահմէտ այնպիսի վայրագութեամբ մտրակած էր զայն, որ հագուստները բզիկ բզիկ եղած էին :

Մանա պաղատագին կը նայէր Քորոյի աչքերուն մէջ եւ օգնութիւն խնդրելով, անոր կը պատմէր պատահածը: Յետոյ անծանօթ սարսուռ մը անցաւ Քորոյի մարմնէն : Փոխանակ դուրս վազելու եւ երիտասարդ թաթարը պատժելու, վեր վերցուց Մանան, տարաւ զայն իր սենեակը եւ պայուսակին մէջ սպեղանի մը փնտռել։

Աղջկան կողերէն մինչեւ վիզը մասի հաստութեամբ, կասկապոյտ ուռեցքներ կային, օձերու պէս գալարուն :

Քանի մը կիներ ալ եկան Քորոյի վրանը՝ արցունքոտ աչքերով: Քորօ դեղ մը կը դնէր աղջկան վէրքերուն վրայ: Կիներէն մէկը ուզեց, որ ինք դնէ դեղը :

— Թող Քորօն ընէ, անոր մատները աւելի փափուկ են, քան ձեր մատները, ըսաւ աղջիկը :

Երբ Քորօ իր գործը վերջացուց, շատ նեղսիրտ կ'երեւէր : Մարդ ինչպէս կրնայ չարչրկել այդքան գեղեցիկ մարմին մը, կը մտածէր ան :

⁂

Քորօ վրանէն դուրս ելաւ: Ահմէտ շըրջապատուած էր իր բարեկամներով, ծեր թէ երիտասարդ: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէր Քորօն, ուրիշի մը կինը իր վրանին տակ պահելով: Ի՞նչ գործ ունէր անոր հետ: Անիկա պէտք է աղջիկը դուրս վռնտած ըլլար: Եւ կամ, այն վայրկեանին որ աղջիկը իր վրանը գացած էր, պէտք է լուր տար անոր ամուսնոյն: Անիկա թաթարին կինն էր վերջապէս, եւ միայն թաթարը իրաւունք ունէր իր կնոջը գործերուն խառնուելու :

Ու այսպէս կը պոռային կը կանչէին :

— Էրիկ մարդու մը վրանը իրեն չի՞ պատկանիր, կը հարցնէին թաթարին բարեկամները :

— Այո, բայց այդ մարդը էրիկ մա՞րդ է, պատասխանեց Քորօ :

Քորոյի սրտին մէջ տեղութիւն չկար մարդոց հանդէպ: Անիկա գիտէր, թէ ամէնքն ալ իրենց կիները կը ծեծէին :

Թրգմ. Ե. Քամառ Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(4) (Շար.)

պէմ։ 1917ին ազրպէյճանցի յեղափոխականներ Անդրկովկասի դաշնակցային հանրապետութիւն մը կը կազմեն Վրացիներու եւ Հայերու հետ։ Իրենց առաջին մըտահոգութիւնը կ'ըլլայ գրաւել տնտեսական ընկերութիւններու ստացուածքները։

«Բաքուի Կոմունան» կարճ կեանք մը ունեցաւ։ Գրենք - Լիթովսկէ ետք, Թըրքական զօրքը Բաքու մտաւ 1918ին եւ «ինքնավար» կառավարութիւն մը հաստատեց։ Այս վարչաձեւը շատ վաղանցուկ եղաւ։ Թարիւղին պատճառաւ, Անգլիացիները հոն վազեցին։

1918 Նոյեմբերին զօր. Թոմսըն գրաւեց Բաքուն, ինքնավար նոր կառավարութիւն մը հիմնեց եւ քարիւղի ընկերութիւնները վերահաստատեց իրենց ստացուածքին մէջ։ 1920 ապրիլին միայն կարմիր բանակը վերջնապէս գրաւեց քաղաքը։

Յեղափոխական շարժումը երկար ատենէ ի վեր մտած էր Ազրպէյճան։ Բոլշեւիկներուն առաջին գործը եղաւ վտարել օտար դրամատէրները եւ գոհացում տալ յեղափոխականներուն եւ ազգայնականներուն. Առաջին անգամ ըլլալով Բաքուն կը դառնէր իր բաղմացեղ տարրերէն եւ կը դառնար ռուսական։

Ռուս մասնագէտներու եւ բանուորներու խուժումով, ալ աւելի ռուսացաւ երկիրը եւ ընկերային բարեշրջման ենթարկուեցաւ։

Բաքուն այսօր մաս կը կազմէ Խ. Միութեան, սակայն կը պահէ միջազգային քաղաքի ուժականութիւն մը։ Կող կողի Թուրքեր, Պարսիկներ, Ռուսեր, Հայեր, Վրացիներ կը նպաստեն քաղաքին բարգաւաճման եւ մանաւանդ կը դարձնեն մարքսեան քարոզութեան կեդրոն մը Միջին Արեւելքի համար։

Բաքուի մէջ է որ հիմնուեցաւ «Արեւելքի աշխատաւորներու համալսարանը» ուր դարբնուեցան յեղափոխականներ, տարածելու համար յեղափոխական շարժումը Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ, դարձեալ Բաքուի մէջ է որ 1942ին, պատերազմի տաք ատենը, գումարուեցաւ Խ. Միութեան իսլամներու համագումարը, Միւֆթի Ուֆայի նախագահութեամբ, հաւատարիմներ տալով համայնավարներուն թէ կարմիր իշխանը հաւատացեալ պիտի մնայ

Բաքուն նաեւ ամէնէն խոցելի կէտն է Խ. Միութեան, իր քարիւղի հորերուն համար, եւ կը կազմէ թշնամի օդանաւերու նպատակակէտը։ Ամէն անգամ որ ամերիկեան խարիսխ մը կը հաստատուի Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, Անատոլուէն Պարսից ծոց, քաղաքին անտեսական արժէքը նկատի կ'առնուի։

Այս տեւական սպառնալիքը կ'ազդէ քաղաքին առօրեայ կեանքին վրայ։ Թատարները դիշեր ցերեկ կը բանին։ Դարաստաններուն մէջ անկարգելները աշտարակներէն իրենց փորձերը կը կատարեն եւն.։

Միւս կողմէ, Բաքուէն է որ պիտի տարածուի համայնավարութիւնը դէպի Մերձաւոր Արեւելք։

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՍԱՆԿ ՀԱՐՍ ԱԼ ԿԱՅ

■

— Ո՞նց ես, Թադիկ աղբար։

— «Աղէկ եմ» ըսեմ որ աղէկ ըլլամ ...

— Այդ պատասխանիդ շատ չհաւնեցայ ... Տխուր կ'երեւաս, ի՞նչ է, հիւա՞նդ ես ...

— Չէ, փառք Ամենակալին, հիւանդ չեմ։ բայց սիրտս կը ճաթի։

— Բժիշկին գացի՞ր ...

— Իմ ցաւիս բժիշկը դարման չունի, տղաս։ Իմ դարդս ուրիշ դարդ է։

— Անշուշտ, տեսակ տեսակ սրտի հիւանդութիւններ կան ...

— Ես ինչ կ'ըսեմ, դուն ինչ կ'ըսես։ Իմ ունեցածս սրտի ցաւ չէ, տղաս։ Ինչպէս ըսեմ որ հասկնաս։ Կեցիր նայիմ, իմ ունեցածիս համար գրաբար բառ մը կայ։ Հա, դտայ, հոգեկան ցաւ է ...

— Անդիրը քիչ մը բարդացուցիր, Թադիկ աղբար ... Այդ տարիքիդ հոգեկան ցա՞ւ կը խաղցնես։ Պատմէ նայիմ ...

— Պատմեմ, բայց չըլլես լրագրին մէջ գրես։

— Եթէ գրելիք բան է, կը գրեմ, առանց քու անունդ տալու ...

— Լաւ, մտիկ ըրէ։ Գիտե՞ս նա, աւելի երկու տարի առաջ տղաս կարգեցի։ Շատ շնորհքով հարս մը ունեցայ։ Պատուական ընտանիքի մը զաւակը։

— Գիտեմ։ Ու ինչ փառաւոր հարսանիք էր, ես ալ եկած էի, չե՞ս յիշեր։

— Ի հարկէ կը յիշեմ։ Առջի հինգ վեց ամիսներուն, շատ խելօք, շատ հնազանդ հարս մըն էր։ Ընտանիքիս ամէն անդամ, «մայրիկ» կ'ըսէր, ինծի ալ «հայրիկ»։ Տղուս հետն ալ շատ սիրով էր։ Երջանկութիւնս տեղ մը չկար։

— Հասկնալի է։ Շնորհքով հարս կամ շնորհքով փեսայ, ընտանեկան յարկը դըրախտի կը վերածեն ...

— Ես ալ ատանկ կը կարծէի, բայց եկուր տես որ սխալեր եմ։

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ պատահեցաւ։

— Տարի մըն է հարսս փոխուեր է, ալ առաջուանը չէ մնացեր։ Ուր է ան խելօք հարսնուկ, դառնուկի պէս աղջիկը ... Հիմա տունէն ներս, եղեր է կատաղեալ բռընակալ։ Ընտանիքիս երեսն ի վեր կը պոռայ։ Ինծի դէմ ելել - պակաս խօսքեր կ'ընէ։ Ոչ ինծի կը հաւնի, ոչ ալ ընտանիքիս։ Առտուընէ մինչեւ իրիկուն դաս կուտայ ...

— Ի՞նչ դաս։

— Ըսեմ։ «Սուրճը մուշիքայով չեն խըմեր», «դգանակը բերան չեն տանիր», «սեղանին վրայ քիթ չեն խնջեր», «մարդու ներկայութեան կոկորդ չեն մաքրեր», «հիւրերու առջեւ փողկապը չեն քակեր», «ճաշնասփիւռի գործիքը մինչեւ կէս գիշերները բաց չեն ձգեր», «ամառը դուռին առջեւը չեն նստիր»։ Ո՞ր մէկը ըսեմ, հայրենակից։

— Բայց ներողութիւն Թադիկ աղբար, հարսդ շատ լաւ խրատներ կուտայ, դըժգոհ պէտք չէ ըլլաս։

— Մի աճապարեր։ Այդ բոլոր խրատներուն դէմ ըսելիք մը չունիմ։ Հա, թող ըլլայ։ Մենք էրիկ կնիկ, տարիքնիս առած ենք եւ ատանկ ալաֆրանկա ձեւերու շատ ականջ չենք կախեր ... Այդ բոլորին օ՛յթ ըսենք, բայց ...

— Բայց, ի՞նչ ...

— Բայց ալ համբերութիւնս հատած է։

— Ի՞նչ ըրաւ որ։

— Ամէն բանի գլուխ կը ծռեմ, բայց ալ չափը անցուց ...

— Ինչպէ՞ս։

— Երեք, չորս ամիսէ ի վեր հրաման հանած է որ տունը հայերէն չարականներ, երգեր չերգեմ եւ թոռնիկիս հետ հայերէն չխօսիմ ... Ամէն բան աղէկ, բայց այդ մէկը չեղաւ։ Առանց չարականի, առանց հայերէն երգի, Հայու տա՛ն կ'ըլլայ եղեր, դուն ըսէ։

— Է, ինչ ընես, օտար հարսը այդպէս է, Թադիկ աղբար ...

— Ի՞նչ ըսիր, ի՞նչ, օտար ... Հարսս Հայ է, Հայ։ Հիմա հասկցա՞ր թէ սիրտս ինչու կը ճաթի ...

— Հասկցայ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

■

ԴՈՒԻՆԻ հնագիտական արշաւախումբը աւարտեց իր ամառնային պեղումները, որ կը կատարուէին Միջնաբերդին մէջ եւ քաղաքի հարաւ-արեւմտեան թաղամասին մէջ Այս թաղամասին մէջ գտնուեցան զանազան գոյներով ներկուած, թրծուած աղիւսներ, յարդարանքներ եւ որմածեփեր։ Մէջտեղ ելան նաեւ բազմաթիւ հընագիտական առարկաներ, որոնցմով կը պարզուին միջնադարեան Հայաստանի քաղաքային կեանքը, արհեստները առեւտուրը եւ սովորութիւնները։ Գտնուած առարկաներուն մէջ կարեւոր տեղ կը գըրաւէ խեցեղէն (սերամիք)։ Ուշագրաւ է գունազեղ խեցեղէնը իր բուսական, երկրաչափական նրբաքանդակներով։ Գտնուեցան նաեւ թասեր, պնակներ, սափորներ, կուժեր, ձիթաճրագներ եւն.։ Գտնուած աղիւսը, ջրատար խողովակները ցոյց կուտան թէ միջնադարեան Հայաստանի մէջ, մեծ տեղ կը գրաւէր շինարարական խեցեղէնը, որ կ'օգտագործուէր տնտեսութեան մէջ։ Գտնուեցան նաեւ կարմրաներկ կարասներու կտորներ, զարդարուած բուսական, երկրաչափական մոթիվներով, վայրի այծերով, առիւծի, վագրի զարդերով, ինչպէս եւ բուսական նուրբ բարձրաքանդակով։ Այդ զարդաքանդակները կ'երեւան նաեւ Ժ. - ԺԳ. դարերու հայկական ճարտարապետական յուշարձաններու վրայ եւ մանրանկարչութեան մէջ։ Գծագարդ եւ վերագիր զարդերով կարասները պատմագիտական եւ արուեստագիտական հետաքրքրութիւն ունին։ Գտնուեցան նաեւ մեծ քանակութեամբ կոնաձեւ ամաններ, պատրաստուած կաւէ, ունին արաբատառ նշաններ եւ փորագիր զարդեր։

Դուինի մէջ բացի բրուտագործութենէ, միջնադարուն զարգացած են մետաղագործութիւն եւ ապակեգործութիւն։ Գտնուած են սասանեան, բիւզանդական եւ ուրիշ երկիրներու մեծ քանակութեամբ դրամներ։

ԱՆԿԱՐԳԵԼՆԵՐՈՒ փորձեր տեղի ունեցան Սեպտեմբեր 9ին Երեւանի օդանաւային — զբօսանքի ակումբին մէջ։ Փորձերը յաջողութեամբ կատարեցին 500 մեթրէ վայրէջքները։ Փորձերուն մասնակցեցան Ակումբին պետ՝ Ս. Բալայեան եւ օդակի հրամանատար Ա. Ուստաբաշեան։ Ցետոյ ցատքեր կատարեցին սաները։ Մասնաւորապէս ուշադրութիւն գրաւեց դպրոցական Բելա Ղազարեանը, որ համարձակ վայրէջք մը կատարեց 500 մեթր բարձրութենէ։ Անկարգելով ցատկելու մէջ վարպետութիւն ցոյց տուին ուսանողուհի Բելա Մկրտիչեանը, բանուոր Ս. Յովհաննիսեանը։ Մարզիչ Լ. Դիլանեան այդ օրը կատարեց իր 121րդ ցատկը։ Բարձր նիշեր շահեցան ուրիշ ութ երիտասարդներ.

Ա. ԲԱԿՈՒՆՑԻ անունով պիտի կոչուի Գորիսի (Զանգեզուր) յաւագոյն փողոցներէն մէկը։ Վերջին տարիներու ընթացքին շատ մը նոր շէնքեր շինուած, փողոցներ ընդարձակուած են։ Քաղաքը մեծ մասով տարածուած է այն թաղամասին մէջ ուր իր մանկութիւնը եւ պատանութիւնը անցուցած էր տաղանդաւոր գրողը։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼՔ ՏԱՅ

Սպասեցի որ մէկը տար պատասխանը ու դասը այն սեւ գլուխին որ, Նիսի եկեղեցւոյ մէջ, բեմին վրայ, համարձակեր է բեմ մը եկած, դասը տալ, առանց անդրադառնալու որ կ'ընար մեծամասնութեան տեղի տալ։

Ձե՞ն բաներ Անթիլիասի շուրջ կատարուած խայտառակութիւնները։ Կ'ուզեն հո՞ս ալ պատահած սերմանել, քմահաճ եղյթներով։

Տեղը չէ՞ ըսել այդ «անթիքա» վարդապետին որ իր տեղը ծանր նստի։

Եկեղեցւոյ մէջ, կ'ըսէ չէ, որպէս զի ամէն մարդ իր ուզած, փչած խաղը խաղայ, սպառելով ժողովուրդին համբերութիւնը

Շատ բաներ գրուած են մեր կղերին, մեծամասնութեան եսասէր, նիւթապաշտ եւ հակազգային թերութեանց մասին։ Ժամանակն է որ սթափին վեղարաւորէն մինչեւ փակեղաւորը, մօրուսաւորէն մինչեւ այծեմօրուսը, ամուսնացեալէն մինչեւ կուսակրօնը։ Ի՞նչ օգուտ տասնեակ ծառայական համալսարաններ դրկած կրօնաւորներէն, եթէ փոխանակ ազգին ծառայելու, կը փորձեն որոմ ցանել եւ դայթակղութիւններ յարուցանել.

Յեղափոխական կուսակցութիւնները ո՞ր ատեն դէմ են եղած Եկեղեցիին եւ անոր օրինաւոր, արժանաւոր պաշտօնեաներուն։ Ընդհակառակն օգնած են միշտ որպէսզի կանգուն մնայ եւ ծառայէ ժողովուրդին, եւ ոչ թէ դառնայ գործիք յետադիմութեան եւ ամբոխավարութեան։

Գոնէ չէզոք կեցէք ձեր աթոռին եւ խունկին եւ մոմին հետ, յանուն ժողովուրդի խաղաղութեան

ՄԷՆ - ՍԷ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (154)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Տիկինը համբուրեց իւր դստերը, փայփայելով վեր բարձրացրեց, եւ ասաց նրան.

— Գնա, սիրելի զաւակս, ասա որ քաղաքապետին իմ մօտ կանչեն։ Ես նրա հետ շատ կարեւոր խօսելիքներ ունեմ։ Պատուիրիր սպասաւորներին, որ ոչ ոքի չեմ ընդունում։ Իսկ եթէ տէր հայրը գալու լինի, նրան իմ մօտ թողնեն։

Օրիորդը կրկին անգամ համբուրեց մօր ձեռքերը եւ հեռացաւ

Դահլիճում մնաց միայն տիկինը։ Ոչ մի ժամանակ նրա պայծառ խելքը այնպէս մթայլուած չէր եղել, որպէս այս առաւօտ։ Ոչ մի ժամանակ նա այնպէս անճարացած եւ այնպէս կաշկանդուած չէր եղել անհնարին դժուարութիւնների մէջ, որպէս այս առաւօտ։ Որքան մտածում էր, մի որեւէ ելք չէր գտնում։ Մօր ըղձամունքները մաքառում էին նրա մէջ ի՞նչպէս ընդունել որդուն, մոլորեալ որդուն, բայց եւ սիրելի որդուն։ Դիցուք թէ, ինքն յանձն առնէր հաշտուել նրա հետ, այն յուսով որ իւր ազդեցութեամբ կարող կը լինէր ուղղել նրան, դարձնել նրան չար ճանապարհից։ Բայց կարո՞ղ էր հաշտուել նրա հետ ժողովուրդը. Նա, որ յայտնի պատրաստ էր սկըսել ժողովրդի դէմ, կամ հնազանդեցնելու նրան իւր չար կամքին եւ կամ սրի ճարակ տալու նրան, կարո՞ղ էր հաշտուել նրա հետ ժողովուրդը։ Այդ դառն, այդ ցաւալի մտքերն էին ալեկոծում նրան, երբ ներս մտաւ քաղաքապետը և հեռուից մի քանի անգամ գլուխ տալով մօտեցաւ, եւ լուռ, շուարեալ դէմքով կանգնեց տիկնոջ բազմոցի մօտ։

Ձնայելով տիկնոջ մի քանի անգամ կրկնած խնդիրքին, որ նստէ, եւ չնայելով իւր հասակին, այդ դառամեալ ծերունին-դալարձեալ կանգնած մնաց ոտքի վրայ, պահպանելով աւանդական մեծարանքը դէպի յարգելի տիկինը։

— Ի՞նչ արեցիր, Գուրգէն, հարցրեց Տիկինը։

— Ամէն ինչ կարգադրուած է, Տիկին, պատասխանեց ծերունին տխուր ձայնով։ Ամէն ինչ այնպէս կը կատարուի, որպէս դու հրամայեցիր։

Նա սկսեց մի առ մի պատմել, թէ ընդունելութիւնը ի՞նչ կերպով կը կատարուի, կամ ինչ կարգադրութիւններ են եղած։

— Դու կարծում ես, Գուրգէն, որ անկարգութիւններ չե՞ն պատահի, հարցրեց տիկինը, դեռ եւս ոչ բոլորովին հանգըստանալով ծերունու տուած տեղեկութիւններով։

— Ես ոչ միայն կարծում եմ, այլ հաւատացած եմ, տիկին, որ ոչ մի անկարգութիւն չի պատահի։ Իրաւ է մեր քաղաքացիք շատ գայրացած են, բայց նըրանք կը զայրանան, իսկ երբեք տիրասպան չեն լինի։ Այդ ես գիտեմ, տիկին, հաստատ գիտեմ ...։

Վերջին խօսքերի միջոցին նա իւր գըլուխը մի քանի անգամ դրական կերպով շարժեց, եւ ապա շարունակեց.

— Ի՞նչ եղաւ տէր հայրը, ուշացաւ տէր հայրը։ Նրա քարոզը թէեւ փոքր ինչ երկար տեւեց, բայց բոլորովին հանգըստացրեց ժողովուրդին։ Աւետարանից, մարգարէներից, առաքեալներից շատ օրինակներ բերեց։ Եկեղեցուց դուրս գալուց յետոյ, բազմութիւնը չէր հեռանում, խմբուած էին բակում. դեռ տաքացած կերպով վիճում էին։ Տէր հայրը մօտենում էր այս եւ այն խմբին, խօսում էր խրատում էր եւ հանգստացնում։ Այն ուրիշ բան կը լինէր, տիկին, եթէ իշխանը Պարսից զօրքերով մտնէր իւր քաղաքը, այն ժամանակ անհնար կը լինէր բնակիչներին զսպել։ Իսկ այժմ գալիս է մի քանի մարդիկներով միայն, եւ հայ մարդիկներով։

— Բայց հայութիւնը ուրացած մարդիկներով, ընդհատեց տիկինը դառնացած կերպով։

Ներս մտաւ Դռան երէցը.

— Ահա՛ եւ տէր հայրը, ձայն տուեց ծերունին։

Այդ ... քահանան, որ դեռ պահպանել էր իւր առոյգ հասակի թէ՛ եռանդը եւ թէ կենդանութիւնը, իշխանական տան երէցն էր։ Նա մօտեցաւ, ողջունեց եւ կանգնեց տիկնոջ մօտ։

ՐԱՖՖԻ

պատճառած աղէտներէն։ Տեսանք նաեւ Սթալինի համաշխարհական փառամոլութիւնը, երբ, վերջին պատերազմէն ետք, իւրացուց Նախկին ցարերու՝ իննրադները։ Անշուշտ իր նուաճումները չոյեցին ռուս ազգայնականութիւնը եւ ժողովրդականութիւն շահեցուցին իրեն, միեւնոյն ատեն ամբողջովին իր կամքին ենթարկելով վարչական մեքենան։ Եւ սակայն Սթալին ստիպուեցաւ ընկրկիլ եւ խորհրդային վարիչները իրենք սկսած են ըմբռնել սթալինեան խելայարութիւնը։

« Այսօր ատպարէզ կը կարգայ ոչ այնքան մեծ մարդ մը, Նասր։ Տարակոյս չկայ թէ համարաբական շարժումը արձագանգներ գտած է Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն մէջ, թէ հին երազներ կ'արթնցնէ եւ թէ բազմաթիւ Արաբներ պատրաստ են իրենց հերոսը դարձնելու Նասրը։ Ափսո՜ս, ազատ ասպարէզ տալով մէկ մարդու փառամոլութեան, դէպի կործանում եւ յուսահատութիւն կ'առաջնորդեն իրենց շրջանը։ Ինչո՞ւ չյայտնել մեր դառնութիւնը, մեր մտահոգութիւնը, երբ կը տեսնենք որ ազատ ժողովուրդները ամէնքը միասին չեն ըմբռներ վտանգը, թէ տակաւին մեր կամեցողութեան չի համապատասխաներ բաւարար միութիւն մը մեր բարեկամներուն եւ դաշնակիցներուն կողմէ։ Այս եզրակացութիւնը կը վրդովէ մեզ, բայց չի վհատեցներ։ Կը վստահեցնեմ թէ Ֆրանսայի կամքը չէ խախտած։ Գիտեմ որ Մեծն Բրիտանիոյ կամքն ալ անփոփոխ կը մնայ։ Անգլիոյ վարչապետին դալուստը պիտի ապացուցանէ թէ կատարեալ է ֆրանքօ-անգլիական համերաշխութիւնը »։

ԱՌԱՋԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Գնդ. Նասր, Սուրիոյ նախագահը եւ Արաբիոյ Թագաւորը վերջացուցին իրենց խորհրդակցութիւնները, հաստատելու համար համարաբական միութիւնը։ Եգիպտոսի նախագահը Արաբիա հասած էր մասնաւոր օդանաւով մը եւ ծափահարուեցաւ 100.000 բնիկներու կողմէ։ Արաբիոյ դահաժառանգ իշխանը յայտարարեց թէ « յաղթական պիտի հանդիսանան բոլոր պայքարներէն »։

Այս խորհրդաժողովը լրացուցիչ մասը կը համարուի վերջերս կատարուած տեսակցութեանց։ Իրաքի Թագաւորն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յորդանանի եւ Արաբիոյ Թագաւորներուն հետ։ Օրակարգի խնդիրներն էին Սուէզի վէճը եւ քարիւղի հարցը։ Կ'ըսուի թէ քննած են նաեւ Համայնավարական Թափանցումը Միջին Արեւելքի մէջ, խնդիր մը որ մտահոգութիւն կը պատճառէ Արաբիոյ Թագաւորին։

× Եգիպտոսէն հասած լուրերու համաձայն, գնդ. Նասր այժմ տրամադիր է բանակցելու Արեւմուտքի հետ, այլ եւս վախ չունենալով պինեալ միջամտութենէ։ Ուրիշ հոգեր ալ ունի — տնտեսական տագնապ եւ ընդհարում Իսրայէլի հետ։

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ նաւթուղի մը շինել Քովէյթէն Իրաք եւ Թուրքիա։ Մասնագիտական հաշիւներու համաձայն, նաւթահորերէն մինչեւ Միջերկրականի ափերը մէկ թոն քարիւղի փոխադրութիւնը պիտի արժէ 500 - 600 ֆր., մինչ Սուէզի ճամբով կ'արժէ 1100 ֆրանք։ Նաւթուղին 1200 - 1300 քիլոմեթրը հաշուելով, ծախքը պիտի ըլլայ 90 միլիառ ֆրանք։ Իսրայէլ եւս կ'առաջարկէ նաւթուղի մը շինել իր հողին վրայ, Էյլաթի նաւահանգիստէն (Կարմիր Ծով) մինչեւ Հայֆա (Միջերկրական)։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ կախուած երեք յոյն երիտասարդներուն վրէժը լուծելու համար պայտնի կոմիտէն երեք Անգլիացիներ վիրաւորեց եւ Յոյն մը սպաննեց։ Այս վերջինը նստած էր Նիկոսիոյ մէկ սրճարանին մէջ, երբ չորս գնդակներ արձակուեցան։ — Բողոքի գործադուլը վերջացաւ, տեւելով երեք օր։ Ազգաժողովին բրիտանական պատուիրակութիւնը կը զգուշացնէ թէ Յունաստան կը քաջալերէ ահաբեկչական գործունէութիւնը Կիպրոսի մէջ։ — Շաբաթ օր եօթը ռումբեր պայթեցան Կիպրոսի զանազան մասերուն մէջ։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ լմբոստները ծանր կորուստներ կրեցին, զինուորական գործողութեանց հետեւանքով։ Առջի օր հրկիզած էին 14 ագարակներ, Մասքարայի շրջանին մէջ (Օրան)։ — Քննութիւնները կը շարունակուին համայնավարական կազմակերպութեան դէմ։ Երեք հոգի եւս ձերբակալուեցան։

«ՆԻՋԱԿԱՄԱՐՏ ՇԱՒԱՐՇԱՆԱՑ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ»

Գրեց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին 800 ֆրանք

Դիմել հեղինակին կամ «Յառաջ»ին։

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տիկին Նազիկ Եսաեանէ, իր մօրաքրոջ աղջկան Տիկին Հռոփսիմէ Աբրահամեանի մահուան առթիւ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օգափոխութեան կայանի մասնակցող տղոց համար։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հըրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը։

ԱՐԱՐԱՅԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ֆ. Բանակի Նախ. Հայ Կամ. եւ Թազմիկ – Բարեկամական Միութեան Տարեկան փառատօնը պիտի կատարուի 7 Հոկտեմբերին, Կիրակի օր, պատուակալ նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Պ. Կասթօն Տէֆէռի։ Առաւօտուն հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, երկու համաշխարհային պատերազմներու զոհերուն համար, մասնակցութեամբ զպրաց դասուն։

Յուշարձ պատարագի, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական հանդիսութիւնը, որուն ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, նահանգապետը, ծովակալը, 9րդ շրջանի զինուորական հրամանատարը, Տէր և Տիկին Մ. Ցորէսթա, երեսփոխան Հ. Պէռկաս, Տը Վէեու եւ ֆրանսական բոլոր ընկերակցութեանց պետերը։ Դրօշի բարձրացման միջոցին պիտի նուագէ զինուորական նուագախումբը։

Կոչունք ժամը 1ին, Շաթօ Տէֆլէօռի մէջ։ Ժամը չորսէն վերջ՝ գեղարուեստական բաժին եւ պար։

Մարսիլահայութիւնը կը հրաւիրուի՝ խուռներամ ներկայութեամբ պատուել՝ մեռեալ քաջորդիներու սրբազան յիշատակը։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ։

■

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի։

■

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան Ժ.12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն։ Ուստի կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուԲուա։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու։ Լաւ վճարում։ Գրել.—

Mme. Hatzakordzian

45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

●

Անթառամ (Վարդերես) Գալեան կը փնտռէ հօրեղբօր տղան, բնիկ Դուրացի, Մուշու վարպետի տղան՝ Գարդեւ Գալեան, որ զինուոր էր 1942ին Հայաստանի մէջ։

Տեղեկացնել Գ. Սրնբքճեանի,

36, Rue Jacquard, Velizy Villacoublay
France (S. et O.)

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

Ստոյգ տեղեկութիւն տուողին հինգ հազար ֆրանք պարգեւ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոթէորով մեքենայի վրայ աշխատող կին գործաւորուհիներ։

Դիմել Հայթաեանի,

IMPER - AS

21, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)

⁂

Օգնական «մակազինիէ» մը եւ «վելօսոլէքով» գործածել գիտցող երիտասարդ «քուրսիէ» մը։ Դիմել՝

Etbs. DANIEL

21, Rue d'Hauteville, Paris (10e).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Հայկանուշ Տէյիրմէնճեան, Վառնացի, կը փնտռէ իր եղբայրը, Գրիգոր Գուրպէթեան Յակոբի, ծնած Վառնա։ Պուլկարիայէն Հայաստան գաղթած։

— Ելմաեան Յակոբ Յովսէփի, Երեւանէն, կը փնտռէ իր ազգականները Պալթազար եւ Միհրան Աւագեան, Պաֆրացի։ Առեւօք կ գտնուէին Վալաս։

— Եղիսաբէթ Սարգիսեան, կը փնտռէ իր մօրքրորդին Պօղոս Սաքլամեանը, որ այժմ 44 տարեկան ըլլալու է։

— Վիրապ Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Հայրապետ Ղազարեան Դաւիթի։

— Կը փնտռուի Արապեան Ենովք Վարդերեսի, Զալկարացի, ծնած 1923ին, ռազմագերի։

— Տիկին Գոհար Բարունակեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին՝ Գրիգոր Բարունակեանը։

— Թագուհի Մարտիկեան, Երեւանէն կը փնտռէ իր քեռորդին՝ Պ. Գէորգ Թիւֆէնկճեանը, Պուլտուրցի, որ Գոմոն կը գտնուէր ատեն մը։

— Կը փնտռուի Ազատ Ահարոնեան Մեռրոպի, ծնած 1919ին, ռազմագերի։

— Տիկին Մարի Հաճի Յակոբեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին Գրիգոր Հաճի Յակոբեանը, հօր անունը Աթանաս, մօր անունը Զայնիկ, Օվաճըգցի։

— Սեդրակ Յարութիւնի, Աշտարակցի։ Տեղեկացնել՝

Pasteur Hélvadjian, Clos Reynaud
Gardanne (B. du R.)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678 63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI 26 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7690 32e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3501

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ե՞ՐԲ ԿԸ ԴԱԴՐԻ «ԹԱՄ-ԹԱՄ»Ը

★

Միջին Արեւելքէն հասած վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ խուժանավար խմբակները բոլորովին զինաթափ չեն եղած տակաւին :

Դաւադիր վեղարաւորները աջ — ձախ կ'երթեւեկեն եւ հով կը ցանեն, կրակը վառ պահելու համար :

«Եկեղեցասէր» կոչուած մամուլը կը շարունակէ պառանցել եւ բարբանջել : Երբեմն ալ՝ սպառնա՛լ :

Հինգ—տասը «Մեծերը» նոր ծրագիրներ կ'որոճան, շողշողուն հեռանկարներ պարզելով, վերջնական յաղթանակի մասին

Եւ կան պարզամիտ կամ նենգամիտ մունետիկներ ալ որոնք աւետաբեր լուրեր կը տարածեն :

Անշուշտ այս վերջին ջղաձգութիւններն ալ երկար պիտի չտեւեն :

Երեք դասեր ծայրայեղ մոլեգնութեան հասցուցին իրենց «զամբարը», սակայն ի վերջոյ պիտի ամչին, համակերպելով անօրէն իրականութեան :

Իսկ եթէ յամառին վերսկսիլ «Թամ — Թամ»ը, նոր եկեղեցի կառուցանելու եւ անջատ համայնք մը կազմելու յոխորտանքով, կը նշանակէ թէ կրակին հետ կը խաղան :

Այս ամբողջ ողբերգութեան մէջ, ամէնէն ընդվզեցուցիչ պարագան այն է որ, խումբ մը վեղարաւոր եւ անվեղար հրձիգներ կանգ չառին որեւէ պատասխանատուութեան առջեւ, սոսկ չբջանակներն ալ մոլորեցնելու եւ գրգռելու համար :

Անոնք խուժանավարութեան յարգէն կեր ճարեցին նախ. ապա թերթերու, ի վնաս ազգային արժանապատուութեան եւ ապահովութեան :

Իսկ իրենց թերթերը դարձան շանմաբան գարշահոտութեան եւ անպատկառութեան :

Անոնք չփարատեցան ծայրել ամէն սրբութիւն եւ օրինականութիւն :

Մինչեւ անգամ «փաստաթուղթերու» վերածեցին պատմական երգեր, անուանարկելու համար Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանը :

Իսկ ինչ որ գրել ու տպել տուին արաբերէն թերթերու մէջ, Սուրիայէն մինչեւ Լիբանան, պիտի մնայ անջնջելի արատ մը, ե՛ւ իրենց ե՛ւ հովանաւոր ջոջերուն համար, աշխարհական թէ կղերական

Սկիզբէն ի վեր, իրենց ամբողջ խաչակրութիւնը սահմանուած էր ջուրը պղտորելու եւ ներքին ուժերը ջլատելու :

Արտաքին թշնամին չէր կրնար այնքան վնաս պատճառել իր ահեղ զէներով, որքան այս ներքին «մաֆիա»ն իր անյատակ տգիտութեամբ եւ սանձակոտոր մոլեգնութեամբ :

Հիւրընկալ երկիրներու ժողովուրդն անգամ զարմացաւ, տեսնելով այսքան ապականութիւն՝ հոգին վառած ժողովուրդի մը ծոցին մէջ :

Մենք վստահ ենք որ իրենց բարեկամ համարած արաբերէն թերթերու խմբագրութիւններն անգամ արդահատանք յայտնեցին, լռելեայն :

Որո՞ւ համար գաղտնիք է որ դաս մը դիմակաւորներ եւ դաւադիրներ թեւ առած են պաշտօնական եւ անպաշտօն խնամակալներէ, որոնք այսօր կան, վաղը չկան :

Երբ ժխորը դադրի եւ մարդիկ իրենց խելքը տուն կանչեն, առաջին զղջացողները իրենք պիտի ըլլան : Պիտի դառնան պարպուած օդապարիկներ :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է մէկդի դնելու ամուլ եւ տնաքանդ մարզանքները, որոնք այնքան աւերներ գործեցին, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Երկու Աթոռներու յարաբերութեանց խնդիրը փետուրի ծանրութիւն մը կը ներկայացնէ, տարադիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնավարութեան պայքարին մէջ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ . ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԳԻՊՏՈՍ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԷ ՖՐԱՆՍԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱՆ

■

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՆԻՍՏԸ ԱՅՍՕՐ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դիմումէն անմիջապէս ետք, Եգիպտոսի նախագահը, որ նոր վերադարձած էր Արաբիայէն, հրահանգեց Ազգաժողովի եգիպտական պատուիրակին՝ խնդրել որ ժողովի հրաւիրուի Ապահովութեան Խորհուրդը, քննելու համար հետեւեալ խնդիրը .— Կարգ մը պետութիւններ, մասնաւորապէս Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա, կատարած են արարքներ որոնք վտանգ մը կը կազմեն միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար եւ լրջօրէն կը խախտեն Ազգաժողովին ուխտը :

Ապահովաբար գնդ. Նասր կ'ակնարկէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութեանց: Եգիպտոս համաձայն չէ որ Ապահովութեան Խորհուրդին յղուի Սուէզի խնդիրը, բայց կ'ուզէ առիթէն օգտուիլ, ամբաստանութեան տակ առնելու համար Անգլիան եւ Ֆրանսան : Եգիպտական կառավարութիւնը իր ծանուցագրով կը պահանջէ որ Ապահովութեան Խորհուրդը անյապաղ հսկողութիւն կատարէ եւ յանձնարարէ երկու պետութեանց դադրեցնել ճնշում բանեցնելու քաղաքականութիւնը :

Ապահովութեան Խորհուրդը նիստ պիտի գումարէ այսօր, չորեքշաբթի, նախնական ձեւակերպութիւնները կատարելու համար: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Խ. Միութիւնը այս անգամ ալ պիտի օգտագործէ վեթոյի իրաւունքը, ջլատելու համար Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ձեռնարկը: Այն ատեն Ապահովութեան Խորհուրդը ուրիշ բան պիտի չկրնայ ընել եթէ ոչ բարոյապէս դատապարտել գնդ. Նասրը, մեծամասնութեան քուէներով: Աւելորդ է բացատրել թէ այս կարգի ձեւակերպութիւնները չեն կրնար ազդել Եգիպտոսի դիկտատորին վրայ :

Ապահովութեան Խորհուրդին այսօրուան գործը պիտի ըլլայ օրակարգ անցընել Սուէզի խնդիրը: Խ. Միութիւնը եւ Իրան, որոնք Միջին Արեւելք կը ներկայացնեն Ազգաժողովին մէջ, ապահովաբար պիտի ընդդիմանան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի առաջարկած բանաձեւին, առարկելով որ եթէ ընդունին զայն, աննպաստ դիրք մը բռնած պիտի ըլլան Եգիպտոսի հանդէպ : Իրազեկներու կարծիքով, Խ. Միութիւնը Իրանի հետ պիտի առաջարկէ աւելի ընդհանուր բանաձեւ մը, Սուէզի տագնապը օրակարգ անցընելու համար: Օրինակ՝ «Սուէզի ջրանցքին խնդիրը»: Առաջին նիստէն ետք, Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի յետաձգէ ժողովը, խորհրդակցելու համար: Կարծողներ կան թէ մինչեւ այն ատեն վերջնապէս կազմակերպուած պիտի ըլլայ Ջրանցքի Գործածողներու Ընկերակցութիւնը եւ պիտի կարենայ դեր մը կատարել վիճաբանութեանց մէջ: Նիստերու յետաձգումով, գլխաւոր պետութեանց արտաքին նախարարներն ալ ժամանակ պիտի ունենան Նիւ Եորք երթալու եւ վիճաբանութեանց մասնակցելու :

Մինչ այս մինչ այն, մասնակի խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին, հաշտարար ելք մը գտնելու համար: Առջի օր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Անգլիոյ արտաքին նախարարը եւ Հնդկաստանի անպաշտօն նախարարը, Մենոն, որ Եգիպտոսէն Լոնտոն գացած էր : Բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին մանրամասնութիւնները: Կ'ըսուի թէ Պ. Մենոն եգիպտական ծրագիր մը տարած է, բանակցութեանց յատուկ մարմին մը կազմելու համար: Ամէն պարագայի մէջ,

Հնդկաստան կը շարունակէ իր հաշտարար ջանքերը: Պ. Նեհրուի կարծիքով, մէջնորդութիւնը եւ բանակցութիւնը աւելի կարեւոր են քան Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ կատարուելիք վիճաբանութիւնները :

:: ՕՐԸ ՕՐԻՆ ::

■

«ՄԹԻՆ ՈՐՋԵՐ»ՈՒ ԶՈՀԵՐԸ

«Հայրենիք» ամսագրի աշխատակիցներէն Ս. Սահառունի—նախկին ռազմագերի — կը շարունակէ [illegible] յայտնութիւններ կատարել, «Մթին որջերի բնակիչները » խորագրով շարքի մը մէջ :

Ամսագրին Յուլիսի թիւով բացած էր իր յուշերուն Բ. մասը, ուր կ'երեւան խումբ մը ականաւոր դէմքերու անուններ

Այս անգամ ճամբան կը հանդիպի անդրկովկասեան աքսորականներու (1936) :

Առաջինը՝ մանկավարժ պրոֆ. Գուրգէն Էդիլեան, « անճանաչելի դառնալու աստիճան փոխուած : Նախկին ծպտադէմ Գուրգէնի հետքն իսկ չէր մնացած»:

— Նրան մատնել էր իր հարազատը, չեկիստ Սուրէն Էդիլեանը, որ 1930ին ահագին գեր կատարեց՝ Դաշնակցական ժողովրդական ապստամբութիւնը ճնշելու գործում»:

Աքսորական Էդիլեանին հետ էր Յովհ. Սուրխաթեան, գրական քննադատ, հեղինակ «Հայ Գրականութեան Պատմութիւն» եւ «Գրական զոհարներ» գիրքերու : Դատապարտուած էր ութը տարուան դաժան աքսորի :

Յետոյ կուգար Թիֆլիսի «Պրոլետար» թերթին խմբագիրը, Աղասի Վարդանեան, հեղինակ՝ «Զոհեր» բանաստեղծական ժողովածուին :

Դեռ ուրիշներ,— Հայկինոյի (Շարժանկար) վարիչ Դանիէլ Դզնունին :

— Երեւանում տարածուած հաւաստի լուրերի համաձայն՝ իր ձերբակալման բուն պատճառը իր սիրուն կինն էր, եւ անոր սիրականը՝ չեկայական Մուղդուսին.

Եւ ահա Եդուարդ Զոփուրեանը, նախկին Հնչակեան, որ Պոլսէն գացած էր :

« Սա էլ սիրուն կին ունէր, որ «դըժոխք դարձրեց իր ամուսնու կեանքը »:

— «Բայց Զոփուրեանն էլ, իր հերթին, դժոխքի վերածեց հայ պետական հրատարակչութիւնը : Իր օրօք հալածուեցան Չարենցն ու Բակունցը »:

Եւ վերջապէս Հրատարակչականի վաւերիչներէն Նշան Մակինցը, որ բարի մարդու համբաւ կը վայելէր :

Յօդուածագիրը պատահաբար կը յիշէ, նաեւ, տաղանդաւոր պատմաբան Թադէոս Աւդալբէգեանը, որ Մարքսի «Կապիտալ»ը թարգմանած ըլլալով հանդերձ, անտեղի չարչարանքներու մատնուած էր, բանտին մէջ:

Այս եօթն ալ այսպէս: Իսկ միւսնե՞րը..

Վերջերս Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», առաջին անգամ ըլլալով կը գործածէր «քանտ» բառը, կեդրոնական բանտի մը մասին խօսած ատեն :

Ե՞րբ կարգը պիտի գայ խօսելու, նաեւ, «քանտարկեալներու» մասին, որք ըլլան թէ մեռած կամ գնդակահարուած ...

ՎԱՀԷ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

Ռիատի մէջ կատարուած խորհրդակցութիւններէն ետք, Արաբիոյ թագաւորը եւ Սուրիոյ ու Եգիպտոսի նախագահները յայտարարեցին թէ արաբական աշխարհը իր լիակատար, աջակցութիւնը պիտի ընծայէ Եգիպտոսի: Այս առթիւ հրատարակուած յեկոյցը կ'ըսէ .

— Սուէզի ջրանցքին նաւարկութեամբ շահագրգռուած պետութեանց շահերը ապահովելու միջոցն է բանակցիլ Եգիպտոսի հետ, որ ջրանցքին սեփականատէրն է, համաձայն Ազգաժողովի սկզբունքներուն եւ Պանտունկի ժողովին որոշումներուն»:

Յեկոյցը յետոյ կը յայտնէ թէ իրենց եռօրեայ խորհրդաժողովին մեծ մասը յատկացուած է « քննելու այն միջոցները որոնք անհրաժեշտ են «արաբական ապահովութիւնը ամրապնդելու եւ խաղաղութեան պաշտպանութեան մղելու համար » : Ապա կը բացատրէ թէ Սուէզի ջրանցքին հարցը կը շահագրգռէ արաբական պետութիւնները, հետեւաբար պիտի օժանդակեն Եգիպտոսի, խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար: «Խորհրդաժողովը հաստատօրէն կ'արձանագրէ արաբական սերտ միութիւնը, որ մեծ վստահութիւն մը կը ներշնչէ իրենց, դիմագրաւելու համար բոլոր դժուարութիւնները » :

Այս խորհրդաժողովէն անմիջապէս ետք, Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու Արաբիա գնաց, խորհրդակցելու համար Սէուտի թագաւորին հետ, Սուէզի տագնապի մասին

× Սուրիոյ նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի, Դամասկոս վերադառնալով, յայտարարեց թէ ժողովը շատ յաջող անցաւ, ամրապնդելով արաբ վարիչներուն կապերը : « Կատարեալ համամտութիւն կը տիրէր մեր խօսակցութեանց մէջ: Միայն մէկ նպատակ ունէինք ,— հաստատել թէ աշխարհակալութեան եւ սիոնականութեան դէմ մղուած պայքարը բոլոր Ա—

(Շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երէկ մեր խմբագրատունն այցելեց Պ. Տիգրան Թոսպաթ, անդամ Լիբանանի խորհրդարանին եւ տէր եւ տնօրէն «Էլ Սաա» եւ «Այդ» օրաթերթերու: Պիտի մնայ մէկ շաբաթ :

× Խմբագրատուն այցելեց, նաեւ, ամերիկահայ ծանօթ գիտնականը, Պ. Մանուէլ Սեւակ, որ Անգլիա եւ Գերմանիա հրաւիրուած է, մասնակցելու համար գիտական համագումարներու

Փարիզահայ լսարանական վերամուտը իրմով պիտի սկսի շաբաթ օր, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ եւ Համազգային լսարաններու .

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԵՒ ԻՍՐԱՅԵԼ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

★

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զօր. Պըրնս ունկնդրութեան ընդունեցաւ Իսրայէլի արտաքին նախարարը, Տիկին Կոլտա Մէյր, որ բացատրութիւններ տուաւ անցեալ օրուան միջադէպի մասին :

Ինչպէս գրած էինք, այդ ընդհարման առթեն սպաննուեցան երեք հնագէտներ եւ վիրաւորուեցան 16 հոգի: Իսրայէլ այս դէպքին պատասխանատու կը նկատէ Յորդանանի կառավարութիւնը . Այս առթիւ Տիկին Կոլտա զարմանք յայտնեց որ դէպքին պատճառ կը ցուցնեն Յորդանանի զինուորներուն անհարգապահութիւնը եւ յիմարութիւնը » :

Յորդանանի կառավարութիւնը բացատրած էր թէ հրացանաձգութեան պատասխանատուն է խելագարած զինուոր մը, որ յիմարանոց փոխադրուեցաւ: Իսրայէլ անընդունելի կը նկատէ այս բացատրութիւնը, պնդելով թէ երկու գնդացիրներ կրակ բացած էին :

Ամէն պարագայի մէջ, դէպքը մեծ յուզում պատճառած է Իսրայէլի մէջ, ուր զօրաշարժի մը կը վերագրեն զայն : Սեպտեմբեր 24ին ալ կին մը սպաննուեցաւ, երբ կ'աշխատէր դաշտին մէջ, Երուսաղէմի հարաւ — արեւմտեան կողմը :

ԿԻՊՐՈՍԻ Նիկոսիա քաղաքին մէջ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան երկու յոյն ամբաստանեալներ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

●

Նորահաս սերունդը մեր ժողովուրդին թեւերուն մէջ բանտարկելու եւ անոր կուրծքին տակ՝ հեռաւոր, այլ իրեն անծանօթ հայրենիքի մը սէրը վառ պահելու տեսակէտէն, հրաշալի դեր մը կը կատարէ Ողիմպիականի փառատօնը, որ ամէն տարի, սեպտեմբերի սկիզբը տեղի կ'ունենայ, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ ու անոր հովանաւորութեամբ :

Բացառիկ ճիգեր ի գործ կը դրուին ամէն ճակատի վրայ, որպէսզի մեր գեռափթիթ երախաները, մեր պարթեւահասակ պատանիներն ու մեր հրաշունի պարմանուհիները փշուր մը հայերէն ու փշուր մըն ալ Հայոց Պատմութիւն սորվին :

Որովհետեւ, համոզուած ենք որ այն սերունդը, որուն ժառանգ պիտի մնայ մեր ժողովուրդին ճակատագիրը վարելու աշխատանքը, չի կրնար, ակնկալուած չափով, հայրենասէր ըլլալ ու ամբողջական նուիրումով մեր բաղձանքներուն իրագործման համար տքնիլ, եթէ որոշ չափով մտերմացած չըլլայ մեր լեզուին ու մեր պատմութեան հետ :

Ցաւ ի սիրտ, պէտք է ընդունինք, անշուշտ, որ մեր երեսնամեակի մը ճիգերն ու զոհողութիւնները սպասուած արդիւնքը տուած չեն ։ Ու նոր սերնդականը տակաւին, կը բարբառի տեղական լեզուով, որ իր մայրենի լեզուն է ու տակաւին ի վիճակի չէ երկու տողնոց հայերէն նամակ մը գրելու իր մայրիկին :

Ինչո՞ւ ձախողած ենք ։ Որովհետեւ, ճամբայ ելած ենք նիւթական շատ համեստ միջոցներով ։ Այդ միջոցներով չէր որ պիտի կարենայինք ամբարտակներ կանգնել համայնակուլ հեղեղին առջեւ, որ ահաւասիկ երեսուն տարիէ ի վեր կը սպառնայ մեզի, չորս կողմէն, այս հայրենիքին եւ ուրիշ մեծ հայրենիքներու մէջ :

Եւ սակայն, պիտի շարունակենք նոր սերունդը «հայացնելու» մեր ամեհի պայքարը, որովհետեւ յուսահատիլ չենք գիտեր ու դատելիք չենք ըլլար խոչընդոտներու առջեւ :

Նորերը այլասերման վտանգէն փրկելու տեսակէտէն կարեւոր ազդակ մըն է նաեւ Եկեղեցին :

Շատ յատկանշական երեւոյթ մըն է որ անոնք աւելի փարած են մեր Առաքելականին, քան ուրիշ որեւէ հիմնարկութեան :

Երբեմն, նրբահիւս թելով մը կապուած են իրենց նախնիներուն ոչ-կրօնական կազմակերպութեան հետ, բայց ամրակուռ է այն շղթան, որ զիրենք կը միացնէ մեր խորանին, մեր աղօթքներուն, մեր խունկին ու մեր խաչին :

Մխիթարական երեւոյթ է, բնականաբար, ու արժանի ամէն քաջալերութեան :

Թող մօտենան ազգին իրենց սիրած ճամբով: Թող զուրգուրան մեր Եկեղեցիին վրայ: Այդ զուրգուրանքը տեսակ մը գըրաւական է ու երաշխիք թէ պիտի չհեռանան մեզմէ :

Շատ կարեւոր դեր մը կը կատարեն մեր ազգային կազմակերպութիւններն ալ՝ կուսակցական թէ «բոլորտիքեան», կը բաւէ որ անոնց ազգային դիմագիծը այլափոխուած ու այլանդակուած չըլլայ չարաշուք վարդապետութեան մը քարոզներով :

Մէկ խօսքով, ամէն միջոց, որ կը ծառայէ «նորերը» «հիներուն» գիրկը բերելու, փրկութեան լաստ մըն է, որուն պէտք է կառչինք անպայման :

Մեր ճակատին վրայ ունինք Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը իր աւելի քան երկու հազար կազմակերպեալ ու կարգապահ եւ իրապէս հայրենասէր ու նըւիրեալ անդամներով: Տղայ թէ աղջիկ :

Պէտք է տեսնել զիրենք իրենց աշխատանքին մէջ: Հաւատարիմ ու օրինապահ ամերիկեան քաղաքացիներ՝ ամէնքն ալ, բայց եւ այնպէս զգացումներով ու տրամադրութիւններով Հայ: Որովհետեւ, գիտեն որ լաւ Ամերիկացին, իմաստուն Ամերիկացին չի մոռնար իր նախահայրերը ու չի մոռնար «գոյնը» այն արիւնին, որ իր երակներուն մէջ կ'եռայ :

Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը ուսուցիչն է ու դաստիարակը այս բազմութեան : Այս կազմակերպութեան դրօշին տակն է որ Ամերիկայի մէջ հասակ նետած երիտասարդներ կը սորվին թէ պարտականութիւն մը ունին այն Հայրենիքին հանդէպ, որ իրենց պապերուն ժառանգն է : Եւ իրենք են որ, վաղը, երբ Արշալոյսը ծագի, պիտի առաջնորդեն մեր ժողովուրդը :

Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան ղեկավարութիւնը համոզուած է, սակայն, որ միայն ճառերն ու խրատները բաւական չեն՝ նոր սերունդը խանդավառելու եւ ոգեւորելու համար :

Ու գտած է յաւելուածական ուրիշ ձեւ մըն ալ, աւելի մատչելի, աւելի հրապուրիչ:

Ողիմպիական մարզախաղերու միջոցաւ, նոր սերունդին կուրծքին տակ հայրենասիրական զգացումը հրահրելու ձեւն է ան :

Երիտասարդական մարզական խաղերը տեղի կ'ունենան ամբողջ տարին՝ Ամերիկայի չորս ծագերուն վրայ, ուր համբաններ ունինք :

Ողիմպիականը [illegible] է այդ խաղերուն

Սփոփիչ տեսարան է, արդարեւ, ընդարձակ դաշտի մը տարածութեան վրայ դիտել վառվռուն ու խանդավառ երիտասարդութիւն մը, որ օտարներուն ալ պիտի ցոյց տայ թէ քաղաքական կեանքի մէջ պարտուած այս ժողովուրդին ծոցէն կ'ընձիւղի կայտառ ու առողջ բազմութիւնը վաղուան առաջնորդներուն:

Այո, մեր «նորերուն» պիտի սորվեցնենք մեր լեզուն, մեր պատմութիւնը: Պիտի ընտելացնենք զանոնք մեր տոհմիկ բարքերուն եւ աւանդութեանց հետ ու թոյլ պիտի չտանք որ ճրագը շիջի անոնց սրտին մէջ :

Բայց, միեւնոյն ատեն ալ պիտի պողպատենք անոնց բազուկը եւ պիտի աշխատինք որ անոնք ըլլան առողջ՝ ֆիզիքապէս :

Ողջոյն Ողիմպիականին եւ փառք ու պարծանք մեր երիտասարդութեան :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ամէն առաւօտ նաւ մը կը մեկնի Բաքուէն եւ դէպի 70 քիլոմեթր անդին տափօրինակ կղզի մը կ'երթայ: 1949ին ընկղմած երեք նաւերու վրայ պողպատէ կըմախք մը շինած են, փայտով ծածկուած ։ Այս տախտակամածէն երկարած են տասնեակ մը մեթր լայնութեամբ պողպատէ ճամբաներ: Այս ամբողջին վրայ մետաղէ եւ փայտէ նախապէս շինուած տուներ հաստատուած են, մօտ քսան հազար երկյարկանի :

Այցելուին ուշադրութիւնը կը գրաւեն նախակրթարան մը, երկրորդական դպրոց մը, հիւանդանոց մը, խանութներ, ակումբ մը, «պասկէթ պոլի» խաղավայր մը եւայլն: Ակումբին մէջ եւ հրապարակներու նստարաններուն վրայ միայն կրնաս ծխել: Վեց տարուան մէջ քառասուն քիլոմեթրի վրայ, երկու հազար բնակչութեամբ քաղաք մը մէջտեղ ելաւ ալիքներէն: Հոն կը բնակին իրենց ընտանիքներով մասնագէտները եւ բանուորները, որոնք կը շահագործեն Կասպեանքարիւղը: Բայց շուրջը աւելի քան վաթսուն մետաղեայ կղզեակներ ցոյց կուտան թէ քարիւղի հորեր կան, ուրկէ գիշերցերեկ կը ժայթքի սեւ հեղուկը .

Ազրբէջանի Հանրապետութիւնը տարեկան 15 միլիոն թոն քարիւղ կ'արտադրէ, որուն մէկ չորրորդը ծովու յատակի հորերէն: Մէկ մասը կը գտնուի ճիշդ ծովափը :

Բաքուի նաւթահանքը աշխարհի ամէնէն հարուստներէն մէկն է ։ Մեծ աշխատանքի չի կարօտիր քարիւղին հաւաքումը ։ Կը բաւէ միայն հաւաքել: Եօթանասուներկու քարիւղի դաշտեր կան, իւրաքանչիւրը 40էն 300հորով, բաժնուած տասնըմէկ վարչական բաժիններու: Ընդհանուրը կը վարէր Ազնեւթը, պետական ընկերութիւն մը, իսկ այսօր տեղական նախարար մը կը բռնէ տեղը, վարչական եւ նիւթական լայն իրաւասութիւններով :

Հում քարիւղով կը զբաղի Ազնեւթ Զաւոտէն, զտումի ընկերութիւն մը: Մնացեալը հինգ գլխաւոր ուղղութեամբ կը տարածուի — Պաթումի վրայ կրկնակ նաւթուղիով, որ կ'երթայ Սեւ ծով, Ազովի ծով, եւ արեւմտեան Ռուսիա, յետոյ Աստրախան, բաշխումի կեդրոն Վոլկայի եւ կեդրոնական Ռուսիոյ համար, Կրասնովոտսք՝ Թիւրքմէնիստանի համար, Մախաչքալա՝ ուրկէ նաւթուղի մը կը տանի Ռոստով եւ Ուկրայնիա եւ վերջապէս Կովկասի երկաթուղին որ կը տանի Անդրկովկասի հանրապետութիւնները :

Քարիւղի ճարտարարուեստը ունի հետազօտութեան դրասենեակ մը, մարմին մը, շինելու հորերու անհրաժեշտ նիւթերը եւ քարիւղի ուսումնարան մը, որ 1936էն ի վեր հասցուցած է տասնըչորս հազար մասնագէտ ճարտարապէտներ :

Միշտ ալ քարիւղը դեր մը կատարած է Ազրբէջանի կեանքին մէջ: Եօթը դար առաջ Մարքօ – Փոլօ կը գրէր. — Այս սահմանագլուխին վրայ՝ Վրացիներու կողմը աղբիւր մը կը գտնուի, ուրկէ իւղի պէս հեղուկ մը կը բխի մեծ քանակութեամբ»: Այս հեղուկը այդ միջոցին միեւնոյն գործածութիւնը չունէր, ինչպէս այսօր ։ « Ուտելու համար չէ, կ'աւելցնէր Մարքօ Փոլօ, սակայն լաւ է վառելու համար, եւ քսելու քոսոտ մարդոց եւ կենդանիներու վրայ»: Ռոքֆելլր շիշերով սկսած էր ծախել Ամերիկայի ճամբաներուն վրայ :

Բայց քարիւղի բուն շահագործումը սկսաւ ճիշդ մէկ դար առաջ եւ մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրեց շնորհիւ օտար ընկերութիւններու ։ Ա. աշխարհամարտի նախօրեակին աւելի քան 320 ընկերութիւններ կային: Միայն Բաքուի մէջ 198 ընկերութիւններ քարիւղով կը զբաղէին Շահու դրուած դրամագլուխին կէսը օտար ընկերութեանց կը պատկանէր, համագումար 215 միլիոն տոլարի դրամագլխով Ֆրանսան քսանեւինգուկէս միլիոն տոլար, Մեծն Բրիտանիա 86 միլիոն տոլար: Երբ պոլշեւիկեան իշխանութիւնը գրաւեց օտար ստացուածքները, Անգլիացիները գրաւեցին 1918ին Բաքու-Պաթում գիծը եւ վերահաստատեցին օտարներու ստացուածքները, սակայն դարձեալ կորսնցուցին 1920ին, երբ կարմիր բանակը գրաւեց երկիրը: Այս անգամ, 1922ին, միացան բոլոր օտար ընկերութիւնները՝ պելժիական, ֆրանսական, անգլիական, ամերիկեան եւ «պոյքոթ» հռչակեցին Խ. Միութեան դէմ: Սակայն չյաջողեցան, որովհետեւ ամէն մէկը առանձին եւ գաղտնի բանակցութիւններ վարեց Խ. Միութեան հետ: Սեփականութիւնները երբեք չվերահաստատուեցան, սակայն գրաւուած բաժնեթուղթերու գիները կը նշանակուէին Լոնտոնի եւ Նիւ Եորքի սակարաններու մէջ :

Քանի Խ. Միութիւնը իր ձեռքը առած է քարիւղի ճարտարարուեստը, բացարձակ գաղտնապահութիւն կը տիրէ իր գործունէութեան վրայ: Շատ յաճախ հնգամեայ ծրագրին վերջաւորութեան թիւեր չեն յիշեր, 1952ին միայն վարագոյրը մասամբ բարձրացաւ: Պաշտօնական թիւեր տրուեցան եւ յայտնի եղաւ որ Խ. Միութեան քարիւղի ճարտարարուեստը փոխադրուած էր դէպի արեւելք : Ուրալէն անդին, Երկրորդ Բաքու մը կը ճարէ Խ. Միութեան 60 առ հարիւր քարիւղին եւ 1960ին պիտի տայ երեք չորրորդը: Բազ –

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Ահմէտին դէմ ալ թշնամական որեւէ զգացում չկար իր կուրծքին տակ: Միայն տգիտութիւնն ու վատ սովորութիւնն էին որ կը մղէին զանոնք այդ զազրելի արարքներուն: Երիտասարդութեան յիմարութիւնն էր, որ կը կուրացնէր զանոնք: Եւ անոնք չէին կրնար գնահատել այն գանձերը, որոնց տիրացած էին:

— Ահմէտ, գալով Մանայի քու վրանդ վերադառնալու խնդրին, ան որեւէ քայլ առնելէ առաջ ինձմէ հրաման պիտի առնէ.... Ես չեմ ուզեր, որ վրադ վերադառնայ, որովհետեւ աչքերովս տեսայ թէ ինչե՛ր ըրած էիր իրեն...:

Յետոյ կռնակը դարձուց անոնց, եւ երթալու համար իր վրանը, ուրկէ կը լսէր Մանայի լացը:

Հազիւ քանի մը քայլ առած էր, երբ գնդակ մը զարնուեցաւ իր ականջին: Քորօ գլուխը աստին անդին շարժեց, դանակի նոր հարուածներէ խուսափելու համար:

Հասաւ իր վրանը: Արիւն կը հոսէր իր թեւերէն եւ սրունքներէն:

— Դուն հոգ մի՛ ըներ եւ հանգստացիր, ըսաւ Մանայի:

Եւ ատրճանակը առնելով դուրս ելաւ եւ մօտեցաւ ամբոխին, որ կ'աշխատէր վըրանէն ներս մտնել:

Քորօյի ազգականներէն շատերն ալ միացած էին կիսավայրենի թաթարին՝ անոր վրանին պատիւը պաշտպանելու համար: Ամբոխը սկսած էր պոռալ կանչել: Քորօ պատրաստուեցաւ իր ատրճանակը գործածելու:

— Որեւէ վճիռ տալէ առաջ մէկ ժամ սպասեցէք, որպէսզի ես ինքս որոշեմ, թէ ո՞վ է մեղաւորը եւ ով է արդարը: Վերցուցէք ձեր դանակները գետնէն եւ վերադարձէք ձեր վրանները: Մէկ ժամէն հոս եկէք եւ լսեցէք իմ վճռական որոշումս, ըսաւ Քորօ:

Փոքրիկ խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ աղմկարարներուն միջեւ: Յետոյ Ահմէտ ըսաւ.

— Լա՛ւ, Քորօ, մէկ ժամէն....:

Քորօ վերադարձաւ իր վրանը : Դուրս քշեց այնտեղ հաւաքուած կիները եւ Մանայի հետ առանձին մնաց: Անոր աչքերուն մէջ երկարօրէն նայելէ ետք, ըսաւ.

— Ինչո՞ւ ինծի եկար....:

— Կը յիշե՞ս հարսնիքիս օրը, երբ Ահմէտ դանակով աւելի խորունկէն կտրեց դաստակս... Կը յիշե՞ս քու նայուածքդ....

Ա՛լ պէտք չեղաւ, որ ուրիշ բառեր փոխանակէին:

— Ինչո՞ւ քեզ կը ծեծէ, հարցուց Քորօ:

Դուն զիս չես ծեծեր, այնպէս չէ՞, Քորօ, ըսաւ աղջիկը: ... Արիւնդ դեռ կը հոսի....:

— Բան մը չէ, պատասխանեց Քորօ: Յետոյ շարունակեց.

— Ինչո՞ւ այդքան երկար համբերեցիր....

Աղջիկը պատասխան չտուաւ:

Քորօ նայեցաւ աղջկան մարմնին կապոյտ ուռեցքներուն, որոնք կապուտցեր էին, թխագոյնի վերածուեր եւ յետոյ ուռեցեր էին: Պահ մը լռութիւն տիրեց, յետոյ Մանա ըսաւ.

— Քորօ, դուն երբեք զիս պիտի չսիրես, որովհետեւ մարմինս վիրաւորուած է :

Քորօ գլուխը թաղեց աղջկան հոլանի թեւերուն մէջ եւ հեծկլտուքներու մէջ իր մարմինը սկսաւ դողալ :

— Յաւիտեան պիտի սիրեմ քեզ եւ իմ սէրովս պիտի սպիացնեմ քու վէրքերդ:.... Փառք լուսնին եւ արեւին, որ առաջին անգամ այդ վայրենիին գացիր, որպէսզի ինծի գալու պէտքը ունենայիր....

Եւ Քորօյի իմաստութիւնը հոսեցաւ աղջկան մտքին ու մարմնին մէջ:

— Հիմա ի՞նչ պիտի ընենք, հարցուց Մանա:

Քանի մը ժամէն դուն ինծի հետ պիտի գաս՝ կամ մինակդ եւ կամ բոլոր անոնց հետ, որոնք պիտի ուզեն մեզի ընկերանալ: Ու եթէ ճամբան գայլերը մեզ կտոր կտոր չընեն եւ կամ ատկէ առաջ ես սպաննուած չըլլամ, հեռու տեղ մը կ'երթանք....:

Մէկ ժամը լրացած չէր տակաւին, երբ գնչուները նորէն հաւաքուեցան վրանին առջեւ անզուսպ արտայայտութեամբ, իսկ ծերերը՝ միւս կողմը:

— Ահմէտ, Մանան կը մերժէ քու վրանդ վերադառնալ, յայտարարեց Քորօ, ատրճանակը բռնած:

— Ուրեմն մենք բռնի կը տանինք զայն, պատասխանեցին գնչուները:

Տասնեակ մը մարդիկ առաջ եկան Քորօն պաշտպանելու համար ոչ թէ անոր համար որ ան շիտակ բաներ կ'ըսէր, այլ անոր համար որ ան իրենց պետն էր: Մեծ աղմուկ եւ պոռչտուք սկսաւ:

Քանի մը ծերեր ալ Քորօյի կողմը անցան եւ Գնչուները, իրենց դանակները մոյկերէն դուրս քաշելով, կռուեցան ակռաներով ու պողպատով :

Թարգմ. Ե. Քամառ — Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ
(5) (Շար.)

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ միհատորեակը,— Խ. Միութեան շրջանին Վահան Տէրեանի գիրքերը մասնաւոր ժողովածուով լոյս տեսած են հինգ անգամ։ Վերջերս Հայպետհրատը հրատարակեց միհատորեակը, որ կ'ընդգրկէ Տէրեանի գրական գրեթէ ամբողջ ժառանգութիւնը (բանաստեղծութիւնը, ինքնուրոյն եւ թարգմանական) յօդուածներն, ուսումնասիրութիւններն ու նամակները։

Այս հատորին մէջ առնուած են 1950ի հրատարակութեան առեն դուրս ձգուած 27 բանաստեղծութիւնները։ Յօդուածներէն, «Հայ գրականութեան վալիք օրը», «Հոգեւոր Հայաստան», «Ձեկուցագիր Թիւրքահայաստանի մասին», «Նամակներ հայ գիւղացիներին եւ բանուորներին» «Անկեղծ եւ հետեւողական պէտք է լինել», «Ի՞նչ է ասում Լենինը գիւղացիներին» եւ այլ յօդուածներ։ Տէրեանի նամակները Նուարդ Թումանեանին, որոնք լոյս տեսած են 1931ին «Նոր Ուղի» ամսագրին մէջ։

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ երկերը։ Պ. Ադամեան բացի դերասանութենէ, գրագած է նաեւ գրականութեամբ։ Հանճարեղ բանաստեղծ էր, թարգմանիչ, արձակագիր եւ նկարիչ։ Անոնք մեծ արժէք չեն ներկայացներ, սակայն ապացոյց են թէ որքան բարձր մշակոյթ ունեցած է։ Պ. Ադամեանի մահուան 65ամեակին առթիւ Գիտութեանց Ակադեմիան լոյս ընծայեց միհատորեակը որ կը պարունակէ «Անկոչ հիւրեր» վիպակը, «Շէյքսփիր եւ իր Համլէթ ողբերգութեան աղբիւրներն ու քննադատութիւնները», ուսումնասիրութիւնը։ Յառաջաբանը գրած է Թ. Զարեան։ «Պետրոս Ադամեան իբրեւ գրողծակնարկը գրած է Սողոմոն Տարօնցին։

«ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ հոսանքներու պատմութենէն» գրեց Վ. Ռշտունի, ԺԹ. դարու երկրորդ կիսուն հայ քաղքենի մամուլի տուեալներու համաձայն՝ ուսումնասիրած է ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական հայեացքները եւ ժողովրդավար – ազգային - ընկերային հոսանքի ներկայացուցիչներու խռէալները։ Գիրքը բաժնուած է երկու մասի, «բուրժուական հոսանքներ» եւ«Մանրբուրժուական սոցիալիստական հոսանք», ուր հեղինակը քննած է «Մեղու Հայաստանի», «Նոր Դար», «Փորձ», «Արձագանք», «Մշակ» թերթերը եւ անոնց շուրջ ստեղծուած ընկերային հոսանքներու գործունէութիւնը։

դատմամբ անգլեւամերիկեան արտադրութեան, Խ. Միութեան արտադրութիւնը տժգոյն է։ 1900ին, 12 միլիոն թոնով, Խ. Միութիւնը աշխարհի առաջին արտադրողն էր, երկու տարի ետք, Մ. Նահանգները գլխին անցան 1945ին Խ. Միութիւնը երրորդ տեղը կը գրաւէր։ 1955ին Խ. Միութիւնը արտադրեց 70 միլիոն թոն, իսկ Մ. Նահանգները 333 միլիոն թոն, ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ 161 միլիոն թոն։

Ռուսական արհեստագիտութիւնը նոր մեթոտներ չէր հնարած շահագործման համար, այլ օտար երկիրներու մեթոտները կ'իւրացնէր, եթէ ապացոյցը տրուած էր թէ լաւ է։ Քանի մը տարի առաջ Խրուշչովի ըսաւ, տնօրէնը կ'ըսէր թէ քանի մը տարիէ ի վեր Թուրքերը տիրացած են քարիւղի շահագործման մեթոտներուն։ Վերջերս հրատարակուեցաւ նոր մեթոտ մը գտան, որով արտադրութիւն կ'աւելնար

Հնգամեայ ծրագիրը, զոր ներկայացուցին քսաներորդ համագումարին, 1960ի համար կը նախատեսէր 135 միլիոն թոն։ 14.500 քիլոմեթրի վրայ նաւթուղիի ցանց մը պիտի շինուի։

Քարիւղի մէջ աշխատաւոր մը միջին հաշուով ամսական 1800 ռուպլի կը շահի, եւ առհասարակ քարիւղի աշխատաւորին վաստակը 50 առ հարիւր աւելի է, բաղդատմամբ ուրիշ ճարտարարուեստներու մէջ աշխատողներու։ Այս ազդակը կը բացատրէ խորհրդային կարգերու յաջողութիւնը իւղամ զանգուածին մէջ։ Բացի Ամերիկայէն, քարիւղը գրեթէ կը գտնուի իւղամ հողերուն մէջ։ ԷՏ. ՍԱՊԼԻՒ

ՄԻՆՉՏ ՆՈՅՆ ԴԱՒԵՐԸ

(Զեկուցում Մինսկի ազատագրութեան ռատիոյի)

●

Ռատիօ Մոսկուան օգոստոսի 15ին հաղորդեց, որ Ուզբեկիստանի, Ղազախստանի, Թիւրքմենիստանի, Հայկական, Վրացական, Ազրբէջանական եւ ուրիշ սովետական հանրապետութիւնների հասարակական գործիչները որոշել են ստեղծել «Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէ»։ Կոմունիստական քարոզչութիւնը ջանում է ներկայացնել այդ կազմակերպութիւնը, որպէս մի նոր քայլ՝ ուղղուած խաղաղութեան եւ ժողովրդների համագործակցութեան ամրապնդմանը։ Բայց իրականութեան մէջ՝ նա եւս, այսպէս կոչուած, «Խաղաղութեան Կողմնակիցների Կոնգրեսի» կամ, ասենք, — «Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապ ստեղծելու ընկերութեան» նման, ստեղծուել է միայն նրա համար, որպէս մի օժանդակ կոմունիստական բռնապետութեան բռնապրաւիչ քաղաքականութեանը։

«Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէն», իր էութեան մէջ, հանդիսանում է կոմունիստների նըշած ընդհանուր կոմիտէի ծրագրի այն կորիզը, որի մէջ նրանք ուզում են ներգրաւել Ասիայի եւ Աֆրիկէի բոլոր երկիրները՝ այդ երկրներից ստեղծելով քաղաքական եւ տնտեսական մի նոր խմբաւորում՝ ուղղուած Արեւմտեան երկիրների դէմ

Բայց «Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէի» գործունէութիւնը ամէնից աւելի ուղղուած պիտի լինի հենց իրենց՝ Ասիայի եւ Աֆրիկէի երկրների շահերի դէմ, որոնց հետ կոմունիստական բռնապետութիւնը վաղուց ի վեր է սիրաբանութիւններ է անում։ Նա այդ երկրների մէջ տանում է խիստ նենգ քաղաքականութիւն, ինչպէս ասուած է 20րդ համագումարի բանաձեւում— «Նոր ձեւերով այդ երկրները, այսպէս կոչուած, սոցիալիստական երկրների վերածելու» դիրքերից ելնելով։

Այս բոլորը, ի հարկէ, նորութիւն չեն կոմունիստական բռնապետութեան պատմութեան մէջ։ Կոմունիստները ոչ մի ժամանակ չեն դադրել չողոքորթական լինել մի շարք երկրների հանդէպ եւ գրգռութիւններ հրահրել հանդէպ ուրիշ երկրների։ Երկերեսութիւնը եւ ժողովուրդների մէջ պառակտում սերմանելը միշտ էլ եղել են եւ մնում են կոմունիստների քաղաքականութեան հիմքը։

Այս ոճրագործ եւ խորամանկ խաղի մէջ բռնապետութիւնը միշտ էլ չարաչար շահագործել է Սովետական Միութեան ժողովուրդների բարի անունը։

Այսօր, երբ կոմունիստական բռնապետութեանը նորից պէտք է եկել այդ, նրա քարոզչութեան մոգական դրչի տակ սովետական պաղութները՝ Ուզբեկիստան, Ղազախիստան, Թուրքմենիստան, Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան, — յանկարծակի վերածւում են անկախ երկրների, երեւան են գալիս աշխարհի քաղաքական ասպարէզում եւ, իբր թէ, իրենց սեփական նախաձեռնութեամբ կազմակերպում են երկրների համերաշխութեան կոմիտէներ։

Բայց ամէնքն էլ գիտեն, որ այդ սովետական հանրապետութիւններից եւ ոչ մէկը ոչ միայն իրաւազօր չէ ինքնուրոյն, անգամ որեւէ քայլ առնել, այլ նրանք նաեւ իրաւունք չունեն բարձրացնելու իրենց բողոքի ձայնը այն բոլոր մեքենայութիւնների եւ զաւադրութիւնների դէմ, որ կոմունիստական բռնապետութիւնը կատարում է իրենց անունից։

Ինչպէս տեսնում էք, սիրելի ունկնդիրներ, «Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէն», որին կոմունիստական քարոզչութիւնը ներկայացնում է մեզ աղնուացած գոյներով, ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ մի նոր գործիք կոմունիստական բռնապետութեան ձեռքում քայքայելու համար ընդհանուր խաղաղութիւնը եւ ժողովուրդների բարեկամութիւնը։

Այսպիսով, կոմունիզմի համաշխարհային չարքը, — ՍԲԿԿ կենտկոմի պաշտօնատեղին՝ եղել է եւ շարունակում է մնալ խաղաղութեան եւ ազատութեան դէմ նիւթուող բոլոր դաւերի կենտրոնը։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՌԿԱԽ ԿԱՄՈՒՐՋ ՎՈՍՓՈՐԻ ՎՐԱՅ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը ստացաւ առկախ կամուրջի նախնական յատակագիծը, զոր ամերիկեան ընկերութիւն մը ութը ամիսէ ի վեր յատակագիծ կը պատրաստէր 90հազար տոլարի փոխարէն։

Երազը կ'իրականանայ։ Հսկայ կամուրջ մը շղթակապերով, ինքնաշարժերով, եւ փոխադրական ուրիշ միջոցներով բեռնատար եւրոպական ցամաքամասը պիտի միացնէ Ասիոյ։

Տեղեկագիրներու քննութենէն վերջ, Ամերիկեան ընկերութեան ներկայացուցիչներն ու տեղացի մասնագէտները միասին պիտի սկսին քննել հարցը քաղաքաշինութեան եւ տնտեսական կարելիութեանց տեսակէտներէն։

Ամենակարեւոր հարցերէն մէկն է թէ ուր պիտի հաստատուին կամուրջին դէմ դիմաց երկու գլխաւոր ոտքերը։ Թէեւ զանազան զրոյցներ կը շրջին այս մասին, սակայն ոչ մէկը կը համապատասխանէ իրականութեան եւ պատկան իշխանութիւնները կը նախընտրեն այս մասին լռութիւն պահել։

Աշխարհի մէջ շատ քիչ է թիւը այս տեսակ վիթխարի կամուրջներուն։ Ամենամեծը կը գտնուի Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ եւ 1260 մեթր երկայնութիւն ունի։ Վոսփորի կամուրջին երկարութիւնը մօտաւորապէս հազար մեթր պիտի ըլլայ։

Կամուրջին դրամական տեսակէտով արժէքը չի կայանար միայն կամուրջին համար ծախսուելիք միլիոններէն։ Պէտք է նկատի առնել նաեւ շինութիւնը այն ճամբաներուն, որոնք երկու ցամաքամասերէն պիտի զան միանալ անոր։ Ահա այս շրջակայ ծախքերով միասին, կ'ենթադրուի թէ մօտաւորապէս պիտի արժէ հինգ հարիւր միլիոն լիրա։ Անփոխարինելի օգուտներ պիտի ունենայ կամուրջը, եթէ նկատի առնենք թէ Փէնտիք – Հայտար-փաշա եւ Սիլիվրի - Թօփգափու կապուղիները իրարու պիտի կապէ։

Տասնըհինգ մեթր լայնքով կեդրոնական ճամբու մը շուրջ փոխադրական միջոցները գիւղութեամբ պիտի երթեւեկեն կամուրջին վրայէն, մինչ միակ մայթ ... կամ երկու մայթեր պիտի յատկացուին հետիոտներու։ Արտաքին կամուրջին վրայէն փոխադրական միջոցները պիտի կատարին 25 մեթր լայն ... մայթ

Միջազգային կանոններու ... կամուրջին ծովու մակերեւէն բարձրութիւնը պէտք է 45 մեթր ըլլայ, սակայն այս պարագային, կարգ մը ելեւէջներ նկատի առնելով կամուրջին բարձրութիւնը 50 մեթր պիտի ըլլայ մօտաւորապէս։ Ամէն տեսակ ծովային փոխադրական միջոցներ պիտի կարենան անցնիլ կամուրջին տակէն։

Պատկան իշխանութիւնները պիտի ջանան, որ երկաթուղի մըն ալ անցնի կամուրջէն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (155)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400

Բ. ԳԻՐՔ

■

6.— ՕՐՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

— Նստիր տէր հայր, ասաց նրան տիկինը։

Նա նստեց եւ սկսեց հաղորդել իւր աբած կարգադրութիւնները

Վահանդուխտ տիկինը, իւր երկու երեխաների հետ, դուրս գալով դահլիճ, ուղիղ դիմեց իւր սենեակը։ Երկու երեխաներից մեծը աղայ էր, իսկ փոքրը աղջիկ Տղան հասկանում էր, որ այն օր գալու էր հայրը, եւ դեռ յիշում էր նրան, երբ նա գնաց Պարսկաստան։ Երբ նստեցին՝

— Մայրիկ, — հարցրեց տղան, իւր փոքրիկ թեւիկներով քարշ ընկնելով նրա պարանոցից, հայրիկը այսօր կը բերէ՞ ձին։

— Ի՞նչ ձի, ասաց մայրը տխուր ձայնով։

— Ձե՞ս խմանում, երբ հայրիկը գնում էր, ասացի ինձ համար մի ձի բեր, պզտիկ ձի, նա պաչ արաւ - ասաց՝ կը բերեմ, պզտիկ չի կը բերեմ, այ, էսքան։ Նա ձեռքը բարձրացրեց ձիու մեծութիւնը ցոյց տալու համար։

— Մենք ձիաներ շատ ունենք, զաւակս, պատասխանեց նրան մայրը։

Մերոնքը մեծ են, շատ մեծ են, ես պզտիկ ձի եմ ուզում, որ ինքս հեծնեմ։

— Ծառաները կը նստեցնեն քեզ։

— Ես խօ Նուշիկ չեմ, որ ծառաները բռնեն ու դնեն ձիու վրայ, ես ուզում եմ ինքս նստել։

Նուշիկ փաղաքշական ձեւով կոչում էին նրա քրոջը, որի իսկական անունը Միհրանոյշ էր։

Եղբօրը նկատողութիւնը, երեւի, վիրաւորեց փոքրիկ Նուշիկին, որը ծափ նման թռաւ գահաւորակի կողքում դրած բարձերից մէկի վրայ եւ, կլորիկ ատամիկները շարժելով ասաց.

— Տեսնո՞ւմ ես, ինչպէս հեծայ։

Մայրը երկուսին եւս գրկեց, համբուրեց, յետոյ յանձնեց դայեակներին, որ տանեն գրում ման ածեն, որպէս զի իրան չխանգարեն։ Ինքը մնաց միայնակ

Դժբախտ հանգամանքների դժբախտ ամուսին... Որդիքը ուրախ էին հօր գալուստով, իսկ ինքը ուրախանալ չէր կարող։ Նա սիրում էր իւր ամուսնին, նա իւր միխթարութիւնը միշտ նրա մէջ էր գտել։ Իսկ այժմ որպէ՞ս սիրել «ուրացողին», ո՞րպէս սիրել չարագործին։ Այդ միտքը կատաղութեան չափ ալեկոծում էր նրան, — ալեկոծում էր, որովհետեւ սիրտը եւ միտքը չէին հաշտւում միմեանց հետ։

Իւր զաւակներին հեռացնելուց, յետոյ, նա գտնւում էր հոգեկան խորին տագնապի մէջ։ Ներքին կռիւը, զգացմունքների սաստիկ մաքառումը՝ դրել էին նրան տենդային հրաբորբոք դրութեան մէջ։ Ահա մի եւս ... ահա երկու ժամ եւս ... քաղաքի մունետիկը պիտի քարոզէր թօթարեր գալուստը, եւ ամէն ինչ պիտի վճռուէր նրա համար ...

Նրա դրութիւնը նմանում էր դատապարտեալի վերջին րոպէներին, որ օրհասական յուզմունքների մէջ սպասում է. ահա բանտի դռները բաց կը լինեն, դահիճները կը մտնեն, եւ նրան կը տանեն դէպի կախաղանի ոտքը. ... Ինքը այդպէս պէտք է դիմէր այն մարդու գիրկը, որին ամբողջ աշխարհը մերժում էր։ Եւ նա պէտք է ողջագուրէր իւր ամուսնին, այն ձեռքերով, որ շաղախուած էին իւր հարազատների անմեղ արիւնով։ Միթէ նա չէ՞ր լինի Հայոց կանանցից ամենաթշուառը Բայց նա սիրում էր ... այո, սիրում էր ...

Նա ձեռքը տարաւ դէպի կուրծքը, սեղմեց բորբոքուած սիրտը, որ փոքր ինչ հանդարտութիւն տայ ներքին վրդովմունքներին։ Արտասուքը հեղեղի նման թափւում էին տառապեալ աչքերից, բայց սրտի կրակը շիջուցանել չէր կարողանում։ Երկար այդ դրութեան մէջ տանջւում էր նա։

Յանկարծ վեր թռաւ, եւ, որպէս մի խելագար, պղտոր աչքերը ղարձրեց դէպի իւր սենեակի շուրջը. Ապշած կերպով նայում էր այսկողմ եւ այնկողմ, եւ իւր անշարժ հայեացքով, կարծես, մի բան որոնում էր։ Մի քանի քայլ փոխեց դէպի դուռը, բայց իսկոյն կանգ առեց։ Դարձեալ, որպէս մի աներեւոյթ զօրութիւնից առաջ մղուելով, փոխեց քայլերը, մօտեցաւ եւ, դողդոջուն ձեռքը մեկնելով, կալպեց դուռը։ Սկսեց՝ գիշերաշրջիկ լուսնոտի նման՝ դեգերել դէպի այս, դէպի այն անկիւնները։ Մօտեցաւ լուսամուտներին, ցած թողեց վարագոյրները։ Կրկին մօտեցաւ դռանը, ստուգելու, արդեօք փակուա՞ծ էր, թէ ոչ։ Նրա դէմքը այժմ խաղաղ էր. նա արդէն գտել էր մի միջոց, որ կարող էր հանգստացնել իրան։ Սկսեց նայել պատուհաններ, սկսեց քրքրել բոլոր դարակները, որոնց մէջ պահուած էին իւր իրեղէնները Բայց որոնածը չգտաւ։ Նրա աչքին ընկաւ մի գեղեցիկ արկղիկ, որի մէջ պահուած էին իւր կարեւոր պարագայքը։ Ուրախացաւ նա, որպէս մի մարդ, որ յանկարծ մի անսպասելի գանձ է գտնում։

ՐԱՖՖԻ

քաղաքներուն դասն է, արաբական ծոցէն մինչեւ Ատլանտեան ովկիանոս »:

× Սթէնտըրտ ընկերութեան նախագահը յայտարարեց թէ Սուէզի ջրանցքին փակումը երբեք չի կրնար խանգարել քարիւղի հայթայթումը: «Մենք միջոցներ ունինք քարիւղ ճարելու արեւմտեան Եւրոպայի, օրական մէկ միլիոն տակառ արտադրելով »:

× Եգիպտոսի արտաքին նախարարը, Տօքթ. Ֆաւզի Նիւ Եորք մեկնեցաւ օդանաւով, ներկայ ըլլալու համար Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին:

× Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ, վար դնելու համար ամերիկեան նաւերու վճարելիք տուրքերը, որպէս զի Ամերիկան ալ միւս պետութեանց հետեւած ըլլայ, Սուէզի հարցին մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը վարչապետ Կի Մոլէի այցելեց առջի օր, փարատելու համար անոր դառնութիւնը եւ յուսախաբութիւնը», Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին առթիւ: Տեղական թերթերն ալ կը հաստատեն թէ դառնութիւն կը տիրէ Ֆրանսայի կուսակցական շրջանակներուն մէջ, իբրեւ հետեւանք Լոնտոնի Բ. խորհրդաժողովին եզրակացութեանց: Չափազանց հաւանօրէն անգամ ազդուած են եւ աւելի վճռական դիրք մը կը պահանջեն:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները առջի օր երեք ժամուան ընթացքին ինը անգամ յարձակում գործեցին Ալժէի մէջ, սպաննելով երկու հոգի եւ վիրաւորելով եօթը Եւրոպացիներ: Ուրիշ քսան հոգի ալ վիրաւորուեցան, երբ երկու ձեռնառումբեր պայթեցան սինեմայի մը մէջ:

ԳԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Փարիզի մէջ: Ելմտական նախարարը, Ռամատիէ կոչ մը ուղղելով առեւտրականներուն եւ հողագործներուն՝ թելադրեց յարգել աչնան յատուկ գինչերը: Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, արտադրութիւնը աւելցնելու համար: Այս տարի 19.000 օտար բանուորներ վարձուած են, անցեալ տարուան երեք հազարին փոխարէն: Գինիի ամէն բան կախում ունի հողագործական գիներէն:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետը, Տօքթ. Ատընաուըր, Պելժիա հասաւ անցի օր Գերմանիոյ հաստատումէն ի վեր առաջին անգամ է որ գերման վարչապետ մը պաշտօնապէս կ՚ընդունուի Պրիւքսէլի մէջ: Վիլհելմ կայսրը 1914ին այցելած էր իբրեւ փեսապետ: Տօքթ. Ատընաուըրի այցելութեան առթիւ համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ երկու պետութեանց սահմաններու եւ կարգ մը հարցերու մասին: — Լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, Տօքթ. Ատընաուըր յայտարարեց թէ վստահ է որ համաձայնութեան մը պիտի յանգին բոլոր խնդիրներու մասին, երբ Գ. Կի Մոլէի հետ տեսակցի շաբաթ օր, Պրիւքսէլի մէջ:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ երկիրներու վարիչները կը խորհին խորհրդաժողով մը կազմակերպել մասնակցութեամբ Լիբանանի, Սուրիոյ, Յորդանանի, Իրաքի, Արաբիոյ, Եգիպտոսի, Լիբիոյ, Սուտանի եւ Եմէնի, քննելու համար Սուէզի խնդիրը եւ ուրիշ հարցեր:

ՊՈԼՍՈՅ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ ծանօթ հայ վաճառական մը չորս միլիոն ոսկի արժողութեամբ ինչքերը ծախած եւ հրապարակէն ալ 2 միլիոն ոսկի դրամ փոխ առնելով Իտալիա փախած է:

ՌՈՒՍԵՒՍՏԻ գիները իջեցնելու համար խիստ հսկողութիւն պիտի կատարուի խանութպաններու չահերուն վրայ. Մեծաքանակ վաճառման գիները պէտք է արձանագրուին յատկապէս: Զարկ պիտի տրուի ներածումներու եւ կաթնեղէնի արտադրութեան: 12000 - 14000 թոն կարագ պիտի ներածուի Հոկտեմբերէն մինչեւ Ապրիլ, Հոլանտայէն, Տանըմարքայէն եւ Շուէտէն: Կառավարութիւնը կը յուսայ միսին գինն ալ իջեցնել ներածումներ կատարելով Իրլանտայէն, Տանըմարքայէն եւ Հոլանտայէն (ամսական 32.000 թոն եզան, 22.000 թոն հորթի միս): Ձուեր, տանձ, եւ բանջարեղէն պիտի ներածուի Իտալիայէն եւ Հիւս. Ափրիկէէն, չոր բանջարեղէն՝ Միջին Արեւելքէն եւ Հար. Ամերիկայէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (24 Սեպտ.) — Զոյգ ոսկի 467.000, Նափոլէոն 3380, զուից. 3180, ավերլին 4150, քսան տոլարնոց 16.200: Թղթադրամ (անպաշտօն). — Ստեռլին 1030, տոլար 400, պելժ. 8.05, զուից. 95.50, փեզեթա 8.70:

«ՆԻՋԱԿԱՄԱՐՏ ՇԱԽԱՐՇԱՆԱՑ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ»

Գրեց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Գին 800 ֆրանք
Դիմել հեղինակին կամ «Յառաջ»ին:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օդափոխութեան կայանի մասնակցող տղոց համար: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4-ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ ծանօթ գիտնական Մ. ՍԵԽԱԿԻ Փարիզ ժամանումէն օգտուելով, եղանակին առաջին դասախօսութիւնը կազմակերպած են այս չարաթ, ժամը 21-ին, Քառէի վերնայարկը:

Նիւթը՝ Հայ Մշակոյթի էական դիմագիծը եւ անոր պարտադրած ցեղապահպանման հարցերը:

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշգապահ ըլլալ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ:

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին: Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի:

■

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն: Ուրեմն կը խընդրուի ծնողքներէն անխափ իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը:

■

ՇԱՎԻԼԻ միօրեայ դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտ. հինգշաբթի օր: Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ: Ուսուցչուհին՝ Տիկին Գ. Փափազեան:

■

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին վարժարանը պիտի վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի օր՝ ուսուցչութեամբ Գ. Վահրամ Միսքիճի:

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Թաղ. Խորհուրդի քարտուղարութեան կողմէ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, ժամը 10-12, մինչեւ Հոկտ. 4: Կը խնդրուի կարգապահ ըլլալ:

Աշակերտները ազատ են թոշակի վճարումէ:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դարընթացքներու մէջ կամ անհատապար:

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Գ. սկզբնատառերով:

ԿՈՒԶՈՒԻ

14 – 15 տարեկան աշկերտուհի մը, թրիգոթաժի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար: Տեւական գործ: Դիմել
Bonneterie ALBERT
37, Rue Tapis Vert, Marseille.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տէր եւ Տիկին Վարդան Փիրլեանէ հազար ֆր., «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, իրենց այցելութեան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու: Լաւ վճարում: Գրել.—
Mme. Hatzakordzian
45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

●

Անթառամ (Վարդերես) Գալեան կը փնտռէ հօրեղբօր տղան, ընիկ Դաւրացի, Մուշու վարպետի տղան՝ Գարդեւ Գալեան, որ գինուոր էր 1942ին Հայաստանի մէջ:

Տեղեկացնել Գ. Սրնըքճեանի,
36, Rue Jacquard, Velizy Villacoublay
France (S. et O.)

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

Ստոյգ տեղեկութիւն տուողին հինգ հազար ֆրանք պարգեւ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոթէորով մեքենայի վրայ աշխատող կին գործաւորուհիներ:

Դիմել Հայթաեանի,
IMPER - AS
21, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)

Օգնական «մակադինիէ» մը եւ «վեյտտըրքս» գործածել գիտցող երիտասարդ «քուրսիէ» մը: Դիմել՝
Etbs. DANIEL
21, Rue d'Hauteville, Paris (10e).

●

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու թրիգոթաժի կապատին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ.

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին:

Լաւ վճարում: Դիմել՝
Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Օր. Կամսարական կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Մանուշ - Վառվառ, որ Օգոստ. 11էն ի վեր կորսուած է Սէն Մաքսիմի (Վառ) անտառներուն մէջ: Տիկինը 60 տարեկան, տնական հագուստներով զուրս ելած է եւ յիշողութեան կորուստ ունենալով (ամնէզի) չէ վերադարձած, հակառակ երկար փնտռտուքներու:

Կը խնդրուի իր մասին տեղեկացնել կամ Սէն Մաքսիմի ժանտարմըրին, կամ
2 Rue de Provence, Paris (9e) ou
1 Rue Robert Felument
Conflans-Sainte-Honorine (S. et O.)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Օր. ԺԻԶԷԼ ՆԻԶԱՄԵԱՆ
Mr. Bernard ROWBOTTOM
Ամուսնացած
Մէլտոն 22 - 9 - 1956 Մանչէսթր

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Ալրիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Ճշգապահ ըլլալ:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Այս կիրակի Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ կաթող. պատուիրակ Սերովբէ եպ. Մանուկեան: Պատարագէն վերջ աւանդական մատաղի օրհնութիւն:

Այս մատաղօրհնութեան առթիւ Անկէնէն Տիկին Լուիզ Գավուքճեան կը նուիրէ 13.000 ֆրանք, մէկ ոչխարի համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍ.— Այրի Տիկին Հերմինէ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ եղբօր ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

ՀԱՍԿԻՉ ԿՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որուշ զարգացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ՚ուզուի: Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր.
26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, թրիգոթէօզներ, քաշնէ, պլուզոն, թրիկօթէներ, վեստոն, փանթալոն, Սուէթըր եւ կնոջ քոստիւմ կարելու համար: Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք:

Դիմել Յովհ. Նիկողոսեանի,
25, Cours Richard Vitton
Lyon Montchat

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

GEORGE V. Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 ֆրանք [illegible]

Միութեան գրասենեակը՝ PRO. 77-73 Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 27 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7691 — 32e ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3502

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐՄԻՆԸ ԵՒ ՄԱՍՆԻԿԸ

Անենէ մը ի վեր Երեւանի թերթերը տեսութիւններ կը հրատարակեն արտասահմանի հայ գրական - մշակութային գործունէութեան մասին :

Գրական ամսագրէն մինչեւ օրաթերթը, այդ շարժումը նկատի կ'առնեն միայն «պրոգրեսիւ – դեմոկրատական» ակնոցով։ Միշտ միականի եւ միակողմանի :

Կ'ուզեն այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Հայկական Արտասահմանի մէջ ալ կը ծաւալի «յառաջդիմական» հոսանքը :

Կ'անտեսեն կամ կը վարկաբեկեն մարմինը, փառաբանելու համար մասնիկը :

Այսպէս, Հայաստանի ժողովուրդը կը ծանօթանայ, աւելի կամ նուազ տաղանդաւոր գրողներու հետ, գոյնզգոյն միջակութեանց եւ սկսնակներու, որոնց ամբողջ արժանիքը դեմոկրատական ուղեգիծն է:

Վերջին օրինակը կու տայ օրաթերթը, Սով. Հայաստան, Սեպտ. 14ի համարով:

«Սփիւռքահայ Դեմոկրատական Գրականութիւնը» խորագրով յօդուածի մը մէջ, ծանօթ գրող մը, Ստ. Կուրտիկեան երկու էջ թերթօնով կը փորձէ պատկերացնել շարժումը :

Նախ ակնարկ մը նետելով Հարաւ. Ամերիկա, կը յիշէ երեք տժգոյն թերթեր :

Ցետոյ կ'անցնի Հնդկաստան, եւ կ'ըսէ թէ «վերջերս սկսել է լոյս տեսնել «Նոր Արշալոյս»ը : Մինչդեռ երկու տարի է որ դադրած է ...

Փարիզի մէջ, կը ներկայացնէ հինգ հեղինակներ, որոնց երկուքը մեռած են, իսկ մէկը այլեւս հայերէն չի գրեր :

Ապա կը չուէ Հիւս. Ամերիկա, փառաբանելու համար ափ մը «պրոգրեսիւ» կամ ռամկավար գրողներ :

Եւ վերջապէս կանգ կ'առնէ Միջին Արեւելքի վրայ, ուր կը գտնէ «գրական մի նոր շարժում, որ սերտօրէն կապուած է ժամանակի քաղաքական առաջդիմական շարժման հետ եւ արտայայտում է ռեւոլյուցիոն տրամադրութիւններ»:

Պարոնը մէջբերելով կը խոստովանի .

— «Կարծես արեւմտահայ գրականութեան երբեմնի օջախները՝ Պոլիսն ու Իզմիրը փոխադրուել են Միջերկրական Արեւելք, գլխաւորապէս Լիբանան ու Սիրիա՝ Բէյրութ ու Հալէպ »:

Թերթօնին երրորդ էջի բաժինը ամբողջովին յատկացուած է Միջին Արեւելքի, եւ կը պարունակէ գովասանական տողեր քանի մը հին ու նոր գրողներու մասին, նաեւ քաղուածքներ՝ զանազան ստանաւորներէ :

Այս առթիւ կը յիշէ կարգ մը թերթեր եւ գիրքեր, ամէն բանէ առաջ փնտռելով անոնց «դեմոկրատական» արժէքը :

Ցօդուածին սկիզբը, Պ. Ստ. Կուրտիկեան կը վկայէ թէ «այժմ Սփիւռքում լոյս են տեսնում մօտ 80 անուն հանդէս եւ թերթ, որոնց մեծ մասը դեմոկրատական ուղղութիւն ունի»:

Այս հաստատումը կատարած ատեն, կը մոռնայ որ իր ներկայացուցած հանդէսներն ու թերթերը ոչ իսկ ամբողջին մէկ հինգերորդը կը ներկայացնեն ; Իսկ իր փառաբանած հեղինակներն ալ՝ պարզապէս մասնիկներն են ընդհանուր շարժումի մը, որ կը շարունակուի վերջին արտագաղթէն ի վեր :

Ո՞ւր է մնացեալը, բուն վաստակը, այնքան հարուստ եւ հոսուն, թ՛է բովանդակութեամբ թ՛է ուղղութեամբ :

Ցօդուածագրին վկայութեամբ, իր յիշած հատընտիր բանաստեղծներն ու արձակագիրները «միաժամանակ խիզախ հրապարակախօսներ են, որոնք սուր գրչով մերկացնում են ժողովուրդի թշնամիներին՝ ինչպիսի փետուրներով էլ զարդարուած լինեն նրանք »:

Այո, այդ երանելիները ֆրանսերէն, անգլերէն կամ արաբերէն թռուցիկներ եւ յօդուածներ ալ կը թխեն, «ինտերնացիոնալ բոստան»ի մը վերածելով հայկական կեանքը .... Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒԷԶԻ ՎԷՃԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԱՌՋԵՒ

•

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Երէկ բացուեցաւ Ազգաժողովին Ապահովութեան Խորհուրդը, քննելու համար Սուէզի խնդիրը : Առժամեայ օրակարգը կը բաղկանայ երկու կէտերէ ,— 1. Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ յարուցած խնդիրը . — «Եգիպտական կառավարութեան միակողմանի ձեռնարկին հետեւանքով ստեղծուած կացութիւնը, որ կը դադրեցնէ ջրանցքին միջազգային վարչութիւնը, հաստատուած՝ 1888ի պայմանագրով — 2. Եգիպտոսի յարուցած խնդիրը .— «Կարգ մը պետութեանց, մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ ձեռք առած միջոցները Եգիպտոսի դէմ, որոնք կը վտանգեն միջազգային խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը եւ ծանրապէս կը խախտեն Ազգաժողովին ուխտը»

Ուրեմն , երէկուան նիստը ամբողջովին յատկացուած էր օրակարգին քննութեան: Արեւմտեան պետութիւնները բացարձակապէս կը մերժեն Եգիպտոսի մեղադրանքը: Եգիպտոս իր յոյսը դրած է Իրանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Խ. Միութեան վրայ : Իր ներկայացուցիչը կրնայ հրաւիրուիլ օրակարգին ճշդումէն վերջ: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ պիտի ընդունուի Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ բանաձեւը , իբրեւ վերջնական օրակարգ : Կարծողներ կան թէ երբ Եգիպտոս հրաւիրուի ժողովին մասնակցելու, Իսրայէլի մասնակցութեան խնդիրն ալ կրնայ ծագիլ: Այն ատեն արաբական նօթը պետութիւնները պիտի պահանջեն որ իրենք ալ ներկայ ըլլան .

Օրակարգի հարցին կարգադրութենէն ետք, Ապահովութեան Խորհուրդը իր նիստերը պիտի յետաձգէ հոկտեմբեր 2ին կամ 3ին, ըստ էութեան քննելու համար խնդիրը: Այս յետաձգման շնորհիւ արեւմտեան պետութիւնները պիտի կրնան ճշդել իրենց ուղեգիծը, հաւաքական բանաձեւ մը ներկայացնելու համար, իրենց արտաքին նախարարներուն միջոցաւ :

× Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Փարիզ եկան երէկ, խորհրդակցելու համար Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն հետ: Այս առթիւ պիտի ճշդեն իրենց վերջնական դիրքը. Խորհրդակցութիւնները պիտի տեւեն երկու օր : Այս առթիւ պիտի քննեն նաեւ 18երու Նոր խորհրդաժողովին գումարման խնդիրը : Այս վերջին ժողովը պիտի գումարուի հոկտեմբեր 1ին, Լոնտոնի մէջ , դեսպաններու մասնակցութեամբ :

ՓԻՆՈՅԻ ՎՃՌԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Պ. Ք. Փինօ առջի օր մանրամասն զեկուցում տուաւ արտաքին գործերու յանձնաժողովին առջեւ: Այս առթիւ ըսաւ.

— «Հանդիսաւորապէս կը յայտարարեմ թէ այն պետութիւնները որոնք տկարութիւն ցոյց տուին վերջին երկու ամիսներու ընթացքին ամէնէն աւելի պատասխանատու պիտի ըլլան, եթէ կացութիւնը ծանրանայ, վասնզի եթէ Նասըր այն տպաւորութիւնը կրէ թէ կրնայ անպատիժ շարունակել իր բռնած ճամբան, կրնայ կատարել այնպիսի ձեռնարկներ որոնք պիտի վտանգեն աշխարհի խաղաղութիւնը : Ընդհակառակն, այն ազգերը որ վճռական դիրք մը ունեցան եւ կը պահեն, ի վերջոյ ծառայած պիտի ըլլան խաղաղութեան »:

Նախարարը այս առթիւ քննադատեց Իտալիան, դիտել տալով թէ հարցին ամէնէն ծանրակշիռ պահուն, Սեպտ. 21ին, իտալական ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ իր երկիրը պիտի շարունակէ Եգիպտոսի վճարել ջրանցքին տուրքը: Ցետոյ մեղադրեց Մ. Նահանգները, ընդունելով հանդերձ որ Նախագահական ընտրութեան մասնաւորութիւնը ազդած է բանակցութեանց վրայ: Երկու դիտողութիւններն ալ ծանր տպաւորութիւն գործեցին : Ցետոյ բացատրեց թէ «տակաւին գործելու շատ լայն հնարաւորութիւններ ունինք Եգիպտոսի հանդէպ»: Բայց մերժեց մանրամասնութիւններ տալ: Միւս կողմէ , կառավարութիւնը կը քննէ նոր ծրագիր մը, — նաւթուղի մը շինել Իսրայէլի հողին վրայ:

Շատ մը հարցումներ ուղղուեցան, մասնաւորապէս դաշնակիցներու դիրքի մասին. Պ. Փինօ պատասխանեց թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա նախատեսած են թէ ի՛նչ պիտի ընեն, Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումէն ետք: Երբ հարցուեցին թէ զինու զօրութեան դիմելու ծրագիրը մէկդի՞ դրուած է, նախարարը պատասխանեց .

— Չեմ կրնար ըսել թէ ինչ որ ալ ըլլայ Նասըրի ընթացքը, երբեք զինու զօրութեան պիտի չդիմենք. այդպիսի բան մը հակառակ պիտի ըլլար Ազգաժողովի ուխտին որ կը նախատեսէ զինեալ միջամտութիւնը կարգ մը պարագաներու մէջ :

Անգլիոյ վարչապետին եւ արտաքին նախարարին այցելութեան առթիւ, ըսաւ թէ պիտի քննեն Միջին Արեւելքի կացութիւնը. Այս առթիւ ցաւով դիտել տուաւ թէ արեւմտեան ընդհանուր քաղաքականութեան մը հետեւած չեն Մ. Նահանգները, այդ շրջանին մէջ: Ամերիկայի այս ընթացքէն օգտուեցաւ Խ. Միութիւնը Սուէզի հարցին առթիւ ալ, Ափրիկէ թափանցելու համար :

× Պ. Փինօ Քարաքաս (Վենեզուէլլա) պիտի երթայ կիրակի օր, խորհրդակցելու համար քարիւղի հայթայթման մասին : Իսկ Հոկտեմբեր 3ին Նիւ Եորք պիտի գտնուի, մասնակցելու համար Ապահովութեան Խորհուրդին :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը , Ս. Լոյտ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «կարելին պիտի փորձեն, խաղաղօրէն լուծելու համար Սուէզի խնդիրը որ այնքան կարեւոր է մեր ժողովուրդին, ինչպէս եւ շատ մը եւրոպական եւ ասիական ժողովուրդներու համար : Մենք Ապահովութեան Խորհուրդին պիտի երթանք կատարեալ ուղղամտութեամբ եւ պիտի աշխատինք աւելի լայն մասնակցութիւն մը ապահովել մեր ծրագիրներուն : Պիտի պաշտպանենք նաեւ նոր ընկերակցութեան ծրագիրը, այն համոզումով թէ այդ կազմակերպութիւնը օգտակար դեր մը պիտի կատարէ բանակցելու համար Եգիպտական իշխանութեանց հետ: Ազգաժողովին պաշտօնն է պարզապէս ապահովել խաղաղութիւնը եւ ո՛չ հզօրել օրինականութիւնը : ՄԱԿին համար փորձ մը պիտի ըլլայ ցուցնելու թէ կամք եւ կարողութիւն ունի՞ արժեցնելու արդարութիւնը եւ միջազգային պարտաւորութիւնները»

× Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը նիստի հրաւիրուած է հոկտ. 9ին, քննելու համար Սուէզի խնդիրը :

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ԱՒԵԼՈՐԴ ՅՈԳՆՈՒԹԻՒՆ

Մոսկուայի թերթերը կը գրեն թէ ռուս գիտնական մը՝ Մինայեւ, գիւտ մը կատարած է որուն շնորհիւ կարելի է ջլատել ուղեղին զանազան մասերը :

Բժշկական թերթին վկայութեամբ, գիտնականը կրնայ ընդհատել, յետոյ վերահաստատել ուղեղային զանազան կեդրոններու գործունէութիւնը, իր հիւլէական հերձակին միջոցաւ (պիսթոնի):

Այսպէս, ռուս կենսաբանը յաջողեր է տկարացնել անասունի մը տեսողութիւնը, կուրացնել զայն, յետոյ աստիճանաբար վերահաստատել տեսողութիւնը, գործիքը բանեցնելով տեսողական կեդրոնին վրայ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, փորձեր կատարուած են արդէն աւելի քան երեք հարիւր անասուններու վրայ, որոնց մարմինները ամբողջովին ծածկուած էին կապարէ պատեանով մը, պաշտպանելու համար շողարձակումներուն դէմ :

Մասնագէտներու ձգելով այս գիւտին գիտական քննութիւնը, կը կարծեմ թէ աւելորդ յոգնութիւն կրած է ռուս կենսաբանը :

Ինչո՞ւ տարիներով տքնիլ եւ այսքան վտանգաւոր գիւտ մը հնարել, ջլատելու համար ուղեղին գործունէութեան զանազան մասերը:

Արդէն ունինք շատ աւելի կարճ եւ ազդու միջոց մը՝ 1917 հոկտեմբերէն ի վեր:

Տո՛ւր որեւէ պոլշեւիկեան տեսութիւն, մանաւանդ անոր ռուսերէնը կամ հայերէնը, եւ մեքենաբար կը թմրի ուղեղին գործունէութեան այս կամ այն մասը :

Միայն օրաթերթերը կը բաւեն :

Էջերով ճառեր եւ զեկուցումներ, որոնք մէկ թիւի մէջ ալ չեն վերջանար :

Դարձեալ էջերով «դիսկուսիա»ներ (վիճաբանութիւն), այս կամ այն «ասամբլեայի սեսիայի» առթիւ:

Ցետոյ կու գան շարան – շարան զեկուցումները, յաւելեալ եւ ճոխացեալ մանրամասնութիւններով ; Արարողութիւններ որոնք օրեր եւ շաբաթներ կը տեւեն ; Տարուան բոլոր եղանակներուն: Եւ գիշեր ցերեկ: Փոխն ի փոխ թմրեցնելով միտք, աչք եւ ականջ:

Դեռ կրնայի յիշել լեռնակուտակ հրատարակութիւնները, «մոնումենտալ բէռիա»ներով :

Հապա բանտերու եւ աքսորավայրերու մէջ գործադրուած բունդ գիտական միջոցնե՞րը: Ամբաստանեալները փորձի ենթարկել ծուռ հայելիներու առջեւ, սառնարաններու եւ տաք բաղնիքներու կամ ուրիշ տանջարաններու մէջ:

Պրոֆ. Մինայեւ չի՞ գիտեր այս թանկագին գաղտնիքները:

Եթէ գիտնալով հանդերձ կ'անտեսէ, օր մը կրնայ սեւ ցանկը մտնել, իբրեւ «կոնտրռեվոլյուցիոներ»:

Եւ այն ատեն իր ուղեղին վրայ կը փորձեն իր նոր գիւտը :

ՎԱՀԷ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Պէյրութի վերջին թղթարերէն կ'իմանանք թէ անցեալ ուրբաթ օր Անթիլիաս այցելած է Կարդինալ Աղաջանեան, ընկերակցութեամբ Սահակ եպիսկ. Կոգեանի եւ Պուրճ Համուտի քաղաքապետ Հ. Պօղոս Արիսի : Զարեհ կաթողիկոս կարդինալը ընդունած է վեհարանի դահլիճին մէջ, Խորէն եպիսկ.ի եւ միաբանութեան անդամներուն հետ: Երկու կրօնապետները տեսակցած են աւելի քան կէս ժամ, փոխադարձ մաղթանքներով: Նոյն օրը այցելած են նաեւ Պիքֆայայի վենետիկեան միաբանները :

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՎՏԱՐԵԼ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ»

Արեւելեան Եւրոպայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը հաւատեն թէ մինչեւ հինգ տարի արեւմտեան մեծ պետութիւնները դուրս ձգուած պիտի ըլլան Միջին Արեւելքէն: Մասնաւոր խօսակցութեանց մէջ համայնավար դիւանագէտները բացէ ի բաց կը յայտարարեն թէ Միջին Արեւելքի քարիւղի հաստատութիւնները պիտի ազգայնացուին քանի մը տարիէն, կամաց կամաց անգործութեան դատապարտելով Արեւմուտքի ընկերական խարիսխները : Այն ատեն, պիտի ստիպուին քարիւղ ճարել ազատ մրցակցութեամբ, խորհրդային ճակատի յաճախորդներուն հետ :

× Աւստրալիոյ վարչապետը, Մենզիս, որ Գահիրէ գնաց իբրեւ նախագահը Հինգերու յանձնախումբին, կարեւոր յայտա–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՄԸ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կիրակի, 23 Սեպտ. Այնճարի մէջ, Սուէտիոյ ժողովուրդը տօնեց իր մղած հերոսամարտին 41րդ տարեդարձը ։

Ժամանակը եւ աշխարհաստասան նոր դէպքեր պատմութեան կտակած են այն պանծալի թուականը, որ Ճէպէլ Մուսայի բարձունքները յաւերժական փառքով պըսակեց եւ ստրկութեան լուծին տակ տառապող ափ մը ժողովուրդին վրայ բացաւ ազատութեան արշալոյսը ։

Սուէտիոյ հերոսամարտը պատմական դրուագ մըն է այսօր, բայց մեր նորագոյն պատմութեան ամէնէն չքեղ եւ լուսաւոր էջերէն մէկը կը կազմէ ։ Անմոռանալի ու յաւէտ կենդանի էջ մը, որ հայ յեղափոխութեան հրաշագործ յաղթանակը դարբնեց եւ այսուհետեւ ալ կոչուած է բազմաթիւ սերունդներու ներշնչումին աղբիւրը դառնալու, որքան ատեն որ հայութիւն, կ'ապրի հաւատարիմ իր անցեալին եւ ազատութեան դրօշին ։

Համատարած սուգի, ջարդի եւ աւերածութեան սեւ օրերուն, երբ հայկական գաւառներու բոլոր անկիւններէն հոսող մեր ժողովուրդի կարաւանները կը հիւծէին ցեղթականութեան ճամբաներուն վրայ, երբ Տէր Զօրի անապատները մեր բազմահազար զաւակներու ոսկորներով կը լեցուէին, երբ Եփրատ գետը ներկուած էր մեր արիւնով, Սուէտիոյ լեռներուն թառած քանի մը հայկական գիւղեր ըմբոստութեան դրօշը պարզեցին՝ պատուաւոր մահը նախընտրելով թշնամիի շղթաներէն ։

Տարերային եւ դատողական ամէն հաշիւ արհամարհող խոյանք մըն էր Մուսա Լերան հերոսամարտը։ Անօրինակ եւ դրեթէ անգէն կիներու եւ մանուկներու բազմութիւն մը, որ կը յանձնուէր քանի մը տասնեակ կորիճներու պաշտպանութեան։ Հայրենի լեռն ու նախահայրերու Աստուածը՝ միակ ապաւէն։ Շուրջը ամէն կողմ, ամէն ճամբու վրայ՝ թշնամի բանակներ ։

Եւ սակայն կատարուեցաւ հրաշքը ։ Աւելի քան քառասուն օր կուրծք տալէ յետոյ յարձակող գերազանց ուժերու գրոհին՝ Սուէտիան իր ազատութիւնը գնեց իր նահատակներու արիւնով ։ Միջերկրականի կապոյտ ջուրերուն վրայէն հասան Ֆրանսայի ազատարար մարտանաւերը ։

Կրնային եւ չհասնիլ ։ Մուսա Լեռը կընար գերեզմանը ըլլալ արծիւներու բովանդակ երամին ։ Բայց ազատութեան երազը անմահ պիտի մնար կրկին եւ հայ ժողովուրդի հաւատքին սիւները՝ միշտ անսասան ։

Արդարութեան եւ ազատութեան անունով մղուած կռիւները պարտութիւն չեն ճանչնար ։ Կարեւորը ազգի մը դիմադրական կորովն է եւ հոգեկան ոյժերը ։ Հայոց աշխարհի տարածքին վրայ գտնուեցան հերոսներու ուրիշ արծուեբոյներ ալ — Ուրֆա, Շապին Գարահիսար, Վան — որոնց բոլորին մղած հերոսամարտները նոյն յաջողութեամբ չպսակուեցան ։ Եւ սակայն շնորհիւ անոնց թափած արեան եւ խիզախ մարտնչումներուն, հայութիւնը կրցաւ տիրանալ յարատեւելու իր իրաւունքին եւ Հայաստանի անկախութեան ։

Ի՞նչ է մեր ամբողջ պատմութեան ընթացքը, եթէ ոչ բռնատիրութեան դէմ տեւական կռիւ, ազատագրութեան հերոսական պայքար, նահատակութիւն եւ վերածնունդ

Սուէտիան ուզեց չդաւաճանել մեր նախահայրերու աւանդին ։ Սուէտիան կրցաւ արժանաւոր ժառանգորդը ըլլալ մեր դարաւոր անցեալին։ Այդ պատճառով ալ ան արժանացաւ ոչ միայն մեր ժողովուրդի վերապրող բեկորներու անվերապահ հիացումին, այլ նաեւ օտար բնապատկիրներ եկան անոր փառքը երգելու ի սփիւռս աշխարհի ։

Այնճարի անշուք գիւղին մէջ ապաստան գտած Ճէպէլ Մուսայի զաւակները 41րդ անգամ ըլլալով կը տօնեն իրենց հերոսամարտին տարեդարձը։ Աւանդական հերիսան պակաս չէր իրենց օրհնուած սեղաններէն։ Բայց այլեւս անոնց երգերն ու պարերը չունէին անշուշտ ուրախութեան նախկին չեչար։ Սգաւոր է Ճէպէլ Մուսան, հոն, հեռուն, միս մինակ։ Սգաւոր են նաեւ անոր որբացած որդիները, որոնք ուր ալ գտնուին իրենց աչքերը յառած կը պահեն հայրենի լերան ։

Ճակատագրին ողբերգական խաղով, պատերազմի արհաւիրքները հերոսաբար դիմագրաւող այս ժողովուրդը խաղաղութեան շրջանին հարկադրուեցաւ տարագրութեան ցուպը ձեռք առնել։ Այն ինչ որ չէր կրցած իրագործել սուրն ու բռնի ուժը, պետութեանց դաւադիր դիւանագիտութիւնը յաջողեցաւ ։

Արծիւներու բոյնին մէջ բուեր կը վայեն այսօր եւ թշնամիին զօրշապարը կը համարձակի կոխկրտել Ազատութեան լերան դարաւոր լանջերը ։

Իր դժբախտութեան մէջ հպարտ եւ իր վշտին տակ անընկճելի Սուէտիացին ոչ մէկ կասկած որ պիտի շահի պատմութեան այս անարդար պայքարն ալ, որքան ատեն որ իր հոգիէն ներս կը հնչեն ազատութեան մարտիկներու հարազատ ձայնն ու հաւատքի զանգերը։

Ճէպէլ Մուսան, հերոսներու արիւնով դրահուած այդ մեծ լեռը կը պատկանի իր ծոցէն ծնած եւ իր ծոցին մէջ մեծցած հերոս զաւակներուն ։

Մ. ԻՇԽԱՆ

ՏԻԿԻՆ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴ

Վերնագիրս ապահովաբար ընթերցողներուն ուշադրութիւնը պիտի գրաւէ եւ անմիջապէս պիտի կարդան առանց իրենց աչքերը ուրիշ տեղ դարձնելու ։

Նիւթս մարօրինակ է, անոր համար որ հարիւր քսան հազար տարիէ ի վեր (մարդուն հաւանական ծագումը) գոյութիւն ունեցող ընկերային կարգ մը կ'ուզեմ մատնանիշ ընել իբրեւ թերի ։

Ցայտնած միտքս կ'ուզէք իբրեւ կատակ առէք, կ'ուզէք իբրեւ լուրջ, ձեր գիտնալիք բանն է ։

Ահաւասիկ ըսելիքս.

Մարդկային ընկերութեան անհաճոյ աբարքներէն մէկն ալ կանացի աշխարհին երկուութիւնն է, տիկին եւ օրիորդ։ Ինծի անծանօթ է այս երկուութեան շարժառիթը որ միայն հոգեբուժական ախտերու յատուկ կ'երեւի ։

Այնպէս կը թուի թէ այր մարդուն եսասիրութիւնն է ասոր պատճառը ։ Ան ուզած է որ իր ակնարկին տակ ինկող կնոջ մը միայն անունը իմանալով գիտնայ թէ ամուսնացած է թէ ոչ։ Այրերը հարկ չեն տեսած այդքան մանրամասնութեան մէջ մտնել, իրենց ինքնութիւնը յայտնելու ատեն, իրենց համար ալ երկու տիտղոս ընտրելով ։

Կնոջ մը համար ամուրի ըլլալը իր անձնական գաղտնիքն է։ Ան ի՞նչ պարտականութիւն ունի այդ գաղտնիքը յայտնելու իր անունին վրայ օրիորդ մը աւելցնելով։ Կարծես թէ իր անձին համար ծանուցում մը ընել կ'ուզէ ամուսին մը գտնելու նըպատակով ։

Եթէ այս է, ի սկզբանէ, օրիորդ որակականին ստեղծման շարժառիթը, այն ատեն ըսելիք չունիմ ։

Ամուսնացած կին մը հպարտ է ի տիկնութեամբը, բայց երբ 75 տարեկան ամուրի կնոջ մը անունին օրիորդ մը կը կցեն, ինչ հոգեկան տառապանքներու կ'ենթարկուի ան։ Ես 76 տարեկան Ֆրանսացի ամուրի կին մը կը ճանչնամ, որ կ'ըսէ թէ զինքը ամէնէն աւելի ջղայնացնող բանը՝ իր անունին վրայ օրիորդ մը կցելու պարտադրութիւնն է։ Դիտուած է որ տարիքոտ կին մը օրիորդ ըլլալը յայտնելու ատեն անփափկանկատ պաշտօնեայի մը շրթներուն վրայ ժպիտ մը դրոշմուած է։

Ֆրանսական արքունիքին մէջ թագաւորին աղջիկները պզտիկ տարիքէն սկսեալ «մատամ» տիտղոսը կը կրէին, ուրեմն «տիկին» կոչումը պատիւ մըն է ։ Ինչու զլանալ այդ պատիւը ժողովուրդի աղջիկներուն։

Թուրքերը կուտան միայն մէկ տիտղոս, «հանըմ»։ Տարիքը առած ամուրի թրքուհի մը պարտաւոր չէ իր այդ հանգամանքը յայտնել ուրիշներու ։

Կիները շատոնց է որ ազատագրուած են այրերու կապանքէն եւ դեռ կը յօժարին մնալ գրեթէ անարդական օրիորդին լուծին տակ ։

Այժմ քննենք թէ կիները ինչ պարագաներու տակ ամուրի կը մնան ։

Կնոջ մը իղձն է ամուսնանալ ։ Հոգեբանական եւ նոյն իսկ բնախօսական երեւոյթ մըն է որ, կինը կ'ուզէ տէր մը ունենալ որ իրեն պաշտպան կանգնի։ Երբ կին մը չէ ամուսնացած, արգելիչ պարագաներ պատճառ եղած են։ Թուենք այդ պարագաները ։

Ա.— Կան երկիրներ ուր կիները գերակշիռ են թիւի տեսակէտով։ Օրինակի համար Անգլիա ծերացած աղջիկներու երկիրը կը համարուի։ Բայց վերջին վիճակացոյցներու համաձայն հոն ալ նորածին աղջիկներու եւ մանչերու թիւը հաւասարակշռուելու վրայ է։

Ֆրանսայի մէջ տարբերութիւնը հարիւրին տասն է ի նպաստ կիներուն, այսինքն հարիւր այրերու դէմ հարիւր տասը կին կայ ։ Ուրեմն հարիւր տասը կիներուն տասը ամուսին մը պիտի չկրնայ գտնել ։ Եւ երբ նկատի ունենանք որ շատ մը այրեր չեն ամուսնանար, այն ատեն ամուրի կիներու համեմատութիւնը աւելի կը մեծնայ ։

Իսկ մենք Հայերս։ Չեմ գիտեր։ Պիտի գիտնայի եթէ ձեռքի տակ ունենայի Հայաստանի մէջ հրատարակուած վիճակացոյց մը ։

Բ.— Աղջիկներու դժուարահաճութիւնն է։ Անոնք առաջին ներկայացող տղան կը մերժեն, երկրորդը կը մերժեն, իրենց տարիքը կը յառաջանայ, եւ երբ տարիքը կը յառաջանայ ձեռքբինդրողներուն որակը կ'իջնէ, իրենք աւելի դժուարահաճ կը դառնան եւ վերջ ի վերջոյ տունը կը մընան ։

Գ.— Կան աղջիկներ որոնք տղայ մը կը սիրեն, բայց զանազան պատճառներ արգելք կ'ըլլան անոր հետ ամուսնանալու. Իրենց առաջին սէրը բեկանելէ վերջ, կ'ուխտեն չամուսնանալ։ Այս պարագան հազուագիւտ է ։

Դ.— Կան աղջիկներ որոնք իրենց աշխատանքի պտուղով սնուցած են ծերունի մայր մը կամ հայր մը եւ երբեմն երկուքը միասին խնամելու։ Իրենց շահած դրամը չի բաւեր հագուստի, կապուստի եւ արդուզարդի, որով նուազ հրապուրիչ կ'ըլլան։ Ասկէ զատ շատ քիչ փեսացուներ տրամադիր կ'ըլլան զոքանչի մը եւ աներհօր մը բեռը շալկելու

Ե.— Ֆիզիքական պատճառներ

Զ.— Ցոփակեաց կիներ ։

Կը տեսնէք որ, բացի վերջիններէն, միւսները բոլորն ալ կամքէ անկախ պատճառներով չեն ամուսնացած։ Ուրեմն ինչո՞ւ նսեմացնել իրենց այդ վիճակը, օրիորդ մը փակցնելով անոնց անունին վրայ եւ յանցաւորի գիրքին մէջ դնելով զանոնք ։

Մենք կ'ըսենք անոնց — քեզ օրիորդ պիտի կոչենք, որովհետեւ չես ամուսնացած։

Այս խօսքը գրեթէ համազօր է սա միւս խօսքին ։

— Քեզ աղքատ պիտի կոչեմ, որովհետեւ դուն ընչազուրկ ես։

Ես հոս յանդուգն առաջարկութիւն մը պիտի ընեմ որ թերեւս շատերուն խնդուք պատճառէ։ Աւելի լաւ է բան մը ըսել քան թէ բնաւ չըսել ։

Ես պիտի առաջարկէի որ որոշ տարիքէ մը, օրինակի համար քառասունէն ետք բոլոր կիները տիկին անուանել ։ Առաջարկս երեւութապէս միամիտ է եւ դա-

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Կիները կը հնչային, իսկ երախաները կը դիտէին այդ տեսարանը՝ առանց բան մը հասկնալու. Մանա կը դիտէր անդուզաձը՝ վրանին մէջ բացուած ծակէ մը ։

Ու յանկարծ գայլերը, որոնք օրերով շրջապատած էին բանակատեղին, արեան հոտէն եւ գետին փռուած մարդոց դիակներէն հրապուրուած, խոյացան մեռելներուն եւ վիրաւորեալներուն վրայ

Գնչուները ալ մոռցան իրենց կռիւը եւ բըկան վայրի անասունները հալածել ։

Քորօ նետուեցաւ իր ձիուն վրայ, իր առջեւ նստեցուց վիրաւոր աղջիկը եւ հեռացաւ

Գիշեր էր, երբ հասան յաջորդ գիւղը ։ Մանա, որուն աչքերը աւելի խոշորցած էին, կարծես երազէ մը արթնցաւ եւ սկըսաւ Քորոյին նայիլ։ Հասած էին Քորոյի վստահելի եւ անձնուէր բարեկամներէն մէկուն հիւղակը ։

Ու այդպէս գիշերները ցերեկներուն յաջորդեցին եւ Քորօ սպիացուց աղջկան վէրքերը ։

— Քու ձեռքերդ էին, որ բուժեցին իմ վէրքերս, ոչ թէ այդ դեղերը, ըսաւ աղջիկը քանի մը անգամ. եթէ առողջանամ, շատ ցաւ պիտի զգամ ...

Քորոյի բուռն սէրն էր, որ բժշկեց աղջիկը, ոչ թէ անոր ձեռքերը։ Անոր գուրգուրանքն էր, որ չքացուց ուռեցքները եւ ցրուեց մորթին վրայ թանձացած արիւնը։

Ու գիշեր մը Մանա ըսաւ.

— Դուն զիս չես սիրեր ...

Քորօ համբուրեց զայն քնքշութեամբ ։

Թերեւս քեզի հանդէպ ցոյց տուած գուրգուրանքս մտածել տայ, թէ դուն զիս կը սիրես, Մանա, ըսաւ Քորօ ... Կ'ուզեմ որ դուն նախ լաւ մը առողջանաս, որպէս զի մարմինդ վերագտնէ իր նախկին գեղեցկութիւնը, ինչպէս Ահմէտ երբեք տեսած չէ ու այն ատեն է որ կը վճռես, թէ կը սիրես՞ զիս թէ ոչ ...

Մանայի զարմանք պատճառեց այս անկեղծութիւնը, որովհետեւ ինք գիտէր, թէ Քորօ զինք շատ կը սիրէր ։

Ամբողջ ձմեռը, Քորօ խնամեց զայն ։ Երբ գարունը եկաւ, բոլոր վէրքերը ըսպիացած էին։ Միասին Քալարաշի գացին, Քորոյի ցեղակիցներուն քով ։ Ու այնտեղ Մանան ու Քորօն ապրեցան՝ իբրեւ այր եւ կին ։

Ու Քալարաշի մէջ էր, որ Քորօ լսեց զանազան շրջաններէ հաւաքուած իր ժողովուրդի ճակատագրի մասին։ Անոնք ցիրուցան եղած էին երկրին չորս կողմը ։

Ու դարձեալ Քալարաշի մէջ էր, որ ան իմացաւ ծանօթ կռիւին եւ իր հեռանալէն ետք պատահած դէպքերուն մասին։

Բոլոր կառքերը ջարդ ու փշուր եղած էին եւ ձիերուն եւ Գնչուներուն մեծ մասը սպաննուած էր։ Ամէն մէկը ուզած էր իր [illegible] աւելի ազատը փրկել · Զօրաւորները կողոպտած էին տկարները։ Այլացեղերը աւելի խոշոր թիւ ունենալով, պարտութեան մատնած էին Քորոյի ցեղը ։

Եւ Քորօ այդ պատմութիւնները լսեց անտարբերութեամբ։ Շատ կը զարմանար, բայց շատ ալ երջանիկ էր ։

Մանա աւելի հասունցած էր եւ Քորոյի երակներուն մէջ երիտասարդական արիւնը սկսած էր եռալ։ Մանա կ'ուզէր, որ Քորօ զինք սիրէր աւելի կատաղութեամբ ու վայրագութեամբ ·

— Ինչո՞ւ կը տառապիս։ Միթէ մարմինըդ հիմա հազար անգամ աւելի գեղեցիկ չէ՞, քան այն ատեն, երբ ուռեցքներով ծածկուած էր, հարցուց Քորօ ·

Մանա սկսաւ չոյել անոր մօրուքը ։ Կարծես կ'ուզէր փարատել անոր դէմքին տխրութիւնը ։

— Այո, սիրելի Քորօս, դուն իմ վէրքերս համբուրելով դարմանեցիր ու ցաւերս փարատեցիր ...

Ու Քորոյի յայտնած միտքերը դարձան Մանային ալ միտքերը։ Եւ ինչ որ Քորօն ըսաւ իրեն, Մանա կրկնեց ուրիշներուն՝ առանց յայտնելու, թէ այդ խօսքերն ու միտքերը իրը չէին ։

Ու այսպէս՝ Քորոյի շուրջինները սկսան գովել Մանայի խելքն ու իմաստութիւնը։

— Տակաւին երիտասարդ ու այսքան իմաստութիւն, կ'ըսէր ժողովուրդը զարմացած

Քորօ սկսաւ կասկածիլ այն երիտասարդներէն, որոնք օրէ օր կարաւանին կը միանային։ Բայց վերջ ի վերջոյ համոզուեցաւ, որ Մանա բնաւ կարեւորութիւն չէր տար անոնց. Ան կը ծաղրէր ու կ'արհամարհէր զանոնք ։

Օր ըստ օրէ, Մանա աւելի կը գեղեցկանար։ Անոր աչքերը կը փայլէին լոյսով մը ու ձայնին մէջ երգ մը կը թրթռար, որ իրը չէր։ Քորօ իր հոգիին ցոլացումը կը տեսնէր Մանայի մէջ։

*

Ու այսպէս, ամառը գարնան յաջորդեց։ Կարաւանը երթալով կը մեծնար ու Մանայի հռչակը կը տարածուէր հեռուներ ։

Աշնան առաջին օրերուն, Քորօ եւ իր ժողովուրդը Սեւ ծովու շրջակաները հասան եւ բանակեցան Քէօսթէնճէի մէջ ։ Այնտեղ հանդիպեցան Գնչուներու զանազան ցեղերու, որոնք կը ճամբորդէին՝ առանց առաջնորդի եւ ղեկավարի ։ Անոնք ալ միացան Քորոյի կարաւանին ։

Մանա նկատեց, որ այդ նորեկներուն մէջ աւելի մեծ թիւով նուագողներ կային, քան միւսներուն մէջ։

Թրգմ. Ն. Քամառ — Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(6) (Շար.)

ՃԱՆՉՑԷՔ ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆԸ

ԽՄԲ. — Բունի նամակ մը ստացանք Նեւ Եորք Քալիֆորնիայէն, Միհրդատ Տիգրանեան ստորագրութեամբ։

Նամակագիրը ծանօթ է Միջին Արեւելքի մէջ կատարած բարեգործութիւններով։ Արձակուրդներ կը սարքէր ճանի մը հարիւր ուսուցիչներու։ Սնտուկներով հագուստ կը փոխադրէր եւ անձամբ կը բաժնէր չքաւորներու։ Անցեալ տարի ալ Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանին նոր շէնքը շինեց, իր գումարին հետ, ի յիշատակ իր աղբացեալ կնոջ։ Առ այժմ նամակին մէկ մասը միայն կը հրատարակենք, որոշ բառեր եւ բացատրութիւններ յապաւելով —

ԼՈՍ ԱՆՃԷԼԷՍ, 20 Սեպտ. — Տիար Մալէզեան, ես ալ կարդացի ձեր այն նամակը, որ գրած էիք Զարեհ եպիսկ.ի դէմ («Նոր Օրի Ցուլիս 10), ինչպէս որ փափաքած էիք տեսնել բոլոր կողմնակիցներու մէջ, միակ նպատակնիդ ըլլալով նսեմացնել Կիլիկիոյ արժանընտիր նոր կաթողիկոսը — «Նուպարեան սանը» — «Զարեհ Աբեղան», «Բարեգործականի սանը»։

Ձեր այդ բանաստեղծ - գրագէտի, հռետոր մտաւորականի, օրէնսգէտ - վարչագէտի, բազմավաստակ ազգային գործիչի, փինանսագէտ կարող փաստաբանի, ճարտար դիւանագէտի, Նրբին կենցաղագէտի, վարպետ մը գրիչի եւ խօսքի, եւ գործի ալ վարպետ, եւ տակաւին ինչեր, սանք ամէնքն ալ ձեր ... տիտղոսներն են, որոնց վրայ պէտք է աւելցնել ձեր կրանիթեայ պաշտօնները. —

Լիազօր պատուիրակ Հայ Բարեգործականի, Տէր եւ տնօրէն եւ վարիչ հայ ժողովուրդի ճակտի քրտինքով նուիրած Նպաստներու», որուն ծունր երկրպագեն ամենայն բնաւորութեան ու նրամաւոր - եալք ի Բարեգործականէ, եւ դաշտ ... ռամկավարաց։

Ահա այսքան դանազան ու զարմանազան յատկութիւններով եւ տիտղոսներով օժտուած անձնաւորութիւն մը, բնականաբար իրաւունք կ'ունենաք. Ձեր բզզուն, ... Զարեհ ... եւ ձեր հայրական ? ... ... հայրը ... հրաման Ներկայիս ... Զարեհ կաթողիկոսի, որ ազգին կողմէ իրեն արժանացած կաթողիկոսական գահէն վար իջնէ, եւ յանձնէ զայն ...կավար — համայնավար վերպարսորի մը, եւ կամ այս երկու շնորհներով զարդարեալ՝ վանքին մէջ բացառիկ մասնագիտութեամբ պատրաստուած է ձայն բարբառոյ յանապատի ըլլալու, բայց ո՞վ գիտէ, թերեւս օր մը իրականութիւն կը դառնայ։

Հետաքրքրական պիտի ըլլար, այս ... թիւ, լսել տիկիններու եւ օրիորդներու կարծիքը։

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՎԵԱՆ

Բիւն ուսուցանող վեղարաւորին։

Եւ ձեր այդ աննորմալ գրիչով, ի՞նչպէս կը ներէք հայրական բառը ձեզի վայլեցնել, երբ ձեր բերնին մէջ թոյն ու ատելութենէն զատ ուրիշ բան չկայ, ինչպէս կը հաստատէ ձեր գրած նամակին ամէն մէկ նախադասութիւնը։

Բայց, Տիար Մալէզեան, հաճեցէք դարձնել էջերը դէպի ետ, մինչեւ 1936-38 թուականները, ուր պիտի տեսնէք ձեր Զարեհ աբեղան, իր դպրոցական շրջանին մէջ, իր ուշիմութեան, պարկեշտութեան եւ մաքուր նկարագրին շնորհիւ էր որ՝ արժանացած է Նուպարեան մրցանակին, եւ ոչ թէ Բարեգործականի շնորհը վայելած է, եւ օգտագործելով ներկայացած պատեհութիւնը՝ փառքի ու պատուի դափնեպսակով մը վերադարձած է հոն՝ ուրկէ գրկուած էր, պատիւ ու պարծանքը ըլլալով մրցանակը հաստատող անմիւ բարերարին։ Եւ իր անձը, իր կեանքը նուիրած է իր ուխտին, ազգին ու եկեղեցիին ծառայելու։ Իսկ Բարեգործականը՝ սնէք կտակի մէջ միմիայն միջնորդի դեր մը ունի, չմոռնալով ամէն բանէ առաջ իր 15 առ հարիւր չահաբաժինը իրեն վար դնել։

Եւ դուք, Տիար Մալէզեան, հռետոր - մտաւորական,? եթէ նախ կարդացնել տայիք ձեր այդ ոժգալի նամակը սառահակ յակոտի մը, ան անգամ պիտի ամչնար։ Միայն մէկ սխալ մը ըրած էք, Պ. Վահան, ձեր այդ կարող փաստաբանի, ճարտար դիւանագէտի, բանաստեղծական նամակը, փոխանակ Զարեհ եպիսկ.ի ղրկելու, պէտք էր որ ուղարկէիք ՄԱԿի հասցէին, որովհետեւ անոնք ձեզի նման Նրբին կենցաղագէտ - օրէնսգէտի նամակը անմիջապէս գործադրութեան կը դնէին հրամայելով Դեբինիկ-Անշնորհք ընկերութեան, որ երթան տէր ու տիրական ըլլան Անթիլիասին։

Տիար Մալէզեան, որչափ ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ ձեր այդ Ձ՞րդ տարուան մէջ գոնէ մէկ անգամ «հայրական» սիրտ մը ունենալով, պարկեշտօրէն արտայայտուէիք Զարեհ կաթողիկոսին հանդէպ, հոն չէ թէ քննադատութիւններ ալ ուզգէիք։ Մենք կը սպասէինք որ ձեզի նման «բանաստեղծ - մտաւորական, օրէնսգէտ, ազգային գործիչ»ի մը, մանաւանդ ցերեկ - ... ... ձեր ... ... եւ ... ... կամենար ..

ՄԻՀՐԴԱՏ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆԸ. — Ինչո՞ւ յիմարներուն կլոնակները արիւնոտած են։

ՑԻՄԱՐԱԳԱՀԸ. — Բոլորն ալ խնդրեցին որ գիրենք ազատ արձակեմ։ Ես ալ իրենց չուշէն խոշոր բոլորակ մը գծեցի եւ ըսի. «Ով որ ասոր տակէն կ'անցնի՝ ազատ կ'արձակեմ» ...

⁂

— Ի՞նչ ընենք. նաւակին երեք քառորդը ջուրով լեցուեցաւ։

— Ցատակին խցանը բաց որ ջուրը պարպուի ...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՎԻԷՆ. — Քաղաքիս երեք մեծ գործարաններուն, բանուորները գործադուլի մէջ էին մասամբ, եւ օրական մէկ երկու ժամ պակաս կը բանէին։ Գործադուլի այս ձեւը կը շարունակուէր երկու ամիսէ ի վեր։ Շարժումը անցաւ խաղաղ, առանց անախորժ միջադէպեր ստեղծելու, եւ վերջացաւ Սեպտեմբեր 17ին։ Այս առթիւ հետեւեալ համաձայնութիւնը գոյացաւ. — Բոլոր գործաւորները, առանց սեռի ու տիպի խտրութեան, ժամական պիտի ստանան ութ ֆրանք աւելի, սեպտեմբերի սկիզբէն սկսեալ։ Բանուորները թէեւ գոհ չեն ձեռք բերուած արդիւնքէն, սակայն հնազանդելով սենտիքաներու հրահանգին, վերսկսան սովորական աշխատանքը։

Բանուորական երկու անջատ սենտիքաներուն ղեկավարները նախապէս միացեալ ճակատ կազմելով, համերաշխօրէն վարեցին գործադուլը եւ պաշտպանեցին հասարակաց պահանջները։ Ահաւասիկ բարոյական դաս մը անոնց, որոնք, իրենց վարդապետական շահը ազգայինէն գերադաս համարելով, հրապարակը կ'աղմկեն, եւ պղտոր ջուրի մէջ կարմիր ձուկ որսալ կ'ուզեն։

ՆԵՐՍԷՍ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱՐՆԱԿ ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Միութեանս Ֆրանսայի շրջանի 16րդ պատգամ. ժողովը՝ որ տեղի ունեցաւ անցեալ Օգոստոս 11–12ին, հայրենակցական համերաշխութեան եւ եղբայրական գործակցութեան գեղեցիկ օրինակ մը տուաւ։

Պատգամաւորներէն զատ ժողովին եւ մանաւանդ խնջոյքին մասնակցելու համար շատ մը հայրենակիցներ հեռաւոր վայրերէ փութացած էին Կաստան՝ որ երկու օրուան համար մեր բնագաւառի գիմապիծը փոխ առած կը թուէր։

Ժողովի աշխատանքները արագ թափով առաջ տարուեցան եւ բոլոր կարեւոր խնդիրներու մասին որոշում տալէ առաջ մտքերու լայն փոխանակութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Կենսական հարցերու շուրջ որ եւ է եզրակացութեան յանգելէ առաջ բոլոր տեսակէտները անխտիր եւ ազատօրէն պաշտպանուեցան։ Որոշումները առնուեցան միաձայնութեամբ կամ բացարձակ մեծամասնութեամբ։

Տարուէ տարի յստակօրէն կը նշմարուի որ մեր հայրենակիցները աւելի մեծ գիտակցութեամբ եւ համոզումով կ'ըմբռնեն մեր Միութեան դերն ու հարազատ կոչումը։ Շատ մը ոչ անդամներ մեր բոլոր ձեռնարկներուն կը մասնակցին կատարեալ նուիրումով եւ կարելի չէ զանոնք զանազանել անդամակցող ունեցողներէն։

Այսօր կոչ կ'ընենք մասնաւորաբար անոնց, որոնք կանխակալ կարծիքներ չունին, սակայն պէտք եղած կարեւորութիւնը չեն ընծայեր գործօն անդամութեան արժէքին։ Այդ կարգի հայրենակիցները պէտք է ըմբռնեն այլեւս որ իրենց անդամակցութիւնը հայրենակցական պարտականութիւն մըն է։

Մեր ժողովները դարձած են, գործունէութիւնը պայծառ ու շօշափելի։ Կը ջանանք հասնիլ հայրենակիցներու բոլոր պէտքերուն։ Մեր հայրենիքէն եկած բոլոր կոչերուն պիտի պատասխանենք կատարեալ հայրենասիրութեամբ։ Սփիւռքի եւ Մայր Հայրենիքի բնակչութեան յարաբերութիւնը կարելի դարձնելու համար պատրաստ ենք տրամադրելու մեր բոլոր ուժերը։

Աւելի լայն գործունէութեան մը փափաքող հայրենակիցներուն կը մնայ մեզի միանալ որպէս զի խարբերդի առուն գետ դառնայ եւ աւելի մեծ քանակութեամբ դաշտեր ոռոգելու հնարաւորութիւն ունենայ։

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Վարչութեան հասցէն. —

Կ. Կիւմիւշեան, 10 ռիւ Միսիօն տը Ֆրանս, Մարսէյլ։

Գանձապահին հասցէն. —

Ք. Քամարեան,, 6 ռիւ տը լա Ֆար, Մարսէյլ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ֆրանսայի բաժակի մրցումը անակնկալ մը յառաջ չբերաւ անցեալ կիրակի։ Մեր դաշտին վրայ կը հանդիպէինք Իւ. Էս. Քրէթէյլի։ Մեզմէ երկու դասակարգ վար։

Հակառակորդը այնքան արագ խաղարկութիւն մը սկսաւ որ չէր կրնար տեւական ըլլալ։ Եւ այդ մօտ ... քառորդ ժամ, յաջողութեամբ պահուած ։ 1–0։

Անսպասելին աւելի եռանդ տուաւ հակառակորդին, բայց նոյն թափը երկար չտուեց ու արդէն դադարին մեր խումբը երկու կէտ նշանակած էր 2–1։

Երկրորդ բաժնին, դաշտը մեր խումբին տիրապետութեան տակ էր եւ դժուար չեղաւ երեք կէտ եւս արձանագրել։

Ցաղթեցինք 5 - 1։

Այս կիրակի, 30 Սեպտ. Իւ. Էս. Քորպէյի ... ... հոյենական երրորդ մրցումը տեղի պիտի ունենայ, այս վերջինին դաշտին վրայ։ Կէս ... ... նոյն վայելքը չի կրնար ստանալ մեր խումբը։ Անցեալ շրջանին, ընդհ. դասաւորման մէջ, երկրորդ վերջացուց այդ խումբը, իսկ իրրեւ կէտ արձանագրող առաջին հանդիսացաւ։

Այն հայրենակիցները որոնք կ'ուզեն խումբին ընկերանալ կիրակի թող գտնուին Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ։ Օթոքարը կը մեկնի ճիշդ ժամը 12ին։

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (156)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Վարեց գէպի արկղիկը, բացարեց, եւ նրա միջից դուրս հանեց մի փոքրիկ մըկրատ։ Մի քանի րոպէ, այդ փայլուն գործիքը ձեռքում բռնած, հիացած կերպով նայում էր նրա վրայ։ Նա գտաւ ցանկալի առարկան։ Դա կը հանգստացնէր նրան, եւ կը վճռէր՝ նրա սրտում անվճիռ մնացած ... ... նրա ... Ների անհաշտ երկրայութիւնը ..

Մկրատի սուր ծայրը նախ տարաւ դէպ ի բաբախող կուրծքը։ Բայց մինչեւ սիրտը մխուելու համար բաւական կարճ էր։ Ցետոյ բացարաւ եւ մօտեցրեց իւր կոկորդին ...

Այդ միջոցին, կարծես, փրկութեան հրեշտակը բռնեց նրա ձեռքը։ Մկրատը բարկութեամբ մի կողմ նետեց, ասելով, «Ոչ, նա չարժէ, որ ես մեռնեմ նրա համար... Նա, այո, դաւաճանեց իւր հայրենիքին, բայց դաւաճանեց եւ — ինձ» ..

Ի՞նչ զօրութիւն էր, որ այդպէս անըմբռնելի կերպով յեղափոխեց նրա միտքը։ Այն զօրութիւնը, որ ամէն կրքերից աւելի սաստիկ բռնանում է կնոջ դդացմունքների վրայ — խանդոտութիւնը։

«Ես ճանաչում եմ նրան, շարունակեց դառնացած կերպով, նա այնքան ցած չէր, որ ուրանար իւր կրօնը, նա այնքան անզգամ չէր, որ ոտնակոխ անէր իւր հայրենիքի բախտը, եւ նա այնքան փառամոլ չէր, որ նրան հրապուրէր Շապուհի խոստացած թագաւորութիւնը ... Բայց նա այդ բոլորը յանձն առեց, եւ Պարսից արքայի ձեռքում մի անարգ գործիք դարձաւ, միայն նրա քոյրը ստանալու համար ... Ինձ ասում էին, որ նա սիրահարուած է Շապուհի քրոջ վրայ, բայց ես չէի հաւատում ... Այո, ես չէի հաւատում, որ նա այն ստորճան անհաւատարիմ կը գտնուի դէպի իւր երկու զաւակների մայրը, որ երկրորդ կին կը բերէ Արծրունեաց տան մէջ... Ի՞նչ կը լինի իմ դրութիւնը այնուհետեւ ... Ես պէտք է պարսից արքայադստեր աղախինը դառնամ եւ նրա մաշիկները շպեմ ... Իսկ գեղեցիկ Որմիզդուխտը կը լինի ոչ միայն Վասպուրականի Տիկնանց տիկինը, այլ ամբողջ Հայաստանի թագուհին ... Իսկ ե՞ս ... Ոչ, ոչ, չարժէ մեռնել նրա համար ... Իսկ նա ի՞նձ համար՝ արդէն մեռած է» ...

Նստեց բազմոցի վրայ, երկու ձեռքով ծածկեց երեսը, եւ կրկին ջերմ արտասուքը սկսեց հեղեղի նման թափուել նրա աչքերից։ «Ախ, Մերուժան, Մերուժան» ... հառաչում էր նա, եւ դողդոջուն ձայնը խեղդւում էր դառն հեկեկանքների մէջ։

Մի քանի անգամ բաղխեցին սենեակի դուռը։ Վերջապէս, լսեց նա, վերկացաւ, սրբեց աչքերը, եւ տհաճութեամբ մօտեցաւ, բացարաւ դուռը։ Ներս մտաւ աղախիններից մէկը։

— Ամէնքը պատրաստուած են, տիկին, ասաց նա, չե՞ս հրամայում՝ հագցնել քեզ։

— Մտիր հանդերձատուն, Սիրանուշ, եւ դուրս բեր իմ սեւ զգեստները, հրամայեց նա։

— Ինչո՞ւ սեւ, տիկին։

— Այսօր սուգի օր է, Սիրանոյշ, պատասխանեց նա վշտալի ձայնով ..

Կէսօրից չորս ժամ անցել էր։

Մի խումբ ձիաւորներ, փոշու ամպերի մէջ կորած, ամենայն արագութեամբ արշաւում էին Արեւմտասից դէպի Հողամակերտ տանող ճանապարհով։ Որքան մօտենում էին քաղաքին, այնքան աւելի փութացնում էին իրանց երիվարների ընթացքը։ Նրանց թիւը շատ չէր, մէկը ձիավարում էր ամենից առաջ, որ ձեռքում տանում էր մի կարմիր դրօշակ, նրա ետեւից գնում էր մի սպիտակ ձիաւոր, որ բոլորի գլխաւորն էր երեւում, իսկ յետոյ ինն ձիաւորներ, ընդամէնը՝ տասն եւ մէկ հոգի։

Այդ գնում էր Մերուժան Արծրունին, գնում էր դէպի իւր նախահայրց Ոստանը — իշխանական մայրաքաղաքը — Հողամակերտ։

Այն կենդանի ճանապարհը, որով անցնում էր նրա ապախումբը, եւ որը ամբողջ օրը լցուած էր լինում երթեւեկների ուրախ բազմութեամբ, այժմ բոլորովին դատարկ էր։ Ոչ ոք չէր երեւում։ Այդ շատ զարմացնում էր Մերուժանին։ Նա անհանգիստ կերպով աչք էր ածում իւր շուրջը։ Չէր փայլում հնձւորի մանգաղը, ... այդ ... ... ժամուն աւելի եռանդով էր գործում, չէր լսւում հերկավարի երգը որ կենդանացնում էր գեղեցիկ շըրջակայքը, եւ անհոգ հովւի սրինգն անգամ լռել էր, ոչ ինքն էր երեւում եւ ոչ իւր խաշինները։ Նրան այնպէս էր թըւում, որ անցնում է անապատների միջով, ուր կեանքն ու ... կենդանութիւնը վաղուց արդէն դադարել էին։

Բայց նա այլ բան էր սպասում ..

Նա սպասում էր, որ իւր բազմաբազմ խուռն բազմութեամբ կը դիմաւորեն իրան, այդ ճանապարհի աջ եւ ահեակ կողմերը ծածկուած կը լինեն արանց եւ կանանց խումբերով, եւ բազմութիւնը ցնծութեան աղաղակներով ու նուագարանների հնչիւններով կը տանէ նրան մինչեւ իւր իշխանական ապարանքը։

ՐԱՖՖԻ

բարութիւններ ըրաւ իր երկրի խորհրդարանին առջեւ, Սուէզի վէճին առթիւ ։ Ահա իր խօսքերը ․

— « Եթէ Ազգաժողովը նկատելով Խ․ Միութեան ձեռնարկներէն չկարենայ որոշումի մը յանգիլ, եթէ կարելի չէ տըն-տեսական պատիժներ տնօրինել Եգիպտոսի կամ ուրիշ ազդու միջոց մը կիրարկել, այն ատեն ջրանցքը գործածող երկիրները իրենք պէտք է պատժական միջոցներ պարտադրեն » ։

Գ․ Մենզիս յետոյ ծրագիր մըն ալ պարզեց, վէճը խաղաղութեամբ կամ բռնու-թեամբ լուծելու համար․ Այս առթիւ քըն-նադատելով անոնք որ կը մերժեն բռնի ուժը եւ տնտեսական պայքարը, յայտա-րարեց․— «Այդ պարոնները պատրաստ են ընդունելու նոր բռնա-կալութիւն մը»։ Ապա բացատրեց թէ Խ․ Միութիւնը պատերազմ չուզեր, բայց կը ջանայ խռովութիւն սերմանել այն շրջան-ներուն մէջ ուր կարելի է նիւթապէս տկարացնել արեւմտեան պետութիւնները։ « Խ․ Միութիւնը կը ջանայ աւելցնել Ե-գիպտոսի ազդեցութիւնը, զէնք ճարելով անոր եւ տնտեսական կապեր հաստատե-լով ։ Լոնտոնի առաջին խորհրդաժողովին ատեն Գ․ Շեպիլով ի նպաստ Եգիպտոսի կը խօսէր ճիշդ այն բառերով ինչ որ ա-մէնը վերջը կը լսէի գնդ․ Նասրի բերնէն»։

Երբ վարչապետը կը խօսէր տնտեսական պատիժներու մասին, ընդդիմադիրները պոռացին — Տնտեսական պատիժ պա-տերազմ կը նշանակէ ։

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, որոշ մտահոգութիւն կը տիրէ Եգիպտոսի մէջ, Ապահովութեան Խորհուրդին միջա-մտութեան առթիւ ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՅԻՍՈՒՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆՑԻՆԵՐ սպաննուե-ցան Իսրայէլացիներու կողմէ, գիշերային յարձակման մը հետեւանքով որ տեղի ու-նեցաւ Երուսաղէմի շրջանին մէջ, Հուսա-նի մօտ, ուր Իսրայէլացի մը սպաննուած էր առջի օր։ Հրեաներէն ալ հինգ հոգի սպաննուեցան եւ ինը հոգի վիրաւորուե-ցան։ Իսրայէլացիները գրաւեցին քանի մը պահականոցներ և քանդեցին Հուսանի պա-հականոցը, ինչպէս եւ երկու գիւղապետ կառքեր։ Յարձակման որոշումը տրուած էր Իսրայէլի դահլիճը, արտակարգ նիս-տի մը մէջ։ Իսրայէլի կառավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ « մեր ուժերը յարձակեցան այս գիշեր, հաս-կցնելու համար Յորդանանի կառավարու-թեան թէ իրենց իսկ շահը կը պահանջէ դադրեցնել յարձակումները » ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ խորհուրդը նիստ գու-մարեց երէկ։ Օրակարգի գլխաւոր հար-ցերն էին Ալժերիոյ նախարարին զեկու-ցումը եւ 1954/2ի վերակոչեալ զինուորնե-րուն արձակման խնդիրը ։

ՄԱՐՈՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ ճառ մը խօսելով Ռեճայի մէջ, սահմանադրութեան մօտ, իր միջնորդութիւնն առաջարկեց, լուծելու համար Ալժերիոյ խնդիրը։ Այս առթիւ թախանձագին կոչ մը ուղղեց Ֆրանսայի, Ալժերիոյ եւ ամբողջ աշխարհի պատաս-խանատուներուն, որպէսզի արագօրէն դադրեցնեն արիւնահեղութիւնը եւ գտնեն լուծում մը «որ գոհացում տալով ալժե-րիացի ժողովուրդին ազատութեան տենչե-րուն, յարգէ Ֆրանսայի դերագոյն շահե-րը եւ ապահովէ Ալժերիա հաստատուած Ֆրանսացիներուն իրաւունքները »։ Սուլ-թանը մօտերս մասնաւոր նամակ մը պիտի ուղղէ Ֆրանսայի վարչապետին ։

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստները կը շարունակեն ահաբեկումներ կատարել, կախուած երեք երիտասարդներուն վրէժը լուծելու հա-մար։ Առջի օր ռումբ մը պայթեցաւ, սպաննելով անգլիացի զինուոր մը (եր-բորդը) եւ վիրաւորելով ուրիշ վեց հոգի, [illegible]

ԼԵՆԻՆԻ ՇՔԱՆՇԱՆԸ տրուեցաւ երաժշ-տագէտ Շոստակովիչի, ծննդեան 50ամ-եակին առթիւ ։

« ԻՒՄԱՆԻԹԷ»ի Գչ․ օրուան թիւր հա-ւաքուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ, բուն գրութիւն մը հրատարակած ըլլա-լով Ալժերիոյ կացութեան մասին։ Խմ․ բագրութիւնը յաւելուած մը հրատարա-կեց կէս օրէն ետք, բողոքելով բռնագրաւ-ման դէմ ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (25 Սեպտ․).— Ձոյլ ոսկի՝ 466·000, Նափոլէոն 3330, զուից․ 3150, սթերլին 4150, քսան տոլարնոց 16·120 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթերլին 1025, տոլար 399, պելճ․ 8, զուից․ 95·50, փեզեթա 8·60 ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Համազգայինի վարչութիւնը թէյասե-ղան մը սարքած է ի պատիւ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Պ․ ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍ-ՊԱԹի․

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, այս կիրակի ժամը 16ին։
(43 Պուլվ․ Ռասփայ, մէթրօ Սէվր Պապիլոն)։

Այս առթիւ Պ․ Թոսպաթ տեղեկութիւն-ներ պիտի հաղորդէ Կիլիկիոյ կաթող․ ընտրութեան մասին։

Ծախքերու մասնակցութիւն 300 Ֆր․։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ․ Կ․ Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օգափո-խութեան կայանի մասնակցող տղոց հա-մար։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4-ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հը-րաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մաս-նակցող բոլոր տղաքը ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ ծանօթ գիտնական Մ․ ՍԵ-ԽԱԿԻ Փարիզ ժամանումէն օգտուելով, եղանակին առաջին դասախօսութիւնը կազմակերպած են այս շաբաթ, ժամը 21-ին, Քաւէի վերնայարկը

Նիւթը՝ Հայ Մշակոյթի էական դիմա-գիծը եւ անոր պարտադրած ցեղապահ-պանման հարցերը ։

Մուտքը ազատ է։ Կը խնդրուի ճշդա-պահ ըլլալ ։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Ձայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստ-եան պաշտօն այս կիրակի, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս․ Խաչ եկեղեցիին մէջ, գերա-պայծառ Ամատունիի կողմէ Տիկին Աննա Յակոբեանի (ծնեալ Մաթէոսեան) հոգ-ւոյն։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Օր․ Կամսարական կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Մանուշ - Վառվառ, որ Օգոստ․ 11էն ի վեր կորսուած է Սէն Մաքսիմի (Վառ) անտառներուն մէջ։ Տիկինը 60 տարեկան, տկար հագուստներով դուրս ելած է եւ յիշողութեան կորուստ ունե-նալով (ամնէզի) չէ վերադարձած, հա-կառակ երկար փնտռտուքներու ։

Կը խնդրուի իր մասին տեղեկացնել կամ Սէն Մաքսիմի ժանտարմըրին, կամ
2 Rue de Provence, Paris (9e) ou
1 Rue Robert Felument
Conflans-Sainte-Honorine (S. et O.)

ԿՈՒԶՈՒԻ

14 – 15 տարեկան աշկերտուհի մը, ճշմարտախոսի աշխատանոցի մը մէջ աշ-խատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել
Bonneterie ALBERT
37, Rue Tapis Vert, Marseille.

ՀՄԿԻՉ ԿՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին հա-մար 45 - 50 տարեկան, որոշ զարգացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզ-ուի։ Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,
26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

ԿՈՒԶՈՒԻ

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու ճշմարտախոս կարպետին վերար-կուներու համար, ինչպէս նաեւ արդու-կողներ

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին ։
Լաւ վճարում ։ Դիմել՝
Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Արզումանեա-նի զաւակները՝ Թամարա, Փիէռ եւ Ժորժ, դուստրը եւ փեսան՝ Տէր եւ Տիկ․ Ռոժէ Ժեռառ (ծնեալ Արզումանեան) կը ծանուցանեն թէ անոր մահուան քառա-սունքին առթիւ, մասնաւոր հոգեհան-գիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Ս․ Յովհ․ Մկրտիչ եկեղեցին (15 rue Jean Goujon)։

Կը հրաւիրուին բոլոր հարազատները եւ բարեկամները ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆ․— Հ․ Յ․ Դ․ Անի կոմիտէն, Ֆ․ Կ․ Խաչի մասնաճիւղը եւ Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ա․ Քզըլեանին, զաւակնե-րուն եւ ազգականներուն իրենց սիրեցեալ մօր Անթառամ Քզըլեանի մահուան առ-թիւ։ Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտ-նեն Տիկին Այանեանի եւ զաւակնե-րուն, Տիկին Թաշճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ս․ Թէրզիբաշեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Մ․ Թէրզի-բաշեանի եւ զաւակներուն իրենց սի-րեցեալ մօր Եղիսաբեթ Իէրզիբաշեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար Ֆր․ Փարիզի Մշակոյթի Տան։

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ․— Տէր եւ Տիկին Վար-դան Խրիմեան եւ զաւակները իրենց խո-րին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ասատուր Քզըլեանի եւ զաւակ-ներուն, իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ մօր այրի տիկին Քզըլեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի տան ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ ։ Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ․ տիւ Նօր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ)։

ՎԻԳԷՆ Արլէն Փափազեան ուրախու-թեամբ կը ծանուցանէ իր փոքրիկ քրոջ՝ ՍԵԴԱյի ծնունդը։
25 Սեպտ․ 1956, Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ․ ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերա-կան ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Չաւուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովո-րական հաւաքատեղին ։

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ․ ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտա-ւորիչ ներկայութիւն ։

ԻԹԱԼԻ․— Հ․ Յ․ Դ․ Աղբիւր - Սերոբ եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շա-բաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՊԻԼՎԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Ս․ Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ․ ժողովը այս ուր-բաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքա-տեղին։ Ճշդապահ ըլլալ ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ․ Կ․ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ․ ժողովը այս կիրակի ժամը 15·30-ին, դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍ․— Այրի Տիկին Հերմինէ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ․ Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները կը ծանուցա-նեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ս․ Գրի-գոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ եղբօր ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ ։ Կը հրաւիրուին ազ-բարեկամները եւ բարեկամները

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI 28 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7692 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3503

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ ՊԱՐՏՔ ՄԸ

●

Անասարանական երեւոյթ մը,— քանի կը պղտորին Սուէզի Ջրանցքին ջուրերը, այնքան կը փրփրի մեր Ջրագլուխ ամբոխավարներուն ժխորը :

Ոչ մէկ անդրադարձում : Ընդհակառակն, ամէն օր չոնդալից գիւտ մը՝ մըթնոլորտը թունաւորելու եւ բոլորովին անշնչելի դարձնելու համար :

Կը թուի թէ Միջին Արեւելքի մեր ժողովուրդը անջատ կղզի մը կամ անապատ մը կը կազմէ եւ իրենք ազատ են իրենց խժալուր աղմուկը շարունակելու ամէն ուղղութեամբ :

Այսպէս, յամառօրէն կը խօսին եպիսկոպոսական երկրորդ ժողովի մը մասին, որ պիտի գումարուի եղեր Հոկտեմբերի առաջին չարթուն, Էջմիածնի մասին :

Կը խօսին երկրորդ կաթողիկոսարանի մը եւ մայր տաճարի մը շինութեան մասին, Անթիլիասի դիմաց :

Կը գրեն ու կը խօսին անջատ առաջնորդարաններու մասին :

Մէկ խօսքով, կ'ուզեն ապացուցանել թէ յարատեւ գործունէութիւն մը կը տիրէ «նկեղեցաւէր» ջներու ճակատին վրայ, ի հեճուկս Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան :

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, ոչ մէկ մտահոգութիւն՝ վաղուան համար : Ոչ աշխարհականին, ոչ ալ, մանաւանդ, վեղարաւորին կողմէ :

Թաշակիրները կախարդական շրջանակ մը ստեղծած են իրենք իրենց համար, եւ կը փչեն ու կը փչեն, սրտնեղութիւն պատճառելով բնիկներուն ալ :

Ուղղակի կամ անուղղակի ազդարարութիւններն անգամ ջուրի ձայն կուգան :

Երեւի փոթորիկի մը կը սպասեն, առաջատարները իջեցնելու եւ իրենց պատեանին մէջ կծկուելու համար :

Գիտեն թէ որքան ճչան ու ճուան, անօգուտ է այլեւս :

Եւ սակայն, եղբայրապաշտ ատելութեան եւ քինախնդրութեան դեւը ամուր փակած է իրենց վզին : Եւ պարել կուտայ իր ուզած եղանակներով : Մամուլին մէջ, բեմերու վրայ եւ կամ փողոցին մէջ :

Այս տնաքանդ ոգեւորութեան երկրորդ գլուխը կը կազմէ բարձրաստիճան կոչուած կղերին մեղկ, անտարբեր կամ տմարդի դիրքը :

Բարեմիտները նոյնքան յանցաւոր են իրենց երկդիմի եւ կրաւորական կեցուածքով, որքան չարամիտները՝ իրենց դըրգռիչ խուժանավարութեամբ :

Կը կարծենք թէ ժամանակը եկած է որ հրապարակաւ պատասխանատուութեան հրաւիրենք առ նուազն հինգ ջոջ գլուխներ.—

1. Գարեգին արք. Խաչատուրեան, պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց : Ատենապետ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովին :

2. Եղիշէ արք. Տէրտէրեան, պատր. տեղապահ Երուսաղէմի : Նոյն ժողովին ատենադպիրը :

3. Խադ արք. Աջապահեան, նախկին տեղապահ Անթիլիասի :

4. Մամբրէ արք. Սիրունեան, առաջնորդ Եգիպտոսի Հայոց :

5. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան, կաթող. պատուիրակ արեւմտ. Եւրոպայի :

Այս հինգը, որոնք անմիջական հետեւորդներն էին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին եւ զանազան պարտականութիւններ կատարեցին, կրնան եւ պարտաւոր են ելք մը գտնել, հաստատելով կատարուած օրինաւոր իրողութիւնը, առանց «թերի եւ անընդունելի» ձեւակերպութեանց :

Ներելի չէ որեւէ պատրուակ ճարել, խուսափելու համար այս տարրական պարտականութենէն :

Հրամեցէք ասպարէզ, ամէնէն առաջ կարգի հրաւիրելով ձեր դասակիցները, հին թէ նոր : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՕՐԱԿԱՐԳ ՀԱՆՑՈՒՑ ՍՈՒԷԶԻ ԽՆԴԻՐԸ

●

Չորեքշաբթի օր, Ապահովութեան Խորհուրդը օրակարգ անցուց անգլօ-ֆրանսական եւ եգիպտական դիմումները՝ Սուէզի տագնապին առթիւ : Առաջինը ուշադրութեան կը յանձնէ Եգիպտոսի միակողմանի գործողութեան հետեւանքով ստեղծուած կացութիւնը : Իսկ եգիպտական բանաձեւը գիտել կուտայ թէ «կարգ մը պետութեանց եւ մանաւորապէս Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ գործած արարքները Եգիպտոսի դէմ՝ վտանգ մը կը կազմեն միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար» :

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատուիրակները համառօտակի պարզելով անցուդարձը, պահանջեցին նախապատուութիւն տալ ֆրանքօ-անգլիական բանաձեւին : Ապահովութեան Խորհուրդը միաձայնութեամբ որոշեց օրակարգ անցընել Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դիմումը : Եգիպտականն ալ արձանագրուեցաւ եօթը ձայնով : Ձեռնպահ մնացին Ֆրանսա, Անգլիա, Աւստրալիա եւ Պելժիա :

Խորհուրդը երկուքի դէմ (Եուկոսլաւիա եւ Խ. Միութիւն) վեց քուէով մերժեց Եուկոսլաւիոյ բանաձեւը որ կ'առաջարկէր միեւնոյն ատեն քննել Ֆրանքօ-անգլիական եւ եգիպտական դիմումները : Ձեռնպահ մացին Իրան, Չինաստան եւ Փերու : Յետոյ որոշուեցաւ վիճաբանութիւններն սկսիլ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի յարուցած խնդրով, եւ միաձայնութեամբ որոշուեցաւ հրաւիրել Եգիպտոսը, որ անդամ չէ Ապահովութեան Խորհուրդին : Միեւնոյն ատեն որոշուեցաւ յաջորդ նիստին մէջ քննել Իսրայէլի խնդրագիրը որ կ'առաջարկէր մասնակցիլ վիճաբանութեանց

Յաջորդ նիստը պիտի գումարուի Հոկտեմբեր չորսին :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՃՆՇՈՒՄ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը՝ Ֆ. Ֆ. Տըլըս իր լրագրական ասուլիսին մէջ բացատրեց թէ տնտեսական եւ բարոյական երկարատեւ ճնշում մը կրնայ ազդել Եգիպտոսի վրայ, որպէսզի ընդունի միջազգային իրաւունքները՝ Սուէզի ջրանցքին վրայ : Այս տեսակէտով, կը հաւատայ թէ Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի նպաստէ, արդարութեամբ լուծելու համար վէճը : Հաստատելով հանդերձ թէ ջրանցքէն հրաժարելու միտք չունին, Ֆ. Տըլըս պնդեց թէ կան ուրիշ ազդու միջոցներ՝ հասկցնելու համար Եգիպտոսի որ չի կրնար բացօրութիւն վայելել առանց յարգելու ազգերու անկախութիւնը : Այս առթիւ յիշեց հետեւեալ պարագաները.—

1. Եգիպտոսի նախագահին կողմէ Արեւմուտքի դէմ արտասանուած ճառերը վախ կը պատճառեն գրօսաշրջիկներուն, զրկելով երկիրը արտաքին հասոյթներէ. 2.— Եգիպտոսի առեւտրական գործառնութիւնները հետզհետէ կը ցամքին, վասն զի կախում ունին արտաքին հրապարակներէ եւ վարկի աղբիւրներէ զոր Գահիրէ չի կրնար ստանալ, երբ կը մերժէ ճանչնալ փոխադարձ յարաբերութեանց պարտաւորութիւնները : 3.— Եգիպտոս այլեւս չի կրնար օգնութիւն ստանալ, բարւոքելու եւ խորացնելու համար ջրանցքը,— ինչ որ յաւելուածական եկամուտ պիտի բերէր, վասնզի առեւտրական եւ ելմտական կարեւոր շրջանակներ կը խորշին ներկայ պարագաներուն մէջ եւ ուրիշ միջոցներ կը մտածեն,—նոր նաւթուղիներ եւ աւելի մեծ նաւեր, Սուէզի ջրանցքը լքելու համար :«Մ. Նահանգները չեն ուզեր տնտեսական պատերազմ սարքել Եգիպտոսի դէմ. բայց, իրենց գործունէութեամբ, Գահիրէի քաղաքականութիւնը սահմանուած է անխուսափելի եւ ծայր աստիճան ծանր հետեւանքներ ունենալու Եգիպտոսի տնտեսութեան համար» :

Ի պատասխան եղած հարցումներուն, Ֆ. Տըլըս յայտարարեց թէ ամերիկեան նաւերը Սուէզէն պիտի քաշուին միայն այն ատեն երբ Եգիպտոս փակէ ջրանցքը : «Ես այն համոզումը չունիմ թէ ջրանցքը կենսական է Եգիպտոսի տնտեսութեան համար : Անոր քաղած եկամուտը 10–15 միլիոն տոլար եղած է անցեալին մէջ, հետեւաբար սխալ է այն տեսակէտը թէ Եգիպտոս շատ ծանր հարուած մը պիտի կրէ, եթէ ջրանցքը չգործածուի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

■

ԱՌԿԱԽ ՀԱՇԻՒՆԵՐ

Ֆրէզնոյի «Ասպարէզ»էն կ'իմանամ թէ Քալիֆորնիոյ էջմիածնական թեմին առաջնորդը, Շնորհք եպիսկ. Գալուստեան, մեկնեն է առանց յանձնելու Անթիլիասի հանգանակութեան գումարը, աւելի քան տասը հազար տոլար :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, եպիսկոպոսը, որ էջմիածին հրաւիրուած էր իբրեւ ճեմարանի վերատեսուչ, միասին պիտի տանի այդ գումարը :

Ամիօք բարերար Պ. Միհրդատ Տիգրանեան բաց նամակ մը ուղղելով, պահանջած էր փակել այդ հաշիւը :

Այս առթիւ կ'ըսէր թէ ի պատասխան իր հարցումներուն, Դերենիկ եպիս. յայտներ էր թէ Շնորհք եպիսկ.ի յանձնած է գումարը :

Դարձեալ ամերիկահայ թերթերէն կ'իմանամ թէ Դերենիկ եպիսկ. տակաւին չէ ներկայացուցած իր կատարած հանգանակութեանց հաշիւը, աւելի քան 120.000 տոլար :

Անշուշտ անոր համար որ, Անթիլիասի դպրեվանքին նախորդ վերատեսուչը այժմ գրաւած է փառաւոր շէնքի մը կառուցումով, Պէյրութի մէջ :

Իրազեկներ կը հաւատան թէ մէկ տարին հազիւ կը բաւէ, քննելու համար այս շրջանի վեղարաւորին ներքին եւ արտաքին հաշիւները :

Ո՞ր մէկ մանրամասնութիւնը ճշդեն .— կանխի՞կը, կտակնե՞րը, չէքե՞րը թէ ... առեւտրականը :

Մանաւանդ որ, Դերենիկ եպիսկ. միշտ կը ճամբորդէ, յաճախ կորսնցնելով իր հետքը :

Իմ համեստ կարծիքով, փոխանակ պաշտօնանկ հռչակելու, եթէ վանքին մէջ պահէին զինքը, աւելի դիւրին կ'ըլլար ստանալ հաշիւները :

Ո՞ւր պիտի գտնեն հետքը, եթէ առտու մը օդանաւ նստի եւ թռի ծանօթ կամ անծանօթ ուղղութեամբ :

Էջմիածինը եւ Ամերիկան ջուրի ճամբայ են իրեն համար :

Ի հարկին «դիւանագիտական սուրհանդակ»ի պաշտօն ալ կրնայ կատարել, յարաբերութիւնները շտկելու, կամ... աւելի պղտորելու համար :

Անշուշտ յառաջիկայ եպիսկոպոսական ժողովը այս տեսակ հաշիւներով ալ պիտի զբաղի, արձանագրելով կաթողիկոսամարտի մայր – տոմարին մէջ :

ՎԱՀԷ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ՄԻԱԿԱՄ

■

Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը երէկ ալ շարունակեցին իրենց խորհրդակցութիւնները Փարիզի մէջ : Արտ. նախարար Փինօ յայտարարեց թէ երկու կառավարութիւնները վճռած են միասնաբար գործել Սուէզի հարցին մէջ : Առաջին խօսակցութիւնը տեւեց երեք ժամ : Վարչապետը, Պ. Կի Մոլէ եւս հաստատեց թէ երկու կառավարութիւնները վճռական դիրք մը պիտի բռնեն Եգիպտոսի հանդէպ, որպէս զի ընդունի միջազգային վարչութիւն մը Սուէզի համար : Ի հարկին աւելի ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնեն : Արեւելեան Միջերկրականի մէջ համախմբուած անգլօ-ֆրանսական ուժերը պիտի պահուին, ցորչափ դեռ. Նասըր չընդունիր Ջրանցքին միջազգային հսկակչիռը :

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները Նիւ Եորք պիտի երթան յառաջիկայ շաբթու, մասնակցելու համար Ապահովութեան Խորհուրդի ժողովին : Առաջին խօսակցութենէն ետք, Պ. Կի Մոլէ յայտարարեց թէ «անգլօ-ֆրանսական սիրալիր համաձայնութիւնը ամուր է աւելի քան երբեք» : Անգլիոյ վարչապետն ալ ֆրանսերէն պատասխանելով, կրկնեց իր պաշտօնակցին յայտարարութիւնը եւ աւելցուց.— «Շատ լաւ ըսիք — սանք» :

Տեղական թերթերը կը հաստատեն թէ երկու երկիրներուն մէջ ալ սրտնեղութիւն կը տիրէ, Մ. Նահանգներու դիրքին հետեւանքով : Երկուքն ալ տկար կը գտնեն ամերիկեան դիրքը, գիտնալով հանդերձ որ նախագահական ընտրութեան պայ —

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՌԻՒՆԵՐ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

★

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, խարազէլեան ուժեր յարձակելով Յորդանանի սահմանին վրայ, յիսուն հոգի սպաննած էին : Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կռիւը տեւած է եօթը ժամ : Իսրայէլ հինգ մեռեալ եւ ինը վիրաւոր կը հաշուէր իր կորուստը, բայց Յորդանանի զինուորական իշխանութիւնը կ'ըսէ թէ մօտ հարիւր Իսրայէլացիներ եւ 31 Յորդանանցիներ սպաննուած են :

Կը հաստատուի թէ Իսրայէլի հրետանին ալ մասնակցած էր յարձակման : Իսրայէլի կառավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, բացէ ի բաց ընդունելով կատարուած յարձակումը : Զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զօր. Պըրնս, դէպքին վայրը գնաց : Յետոյ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իսրայէլի արտաքին գործերու նախարարին հետ :

✕ Քաղաքական շրջանակներու մէջ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ Միջին Արեւելքի կացութիւնը : Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը կը խորհրդակցի մեծ պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ : Հաւանական է որ Ապահովութեան Խորհուրդը այս հարցն ալ քննէ : Անգլ. կառավարութիւնը դիտողութիւն մը ուղղեց Իսրայէլի, կատարուած յարձակման համար :

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հոկտ. քանէն սկսեալ պիտի արձակուին 1954 - 2Աի այն զինուորները որոնք վար դրուած էին եւ անոնք որ վերստին ծառայութեան կոչուած էին Ալժերիոյ մէջ : Այս որոշումը տրուեցաւ նկատելով որ վերջերս նոր ուժեր զրկուած են Ալժերիա : Բանակին ընդհ. թիւը անփոփոխ պիտի մնայ : Այժմ 400.000 զինուորներ կը գտնուին Ալժերիոյ մէջ, նաւային եւ օդանաւային ուժերով : Այն պահեստները եւ նորակոչները որոնք 24 ամսուան ծառայութիւնը լրացուցած են պիտի արձակուին մինչեւ Ծնունդ, եթէ դրօշի տակ առնուած էին Յունիս քանէն առաջ : Անոնք որ աւելի վերջը կանչուած էին պիտի սպասեն մինչեւ 1957 : Ամէնէն առաջ պիտի արձակուին ընտանիքի հայրերը եւն. :

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն շարք մը նոր ահաբեկումներ կատարուած են առջի օր :

ՈՃԻՐԻ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԸ

●

Յառաջ ժամանակին պարզեց Թուրքիոյ «Թէշքիլաթը Մահսուսէ»ի վերատեսուչ Հիւսամէտտին պէյի ցնդաբանութիւնները՝ Հայաջինջ Սարսափներու մասին :

Կ'արժէ պատկերը ամբողջացնել կարգ մը լրացուցիչ վկայութիւններով :

Ուրեմն, պայ Հիւսամէտտին կը մոռնայ թէ Նայիլի, Տոքթ. Նազըմի եւ Պէհաէտտին Շաքիրի ստեղծած «մասնաւոր» կազմակերպութիւնը, որուն պետն էր ինք, կը հետամտէր Թուրքիոյ բանտերէն արձակուած ոճրագործ — աւազակներով, հրդեհ, կոտորած եւ թալան տարածել ամբողջ Հայաշխարհին վրայ: Ի՞նչպէս չկրկնել Սուլթան Մահմուտի նշանաւոր խօսքը .— « Զգմեղանքը աւելի մեծ է քան յանցանքը » :

Մետասաներորդ ժամուն՝ ահա այդ եբանելին մէջտեղ կ'ելլէ եւ կը ճգնի գանգուածները ոտքի հանել ակներեւ խուժանավարութեամբ մը: Զեմ գիտեր թէ որ դարուն մէջ կ'ապրի այդ հին գլուխը , բայց իր սուտերը, խեղաթիւրումները եւ սադայէլական դատաստանները կը յատկանշեն բոլոր դարաշրջաններու ախտաւոր հոգեբանութիւնը :

Մէկ խրատակարգէն միւսը, Թուրք վարիչներու գործելակերպը իրօք կ'ընթանայ նոյն ճամբէն, կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ. Օրինակի համար, Իթթիհատականներու զատավարութենէն կը պարզուի թէ՝ ընդհ. պատերազմին պարենաւորման ղեկծումներէն որքան տուժած է ժողովուրդը, որուն հացի փոխարէն առեւի կէսիւ կամ եգիպտացորենի թափթփուք կերցուցած են: Աւապակախումբին վարիչները մէկ մէկ խոշոր գումար դանձելով արձակ համարձակ ապաստանած էին արտասահման, որովհետեւ «կը վախնային, չատ կը վախնային ժողովուրդէն, որ իրենց բդիկը պիտի հանէր ...»: Գաւրա Քեմալը,— բուն կազմակերպիչը կողոպուտին,ղուլպայ մը չունի ոտքին հագնելիք, բայց նոյնքան «պատուաւոր» է եղբայրակցան Թալէաթը, որ քաղաքապետական սնտուկէն վերցուցած էր 80.000 ոսկի (տես «Յառաջ»ի թերթօնին 97րդ համարը):

« Իսլամ Յեղափոխական Կոմիտէ»ն, — որուն խնկական նպատակն էր դատարկուած քաղաքները լեցնել արտասահմանի մէջ, — անշուշտ բաւականին կը նպաստաւորէ Իթթիհատականները, որոնք ի վերջոյ հայ վրիժառու հայդուկներու սարսափէն կը վերադառնան Թուրքիա եւ իրենց անհամար ոճիրները կը քաւեն կախաղանի վրայ :

Զարմանալի չէ երբեք, որ Հալքեանները ալ դիմած էին նոյն մեթոտին, անկախութեան պայքարի օրերուն : Խօսքը տանք Սինան Թէքէլիօղլուի, որ 1950 Դեկտեմբեր 15ի նիստին, կ'որոտար Անգարայի Ազգ. Ժողովի բեմէն .

— « Հալք կուսակցութիւնը մսխեց Աթաթիւրքի թողած հարստութիւնը, ազգը խեղդելու համար: Աթան իր ամէն ինչը ազգին կտակեց, բայց Հալք կուսակցութիւնը բռնագրաւեց զանոնք: Միլլի պայքարի օրերուն, Հնդիկ Խալիֆայական Միութիւնը 11 միլիոն ղրկած էր, մեծաքանակ ոսկիի հետ: Կային նաեւ հինգ հատ ոսկեզրուազ եւ գոհարազարդ ժամացոյցներ »:

Յետոյ, մի աս մի յիշատակելէ ետք Իսմէթի բացած զաղտնի վարկերը, ընդերկրեայ պալատներու եւ ախոռներու կառուցման համար, Սէյհանի երեսփոխանը կ'աւելցնէր .

— « Պալատներէն գողցուած են չատ մը հին գոյքեր եւ անոնց տեղ նորեր դրուած : Աթաթիւրքի ագարակէն ալ թըռցուցած են կարեւոր գոյքեր: Տոլմա Պահչէի պալատէն անհետացած են Հիւրէմ Սուլթանին պատկանող զմրուխտ համրիչը, հանդերձներ, գոհարներ, զէնքեր եւայլն: Ի զուր սպառնագիրներ կը ղրկեն ինծի եւ կ'ըսեն թէ մորթս պիտի քերթեն: Ես պիտի չարունակեմ մերկացումներս» :

Տակաւին նոր է Ֆաթին Րիւշտի Զորլուի պատմութիւնը, Հասան Փոլաթքանի եւ Ճելալ Եարտըմճիի հետ կուսակցական տանանին առջեւ ելած, Նախարարական պաշտօնը չարաչար գործածած ըլլալու ամբաստանութեամբ: Մենտէրէսի գահլիճին այս փոխ վարչապետը — նոյն ատեն նախագահը ՄԱԿի Թուրք պատուիրակութեան,— արդարեւ հաշուէշի բռնուած էր իր դեմոկրատ ընկերներուն կողմէ, որոնք յամառօրէն կ'աղաղակէին. — Է՛յ, Ֆաթին Րիւշտիւ Զորլու, ուգուն պօյլը, ուէն տէ կիթ, ուէնտէ...

Մարդուկը սարսափէն հազիւ կրցած էր մրմնջել:

— Զէք ուզեր ԱԷ, ի՞նչ ընեմ, ես ալ կ'ելլեմ կ'երթամ »:

Այն օրէն ի վեր, Պրոպատիկէի աւազանը մտած՝ պաշտօնի վրայ է նորէն :

Պէտք է ըսել թէ ասիկա նիւթական կողմն է միայն: Հարստահարման մարզին մէջ, նոյնպէս հաստրակաց գիծ մը գոյութիւն ունի Քանունի Սիւլէյմանէն մինչեւ Ապտիւլ Համիտ, Կարմիր Սուլթանէն մինչեւ Իթթիհատ

Յառաջապահ մը պէտք էր, այս տարի , քիչ մը տաքցնելու համար պաղած գլուխները, իսկ այդ դերը հերթականօրէն նախասահմանուած էր Թուրքերէն «Թանի»ի: Գաղափարներու չարայարումը ամբողջացնելու համար, հարկադրուած եմ կրկնել Թուրք օրաթերթին բարբանջանքները.

— Իթթիհատի կառավարութիւնը չատ իրաւացի պատճառներով ցուրտ շրջաններէն տաք տեղերը փոխադրած էր մաս մը հայ հայրենակիցներ: Էհ, եղածը բան մը չէր, իբրեւ թէ տեղահանութեան ընթացքին հազարաւոր Հայեր ջարդուեր են Թուրքերու կողմէ ...: Սակայն, եկուր տես որ այդ փոխադրութիւնը ժխտական կերպով արձանագրուեցաւ ամէն կողմ եւ դեռ կը չարունակեն կրկնել նոյն յանկերպը » :

Պայ Հիւսամէտտին կը քալէ նոյն ծուռ ճամբաներէն եւ քաներորդ դարուն արդարացնելու կ'ելլէ Կարմիր Սուլթանը : Հէյ վախ, նորէն պատճառը հայ «Քոմիթէճի»ներն են, հիմարիտ մղձաւանջի ջարդարարներուն եւ բռնաւորներուն : Կ'երեւի թէ Սուրիացիները եւ խաղաղասէրլիբանանցիները մէջնայՃռմիբէճինեը եղած էին, եւ հարիւրաւորներ կախաղան հանեց Իթթիհատական Ճեմալ փաշան : Ծիշդ ատոր համար, Թուրքերը կը վայելեն ամբողջ արաբական աշխարհին սէրն ու յարգանքը ...

Գաղտնիք չէ թէ Երլտըզի հրէշը կը գործէր, մղուած մարդ տանջելու, խոշտանգելու եւ մեռցնելու ախտաւոր բնազդէն , ինչպէս Կրեմլինի նախկին տիրակալ , Սթալին: Պայ Հիւսամէտտին ինչ չուտ կը մոռնայ, Թուրքիոյ մէկ ծայրէն միւսը վխտացող Համիտի լրտեսները, կախաղանները, Միտհաթ փաշայի գլուխը եւ Սարայ Պուրնուի առջեւ ծովամոյն եղած հազարաւոր Ժէօն Թուրքերը :

Հասարակաց պայքար մը կար ընդդէմ Երլտըզի բռնակալին, որ կը միացնէր բոլոր ազգութիւնները, մասնաւորապէս Հայերն ու Թուրքերը: Լաւ, եթէ մոռցած է այս բոլորը, գոնէ աչնոցը քթին կախած՝ հեղ մը աչքէ անցընէր «Փէյամը Սէֆայի» պարսաւագիրը, որ մինչեւ ոսկորները կը սասանեցնէր արիւնռուշտ Սուլթանը, իր «շնորհալի» աղջիկներէն մէկուն հիւսած զովեստին առնչութեամբ :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՉԵՆ ԿՐՑԱԾ ԼՐԱՑՆԵԼ

●

ԽՄԲ.— «Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը կը վերլուծէ Խ. Միութեան մէկ ճոր տագնապը .—

1956ի առաջին վեցամսեային հաշուեկշիռէն կը պարզուի որ հանքածուխի արտադրութիւնը չատ ետ մնացած է, եւ չէ կրցած լրացնել հնգամեայ ծրագրով նախատեսուած չափը : 98 առ հարիւրը միայն կրցած են կատարել: Պաշտօնական թիւերու համաձայն երկու հարիւր միլիոն թոնի հասած է : Եթէ արտադրութիւնը միեւնոյն մակարդակին վրայ մնայ երկրորդ վեցամսեային եւս, 418 միլիոն թոն պիտի ըլլայ ամբողջ 1956ին:

Այս քանակը անտարակոյս բաւարար չէ : 1955ին արտադրութիւնը 391 միլիոն թոն էր, եւ որոշուեցաւ որ 1960ին, հնգամեայ ծրագրին վերջին տարին, 202 միլիոն թոն աւելի ըլլայ, այսինքն միջին հաշուով քառասուն միլիոն թոն: Արդ, եթէ կորովի միջոցներ ձեռք չառնուին՝ յաւելումը 27 միլիոն թոնէն աւելի պիտի չըլլայ: Այս արտադրութեան համար հընգամեակը զէշ սկզբնաւորութիւն մը ըրաւ, որ, ինչպէս կ'ըսեն Մոսկուայի մէջ, « ճարտարարուեստին եւ փոխադրութեան հացն է»: Խ. Միութեան կառավարութիւնը սարսափած է եւ Խրուշչեւ անձապարանքով Դոնեցի աւազանը մեկնեցաւ, քննութիւն կատարելու համար:

Խրուշչեւ ընկերակցութեամբ Ուկրայնայի համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարին, բազմաթիւ նախարարներու եւ Ուկրայնայի ածուխի ճարտարարուեստի նախարարին , այցելեց բազմաթիւ աւազաններ, եւ Սթալինոյի մէջ Օգոստոս 17ին նախագահեց ժողովի մը որ կը համախմբէր աւելի քան հազար երեք հարիւր հոգի — ճարտարագէտներ , կուսակցութեան քարտուղարներ, արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչներ, համայնավար Երիտասարդութիւնը եւայլն: Բոլոր պատասխանատուներն ալ ընդունեցին թէ Դոնպասը կրնար եւ պէտք էր որ աւելի ածուխ արտադրէր եւ քննեցին թէ ինչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնէին յապաղման պակասը լեցնելու համար :

«Փրաւտա» իր 18 եւ 26 Օգոստոսի խմբագրականներով, անհանդուրժելի կը գտնէ այս կացութիւնը: Պէտք է դարմանել, ըստ Խրուշչեւ իր Օգոստոս 17ի ճառին մէջ: Արհեստագիտական կարելիութիւնները ամբողջովին չեն օգտագործուիր, աշխատանքը պէտք եղածին չափ չէ մեքենայացած կարգ մը ձեռնարկներու մէջ, բազմաթիւ ճարտարագէտներ հեռացած են արտադրութենէն եւ իրենց ճիգը կը սպառեն գրասենեակներու մէջ Խրուշչեւ թիւեր ալ յիշեց այս մասին :

Պատերազմէն առաջ, 1940ին, Դոնեցի հանքերուն մէջ 2417 ճարտարագէտներ կային, 1956ին 11.980: Միեւնոյն պատկերը մասնագէտներու մասին. — 1940ին 2624 եւ ներկայիս 19.800: Մարդիկ կը խեղդուին թուղթերու մէջ—Վորոշիլովկրատի առեւտրական ընկերութիւնը այս տարի եօթ ամսուան ընթացքին, 915 հրահանգ, 1516 հեռագիր ստացաւ, իսկ ինքն ալ իր կարգին, իր ստորադասներուն ղրկեց 1124 հեռագիր եւ 6375 նամակ :

Միւս կողմէ անհրաժեշտ է բարելաւել աշխատանքի արտադրութեան արդիւնաւորութիւնը եւ պակսեցնել արժեգինը , որ մասնաւորաբար բարձր է Դոնեցի մէջ : 1956ին, ըստ Խրուշչեւ, մէկ թոն ածուխին գինը վեց րուպլի 56 աւելի էր, քան ինչ որ ծրագրով որոշուած էր: Առաջին վեցամսեային ծախքի յաւելումը մինչեւ 386 միլիոն րուպլիի հասաւ: Աշխատավարձքի չափանիշը չատ բարդ է եւ ծանր աշխատանք տանող բանուորը չէ որ միշտ լաւ վճարուածն է .

Չեն գրաւիր հանքագործներու բնակարաններով եւ կեանքի պայմաններով : Յաճախ նոր հանքեր շահագործման կը յանձնեն, առանց նախապէս շինելու պէտք եղած բնակարանները: «Փրաւտա» կը գրէ թէ «այս է մէկ պատճառը որ բազմաթիւ ձեռնարկներու մէջ բանուորները չարժա—

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Կային նաեւ չատ մը իմաստուն ծերեր, որոնք , բացօթեայ խարոյկին չուրջ հաւաքուած, զուշակութիւններ կ'ընէին ու հեքիաթներ կը պատմէին :

Ու Մանա, որ Քորոյի պատմութիւններ չատ լսած էր, յաճախ այնպիսի միտքեր կը յայտնէր, որ ծերերը կը զարմանային: Ամէն անգամ որ Մանա խօսքի բռնուէր անոնց հետ, Քորօ կը մօտենար ու անթարթ աչքերով կը նայէր Մանայի աչքերուն: Կարծես ըսել կ'ուզէր. «ինքզինքդ իմ փեսացուներովս կը զարդարես»:

Յետոյ Մանա սկսաւ ծերերէն խուսափիլ եւ երգելու համար կ'երթար երիտասարդներուն քով , որոնք ընդհանրապէս առանձին խմբուած կ'ըլլային: Շատ քիչ անգամ Քորօ անոնց քով կ'երթար :

Երիտասարդներուն մէջ կար Գրիգոր անունով մէկը: Քորոյին այնպէս թուեցաւ, թէ ան Ահմէտին չատ կը նմանէր :

Գրիգոր իր աչքերով կը հետեւէր Մանայի ամէն մէկ չարժումին եւ ամէն անգամ որ ան կը նայէր Մանայի կողմը, Մանան ալ կը նայէր անոր կողմը :

Քորօն չէր կրնար հասկնալ, թէ ինչու Մանա աւելի հաճոյք կը գտնէր Գրիգորի ընկերակցութենէն, քան կարաւանին միւս երիտասարդներէն: Քորօ կը տեսնէր, որ Գրիգոր աւելի երիտասարդ ու վայելուչ էր, քան միւսները եւ երգելու ու պարելու մէջ կը գերազանցէր բոլորն ալ : Ան կրնար գօտեմարտիլ ոեւէ մէկուն հետ ու յաղթել: Եւ որովհետեւ Քորօ ինքն ալ կրնար այդ բաները ընել ու կարաւանին տէրն էր, պէտք գգաց ցոյց տալու , թէ ինքը ինչեր կրնար ընել : Անփորձ երիտասարդներ չաւնակ ցոյց կուտային իրարու իրենց քաջութիւնը եւ ուժը, բայց երբեւան կը հանէին իրենց մտքին ու մարմնին տկարութիւնը :

Ատեն մը վերջ Քորօ զգաց, թէ Մանան կամաց կամաց իրմէ կը պաղէր: Նոյնիսկ իր թեւերուն մէջ կամ երբ գլուխը հանգչեցուցած կ'ըլլար իր ուսին վրայ, ան կը զգար թէ աղջիկը առաջուան ապրումները չէր ունենար: Եւ սակայն, հակառակ այդ բոլորին, Քորօ համառօրէն եւ նուիրումով սիրեց զայն :

Ու յանկարծ տրտմութեան քող մը ծածկեց Քորոյի սիրտը: Եւ որովհետեւ սկըսած էր տխրիլ, Մանան աւելի պաղեցաւ անկէ :

Օրերը իրարու կը յաջորդէին: Ամէն իրիկուն ուրախութիւն կը տիրէր բանակատեղիին մէջ: Գիշեր չէր անցներ, որ ուրախ զուարթ պահեր չանցընէին: Երգն ու ցնծութիւնը կը թնդային Քորոյի վրանին տակ՝ մինչեւ ուշ գիշեր :

Քորօ կը լսէր Մանայի ուրախութեան կանչերը: Մանա ամէն օր երիտասարդներուն հետ էր, ու երբ վրանը վերադառնար, իր դէմքին վրայ կը տեսնուէր տեսակ մը թախիծ :

Առտու մը, երբ տակաւին Քորոյի համբոյրները կը վառէին իր շրթունքները, Մանա ըսաւ .

— Գրիգորը կը սիրէ զիս ...

Ու ամուսնոյն աչքերուն մէջ նայեցաւ: Քորօ չպատասխանեց , սպասելով որ ան չարունակէր իր խօսքը : Աղջիկը կրկնեց .

— Ըսի , որ Գրիգորը կը սիրէ զիս . ..

— Լսեցի, պատասխանեց Քորօ ... Ինչո՞ւ չսիրէ ... Այստեղ կան չատեր, որոնք քեզ կը սիրեն ... Գեղեցիկ ես ...

— Պիտի սպաննե՞ս զայն, քանի որ զիս կը սիրէ, հարցուց Մանա :

— Ոչ պատասխանեց Քորօ ... Պէտք պիտի ըլլար որ չատ մարդ սպաննէի ...

Մանա պռռաց անոր երեսին .

— Ու ես ալ Գրիգորը կը սիրեմ ...

Քորօ աչքերը գոցեց ու ամէն բան սեւ երեւցաւ իրեն :

— Ան ուժով է ու եթէ պէտք ըլլայ ինծի համար ալ կը կռուի ... Յետոյ չատ երիտասարդ է ...

Քորօ հազիւ կրցաւ իր կատաղութիւնը զսպել: Որքան պիտի ուզէր որ տգէտ մէկը եղած ըլլար ինք ու լաւ ծեծ մը քաշէր աղջկան : Եւ սակայն ինքզինքը զսպեց եւ ըստ փափկութեամբ .

— Պարի մէջ ես չե՞մ կրնար յաղթել իրեն... Ես անկէ աւելի ուժով չե՞մ....

— Ուրեմն ինչո՞ւ չես պարեր եւ ինչո՞ւ գօտեմարտի չես բռնուիր ..

— Որովհետեւ գիտեմ, որ ամէնէն լաւը կ'ընեմ , եւ ատոր համար ալ չեմ ուզեր ..

— Կ'ուզե՞ս Գրիգորին հետ չափուիլ ...

— Ոչ, պատասխանեց Քորօ :

Վայրկեան մը վերջ, Քորօ բռնեց աղջկան դաստակէն եւ ըսաւ .

— Նայէ անոր դէմքին ու տես, թէ որքան Ահմէտին կը նմանի ...

— Այո, չատ կը նմանի ...

— Ան ալ Ահմէտին չափ անզութ ու վայրենի պիտի ըլլայ քեզի հանդէպ ...

— Ահ, ես հիմա աւելի խելահաս եմ , պատասխանեց Մանա... Հիմա կը հասկնամ, որ զիս կը ծեծէր, որովհետեւ տգէտին մէկն էր... Կը վախնար ինծմէ ու կը սկսէր զիս ծեծել... Բայց դուն, դուն որ երբեք չես ուզեր պարել, որովհետեւ չատ լաւ կը պարես, ու չես գօտեմարտիր, որովհետեւ քեզ գերազանցող չկայ, ու զիս չես ծեծեր, որովհետեւ վստահ ես որ ոեւէ մէկը չի համարձակիր զիս քեզմէ խլել ... Այդ ընթացքդ զիս կը պղտիկցնէ ու կը նուաստացնէ ... Պէտք է կորսնցնես զիս, որովհետեւ չատ վստահ ես , թէ պիտի չահիս ...

Թարգմ. Ե. Քամառ — Գ. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(7) (Շար.)

կան են։ Մօտ հարիւր հազար համայնավար երիտասարդներ այս տարի Դոնեց ղրկուեցան ։Ամէն տեղ պէտք եղած ընդունելութիւնը չեղաւ եւ յարմար բնակարաններ չտրամադրուեցան ։

Իր ճառին մէջ, Խրուշչեւ յիշեց թէ Դոնեց բաւարար ածուխ չէր արտադրեր գոհացնելու համար Խ. Միութեան եւրոպական մասին յաւաճուն պահանջները , եւ միեւնոյն ատեն յայտարարեց թէ պիտի աշխատին ուժի ուրիշ աղբիւրներ՝ ալ գտնել ։

« Միջոցներ ձեռք առնուած են շինելու ներկայ հնգամեակին հիւլէական կայաններ այն շրջանին մէջ ուր կ'օգտագործեն Դոնեցի ածուխը։ Կը փութացնեն նաւթուղիներու շինութիւնը Սթաւրոպոլ - Մոսկուա եւ Դաշաւա – Մինսկ – Լենինկրատ ։ Կը խորհին նաեւ օգտագործել քարիւղը կարգ մը երկաթուղիներու փոխադրութեանց համար »։

1960ին համար նախատեսուած 593 միլիոն թոնը — Դոնեցի աւազանին մասը — առնօք գերակշիռ — 212 միլիոնի պիտի իջնէ ։ Փոխարէն արեւելեան շրջաններու արտադրութիւնը պիտի աւելցնեն , ուր կարելի է քիչ ծախքով հանքեր բանալ եւ շահագործել բաց երկնքի տակ, Կուզնեցքի, Կարականտայի, Կեմերովի, Կրասնոյարսքի աւազանները ։ Քսաններորդ համագումարին մէջ կուսակցութեան քարտուղարը չյիշեց թէ «Կազնեցքի աւազանէն 1960ին ութսուն միլիոն թոն պիտի արտահանեն, որ պետութեան 2400 միլիոն րուպլի աւելի պակաս պիտի արժէ քան թէ նոյն քանակութեամբ Դոնեցէն ելած ածուխը »։

Այսպէս, հետզհետէ պիտի նուազի Ուկրայնայի տնտեսական արժէքը Խ. Միութեան մէջ եւ Արեւելքը պիտի գլէ անցնի թէ ածուխի եւ թէ արմտիքի արտադրութեան մէջ ։

ԱՆՏՐԷ ՓԻԼԹ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Սիրելի « Յառաջ », շնորհակալութիւն ձեր այն ուշադրութեան համար զոր յայտնած էք ինձ հանդէպ, արտատպելով «Աղբակ» թերթից, ինձ նուիրուած մի յօդուածի կարեւոր մասերը

Միայն ուզում եմ մի փոքրիկ ճշգում անել։ Յիշուած է միայն Ֆրանսական կառավարութեան եւ շարժանկարի ընկ.եան նպաստների մասին ։

Բայց ես չեմ մոռանում երբեք որ իմ հայրենակիցներն էլ ժամանակին ինձ աբել են սրտաբուխ օժանդակութիւն։ Իմ լաւագոյն զգացումները բոլոր անոնց՝ որոնք ունեցել են ինձ հանդէպ ազնիւ վերաբերմունք, եւ մասնաւոր յարգանքներ «Յառաջ»ի ընտանիքին ՝

Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Գ. Էտ. Ֆոր Սեպտեմբեր 11ին Թիֆլիզէն Երեւան եկաւ իր տիկնոջ հետ եւ դիմաւորուեցաւ Գերագոյն Խորհուրդի քարտուղար Ս. Ղեւոնդեանի եւ ուրիշներու կողմէ։ Սեպտեմբեր 12ին այցելեցին Հրազդան, տեսան մեծ կամուրջը, գոց շուկան եւայլն։ Ի պատիւ հիւրերուն ընդունելութիւն սարքեց վարչապետ Ա. Քոչինեան։ Գ. Էտ. Ֆոր հետաքրքրուեցաւ հայրենադարձ Հայերու կեանքով, անոնց աշխատանքով։ Յետոյ այցելեց Էջմիածին, ճամբու ընթացքին դիտելով հին հայկական ճարտարապետութեան յուշարձանը՝ Զուարթնոց։ Էջմիածնի մէջ այցելեց Մայր Տաճարը եւ տեսակցեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետ ։ Հետաքրքրուեցաւ Հայ. Եկեղեցիի պատմութեամբ, հաւատացեալներու վիճակով եւն.։ Նոյն օրը ի պատիւ հիւրերուն ճաշ տրուեցաւ ի ներկայութեան նախարարներու եւ պաշտօնական անձերու։ Ճաշի ընթացքին Էտ. Ֆոր ռուսերէն ըսաւ. — « Սրտանց շնորհակալութիւն կը յայտնեմ հայ հիւրընկալներուն, իրենց ջերմ ընդունելութեան համար։ Յոյս ունիմ որ մեր այս այցելութիւնը պիտի նպաստէ մեր ժողովուրդներու կապի ամրապնդման։ Թող ծաղկի ֆրանքեւխորհրդային եղբայրական բարեկամութիւնը»։ Նոյն իրիկունը Տէր եւ Տիկին Ֆոր ներկայ գտնուեցան Սպենդիարեան Օփերայի մէջ «Արշակ Բ.»ի ներկայացման։ Սեպտեմբեր 13ին մեկնեցան Մոսկուա։ Օդակայան ողջերթի գացած էին նախարարներ, Գերագոյն Խորհուրդի նախագահը, քարտուղարը, մշակոյթի կապի պատասխանատու աշխատակիցներ։ Գ. Ֆոր շնորհակալութիւն յայտնեց եւ ըսաւ.— « Երբեք պիտի չմոռնամ ձեր ջերմ ընդունելութիւնը»

ԳԻՏԱԿԱՆ ակադեմիայի նախագահ Վ. Համբարձումեան, Գերագոյն Խորհուրդի խորհրդարանական պատուիրակութեան հետ այցելեց Արեւելեան Գերմանիա եւ ըսաւ .

— Գերմանական Գիտութեանց Ակադեմիայի պատուիրակութիւնը իր նախագահ փրոֆ. Վալթէր Ֆրիտրիխի գլխաւորութեամբ երբ 1953ին Խ. Հայաստան այցելեց, մանրամասնօրէն ծանօթացաւ Հայկ. Գիտական Ակադեմիայի գործունէութեան ։

Այնտեղ Վ. Համբարձումեանի ցոյց տրուեցան Ակադեմիայի նախագահին [illegible] պակեպատ պահարան մը, գեղարուեստական մանրակերտ ձեւաւորումով պահպանուած Ակադեմիայի նուիրած առարկաները— Կարմիր Բլուրի, Դուինի եւ Գառնիի պեղումներէն։ Գերմանները հրատարակած են այդ նուէրներուն գիտական նկարագրութիւնը .

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐՈՒ համաժողով տեղի ունեցաւ Բիւրականի մէջ։ Նոյն օրը կատարուեցաւ հանդիսաւոր բացումը Բիւրականի աստղադիտարանին, որ կը գտնուի Երեւանէն քառասուն քմ. հեռու Արագածի գեղատեսիլ լանջերուն վրայ։ Աստղագէտներու համաժողովին մասնակցեցան աստղագէտներ Միացեալ Նահանգներէն, Մեքսիքայէն, Ֆրանսայէն եւ Եուկոսլաւիայէն ։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ յուշարձանները, քարւանսարայները սկսած են վերականգնել այս տարի։ Աշտարակի շրջանին Թալիշի եւ Հայոց Ձորի (Սելիմի) իջեւանքին քարւանսարայը, որ ուշագրաւ է իր ճարտարապետական հարուստ ձեւաւորումով։ Երկարաձիգ նեղ շէնքեր են, պատրաստուած ամուր տեսակի տուֆէ ։ Սկսած են նաեւ Սեւան կղզիի ճարտարապետական յուշարձաններու վերահաստատման աշխատանքները — Առաքելոց եւ Ս. Կարապետ եկեղեցիները (874)։ Աշխատանքներ կը կատարուին նաեւ Մշկավանք եւ Մարմաշէն (Ախուրեանի շրջան) վանքերուն մէջ։ Հայաստան հարուստ է նիւթական մշակոյթի յուշարձաններով։ Կան ճարտարապետական 1168 յուշարձան՝ ամրոցներ, մենաստաններ, վանքեր, եկեղեցիներ եւայլն։

34,000 ՖՐ. ԱՅՆՃԱՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

(ՀԱՐՍԱՆԻՔԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ)

★

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Սեպտ.— Սիրելի «Յառաջ», երբ 1942 փետրուարին, Փանամայէն Լոնտոն հասայ, անհուն կարօտով կը փնտռէի հայ ընտանիք մը։ Կիրակի օր մը եկեղեցի գացի։ Պատերազմի տարին էր եւ գաղութն ալ փոքրաթիւ ըլլալով հազիւ 12–15 հոգի ներկայ էին։ Երկրորդ կարգին աթոռներուն վրայ նշմարեցի տիկին մը, քովը փոքրիկ մանչուկ մը որ մօրը հետ ուշի ուշով Ս. Պատարագի արարողութեան կը հետեւէր։ Երեք հոգինոց երգեցիկ խումբ մըն ալ կար. Անդամներէն մէկը պատանի մըն էր հազիւ 13 տարեկան, որ կը մասնակցէր երգեցողութեան ։ Եկեղեցւոյ արարողութենէն վերջ ծանօթացայ այս անծանօթ տիկնոջ հետ եւ երգեցիկ խումբին ամէնէն տարեցին հետ, որ Գ. Ս. Քիւրքճեանն էր, իսկ 13 տարեկան պատանին իր մեծ տղան, Գէորգը, իր մայրիկին եւ աղբարիկին Յովհաննէսի հետ։ Երկու եղբայրները շատ մաքուր հայերէն կը խօսէին։ Խորապէս յուզուած, այս առթիւ փութացի թղթակցութիւն մը գրել «Հայրենիք»ի ։

Ահա, այսօր տասներչորս տարի վերջ, Սիրելի Գէորգին ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 22ին, Լոնտոնի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ, Միլանահայ, Օր. Նորա Ճամճեանի հետ։ Յետոյ ընդունելութիւն մը՝ Տորչեսթըր պանդոկին մէջ, ուր ներկայ էին՝ բազմաթիւ Հայեր եւ անգլիացի բարեկամներ։ Նաեւ հիւրեր՝ Մանչեսթըրէն, Միլանէն եւայլն ։

Շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած էին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը եւ իր քարտուղարը, ինչպէս եւ բարեկամները Էջմիածինէն, Երեւանէն (Ա. Իսահակեան) եւ Քոչարեան), Երուսաղէմէն (Տիրան սրբ.) եւ Ամերիկայէն ։

Առիթէն օգտուելով, ինքնաբերաբար դիմեցի սեղանէ սեղան եւ առաջարկեցի օգնել Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին ։ Բոլորն ալ սիրայօժար մասնակցեցան (շատերը մեկնած էին) եւ 41 սթերլին հաւաքեցի։ Գ. Ս. Քիւրքճեանին փափաքին համաձայն այս գումարէն երկու տարեկան բաժնեգին վար դրինք «Յառաջ» ղրկելու համար ծանօթ մտաւորականի մը, իսկ մնացած 34 հազար ֆրանքը կը ղրկեմ ձեզի, Այնճար փոխադրելու համար։

Երանի թէ ուրիշ ծնողներ ալ նախանձախնդիր ըլլային ոչ միայն հայերէն սորվեցնելու իրենց զաւակներուն, այլեւ ազգակիցներու հետ պսակելու զանոնք ։

Ահաւասիկ նուիրատուներուն անունները.— Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան հինգ սթերլին, Գ. Յովհ. Կ. Զալըգեան հինգ սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ուզունեան մէկ սթերլին, Տէր եւ Տիկին Յ. Մութաֆեան հինգ սթերլին, Գ. Գ. Արամ Ապաճեան երկու սթերլին, Թոսունեան հինգ սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ասլանեան երկու սթերլին, Խաչֆեան եղբարք հինգ սթերլին, Գ. Գ. Իզմիրլեան երկու սթերլին, Տիկին Թրիքչեայ մէկ սթերլին, Մատամ Նորա հինգ սթերլին, Օր. Էլիզաբէթ Պապըրճեան մէկ սթերլին։ Գումար 41 սթերլին։

Շնորհակալութիւն բոլորին ։

ՅՈՎՀ. ԶԱԼԸԳՃԵԱՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ — ԼՈՒԹՖԻԿ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Պոլսոյ վերջին թղթարերէն ցաւով կ'իմանանք թէ վիրաբուժական գործողութենէ մը ետք մեռած է ծանօթ իրաւագէտ Լութֆիկ Գույումճեան։ Հանգուցեալը, ընիկ Էտիրնեցի, աւարտած էր Պոլսոյ իրաւագիտական համալսարանը։ Կանուխէն [illegible] է հանրային կեանքի, պաշտպանելով ազգ. դատեր, իբրեւ իրաւագէտ խորհրդական։ Մասնագէտ էր կալուածական եւ ժառանգական [illegible]։ Ունի հրատարակութիւններ ալ, [illegible]րանի խնդրանքին վրայ, 25 - 30 տարի առաջ կարգի դրած է աւելի քան հազար ազգ. կալուածներու ցանկը, իբրեւ անդամ Կալուածոց յանձնաժողովի ։

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԱՐԺԱՆԻՔԻ ԱՍՊԵՏԻ աստիճան տրուած է ծանօթ արուեստագէտ Գ. Նուրհան Մարգարեանի, ի վարձ իր ընկերային եւ գեղարուեստական ծառայութեանց

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (157)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

Ց. ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Բայց ոչ ոք չյայտնուեցաւ ։ Մինչեւ անգամ իւր տոհմայիններից ոչ ոք չդիմաւորեց նրան։ Միթէ իւր վերադարձը յայտնի չէ՞ր նրանց։ Այդ մասին մի օր առաջ իմացում էր տուել իւր մօրը։ Ուրեմն ինչ էր նշանակում այդ ընդհանուր բացակայութիւնը մարդիկների,—այդ անապատը։

Այդ միտքը վրդովեցնում էր նրան եւ լցնում էր նրա ալեծուփ սիրտը մի խուլ տարակուսանքով, որ հետզհետէ կասկածի կերպարանք էր ստանում ։ Յետ դառնալ՝ թոյլ չէր տալիս նրա անսահման [illegible]ութիւնը, իսկ առաջ գնալու համար՝ ոչինչ բարիք չէր սպասում ։ Գուցէ կը հանդիպէր իւր քաղաքայինների ապստամբութեանը, գուցէ վէնքերը ձեռքում կը դիմաւորէին նրան ... «Ինչ էլ որ պատահելու լինի, փոյթ չէ», մտածեց նա խորին սրտմտութեամբ, եւ վճռեց առաջ գնալ ։

Վերջապէս, հասաւ նա քաղաքադռներին։ Նայեց դէպի ճակատին, եւ սոսկաց. Այդ հոյակապ դուռը, որի բարձր կամարները՝ ամէն մի հանդիսաւոր մուտքի ժամանակ՝ զարդարած էին լինում ծաղիկներով ու պսակներով, այժմ ներկայացնում էր մի տխուր տեսարան։ Դռան ճակատը պատած էր սեւ պաստառներով, իսկ վերեւում փողփողում էին երկու սեւ դրօշակներ։ Այդպէս անում էին միայն այն ժամանակ, երբ երկրի իշխանի դագաղն էին ներս տանում ․ Իսկ այժմ ո՞վ էր մեռել ․․ ո՞ւմ համար էր այդ սգաւորութիւնը ։

Սրտի խորին բաբախմունքով ներս մտաւ նա ։

Առջեւից գնացող դրօշակիր ձիաւորը առեց պօտիից քարշ ընկած շեփորը եւ մի քանի անգամ հնչեցրեց։ Նրան պատասխանեց կոչնակի ձայնը, որ երեք անգամ լսելի եղաւ Մայր եկեղեցու բարձրութիւնից։ Այդ ձայնը, որպէս երկնքի սպառնական ձայնը, սարսափ ազդեց «ուրացողի» վրայ ․․․

Նա շարունակեց առաջ գնալ ․

Ուրախ, աղմկալի Հաղամակերտը ներկայացնում էր մի մեռեալ քաղաք։ Փողոցներում ոչ ոք չէր երեւում, չէին երեւում անասունները․ Ոչ մի ձայն չէր լսւում, ոչ մի շշունջ անգամ չէր խռովում ընդհանուր գերեզմանական լռութիւնը ։

Այն փողոցը, որով գնում էր նա, եւ որը ուղիղ տանում էր դէպի իշխանական ապարանքը, նրա վրայ խիստ ծանր եւ ընկճիչ տպաւորութիւն էր գործում։ Յատակը ծածկուած էր մոխրով ։ Բոլոր տների դռները փակ էին, իսկ դռների ճակատները նոյնպէս պատած էին սեւ պաստառներով ։

« Իմ քաղաքացիքը, մտածում էր նա, երես են դարձրել ինձանից ․․․․ Նրանք իմ վրայ նայել անգամ չեն կամենում ․․․ Նրանք ինձ մեռած են համարում, այո բարոյապէս մեռած» ։

Բարկութիւնը խեղդում էր նրան, երբ մտաբերում էր վաղեմի ժամանակները․ Եղել էին օրեր, երջանիկ օրեր, երբ նա յաղթական փառքով վերադառնում էր պատերազմից, այդ փողոցի յատակը ծածկուած էր լինում ծաղիկներով ու կանաչ տերեւներով։ Իսկ այժմ նրանց փոխարէն մոխիր էր ցանած։ Դռների ճակատները զարդարած էին լինում գորգերով, թաւիշներով, գոյնզգոյն կերպասներով եւ ամենագեղեցիկ գործուածներով․ Իսկ այժմ քաղաքը սուգ էր գգեցել։ Կանայք եւ աղջկունք, ծեր եւ տղայ, տանիքներից ու լուսամուտներից ողջունում էին նրան։ Իսկ այժմ ոչ մի ձայն չէր լսւում։ Սկսեալ քաղաքադռնից, մինչեւ իւր ապարանքը հասնելը, ամէն մի քայլում զոհեր էին մատուցանում նրա առջեւ։ Քահանայական դասը, իւր ամբողջ սպասով, զգեստաւորուած ոսկեհուռ զգեստներով, խաչերով․ու խաչվառներով առաջնորդում էին նրան, եւ օրհնութեան շարականներ էին երգում։ Ինքը շրջապատած էր լինում իւր աւագներով, իսկ առջեւից տանում էին իշխանական տան նժոյգները, զարդարած ամենաթանկագին ասպազէնքով։ Իսկ այժմ դրանցից էլ ոչ մէկը չկատարուեցաւ ․․․․

Նա հասաւ իշխանական ապարանքը, բայց դռները իւր առջեւ փակուած գտաւ։ Այդ սարսափեցրեց նրան։ «Ուրեմն ինձ մերժում է եւ իմ տունը, եւ իմ ընտանիքը»․․․ մտածեց նա խորին, սրտառուչ զգածութեամբ ․

Այստեղ եւս նոյն տխուր, նոյն յուսահատական տեսարանը ներկայացաւ նրա առջեւ։ Իշխանական հոյակապ դռան փառաւոր կամարները պատած էին սեւ պաստառներով, իսկ նրա աջ եւ ահեակ կողմերում փողփողում էին երկու սեւ դրօշակներ

Անհնարին խռովութեան մէջ՝ կանգնած էր նա հայրենական տան մուտքի առջեւ, եւ չգիտէր ինչ անել։ Այս ահարկու մարդը, որի համար աշխարհում ոչինչ դժուարութիւններ, ոչինչ արգելքներ չկային, այժմ գտնուում էր բոլորովին անել եւ յուսահատ դրութեան մէջ ։ Մտածեց յետ դառնալ ․ Բայց ի՞նչպէս յետ դառնալ ։ Ամօթը եւ նախատինքը խեղդում էին նրան ․

ՐԱՖՖԻ

քարն է Թուլութեան պատճառը։

Բրիտանական աղբիւրէ կը հաստատեն թէ երկու երկիրները պատրաստ են ամէն պատահականութեան հանդէպ ։

× Եգիպտոսի դահլիճը արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր տաճի օր, քննելու համար կացութիւնը։ Կառավարութիւնը թղթածրար մը կազմած է, ամբաստանելու համար Ֆրանսան եւ Անգլիան, զինուորական պատրաստութեանց առթիւ։ Եգիպտական մամուլը խիստ գրութիւններ կը հրատարակէ Ֆրանսայի եւ Աւստրալիոյ դէմ։ Կէս - պաշտօնական օրկանը կ'ըսէ. — « Այն Ֆրանսան որ ոչ մէկ պատերազմ շահած է առանձին, այժմ կը սպառնայ միջազգային հակակշիռ պարտադրել, եթէ Ապահովութեան Խորհուրդը նպաստաւոր պատասխան չտայ կամ Խ. Միութիւնը արգիլէ»։ Ուրիշ թերթ մը կը յիշեցնէ թէ Ֆրանսա քաշուեցաւ Ազգաժողովէն, երբ Ալժերիոյ խնդիրը ժողովին քննութեան յանձնուեցաւ ։ Եւ կը հարցնէ.— «Ազգաժողովը նորէն պիտի համակերպի՞, կանխելու համար պատերազմ մը որով Արեւմուտքցիները կը սպառնան աշխարհի »։

Գնդ. Նասր յայտարարեց թէ Արաբիոյ մէջ գումարուած ժողովը նոր ուժ պիտի տայ արաբական ազգային շարժումին ։ «Աստուած իրականացնէ արաբ ազգին յոյսերը»։ Թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Աւստրալիոյ վարչապետը ։

× Ամերիկացի կամաւոր նաւուղիղներ Գահիրէ հասնելով, ջերմ ընդունելութեան արժանացան ։

× Քսանեւհինգ ազգեր հաւանութիւն յայտնած են մասնակցելու Եգիպտոսի ծրագրած խորհրդաժողովին ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՈՔԻ գահաժառանգ իշխանը Փարիզ եկաւ, վարչապետին յանձնելու համար իր հօրը անձնական նամակը՝ Ալժերիոյ հարցին կարգադրութեան մասին։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ծրագիրներ մշակած է, ոչ միայն իր ապագայ զօրաբաժինները հիւլէական զէնքերով սպառազինելու, այլ եւ այդ կարգի զէնքեր շինելու համար։ Այս առթիւ դիմում պիտի կատարէ Ատլանտեան Կազմակերպութեան։— Կ'ըսուի թէ վարչապետ Տոքթ. Ատընաուըր մէկդի դրած է 18 ամսուան զինուորութեան ծրագիրը եւ պիտի գոհանայ մէկ տարուան ծառայութեամբ - Սարի փողոցներու անուններն նորէն գերմաներէնի կը վերածուին ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ կը հեռացրէն թէ լրջօրէն կը քննուի Մուսուլէն եւ Իրանէն մինչեւ Իսքէնտէրուն նաւթուղի մը շինելու ծրագիրը։ Իսքէնտէրունի նաւահանգիստը արդէն դարձած է օդածովային յառաջացեալ դիրք մը Ատլանտեան Կազմակերպութեան համար։

ՁՐՀԵՂԵՂԱՅԻՆ, անձրեւ մը տեղաց Քոթ տ'Ազիւրի մէջ, մեծ աւերներ գործելով ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Գ. Կի Մոլէ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ կը մերժէ «ամէն գնով խաղաղութիւնը »։ Ազատ եւ միացեալ ժողովուրդները պէտք է կամք եւ քաջութիւն ունենան ի հարկին գործադրելու տրուած որոշումները »։

ՍԱԿԱՐԱՆ (26 Սեպտ.) — Զոյլ ոսկի 467.000, նափոլէոն 3380, զուից. 3190, սթերլին 4180, քսան տոլարնոց 16.240 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն). Սթերլին 1025, տոլար 401, պելժ. 8, զուից. 9., փեզեթա 8.70։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին վարժարանը պիտի վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի օր՝ ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Միսքիճի ։

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Թաղ. խորհուրդի քարտուղարութեան կողմէ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, ժամը 10-12, մինչեւ Հոկտ. 4։ Կը խնդրուի կարգապահ ըլլալ ։

Աշակերտները ազատ են թոշակի վճարումէ ։

●

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւններն 7 Հոկտեմբեր, վերոյիշեալ ժամերուն։ Ուրեմն կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը ։

■

ՇԱՎԻԼԻ միօրեայ դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտ. հինգշաբթի օր։ Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ։ Ուսուցչուհին՝ Տիկին Գ. Փափազեան ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Համազգայինի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹի։

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, այս կիրակի ժամը 16ին։

(43 Պուլվ։ Ռասփայ, մէթրօ Սէվր Պապիլոն)։

Այս առթիւ Պ. Թոսպաթ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսընտրութեան մասին։

Մասնակցութիւն 300 Ֆր.։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ

Մարսէյլի շրջանի ժողովները.—

Շաբաթ գիշեր ժամը9ին Պոմոնի մասն.։
Կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Պուլվ Օտտոյ։
Երկուշաբթի ցերեկ ժամը3ին, Ս. Ժերոմ։
Երեքշբ. ցերեկ ժամը 4ին։ Ս. Լու ։
Հինգշաբթի ցերեկ ժամը 4ին։ Քաղաքի ։

Ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը՝ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան ։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Ջայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն այս կիրակի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, գերապայծառ Ամատունիի կողմէ Տիկին Աննա Յակոբեանի (ծնեալ Մաթէոսեան) հոգւոյն։

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ա. Ագնաղարեանէ իր սիրեցեալ ամուսնոյն յիշատակին քսան հազար Ֆրանք, յատկացնելու համար որբերու եւ կարօտ պըզտիկներու ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին։ Ուսուցիչն է Պ. Թրազոշ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 – 15 տարեկան աշկերտուհի մը, բոնֆէքսիոնի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել
Bonneterie ALBERT
37, Rue Tapis Vert, Marseille.

ՀՍԿԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որոշ պարզացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզուի։ Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,
26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատապար ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու բոնֆէքսիոն կապարտին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ ։

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին ։
Լաւ վճարում ։ Դիմել՝
Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

●

Մեքենայով կարել գիտցող երիտասարդ գործաւորուհի մը ։ Դիմել՝
Maison STAROSTA
22, Rue Picardie, Paris 3e.
Tél. : TUR 21 - 94

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Շաւէն Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ինճէեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝
ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ԻՆՃԷԵԱՆԻ
(Տրապիզոնցի) մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան իր ողբացեալ ամուսնոյն Հրաչ Սարգիսեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ երեք հազար ֆրանք կը նուիրէ եկեղեցւոյ Կրթ. գործին, երեք հազար ֆրանք ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ։ Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ. տիւ Նօր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ, ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան երկու հարիւր տոլար, Ամերիկայէն քաղաքըս այցելող Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Գօյաճեաններէ ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը՝ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկ. Տամլամաեանի զաւակին, եղբօրը, մօրը եւ բոլոր պարագաներուն, ողբ. Պ. Վահան Տամլամաեանի կսկծալի մահուան առթիւ ։

Նոյնպէս իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կարապետեանի իրենց խնամիին Պ. Մարտիրոս Գալուստեանի (Ամերիկա) մահուան առթիւ ։

× Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Յարութիւն Ալանեանէ 500 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ. Վահան Տամլամաեանի մահուան առթիւ ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Զավրուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ԳԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ճշդապահ ըլլալ ։

ԿՐԸՆՈԲԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍ.— Այրի Տիկին Հերմինէ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ եղբօր ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ ծնողները, իրենց զաւակները փութով արձանագրել Հայկազեան վարժարանը, դիմելով Լուի Պլան, Հայոց եկեղեցին ։

Վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, դպրոցին ուսուցչուհին է ծանօթ վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեան ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օդափոխութեան կայանի մասնակցող տղոց համար։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, բոնֆէքսիոններներ, բաթոնիէն, պլուզոն, բոմպինեզոն, վեսթոն, փանթալոն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայլիէ կարելու համար։ Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք ։

Դիմել Յովհ. Նիկողոսեանի,
25, Cours Richard Vitton
Lyon Montchat

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 29 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7693 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3504

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՉՔԻ ԼՈՅՍ»...

Ամիսներով շունչ եւ մելան սպառեցինք, համոզելու համար թէ անհրաժեշտ է կարճ կապել Միջին Արեւելքի մէջ սար-քուած ժխորը, կաթողիկոսութեան ընտրութեան առթիւ :

Պարտք սեպեցինք արթնութեան եւ լըր-ջութեան կոչեր ուղղել մեծին ու փոքրին, միշտ նկատի առնելով այդ աշխարհամասին երերուն եւ լարուն կացութիւնը :

Ցիշեցուցինք թէ մասնաւորապէս բարձրաստիճան կղերը պատասխանատու պիտի մնայ պատմութեան առջեւ, երբեմն իշխանասէր, երբեմն ալ կրաւորական կամ երկդիմի դիրք մը բռնելով :

Ամէն անգամ ալ, գրի առինք չօշափելի փաստեր, ապացուցանելով թէ ներքին եւ արտաքին թշնամիներ կրնան շահագործել ստեղծուած արհեստական տագնապը, ի վնաս մեր ապագայի բազմաթիւ ապահովութեան եւ բարօրութեան :

Խօսեցանք ամէնուն հասկնալի լեզուով մը:Ցաճախ կծու բառեր գործածելով, որպէսզի ցնցուին քնացողներն ու քնացնողները :

Շեշտեցինք թէ ի վերջոյ հիւրընկալ իշխանութիւններն ու ժողովուրդներն ալ պիտի զզուին, եւ պիտի դառնանք արգահատելի, տաղտկալի կամ կասկածելի :

Մանաւանդ որ, վեղարաւորներ եւ փոքր բաւորներ, փառամոլ ջոջեր եւ հասարակ մունետիկներ անդադար իւղ կը լեցնէին կրակին վրայ, մոռնալով թէ պաշտօնական շրջանակները եւ թէ արաբական մամուլը :

Ու վերջապէս, փորձեցինք ամէնէն բարեացակամին ալ ապացուցանել թէ աւելորդ է աւելի պղտորել, երկու Աթոռներու յարաբերութեանց վերաբերեալ հարցի մը առթիւ, երբ այնքան ծանր հոգեր ունինք մեր ուսերուն վրայ :

Մեզի համար — եւ տարագիր բազմութեանց ջախջախիչ մեծամասնութեան համար — հիմնական խնդիրն էր ապահովել Հայկական Առաքելական Եկեղեցւոյ սրբազան իրաւունքները, անոր ինքնապաշտպանութիւնը եւ ինքնավարութիւնը, համաձայն ազգ. սահմանադրութեան :

Վեղարաւոր եւ անվեղար աշակերտները աղաղակրութիւններ լսեցին ամէն կողմէ, ազգ. իշխանութիւններէն եւ ողջամիտ հասարակութենէն: Մինչեւ անգամ պետական շրջանակներէ, պաշտօնական ազդերով կամ սաստերով :

Դժբախտաբար ամէն փորձ անցաւ ապարդիւն :

Ինքնակոչ խաչակիրները որոշե՞ր են չլսել եւ շարունակել իրենց «եկեղեցասիրական» արշաւը: Ներսէն, դուրսէն եւ դէտերին տակէն

Եւ արդէն հասած են տեղ մը ուր կրնան աչքի լոյս մաղթել իրարու, «Գովեա Ե-րուսաղէմ կամ Էջմիածին» երգելով:Մափ ու ծնծղայ զարնելով :

Կարդացէք երկրորդ էջին առաջին յօդ-ուածը, եւ դուք ալ «աչքի լոյս» ըսէք իրարու . . .

« Ամէնէն վստահելին էինք, իսկ այսօ՞ր: Հապա վա՞ղը: (Ուրիշ փաստեր ալ չեն պակսիր):

Եւ կրնա՞ք երաշխաւորել թէ մեր երազեկ բարեկամը ամէն բան գիտէ, կամ ըսած է իր խօսակցին :

Անցեալ փետրուարէն ի վեր եղած լրագրական քսութիւնները, յայտնի եւ գաղտնի «ժուռնալ»ները, խլրդային կամ փողոցային ցոյցերը, ոստիկանական տեղեկագիրները, դատական թղթածրարները, «չենք ճանչնար»ի բարեկենդանային ցուցադրութիւնները անշուշտ բանի մը պիտի յանգէին :

Ցանկեր են արդէն — խախտում 35-40 տարուան վստահութեան :

— Աչքդ լոյս, խնամի . . . Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ԿԱՏԱՐԵԼԱՊԷՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

ԹԱԳՈՒՀԻՆ ՓԱՐԻԶ ՊԻՏԻ ԳԱՅ ԱՊՐԻԼԻՆ

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետներուն եւ արտաքին նախարարներուն երկօրեայ խօսակցութիւնները վերջացան կատարեալ համաձայնութեամբ, տեւելով 15 ժամ: Երկու կառավարութիւնները որոշեցին իրենց կարելին փորձել միջազգային հակակշիռ հաստատելու համար Սուէզի Ջրանցքին վրայ: Այս առաջադրութեամբ, ամուր դիրք մը պիտի բռնեն Միջերկրականի մէջ, պահելով իրենց զինուորական ուժերուն համախմբումը :

Հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ երկու կառավարութիւնները կատարելապէս համաձայնեցան իրենց բռնելիք դիրքի մասին: Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ որ պիտի գումարուի յառաջիկայ հինգշաբթի, պիտի աշխատին իրապէս միջազգային կարգուսարք մը ստեղծել եւ թոյլ չտալ որ դնդ. Կամալ Նասր մենատիրութիւն հաստատէ Ջրանցքին վրայ: Երկու կառավարութեանց նպատակը՝ ամրապնդել Ֆրանքօ-անգլիական համերաշխութիւնը, լիովին իրականացած է, բայց պիտի պահեն իրենց զինուորական պաշտպանողական միջոցները Միջերկրականի մէջ: Որոշած են փարատել բոլոր թիւրիմացութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ: Պիտի շարունակեն քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական գործակցութիւնը զոր յանձն առած են երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր :

Նոր հանդիպումներ տեղի պիտի ունենան երկու պետութեանց նախարարներուն միջեւ, ամէն անգամ որ անհրաժեշտ համարուի :

Խօսակցութիւններէն ետք, Անգլիոյ վարչապետը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ, Ֆրանսերէն ,— «Լաւ գործ կատարեցինք: Համաձայնեցանք այսօր, պիտի համաձայնինք վաղը »: Իսկ Ֆրանսայի վարչապետը պարզապէս ըսաւ. — «Շատ գոհ եմ »:

Ֆրանսացիները միշտ կը պնդեն որ Ֆրանսը գործածողները իրենց տուրքերը վճարեն ուղղակի նոր ընկերակցութեան, փոխանակ Եգիպտոսի յանձնելու: Այս առթիւ դառնացած են որ Իտալիա կը շարունակէ Եգիպտոսի վճարել իր տուրքը :

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ երկու կառավարութիւնները քննած են նաեւ այն միջոցները որ ձեռք պիտի առնուին, եթէ Եգիպտոս տեղի չտայ: Գալով Իսրայէլի, Ֆրանսա եւ Անգլիա ազատ երթեւեկ պիտի պահանջեն, առանց որեւէ երկրի անուն յիշելու :

Երկու պետութեանց սիրալիր համաձայնութիւնը աւելի շեշտելու համար, Անգլիոյ թագուհին պաշտօնապէս Փարիզ պիտի այցելէ յառաջիկայ ապրիլին, Էտինպուրկի դուքսին հետ (իր ամուսինը): Ծորճ Զ. թագաւորին այցելութենէն ի վեր (1938), առաջին անգամ է որ Անգլիոյ վեհապետը Փարիզ պիտի այցելէ:Էլիզապեթ Բ. (այն ատեն իշխանուհի) առաջին անգամ Փարիզ այցելեց 1948ին:

× Պատասխանելով Անգլիոյ աշխատաւորական օրկանին հարցումներուն, վարչապետ Կի Մոլէ յայտարարեց — «Ընկերվարական կուսակցութիւնը հաւատարիմ կը մնայ Ազգաժողովին : «Երբեմն միջազգային հաստատութիւնները թակարդներ կը դառնան ժողովրդապետութեանց համար: Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ Ազգաժողովին մէկ որոշումը պիտի յարգուի համատիրական իշխանութեան մը կողմէ, եթէ բանի միջոցներ չգործադրուին »:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՐՆ Է ԱՒԵԼԻ ՑԱՒԱԼԻՆ

Երեւանի « Գրական Թերթ »ը Սեպտ. 8ի խմբագրականը նուիրած է «Երիտասարդ գրողների ուսման եւ դաստիարակութեան» :

Այս առթիւ կը մատնանշէ հետեւեալ թերութիւնները. —

1. Երիտասարդ գրողները ամէն քաջալերութիւն կը վայելեն : Հայպետհրատը սկսած է հրատարակել անոնց անդրանիկ գիրքերը, «Երիտասարդ բանաստեղծներ» շարքով: Թէեւ «շատերը տառապում են շատ եւ շուտ տպագրուելու յամառ ցանկութեամբ »:

2. «Երբեմն մեր տպագիր օրգանները չափից աւելի ներողամտութիւն, զիջումներ են թոյլ տալիս՝ տպագրելով երիտասարդ գրողների տխուր եւ անկատար ստեղծագործութիւններից»:

3. Մեր երիտասարդ գրողները շատ յաճախ ենկատի չեն առներ իրենց տրուած օգտակար խրատները ;

4. Երիտասարդ գրողները, որոնք գրեթէ առանց բացառութեան, բարձրագոյն կրթութիւն ստացած են, «ջանք չեն թափում իւրացնելու գրականութեան վիթխարի նիւթը, հարստացնելու իրենց գիտելիքները »:

5. Մեր երիտասարդ գրողներից բոլորը չեն, որ տիրապետում են մայրենի լեզուին, եւ բոլորը չեն որ կարող են իրենց միտքը յստակօրէն արտայայտել » :

6. Սակայն, աւելի ցաւալին այն է, որ երիտասարդ գրողներից շատ շատերը չգիտեն Ռուսաց լեզուն եւ բնականաբար զրկուած են ռուս եւ համաշխարհային մշակոյթից օգտուելու հնարաւորութիւնից »:

Այս դիտողութեանց մէջ, կան կէտեր որոնք ընդհանրական հանգամանք ունին, կրնան պատշաճիլ արտասահմանի երիտասարդ գրողներուն ալ :

Իմ ուշադրութիւնս գրաւեց վեցերորդ կէտը.— Շատ քիչերը տիրացած են մայրենի լեզուին, «սակայն, աւելի ցաւալին այն է որ շատ շատերը չգիտեն Ռուսաց լեզուն »:

Ուրեմն, «Գրական Թերթ»ին համար բուն ողբերգութիւնը առաջինը չէ, այլ վերջինը :

Արդարեւ, ատենէ մը ի վեր իրապէս հանգամանք ստացած է ռուսերէնի ուսուցման խնդիրը :

Կուսակցական քսաներորդ համագումարէն ետք, որոշուեցաւ ռուսերէնի դասերը աւելցնել Հայաստանի դպրոցներուն մէջ:

Կարծեմ ռուսերէնի դասերը մայրենի լեզուէն մէկ պահ աւելի են, կարգ մը դասարաններու մէջ (8, 9, 10):

Առանց այս նորութեան ալ, բոլշեւիկեան քերականութեամբ, հայերէնը այնքան կլորցուած, յարմարցուած են ռուսերէնի կանոններուն եւ բառերուն որ, այսուհետեւ կրնանք արեւելեան հատուածի լեզուն կոչել ոչ թէ ռուսահայերէն, այլ հայատառ տպագրութիւն Ռուսաց լեզուի . . .

Փաստերը կ'իմանամ իր կարգին ;

ՎԱՀԷ

15 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

Միջազգային դրամատունը 15 միլիոն տոլարի վարկ մը տրամադրեց Եգիպտոսի, գնումներ կատարելու համար արեւմտեան երկիրներէն: Եգիպտոս պէտք ունէր այս գումարին, տնտեսական կաշկանդումներու մատնուած ըլլալով Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացումէն ի վեր (26 Յուլիս): Երկրորդ փոխառութիւնն է այս որ կը կատարուի վերջին շաբաթներու ընթացքին: Արաբիան ալ քսան միլիոն տոլար տրամադրած էր վերջերս : Միջազգային Դրամատան վարկին շնորհիւ Եգիպտոս պիտի վճարէ Թանատայէն գնելիք ցորենին եւ ուրիշ նիւթերու փոխարժէքը: Ցարդ գաղտնի կը պահուէր այս փոխառութիւնը, որ պիտի վերադարձուի 3–5 տարիէն: 1949ին ալ երեք միլիոն տոլար տրամադրուած էր որ վճարուեցաւ 1950ին :

Միջազգային Դրամատունը հիմնուեցաւ 1944ին, մասնակցութեամբ վաթսուն երկիրներու, որոնք դրամագլուխ հայթայթեցին համաձայն իրենց կարողութեան :

× Տեղական թերթ մը տպինապի մը ախոյեանները կը տեսնէ արաբական աշխարհին մէջ: Կը բացատրէ թէ Մարոքի Սուլթանը կ'ուզէ անկախ դիրք մը բռնել Եգիպտոսի նախագահին հանդէպ : Այսպէս, Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացման համաձայն ըլլալով հանդերձ, իր միջնորդութիւնը կ'առաջարկէ Ալժերիոյ վէճը լուծելու համար, մինչ դնդ. Նասր կ'ուզէր վճռական դեր մը կատարել այս հարցին մէջ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, հաւանական է որ փոխադարձ օգնութեան դաշինք մը կնքուի Ֆրանսայի եւ Իսրայէլի միջեւ :

× Ջրանցքին Եգիպտոսի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ բնականոն վիճակ պիտի հաստատուի երկու շաբաթէն : Առջի օր 42 նաւեր անցան Ջրանցքէն :

× Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ յայտարարեց . — «Կը յուսամ թէ Եգիպտոս պիտի ըմբռնէ որ իր շահերը ներդաշնակ են 18 պետութեանց շահերուն հետ: Եթէ միջազգային նոր ընկերակցութեան մասին համաձայնութիւն գոյանայ, Իսրայէլի նաւերն ալ պէտք է օգտուին նաւարկութեան ազատութենէն :

ՅՈՐԴԱՆԱՆ-ԻՍՐԱՅԵԼ ՀՐԱԲՈՒԽԸ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ մեծ ջղագրգռութիւն կը տիրէ Յորդանանի բանակին մէջ: Ոմանք այս ջղագրգռութեան կը վերագրեն վերջին ղէպքերը: Առջի օր Ազգաժողովին մէկ կառքը տեխպտեցաւ կէս ճամբէն եւ դառնայ Իսրայէլի մէջ է ճամբորդներուն յանձնարարուած է զգոյշ ըլլալ :

× Յորդանանի Հիւսէյին թագաւորը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ արաբական թերթի մը .

— «Դաս մը պիտի տանք Իսրայէլի է Մեր բանակը այժմ կը գտնուի ճակատին գծին վրայ, պատասխանելու համար Իսրայէլացիներու յաջորդ անակնկալ յարձակման: Մենք պիտի ջախջախենք զանոնք եւ դաս մը պիտի տանք Իսրայէլի բանակին»:

Թագաւորը հաստատեց թէ դիմում կատարած է արաբական բոլոր երկիրներուն, որպէսզի զի օգնեն եւ մղելու համար Իսրայէլեան յարձակումը. բայց զինուորական աջակցութիւն խնդրած է միայն Իրաքէն, որ ունի անհրաժեշտ զօրքը, մինչ Եգիպտոս զբաղած է Սուէզի տագնապով: Սուրիայէն ալ օգնութիւն կը սպասեն :

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ վարչապետը՝ զօր. Նուրի Սայիտ, որ առժամապէս կը վարէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յորդանանի արտաքին գործերու նախարարին հետ: Այս վերջինը Պաղտատ կը գտնուի Դշ. օրէն ի վեր, պարզելու համար յորդանան – իսրայէլեան սահմանագլուխի կացութիւնը :

× Սուրիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը կ'ամբաստանէ Արեւմուտքը, թէ կը քաջալերեն Յորդանանի դէմ կատարուած յարձակումները,«ձեւի արդարու հա-

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

Վերջին եօթը տարիներու ընթացքին այդ երկրին նաւերուն դէմ հաստատուած խտրութիւնը կը խախտէ Կ. Պոլսոյ 1888ի դաշնագիրը: Արդար են Լոնտոնի առաջին ժողովին մէջ յայտնուած սկզբունքները՝ Սուէզի մասին :

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

●

Ստիպուած եմ գրի առնել եգիպտաբնակ արաբ անձնաւորութեան մը ազդարարու–թիւնը, զոր լսեցի մտերմական զրոյցի մը ընթացքին :

— « Սուրիայէն եւ Լիբանանէն անցած ատեն, սրտի խորունկ ցաւով կ'արձանա–գրէի վրդովումի եւ դժգոհանքի այն ար–տայայտութիւնները որոնք կ'ըլլային պե–տական շրջանակներու կողմէ, սոյն եր–կիրներու Հայերու հասցէին :

« Այն հրատապ խնդիրներու կարգին, որոնք կը խռովեն արաբական աշխարհը, ձեր կաթողիկոսական վէճը եւ այս առթիւ ստեղծուած պայքարը, լրջօրէն կը զբաղե–ցնէ երկու կառավարութիւնները : Այն պահուն, երբ միջազգային կացութիւնը մեծապէս պղտորած է եւ Միջին Արեւել–քը կ'ապրի ճակատագրական ժամեր, Ցերէին անդորրութեան պահպանումը, առաջին մտահոգութիւնն է իշխանու–թեանց :

« Դուք Հայերդ խանչուած էիք իբրեւ ամէնէն խաղաղ, կարգապահ եւ ՎՍՏԱ–ՀԵԼԻ ՏԱՐՐԸ մեր երկիրներու մէջ : Ի՞նչն է որ կը մղէ ձեզ, ըլլալ այսպէս անհաշտ, անմիաբան եւ մանաւանդ՝ ապմկարար : ԽՆԴՐԻՆ ՎՐԴՈՎԻՉ ԿՈՂՄԸ ԱՅՆ Է, ՈՐ ՁԵՐ ՎԷՃԵՐԸ ԱՅԼԵՒՍ ՁԵՆ ՀԱՄԱՐՈՒԻՐ ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ : Այս իսկ պատճառաւ, պէտք չէ զարմանալ եթէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի իշխանութիւնները հարկադրուին ի վերջոյ, ԿԱՐԳ ՄԸ ՆԱ–ԽԱԶԳՈՒՇԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ԱՌ–ՆԵԼ, եթէ երկար տեւէ այս խառնակ վիճակը : »

Ահա, բառ առ բառ, առանց մեկնէ սաս բակէտ իսկ աւելցնելու, այն խօսքերը, որ մեր յարգելի խօսակիցը արտասանեց բա–ցորոշ ընդվզումով, մօտ մէկ ամիս ա–ռաջ, էջս չէ Պէնի կեղածիծաղ լճը եղե–րող բացօթեայ սրճարանի մը մէջ : Եկած էր Ֆրանսայի այս խաղաղ սառնին ջեր–մուկներէն օգտուելու եւ յօղացաւը դար–մանելու :

Պաշտօնական ոչ մէկ հանգամանք ու–նէր, եւ իր յայտարարութիւնն ալ պէտք է նկատել միայն ու միայն բարեկամական :

Այս իսկ պատճառով, ազդարարութիւնը կը դառնայ աւելի ծանրակշիռ, որովհե–տեւ ունի անկեղծ եւ ճշգրիտ չեշտ, զերծ՝ հաշուածական հաշիւներէ :

Զէինք ուզած անմիջապէս թերթին տալ մեր այս խօսակցութիւնը, նկատի առնե–լով Զարեհ կաթողիկոսին օծման թուա–կանին մօտիկութիւնը : Եւ մանաւանդ, կը յուսայինք թէ կիրքերը պիտի խաղա–ղին օծումէն վերջ :

Կը տեսնենք, որ սխալած ենք :

Պայքարը կը շարունակուի նոյն սաստ–կութեամբ : Կը լսենք նոր որոշումներ, նոր ձեռնարկներ՝ «մինչեւ ծայրը» երթա–լու համար :

Բայց մինչեւ վերջին ծայրը հասած չե՞նք արդէն :

Աւելի հեռուն երթալու ոչ ճամբայ մնա–ցած է, ոչ ալ սահման :

Ֆրանսայի այս մեկուսի եւ խաղաղ քա–ղաքէն արձակուած այս կանչը, թող չմեկնուի կուսակցական հաշիւներէ բխած խօսք : Քաղաքի մը մէջ, ուր հազիւ երկու հայ ընտանիք կայ եւ ուր հայ շունչը չէ ապրած պայքարի մթնոլորտ, պատահա–բար եղած հանդիպում մը, իրազեկ արաբ ճամբորդի մը հետ՝ թող արձագանգ գտնէ ամէն տեղ :

Ո՞վ պիտի փորձէ մեղմացնել ազդարա–րութեան ծանրակշիռ հանգամանքը :

Պիտի չգտնուի՞ մէկը, աշխարհական կամ «բարձրաստիճան» որ քաջութիւնն ունենայ ցուպը ձեռք առնելու ու գոռա–լու.

Լռեցէք, ալ կը բաւէ, չափը անցու–ցիք …

Այս պայմաններու տակ ո՞վ կրնայ ժխ–տել թէ անցնող ամէն մէկ օրը ինքնաս–պանութեան կ'առաջնորդէ :

Ո՞վ կրնայ ժխտել թէ վերջին օրուան, վերջին ժամը շատ ուշ պիտի ըլլայ :

Սպասել այդ վերջին ժամուան, կանխա–մտածուած ոճիր է : Այն ատեն, պատմու–թիւնը պիտի դատապարտէ նաեւ ժողո–վուրդին այն ողջմիտ զանգուածը, որ շատ համբերող եղաւ :

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՈՃԻՐԻ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԸ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գայ Հիւսամէտտին կը հասնի ընդհ. պատերազմին, երբ կը խառնէ սուտն ու իրաւը եւ «Նահատակ»ի դափնեպսակը կու տայ Պողարըեանի գայմագամ Քեմալի : Եռզկատցիները իրենք ալ կրած են նաթա–դանի չեզրը իրենց վիզին վրայ, բայց ես պիտի գոհանամ ներկայացնելով Սասկան վարդապետին (Ներսէս եպիսկ. Դանիէլ–եան) նահատակութիւնը, նոյն փշոտ ճամբաներուն վրայ : Երեւակայեցէք որ, դժբախտ եկեղեցականը կռուախնձոր կը դառնայ արիւնարբու աւազակներուն, ո–րոնք զինքը կը խոշտանգեն չարաչար ու վերջն ալ ձեռքը կը կտրեն, գմբուխտ մա–տանին խլելու համար :

Նեմրուտ Մուսթաֆա փաշան մահուան դատապարտեց այդ գայմագամը, երեսն ի վար զոռալով.

— Աստուծմէ չվախցա՞ր, ձիւն–ձմրան եւ սաստիկ ցուրտերուն քշելով այսքան մարդ, մանուկ եւ երեխաներ, բնաւ չը–մտածեցի՞ր թէ օր մը ասոր հաշիւը պիտի պահանջեն քեզմէ» :

Զինադադարի օրերուն՝ Պէյազիտի հրա–պարակը տեսած եմ հրէշը կախաղանին վրայ, երկու արբանեակներուն հետ : Ծա–նօթ եմ նաեւ Գառըգիւղի մէջ իրեն եղած պատիւներուն, Թուրք զինուորականներու նախաձեռնութեամբ, զոր լայնօրէն նկա–րագրած է Ցալիլ փաշան իր յուշերուն մէջ (Թարգմ. «Ցառաջ») : Կառավարու–թիւնը թոշակ ալ կապեց իր ընտանիքին :

Գայ Հիւսամէտտին, «Ճիւմհուրիէթ»ի Յունիս 4ի թիւին մէջ, ինքզինքը կը գե–րազանցէ ամենայն լրբութեամբ.— Թա–լէաթ փաշան, իբրեւ ծայրայեղ ազգայ–նական եւ ազատասէր, բնաւ չէր սիրեր Սուլթան Համիտը, բայց զայն խելացի վեհապետ մը կը նկատէր : Ներկայ եղաւ Ապտիւլ Համիտի յուղարկաւորութեան : Թափօրին հետ լուռ կը յառաջանար : Բայց Սուլթան Մահմուտի Թիւրպէին անկիւնը դարձած միջոցին սկսաւ լալ : Սուլթանը տապալողներուն պարագլուխներէն էր : Ի՞նչու կուլար արդեօք …

Թալէաթի զովքն հիւսելէ ետք, իբրեւ ծայրայեղ ազգայնական, Գայ Հիւսամէտ–տին միամտօրէն կ'իյնայ իր լարած ծու–ղակին մէջ .

— « Ընդհ. պատերազմի վերջերն էր : Օսմանեան կայսրութիւնը ամէն կողմ պարտուած էր եւ երկիրը աղէտի մատ–նուած : ժողովուրդը վշտահար՝ կ'անիծէր իթթիհատականները (իմա Թալէաթը) : Նոյնիսկ տարիներով կառավարական կու–սակցութեան բարիքներէն հաստութիւն դիզողներն ալ միւս կողմը դարձած էին..

Մուսթաֆա Քեմալի կողմէ, 1924ին Թուրք ժամուլի կարկառուն դէմքերու դէմ սարքուած դատավարութեան առ–թիւ, դատախազ Վասըֆ պէյ իր շանդալից ամբաստանագրով, անարդարութեան սիւնին կը գամէր իր կարգին Ենվէրը .— Օսման–եան կայսրութիւնը կործանման անդունդը հասցուց, բայց հաշուեյարդարի պահուն վատաբար խոյս տալով հայրենիքէն, ի վերջոյ իր չափ ու սահման չճանչցող փա–ռասիրութեան թաղն ու պսակը գտաւ Պուխարայի սառնաշունչ տափաստաննե–րուն մէջ» :

« Թերճիման »ի Յունիս 26ի համարին մէջ, Գատրճան Գաֆլը նոյնպէս կը խօսի Իթթիհատի վեթերաններուն վրայ, «ո–րոնց նպատակն էր ազատութիւն, արդա–րութիւն, հաւասարութիւն» : Սակայն, ազատութեան այդ հերոսները անմիջա–պէս որ նախարարական աթոռ գրաւեցին, նախ բնաջնջեցին ընդդիմադիրները կամ լռեցուցին, յետոյ իրարու հետ աւրուեցան ու մրցակցութեան ելան, իրար կերան : Նոյնիսկ մահուան դատապարտեցին այն ընկերները, որոնց հետ պայքարած էին յանուն ազատութեան : Ո՛չ արդարութիւն մնաց, ո՛չ հաւասարութիւն :

Թուրք պատմագիրը այնուհետեւ կը յի–շէ բանաստեղծ Սիւլէյման Նազիֆի դա–տաստանը՝ արկածախնդիր զինուորակա–նին մասին .

— « Ենվէր փաշան սպաննեց Ենվէր պէ–յը : Երանի թէ Ենվէր ու իր նմանները ճիշդ ատենին մեռնէին : Ենվէր փաշա իր երկու ընկերներուն հետ, առանց խոր–հրդարանին եւ առանց նոյնիսկ իր ընկեր–ներու խորհուրդ հարցնելու, Գերմանացի–ներու ազդեցութեամբ Թուրքիան անօ–գուտ տեղը մտցուց առաջին համաշխար–հային պատերազմին մէջ : Եւ երբ Թուր–քիան թշուառ ու խեղճ մնաց, օտար բնդ–ծովեայով մը օտար երկիրներ փախան . Անոնք չզղենաւի մը նաւապետին ցոյց տը–ւած գոհողութեան ոգիէն իսկ զուրկ մար–դիկ էին» :

Գայ Ուլունայ, Տօքթ. Նազըմի եւ միւս ջարդարարներու յիշատակին սարքուած «Մեվլուտ»ին առթիւ, նոյն եզրակացու–թեան կը հասնի .

— Երկրին մէջ տիրող վարչաձեւին ա–նունը սահմանադրական էր, սակայն սահմանադրութեան «Ս»ն անգամ գոյու–թիւն չունէր : Իթթիհատ եւ Թերագգըի ապիկար կառավարութեան օրով տեղի ունեցած են բազմաթիւ անիրաւութիւն–ներ, զեղծումներ եւ սպանութիւններ : Ա–սոնց եւ ոչ մէկուն հաշիւը կարելի եղած է տեսնել : Իթթիհատ եւ Թերագգըի վա–րիչներ. երկիրը այդ ցաւալի վիճակին մէջ ձգելով փախան, որովհետեւ իրենց պա–տասխանատուութիւնը միայն երկիրը պա–տերազմի մղելով չէր վերջանար » :

Ուրեմն, Ենվէր Թալէաթ եւ ընկերու–թիւն, արկածախնդրական պատերազմի մը կ'առաջնորդեն Թուրքիան, երկրին մեծ մասը կը կորսնցնեն, ժողովուրդը թշ–ուառութեան կը մատնուի եւ կ'անիծէ զի–րենք ամբողջ սրտով, բայց իրենց հողը չէ բնաւ, վատօրէն կը փախչին իրենց կաշին փրկելու համար :

Ասով մէկտեղ, միշտ Գայ Հիւսամէտ–տինի պնդումին համաձայն, Թալէաթը « հայրենասէր» է, ապացոյց այն որ մէկ միլիոն Հայ ջարդած եւ երկիրը հասցու–ցած է անդունդին եզերքը, պանդխտու–թեան մէջ ապրած է թշուառ, այլ պատ–ուաւոր մարդու պէս, մինչեւ որ Քուր–ֆիւրսթենտամ պողոտային վրայ ինկած է հայ «քոմիթէճի » Թէհլիրեանի գնդա–կով : Պէտք չէ մոռնալ, որ պատուաւոր ախոյեանը «իւլթրա» նորոյթ մը եղած է Թուրքիոյ մէջ, որովհետեւ «Թէչքիլաթ»ի արիւնռուշտ նախագահէն վերջ Գայ Ու–լունայն ալ զայն կը բաշխէ Իթթիհատա–կան աւազակախումբին :

Իրաւունք ունին երկուքն ալ. շատ հեշտ է ձեռքը թաթխել հարիւր հազարաւոր մարդոց արեան մէջ, եւ դարձեալ «պատ–ուաւոր» ըլլալ : Չէ՞ որ Եակօն կ'ըսէ .— Պատիւը անտեսանելի բան մըն է, շատ անգամ չունեցողն ալ կրնայ անով պար–ծենալ » .

Երանելի՜ երկիր, ուր մէկ խրատակար–գէն միւսը ճերմակերես կը հանեն ձինկիզ խանի շառաւիղները :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՁՕՆՈՒԱԾ ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆԸ

Բ.

1943ին, երբ Ներգաղթի արտօնութիւն տրուեցաւ, Հայաստանի կառավարութիւ–նը այդ ձեռնարկին առաջնորդութիւնը վս–տահեցաւ «Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան», իբրեւ փորձառու կազմա–կերպութիւն մը, որուն լիազօրութիւնը ձեր ձեռքին մէջ կը գտնուէր, ձեր լիազօր վարիչ պատուիրակի հանգամանքներովը : Թողունք մէկ միլիոն կամ աւելի հանգա–նակութիւնը եւ անկէ ալ Բարեգործականի առիւծի բաժինը :

Եւ ձեր՝ անվարչապէտ, անդրւանա–դէտ, ազգային գործերու համբակ կարո–ղութիւններով, եւ կուսակցամոլ–միա–կողմանի մտածումներով՝ գիտէ՞ք թէ քանի ընտանիքներ մոխիրի վրայ նստան, անկարգապահ եւ ինքնակոչ գործիչներ մէջտեղ ելան, եւ թէ գացողները, եւ թէ չգացողները շահագործուեցան, խեղճ ժո–ղովուրդը իրենց տուները, գոյքերը աժան ծախեցին, շատեր ալ չկրցան երթալ (խօսքը չեմ ըներ հաւատաքննական զզո–ւելի միջոցներուն), Հալէպի եւ Պէյրու–թի զուտ հայաբնակ թաղերը օտար դաղ–թականներով խառնուեցան, աղքատ դա–սակարգի քիչ շատ տանելի կեանքը ան–տանելի դարձաւ, այդ արձանագրուած, բայց իրենց տեղը մնացած խեղճ Հայերը թէ նիւթապէս եւ թէ ֆիզիքապէս սնան–կացան եւ մինչեւ այսօր անէծքներ կը տեղան խայտառակ եւ չարաշահ առաջ–նորդողներուն, եւ թեւին ծայրը հասաւ մինչեւ Բարեգործականին, եւ անոր վա–րիչ Վահան Մալէզեանի վիզը :

Դուք այն չէ՞ք, Տիար Մալէզեան, որ վերման յարձակումին, Փարիզէն մեկ–նած ատեն, ձեր ինքնաշարժին կառքը պակ–սելով երբ քիչ մը նեղուեցաք, դուք ձեզ մեծ հերոսի մը տեղ դնելով ոդիսականներ թխեցիք «Յուշարար–Միութեան»ի էջե–րը, եւ գացիք մինչեւ Մարսէյլ, ուր սուղ պանդոկի մը մէջ ամիսներ ապրեցաք՝, Բարեգործականի մնացուկէն մինչեւ 300 հազար ֆրանքի ծախսով, (այն ատեն ֆրանքը մեծ արժէք ունէր)

Դուք այն չէ՞ք, որ ձեր Ֆրեզնօ այցելած պահուն հարիւր մղոն հեռուէն լուր ղրկեցիք որպէսզի բազմութեամբ գան ձեզ դիմաւորել, գոհացնելու համար ձեր սին փառամոլութիւնը :

Դուք այն չէ՞ք, որ պարտադրեցիք Օթէլ Քալիֆօռնիոյ մէջ սուղ գիներով երկու մասնաժողովներ : Գիտէ՞ք թէ այդ շը–ռայլ ծախքերը վճարուեցան Բարեգործա–կանէն, գիտէ՞ք թէ այդ ամբողջ մախսուծ–ները, հայ ժողովուրդի թշուառ այրինե–րու, հիւանդներու, անտէր որբերու, կա–րօտ ուսանողներու իրաւունքն էր որ ձեր փառասիրութեան զոհ գացին, որովհե–տեւ դուք տէր ու տիրական էիք Բարե–գործականի մուտքին ալ, ելքին ալ : Ո՞վ էիք դուք,— հայ ժողովուրդի նպաստըն–կալ մէկ պաշտօնեան :

Դուք այն չէ՞ք, որ 1947 Յունուարին, Նիւ Եորքի վրանքնակը, երբ Մելքոն–եանի մէջ անհաճոյ դէպքի մը առթիւ կը խօսէինք, գիտել տուի ձեզի թէ «ինչո՞ւ աւելի կարող ուսուցիչներու դործ չէք տար», նոյն ատեն՝ անպատկառ կերպով պատասխանեցիք՝— « Տիար Տիգրանեան, մենք Բարեգործականի հաւատացողներու միայն գործ կու տանք» : Այսպէս կը մերկա–

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

[illegible]

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

(Ցրդ եւ վերջին մաս)

Քորօ նայեցաւ անոր աչքերուն մէջ եւ անոր ձայնին շեշտէն հասկցաւ, թէ աղ–ջիկը ինչ ըսել կ'ուզէր …

— Ալ ծերացեր ես, Քորօ :

Ու այդ պահուն կարծես հարիւր տա–րիներու ծանրութիւնը իջաւ Քորօյի գըլ–խուն, ծանրութիւնը չապրուած հարիւր տարիներու… Եւ ուրիշներու ապրած թշ–ուառ ու տառապալից կեանքը ինկաւ անոր ուսերուն վրայ :

Էհ, ինչ կրնար ընել : Կնոջ բնաւորու–թիւն — աջ ձեռքով մէկէն առնել, ձախ ձեռքով միւսին տալ : Իմաստութիւնը կը–նոջ, որ համօզուած է ինքզինքը, թէ տա–լով աւելի կրնայ վերել այլը, քան առ–նելով :

Մանա իր նայուածքովն ու ձայնովը ա–մէն բան մեռցուց Քորօյի մէջ : Երիտա–սարդը կը նախընտրէր երիտասարդի մը ձեռքերուն մէջ չարչարուիլ : Քորօյի ամ–բողջ սէրն ու նուիրումը չէին կրնար չափուիլ Գրիգորի երիտասարդութեան հետ :

Ու յետոյ Մանան ձգեց Քորօն եւ գնաց Գրիգորին, — մէկու մը, որ տակաւին շատ բան ունէր սորվելիք… Մէկու մը, որ պէտք է մտիկ ընէր Մանայի իմաստու–թեան ձայնին, զոր աղջիկը փոխ առած էր Քորօյէն, այսինքն մէկէ մը, որ խենթի պէս սիրած էր զինք :

Այդ գիշերն իսկ Քորօ լքեց ամէն բան ու կորսուեցաւ անապատին ամայութեան մէջ

Հիմա Գրիգորն ու Մանան են, որ կ'իշ–խեն ցեղին :

Մանայի իմաստութեան ձայնը կը լը–սուէր երկրին մէկ ծայրէն միւսը : Ու ժո–ղովուրդը կը զարմանար, թէ ինչպէս այդքան գեղեցիկ ու խելացի կին մը կըր–նար հանդուրժել Գրիգորի վայրենի ու անդուէթ վերաբերումին, Գրիգորին, որ ոչ խելացի է, ոչ ալ գեղեցիկ :

Եւ հիմա, երգեցէք հիւսիսի հովերուն երգը, որ կուգայ անծանօթ տեղերէ :

Կրկնեցէք կնոջ իմաստութեան երգը, որ կը լսուի անծանօթ տեղէ մը : Հովն է կինը, որ միշտ ու ոսկորէ յօրինուած է .. Քմայքներ ունի կինը հովին պէս ու գեղե–ցիկ է անոր չափ …

Ու երգեցէք նաեւ երգը երիտասարդու–թեան, որովհետեւ բոլոր իմաստութեանց վերջը երիտասարդութիւնն է … :

Թրգմ. Ե. Քամառ Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

ցնէիք Բարեգործականը «Հայ բնդհանուրի» հանգամանքէն, թիթելով դայն ռամկավարներու տղրակը: Արդեօք Բարեգործականի, կամ բարեգործութեան չհաւատացող կա՞յ: Կը վստահացնեմ ձեզ, Տիար Մալէզեան, Բարեգործականի ամէնէն հաւատարիմ բարեկամները անոնք են որ Միութեան թերութիւնները մէջտեղ կը հանեն: Դժբախտաբար դուք՝ միայն քարկոծել գիտէք այդպիսի ճշմարտախօս բերանները :

« Դուք այն չէ՞ք թի չարանը շատ երկար է իմ յուշատետրիս մէջ, բայց ես պիտի բաւականանամ — առ այժմ — ձեր անխիղճ նկարագրին մասին երկու յիշողութիւններ եւս ընելով

Ձեր վարիչ–պատուիրակի օրերուն, Բարեգործականը չորս անգամ գլխաւոր հանգամանքութիւններ ունեցաւ, մէջն ըլլալով ձեր ձրի Հայաստանասիրութիւնը, ներգաղթի հանգամանքութիւնը: Այն ատենները՝ դուք ձեր արժէքէն հինգ անգամ աւելի ամսական կը ստանայիք Բարեգործականէն, եւ «Ցուշարար»ի էջերով ազգասիրութիւն, հայրենասիրութիւն, խիղճ կը քարոզէիք: Այդ հանգամանքութիւններուն, շատ ընտանիքի հայրեր, իրենց վերջին քանի սիրայօժար մասնակցեցան, եւ իրենց եղբայրական պարտքը կատարեցին, իսկ դուք՝ անխիղճ Վահան Մալէզեան ձեր առած առատ ամսականներէն, ծոխ կենցաղէն ոեւէ մասնակցութիւն մը ունեցա՞ք : Այդ հանգամանքութեանց ցուցակները ես ունիմ առանց«Մալէզեան» անունի, որով կը վկայուի թէ դուք՝ Բարեգործականի, կամ բարեգործութեան հաւատացող մը չէք եղած:

Եւ երկա՛ր տարիներ, ձեր պաշտօնավարութեան մէջ ամենաբարձր թոշակները ստացաք, եւ առիք Բարեգործականէն ինչ որ կրցաք, եւ ահա օրին մէկն ալ քաշուեցաք գործէ, ապահովելով տարեկան հինգ հազար տոլարի թոշակ մը: Բարեգործականի հիմնական կանոնագրին մէջ այդպիսի յիշատակութիւն մը չկար եւ դուք այդ դրամին ալ կարօտ չէիք, բայց եւ այնպէս չհրաժարեցաք այդ գումարէն :

Եթէ այս գրութենէս չճանչցաք թէ ո՛վ է Վահան Մալէզեանը, յաջորդով կրնամ աւելի ծոխ եւ աւելի բաց իմաստով ծանօթացնել դայն :

ՄԻՀՐԴԱՏ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

Լոս Անճելըս

ՔԱՐՈԶԻՉ մը , Ափրիկէի խորերը կը ձերբակալուի մարդակերներու ցեղի մը կողմէ , որուն անդամներ կը պատրաստուին լափել զայն :

Քարոզիչը կեանքը ազատելու յոյսով՝ կ'ըսէ անոնց .

— Ձիս չէք կրնար ուտել, որովհետեւ , չարքաշաւէ կը տառապիմ :

Ցեղապետը՝ կը հարցնէ ցեղի մոգին, որ ծանօթ է ախտամորթներու հիւանդութեանց: Ապա կ'ըսէ քարոզիչին —

— Իրաւունք ունիս: Քեզ խորոված պիտի չուտենք: Անուշ պիտի ընենք :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ ԳԱՒԱՌ. Ժողովի լրացուցիչ ընտրութիւնները, որոնց արդիւնքը հեռագրած էր մեր թղթակիցը, կատարուեցան խանդավառ մթնոլորտի մէջ, անթերի կարգապահութեամբ: Գործողութեանց վրայ կը հսկէր նահանգապետին ներկայացուցիչը: Հալէպի նահանգապետը անձամբ պտտեցաւ շրջանները եւ շնորհակալութիւն յայտնեց տիրող կարգապահութեան համար: Քուէարկութեան իրաւունք ունէին 4850 հոգի: 4285 ձայներու ջախջախիչ մեծամասնութեամբ ազգ. երեսփոխան ընտրուեցան Պ. Պ. Միհրան Հերարտեան, Տոքթ. Յակոբ Գազէզեան, Ստեփան Ինճէյեան, Հայկ Եղիայեան, Սեդրակ Յովսէփեան եւ Յարութիւն Ջագըրեան :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ կաթող. փոխանորդը, դաւադիր Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեան պաշտօնանկ եղած է Զարեհ կաթողիկոսի կողմէ եւ իրեն յաջորդած է Գրիգոր քհնյ. Փայասլեան: Այս կարգադրութիւնը պաշտօնագրով մը հաղորդուած ըլլալով, Սուրիական կառավարութիւնը մասնաւոր շրջաբերականով մը յայտնած է պատկան սպասարկութեանց թէ Շաւարշ եպիսկոպոս այլեւս որեւէ հանգամանք չունի :

ԱՅՆՃԱՐԻ ՕՐԸ.— Մուսա Լերան հերոսամարտի 41րդ տարեդարձը տօնուած է Սեպտեմբեր 24ին, մեծ խանդավառութեամբ: Պէյրութէն, Դամասկոսէն եւ Պեքաայի բոլոր շրջաններէն 15 հազարէ աւելի բազմութիւն մը ուխտի գացած էր Այնճար: Պատարագած եւ քարոզած է Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան, որ նախ ուրախութեամբ յայտնած է թէ Կիլիկիոյ Աթոռը օժտուած է երիտասարդ եւ իմաստուն կաթողիկոսով մը, որուն արեւշատութեան համար բոլորս պէտք է աղօթենք : Ապա հաղորդած է կաթողիկոսին ողջոյնները, յետոյ ողեկոչած է Մուսա Լերան հերոսամարտի նահատակներուն յիշատակը: Արարողութենէն ետք ճաշ մը սարքուած է ... հարիւր հրաւիրեալներու: Այս առթիւ նուէրներ եղած են ի նպաստ եկեղեցիի շինութեան հիմնադրամին :

ՖՐԷԶՆՈՅԻ մէջ (Քալիֆորնիա) Ս. Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցիի շինութեան համար (ձեռնարկ Երիտ. ընկերակցութեան) պարերար Պ. Ալեք Փիլիպպոս եւ Ճէք Էպրրթ տեսակցութիւն մրունեցած են եւ որոշած որ կարդ մը սեխ մշակողներ նուիրեն մեծ քանակութեամբ սեխ: Վաճառումէն գոյացած ամբողջ հասոյթը կը հաշուեն 2500 տոլարի :

«ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ Բարեկամներու առաջին հանդիպումը տեղի ունեցած է Նիւ Եորքի մէջ, ատենապետութեամբ Լեւոն Քէչիչեանի: Քարտուղարը Ժ. Մակարեան տեղեկութիւններ տուած է միութեան գործունէութեան մասին: Գիրքերու հաւաքման գործը մեծ թափով կը շարունակուի: Ցարդ հաւաքած են հինգ հազարէ աւելի «Հայրենիք ամսագիր» եւ այլ գիրքեր: Պ. Եղ. Սարաֆեան շնորհաւորած է միութեան գործունէութիւնը աւելցնելով թէ «մեր այս պառակտուած օրերուն պէտք է գիտնանք գոնէ հայ գրականութեան եւ արուեստին շուրջ համախմբուիլ »:

ՏՈՐՈՆԹՕ.— Տիթրոյթի մէջ մեռած է ընկեր Վարդան Խթէեան: Ծնած էր Քղիի Խուլփս գիւղը: Ա. մեծ պատերազմին կամաւոր արձանագրուած եւ մեկնած էր Կովկաս: Հաւատաւոր եւ նուիրուած Դաշնակցական մըն էր:

× Ֆիլատելֆիոյ մէջ մեռած է ընկեր Տիգրան Տապաղեան: Ծնած էր Տիգրանակերտ: 1913էն ի վեր մտած է Հ. Յ. Դ. շարքերը, կորովի աշխատանք տանելով: Փոխան ծաղկեպսակի նուիրուած է 627 տոլար, բաժնուելով Հ. Յ. Դ. Ֆիլատելֆիոյ կոմիտէին եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին միջեւ :

ՀԵԾԵԼԱՆՈՐԴ Կարօ Մուրատեան Սեպտ. 23ին շահեցաւ Յրդ շրջավազքը, Լիբանանի ախոյեան հանդիսանալով: Վեցերորդ անգամ շահելով այս մրցումը, Կարօ հաստատեց թէ Մերձաւոր Արեւելքի լաւագոյն հեծելանորդն է :

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՀԱՅ ՔՈՅՐԵՐԸ

Անցած կիրակի, 23 Սեպտեմբեր Առնուվիլի հայ մանուկները բացառիկ վայելք մը պարգեւեցին մեզի: Անակնկալ մըն էր բեմին վրայ տեսնել քառասնեակ մը մանուկներ, հինգէն մինչեւ տասնըմէկ տարեկան , որոնք հայերէն անթերի հնչումով երգեր, արտասանութիւններ ու թատերական փոքրիկ ներկայացումներ կատարեցին :

Շատերը տունը հայերէն բառ մըն ալ լսած չէին, եւ ամառուան երկու ամիսներու ընթացքին, հայ քոյրերու խնամքով, այնքան համարձակութիւն առած էին հայերէնի հնչումին :

Հաճոյք մըն էր այդ փոքրիկ շրթներէն որ ֆրանսերէնի փափուկ հնչումներուն միայն վարժ էին, լսել հայերէն լեզուի գեղգեղանքը: Իսկ Բաւէ փորոտանի ռադմաշունչ եղանակին հետ, Սիլիչանի որոտընդոստ դրաւարը լսելը գրեթէ հրաշք մըն էր. մանուկներէն՝ որոնք երկու ամիս առաջ Ա. Բ. Գ. իսկ չէին գիտեր :

Թատերասրահը ծայրէ ծայր լեցուն էր: Հանդէսին կը նախագահէր Ամատունի Ծ. Վ. շրջապատուած գեր. ժողովրդապետ վարդապետէն եւ ուրիշ միխիթարեան վարդապետներէն: Նախագահը իր փակման խօսքին մէջ շնորհաւորելով հայ քոյրերը եւ անոնց գործակիցները, վեր հանեց այս ձեռնարկին նշանակութիւնը : «Հայերէնի գիտութիւնը ոչ միայն կ'ընդարձակէ մանուկին մտաւոր հորիզոնը, այլեւ կ'ազնուացնէ անոր սիրտը: Այս մանուկները ոչ միայն աւելի երախտագէտ զաւակներ կը դառնան ձեզի, հայ ծնողներ, այլ եւ աւելի ընտիր քաղաքացիներ Ֆրանսայի , իրենց նոր հայրենիքին»:

Այս առթիւ յիշեց թէ քանի քանի երիտասարդներու հանդիպած էր, որոնք Ֆրանսա հասակ նետած, սուր կսկիծով մը կ'ափսոսային որ իրենց մեծերը չէին աւանդած իրենց հայերէն լեզուն, եւ այսօր հոգեպէս կը կրէին ստորադասութեան բարդացում մը :

Ճառէն վերջ, ներկաները պարտէզ առաջնորդուելով պատուասիրուեցան զովացուցիչ ըմպելիներով եւ մասնակցեցան վիճակահանութեան :

Ցաւալի է որ սակաւաթիւ էին Փարիզի հայութեան ներկայացուցիչները :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ մը տեղի ունեցաւ Ջերմուկի մէջ, ուսումնասիրելու համար բուժական նորագոյն մեթոտները, հանքային ջուրերը օգտագործելու կերպերը եւ Ջերմուկ առողջարանի զարգացման հեռանկարները: Ժողովին կը մասնակցէին ոչ միայն բժիշկներ, այլեւ Երեւանի Բժշկական եւ գիտահետազօտական ուսումնարաններու բազմաթիւ գիտական աշխատողներ: Ժ. Թոփճեան եւ Ս. Ճըշմարիտեան խօսեցան Ջերմուկի հեռանկարներու մասին: Փրոֆ. Ա. Յակոբեան՝ ջղային հիւանդութիւնները Ջերմուկի մէջ բուժելու մասին, Գ. Մուշեղեան « Ջերմուկ հանքային ջուրի ազդեցութիւնը մարդկային մարմնի» վրայ: Հ. Մուրատեան ցոյց տուաւ թէ ինչպէս հանքային ջուրերը բարերար ազդեցութիւն կը գործեն քիմիական թունաւորմանհետեւանքով տառապող հիւանդներու վրայ : Ժողովը միջոցներ ցոյց տուաւ հանքային բուժիչ ջուրերը օգտագործելու համար

ԳՆՉՈՒՆԵՐՈՒ խմբակը երգահանդէսներ տուաւ Իջեւանի եւ Դիլիջանի մէջ: Յաջողութեամբ կատարելով գնչուական, եւ քոչուորական երգեր, ռոմանսներ, խորհրդային երգահաններու երգերը եւ պարերը :

« ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱ » հայկական պուսանական վաստակաւոր երգչախումբը համերգներ տուաւ լենինգրադցիներու համար: Երգեցին «Ամրամ եւ Սօֆիա», «Ասողատուր» եւ «...» հէքեաթները :

ՆՈՐ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐ.— «Սիրտը երգում է», հեղինակներ Մ. ... եւ Մնլիք Աւագեան: «Արեւային Օր» (հեղինակ Գ. Սարգիսով): «Յովազաձորի գերիները» արկածային շարժանկար (հեղինակ Վ. Անանեան, Մ. Շաթիրեան) : « Ամպրոպի արահետով»ը, « Պատուի համար»ը, «Դարեր ու տարիներ»ը ցուցադրուեցան Մոսկուայի մէջ հայկական արուեստի ու գրականութեան տասնօրեակին: «Մոսկուայի հայկական արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակը» ժապաւէնը բաղկացած երեք մասէ, պատրաստ է ներկայացուելու ,

---

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (158)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 406)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Մտածեց բաղխել դուռը: Իսկ եթէ բաց չանէի՞ն: Եւ անպատճառ բաց չէին անի : Այդ ատիճան արհամարհանք, այդ ատիճան զզուանք նա չէր սպասում մօրից , եւ մանաւանդ, իւր կնոջից : Նրան որպէս անտառի որդու, թողնում էին դրսում Դա մի ծանր ապտակ էր նրա երեսին , դա մի դառն պատիժ էր նրա համար ... Այդ բոլոր հանդերձանքը, այդ բոլոր ցոյցերը ուղղակի ասում էին նրան. «Դու արժանի չես ոտք դնելու հայրենական տան շէմքի վրայ ... «Ուրացողի» ոտքերը կը պղծեն նրան» ...

Նրա մարդիկն եւս գտնւում էին բոլորովին շուարեալ դրութեան մէջ. ոչ ոք նրանցից չէր համարձակւում մի բան ասել :

Դռան բարձրութեան վրայ կար մի սիւնազարդ վերնայարկ, բաց երեսով, որ պատշգամի ձեւ ունէր: Առջեւից ծածկուած էր վարագոյրներով: Վարագոյրներ յետ գնացին, վերեւում յայտնուեցաւ մայրը: Տառապեալ կինը հագիւ հազ կարողանում էր իրան ոտքի վրայ պահել: Նրա ձախ թեւքից բռնել էր աղջիկը՝ — Մերուժանի քոյրը, իսկ աջ թեւքից բռնել էր հարսը — Մերուժանի ամուսինը. Վերջինի աղջեւում կանգնած էին Մերուժանի երկու զաւակները: Դրանց ետեւում կարգով կանգնած էր իշխանական ամբողջ ընտանիքը: Ամէնքը սպաւորի հագուստով, ամէնքը արտասուալի աչքերով: Տեսնելով նրանց, Մերուժանը ամբողջ մարմնով դողաց :

— Մայր, — խօսեց նա խռովեալ ձայնով , — իմ քաղաքացիքը ինձանից երես դարձրին, այժմ իմ հայրենական տո՞ւնն էլ իւր դռները փակում է իմ առջեւ ..

— Այո, Մերուժան , — պատասխանեց վերեւից մայրը դառնացած կերպով . քո հայրենական տունը իւր դռները փակում է քո առջեւ , որովհետեւ դու քո սրտի դռները փակեցիր թէ Աստուծոյ, թէ քո հայրենիքի եւ թէ քո խղճի առջեւ ... Ուրացողը, ապստամբը չէ կարող մտնել այդ տունը. Մերուժան... Այնօրից որ դու դաւաճանեցիր քո եկեղեցուն եւ քո թագաւորին , — այնօրից զրկուեցար այդ տան զաւակ լինելուց . . Դու, Մերուժան, այժմ այս տան համար խորթ ես եւ օտար. որովհետեւ դու արտաքսեցիր Արծրունիների պայծառ յիշատակը ... Ուղղութիւնը միայն կարող է փրկել քեզ, Մերուժան ... Դարձիր չար ճանապարհից, դարձիր քո մոլորութիւններից ... Լսիր, Մերուժան, մօր ձայնը, որ գեռ սիրում է քեզ, որ իւր դառն արտասուքների հետ այդ խօսքերը թափում է քո առջեւ ... Լսիր, Մերուժան, մօր ձայնը, որովհետեւ նրա բերանով խօսում է ամբողջ Վասպուրականը .. Եթէ դու՛ն կամենում ես կրկին վայելել քո ընտանիքին եւ քո աշխարհի սէրը, պէտք է դառնաս չար ճանապարհից .. Ահա ուղիղ ճանապարհը Մերուժան. ... նա ձեռքը տարաւ դէպի Մայր եկեղեցին եւ ապա շարունակեց. — Քո հայրերը, երբ յոգնած, վաստակած տուն էին վերադառնում պատերազմներից , նախ գնում էին եկեղեցին , գոհութեան աղօթք էին մատուցանում , եւ ապա դալիս էին իրանց ընտանիքի սէրը վայելելու ... Եթէ դու քո նախահարց հարազատ որդին ես, հետեւիր նրանց օրինակին ... Այնտեղ , Մայր եկեղեցում, քահանայական դասը եւ քո քաղաքի ծերերը սպասում են քեզ ... Գնա, Մերուժան, նախ եկեղեցին, հաշտուիր Յիսուս Քրիստոսի հետ, զղջա քո մեղքերը, խոստովանիր քո յանցանքները Աստուծոյ տաճարի մէջ, եւ ապա վերադարձիր , — այն ժամանակ քո տան դռները բաց կը գտնես քո առջեւ ...

— Այդ երբեք չէ կարող լինի, — մռնչաց նա եւ երեսը շուռ տուեց :

— Մայրիկ, մայրիկ , վերեւից լսելի եղան երկու երեխաների ձայներ , — ո՞ւր է գնում հայրիկը ...

Այդ ձայները խոցոտեցին նրա սիրտը ..

7.— ԽԱՅԹ

Սոսկալի խռովութեան մէջ, որպէս մի խելագար, դուրս եկաւ Մերուժանը Հադամակերտից: Նրա ականջներին դեռ զարկում էին մօր կծու խօսքերը եւ սուր սլաքների նման, թափանցում էին մինչեւ սրտի խորքը: Նրանից չէին հեռանում կլնոջ թախծալի դէմքը եւ սիրելի զաւակների անմեղ ժպիտը, որոնք տեսնելով հօրը, իւր տան վերնայարկի բարձրութիւնից՝ կամենում էին ծտի նման թռչել, եւ թեւատարած նրա վիզին փնկնել: Դեռ նրա առջեւն էր սպասպեաս քաղաքը՝ իւր բոլոր տխուր եւ սպանիչ երեւոյթներով :

Ի՞նչ էր այդ: Իւր սրտին այնքան մօտ պատկերները, իւր համար այնքան թանկագին էակները այժմ, մթին ու մռայլ ուրուականների նման, հետեւում էին նրան, հալածում էին նրան, եւ ամենեւին դադար ու հանգստութիւն չէին տալիս :

Այնուհետեւ, հայրենական խաղաղ օջախի մօտ, ուր յոյս ունէր նա մխիթարութիւն գտնել, այնտեղ , ուր ընտանիքի ջերմն գրկում, ուր փափաքում էր նա վայելել մօր օրհնութիւնը, կնոջ գգուանքը եւ իւր զաւակների սէրը, այնտեղից մերժուեցաւ նա, այնտեղից արտաքսուեցաւ նա, որպէս մի անառակ, որպէս մի մոլորեալ որդի :

ՐԱՖՖԻ

մար պղտոր ջուրերու մէջ»: Այս առթիւ ըսաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները Իսրայէլը ստեղծեցին իբրեւ խարիսխ իրենց համար, հետեւաբար պատասխանատու են Իսրայէլի կատարած յարձակումներուն: «Արաբ ժողովուրդներուն համար դժուար է չհաւատալ թէ Իսրայէլ քաջալերութիւն չստանար աշխարհակալ պետութիւններէն: Իսրայէլի յարձակումները զայրացուցած են արաբական աշխարհը՝ Արեւմուտքի դէմ »:

× Աղգաժողովի շրջանակներէն կը հաղորդեն թէ ապրիլ 19էն ի վեր աւելի քան ութսուն հոգի սպաննուած են իսրայէլեւարաբական սահմաններուն վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ նախագահը, Թիթօ, Սեպտ. 27ին յանկարծ Սոչի (Սեւ Ծով) թռաւ Խրուշչեւի հետ, որ այցելութեան գացած էր: Այս լուրը ծանուցուեցաւ օդանաւին մեկնումէն եօթը ժամ վերջը, զարմանք պատճառելով ամէնուն: Թիթոյի կ'ընկերանային իր կինը, փոխ-վարչապետը եւ Գոսնա-Հերսեկովինայի հերջանային խորհրդարանին նախագահը: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ նախագահը քանի մը օր պիտի հանգստանայ Սեւ ծովու ափերուն վրայ: Թիթոյի այս ուղեւորութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց Մ. Նահանգներուն մէջ ալ, որոնք այս միջոցին կը քննեն տնտեսական օգնութեան ծրագիր մը: Կը կարծուի թէ Խրուշչեւ կ'ուզէ հանդստացնել Թիթօն, որուն դէմ քննադատութիւններ եղած են Մոսկուայի Կեդր. Կոմիտէին մէջ, մասնաւորապէս Մոլոթովի կողմէ :

ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ գումարը հասած է 152 միլիառ ֆրանքի: Պիտի փակուի Հոկտեմբեր 3ին: Ուրեմն բացառիկ տուրք չհաստատուի Ալժերիոյ համար :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ռումբ մը պայթեցուցին Անգլիացիները Սեպտ. 27ին, Աւստրալիոյ մէջ. Պայթիւնը հրաբերան մը բացաւ կէս մղոն լայնութեամբ, ոչնչացնելով ամէն բան երկու մղոն տարածութեան մը վրայ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստներէն ութսուն հոգի սպաննուած են Մաքմահոնի կոխնեբուն մէջ, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը: Ուրիշ վայրերու մէջ ալ ընդհարումներ պատահած են :

ՍԱԿԱՐԱՆ (27 Սեպտ.)— Ձոյլ ոսկի 465.000, նափոլէոն 3370, զուից. 3170, սթերլին 4150, քսան տոլարնոց 16.080: Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1025, տոլար 401, պելժ. 8.05, զուից. 95.50, փեզեթա 8.65:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաչարասճանցի Հայր. Միութեան Գոմոնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այրի Տիկին Մարի Գալուստեանի, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գալուստեանի, Տէր եւ Տիկ. Համբարձում Տօլպճեանի, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փուչիկեանի (բոլորն ալ Ամերիկա), ինչպէս եւ Կարապետեան, Վարդանեան, Գալուստեան, Պաղտասարեան, Պետրոսեան, Գարակեավուրեան եւ Իշխանեան ընտանիքներուն եւ պարագաներուն (Լիոն, Մարսէյլ, Ամերիկա), իրենց ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօր, փեսին, քեռիին, կնքահօր եւ բոլոր ազգականներուն եւ բարեկամներուն

Հայրենակից ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ
(Զարասնճապի Լազուան գիւղէն)
դառնակսկիծ մահուան առթիւ, (յանկարծամահ Ցրեպոյի մէջ Սեպտ. 8ին):

ՏԱՐՕՆ Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ վեց թեկնածուպատանիներու մէջէն յետ քննութեան ընտրած է Ալպէր Խաչատուրեանը (Սէնթ Էթիէն) եւ Լեւոն Միքայէլեան (Սէն Շամոն), իբրեւ իր սաները Սեւրի Մուրատեան վարժարանին համար :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ա. Թաթուլեան կը փնտռէ Մշոյ Ջիաբէթ գիւղէն երեք հայ զինուոր տղաք, Սմբատ Առաքելեանի տղան՝ Աղատ եւ Մարգար Բեւորեանի եղբօր որդիները՝ Վահէ եւ Բագրատ: Տեղեկացնել Ա. Թաթուլեանի՝
14 Rue Julien-Lacroix, Paris (20e)
Կը խնդրուի արտատաշնանի թերթերէն արտատպել :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Համազգայինի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹի:

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, այս կիրակի ժամը 16ին:
(43 Պուլվ. Ռասփայ, մէթրօ Սէվր Պապիլոն):

Այս առթիւ Պ. Թոսպաթ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան մասին:

Մասնակցութիւն 300 Ֆր.:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ

Մարսէյլի շրջանի ժողովները.—
Շաբաթ գիշեր ժամը9ին Գոմոնի մասն. :
Կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Պուլվ Օտտոյ:
Երկուշաբթի ցերեկ ժամը3ին, Ս. Ժերոմ:
Երեքշբ. ցերեկ ժամը 4ին: Ս. Լու :
Հինգշաբթի ցերեկ ժամը 4ին: Քաղաքի :
Ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը՝ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Ջայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն այս կիրակի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, գերապայծառ Ամատունիի կողմէ Տիկին Աննա Յակոբեանի (ծնեալ Մաթէոսեան) հոգւոյն:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ ծանօթ գիտնական Մ. ՍԵԽԱԿի Փարիզ ժամանումէն օգտուելով, եղանակին առաջին դասախօսութիւնը կազմակերպած են այս շաբաթ, ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը :

Նիւթը՝ Հայ Մշակոյթի էական դիմագիծը եւ անոր պարտադրած ցեղապահպանման հարցերը :

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին: Ուսուցիչն է Պ. Թրագոշ:

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները:

ՀՍԿԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որոշ զարգացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզուի: Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,
26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու քոնֆէքսիոն կապուտին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ :
Ապահովուած գործ ամբողջ տարին :
Լաւ վճարում : Դիմել՝
Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Արզումանեանի զաւակները՝ Թամարա, Փիէռ եւ Ժորժ, դուստրը եւ փեսան՝ Տէր եւ Տիկ. Ռոժէ Ժենաու (ծնեալ Արզումանեան) կը ծանուցանեն թէ անոր մահուան քառասունքին առթիւ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն):

Կը հրաւիրուին բոլոր հարազատները եւ բարեկամները.

ԱՐԱՐԱՏԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ
ՅԵՐԴ ՏԱՐԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Բանակի Նախ. Հայ Կամ. եւ Ռազմիկ-Բարեկամական Միութեան Տարեկան փառատօնը պիտի կատարուի 7 Հոկտեմբերին, Կիրակի օր, պատուակալ նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Պ. Կասթօն Տէֆէրի: Առաւօտուն հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փրատոյի Ս-Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, երկու համաշխարհային պատերազմներու զոհերուն համար, մասնակցութեամբ գպրաց դասուն :

Ցաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական հանդիսութիւնը, որուն ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, նահանգապետը, ծովակալը, 9րդ շրջանի զինուորական հրամանատարը, Տէր և Տիկին Մ. Ֆօրէսթա, երեսփոխան Հ. Պէռկաս, Տր Վէհու եւ ֆրանսական բոլոր ընկերակցութեանց պետերը: Դրօշի բարձրացման միջոցին պիտի նուագէ զինուորական նուագախումբը :

Կոչունք ժամը 1ին, Շաթօ Տէֆիլէօրի մէջ: Ժամը չորսէն վերջ՝ գեղարուեստական բաժին եւ պար .

Մարսիլահայութիւնը կը հրաւիրուի՝ խուռներամ ներկայութեամբ պատուել՝ մեռեալ քաջորդիներու սրբազան յիշատակը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Շաւէն Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ինճէեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

Այրի Տիկին ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԻՆՃԷԵԱՆի (Տրապիզոնցի) մահուան քառասունքին առթիւ

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սպասուհի մը, տրամադրելի սենեակ, լաւագոյն պայմաններով : Դիմել Առաժնարոյժ Դաւիթեանի,
53 Cours Lieautaud. Marseille

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Ջավուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր-Սերոբ Նօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆՈՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Վալանսի վարչութիւնը գոհունակութեամբ ստացած է հազար Ֆր. Տիկին Քէչէճեանէ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ ծնողները, իրենց զաւակները փութով արձանագրել Հայկազեան վարժարանը, դիմելով Լուի Պլան, Հայոց եկեղեցին :

Վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, դպրոցին ուսուցչուհին է ծանօթ վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեան :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: Ս. Քէփէնէկեանի թատերախումբը կը ներկայացնէ Վ. Տաարեանի
ՊԱՏՈՒՈՅ ԳՈՂԸ
Պետական Թատրոնին մէջ: 6 Հոկտ. Շաբաթ ժամը ճիշդ 21ին:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Այս կիրակի Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ կաթող. պատուիրակ Սերովբէ եպ. Մանուկեան: Պատարագէն վերջ աւանդական մատաղի օրհնութիւն :

Այս մատաղօրհնութեան առթիւ Անկէնէն Տիկին Լուիզ Գավաֆեան եւ Առնուվիլէն Աղաբէկեան կը նուիրեն մէյ մէկ ոչխար .

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ: Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ):

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — DIMANCHE 30 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7694 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3505

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՀԱՑՈՒ ՊԱՏՈՒԱՍՏԸ

Սեղանի վրայ ունինք ստուար հատոր մը, 580 էջ,— «Ժամանակակից Հայոց լեզուն եւ ռուսերէնի դերը նրա հարըստացման ու զարգացման մէջ»։ Հրատարակութիւն «Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւնների Ակադեմիայի լեզուի ինստիտուտ»ի (1955)։

Հեղինակը, Ս. Ղ. Ղազարեան, առաջին գլուխով կը պարզէ «ռուսերէնի դերը ազգային լեզուների զարգացման մէջ», հայ-ռուսական մշակոյթի կապերը, երկու լեզուներուն հիմնական առանձնայատկութիւնները եւայլն։

Երկրորդ գլուխով կը քննէ «գրական հայերէնի մշակման ու զարգացման հարցերը ԺԹ. դարուն եւ ռուսերէնի դերը»։

Իսկ երրորդով՝ «Հայոց գրական լեզուի յետագայ հարստացումն ու զարգացումը եւ ռուսերէնի դերը»։

Գիրքը ունի նաեւ ռուսերէնի բաժին մը, ռուսերէն – հայերէն բառարան մը, ինչպէս եւ «Ռուսերէնից եւ ռուսերէնի միջոցով հայերէնին անցած բառերի համառօտ ցանկ» մը։

Միայն այս վերջին մասէն կրնանք ամբողջական գաղափար մը կազմել հետապնդուած նպատակի մասին.—

1. Մայրենի լեզուն տրորել ռուսերէնի հարթիչ գլանին տակ։
2. Այլանդակել անոր դիմագիծը եւ անճանաչելի խառնակոյտի մը վերածել։
3. Թափել, խեղաթիւրել մայրենիքի քերականութեան, բառակազմութեան կանոնները, զանոնք ձուլելով ռուսական կաղապարին մէջ։
4. Հայերէնի մէջ պարտադրել բառեր եւ բացատրութիւններ, որոնք ոչ գիտական հիմք ունին, ոչ բուն իմաստին կը համապատասխանեն, ոչ ալ հմտութիւն կամ նրբութիւն կ'ենթադրեն։

Այդ գլուխը կը բաղկանայ մօտաւորապէս հազար հինգ հարիւր *բառերէ, բոլորն ալ օտար լեզուներէ ռուսերէնի յարմարցուած և նոյնութեամբ հայերէնի անդաստանը փոխադրուած։*

Դուք այդ հազարհինգհարիւր բառերուն մէջ հազիւ թէ յիսուն պիտանի բառ գտնէք՝ որոնց հայերէնը վիճելի համարուի։ Մնացեալը ամբողջովին կապկութիւն է։ Հետեւանք՝ տգիտութեան, բռնութեան կամ իմաստակութեան։

Գ. Ղազարեան կը փորձէ ապացուցանել թէ «Ռուսաց լեզուն աշխարհի ամենահարուստ եւ զարգացած լեզուներից մէկն է»։

Մեր գիտցածն այն է թէ՝ ռուսերէնը իր «ալֆաբետ»ը մեծ մասով փոխ առած է եւրոպական լեզուներէ, այլափոխած, յարմարցուցած է իր արտասանութեան։

Այժմ կը փորձեն այդ մակարոյծ եւ թափթուկ խառնակոյտը պարտադրել այն ազգերուն որ հարուստ լեզու եւ մշակոյթ ունին, դարերէ ի վեր։

Արեւելահայ եւ մանաւանդ բոլշեւիկ բանասէրներն ու ակադեմականները դժբախտաբար կանխակալ կարծիք մը կը մատնեն,— ինչ որ իրենք չեն գիտեր, կա՛մ սխալ է կամ ոչ – գիտական։

Հարցուցէք, օրինակ, թէ ինչո՞ւ ճիշդ կը գտնեն օտար լեզուներէ ռուսերէնի անցած «ադմիրալ»ը, եւ կը մերժեն հայերէն սքանչելի բառը, «ծովակալ»։

Ինչո՞ւ կ'ընդունին «գնդապետ»ը, բայց նոյնքան հարազատ «զօրավար»ը կը վերածեն «գեներալ»ի։

Բառակազմութեան, հնչաբանութեան ո՞ր գիտական կանոնին կը համապատասխանէ սա վիժուկը — «պրեմյեր մինիստր»։

Եթէ Ռուսերը չունին բուն բառը, մենք ունինք։ Եթէ չէք ուզեր գործածել «նախարարապետ» բառը, թանձր նախադաչարումով մը, ըսէք՝ վարչապետ։

Դեռ պիտի գրադինք, պարզելու համար թէ ինչ մահացու հետեւանքներ կրնայ ունենալ այս արհեստական պատուաստը։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Միջազգային մամուլը շանդալից տեղեկութիւններ կը հրատարակէ, լուսաբանելու համար մառէշալ Թիթոյի եւ Ն. Խրուշչեւի անակնկալ ճամբորդութիւնը դէպի Սեւ ծովու ափերը։

Ցարդ չեն պարզուած երկու գաղտնիքներ։ 1.— Մոսկուայի Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ, ինչո՞ւ Գելկրատ գնաց։ 2.— Եուկոսլաւիոյ նախագահը, Թիթօ, ինչո՞ւ յանկարծ Սոչի թռաւ անոր հետ։ Հրատարակուած լուրերը […] ենթադրութիւններ են։ Լոնտոնի թերթերուն տեղեկութեանց համաձայն, իշխանութեան պայքար մը կը մղուի Կրեմլինի մէջ, սթալինեամարտին առթիւ։ Կ'ըսուի թէ Խրուշչեւ անելի մը մատնուած է, հաշտեցնելու համար իր սթալինեամարտը կարմիր բանակի վարիչներուն ազդարարութեանց հետ։ Այս վերջինները կը վախնան որ Թիթոյական երկիրները չէզոք գօտի մը հաստատեն Խ. Միութեան շուրջը։

Ցատկանշական լուր մը Մոսկուայէն.— Արտաքին նախարարութիւնը մերժած է արտօնել որ օտար թերթերու թղթակիցները Ղրիմ երթան, մառէշալ Թիթոյի այցելութեան առթիւ։ Կ'առարկեն թէ մառէշալին այցելութիւնը անհատական հանգամանք ունի։

Մոսկուայի անթելը հաղորդեց թէ Թիթօ եւ իր հետեւորդները ճաշի հրաւիրուած են նախագահ Վորոշիլովի եւ ապահովութեան ընդհ. վերատեսուչին՝ զօր. Ա. Սերովի հետ։ Հրաւիրեալներու ցանկին մէջ չեն երեւար վարչապետ Բուլկանինի եւ արտաքին նախարար Շեպիլովի անունները։ Անթելը կ'ըսէր թէ Թիթօ եւ իր կինը կը հանգստանան իրենց յատկացուած վիլլային մէջ։

Իսկ Գելկրատէն հասած լուրերը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Թիթոյի անակնկալ այցելութեան, շեշտելով անոր քաղաքական հանգամանքը։ Մանաւանդ որ, մառէշալին կ'ընկերանան փոխ վարչապետը, Ռանքովիչ եւ Գոսնիայի խորհրդարանին նախագահը։ Յետոյ, Սեւ ծովու ափերը կը գտնուին, նաեւ, Խ. Միութեան վարչապետը, Բուլկանին եւ Գ. Շեպիլով, իբրեւ թէ արձակուրդի պատճառով։ Երկուքը միայն մէկ ժամ հեռու են Թիթոյի գտնուած վայրէն, օդանաւով։

Վիէննայի անկախ օրաթերթը, «Նոյէր Քուրիէր», հեռագիր մը հրատարակեց Գելկրատէն, ծանուցանելով թէ Խրուշչեւ Մոսկուա հրաւիրուած է, կուսակցական ատեանին ներկայանալու համար։ Թերթին կարծիքով, Խրուշչեւի մրցակիցները բացատրութիւն պիտի պահանջեն իր հետեւած քաղաքականութեան մասին։

Մոսկուայի օտար դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ յարաբերութիւնները նորէն լարուած են Կրեմլինի եւ ըմբոստ Թիթոյի միջեւ, իբրեւ հետեւանք Կեդր. Կոմիտէի մէկ շրջաբերականին, որ ուղղուած է արբանեակ երկիրներու եւ կ'ազդարարէ զգուշանալ Թիթոյի օրինակին հետեւելէ, իրենք զիրենք անկախ համարելով Մոսկուայէն։ Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, այդ ազդարարութիւնն ուղղուած է Կարմիր բանակին պնդումով եւ Խրուշչեւ Գելկրատ գացած էր Թիթօն ողոքելու համար։ Տասներկու շաբաթ առաջ, երբ Թիթօ կը վերադառնար Մոսկուա կատարած պաշտօնական այցելութենէն, այն տպաւորութիւնը կրած էր թէ պայքար մը բացուած է Սթալինի կուսակիցներուն եւ հակառա—

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ...

« Յառաջ »ի չորրորդ էջէն դատելով, բաւական բանուկ վերամուտ մը պիտի ունենանք այս աշնան։

Յառաջիկայ հինգշաբթի վերաբացուած պիտի ըլլան հայերէնի միօրեայ դասընթացքները, Փարիզի թէ գաւառի մէջ։

Ո՛րքան սրտառուչ են այս առթիւ հրատարակուած կոչերը։

Ամէնքն ալ կը դիմեն ծնողներու ազգային գիտակցութեան, որպէս զի արձանագրեն իրենց զաւակները։

Մարսէյլի վերամուտի ազդերէն մէկն ալ կը ծանուցանէ թէ դասընթացքները ձրի է։

Մինչ անդին, Կեսարիոյ մէջ, ուր ոչ դպրոց, ոչ ալ մանկապարտէզ ունին 1915-էն ի վեր, անճար ծնողներ կ'աղաչեն որ իրենց զաւակները որդեգրուին Պոլսոյ որբանոցներուն կամ դպրեվանքին մէջ ...

Տխուր բան պիտի ըլլար, եթէ վերամուտը սահմանափակուէր միայն նորահաս պատանիներով եւ աղջիկներով։

Այս անչափահասներէն մինչեւ տարեցները ունին բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք նոյնպէս կը կարօտին վերամուտի։

Անոնց համար ալ դասընթացքներ չեն պակսիր։ Նոյն իսկ իրենք պէտք է պահանջեն որ վերահաստատուին։

Օրինակ, ի՞նչ կը բանի համալսարանական կոչուած սերունդը, որ առանձին միութիւն մըն ալ ունի եւ դասախօսութիւններ կը սարքէ։

Կարելի՞ է համալսարանական կոչուիլ առանց հայագիտութեան, գոնէ մայրենի լեզուի իւրացման։

Շատերը վաւերական արժանիքներ ունին եւ կ'ուզեն օգտակար ըլլալ հանրութեան։

Ի՞նչպէս, երբ թոյլ կուտան որ ժանգոտի անմիջական գործիքը, մայրենի լեզուն, անհոգութեամբ կամ ծուլութեամբ։

Ո՛ւր էր որ վերամուտ մըն ալ ընտանիքներու մէջ սկսէր, քանի մը կտոր հայերէն գիրքերու «ներածումով», եւ մանաւանդ ընթերցումով։

Տղան սիրտ կ'ունենա՞յ «ալմէնիէն» սորվելու, երբ կը տեսնէ որ հայրիկն ու մայրիկը ոչ հայերէն գիրք, ոչ իսկ թերթ կը կարդան։

Մանկական տարիքը ամէնէն փափուկ շրջանն է։ Տղան իր տեսածովն ու լսածովը կ'առաջնորդուի։

Երբ դուք ամէն բան ջուրին տուեր էք, տղուն սորված Ա. Բ. Գ.ը չէ որ պիտի փրկէ սերունդը։

ՎԱՀԷ

ՅԱՋՈՐԴՈՎ

Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահ Եղիշէ արք.ի տեղեկագիրը Տիրան արք. Ներոյեանի դէմ, որ կ'ամբաստանուէր իբրեւ սիոնական քարոզիչ, խռովարար եւ հակառակորդ Յորդանանի։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը տեղեկագիր մը ուղղելով Ապահովութեան Խորհուրդին, ուժգնօրէն կ'ազդարարէ թէ զինադադարը մեռեալ տառ պիտի մնայ, եթէ Իսրայէլ եւ իր արաբ դրացիները շարունակեն յարձակումներ կատարել փոխադարձաբար։ Այս առթիւ կը մեղադրէ Իսրայէլը, Յորդանանը, Լիբանանը, Եգիպտոսը եւ Սուրիան, ըսելով թէ չեն գործակցիր, անդորրութիւնը պահպանելու համար իրենց սահմաններուն վրայ եւ կարգապահութեան չեն ենթարկեր իրենց զինեալ ուժերը։ Յետոյ դիտել կուտայ թէ փոխադարձ յարձակումները կրնան շարք մը նոր դէպքեր յարուցանել, կրկին ծանրացնելով կացութիւնը Պաղեստինի մէջ։ Իբրեւ եզրակացութիւն, կը պահանջէ որ ամբաստանեալ կառավարութիւնները ազդու միջոցներ ձեռք առնեն, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։

Զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զօր. Պըրնս ալ նոյնիմաստ ազդարարութիւն մը ուղղած է։ Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Իսրայէլ չորս Յորդանանցի սպաննած է իւրաքանչիւր Իսրայէլացիի համար։

× Եգիպտական կառավարութիւնը արեւմտեան մեծ պետութեանց կողմէ սարքուած դաւ մը կը նկատէ Իսրայէլի վերջին յարձակումները։

× Արաբական երկիրներու խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի մօտերս, միացեալ ճակատ կազմելու համար Իսրայէլի դէմ։

× Սուրիա եւ Լիբանան կ'ուզեն Ապահովութեան Խորհուրդին յանձնել Իսրայէլի յարձակումներուն խնդիրը։

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, 105 ըմբոստներ սպաննուած են Մաք Մահոնի կռիւներուն մէջ։ Զինուորական իշխանութիւնը մեծ քանակութեամբ զէնքեր գրաւած է։

ՄԱՐՈՔԻ գահաժառանգը, իշխան Մուլայ Հասան, յիսուն վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գ. Կի Մոլէի հետ, ընդհանուր տեսակէտներ յայտնելով։ Ի պատասխան լրագրողներու հարցումներուն, յայտարարեց թէ վարչապետին հետ խօսեցաւ երկու երկիրներու յարաբերութեանց եւ ուրիշ խնդիրներու մասին։ Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին։

ՍՈՒԷԶԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

ՆՈՐ ԺՈՂՈՎ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Վաղը, երկուշաբթի, երրորդ խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, վերջնական ձեւ տալու համար Սուէզի նաւարկութեան առթիւ կազմուած նոր ընկերակցութեան։

Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը ցարդ լռութիւն կը պահէ այն պետութեանց մասին որոնք խոստացած են անդամակցիլ այդ ընկերակցութեան։ Սակայն պաշտօնապէս կը հաստատեն թէ ոչ մէկ երկիր մերժած է։

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ ընկերակցութեան գլխաւոր պաշտօնը պիտի ըլլայ բանակցութիւններ կատարել Եգիպտոսի հետ։ Այս առթիւ ուրիշ դառնութիւն կը տիրէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին՝ Տըլլըսի դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ ամէն անգամ կրճատեց ծրագրուած ընկերակցութեան գործելու հնարաւորութիւնները։ Այս կացութեան մէջ, միակ մխիթարական պարագան կը համարուի Ֆրանքօ-անգլիական համերաշխութիւնը որ ամրապնդուեցաւ Փարիզի մէջ կատարուած խորհրդակցութիւններով։

× Ապահովութեան Խորհուրդին յաջորդ նիստը պիտի գումարուի ուրբաթ։ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու եւ Եգիպտոսի արտաքին նախարարներն ալ ներկայ պիտի ըլլան, ըստ էութեան քննելու համար խնդիրը։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը եւ Գ. Կի Մոլէ երէկ շատ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Պոնի մէջ, լուծելու համար շարք մը առկախ հարցեր, մէջն ըլլալով Սարի խնդիրը։ Այս առթիւ նոր քայլ մը պիտի առնեն, միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը իրականացնելու համար, Անգլիան ալ հրաւիրելով։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ հրաւիրուեցան Խ. Միութեան, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ ներկայացուցիչները, անձամբ հետեւելու համար նախագահական ընտրութեան պայքարին։

ԱՍԱՏՈՒՐԻՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

Երբեմն հոն կ'երթամ: Ան իմ փոքրիկ Հայաստանս է:

Իմ բնակած տանս տակն է, փողոցին վրայ, նեղ, հազիւ քիչ մը երկար, ու–կայն քանի հոգիներ տեղ կը գտնեն մէջը, նստելու, կանգնելու աւելի:

Նախ, առջեւի մասին մէջ, Կարապետ աղան ծխախոտի փոքրիկ կրպակ մը ունի: Իսկ կօշկակար Ասատուրն ալ, լաւ մը տեղաւորուած է խորը, իր սեղանին առջեւ: Կարծես Աստուած հրաշքով կը մեծցնէ, տեղ կը բանայ Ասատուրին խանութին մէջ.— Մաքինիստ պիտի ըլլայինք, իշտէ կօշկակար եղանք ... կ'ըսէ փիլիսոփայօրէն:

Ու ինչ լաւ կօշկակար է Ասատուրը: Հիներուն վրայ անգամ մը որ ձեռքը դնէ, կը նորնան ու կը փայլին: Իսկ նորեր ալ կը շինէ, նոյն իսկ մեր ակրպապաներուն:

Օր մը, այդպէս, քահանայի կօշիկ մը շինելուն հանդիպեցայ: Մասնաւոր յարգանքով մը կը կարէր, կը գամէր: Իրեն այնպէս կուգար թէ այդ կօշիկներով լաւ, սուրբ գործեր պիտի տեսնէր ակրպապան: Թերեւս, նոյն իսկ, խորանին շուրջերը քալէր անոնցմով, կամ մեռելի մը տունը, կամ խոստովանանքի երթար ... Տէր հօրը կօշիկը շինած ատեն, կարծես պզտիկ աղօթք մը կ'ըսէր միտքէն մեր Ասատուրը, ամէն մէկ կարը քաշելուն...

— Բարեւ Ասատուր, ի՞նչպէս ես ...

— Ինչպէս ըլլամ, օրերը կը քաշքշենք կոր: Ամէն մէկ անցած օր քեար է ...:

Կը նստիմ յաւիտենապէս խախխուտ աթոռի մը վրայ, նորոգուելիք հին կօշիկներու կոյտ մը, քովս ի վեր: Նորերը յարգանքով շարուած են պատերուն երկայնքին: Երբեմն, տակաւին մարդ չըլլար, ու իրեն կը սկսիմ թուել անոնց փոքրիկ թշուառութիւնները.— Թէ ի՞նչպէս լամբարին թելը փրթաւ, թէ դուռը չի բացուիր, կամ թէ վառելու գործիքս, ինչպէս միշտ, նորէն աւրուեցաւ ... Կօշիկի խնդիր չունիմ, որովհետեւ բոլորն ալ շինած է Ասատուրը: Իսկ միւսներուն ալ կը հասնի: Ամէն բան կրնայ շինել. ամէն բանի խելքը կը հասնի:

— Չկարծես որ ինծի այս բաները որբանոցին մէջ սորվեցուցին. ես վերջը ինքնիրենս սորվեցայ ...

Որովհետեւ որբ մըն է Ասատուրը, այն շատերուն պէս, որոնք կը լեցնեն այս թաղը: Ամէնքն ալ սքանչելի արհեստաւորներ են, փնտռուած բոլորէն: Ոչ միայն, որովհետեւ շատ ճարպիկ են, այլ իրենց բախտը դարձուցած է զիրենք խոհեմ, անձայն, եւ համակերպող: Կեանքին դառը տեսած ըլլալով դեռ տղայ, գիտեն որ մարդը չար է, կը պատժէ, կը զրկէ, կը վռնտէ ... Անօթութեան եւ բան մը չունենալու յիշատակը, ամէն բանին յարգը գիտնալու, եւ ժպտողին ժպիտին վրայ գուրգուրալու սովորութիւնը տուած է իրենց ...

Կարապետ աղային կը դառնամ: Ան փիլիսոփայ է. ակնոցներուն տակէն եւ վերայէն կը նայի կեանքին: Իր պանդխտութեան մէջ, նախ լաւ եղեր է, յետոյ, ինչպէս կը պատահի, լաւ չէ եղեր: Եւ հիմա, ծխախոտը իրենց կեանքին անհրաժեշտ համարող մարդոց կը ծառայէ, համբերութեամբ եւ ինքնավստահ: Որովհետեւ, առանց այդ բուրումնաւէտ կապոյտ ծուխին ապրիլ չի կրցող մարդերը շատ են բարեբախտաբար, Կարապետ աղան ապրելու համար քիչ մը նաեւ վիճակահանութեան թուղթեր կը ծախէ: Վերջապէս, մարդկային յոյսերու վաճառական մը ...

Մէկ ալ կուգայ Սարգիսը — ուրիշ նախկին որբ մը: Անոր աչքերը սովորական աչքերու նայուածքէն անդին անցնող արտայայտութիւն մը ունին: Աչքեր, որոնք թէ՛ ետ կը նային, եւ թէ՛ առաջ, [illegible] անցեալին պէս ահաւոր ըլլայ դարձեալ ...

— Չէ՛, չէ՛. մենք բա՛ն չենք ուզեր: Խաղաղ ըլլանք, աշխատինք, պատառ մը հաց ուտենք ...

Ըսել կ'ուզէ.— Չըլլայ որ «հայրենիք ունենանք» ըսելով, դարձեալ մեր փոքրիկ կրպակներն ալ վրայ տանք, եւ լեռները, անապատները, որբանոցները իյնանք ....: Ու լաւ մը կը սեղմուի Ասատուրին աշխատանքի սեղանին շուրջ ...

Ուրիշ նախկին որբեր ալ կուգան հոն. շարժավար, ժամագործ, ելեկտրագէտ, երկաթագործ, բայց երբեք անգործ: Անոնց գրեթէ բոլորն ալ հիմա մէկ մէկ փոքրիկ կին ունին: Որբուհիներ բոլորն ալ: Բոլորը մէկ հասակ, բոլորին մազերը սեւ, եւ աչքերը սեւ ու խոշոր: Բայց, մի ջանաք պրպտել անոնց շրթունքներուն պրկումին պատճառը ....

Սակայն այս տղաքը եւ աղջիկները, բոլոր փլուզումներէն, նոր համադրութիւն մը մէջտեղ հանելու վրայ են: Գրեթէ նոր ազգ մը՝ ազգի մը մէջ ...

**

Օր մը փողոցը հանդիպեցայ մարդու մը որ երկար վերարկու մը հագած եւ գլխարկը մինչեւ ականջները քաշած, նարինջ ուտելով կ'երթար: Ատեն ատեն կենալով, ակնարկը վեր կը հանէր, մարդոց վրայ, կասկածով: — Թերեւս կը վախնայ որ մարդիկ ձեռքի նարինջն ալ կը յափշտակեն ... խորհեցայ: Ատեն մը վերջ, երբ Ասատուրին խանութին առջեւէն կ'անցնէի, տեսայ որ այդ մարդը նստած էր հոն, Ասատուրին փոքրիկ Հայաստանին մէջ:

Նարինջը վերջացուցած, ձեռքը վիճակահանութեան թուղթեր բռնած էր:

Երբ ներս մտայ, կը խօսէր: Վանեցի Մատթէոսն էր, այդպէս նստած Ասատուրին քով, հարազատ Վանեցիի շեշտով, քիթով, մօրթով:

Իր վերարկուին եւ գլխարկին տակ պաշտպանուած, այս հին Վանեցին էր, որ կը պտտէր փողոցներուն մէջ նարինջ ուտելով, ու կասկածանքով նայելով բոլորին, որոնք թշնամի կրնային ըլլալ իրեն, քանի որ Վանեցի չէին ...

— Արեւագալի գացի՞ր: Ի՞նչ է որ հոս տեղինը: Արեւագալ, Վանի Արեւագալը ... Հայրս քահանայ էր: Ես ալ պիտի ձեռնադրուէի, վերջը չեղաւ: Բայց երգեմ տես ...

Եւ Ասատուրին խանութը կը լեցուի իր վանեցիի ձայնով եւ շեշտով: Երկար կ'երգէ, վերարկուին եւ գլխարկին տակը կորսուած, եւ անշուշտ ամբողջ էութեամբը Վան փոխադրուած ...

Այդ միջոցին Ասատուրին քովը նստած է նաեւ նախկին Սանասարեանցի մը, սքանչելի մարդ մը: Երկու ձեռքերը վիրաւոր են, այրած է, կին մը այրելէ ազատած ըլլալուն համար: Տեսակ մը հերոսական անձ:

Ան, դէպի առաջ կը նայի, բայց քանի Վանեցիին երգը կը բարձրանայ, իր աչքերը անզգալաբար դէպի վեր կը նային: Եւ կ'աղօթէ ...

Այսպէս է ամէն օր, Ասատուրին խանութը, օտար քաղաքին՝ իմ փոքրիկ Հայաստանս ...

ՄԱՆԻԿ ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

ՄԱՔՍԱԽՈՑՍ... ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Նիսի մէջ, մարդ մը ելեր հանդիսական ձեւով կը պարծենայ թէ ութսուն եւ հինգ տարեկան է այսօր: Առողջ ապրիլ, ուրախ ապրիլ ութսունեւհի՞նգ տարի՝ իրապէս պարծենալիք բան է:

Հազուադէպ է հասնիլ այդ տարիքին, — արդարեւ, շատեր դեռ կէս ճամբան՝ զոհ կ'երթան հիւանդութեան, թշուառութեան, արկածներու եւ տառապագին աշխատանքներու: Դիմացողը կը դառնայ կամ կը ցնդի յաճախ, ոմանք ալ իրենց կեանքը կը քաշքշեն կիսովին անդամալոյծ:

Վահան Մալէզեան յաղթանակած է լրացնելով իր ութսունեւհինգամեակը՝ առողջ, ուրախ, խելքն ալ գլուխը: Աստուած երկարէ կեանքը դեռ աւելի:

Բայց այս ութսունեւհինգամեակը առիթ է դարձեր պարծենալու ոչ միայն տարիքի պատկառելի թուով մը, — ինչ որ իր արդար իրաւունքն է, — այլ եւ բանաստեղծի շնորհքներով, ինչ որ զարմանք կը պատճառէ ինծի:

Քննադատութեան հին դպրոցին սիրելի՝ բացատրութիւնը թէ շնորհք մըն է բանաստեղծ ըլլալը, — շնորհք մը որ կը տրուի ծնած օրէն՝ եթէ ոչ աւելի առաջ, հետեւաբար աստուածատուր, վերջապէս ձիրք մը որ ընդունակ կը դարձնէ ներշնչումնե՞ր ստանալու մուսաներէն, ինչպէ՛ս ամբողջ գիրք մը, Աստուածաշունչ Մատեանը, ստացուած է Եհովայէն՝ նմանօրէն, — ձեւ մը կա՞յ արդեօք ստուգելու կամ ճշդելու, հասկնալու համար թէ ի՛նչպիսի մարդ կ'ըլլայ բանաստեղծը, չեմ գիտեր: Օրինակ, ի՞նչպէս կարելի է հաւատալ թէ բանաստեղծի շնորհք տրուած է Մարկոսին, Կիրակոսին կամ Վահան Մալէզեանին: Հարկաւ գիտեն ու կը հասկնան այն եօթը անունները, որոնք շար կապեր են յայտարարութեան մը տակ, ուր կ'ըսուի թէ, այսօր, Սեպտեմբեր 30. Նիսի մէջ, «ընտանեկան տօնակատարութեան մը միջոցին», — բարձր արտասանեցէք, — «գնահատանքի եւ մեծարանքի Զօնամատեան մը» պիտի ընծայեն, — այժմ աւելի բարձրացուցէք ձեր ձայնը, — «Հայ բանաստեղծներու Նահապետին»:

Ահա քեզի անակնկալ մը:

Ուրեմն հայ բանաստեղծութիւնը իր նահապե՛տն ունի, որ ի Նիս: Ես չեմ ճանչնար Վահան Մալէզեանը: Չէի գիտեր նաեւ թէ բանաստեղծ է: Գիտեն հարկաւ անոնք որ Զօնամատեան մը կ'ընծայեն իրեն: Ուստի կը հարցնեմ.— Փոխանակ աժան մեծարանքի խօսքեր ընելու՝ նախընտրելի չէ՞ր մեզի բացատրել թէ ի՛նչպէս կ'ըլլայ բանաստեղծը, ինչպէս կը շնորհուի «բան ստեղծելու» աստուածային խորհուրդը՝ ըստ հելլենական առասպելին, կամ վերջապէս՝ Աստուած, ըստ Թարգմանութեան Աքուիղայի, երբ կոտոշ տուաւ Մովսէսի՝ ճանչցնելու համար աստուածահաղորդ իշխանութիւնը եւ զօրութիւնը, նման բան մըն ալ տուա՞ծ է բանաստեղծներուն, կամ Վահան Մալէզեանի, եօթը մեծարողներուն միայն յայտնի:

Ես կոտոշ - մոտոշ չեմ ճանչնար:

Եօթը մոգերը, որ գացեր են բանաստեղծ մը ողջունելու՝ Նիսի իր մսուրին մէջ, կը մոռնան որ 85 տարեկան է: Եթէ բանաստեղծ մըն է Տիարը, 85 տարի առաջ ծնած, լուր կ'ունենայինք հարկաւ: Իսկ եթէ 85 տարի ապրելէ ետքն է միայն, որ բանաստեղծ դարձած է յանկարծ, պայյաթ է այլեւս:

Ես անանկ բանաստեղծ չեմ ճանչնար: Իմ այս յայտարարութիւնս յանկերգ մը չի կազմեր Պէյրութի կնիկներուն յայտարարութեան հետ: Չեմ ճանչնար, կ'ըսեմ ու անմիջապէս կը բացատրեմ գիտական օրէնքներով:

**

Անուններ կան, հին ընթերցարաններու մէջ թաղուած մոռցուած, որոնք այլեւս չեն զբաղեցներ կամ անհանգստացներ մեր միտքը իրենց յաւակնութիւններով: Բայց երեւակայեցէք, — եթէ յանկարծ յարութիւն առնէին Սրապիոն Հէքիմեան, Մկրտիչ Աճէմեան, Թովմաս Թէրզեան եւ շարունակէին բանաստեղծութիւն գրել այնպէս ինչպէս բանաստեղծութիւն կը գրէին երբ 20 – 30 տարեկան էին, բանաստեղծի իրենց յաւակնութիւնը այսօր ընդվզում պիտի պատճառէր մեզի:

Մեր մէջ բանաստեղծութիւնը երկու մեղք ունի — պատանեկութեան մեղք եւ ծերութեան մեղք: Վասն զի քննադատներ եղան, որ շփոթեցին արբունքին դողը քերթողութեան հետ, ինչպէս «ալեաց իմաստութիւնը» ստեղծագործութեան հետ: Առաջին սարսուռները, զորս տակաւին չենք կրնար զգացում կոչել՝ անոր համար որ ժամանակը մարդկային հասունութիւն տուած չէ կենդանական պտուղին, ինչպէս արեւը կուտայ բուսական պտուղին՝ գարնանայինը վերածելով ամառնայինի, կէսօրի զարնելիք նուբեր չեն երբեք, ոչ ալ վրան փոշի նստած ուղեղ մը, որ ետ մնացող ժամացոյցի մը պէս անպէտ դարձած է այլեւս եւ սխալ ցոյց կուտայ ժամերը, ուստի չենք կրնար նաեւ ժամանում կոչել ինչ որ կուտայ «ալիքը» (*):

Ինքզինքս չուզեցի խառնել մանկութեան տպաւորութիւններով: Վերստին կարդացի Վահան Մալէզեանի տուած հատորները՝ ի յարգանս ոչ թէ Սամօններուն ու Վոլօններուն, այլ «հայ գրականութեան ներկայացուցիչներուն», որոնք ուզեր են գնահատանքի եւ մեծարանքի պարտք մը կատարել:

Եւ ահա թէ ի՛նչ կը մտածեմ հիմա:

Մեծարողները հաճոյակատարութեան պարտք մը կը կատարեն այսօր, եւ ոչ թէ մեծարանքի: Վասնզի Վահան Մալէզեան ոչ միայն բանաստեղծ չէ ծնած՝ ինչպէս պիտի ըսէին հիները, այլ եւ պատանեկութեան ու ծերութեան մեղքերով խակ կը հաստատէ թէ ոչ մէկ աշխատանք կատարած է բանաստեղծանալու:

Իր բոլոր հատորներուն մէջ մէկ տող անգամ չգտայ, որ թրթռայ բանաստեղծութեամբ:

Խօսք մը եւս ունին հիները, թէ ճաշակի խնդիր է բանաստեղծութեան գնահատութիւնը: Ցիմարի խօսք: Բանաստեղծութիւնը ունի իր օրէնքները, կանոնները եւ պայմանները, որովհետեւ աշխատանք է բանաստեղծութիւնը, ամէն բանէ առաջ: Բանաստեղծութիւնը ունի իր չափերը, գիտական ըմբռնումով: Անցա՛ւ այն շրջանը՝ երբ բանաստեղծ կը կոչուէր ով որ կրնար ոտք համրել եւ յանգ կապել: Երբ կը յայտարարեմ թէ բանաստեղծ չէ Վահան Մալէզեան, ատիկա հրաւէր մըն է, ասպարէզ կանչելու եղանակ մը ով որ կը պնդէ թէ բանաստեղծ է: Պատրաստ եմ ընդունելու ամէն պայման՝ վիճաբանութեան մը համար, փրոֆանն անգամ համոզելու ձեւով, թէ ո՛վ բանաստեղծ է, ո՛վ բանաստեղծ չէ:

Անձնապէս չեմ ճանչնար զինք: Երբեք զբաղած չեմ իրմով: Վերջերս, սակայն, խոր ծերութեան մէջ՝ երբ հաստատեց թէ կիրքը եւ մաղձը չեն հանդչած տակաւին իր մէջ, եւ փոխանակ Հայու պէս խօսելու ամէն Հայու հետ անխտիր, չամչցա՛ւ իր տարիքէն ու փողոցի լակոտի լեզու գործածեց՝ անուանարկելու համար Հայութեան մէկ հատուածը յանուն Հայութեան միւս հատուածին, պարտք համարեցայ կշիռքի վրայ դնել իր ծանրութիւնը.— Պիտի քննութեան առնուին բանաստեղծի եւ գրագէտի իր յաւակնութիւնները, լեզուն եւ հմտութիւնը, մարդու եւ անհատի իր նկարագիրը:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Այժմէականութեան պատճառով՝ առաջ անցուցի այս յօդուածը, շարունակելու համար եւս երկու ուրիշ յօդուածներ, «Զգործս ձեռաց մերոց» եւ «Արեւելահայ աշխարհաբարին պատմութիւնը»:

(*) Ալիք կը նշանակէ ճերմակ մազ: Հին ատեն՝ իմաստութիւն կը կարծէին գտնել ծերութեան մէջ:

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿ

I. ԻՄԱՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիպրոսէն կուգան սա գրքոյկները, որոնց հեղինակը անծանօթ մը չէ «Յառաջ»ի ընթերցողներուս: Անցեալին մէջ, ներկայացուցած եմ իր կարգ մը գործերը:

Գրեթէ կէս դարէ ի վեր եւ յարատեւ նուիրումով, Պօղոս Գէորգեան կը ծառայէ հայ դպրոցին: Հաստատուած Նիկոսիա, քառասունհինգ տարի առաջ, կը դասախօսէ, ներկայիս, հոգեբանութիւն, մանկավարժութիւն եւ քաղաքական տնտեսագիտութիւն՝ Մելքոնեան հաստատութեան մէջ:

Երեսուն տարիէ ի վեր, Գէորգեան կ'աշխատակցի հայ մամուլին, վերջին տարիներս, նաեւ, օտար մամուլին, իր մասնագիտութեան յատուկ ուսումնասիրութիւններով եւ պրպտումներով: Իսկ իր գործերուն թիւն ու կարեւորութիւնը ամէն յարգանքի արժանի են: Ծանօթ հեղինակութիւն մըն է օտար մանկավարժական աշխարհին, որուն ուղղուած իր Ֆրանսերէն երկերը գնահատուած են արժանապէս:

Զուիցերիոյ մէջ, 1952ին, մանկավարժութեան բառարանը յիշատակած է իր անունը եւ գործերը: Ֆրանսայի մէջ, Սորպոնէն, փրոֆ. Քուզինէ, 1954ին, «Լ'Էքոլ Նուվէլ Ֆրանսէզ» պարբերականով, 1948ին հրատարակուած «Նշանակալից գիրքերու սահմանափակ ցանկին» մէջ առաւ հայ մանկավարժին Ռուսոյի Էմիլը եւ Վարժապետանոցներու Էմիլը: Հարկ է յիշել, Պելժիայէն, փրոֆ. Ժոնքհեռը, որուն խորհուրդներն ու քաջալերութիւնները անկեղծ գնահատութեան մը վկաներն են:

Իսկ, աւելի քան մէկ քառորդ դարէ ի վեր, գիտենք արդէն որ փրոֆ. Բովէ՝ Գէորգեանը կը նկատէ հոգեբան Քլափարէտի շարունակողը:

Ամէն պարագայի մէջ, Սփիւռքի միակ հայ ուսուցիչն է ան, առ այժմ, որ հեղինակի իր գնահատելի նպաստը կ'ընծայէ հոգեբանական եւ մանկավարժական գիտութեանց:

Հոգեբանական ինքնուրոյն տեսութիւն մըն է իմաստակութիւնը պատանիներուն

մէջ Ֆրանսերէն աշխատութիւնը, զոր նախապէս հրատարակեց Գրիւէյլի «Հոգեբանութեան եւ մանկավարժութեան պեդագոգիական ուսումնաթերթը»։ Թէեւ փոքր, այլ սակայն կարեւորութեամբը մեծ այս ուսումնասիրութիւնը, սպասարկու մանկավարժութեան, անհրաժեշտ ուղեցոյց մըն է պատանիներու դաստիարակութեան գործին, ուստի օժանդակ մը՝ ծնողներուն եւ ուսուցիչներուն համար։

Հեղինակը ինք եւս իրաւամբ դիտել կու տայ եւ կ'ընդունի թէ իմաստակութիւն բառը բուն անուանումը չէ խնդրոյ առարկայ երեւոյթին։ Ու թէեւ նկատի ունեցած է ուրիշ արտայայտութիւններ, որոնց մէկ քանիներն ալ թելադրուած են ուրիշներու կողմէ, նախընտրած է գործածել ամէնէն ընթացիկն ու հասկնալին, առ ի չգոյէ աւելի ճշգրիտ բառի մը։

Արդարեւ, բառարանները իմաստակ կ'անուանեն այն անձը որ կը ձգտի գիտուն ձեւանալ կամ խծրծել ուրիշները։ Ինչ որ «անհաճոյ ընկերային թերութիւն» մըն է։ Մինչդեռ, ինչպէս կը հաստատէ Գէորգեան, պատանիներու իմաստակութիւնը, որ ընդհանուր եւ մշտական երեւոյթ մըն է, այդ թերութիւնը չէ բնաւ, այլ տարիքին յատուկ բնականոն մէկ պահանջը։

Ով որ չէ մոռցած իր պատանեկան օրերու դպրոցականի կամ ուսանողի շրջանը, պիտի յիշէ թէ ապրած է, անվրէպ, տարիքին պարտադիր վիճաբանութեան ձգտումը։ Եւ կամ, երբ այսօր կը դիտէ իր շուրջը, կը հաստատէ որ, ինչպէս կը նկատէ ու ճշգրտօրէն կը պատկերացնէ հեղինակը, «պատանիները շարունակ կը վիճին, անհեթեթօրէն կը տրամաբանեն, կը խառնուին իրենց խելքէն վեր հարցերու, վճռական լուծումներ կուտան անոնց, բնաւ չեն քաշուիր վիճաբանութեան մէջ մտնել, նոյն իսկ անոնց հետ, որոնցմէ լսած կամ սորված են [illegible], եւ խիստ յաճախ ալ յաւակնութիւնը կ'ունենան կարծելու թէ անոնցմէ աւելին գիտեն ...»։

Գէորգեան լսած է դպրոցական մը որ, «Գիտութիւն եւ իմաստասիրութիւն» նիւթին վրայ, համալսարանի մէկ ուսուցչապետին բանախօսութիւնը ունկնդրելէ ետք, առ վճիռ արձակած է. «Միտս մակերեսային էր»։

Հա՛, ուրեմն, տարիքի որոշ շրջանի մը բնական երեւոյթ, — պատանիներու իմաստակութիւնը, ինչո՞ւ չըսել անհրաժեշտութիւն մը որ, «յանկրաւի», գրեթէ ամէն ուսուցչի կամ ծնողի աչքին, «առաջակալի եւ ջլատիչ» կը կացուցանէ հէք պատանիները։ Մինչդեռ, ընդհակառակն, ըստ Գէորգեանի շահեկան տեսութեան, այդ հակամիտութիւնը կամ ձգտումը փրկութեան միջոց մըն է։

Հեղինակը անհրաժեշտ կը գտնէ դիմել խաղի, նմանողութեան եւ ստորակայութեան զգացումի պարագաներուն, որպէսզի կարենայ լուսաբանել ու պաշտպանել իր ուսումնասիրութիւնը, որուն նիւթը կը թուի «նոր եւ հարուստ» փրոֆ. Գօվէի, իսկ «.. Գիտ մը» փրոֆ. Մէյլանի։

Ու եթէ պատանեկան տարիքէն առաջ, տղաք խաղերուն միջոցաւ կը հակազդեն ստորակայութեան զգացումին, Գէորգեան համոզուած է թէ պատանեկութեան շրջանի աւելի ազդու միջոցն է իմաստակութիւնը։ «Պատանիները կը ձգտին թօթափել մեծերու խորհելու, զգալու եւ գործելու եղանակները, իրենց օձիքը ազատելու ստորակայութեան զգացումէն։ Ուրիշ են այլեւս։ Աշխարհիս կեդրոնը։ Ունին իրենց սեփական գաղափարները, տեսութիւնները։ Կ'արծարծեն կրօնական, բարոյական, ընկերային, քաղաքական, իմաստասիրական, գրական հարցեր, — տրամաբանելու, վիճաբանելու այդ աքանչելի առիթներէն, եւ կը շահագրգռուին մանաւանդ յեղափոխական տեսութիւններով։ Եսի ընդարձակման ձգտումն է ան, որ կ'արտայայտուի իմաստակութեան ձեւին տակ»։

Ուստի, «ոչինչ ունի ցաւալի ինքն իր մէջ», ինչպէս Գլափարէտի «ստորակայութեան զգացումը որ բնական է բոլոր տղոց»։

Եւ սակայն, պատանիներու անհրաժեշտ իմաստակութիւնը պէտք չէ որ շարունակուի բնութեան նշանակած սահմանէն անդին, վասն զի այդ պարագային բարեշրջութեան դադարում մը տեղի պիտի ունենար, հասունութեան պակաս մը պիտի իրագործուէր, փոխանցման շրջանը սառած վիճակ մը պիտի դառնար մարդ էակին մէջ, ըստ հեղինակին։

Ի՞նչ կը թելադրուի ծնողներուն եւ ուսուցիչներուն, այսինքն՝ դաստիարակներուն։ Ջանանք հասկնալ պատանիները, որպէսզի կարենանք իմաստնօրէն օգնել իրենց։ Հետեւաբար պարտինք համակրանքով դիտել անոնց իմաստակութիւնը, որուն գոյութիւնը, ինչպէս ըսուեցաւ, ժամանակաւոր է, պէտք է որ ժամանակաւոր ըլլայ, եւ իր մեծ դերը կը կայանայ ստորակայութեան զգացումը թօթափելուն մէջ։ Փոխանակ արանելու(?) կամ մտահոգուելու, ընդհակառակն, հրճուինք երբ կը հաստատենք թէ պատանիները «կը տրամաբանեն իրենց խելքէն վեր հարցերու մասին»։ Կրաւորականութիւնը քաջալերելի վիճակ մը չէ երբեք։

Այնուհետեւ, օգնենք իրենց որպէս զի «իմաստակութեան շրջանէն անցնին հասունութեան շրջան»։ Այսինքն՝ գիտնան իմաստութեամբ գործածել գաղափարները եւ խոհեմութեամբ՝ տրամաբանութիւնը։ Ուսուցիչին փութկոտ ընդհանրացումներու վտանգներէն։ Զինուին գիտական միտքով ու մտաւորական պարկեշտութեամբ։ Թող տանք որ շարժին – գործեն»։

Ոչ մէկ կասկած որ դաստիարակը ինք, նախ եւ առաջ, իմաստակ մնացած ըլլալու չէ։

Ափսո՛ս, սակայն, որքա՛ն մեծ է չափահաս եւ սպեսոր(?) իմաստակներու թիւը..

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

Մ. ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ԵՐԿԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ

★

Միսաք Մեծարենցի երկերու ժողովածուի հրատարակութեան առթիւ բանաստեղծ Արամ Արման կը գրէ Երեւանի «Գրական Թերթ»ին մէջ.—

Մեծարենց գրական ասպարէզ իջաւ ի. դարու սկիզբը և ստեղծագործական կարճ շրջանի մը մէջ (1903 – 1908) արեւմտահայ բանաստեղծութիւնը հասցուց անօրինակ բարձրութեան մը, բանալով զարգացման լայն եւ փայլուն հեռանկարներ։

Արեւմտահայ բանաստեղծներու մէջ Մեծարենց առաջինն էր որ ապրեցաւ իր գիւղի յիշատակներով եւ գաւառէն քաղաք բերաւ հողի թարմ բոյրն ու բնութեան հմայիչ տեսարանները։ Սակայն իր տեսադաշտը չսահմանափակեց գիւղական կեանքի շրջանակով, մանաւանդ խուսափեցաւ լուսանկարչական վերարտադրութենէն եւ նայեցաւ աւելի հեռուն՝ բոլոր հոգիներու եւ իրերու խորքը, համապարփակ կեանքի սիրով բաբախելու եւ թրթռալու համար։

Նոր է ու ընդարձակ Մեծարենցի հոգեկան աշխարհը։ Այդ աշխարհը կազմող մեծագոյն ուժը սէրն է, սէր կեանքի, բնութեան ու մարդու հանդէպ։ Մեծարենց թէեւ դժգոհ շրջապատէն, զգաց, սակայն, որ գեղեցիկ է կեանքը. կ'արժէ երազել ու պայքարիլ անոր համար։ Կեանքի այդ վսեմ երազը գտաւ ամէն տեղ ու ցնծաց տեսնելով այն սերտ կապը, որ գոյութիւն ունէր իր եւ բնութեան իրերու միջեւ։ Բանաստեղծը բնութեան պայծառ պատկերներու միջոցով երգեց կեանքի այն հոգեխռով ազդեցութիւնը զոր կը զգայ մարդ իր լուսաւոր րոպէներուն։

Բոլոր կենդանի, շնչող պատկերները ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ ապրող, սիրող, երազող մարդու հոգեկան այն մեծ բերկրանքը, որ տարածուած է նաեւ ամբողջ բնութեան վրայ։

Մեծարենց մարդկային հոգին չի դիտեր իբրեւ բնութենէն անջատ երեւոյթ մը։ Ան [illegible] կը զգայ ոչ միայն իր ու բնութեան [illegible] սերտ ինմնութիւնը, այլեւ իրերու իսկ [illegible] յարակցութիւնը։ Մեծարենցի համար, [illegible] հոգին թերի է ու անկատար՝ առանց [illegible]թեան այդ ներդաշնակ զգացողութեան։

Պատահական չէ որ Մեծարենց միշտ զգացումները կը զուգորդէ բնապեղ տեսարաններով. «Ինչո՞ւ զգացումները երաշտանապատներու մէջ տարածել», — կ'ըսէ Մեծարենց իր գրական հակառակորդներու դէմ իր յօդուածներէն մէկուն մէջ, — Ինչու խզել այդ կապերը, փոխանակ ամրապնդելու զանոնք»։ Մեծարենցի հակառակորդները կը կարծէին թէ զգացումները բնապեղ տեսարաններով շրջանակելը յառաջ կը բերէ անկապակցութիւն, սակայն Մեծարենց իր իսկ բանաստեղծութիւններով հաստատեց թէ մարդու եւ բնութեան հաղորդակցութիւնը, ընդհակառակն կը ձգտի դէպի կատարելութիւն։

Ահա թէ ինչու բնապաշտ Մեծարենց գերազանցապէս մարդկային հոգիի բանաստեղծ է։ Բնութիւնը անոր համար աշխարհն ըմբռնելու եւ ընկալելու ինքնայատուկ եղանակ է։ Գիւղական գեղեցիկ տեսարանները միջոցներ են՝ հանելու համար մարդկային հոգիի ամենաբարձր ապրումներուն, երազներուն։

Սխալ է այն կարծիքը թէ Մեծարենց անձնական վիշտերու եւ ուրախութեանց երգիչ է։ Ան երգած է իր սիրտը փոթորկող անձնական յոյզերը, բայց ատոնք աննշան տեղ կը գրաւեն։ Թէեւ պատանեկութենէն կը պայքարէր անբուժելի հիւանդութեան ճիրաններուն մէջ, հազուադէպօրէն կ'անդրադառնայ իր այս վիճակին.

Շողա՛, շողա՛, բարի արեւ, հիւա՛նդ եմ.
եւ կամ
Անձրեւ կ'իջնէ հոգւոյս մէջ, կ'զգամ մահուան սարսափ։

Կը սխալին նաեւ անոնք որ կ'ուզեն տեսնել միայն բնութեան գեղեցիկ տեսարաններու սիրահար, գիւղական պատկերներու նկարիչ – երգիչ։

Օրինակ «Ջրտուքը» զմայլելի բանաստեղծութիւնը։ Առաջին ակնարկով կարծես թէ գիւղական պարտէզի ոռոգում է, սակայն բանաստեղծը կը ձգտի հանել կեանքի գերագոյն ու համապարփակ ներդաշնակութեան։ Բնութեան որեւէ մէկ պատկեր Մեծարենց կ'երգէ իբրեւ իր երազած աշխարհի անսպառ արտայայտութիւն մը։ Տերեւի ամէն մէկ շրշիւնի մէջ կը տեսնէ «տիեզերական զօրութեան դաշտանիւրը»։ Մեծարենցի բանաստեղծութեան մէջ չկայ ոչ մէկ սառած պատկեր, բոլոր բնանկարները կենդանի են եւ թաթաւուն երազանքով։ «Ջրտուք»ին մէջ կը տեսնուի թէ ինչպէս ծղրիթները լուսնակով արբեցած կը խօսին անվերջ, «խումբ մը ժայռի սօսիներ», կ'օրօրեն գիւղակը», «յորդառատ առուն, որուն մէջ կ'այրի արեւը», բոլորը խօսուն պատկերներ են։

«Կեանքի յորդ ճաճանչը» ըմպելու համար խոտը հողէն վեր կ'ելլէ եւ իր «ցօղէ աչքերը» վայրկեան մը կը բանայ լոյսին մէջ։

Մեծարենց կը ձգտի հանել կեանքի ու [illegible] մէկ երեւոյթով բաբախելու «անանձնական [illegible]ութեան»։ Այդ գերագոյն ուրախութիւն[illegible]ած, կ'ուզէ ըլլալ իրիկուն, հով, բարա[illegible] ճամբայ եւ հիւղ, որպէս զի հրապուրէ [illegible] բոլոր անոնց հոգիները, որոնք հիւանդ [illegible] եւ աղքատ, թափառական են եւ պարտասուն։ Մեծարենցի «Ըլլայի» հոյակապ բանաստեղծութիւններու շարքը լաւագոյններէն է մեր ամբողջ գրականութեան մէջ, իբրեւ մարդասիրական զգացումներու բիւրեղեայ արտայայտութիւն։

Մեծարենցի բանաստեղծութիւնները աչքառու են ձեւի տեսակէտէն։ Իբրեւ արուեստագէտ–բանաստեղծ, օժտուած է բացառիկ նուրբ տեսողական ու լսողական յատկութիւններով։

Դժբախտաբար Մեծարենց մեռաւ 22 տարեկանին, առանց հասնելու վերջնական պայծառութեան եւ բիւրեղացման։ Կ'ուզէր լքել թօթափել օտար գրականութեանց ազդեցութիւնը։ Այս բոլորով հանդերձ Մեծարենց կը մնայ ամէնէն ինքնատիպ, ամէնէն կատարեալ դէմքերէն մէկը։

Մեծարենց գրած է նաեւ արձակ բանաստեղծութիւններ եւ կատարած է թարգմանութիւններ։ Իր արձակ բանաստեղծութիւն եւ հինգ թարգմանական գործ կայ ժողովածուին մէջ։ Շահեկան են իր յօդուածները «Նախանձոտ խմբակ»ի յարձակումներէն պաշտպանուելու համար։ Այս բաժնին մէջ կ'երեւին Մեծարենցի արուեստի եւ գեղանկարութեան ինքնատիպ հայեացքները։

Հարուստ է ժողովածուի «ծանօթագրութիւններ» բաժինը։ Կազմակերպած գրած են Վ. Արզաքն(?) եւ Վ. Նորենց։ Գիրքին վերջը կայ բառարան, սակայն բառերուն բացատրութիւնները յաճախ սխալ են։ Կան նաեւ ուղղագրական սխալներ, որոնք կուգան ժողովածուի առաջին հրատարակութենէն։ Այս առթիւ պէտք է ընդգծել թէ արեւմտահայ միւս գրողներու ժողովածուներուն մէջ եւս ակներեւ են այս կարգի կոպիտ վրիպումներ։

ԱՐԱՄ ԱՐՄԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (159)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

Ց.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Կրքերի սաստիկ մաքառումը կատաղութեան չափ վրդովեցնում էր նրան։ Վասպուրականի տէրն ու իշխանը այժմ նոյն երկրի ապօրինի զաւակն էր։ Նա, որ նայում էր այդ ընդարձակ աշխարհի վրայ, որպէս մի մոմի կտորի վրայ, համոզուած լինելով, որ նրան ամէն ձեւ եւ ամէն կերպարանք կարող էր տալ, — այժմ նոյն աշխարհից մերժուեցաւ։ Այո, մերժուեցաւ, կորցնելով իւր նախնիքներից ստացած մեծ ժառանգութիւնը։ Այն, որ թշնամու ահագին զօրութիւնները չէին կարող խլել նրանից,— խլեց մօր մի քանի խօսք...

Ի՞նչ էր այդ։ — Այդ հարցը նա անդադար տալիս էր իրան, եւ նրա վրդովմունքը աւելի ու աւելի սաստկանում էր։

Իւր խռովութեան մէջ դուրս գալով քաղաքից, ամենեւին նկատել չկարողացաւ նա, որ ինքը միայնակ է։ Բուսական(?) հետեւել էր, երբ յետ նայեց, տեսաւ որ իւր թիկնապահներն իւր հետ չեն։ «Նրանք եւս թողեցին ինձ»... մտածեց նա, եւ մի դառն ծիծաղ անցաւ դալկացած դէմքի վրայ։

Նրա թիկնապահները Հազարամեհրուտիք(?) էին։ Հայրենի քաղաքի տխուր ապաւորութիւնների ներքոյ, որոնք այնքան սաստիկ ազդեցին նրանց սրտերի վրայ, նրանք մոռացան իրանց իշխանին։ Միւս կողմից երկար տարիների բացակայութիւնը եւ ընտանիքի կարօտութիւնը՝ ձգեց նրանց դէպի իրանց տները։

Արեգակը վաղուց արդէն մայր էր մտել, երեկոյեան թանձր խաւարը պատել էր շրջակայքը։ Մերուժանը այժմ միայն զգաց իւր բոլորովին լքեալ դրութիւնը։ «Ուր գնամ» ... այդ միտքը սկսեց տանջել նրան։ Երկրի տէրը իւր երկրում մի անկիւն չէր գտնում նրա։ Երէկի տէրը իւր երկրում մի անկիւն չէր գտնում գլուխը դնելու ...

Սաստիկ յոգնած էր նա, Վանայ դղեակից(?) բախտ անցքերից յետոյ, ամբողջ երեք օր ճանապարհի վրայ էր, առանց մի տեղ դադար առնելու։ Բացի դրանից, հոգեկան ծանր տանջանքները բոլորովին վատառողջ(?) էին արել նրան։ Որոնում էր մի տեղ՝ փոքր ինչ հանգստանալու։ Գիւղերը մտնել չէր կարող, գիւղացոց կողմից թշնամաբար(?) հանդիպելու համար։ Ո՞ւր գնար։ Ամէն տեղ գիտէին նրա մասին, ամէն տեղից հալածուած էր նա։ — Այդ բոլորը անցնում էր նրա մտքով, եւ նա, առանց մի որ եւ է որոշման հասնելու, շարունակում էր քշել իւր ձին, թէեւ չգիտէր թէ ուր է գնում։ Յոգնած էր եւ ձին, որ դժուարութեամբ էր փոխում քայլերը։

Յոգնածութեան հետ սկսեց տանջել նրան եւ քաղցը։ Ամբողջ օրը ոչինչ չէր կերել։ Նա, իբրեւ պատերազմական մարդ, սովոր էր բացօթեայ կեանքին, կարող էր մի ժայռի, մի ծառի ներքոյ գլուխը դնել եւ հանգստանալ։ Բայց ի՞նչ անել քաղցի հետ։ Բնութիւնը իրանը պահանջում էր։ Միւս կողմից, մի խուլ կասկած սկսում էր նրան։ Այդ աներկիւղ եւ անձնավստահ մարդը սկսել էր տատանուիլ։ «Իսկ եթէ հետամուտ լինեն ինձ»... մտածում էր նա։ Իւր քաղաքում, մօր երկիւղից, ոչ ոք չհամարձակուեցաւ նրա վրայ քար նետել։ Մայրը ի հարկէ, ամենախիստ պատուէրներ տուած կը լինէր այդ մասին։ Բայց ո՞վ էր արգելում մի քանի սառնսրտների(?)՝ գաղտնի դուրս գալ քաղաքից եւ նրա ետեւից ընկնել։ Նա կեանքից երկիւղ չունէր, բայց կեանքը նրա նպատակների համար հարկաւոր էր։ Այդ մտքով շուռ տուեց իւր ձիու գլուխը, եւ դուրս եկաւ ուղիղ ճանապարհից։

Դուրս գալով ուղիղ ճանապարհից, դիտաւորութիւն ունէր՝ խոտորնակի շաւիղներով հասնել մի ամայի տեղ, փոքր ինչ հանգստանալ եւ ձիուն հանգստացնել, եւ ապա շարունակել իւր ուղին։

ՐԱՖՖԻ

կորդներուն միջեւ, Կրեմլինի մէջ ։

× Ֆրանսական գործակալութեան քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Խրուշչեւ – Թիթօ անակնկալ այցելութիւնները չեն սահմանափակուիր Խ. Միութեան եւ Եուկոսլաւիոյ կուսակցական յարաբերութիւններով եւ կապ ունին ծրագրուած նոր քաղաքականութեան հետ։ Երկու երկիրներու միջեւ տիրող թիւրիմացութիւնները հարթուած էին, երբ Թիթօ Մոսկուա գընաց. այլապէս մասնաւոր նոր ճամբորդութիւն մը պիտի չկատարէր, միասին առնելով իր գլխաւոր խորհրդականը, Ռանքովիչ ։

Իր նոր ծրագիրը Կեդր. Կոմիտէին քննութեան ենթարկելէ առաջ, Խրուշչեւ կ'ուզէ Թիթոյի կարծիքն առնել ։

Այս առթիւ գիտել կու տան թէ Սեպտեմբերի ընթացքին շարք մը անձնական շփումներ տեղի ունեցան ամբողջ աշխարհի կարմիր ղեկավարներուն եւ Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչներուն միջեւ։ Այսպէս, Սուսլով երկարատեւ խօսակցութիւններ ունեցաւ այն պատուիրակութեանց հետ որոնք Մոսկուայէն կ'անցնէին, Փեքին երթալու համար, մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ներկայացուցիչներուն հետ, Ա. Միկոյեան Փեքին գնաց եւ անձամբ խորհրդակցեցաւ Մաօ Ցէ Թունկի եւ Չինաստանի միւս վարիչներուն հետ։ Յետոյ Մոսկուա վերադարձաւ անապարանքով, առանց սպասելու չինական համագումարին փակման ։

Այսպէս, Մոսկուա բոլոր անհրաժեշտ երաշխիքներն առացած կ'ըլլայ եղբայր կուսակցութեանց հանդէպ, նոր ծրագիրը քննութեան ենթարկելէ առաջ։ Այդ ծրագրով Խ. Միութիւնը կը ձգտի ոչ միայն պահել իր հեղինակութիւնը բովանդակ աշխարհի համայնավարներուն մէջ, այլ եւ լաւագոյն գործակցութիւնը հաստատել ոչ-համայնավար երկիրներու հետ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Փոզնան քաղաքին մէջ Յունիս 28ին պատահած խռովութեանց առթիւ ձերբակալուած ամբաստանեալները կը դատուին երկու օրէ ի վեր, մաս մաս ։ Առաջին օրը, երբ դատաւորը հարցուց ամբաստանեալի մը.— Եթէ նոր դէպք մը պատահի, կը վերսկսի՞ք ։ = Այո։ Եթէ նոյն մթնոլորտին մէջ գտնուիմ։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ուժով ելեկտրականութիւն արտադրուեցաւ Մարքուլի մէջ (Հարաւ. Ֆրանսա) ուր կը գտնուի երկրին հիւլէական առաջին բուրգը, անցեալ յունուարէն ի վեր։ Առաջին արեւմտեան երկիրն է որ այս յաջողութիւնը կ'ունենայ ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Սեպտ. 28ին օտար թղթակիցներու ցոյց տուաւ իրենց հիւլէական նոր կեդրոնը, որ կը գտնուի Տուպնա գիւղին մէջ, Վոլկա գետին վըրայ, Մոսկուայէն 90 մղոն դէպի հիւսիսարեւելք։ Հարիւրաւոր միլիոն րուբլի ծախսուած է այս հաստատութեան համար ։

ՃԱՓՈՆԻ մասնաւոր բանագնացը կը ծանուցանէ թէ Խ. Միութիւնը գրեթէ ընդունած է բոլոր պայմանները, հաշտութիւն կնքելու համար։ Հաւանական է որ Ճափոնի վարչապետը Մոսկուա երթայ Հոկտեմբերին, դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար ։

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստները անգլիացի զինուոր մը եւ քաղաքացի մը սպաննեցին Քիրինիա քաղաքին մէջ, ծուղակը ձգելով։ Երրորդ Անգլիացի մըն ալ վիրաւորուեցաւ։ — Նիկոսիոյ բոլոր յունարէն եւ երկու անգլերէն թերթերու տնօրէնները յայտարարեցին թէ հրատարակութիւնը պիտի դադրեցնեն, եթէ ապահովութեան վարչութիւնը աւելի բարեկրթութեամբ չվարուի լրաբերներուն եւ տպագրիչներուն հետ, բացառիկ վիճակ հաստատուած ատեն ։

ԱՆԳԱՐԱՅԻ անթելը վճռական ազդարարութիւն մը ուղղեց Կիպրոսի մասին, ի պատասխան Յունաստանի Թագաւորին Գերմանիա այցելութեան առթիւ եղած նոր քարոզութեանց ։ «Թուրքիա երբեք թոյլ պիտի չտայ որ իր իրաւունքները բռնաբարուին» ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (28 Սեպտ.) — Զոյգ ոսկի 454·000, Նափոլէոն 3350, զուից. 3160, սթերլին 4130, քսան տոլարնոց 16·080 : Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթերլին 1015, տոլար 397, պեզ. 7·90, զուից. 95·35, փեսեթա 8·60:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան 1914–18 եւ 1939-45:

Ա. Մաս.— Կիրակի առաւօտ (7 Հոկտեմբեր), Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Ս. Պատարագ։ Մասնակցութեամբ Դպրաց Դասու եւ Արմենիա երգչախումբի ։

Պիտի տօնուի Արարատի ճակատամարտի 38րդ տարելիցը ։

Ի ներկայութեան Ֆրանսայի զինուորական եւ քաղաքական անձնաւորութիւններու եւ Ֆրանս. Ռազմիկներու Ընդհ. Ընկերակցութեանց, իրենց դրօշակներով եւ Գերիներու Միութեան ։

Պատարագէն վերջ Դրօշի պարզում, մասնակցութեամբ զինուորական նուագախումբի։ Կարգապահութեան կը հսկեն Հայ արենոյշները ։

Պիտի խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Սպայ Պատուոյ Լեգէոնի եւ պատուական Նախագահ Ռազմիկներու Միութեան։

Բ. մաս.— Ժամը 13ին, ճաշ Ֆրանքօ-հայկական, Շաթօ տէ Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ ։

Նախագահ

M. Gaston DEFERRE

(Երեսփ. Մարսէյլի քաղաքապետ, նախարար Անդրծովեայ Ֆրանսայի)։

Ներկայ կ'ըլլան

Colonel BERGASSE

Երեսփ. եւ նախկին նախարար

Madame la Marquise De FORESTA,

l'Amiral BOSVIEUX

եւ այլ անձնաւորութիւններ ։

Ճաշագին 1200 Ֆրանք ։

Ճաշի տոմսերը ապահովել մինչեւ Հոկտեմբեր չորս ։

Գ. մաս.— Պարահանդէս, կը նուագէ

ՍԵՐԺ ԿԱՐՕ

Մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան երգեր, անակնկալներ, արտասանութիւններ եւն։

Մուտքը ազատ է ։

Ճաշի տոմսակներու համար դիմել քարտուղարութեան

9, Rue d'Arcole, Tél. : DR. 65-98

Սէն Ժերոմ Շէհրեանի, Գոմոն՝ Վահրամ Պապուխեանի և Գէորգ Եօթնեղբայրեանի:

Սէն Թ'Անթուան Վահանեանի, Մարսէյլ քաղաք Յ. Պապարիկեանի, 28 ռիւ տէ Տոմինիքէն:

Պուլվ. Օտտօ՝ Արզումանեանի ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին։ Ուսուցիչն է Պ. Թրազոշ:

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները։

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ ԿԸՈՒԶՈՒԻ

Ստիպողաբար ուսուցչուհի մը կ'ուզուի Ալֆորվիլի հայկական դպրոցին համար։ Դիմել Բարեգործականի գրասենեակը, 11 ռիւ Սքուար Ալպօնի, մեթրօ Փասի :

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ չինելու համար։ Դիմել՝

Maison PARIS-CALIFORNIE

16, Rue Sainte-Cécile, Paris (9e).

Tél. : TAI 64-06

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն Պ. Դանիէլ Եղիշէեանէ հազար Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Պետիկ Թազուրեանի մահուան առթիւ ։

Նաեւ հազար Ֆրանք անցորդէ եւ 700 Ֆրանք բարեկամէ մը։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աճտէրեան հայերէնի մասնաւոր դասեր կու տայ։ Հասցէ.—

A. AJDERIAN, 41, Ave. des Gobelins

Paris (13e)

Etbls. GRUVMAN

Fournitures pour tailleurs et tricoteurs

52, Rue N. D. de Nazareth, Paris

Tél. : TUR. 23-33

On demande un jeune homme de 15—18 ans magasinier et pour courses.

Se présenter d'urgence.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սպասուհի մը, տրամադրելի սենեակ, լաւագոյն պայմաններով ։ Դիմել Աստամ-նարոյժ Դուրիքեանի,

53, Cours Lieautaud, Marseille

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ։ Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ. տիւ Նօր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, քոնֆէքսիոներներ, ֆասոնիէն, պլուզոն, քոսթիւմեոն, վեսթոն, փանթալոն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայլէօր կարելու համար: Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք ։

Դիմել Յովհ. Նիկողոսեանի,

25, Cours Richard Vitton

Lyon Montchat

ԱՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գործաւորուհիներ իրենց բնակարանին մէջ աշխատող, մասնագէտ սեննկազգեստի (րոպ տը շամպր)։ Դիմել՝

Etbls. ORLEANS

170, Rue St. Martin, Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Չաւուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը ։

ԿՐԸՆՈԲԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ ծնողները, իրենց զաւակները փութով արձանագրել Հայկազեան վարժարանը, դիմելով Լուի Պլան, Հայոց եկեղեցին ։

Վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, դպրոցին ուսուցչուհին է ծանօթ վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեան ։

★

Ալֆորվիլի հայկական վարժարանի արձանագրութիւնները կը սկսին այս հինգշաբթի օր, ժամը 9 – 12, նախկին դպրոցին շէնքին մէջ։ Նոյն օրը պիտի սկսին նաեւ դասերը։ Ծնողներէ կը խնդրուի որ հաճին անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները ։

★

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կատավարենց» մասնաճիւղին հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները և ընկերները, ինչպէս նաեւ ուրիշ երիտասարդներ ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին։ Ս. Քէփէնէկեանի Թատերախումբը կը ներկայացնէ Վ. Տատրեանի

ՊԱՏՈՒՈՅ ԳՈՂԸ

Պետական Թատրոնին մէջ։ 6 Հոկտ. Շաբաթ ժամը ճիշդ 21ին։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

